

Gc
929.19
Et4d
v.1,pt.1
1834272

M. L.

REYNOLDS HISTORICAL
GENEALOGY COLLECTION

ALLEN COUNTY PUBLIC LIBRARY

3 1833 00855 6687

JOHAN E. ELIAS.

DE

VROEDSCHAP

VAN

AMSTERDAM

1578—1795

VI. 95. 1

MET EEN INLEIDEND WOORD VAN DEN ARCHIVARIS DER STAD
AMSTERDAM Mr. W. R. VEDER.

EERSTE DEEL.

HAARLEM. — VINCENT LOOSJES. — MDCCCIII.

1834272

DE VROEDSCHAP VAN AMSTERDAM,

1578—1795.

3
6846
.26

1.
Elias, Johan E. ...
... De vroedschap van Amsterdam, 1578-1795, met een in-
leidend woord van den archivaris der stad Amsterdam Mr.
W. R. Veder ... Haarlem, V. Loo-jes, 1903-05.

2 v. vii fold. tab. (incl. 6 geneal. tab.) 297.

Pages continuously.

"Overzicht van de bronnen, bij de samenstelling van dit werk ge-
bruikt"; vol. 1, p. (xvii)-xxx.

"Appendix c, Wapens der Amsterdamsche vroedschappen, 1578-1795";

SHelf CARD vol. II, p. 1069-1108

Bibliographical foot-notes.

1. Amsterdam—Geneal.

Library of Congress

CSS27.A5E4

[a3941]

5-15810

bl

br

DE VROEDSCHAP
VAN
AMSTERDAM
1578-1795
DOOR
JOHAN E. ELIAS.

bl

br

DITGEGEVEN TE HAARLEM DOOR VINCENT LOOSJES

Toen het tegenwoordig gebouw van het Oud-Archief dezer stad was betrokken en omstreeks 1891 de installatie was voltooid, werd de heer Johan E. Elias in ons midden werkzaam. Mijn voorganger mr. N. de Roever, die niet lichtvaardig met het aanbod van volentairen arbeid instemde, scheen het reeds spoedig toe dat de nieuwe, jeugdige arbeider in zijn wijngaard, iets meer, althans iets anders vertoonde dan de velen, die, als de heer Elias, door lust naar genealogisch onderzoek gedreven, gelijk op zoo menig archief, korter of langer tijd zich aan hun persoonlijke liefhebberij wijden.

Met de verhuizing naar het nieuwe gebouw zag de Roever tevens zijn langjarigen wensch vervuld, dat alle deelen van het Oud-Archief, waarvan verscheidene elders waren geborgen, nu rechtstreeks onder zijn centraal archiefbeheer zouden worden gebracht. En zoo was dan ook het omvangrijke en tot in de 15e eeuw teruggaande archief van de Weeskamer in het nieuwe depôt opgenomen. Het was dit archief waarop de Roever de werkzaamheid van zijn ijverigen volentair aanwezige, inzonderheid om te regelen tot praktische bruikbaarheid de enorm massa nog ongekende boedelpapieren in dit archief aanwezig.

De keuze van dit arbeidsveld, zij kon wel niet doeltreffender zijn geweest om weltra de meening van den archivaris te bevestigen hoezeer wetenschappelijke zin en doortastende ijver hier gelegenheid vonden tot krachtige ontwikkeling.

Niet lang helaas was het de Roever gegund den gang van dit werk te volgen en er zich in te verblijden. Doch vast staat bij mij de overtuiging dat hij de beste verwachtingen van den ernstigen aanleg van den heer Elias heeft gekoesterd en ik

heb reden te veronderstellen dat de gedachte hem zelfs niet vreemd is geweest, dat diens lust in genealogisch onderzoek zich krachtens dien aanleg zou ontwikkelen en leiden naar een tot nu te weinig gekend terrein van historisch materiaal, waarvan de ontginning uitkomsten zou geven die in hooge mate de kennis onzer geschiedenis zouden vermeerderen.

Nog een viertal jaren na de Roevers verscheiden, bleef de arbeid in het Weeskamer-archief voortgezet. Bij hondertdallen werden de testamenten, transporten, scheidingen, vonnissen en andere bescheiden gelezen, met de strengste nauwkeurigheid gecatalogiseerd en de daarin voorkomende namen bij duizenden lexicographisch geordend tot een collectie, die sedert bij voortdurend veel archiefonderzoek ten goede is gekomen. Voor den bewerker zelf kon het wel niet anders of niet alleen de omvang en verscheidenheid van het bearbeide materiaal, maar ook de verkregen methode van werken, waren de rijke uitkomsten die omstreeks 1897 bij hem het plan deden rijpen tot den opbouw van het immense werk, waarvan nu nog slechts het eerste der beide deelen voor mij ligt en straks het publiek zal bereiken.

Onder weinigen mag ik mij noemen aan wien het voorrecht te heurt viel gedurende de toen volgende jaren getuige te zijn geweest van den energischen drang waarmede deze arbeid is tot stand gekomen, een drang te hooger gewaardeerd waar vaak lichamelijke, soms ernstige, stoornis tot matiging en rust dwong. Reeds een oppervlakkige inzage van het werk doet onmiddellijk zien hoe daarin de vruchten zijn vergaard van een onderzoek over de gansche uitgestrektheid van Amsterdams archief in al zijn schuilhoeken, daarenboven vermeerderd met gegevens, nagespoord, vergeleken en naar hun waarde bepaald uit tal van andere bronnen, nimmer te voren in 't licht gesteld.

Het ligt natuurlijk niet in het kader van dit inleidend woord om over de betekenis van dit werk uit te wijden en zijn waarde te schatten. Meer bevoegden dan ik zullen het hebben te beoordeelen. Doch dit schijnt mij buiten twiifel dat wat hier is saamgebracht voortaan in niet geringe mate zich zal laten gelden bij den gang van het onderzoek in de historie onzer Republiek, waarvan immers Holland en, in dit gewest zelf, Amsterdam weer de leidende kracht bij uitstek vertegenwoordigde. Want de vraag schijnt mij niet onredelijk of de kennis der familieverhoudingen — tot nu gering en, voor zoover beschikbaar, meer als toevallige bijdrage aanvaard in het oorzakelijk verband eener staatkundige gebeur-

tenis dan wel als mogelijk uitgangspunt van haar ontwikkeling — of die kennis wel ooit van die beteekenis werd geacht dat zij ons den grondslag van het gansche regeeringsbestel zou doen aanschouwen, gelijk men nu gedwongen wordt te erkennen door deze verzameling van wel geordende en gedocumenteerde feiten: een opulente schat gegevens, die ons niet alleen de genealogische betrekkingen, doch daarbij tot in vele bijzonderheden de maatschappelijke en speciaal economische wording der familiën ontvouwen.

In een historische inleiding heeft de heer Elias over meerdere politieke gebeurtenissen de uitkomsten van zijn onderzoekingen reeds doen lichten en in zijn voorrede stelt hij zijn petitie, dat men zijn werk niet moet achten berekend te zijn op de ijdelheid van het nageslacht. Neen voorzwaar, doch evenmin heeft zijn ernstige arbeid kunnen leiden tot versterking van het ideële standpunt waarop onze geschiedenis nog door velen, waaronder gezaghebbende voorgangers, wordt aanschouwd, ja met de beste bedoelingen soms wordt beneveld.

Mogen velen de uitkomsten van zijn onderzoekingen met hooge waardering aanvaarden, ook daar waar deze mochten dwingen een hun geliefde traditie als onhoudbaar te erkennen.

„DE VROEDSCHAP VAN AMSTERDAM” waarborgt den schrijver dat zijn naam zal voortleven als die van Wagenaar en ter Gouw; ik breng hem mijn eerbiedige hulde, ik verzeker hem dat het mij een ware voldoening was met deze regelen zijn glorieusen arbeid te mogen inwijden.

De Gemeente-Archivaris,

Mr. W. R. FEDER.

VOORREDE.

VOORREDE.

De vraag of de genealogie wetenschappelijk nut kan stichten, achten velen nog onopgelost. In menig opzicht moet de geslachtskunde nog toonen wat zij praesteeën kan. Terecht merkt Lorenz op: „Die Geschichte darf von der Genealogie Aufklärungen erwarten, die vielleicht noch mehr nach dem zu beurtheilen sind, was sich als Aufgabe darstellt, als was darin bereits geleistet worden sein mag” ¹⁾. Maar zij is thans op den goeden weg. De zich in steeds wijder kring verbreidende belangstelling in deze hulpwetenschap heeft in de laatste jaren reeds de publicatie van menigen arbeid op dit gebied uitgelokt. Het is hier niet de plaats om in eene beoordeeling van deze uitgaven te treden; alleen wil ik er op wijzen, dat zij de rol, welke de genealogie ten opzichte van de geschiedenis vervullen moet, m.i. nog niet op afdoende wijze in 't licht gesteld hebben. Door dit werk heb ik mij niet alleen voorgesteld eene leemte in de bestaande genealogische litteratuur aan te vullen, maar ook metterdaad aan te toonen welke belangrijke diensten de genealogie ten onzent aan de vaderlandsche geschiedenis bewijzen kan. Hierbij heeft mij altijd het woord van Rahlenbeck voor oogen gestaan: „La généalogie, si elle veut être prise au sérieux et justifier sa prétention d'être l'une des branches de l'histoire, doit se hâter de réparer les brèches faites à sa réputation. Il faut qu'elle prenne des allures sérieuses et qu'elle soit enfin rien de plus que l'humble servante de la vérité” ²⁾.

Tot onderwerp van mijne studie koos ik de genealogische, politieke en economische geschiedenis van het Amsterdamsche regentenpatriciaat gedurende het tijdperk van de Republiek. Zoodoende was ik in de gelegenheid een welafgeordnd geheel bijeen te brengen, dat, binnen zekere grenzen, aan alle eischen beantwoordt, welke de geschiedenis aan de genealogie stellen kan. De zeer uitgebreide stof vorderde eene practische inkleeding en eene passende omlijsting; het eerste dezer Leide vereischen zoekt ik te bereiken door een zuiver genealogischen opzet, het laatstgenoemde door eene chronologische naamlijst der Raden in de Vroedschap als grondslag voor de indeeling aan te nemen. Met het volste recht kunnen wij de Vroedschap als de fundamenteele instelling van het stedelijke regeeringswezen gedurende het „ancien régime” en als het hechtste bolwerk van den oligarchischen

1) Prof. Dr. O. Lorenz, Lehrbuch der gesammten wissenschaftlichen Genealogie, Berlin 1898, p. 11.

2) Messager des sciences historiques, 1882, p. 272.

regeeringsvorm beschouwen. De „Heeren XXXVI^{en}”, zooals de Vroedschappen genoemd werden, waren in principe de dragers van de souvereine macht binnen de stad; zij vulden zelf de in hun midden ontstaande vacatures aan, en waren onafzetbaar. Het genealogische bewustzijn was in dit college zeer sterk ontwikkeld: juist het consequente doorvoeren van den regel, dat een Raad zooveel mogelijk door een lid van zijn eigen familiekring moest opgevolgd worden, maakt de Vroedschap tot een bij uitstek geschikte basis voor een werk als dit. Maar enkel als basis doet de lijst der Vroedschappen dienst: het doel, dat ik mij gesteld heb, is het nagaan en vaststellen van den onderlingen graad van bloed- en aanverwantschap niet alleen van de Amsterdamsche regenten die in den Raad hebben gezeten, maar ook van alle andere, die als Schout, Burgemeester, Schepen, Commissaris, Pensionaris en Secretaris, deel uitgemaakt hebben van het „corpus der regeering”, zonder in de Vroedschap zitting te hebben gehad.

Als uitgangspunt om tot mijn doel te geraken heb ik dus de naamlijst der Raadsleden genomen. In deze naamlijst komt elke Raad in de Vroedschap onder een volgnummer voor, dat verwijzing van den een naar den ander mogelijk maakt. Achter zijn naam volgen vooreerst alle bijzonderheden aangaande zijne ambtelijke loopbaan en hetgeen er van zijne private omstandigheden bekend is, dan opgaven betreffende zijn huwelijk en zijne kinderen en nakomelingen, voor zoover deze voor het gegeven onderwerp van belang zijn. Zoo hij de eerste van zijn geslacht is, die in de Vroedschap heeft zitting genomen, worden in eene „aanteekening” zijne voorvaderen vermeld, te beginnen met die generatie, welke zich het eerst te Amsterdam gevestigd heeft. Genealogieën van families, wier leden wel te Amsterdam regeeringsposten bekleed, doch niet in de Vroedschap gezeten hebben, zijn als „bijlagen” ingelascht ter plaatse waar ik dit het geschiktste oordeelde. Bronnenopgaven, benevens biographische en andere aanteekeningen, waarvoor in den tekst zelf geen plaats was, zijn als noten aan den voet van elk, één Vroedschapslid behandelend, artikel geplaatst.

De massale omvang van de in de volgende bladzijden behandelde stof maakte een leidraad in dit genealogische doolhof voor velen onontbeerlijk: zoo ontstond de „geschiedkundige inleiding”, waarin ik een kort overzicht geef van de staatkundige geschiedenis van Amsterdam gedurende het tijdvak van de Republiek, en waarin ik tevens de meestbelangrijke gegevens van den genealogischen tekst heb verwerkt. Ik heb daar de opkomst, groei en verwording van het Amsterdamsche regentenpatriciaat in enkele trekken trachten te schetsen, en de mannen, die achtereenvolgens aan 't hoofd ervan gestaan hebben, met hunne familien behandeld. Deze vormen de kern van het patriciaat, die men bij de beschrijving van de geschiedenis der stad steeds in het oog moet houden, en waar alle andere geslachten zich om heen groepeeren.

Het is verder mijn voornemen om achter in het tweede deel, behalve een uitvoerig naamregister, ook nog een vijftal „appendices” te voegen. Daarvan zal het eerste (A) genealogische opgaven bevatten aangaande enkele regenten, die, voorzoover nagegaan kon worden, aan geen enkele regeeringsfamilie nauw verwant waren. In het tweede (B) stel ik mij voor de bijzonderheden van economischen e. a. aard, die ik betreffende sommige Amsterdamsche regentengeslachten bij mijn onderzoek zoo in 't Gem.-archief te Amsterdam als elders vond,

in alphabetische volgorde bijeen te verzamelen. Voornamelijk omtrent die familien, welke in de 17^e en 18^e eeuw in den handel naam gemaakt hebben, wil ik in deze afdeling eenige bijdragen geven, die de over dit onderwerp niet overtalrijk voorhandene gegevens eenigszins zullen kunnen aanvullen. Het derde aanhangsel (C) zal gewijd zijn aan de beschrijving van de wapens der Amsterdamsche Vroedschapsfamiliën, terwijl in het vierde (D) een alphabetisch register op de in dit werk voorkomende Amsterdamsche huisnamen en een dergelijk register op de patricische buitenplaatsen, en in het vijfde (E) eene lijst van de namen der in den tekst genoemde handelsfirma's opgenomen zullen worden.

Dit wat betreft doel, strekking en indeeling van dit werk: nu nog een woord over de daarvoor gebruikte bronnen. Het zal ieder duidelijk zijn, dat voor een arbeid als deze uitgebreide en nauwkeurige bronnenstudie een hoofdvereischte is. In de eerste plaats heb ik voor het bijeenbrengen van de noodige gegevens gebruik gemaakt van het uitgebreide documenteele materiaal in het Gemeente-archief te Amsterdam aanwezig, waarvan het doorwerken mij steeds op allerlei wijze door den gemeente-archivaris Mr. W. R. Veder werd vergemakkelijkt. Hierachter zal ik een overzicht geven van de bewerkte bouwstoffen: hier mogen alleen de twee voornaamste bronnen, die te Amsterdam bij genealogisch onderzoek in aanmerking komen, aangestipt worden: het archief der weeskamer en de collectie oude doop-, ondertrouw-, trouw- en begraafregisters. Het spreekt vanzelf dat de laatstgenoemde een rijken oogst van belangrijke gegevens opleverden; deze registers zullen altijd den grondslag vormen voor de wetenschappelijk opgevatte geslachtskunde. Minder bekend en toch niet minder belangrijk dan deze zijn de registers en losse papieren, uitmakende het archief der voormalige weeskamer. Deze verzameling, die van het jaar 1468 af nagenoeg volledig bewaard gebleven is, bevat, behalve de boeking van den inbreng der nagelaten goederen van vrijwel iederen Amsterdamer — ten minste tot op het begin der 17^e eeuw: later werd de weeskamer meestal bij testament uitgesloten — die met achterlating van minderjarige kinderen overleden is, ook eene menigte familie- en boedelpapieren, als retroacta bij de boekingen in de inbrengregisters dienende en die evenals deze een schat van wetenswaardigheden bevatten.

Hoewel ik bij voorkeur uit authentieke bronnen geput heb, zijn daarom de niet-officieele gegevens, bestaande, behalve uit den inhoud der vaktijdschriften, uit m. s. aantekeningen en mededeelingen van onderscheidene genealogen uit verschillende tijden, door mij niet verwaarloosd. Vooral bij het gebruik van deze diende de meeste omzichtigheid in acht genomen en de betrouwbaarheid van deze opgaven voortdurend aan de voorhandene documenteele gegevens getoetst te worden. Met inachtneming van deze voorzorgsmaatregelen bracht de studie van de genealogische nalatenschap van Willem Backer, Mr. Gerard Schaep Pietersz., Pieter de Graeff en Mr. Harman Berewout, de vier voornaamste mannen, die op dit gebied te Amsterdam werkzaam geweest zijn, zeer veel belangrijks aan het licht. Men veroorloove mij met eene kleine critische uitweiding over het werk van deze vier genealogen dit voorwoord te besluiten.

Van Willem Backer (1595—1652), Burgemeester van Amsterdam, is een band met hoogstbelangrijke genealogische aantekeningen betreffende 15^e, 16^e en 17^e eeuwse Amsterdamsche regentenfamiliën bewaard gebleven, die zich thans in het

familie-archief van Jhr. Mr. C. H. Backer, te Amsterdam, bevindt. Zoals mij bleek, heeft Burgemeester Backer bij de samenstelling van dit m. s. gebruik gemaakt van authentieke bescheiden, o. a. van de registers der Weeskamer. Even nauwgezet als Backer ging ook de Schepen Mr. Gerard Schaep Pietersz. (1599—1655) te werk, die zowat al wat in de oude Amsterdamsche geslachten van zijn tijd nog aan oude brieven en documenten over was, onder de oogen gehad en gebruikt heeft bij het schrijven van de lijvige handschriften, die tot den huidigen dag getuigenis afleggen van zijn rusteloozen ijver in het verzamelen van genealogische aantekeningen over Amsterdamsche patricische families. Eene opsomming van Schaep's tallooze nog aanwezige manuscripten, die thans verstrooid geraakt en in verschillende particuliere en openbare verzamelingen te land gekomen zijn — o. a. in 't Gemeente-archief te Amsterdam (7 banden), in de bockerij van 't genootschap „de Amstelkring” aldaar (1 b.), en in 't familie-archief van Jhr. Mr. C. H. Backer, mede aldaar (1 b.), in de Koninklijke Bibliotheek (1 b.) en in het archief van den Hoogen Raad van Adel (1 b.), beide te 's-Gravenhage — zou mij te ver voeren. Alleen wil ik hier met een enkel woord vermelden het folio deel, getiteld „Magnum Manuscriptum”, dat in het archief van den Raad van Adel berust, en voor de kennis van de 16^e en 17^e eeuwse deftige Amsterdamsche families van bijzonder belang is door het groote aantal fragment-genealogiën, dat het bevat. Over het bekende interessante handschrift in de Koninkl. Bibl., door J. B. Kietstap in de Herald. Bibl. 1873 uitgegeven, behoeft ik hier niet uitvoerig te spreken: alleen komt het mij voor dat Schaep er zijne anecdoten wel eens wat al te sterk kleurt. Op ééne lijn met de aantekeningen van Backer en Schaep staan, wat betrouwbaarheid en degelijkheid aangaat, die van Pieter de Graeff (1638—1707), welke in 't familiearchief van Jhr. D. de Graeff, te 's-Hage, berusten, en waarvan de Heer W. Croockewit te Rotterdam de vriendelijkheid had mij een afschrift ter bestudeering af te staan. In tegenstelling met de 17^e eeuw is de 18^e te Amsterdam arm geweest aan bekwame genealogen. Jan van Wieringen Gijsbertsz. en Mr. Reinier van Heemskerck noem ik bloot pro memorie; het waren copiiëten van de gewone soort, die gedachteloos rijp en groen doorenmengen. Alleen de stadssecretaris Mr. Harman Berewout (1693—1751) komt voor eene nadere vermelding in aanmerking. Hij gebruikte bij zijn arbeid vooral de ondertrouwregisters, maar daar deze niet altijd de gegevens bevatten, noodig om den samenhang tusschen de personen en generatien goed te vatten, liet hij zich wel eens tot het trekken van minder juiste conclusien verleiden, die aan de betrouwbaarheid van zijn werk afbreuk doen. Omvangrijke handschriften van zijne hand zijn in 't bezit van het Gemeente-archief te Amsterdam en van den Heer Jacob Reepmaker te Rotterdam.

Grooten dank ben ik verschuldigd aan de velen, archivarissen en particulieren in 't binnen- en in 't buitenland, die mij door hunne mededeelingen en door het verleenen van inzage van de onder hen berustende bescheiden menigmaal het pad geëffend hebben. Vooral ben ik erkentelijk voor de medewerking en voorlichting die ik mocht ondervinden van de Heeren: Jhr. D. Rutgers van Rozenburg, secretaris van den Hoogen Raad van Adel te 's-Gravenhage, die mij bij mijn onderzoek steeds met onuitputtelijke welwillendheid ter zijde stond; Mr. W. R. Veder, wiens vriendschappelijke omgang mij den jarenlangen arbeid op het Gemeente-archief te Amsterdam vergemakkelijkte en veraangenaamde, en die zich op mijn verzoek

bereid toonde met een waardeerend woord mijn arbeid in te leiden; Dr. Joh. C. Breen, adjunct-archivaris van Amsterdam, een vriend, die mij vaak „mijne feilen toonde”; Prof. Dr. G. W. Kernkamp, hoogleeraar te Amsterdam, die van zijne belangstelling voor mijn werk blijk gaf door menigen nuttigen wenk en mij door het nazien der drukproeven van de „inleiding” ten hoogste aan zich verplichtte.

Ten slotte spreek ik de hoop uit, dat mijn werk — hoevele onvolkomenheden het ook mogen aanleven — aan geschiedkundigen en genealogen tot nut zal strekken. Ook voor het nageslacht der familien aan wie de volgende bladzijden gewijd zijn, is dit boek geschreven; op bevrediging der ijdelheid is het niet berekend: wie op den eere naam van Amsterdamsch patricier aanspraak kan maken, behoeft zich de onopgesmukte historische waarheid omtrent zijne voorvaderen niet te schamen.

OVERZICHT VAN DE BRONNEN, BIJ DE SAMENSTELLING VAN
DIT WERK GEBRUIKT, MET OPGAVE VAN DE
GEBEZIGDE AFKORTINGEN.

Overzicht van de bronnen, bij de samenstelling van dit werk gebruikt,
met opgave van de bezigde afkortingen.

I. ARCHIEFSTUKKEN.

A. Gemeente-Archief te Amsterdam.

a. *Doop-, Trouw- en Begraafregisters.*

Doopboeken: Oude Kerk (O. K.), beginnende Juli 1564; Nieuwe Kerk (N. K.), beg. Jan. 1587; Oudezijds Kapel (O. Z. K.), beg. Mrt. 1656; Nieuwezijds Kapel (N. Z. K.), beg. Oct. 1644; Noorder Kerk (Noorderk.), beg. April 1641; Ooster Kerk (Oosterk.), beg. April 1660; Zuider Kerk (Z. K.), beg. April 1641; Wester Kerk (W. K.), beg. Febr. 1654; Eilands Kerk (Eilandsk.), beg. April 1666; Amstel Kerk (Amstelk.), beg. Mrt. 1670; Walen Kerk (Walenk.), beg. Jan. 1615; Engelsche Presbyteriansche Kerk (Engelsche K.), beg. Mrt. 1627; Luthersche Kerk (Luth. K.), beg. Aug. 1590; Remonstrantsche Kerk (Remonstr. K.), beg. Jan. 1633.

Oudertrouwe registers ¹⁾: Registers van kerkelijke ondertrouw of Kerk-Inteekenregisters (Kerk-Int. reg.), beg. Aug. 1578; Registers van ondertrouw van niet-gereformeerden, ten stadhuiuze, of Pui-Inteekenregisters (Pui-Int. reg.), beg. Febr. 1581; Registers van ondertrouw van degenen, die met attestatie uit Amsterdam in andere plaatsen getrouwd zijn, of Extraordinaris Inteekenregisters (Extraordin. Int. reg.), April 1591—Juni 1636.

Trouwregisters ²⁾: Oude Kerk, beg. Paschen 1565; Nieuwe Kerk, beg. Nov. 1578; Stadhuis (Trouwregisters der niet-gereformeerden), beg. Juni 1604; Register van de huwelijken, kerkelijk voltrokken en na dien aan Schepenen bekend gemaakt, Oct. 1621—Nov. 1630.

1) Vooral de ondertrouwregisters zijn te Amsterdam bij genealogisch onderzoek van groot belang, daar hierin bijna altijd de leeftijd en het adres van bruid en bruidegom vermeld worden en de namen der getuigen (meestal ouders, ook wel broeders, zusters of voorgeden).

2) In 't Gem.-archief te Amsterdam zijn nog aanwezig de Registers van 't middel op het trouwen en begraven, loopende van Nov. 1695 tot Dec. 1805, en bevattende de namen der te Amsterdam gehuwden en overledenen, verdeeld in vier „Classen“, n.l. die van f 30, die van f 15, die van f 6, en die der onvermogens, welke „pro Deo“ trouwden of begraven werden. — De „Maandelijkse Nederlandsche Mercurius“ geeft van 1 Oct. 1756 af maandelijks eene „Naamlijst der Overledenen, die Begraven zijn binnen Amsterdam“, en van 1 Jan. 1781 af, eveneens maandelijks, eene „Naamlijst der Persoonen, die te Amsterdam en Jurisdicte van dien, met een slede ter Trouw greden zijn“.

Begraafregisters ¹⁾: Oude Kerk, beg. Mei 1553; Nieuwe Kerk, beg. Jan. 1585; O. Z. Kapel, beg. Sept. 1617; N. Z. Kapel, beg. Jan. 1657; Noorder Kerk, beg. Mei 1662; Ooster Kerk, beg. Jan. 1672; Zuider Kerk, beg. Sept. 1625; Wester Kerk, beg. Dec. 1663; Eilands Kerk, beg. Febr. 1737; Walen Kerk, beg. Mei 1626; Oude Luth. Kerk, beg. Juli 1674; Nieuwe Luth. Kerk, beg. Juni 1674.

b. *Archief der Weeskamer.*

Begraafregisters der Weeskamer ²⁾: Algemeen Begraafregister, verdeeld in „Oude Zijde" en „Nieuwe Zijde" ³⁾, Febr. 1563—Oct. 1596; Register bevattende in één band: O. Z. Kapel April 1635—Nov. 1691, Walen Kerk Mrt. 1606—Dec. 1691, Noorder Kerk Dec. 1622—Nov. 1646, Wester Kerk Jan. 1618—Sept. 1646; Register bevattende in één band: Nieuwe-, Oude-, Zuider-, Wester- en Noorder Kerk, Nieuwe- en Oude Zijds Kapel en Walen Kerk, Dec. 1635—Jan. 1639; Register bevattende in één band dezelfde kerken als het voorgaande, April 1636—Dec. 1639; Register alsvoren, Febr. 1639—Dec. 1639.

Oude Kerk, beg. Dec. 1640; Nieuwe Kerk, beg. Jan. 1641; O. Z. Kapel, beg. Febr. 1692; N. Z. Kapel, beg. Mrt. 1595; Zuider Kerk, beg. Juli 1602; Wester Kerk, beg. Jan. 1664; Noorder Kerk, beg. Nov. 1646; Ooster Kerk, beg. Febr. 1723; Eilands Kerk, beg. Juni 1737; Walen Kerk, beg. Jan. 1692; Oude en Nieuwe Luth. Kerk, beg. Juni 1674.

Inbrengregisters ⁴⁾ (Wk. Reg.), beg. 1468.

Kladregisters van den inbreng ter Weeskamer (Kladreg. Wk.), beg. 1550.

Registers van voogdlijen, beg. 1562.

Registers van diverse memorien, beg. 1545 (Wk. Reg. Div. Mem.).

Register der decreten, Nov. 1564—Jan. 1572.

Register van huizenverkoopingen en diverse memoriën, April 1509—Mei 1543. (Reg. Huisverk. en Div. Mem.).

Registers van huizenverkoopingen, beg. Jan. 1530.

Portefeuilles Inventarissen, beg. 1610, met naamregister 1640—1760.

„ Rekeningen, beg. 1553.

„ Scheidingen, beg. 1660.

1) Zie voorgaande noot. Op de Registers van 't middel op 't begraven sluiten zich aan de, eveneens in 't Gem.-archief aanwezige, Registers van aangifte van overlijden, loopende van Jan. 1806 tot Dec. 1811.

2) Deze registers vullen in menig opzicht de hierboven vermelde begraafregisters der verschillende kerken — voornamelijk in de oudere jaren — aan. De begraafregisters der Weeskamer bevatten de namen van al degenen, die met achterlating van minderjarige kinderen te Amsterdam overleden zijn. Bij ieders naam staat meestal vermeld, of dat hij of zij de Weeskamer gescheideerd heeft, of de datum, — corresponderende met de boeking in het inbrengregister, — waarop zijne of hare nalatenschap ter Weeskamer „bewezen" is.

3) In dit register komen ook de namen voor van hen die, vóór 1578, in de kloosterkerken ter aarde besteld zijn.

4) De inbrengregisters der Weeskamer zijn verreweg de belangrijkste bron voor wie de genealogie der Amsterlamsche geslachten uit de 16e en de eerste helft van de 17e eeuw bestudeert. Elk hoofd van inbreng vermeldt de namen der beide ouders, benevens naam en leeftijd van de minderjarige kinderen, terwijl de naaste verwanten van vaders- (zoo het de vaderlijke erfenis is) of van moederszijde (zoo het de nalatenschap der moeder geldt), met name genoemd, hun „consent" met het gedane „bewijs" moeten „verklaren". Fr. bestaan naamklappers op Reg. 3 (1509—1520), Reg. 9 (1568—1574), en Reg. 30 en vlg. (1056—1840).

Missiven van Weesmeesteren, beg. 1594.

Missiven van Weesmeesteren van Batavia aan Weesmeester van Amsterdam ¹⁾, beg. 1633.

Losse Papieren (door mij aangehaald als: Wk. I., . . . , i.v., . . .), vroeger in laden geborgen, thans in pakketten ingedeeld, die de benaming van „laden" behouden hebben ²⁾.

*c. Archieven van Burgemeesteren, de Vroedschap, Schepenen ³⁾,
en Thesaurieren Ordinaris en Extraordinaris.*

Dagelijksche notulen van Burgemeesteren (Inv. Scheltema III, p. 26, n°. 18, 19), beg. 1665.

Secrete notulen van Burgemeesteren en Oudburgemeester (III, p. 27, n°. 27), beg. 1679.

Resolutien van Burgemeester en Oudburgemeester (III, p. 27, n°. 24), beg. 1603.

Extracten uit de Resol. van Burgemeester en Oudburgemeester (III, p. 27, n°. 26), beg. 1607.

Requæsten aan Burgemeesteren, 17e en 18e eeuw.

Groot-Memoriaal (Grootm.) (III, p. 25, n°. 2), beg. 1474.

Minuten van Stadsmissiven (III, p. 28, n°. 39, 40, 41), beg. 1574.

Missiven van Burgemeester aan Gedeputeerden ter Dagvaart (III, p. 28, n°. 42), beg. 1685.

Missiven van Gedeputeerde ter Dagvaart aan Burgemeester (III, p. 28, n°. 13), beg. 1615.

Verbalen van ambassaden (III, p. 2—12).

Verschillende serien van naamlijsten en registers, vermeld in den Inventaris Scheltema sub „Ambten en officien", III, p. 54—56, n°. 1—30.

Register van commissarissen en andere officianten, die door mijne heeren van den gerechte gezamenlijk worden verkozen, 1594—1794 (III, p. 81, n°. 3).

Poorterboeken (III, p. 25, n°. 3—6), beg. 1584.

Registers van certificatiën en affirmatiën van Burgemeester (III, p. 31, n°. 68), beg. 1703.

Procuratiën van binnen (III, p. 31, n°. 66), beg. 1700.

Procuratiën van buitenen (III, p. 31, n°. 67), beg. 1698.

Registers der collaterale successie ⁴⁾ (Coll. Succ.) (III, p. 115, n°. 1), beg. 1658.

Doleantiën van enige burgers aan koning Philips, over de regering dezer stad enz. 1564 en 1565 ⁵⁾ (II, p. 165, L. R. 2, n°. 12).

Namen van de fugatieve gecondemneerden en uitgeroepenen wegens de troebelen te Amsterdam in 1566 (II, p. 193, L. T. 7, n°. 4).

Annotatiën van de goederen der personen, uit zake van de troebelen geëxecuteerd, geproclameerd en gebannen, 1567—1569 (III, p. 39, n°. 16).

1) Alle boedels, welke in Indië aan de Weeskamer vervielen, worden in deze brieven door Weesmeester van Batavia aan hunne collega's te Amsterdam verantwoord. Deze laatste waren belast met de verdere verrekening, hetzij met de andere weeskamers in Nederland, hetzij met de erfgerechtigden in 't buitenland. — Achter deze collectie missiven is gevoegd de briefwisseling door Weesmeester van Amsterdam rechtstreeks gevoerd met de Weesmeesteren in de verschillende „buitenbesittingen", zoo in Oost- als in West Indië.

2) Deze verzameling „losse papieren" bevat familiëbescheiden en boedelpapieren van den meest uiteenloopenden aard, betreffende degenen, wier nalatenschap onder beheer van de Weeskamer geweest is. Men vindt er bij: testamenten, contracten, inventarissen, rekeningen, allerlei eigendomsbewijzen, genealogische opgaven omtrent erfgerechtigden enz. Deze voor genealogie belangrijke collectie is ongeveer voor de helft (Lade 1—379) geïnventariseerd en van een alphabetischen kaartklapper voorzien.

3) N.l. het archief van Schepenen, voorzover het niet deel uitmaakt van het na te noemen „Rechterlijk Archief".

4) Bevat de gedetailleerde inventarissen van de nalatenschappen der kinderloos te Amsterdam overledenen, met opgave van den sterfdatum en soms ook van bijzonderheden betreffende de erfgenamen. Al deze registers zijn van alphabetische naamklappers voorzien.

5) Uitgegeven door A. J. M. Brouwer Ancher en Dr. Joh. C. Breen in de Bijdragen en Mededeelingen van 't Historisch Genootschap te Utrecht, XXIV, 1903.

Quohier van de verhuring van de huizen der fugitieven, 1568—1569 (III, p. 39, n°. 17). „Rooyboek” of register van de gezworen rooimeesters, 1532—1651 (III, p. 60, n°. 20).

Resolutien der Vroedschap (III, p. 28, n°. 32), beg. 1536.

Correctiën, achter in de keurboeken B—E, 1494—1553 (III, p. 26, n°. 10).

Rentebrieven (III, p. 82, n°. 11, 12), beg. 1560.

Stadsrentebrieven (III, p. 40, n°. 32, 33), beg. 1587.

Schepenkennissen (Schepenk.) (III, p. 82, n°. 13), beg. 1594.

Quijtscheldingen, of registers van overdracht van bebouwde eigendommen (Quijtsch.) (III, p. 82, n°. 14), beg. 1563.

Stadsquijtscheldingen (III, p. 39 en 40, n°. 28, 30 en 31), beg. 1588.

Registers van willige verkooping (III, p. 90, n°. 1), beg. 1606.

Registers van verkooping van huizen, bij willig decreet van 't Hof verkocht (III, p. 90, n°. 9), beg. 1636.

Registers van afschrijvingen bij willig decreet (III, p. 90, n°. 10), beg. 1642.

Stadsrekeningen (III, p. 37, n°. 1), beg. 1531.

Resolutien der Thesaurieren Ordinaris (III, p. 37, n°. 3 en 5), beg. 1594.

Rekeningen van de Thesaurie Extraordinaris (III, p. 45, n°. 1), beg. 1584.

Rapianus " " " " (III, p. 46, n°. 4), beg. 1589.

Registers van lijfrentebrieven ¹⁾ (III, p. 47, n°. 15, 16), beg. 1587.

Quohier van de taxatie van den roen penning op de huizen in 1557 (Quoh. 1557) (III, p. 38, n°. 15).

Quohier van den rooen penning van de inmeubele goederen aan de Nieuwe Zijde, 1578 (III, p. 39, n°. 18).

Quohier van de capitale impositie, 1586/87 (III, p. 39, n°. 19, 20), 2 banden.

Quohier van den 2000en penning, 1631 (III, p. 47, n°. 20) ²⁾.

Doleantien wegens den 2000en penning, 1667, 1668/69, 1672.

Quohier van den 2000en penning, 1674 (III, p. 118, n°. 24).

Quohier van de personeele quotisatie te Amsterdam, 1742 (109 eeuwsch afschrift van het origineel, berustende onder de nagelaten papieren van den Rotterdamschen regent Mr. Gerard François Meyners, in 't Gem.-archief te Rotterdam).

d. *Rechterlijk Archief* ³⁾.

Confessieboeken (n°. 269—532), beg. 1534.

Justitieboeken (n°. 567—604), beg. 1524.

1) Van de personen, ten behoeve van wie de stad lijfrenten verkocht, worden in deze registers opgegeven de onderdom en de naam van de moeder.

2) In 1890 vanwege het Koninkl. Oudheidkundig Genootschap in druk uitgegeven door J. G. Frederiks en P. J. Frederiks.

3) De nummering is ontleend aan den inventaris van dit archief („rechterlijke inventaris”, door mij aangehaald als: R. I., n^o. . . .), berustende in 't Gemeente-archief te Amsterdam.

- Dossiers van origineele zaken, 1721—1733 (n°. 640 K).
 Secretet Schepenen minnregister (n°. 643—645, 647—649, 650), beg. 1570.
 Schepenen minnregisters van requesten met dispositien (n°. 739—1096), beg. 1677.
 Registers der op appointment van Schepenen in het een of ander tucht- of verbeterhuis geconfinceerden, met de requesten (n°. 1259—1285), beg. 1686.
 Registers van goede mannen (n°. 1813—1820), 1677—1716.
 Lijst der advocaten, 1730—1811 (n°. 1822).
 Registers van vonnissen in civiele zaken, ter kleine rol (n°. 2063—2072), beg. 1634.
 Registers der minuten van executien van huizen, schepen en obligatien (n°. 2118—2162), beg. 1653.
 Registers van kwijtscheldingen van bij executie verkochte huizen (n°. 2163—2179), beg. 1605.
 Register van geannoteerde rentebrieven, aan huizen bij executie verkocht, 1593—1601 (n°. 2183).
 Registers van afschrijvingen na executien van huizen (n°. 2220—2282), beg. 1650.
 Vonnissen in zake avarij-grosse (n°. 2806—2924), beg. 1700.
 Authorisatiën van assuradeurs, benevens abandonnementen (n°. 2925—3050), beg. 1701.

e. *Archief der Wisselbank.*

- Grootboeken ¹⁾, beg. 1644 (Wisselb. Reg.).
 Naamklappers op de verdwenen grootboeken, 1609—1643.

f. *Archief der Desolate Boedelkamer.*

- Notulen, met bijlagen (inventaris Desol. Boedelk. n°. 115—171 D), beg. 1643.
 „Staaten van inventaris“ (n°. 206—292 A), beg. 1690.
 Registers van inventarissen (n°. 350—465 A), beg. 1643.
 Losse stukken: executiën, inventarissen (zonder accoorden) 1641—1777 / Met alphabetisch
 „ „ „ „ „ (met accoorden) 1777—1811 \ namenregister,
 n°. 513^a

g. *Archief van 't Gasthuis.*

- Inkomsten-boek van 't Lieve Vrouwen-gasthuis, 1498—1582 (III, p. 107, n°. 7), 5 banden.
 Belasting-boek van 't Lieve Vrouwen-gasthuis, 1534—1582 (III, p. 107, n°. 8), 2 b.
 Boek der eeuwige en losrenten binnen Amsterdam, toebehoorende aan 't Sint Pieters-gasthuis, 1540—1549 (III, p. 107, n°. 11), 2 b.
 Groot renteboek van 't Sint Pieters-gasthuis, 1550—1777 (III, p. 107, n°. 12), 8 b.
 Belastingboek van 't Sint Pieters-gasthuis, 1707—1713 (III, p. 107, n°. 14), 6 b.
 Verhuurboek van de huizen en lunden, zoo binnen als buiten Amsterdam, toebehoorende aan 't Sint Pieters-gasthuis, 1582—1593 (III, p. 108, n°. 17).
 Boek van ontvangst en uitgave van 't Sint Pieters-gasthuis, 1550—1580 (III, p. 108, n°. 23), 3 b.
 Uitgaafboek van 't Sint Pieters-gasthuis, 1589—1600 (III, p. 108, n°. 24).

1) De grootboeken bevatten de rekeningen-contraant van de kooplieden met de Wisselbank. Het totaal-cijfer van de onder het hoofd van elke firma in één jaar geboekte bedragen geeft de som van dat gedeelte van den jaarlijkschen omzet dier firma, dat door bemiddeling van de Wisselbank als kassier verrekend is.

h. *Archief van 't Burgerweeshuis.*

- Memoriaal van octrooien en renten der Karthuizers, 1588—1635 (n°. 49 van den inventaris van 't archief van 't Burgerweeshuis).
 Het boek van alle de goederen, toebehoort hebbende aan het convent van St. Lucie, 1557 (n°. 51).
 Loterij-boeck, 1560 (n°. 53).
 Out memoriael-boeck, 1590—1611 (n°. 54).
 Generaal-register, of grootboek, 1562—1611 (n°. 77).
 Generaal-register, of register van inkomsten en uitgaven, 1613—1633 (n°. 78).

i. *Archieven der Gilden.*

- Namen der overlieden van 't Groot Binnen- en Buitenlandsvaardersgild, 1642—1797 (III, p. 91, 1, n°. 3).
 Namen en woonplaatsen van de Wijnkoopers, die in 't gild zijn, 1686 (III, p. 95, 16, n°. 1).
 Naamboek der gildebroeders van 't Boekverkoopersgild, 1618—1811 (III, p. 98, 23, n°. 1), 2 banden.
 Deken- en keurmeestersboek van het gild der Goudsmiden, 1528—1717 (III, p. 102, 37, n°. 3).
 Register der namen van al de Makelaars der stad Amsterdam, 1575—1854 (III, p. 101, 42, n°. 4), 3 banden.

j. *Archief van het Collegium Medicum.*

- Nomina et series inspectorum collegii medici, 1637—1797 (III, p. 110, n°. 1).
 Nomina doctorum of series medicorum Amstelodamensium, 1641—1826 (III, p. 110, n°. 6) 1).

k. *Archief van Dijkgraaf en Heemraden ter Nieuwer-Amstel (na 1823: Hoogheemraadschap van den Amstel en Nieuwer-Amstel).*

- Schouwregisters van den Amsteldijk met den aanleve van dien, 1569—1823.

B. Algemeen Rijksarchief te 's-Gravenhage.

- Registers der graadlijkeidsleenen van Holland.
 Repertorium van Noord-Holland.
 Rolle van den Procureur-Generaal voor den Hove van Holland.
 Sententien van den Hove van Holland.
 Resolutien van den Hove van Holland.
 Verbaalen van informatie in de zaak van den Officier der stad Amsterdam vs Mr. Willem Sautijn (Hof, n°. 1641).
 Quohier der taxatie voor den roen penning te Amsterdam, 1546.
 Quohier der taxatie voor den 200en penning te Amsterdam, 1646.

1) Afgedrukt in 't Algemeen Nederl. Familieblad, 1883—84, n°. 11, p. 4 en vlg., onder den titel „Naamlijst van de Doctoren te Amsterdam sedert het jaar 1641”.

C. Rijksarchief te Haarlem.

Notulen van Dijkgraaf en Hoofd-Ingelanden van de Beemster.
 Protocollen van Schepenen van de gerechten van Beverwijk, Velsen, Bloemendaal, Overveen, Heemstede, Bennebroek, Vogelenzang, Nieuwer-Amstel, Ouder-Amstel, Watergraafsmeer en 's-Graveland ¹⁾.

D. Rijksarchief te Utrecht.

Registers en repertorium van de leenen der Proostdijce van Oudmunster.
 Protocollen van Schepenen van de gerechten Alcoude, Baambrugge, Loenen, Vreeland, Breukelen, Nieuwersluis en Maarsen ¹⁾.

E. Gemeente-Archief te Purmerend.

Resolutiën der Vroedschap van Purmerend.
 Resolutiën van Burgemeesteren van Purmerend.
 Doop-, trouw- en begraafregisters van Purmerend.

F. Gemeente-Archief te Gent.

Jaerregisters van Gent.
 Registers van staten van goed van Gent.

II. HANDSCHRIFTEN ²⁾.A. Gemeente-Archief te Amsterdam ³⁾.

„Donatiën en beneficiën, den Catusers gegeven. Item de namen van alle de Procurators van 't voorsz. Convent, 1393—1571" (Register van de Karthuizers).
 „Hamboech Scutterien boeck", 1531—1564 (III, p. 59, n°. 14).
 Dagverhaal van de troebelen, voorgevallen in de Nederlanden en speciaal te Amsterdam 1563—1572 (III, p. 139, n°. 8).
 Handschriften van Mr. Gerard Schaej, Pietersz., 7 banden ⁴⁾.
 „'t Kerck'lijk Amsterdam ofte 't verhaal der Roomsche Mysterien ende Ceremoniën, die 't Amsterdam gepleegt sijn voor de Reformatie: ende des II. Sacrement, 'twelck daer gevonden soude wesen in 't vier. Mitsgaders 't begin der Reformatie met de Predicanten, Ouderlingen, Diaconen, Diaconissen ende Sieckentroosters". Geschreven omstreeks 1669 door Ds. Henricus Selijns, gewezen predikant in Nieuw-Nederland.

¹⁾ Alle bijzonderheden betreffende buitenplaatsen van Amsterdamsche patriërs, onder de hier genoemde gerechten gelegen, zijn door mij aan deze protocollen ontleend. Enkele opgaven aangaande hofsteden onder Weesperkarspel, Muiderberg, Baarn, Lisse en Sassemheim en aan den Haarlemmerhout vond ik in de hiervoor op p. XXII vermelde serie registers van willige verkoopingën.

²⁾ Zie ook de voorrede, p. XV.

³⁾ Vgl. de Proeve van een lijst van handschriften betreffende de geschiedenis van Amsterdam, samengesteld door Dr. Joh. C. Breen, in 't Eerste Jaarboek der vereniging Amstelodamum, 1902, p. 139—165.

⁴⁾ N.l. 4 banden met geschiedkundigen en 3 met genealogischen inhoud. (Ibid., p. 139, 163).

Notitie van het merkwaardigste meyn bekend, dat binnen Amsterdam is voorgevallen, 1732—1772, door Jacob Bicker Raye (J. Bicker Raye, Aant.) ¹⁾.
Aanteekeningen over handelsgeschiedenis, door Mr. N. de Roever uit het Notarieel archief bijeengebracht.

Recueil van de notabelste resolutien ende notulen van de Vroedschap, oock van Burgermeesteren ende oud-Burghermeesteren van Amsterdam, 28 Jan. 1622—4 Febr. 1652, door Burgemr. Andries Bicker (III, p. 28, n°. 35).
Resolutien van den Raad, door Hans Bontemantel (1653—1683), 3 deelen ²⁾.
Notulen van het gepasseerde in de Vroedschap van Amsterdam, 1672—1694, door Burgemr. Jean Appelman (III, p. 28, n°. 36).
Notulen van de Amsterdamsche Correspondentie, 1752—1792 ³⁾.
Aanteekeningen wegens de deliberatien en resolutien, genomen bij Burgemr., 1746—1760, door Burgemr. Pieter Rendorp (III, p. 26, n°. 20).
Notulen van den oud-raad van Burgemr., 1746—1760, door Burgemr. Pieter Rendorp (III, p. 27, n°. 28).
Notulen der kamer van Burgemr., 1749—1760, door Burgemr. Egbert de Vrij Temminck (III, p. 26, n°. 21).
Resolntien van den oud-raad van Burgemr., 1749—1784, door Burgemr. Egbert de Vrij Temminck (III, p. 27, n°. 29).
Zaken, voorgevallen in Burgemeesters-kamer, in de jaren 1752 en 1753, door Burgemr. Willem Gideon Deutz (III, p. 27, n°. 22).
Aanteekeningen betreffende het verhandelde in 't College van Schepenen, door Mr. Marten Weveringh, Antonisz., 1765—1777.
Dagelijksche aanteekeningen van Burgemr. Egbert de Vrij Temminck, aangaande zijn bestuur als Burgemeester, 1771—1785 (III, p. 27, n°. 23).
Dagboek van Burgemr. Jan Elias Huydecoper van Maarseveen over het in de Amsterdamsche regeering voorgevallene in 1787 (II, p. 167: L. R. 6, N. 2).

Naamlijst der Raden in de Vroedschap, met opgave van den datum van hun overlijden, voor in het manuscript I der keuren en privilegien van Amsterdam (door mij aangehaald als: M. S. Keurboek, naamlijst voorin) ⁴⁾.
Handvesten, keuren en ordonnantien van Amsterdam, door den Stadssecretaris Lambert Cornelisz. Opsy voorzien van genealogische aanteekeningen betreffende zijne familie van vaders- en moederskant (III, p. 139, n°. 7) ⁵⁾.

1) Vgl. over dit dagboek van Bicker Raye: De oude tijd, door J. ter Gouw, 1871, p. 52, 312. — Om herhaligen in de notulen te voorkomen, zij er hier op gewezen, dat de data der doodsberichten e. d. bij Bicker Raye meestal foutief zijn.

2) Vgl. Dr. G. W. Kornkamp, De regeering van Amsterdam soo in 't civiel als crimineel en militaire (1953—1972), ontworpen door Hans Bontemantel, Werken van 't Historisch Genootschap te Utrecht, 7e serie, 7e stuk, I, p. CIII.

3) Deze notulen, voor een deel, naar een slordig afschrift, gepubliceerd bij Jhr. Mr. J. van Citters, Contracten van Correspondentie, p. 184—194, zijn in 1902 bij ruiling uit het bezit van Jhr. Mr. C. H. Backer aan dat van het Gem.-archief overgegaan.

4) Vgl. de lijst van de in 't Gem.-archief te Amsterdam berustende manuscripten der keuren en privilegien van Amsterdam in de inleiding op de Rechtsbronnen der stad Amsterdam, uitgegeven door Dr. Joh. C. Breen in de werken der vereeniging tot uitgave der bronnen van het oud-vaderlandsche recht, 1902, p. X. — De in dit m.s. voorkomende genealogische aanteekeningen zijn door den Heer Bernard J. M. de Bont gepubliceerd in den Navorscher 1897, p. 19 en vlg.

5) Enkele der hierin voorkomende genealogische aanteekeningen zijn door Dr. P. Scheltema gepubliceerd in het 3e deel van „Aanstel's Oudheid", p. 35—37.

- „Memorie-boeck van ons geslachten”, 1578—1646, door Samuel Bloemaert, Bewindh. der W.-Ind. Comp.
- „Corte genealogie van my I. Sweers, met het my voorgevallene secdert 't laatst van a^o 1685 tot may 1695”, inhoudende de genealogieën Sweers en Bloemaert (Blommaert) ¹⁾.
- Geneal. aantekeningen betreffende de familie Ruysch, door Cornelis Booth, e. a., benevens eenige brieven, gericht aan Mr. Ruysch Claesz., Pensionaris van Amsterdam, 17^e eeuw.
- Geneal. de Rijk van der Gracht, 17^e eeuw.
- Plano genealogieën, allen met dezelfde hand omstreeks 1660 geschreven: van Alekmaer, van Alekmaer—Benningh, Appelman, Bellechier, Dommer, Doos, Hasselaer, van Houf, van Loon, Opmeer, den Otter, de Vlaming van Oudtshoorn, Schaerck, van der Schellingh (2 bladen), Wuytiers (met geteekende wapens, 2 bladen).
- „Geslagt-Registers van N. Witsen, Anno 1683”. Bevat de volgende genealogieën, waarvan enkele met de hand van Burgemr, Nicolaes Witsen geschreven zijn: fo. 3—6 van Alekmaer; fo. 2 (n.b.: tusschen fo. 6 en 7) van Waveren; fo. 7—12 van der Schellingh; fo. 13 Opmeer; fo. 14 Eggert; fo. 16 van Abcoude, van Waveren; fo. 17 Banjaert; fo. 18 Gaef; fo. 20 Banjaert; fo. 21—22 afstammelingen van Dirck Francken; fo. 23 afstammelingen alsv. (deze laatste geneal. is met dezelfde hand geschreven als de hiervoor vermelde collectie plano genealogieën van omstreeks 1660). Achteraan: „Uitbreydinge over de geslagttafels van my ondergetekende N. Witsen, consul et senator Amst.”, 41 bladzijden, ongepag. Dan volgt: „Verklaring ofte nytbreyding op de geslagttafels”, 6 blz. ongepag.
- Genealogieën, opgemaakt door Mr. Harman Berewout. Een band, bevattende o. a. de volgende geslachtslijsten: de Vier, ten Grootenhuys, Blauehelm, Rodenburgh, Lijnslager, Calkoen, Dommer, Tulp, Rendorp, van der Waeyen, Roeters, de Vogelaeer, Gaef Spiegel, Hunthum, van Papenbroeck, Ruytenburgh, Kerckrinck, van Collen, Loten, Becker, Appelman, Muilman, Croock, Aurbrebis, Schout Spiegel, Hasselaer, van Strijen, Keael, Slicher, Hartsinck, Vriendt, Straalman, van Oudtshoorn, Anslø, van Lemep, Blaen.
- Geneal. Coymans, door Mr. Harman Berewout.
- Geneal. van Waveren—Oetgens—Bors, door Mr. Harman Berewout.
- Geneal. Gaeff, door Mr. Harman Berewout en bijgewerkt door J. E. G. Baeker van Leuven.
- Geneal. der afstammelingen van Nicolaes van Bambeeck en Agatha Bas, plano, in 6 bladen, omstreeks 1740.
- Geneal. Boelens—den Otter, 18^e eeuw.
- Geneal. Cloeck, door Gijsbert van der Goot, midden der 18^e eeuw.
- Geneal. der afstammelingen van Dirck Francken, Schepen in 1333, 18^e eeuw.
- Geneal. Suyderhoef—van der Horn—den Otter—Guldewagen, 18^e eeuw.
- Geneal. Rosterman, 18^e eeuw.
- Geneal. Hintopen, door Reinier van Heemskerck.
- Geneal. Roeters, 18^e eeuw.
- Geneal. Alwijn, opgemaakt door Mr. N. de Roever uit officieele stukken en oude familie aantekeningen (tot omstreeks 1630).
- Geneal. Temminck, door Mr. H. N. Teding van Berkhout uit zijne familiepapieren gecopieerd 1888.
- Losse genealogische aantekeningen omtrent Amsterdamsche familien, door Mr. N. de Roever uit het Gemeente- en het Notarieel archief bijeengebracht.

¹⁾ Voorkomende in de portefeuille met afscheiden betreffende den Admiraal Sweers en zijn geslacht, in 1882 door Mej. H. A. van Heukelom aan 't Gem.-archief geschonken.

B. Archief van den Hoogen Raad van Adel te 's-Gravenhage.

S. beteekent: voorkomende in 't „Magnum Manuscriptum” van Schaepe.

- * „ : van de hand van Jhr. Mr. J. van der Lely van Oudewater 1).
 † „ : opgemaakt, of aangevuld door, of afkomstig van Mr. W. J. Baron
 d'Ablaing van Giessenburg (overl. 1892).

De volgende genealogieën of genealogische aantekeningen 2):

van Alteren (aant.) (S. p. 179), Baelde *, van Bambeek *, Bas, de Bassecour *, van den Bemjden *, Benningh (aant.) (S. p. 146), Bernard *, van Beverwaerde (S. p. 173, 174, 177), Boelens (S. p. 164), Boendermaker (aant.), Boreel, Boudaen, Bout: z. Doos, Bouwens *, van Bronckhorst *, van der Burch (S. p. 170, 171, 180), Karsseboom *, Cat (S. p. 168), Kieft (aant.) (S. p. 168), Coornhert *, Corver *, Kuysten (aant.), Decquer (aant.), Dedel * †, Dell (aant.) *, Deutz * †, Doos—Bout (S. p. 141, 178), de Dieu *, van Eys *, Faas *, Fabricius * †, de Famars *, Geelvinck †, van der Ghiessen (aant.), Graaf-land * †, Gracht (de Rijk van der) (S. p. 144 en los ingestoken blad bij deze pag.), van Heemskerck †, Hem (S. los ingestoken blad bij p. 257: afschrift uit het Album Banningh Cocq), van Herzele * †, Hochepeid, van Hoesen (aant.), van Hoon *, ten Hove *, van Houf of van Hove (S. p. 228), Hulde *, Huydecoper * † (en aant. uit het familie-archief van Slingelandt), Huyghens *, Hulft, van Jever (aant.) *, Iampsin *, van Loon * †, Mercus (S. p. 153), Mulman *, Muysart *, Munter *, van Oosterwijck *, Ort *, d'Orville *, den Otter (S. p. 149), van der Oudermeulen *, van Oudtshoorn (en de Vlaming van Oudtshoorn) (S. p. 182, 183, 184), Pauw (S. p. 166), du Peyrou *, Pels †, van Persijn (S. p. 177), de Petersen *, du Quesne *, Reynst * †, van Ruytenburgh (aant.) (S. p. 178, 179), Rijk (de), z.: van der Gracht, Sautijn *, van der Schellingh (S. p. 174), Scholten * †, van Schoterbosch (aant.) (S. p. 174, 175), Schrijver *, Schuyt †, Scott *, Six * †, Slicher, de Smeth * (van eene geneal., door de fun. ingezonden), van Son, van Tarclink (aant.) *, van Teylingen (verschill. geneal. en aant.), Temminck *, Tiewelen (aant.), Valekenier * (en aant. uit het familie-archief van Slingelandt), Velters *, de Vroede *, Weveringh *, de Wildt *, de Wilhelm, Witsen *, Wolters *.

C. Rijksarchief te Utrecht.

Naamlijsten en wapenkaarten van de Proosten en Kanunniken der vijf Kapittels van Utrecht.

D. In particulier bezit.

Genealogische aantekeningen van Pieter de Graeff, bij Jhr. D. de Graeff, te 's-Gravenhage

(Een afschrift daarvan berust bij den Heer W. Croockewit, te Rotterdam).

Band met genealogische klad-aantekeningen omtrent Amsterdamsche families, door Willem

1) Naar Jhr. D. Rutgers van Rozenburg, Secretaris van den H. R. van Adel, mij mededeelde, schijnt van der Lely zijne genealogieën van Amsterdamsche families voornamelijk bewerkt te hebben naar gegevens, hem door zijn tijdgenoot R. van Heemskerck verstrekt.

2) Sedert deze genealogieën door mij geraadpleegd werden, zijn verscheidene in de vaktijdschriften veel vollediger gepubliceerd. In die gevallen heb ik mij natuurlijk aan de laatste gehouden. Maar noch deze, noch de slechts in handschrift aanwezige, zijn door mij slaafsch nagevolgd, zooals ik reeds hiervóór in mijne voorrede uiteenzette.

- Backer, eerste helft der 17e eeuw, bij Jhr. Mr. C. H. Backer, te Amsterdam (M. S. Backer).
 Genealogische aanteekeningen, betreffende Anthony Oetgens van Waveren en zijne kinderen, 1e helft der 17e eeuw, bij Mr. B. van der Feen de Lille, te Alkmaar.
 Brieven van Nicolaas Elias, Schepen (en daarna Burgemeester) van Schiedam, aan zijn broeder Mr. Arnoldus Elias, te Amsterdam, 1742—1746, bij Jhr. Mr. C. H. Backer, te Amsterdam.
 Stamboek van 't geslacht de Vlaming van Oudtshoorn, 17e eeuw, bij den Heer B. C. Baron van Reede van Oudtshoorn, te Assen 1).
 „Familieboek” van 't geslacht Calkoen, bevattende data van geboorte en overlijden in de familie Calkoen en aanverwante geslachten, 18e eeuw, bij den Heer E. C. U. Baron Calkoen, te Roermond.
 Stamboek van 't geslacht Huydecoper, opgemaakt door Mr. E. Huydecoper van Nigtevecht, 19e eeuw, bij den Heer Jhr. M. J. Huydecoper, te 's-Gravenhage.
 Drie banden met genealogische aanteekeningen betreffende de familie Six en aanverwante geslachten, geschreven door Anna Elisabeth van den Bempden († 1773), echtgenoot van Mr. Jan Six, bij Prof. Jhr. Dr. J. Six, te Amsterdam.
 Naamlijst der Dijkgraven, Hoofd-Ingelanden, Schepenen en Heemraden van den polder 's-Graveland, opgemaakt door en berustende onder Jhr. R. C. Six, te 's-Graveland.
 Stamboek van 't geslacht Broen, 19e eeuw, bij den Heer J. G. de Groot Jamin Jr., te Amsterdam.
 Genealogische aanteekeningen betreffende de familie Bicker en aanverwante geslachten (van Hellemont, de Vrij e. a.), bij wijlen Jhr. F. J. Bicker, te Amsterdam.
 Genealogieën Lamptins en Velters, bij de Heeren Ed. Vlietinck, archivaris van Ostende, en Mr. B. F. W. von Brucken Fock, te Middelburg.
 Collectie genealogische bescheiden in 't familie-archief van Jhr. Mr. C. H. Backer, te Amsterdam.

III. GEDRUKTE BOEKEN EN BESCHIEDEN 2).

- „Heerenboekjes”, 1680—1794 (Gem.-Arch.: in deze collectie ontbreken de jaren 1681, 1683—1688, 1694, 1697 en 1699) 3).
 Naamlijsten der regenten van de Amsterdamsche godshuizen en gestichten, bij Commelin en Wagenaar.
 J. A. Jocheims, Amsterdams oude Burgervendels, 1580—1795, Amsterdam 1888.
 Resolutien der Staten-Generaal (gedrukte serie, beginnende met 1682).
 Resolutiën der Staten van Holland.

1) Een afschrift daarvan mocht ik van den Heer W. M. C. Regt, te Oudtshoorn, tijdelijk in bruikleen ontvangen.

2) Eene opsomming van alle boeken, die ik voor mijn arbeid geraadpleegd heb, zou mij te ver voeren en laat ik dus achterwege. Hier zijn alleen vermeld die werken, waaruit ik geput heb bij de samenstelling van de lijsten der ambten en bedieningen, door de in dit werk behandelde regenten en ambtenaren bekleed.

3) Deze Heerenboekjes bevatten sedert 1680 de namen en de adressen van de Amsterdamsche regenten en hunne ambtenaren of „bediendens”, van de bewindhebbers der Oost- en West-Indische Compagnieën, van de kerkmeesters en regenten der kerken en „Godshuysen”, van de advocaten, procureurs, notarissen en boekhouders; sedert 1682 de directeurs van den Levantschen Handel; sedert 1689 de directeurs van de Sociëteit van Suriname; sedert 1703 de raden ter Admiraliteit te Amsterdam en hunne ambtenaren; sedert 1718 de makelaars; sedert 1719 de professoren en doctoren; sedert 1720 de Oost-Indische, sedert 1725 de Surinaamsche regeering, en sedert 1743 de regeering ter Kust van Afrika, alle met hare ambtenaren; sedert 1736 de chirurgijns; in 1777, 90, 93 en 94 de kooplieden te Amsterdam; in 1787, en 1792-93 de directeurs der Kolonie de Berbiee.

- Nouvelles van Staat of missiven van Nederlandsche ambassadeurs, residenten, envoyés en consuls aan de Staten-Generaal, 1682—1793 (Inv. Scheltema III, p. 2, n°. 14).
- J. J. Hartsinck, Naamlijst der Edele Mogende Heeren Gecommitteerde Raaden ter Admiraliteit, mitsgaders derzelver Ministers, resideerende binnen Amsterdam, Amsterdam 1769.
- F. Valentijn, Oud en Nieuw Oost-Indië, fol. uitg. 1724, bevattende in deel I, p. 301 en vlg., eene naamlijst der Bewindhebbers van de Oostindische Compagnie.
- Gerret van Sante, Alphabethische Naam-lijst van alle de Groenlandsche en Straat-Davissche Commandeurs, etc., Haarlem 1770, waarin voorkomen: op p. XII de namen der Directeurs van de Groenlandsche, en op p. XI.V die der Directeurs van de Straat-Davissche Visscherij.
- J. Bouman, Bedijking, opkomst en bloei van de Beemster, Purmerend 1857, waarin op p. 261 en 262 eene lijst der Dijkgraven (1607—1694) en Hoofd-Ingelanden (1625—1656) van de Beemster.
- Namen der Heeren hoofd-ingelanden, dijkgraven, bailluwen, heemraden, schepenen, secretarissen en penningmeesteren van de Watergraafs- of Diemermeer, 1629—1761 (Inv. Scheltema III, p. 144, n°. 37).
- Naamregisters der Heeren Militaire Officieren. . . over de troupen der Vereenigde Provinciën, Leiden, 1768, 1782, 1785 (Koninkl. Bibliotheek te 's-Gravenhage).
- Naamregister der Heeren Militaire Officieren. . . in dienst der Vereenigde Provinciën, 's-Gravenhage, 1794 (Koninkl. Bibliotheek alsv.).
- Collectie berichten van leeningen, geëmitteerd door Amsterdamsche bankiers, 18e eeuw (Afkonstig uit de veiling R. W. P. de Vries, 24—27 Nov. 1902. Thans in 't bezit van de firma Frederik Muller & Co. te Amsterdam).
- Collectie „personalia”, alphabetisch geordend in portefeuilles. Hierbij huwelijks- en lijk-dichten, vlug- en schotschriften en spottlichten, sommige in handschrift, 17e en 18e eeuw (Gem.-archief).
- J. J. Hartsinck, Beschrijving van Guyana of de Wilde kust, 1770, bevattende in deel I, p. 519, eene naamlijst der Directeurs van de Kolonie de Berbice 1720—1709.

GESCHIEDKUNDIGE INLEIDING.

GESCHIEDKUNDIGE INLEIDING.

Het belang eener juiste kennis van de onderlinge genealogische verhoudingen bij het stedelijke regentenpatriciaat uit het tijdperk der Republiek is te algemeen erkend dan dat dit nog nader betoog zou behoeven. Van de eerste grondvesting van onze onafhankelijkheid af tot het oogenblik dat de Republiek der Vereenigde Nederlanden in 1795 voor het democratische Bataafsche Gemeenebest plaats maakte, heeft de „macht van regering” in ons land berust bij eene nauwbegrensde klasse, die, met uitsluiting van alle andere staatsburgers, alleen zich gerechtigd achtte tot het bekleeden van ambten en bedieningen in de stedelijke en landsmagistraturen. Elke stad was het toneel van onafgebroken kuiperijen en intriges, waarbij familie-veeten een hoofdrol speelden. Het is geen aantrekkelijk beeld dat zich aan ons oog voordoet, wanneer wij het wagen den geheimzinnigen sluier op te lichten, waarmede de regenten der Republiek gewoon waren hunne officieele en officieuse bemoeiingen in de raadzaal en daarbuiten, te omhullen; de rotte plekken in onze regeringsinstellingen komen dan in al haar afzietelijkheid aan den dag. Zwaarder dan het landsbelang woog bij vele regenten het belang van den eigen familiekring. Heerschzucht, afgunst, ambtsbejag en baatzucht joegen de regerings-geslachten tegen elkander in 't harnas: de onevenredigheid tusschen de grootsche lijnen van onze vaderlandsche geschiedenis en het kleinzielige en egoïstische van datgene wat in de steden achter de schermen voorviel, maakt op ons een zonderlingen indruk. In de groote steden, te Amsterdam vooral, dat in de Staten van Holland doorgaans den toon aangaf, was met dit obscure gekonkel, wanneer het er om ging welke van de beide staatspartijen daarbij de overhand boven de andere zou behouden, soms het wel en wee van den staat gemeoid. Daarom achtte ik het niet van belang ontbloom, om, met behulp van de hierachter gepubliceerde genealogieën, aan te geven, welke families sedert de „geuswording” der stad in 1578 tot het revolutiejaar 1795, er achtereenvolgens het gezag in handen gehad hebben. Tevens heb ik nagegaan welke nieuwe gezichtspunten ten opzichte van de geschiedenis des vaderlands eene staatkundige geschiedenis van Amsterdam, met gebruikmaking van deze genealogische gegevens, zou kunnen openen. Met dit bepaalde doel voor oogen moest ik wel eene meer uitvoerige beschouwing wijden aan sommige feiten, die of nieuw waren, of, in hun onderling verband gerangschikt, mij aanlokten tot het trekken van conclusiën, die van de gewoonlijk aangenomene afwijken, terwijl ik daarentegen andere, van elders bekende kwestien, slechts terloops vermeld heb. Dit ter verontschuldiging van de niet immer gelijke verhouding van de verschillende onderdeelen van dit opstel tot het geheel.

Het is er verre vandaan, dat de „aristocratycke regeringe” een gevolg zou zija van de vrljwording dezer gewesten in de worsteling met Spanje. Deze regeeringsvorm had integendeel in de dagen waarin Philips II door zijne Nederlandsche onderdanen afgezworen werd, in onze stedelijke instellingen al diep wortel gevat. Te Amsterdam dagteekende zij reeds uit den Beierschen tijd: in het algemeen reglement op de regeering en de rechtsbedeeling in het bailluwschap Amstelland en Gooiland, door Graaf Albrecht in 1388 vastgesteld, wordt voor het eerst melding gemaakt van bepalingen ten aanzien van den onderlingen graad van bloedverwantschap onder de regenten van Amsterdam en de omliggende dorpen. Merkwaardig is het dat voor Amsterdam de bepalingen strenger waren dan voor de dorpsbesturen; zoo dit een wenk was, om, tegen eene geldelijke vergoeding, te trachten deze voorschriften te doen herzien, hebben de Amsterdammers dien begrepen: bij een nieuw handvest van 27 Jan. 1398 werden de bepalingen verzacht en werd er vastgesteld, dat degenen, die „recht after suster kint”, d.i. achterneven waren, nevens elkander de ambten van Schepen of Raad zouden mogen bekleeden.

De vermogende en invloedrijke poorters, die in de regeering zitting hadden en door geld en goede woorden van Graaf Albrecht de mildere bepalingen van het handvest van 1398 hadden weten te verkrijgen, lieten niets onbeproefd om hunne voorrechten uit te breiden: door nieuwe geldelijke opofferingen trachtten zij ook de keuze der „Raden”, of, zooals zij later genoemd werden, „Burgemeesters” geheel aan zich te trekken, wat hun twee jaren later gelukte. Deze Raden, die oorspronkelijk belast waren met de administratie van de financiën der stad, en in den loop der 15^e eeuw door den geleidelijken aanwas van hunne bevoegdheden aan het hoofd van de stedelijke regeering kwamen te staan, werden nog tot aan het einde der 14^e eeuw door den Graaf of zijn Stadhouder uit eene hem telkenjare aangeboden nominatie gekozen. Bij handvest van 16 Januari 1400 schonk Albrecht aan de stad het gewenschte privilegie. Jaarlijks zouden voortaan de gezamenlijke Oudschepenen en Oudraden op den 2^{en} Februari — Vrouwendag — bijeenkomen, en uit hun midden drie Raden (Burgemeesters) verkiezen, die daarna uit de aftredende van het vorige jaar er een bij zouden kiezen om in hun van ouds uit vier leden bestaand college nog voor een jaar zitting te nemen. De verlecning van dezen voorrechtbrief, die bijna vier eeuwen lang van kracht bleef, legde te Amsterdam de kiem tot de Burgemeesterlijke oppermacht, welke gedurende het geheele tijdvak der Republiek de meest kenschetsende eigenaardigheid geweest is van het Amsterdamsche regeeringswezen, en daardoor tot de onafhankelijke positie van Hollands machtigste stad tegenover de latere Stadhouders.

De Vroedschap of „Rijkdom”, aanvankelijk uit 24 door de burgerij voor hun leven verkozen leden bestaande, werd bij het privilegie van Vrouwe Maria van Bourgondië van Maart 1477 tot 36 leden uitgebreid; bij ditzelfde handvest werd aan het aldus in ledental vermeerderde college het recht geschonken de in zijn midden ontstane vacaturen door cooptatie aan te vullen, en jaarlijks de nominatie op te maken, waaruit door den Stadhouder, als plaatsvervanger van den Graaf, de Schepenen benoemd werden ¹⁾.

Na verloop van driekwart eeuw had de poorteriej haar doel bereikt: zelfrege-

1) J. ter Gouw, Geschiedenis van Amsterdam, II, p. 249—253; III, p. 377.

ring in de ruimste mate was haar deel geworden. Niet door revolutie of door dwangmiddelen, maar door de macht van haar geld had zij de Graven naar haar hand weten te zetten; de concentratie van het kapitaal in hunne stad had hen in staat gesteld den band, die hen aan den souverein bond, te verzwakken en eindelijk te verbreken. Het kapitaal had daardoor het bewijs van zijne overmacht gegeven; het deed zijne vertegenwoordigers in aanzien rijzen: een stedelijk patriciaat vormde zich uit de meestgegoeden. Het streven naar beperking van den kring, waaruit de regenten der stad gekozen werden, en naar erfelijk behoud van het verworven machtsbezit in de familien, die op het oogenblik van het ontstaan van den nieuwen, voor de vorming van eene aristocratie gunstigen toestand, de macht in handen hadden, kan dan ook te Amsterdam geacht worden in de 15^e eeuw zijn oorsprong te nemen. Dit blijkt overtuigend bij de beschouwing van de stamboom, welke ons van enkele zeer oude regentengeslachten als de Boelens'en en de Baerdesen's overgebleven zijn; wij staan verbaasd daarin reeds in die eeuw dezelfde onverstoorbare continuïteit in de ambtelijke erfopvolging waar te nemen als later ten tijde van de Republiek regel zou worden. Het is daarom niet te verwonderen, dat, met zulk een verleden achter zich, de R.-Katholieke regentenkring, die in 1578 „uytgeset" werd, hetzelfde diepingevreten bederf vertoonde, dat aan de verouderde, in haar eigen gebreken vastgeroeste regentenregering in 1705 het leven zou kosten.

De onlangs uitgegeven bescheiden, handelende over de in 1564 en 1565 onder de goeode burgerij te Amsterdam ontstane en tegen de heerschende oligarchie gerichte beweging ¹⁾, geven ons een schilderachtig beeld van de toenmalige toestanden in het stedelijke regeringsmilieu. Hier mogen eenige bijzonderheden volgen, waaruit men kan opmaken, dat de goede burgers ook toen reeds alle reden hadden om te klagen over den „soberen gouvernemente ende grote abuysen, die in 't regieren derselver stede geschieden", waeruyt geschapen zijn te comen veele inconvenienten, ten geheele bederffnisse der voorsz. stede ende gemeene burgeren van dien".

Van de Burgemeesteren en Oudburgemeesteren „die gemeenlijck XIJ in getale sijn", had een vijftal het oppergezag in handen. De doleantien betoogden hoe „Mr. Hendrick Dircksz., Pieter Cantert, Dirck Hillebrantsz. [den Otter], Sybrant Occo ende Joost Buyck (die onder hen vyven hoofden principelijck d'administracie hebben en over meenige jaren gehadt hebben), onder de XXXVJ Raiden soe veele consanguiniteyt ende afiniteyt gehadt ende noch hebben, ende soe in getale sijn, dat d'andere electeurs stemmen, die malcanderen vreempt sijn, luttel comen geopereren". De vijf hoofden maakten dan ook van hunne overmacht gebruik, om hunne naastbestaenden in de regering te brengen, „t welck schijnt daertoe te tenderen, dat alle dinghe binnen der voorsz. stede geregeert mach worden naer goetduncken van sommige, die principalen hoefden in den regimente sijn, die oeck met inne te brengen onderlincks henlyyder soonen, zwagers, neefven ende adherenten schynen te studeren omme hen ende hen nacoemelingen in de regimente derselver stede erfelick te bevestigen". Ook werden vele „onervaeren burgeren" in de regering toegelaten, in wie Burgemeesteren geen dwarskijkers te duchten hadden. Vóór de verkiezing gaven Burgemeesteren door „briefkens ende cedullekens" aan de

1) Doleantiën van eenige burgers aan koning Philips, over de regering dezer stad enz., 1564 en 1565. Zie p. XXI hiervóór.

kiesgerechtigden kennis van de personen, die zij gekozen wenschten te hebben: dikwijls stonden in deze briefjes de namen van hunne eigen zoons of neven.

De Vroedschap werd, zelfs in „sacken van groter importantie”, niet meer geraadpleegd. De vijf seniores beschikten de zaken naar welgevallen in Burgemeesterskamer, waar vaak zwagers of neven te zamen als regeerende Burgemeesters zitting hadden. Terecht konden de machthebbers spottend den burgers toevoegen, dat, al kwamen deze ook aandragen met „sacken vol redenen en turfmanden voll bescheets”, toch de Heeren aan 't langste eind zouden blijven trekken. Heeren regenten maakten het er dan ook naar. Burgemeester Hendrick Dircksz. — Schout Baerdesen noemde hem: „den grooten Monarcha, 't eenken van der trouwe, ende 't hooft van allen, die alleen regeert die saecken van der stadt, ende princeliecke rechten usurperend es, ende voorts leeft als Keyser binnen der voorsz. stadt” — werd in rechten betrokken wegens hem ten laste gelegde onregelmatigheden bij het verantwoord van den 10^{en} penning in 1553; zijn zwager Burgemeester Claes Gerritsz. Mattheus was volgens Baerdesen „een dief”, die „uyter stede goet ghestolen hadde”. De Schout, die in zijn critiek lang niet malsch was, en aan zijn jarenlang opgekropte verbittering lucht gaf, maakte verder Burgemeester Claes Loen voor „een menedich boeff” uit. Van een anderen Burgemeester, Cornelis Benningh, wien Schout Baerdesen „in een openbaer herberghe ghespreyt ende naegheseyt heeft, uyt steeds goet ghestolen te hebben XXXIJ duysent Philippusguldens”, vinden wij vermeld, dat hij in 1547 zelfmoord pleegde.

In eene stad als Amsterdam, dat „eene overvloedige corenschuyre voer alle es ende noch daerbeneffens een schiprycke havene es”, een handelscentrum van betekenis, met eene groote toekomst, en waar men vóór alles een verlicht en vooruitstrevend stadsbestuur noodig had, geschikt voor de taak om door een beleidvol optreden het particuliere initiatief te steunen en aldus den reeds zoo hoogstaanden handel den weg te banen tot nog grooteren bloei, waren zulke toestanden onduidelbaar. De commercieele voorspoed — en voornamelijk de uitgebreide en winstgevende handel in Oostersche granen, door de „doleanten” in 1564 als de groote bron van welvaart voor Amsterdam genoemd — had er in den loop der 16^{en} eeuw in de burgerij het aanzijn gegeven aan eene vermogende groep, die door haar voortdurend verkeer en nauwe betrekking met de kooplieden in de Protestantsche havensteden langs de Oostzee, reeds vroeg tot de reformatie was gaan overhellen, en die, over het algemeen meer gegoed dan de strengkatholiek gebleven regentengoligarchie ¹⁾, zich slechts noode en met steeds stijgenden onwil aan de suprematie van hare behoudsgezinde overheden onderwierp. Door de talrijke banden van bloedverwantschap, welke hare leden onderling verbonden, tot een vast aanenge-

1) Enkele regenten waren zeer vermogend, maar de meesten slechts matig gegoed. Van de leidende bewindsmannen te Amsterdam in deze jaren werden de volgende in 't Quolier van 1557 voor betrekkelijk geringe bedragen aangeslagen: de Burgemeesters Jan Claesz. van Hoppen en Simon Claesz. Cops ieder op *f* 50, Pieter Cantert Willensz. *f* 52, Dirck Hillebrandsz. den Otter *f* 75, de Schout Pieter Pietersz. Ruysch *f* 70. Meer gegoed waren de Burgemeesters Sijbrand Oeco, die op *f* 80 en Joost Buyck Sijbrantsz., die op *f* 100 geschat werd; zeer rijk: Cornelis Jacobsz. Brouwer met een aanslag van *f* 250 en Mr. Hendrick Dircksz. met *f* 290. Ook toen, evenals in de 18^e eeuw, waren er onbemiddelde magistraatspersonen, die van de opbrengst van hunne ambten leefden; zoo zag b.v. Schout Aadries Hollesdoot zich na zijn ontslag in 1578 genoodzaakt Burgemeesteren om onderstand voor zich en zijn gezin te vragen (Zie hierachter, b p. 305. Voor de cijfers, in deze noot genoemd, vgl. men p. XXXVII en XXXVIII).

sloten kring gegroeid, nam deze groep van notabelen, in wier handen zich schier alle handel en industrie binnen de stad bevond, en die door haar kapitaalcracht te Amsterdam de markt beheerschte, onder de burgerij eene overwegende positie in. Bij haar sloten verscheidene leden van regentenfamilies zich aan, wien of de toeneiging tot het Protestantisme of de ambtelijke loopbaan afsnede, of die — zooals de Boelens'en en de Baerdesen's, de beide oudste geslachten der stad — hunne achteruitzetting door de parvenus-leiders der heerschende coterie niet verkroppen konden. In 1564 ging de verenigde burger- en regentenoppositiepartij in naam van hare bedreigde belangen tot openlijk verzet over: in eene uitvoerige „doleantie" klaagde zij de Katholieke familieregeering bij de Landvoogdes aan.

Het feit dat de kring, waartoe de doleantanten behoorden, veertien jaren later zelf aan de regeering kwam en dat de aanstichters van de protestbeweging tegen de Roomsche oligarchie in 1578 optraden als de leiders der jonge protestantsche regentendaristocratie — van de 15 gedurende de eerste 10 jaren van het gereformeerde bewind gekozen Burgemeesters waren 10 oud-doleantanten — leidt ons er toe eens na te gaan wie de 70 doleantanten waren ¹⁾. Dit onderzoek leert ons hoe liet, nevens de beide genoemde aanzienlijke regentengeslachten, vooral eenige vermogende families uit de burgerij waren, die den regenten den voet trachtten te lichten. Een overzicht van de onderlinge familierelation tusschen de malcontenten, voorzoover dit — van een 46-tal — mogelijk bleek, laat ik hier volgen; de vraag naar hunne gegoedheid heb ik trachtten te beantwoorden door achter de namen de opgave van het cijfer van ieders aanslag in de taxatie van den 10^{en} penning op de huizen, in 1557, te vermelden ²⁾.

Tien verschillende familiegroepen kunnen wij onder de doleantanten onderscheiden. Vooreerst die der Boelens'en, bestaande uit: Andries Boelens, Oudscheper (*f* 110), met zijne zwagers, den Oudscheper Laurens Simonsz. van Neck (*f* 150) en Jonge Jan Jansz. in 't Hart (*f* 26) [met diens broeder Claes Jansz. in 't Hart], zijne beide broeders, Claes Boelens „in den Hamburch" (*f* 160) en Hendrick Cornelisz. Loen, zijn oom Pieter Claesz. Overlander (*f* 50) en zijne neven Pieter Boelens (*f* 160), Jan Meurlinck (*f* 70) [met zijn halfbroeder Egbert Pieters. Vinck en zijn zwager Hans Simonsz. (*f* 200)], Cornelis Berckhout (*f* 40), Arant Coesvelt (*f* 270) en Claes Overlander. Dan Mr. Wilhem Baerdesen met 6 neven: Claes Reyersz., Pieter Reyersz., Pieter Pietersz. Ackerman, Dirck Jansz. Quintingh (*f* 160), Pieter Corver (*f* 80) en Reynier van Neck Simonsz. Verder Hendrick van Mareken (*f* 250) met zijne drie zwagers: Hans Sprenckhuysen (*f* 150), Willem Lubbertsz. Nut (*f* 160)

1) De namen der doleantanten komen voor in het hiervoór op p. XXV vermelde „Dagverhaal van de troebelen.... te Amsterdam, 1563-1572, fo. 7 v°., en in 't „Kerkelijk Amsterdam", p. 350.

2) Deze cijfers hebben ten aanzien van de gegoedheid der in deze belasting aangeslagenen natuurlijk niet meer dan eene betrekkelijke waarde. Alleen door onderlinge vergelijking der aanslagen kan men eenigszins den graad van welstand nagaan, welken zij uitdrukken. In de mindere buurten betaalde men: in de Heisteeg *f* 5-6, in 't Hemelrijk *f* 6-8; op den N. Z. Achterburgwal, waar de meeste schippers op de binnenvaart woonden, bedroegen de aanslagen *f* 9 a 20. In de rijkere buurten kunnen de aangeslagenen in 5 groepen verdeeld worden, n.l.: 1°. die van *f* 21-50, 2°. die van *f* 51-80, 3°. die van *f* 81-140, 4°. die van *f* 141-200, 5°. die van boven de *f* 200. Wij vinden dan dat van deze groepen in de Kalverstraat en op den Nieuwendijk de eerstgenoemde het talrijkst vertegenwoordigd was, terwijl de derde op 't Water en in de Warmoesstraat de meerderheid uitmaakte. In de vijfde klasse waren alleen een 10-tal Amsterdammers aangeslagen: zij woonden allen in de Warmoesstraat (Quolier 1537, Gem. archief te Amsterdam).

en Lubbert Lubbertsz. Nut (*f* 150), en zijn zoon Windrick Hendricksz. van Mareken. In de vierde plaats Lenaert Jansz. Graeff (*f* 50) met zijne broeders Dirck Jansz. Graeff (*f* 110) en Jacob Jansz. Graeff [met zijn oom Abraham Heymansz. en zijn neef Clement Volckertsz. Coornhert]. Voorts de gebroeders Wigbout de Wael (*f* 115) en Vranck de Wael (*f* 80). Dan Jaepoom Jansz. (*f* 121) met zijn zoon en zijn schoonzoon Jan Verburch Jacobsz. (*f* 170) en Hendrick Fransz. Oetgens. Ten slotte Harman Rodenburgh (*f* 60) en zijn broeder Jan Bethsz. Rodenburgh (*f* 60); Egbert Roelofs. (*f* 150) met zijn neef Govert Jansz. Glimmer (*f* 160); Marten Pietersz. Codde (*f* 75) met zijne neven Gijsbert Dirksz. Boon en Jacob Claesz. Bas, en diens oom Jan Claesz. Cat (*f* 61); Reynier Cant en zijn broeder Pieter Cant, met diens zwager Claes Burchmansz.

Welke de door de dolcanten ingebrachte grieven waren, zagen wij hiervoor. De hooge regeering te Brussel erkende de gegrondheid ervan en om aan de klachten der Amsterdammers te gemoet te komen vaardigde de Landvoogdes Margaretha van Parma 1 September 1565 een besluit uit, waarbij de bepalingen omtrent de onderlinge verwantschap van de regenten herzien en verscherpt werden. De Vroedschappen zouden elkander niet nader mogen bestaan dan als broederskinderen; schoonvader en schoonzoon zouden niet te zamen in den Raad mogen zitten, evenmin twee zwagers, waarvan de een met de zuster van den ander getrouwd zou zijn. In den Grooten Oudraad, die de Burgemeesters koos, zouden vader en zoon, schoonvader en schoonzoon, broeders en zwagers niet te zamen zitting mogen nemen ¹⁾.

Het eerste bedrijf in den worstelstrijd tusschen burgerij en regentenaristocratie eindigde dus met eene gedeeltelijke overwinning van de eerstgenoemde. Het had zich op zuiver politiek gebied bewogen: de godsdienstkwestie was nog niet opgeworpen. Die deed zich in 't volgende jaar, 1566, voor. Dezelfde mannen, de elite van den „rijckdom”, welke te voren, voor hunne stoffelijke belangen opkomende, den aanval tegen de regenten geleid hadden, stonden thans weer vooraan onder hen die opkwamen voor gewetensvrijheid. Verscheidene leden der aanzienlijke burgerij, die aan de beweging in 1564 niet deelgenomen hadden, zooals Adriaen Reynertsz. Cromhout, Cornelis Florisz. van Teylingen, Pieter Cornelisz. Boom e. a., stelden zich, nu het de verdediging van hunne geloofsbelangen gold, mede in 't vuur. De tijding van Alva's aantocht, een voorbode van naderende onheilen, deed welhaast de Gereformeerden in de Nederlanden uiteenstuiven en op eigen veiligheid bedacht zijn; ook de Amsterdamsche oppositiepartij, die zich te zeer door hare Protestantsche sympathieën gecompromitteerd had om niet te vreezen dat de op haar fel gebeten machthebbers, om hunne wraak te koelen, den arm der inquisitie zouden te hulp roepen, verliep binnen weinige maanden naar den vreemde. Door verbanningsdecreten werden de uitgewekenen in de volgende jaren getroffen; getroffen, maar niet onschadelijk gemaakt: want, eenmaal uit huis en hof verdreven, toonden deze mannen welk een aard er in hen stak, over welk een ontzaglijke geestkracht en pit zij beschikten. Velen onder hen, tevoren vreedzame kooplieden en industrieelen, gespten het harnas aan en traden als aanvoerders op bij de geïmproviseerde oorlogsvloot der Watergeuzen, die onver-

1) Deze bepalingen bleven ook na 1578 geldig en hebben tot het einde van de Republiek te Amsterdam kracht van wet gehad.

schrokken Spanje's macht in haar zwakke punt — op zee — aantastte. Anderen namen deel aan den strijd te land, onder den Prins van Oranje en zijne broeders; weer anderen reisden rond om gelden voor den vrijheidsoorlog in te zamelen of om, tusschen de vijandelijke linien doorsluipende, het verzet in de opgestane gewesten te organiseren. Zij allen hadden waarlijk goed en bloed over voor de zaak, welke zij voorstonden. Toen dan ook de krijgskans keerde, 's vijands legioenen tot den aftocht gedwongen waren en de dageraad der vrijheid voor Holland gloorde — ten slotte ook te Amsterdam, waar de katholieke regenten zich tot het laatste in doodsangst aan de Spaansche monarchie bleven vastklemmen, wel wetende dat zij verloren waren zoo die steun hun ontviel — toen gaf de vrijgeworden burgerij zich met het volste vertrouwen aan de leiding en de hoede van de uit haar midden voortgesproten notabelen over. Zij eischte zelfs geen waarborgen ter voorkoming van eene herhaling der onder de vroegere regering heerschende misstanden. De nieuwe Amsterdamsche regenten namen in 1578 de nalatenschap van hunne voorgangers onveranderd over. Zij betoonden zich er even afkeerig van als deze om aan buiten hun kring staanden aandeel te geven in het bewind: een nieuw patriciaat ontstond en werd door het Statenbesluit van 23 Maart 1581, dat voorgoed aan de stedelijke regeeringen verbod gilden en schutterijen in bewindszaken te kennen, gesanctioneerd.

Voor een goed deel heeft Amsterdam zijne latere grootheid te danken aan het wijze beleid van de aanstichters der Alteratie. Overal elders in Holland had men in de steden, naarmate zij zich bij den opstand aansloten, den Prins belast met het aanbrengen van alzulke veranderingen in het „corpus der regering” als hij in het algemeen belang noodig achtte. Met de hem eigen bedachtzaamheid en moderatie en zijn afkeer van radicale maatregelen had Willem van Oranje er zich in de meeste gevallen toe bepaald alleen de kennelijk Spaanschgezinden te ontslaan en de overigen, die bereid waren zich in den nieuwen staat van zaken te schikken, in 't bewind gelaten. Hoe goed ook bedoeld, had deze bezaigde handelwijze, zooals spoedig bleek, ten gevolge dat in de meeste stedelijke regeeringen een geest van lauwheid en trage omzichtigheid bleef heerschen, die in sommige gevallen noodlottig had kunnen werken en die afstak bij de vurige geestdrift waardoor de burgerijen, en onder deze vooral de lagere standen, uit wier midden de strijdbare geuzenbenden voortkwamen, ten opzichte van de zaak der vrijheid bezielde waren. Het was op de smalle gemeente, de visschers, de boeren, de ambachtslieden, dat de „Vader des Vaderlands” bouwde in den strijd om de onafhankelijkheid; niet op de gegooien, de regenten: die voelden zich voor 't meerendeel niet geroepen om hunne veldvaart op te offeren aan 's volks vrijheidszin, maar wenschten de rust en de orde terug, die voor het uitbreken van den oorlog in Holland geheerscht hadden ¹⁾. Geheel anders was te Amsterdam de verhouding tusschen de verschillende klassen der burgerij, toen, na het uitzetten der Roomsche regenten, de afgevaardigden der schutterijen 27 Mei 1578 een bijna volkomen nieuw Protestantsch regentenpersoneel verkozen hadden. In Amsterdam hadden juist de van nature het minst tot revolutie geneigde elementen, de vertegenwoordigers van het grootbedrijf, het sein tot de rebellie tegen de wettige regering gegeven, wijl het drukkende

1) Fruin, Verspreide Geschriften, II, p. 412, 485.

conservatisme van de regenten hunne belangen in den weg stond. Door hunne tegenstanders, de patriciërs, uitgeworpen, waren zij genoodzaakt geweest een verbitterden kamp om het bestaan te voeren. Eene harde maar eene heilzame leerschool was het, die de rijke, plotseling uit hun bestaan gestooten handelaars en nijveren in de ballingschap doorloopen hadden; zij hadden er nieuwe energie en frische geestesgaven opgedaan: is het wonder, dat zij, in 1578 tot regeeren geroepen, Amsterdam onder alle Nederlandsche steden groot, machtig en welvarend hebben weten te maken?

Het was een rijke buit, die den leidlieden der zegevierende burgerij bij de Alteratie toeviel: met graagte maakten de aankomelingen er zich meester van. Hunne voornaamste hoofden: Dr. Martin Coster, Mr. Wilhem Baerdesen en zijn neef Reynier van Neck Simonsz., Jan Claesz. Cat met zijn schoonzoon Dirck Jansz. Graeff en zijn neef Jacob Claesz. Bas, Reynier Cant, Egbert Roelofs., Claes Boelens „in den Hamburch” en Jan Verburch Jacobsz., allen oud-doleanten, Adriaan Reynertsz. Cromhout, de oude schatrijke presideerende ouderling, en zijn schoonzoon Cornelis Florisz. van Feylingen, presideerend diaken, werden achtereenvolgens tot de Burgemeesterlijke waardigheid geroepen. Van de neven van Claes Boelens kregen Gerrit Jansz. Coesvelt in 1578, Jan Meurlinck in 1582 en Cornelis Andriesz. Boelens in 1579 zitting in de Vroedschap; de laatste werd in hetzelfde jaar naar de Gecommitteerde Raden afgevaardigd, terwijl Arent Jansz. Coesvelt eerst in 1581 Krijgscommissaris der Staten van Holland werd, en vervolgens in 1585 Commies-Generaal van den Raad van State. Reynier Cant, zijn schoonbroeder Tijmen Meynertsz. en hun compagnon Jacob Pietersz. Coppit, een broeder van den Watergeuzenkapitein Jan Claesz. Spiegel, werden met de buskruitleverantie aan de Staten gebeneficeerd. Een neef van Cant, Marten Jansz. Hoefijser, erlangde in 1585 de betrekking van Ontvanger-Generaal van de Admiraliteit. De oud-Watergeus Dirck Claesz. Duyvel werd in 1579 tot Monsterheer-Generaal en Krijgscommissaris van de Staten, Willem van der Does tot Ontvanger der Convooiën en Licenten te Amsterdam aangesteld: beiden waren neven van Burgemeester Roelof Egbertsz. Aan Burgemeester van Neck werd in 1578 het Ontvangerschap der gemeenlandsmiddelen te Amsterdam opgedragen; bij zijn dood in 1581 ging dit op zijn schoonzoon Johan Pietersz. Reael over. Jacob Simonsz. de Rijk, de bekende Watergeus, werd Kapitein ter repartitie van Zeeland en titulair Admiraal van Veere; zijn zwager Hendrick Andriesz. Wou ging met het ambt van Ontvanger-Generaal van Noord-Holland strijken.

De magere jaren waren voorbij, de vette deden hun intocht. Er waren er onder de nieuwe landsdienaren velen, die zich van eene zeer ongunstige zijde deden kennen, en een schromelijk misbruik maakten van den toestand van chaotische wanorde, waarin het binnenlandsch bestuur van de nauwelijks het hoofd boven water houdende provincie verkeerde. Zonder leiding en zonder controle, aan de inspraak van hun eigen min of meer ontwikkeld plichtsgevoel overgelaten, trachtten zij van hunne ambten te halen wat er van te halen viel. Een sterk staaltje van de gewetenlooze hebzucht van sommigen hunner levert het wanbeheer bij de administratie der belastingen in de eerste jaren na het omslaan van Amsterdam. De hachelijke toestand van 't land, dat alleen door de uiterste krachtsinspanning behouden kon blijven, vorderde zware geldelijke offers; van de benooidige aan-

zienlijke geldsommen werd het voornaamste deel uit de opbrengst van de Convooen en Licenten, hoofdzakelijk te Amsterdam, betrokken. Dit verhinderde evenwel de beambten der Admiraliteit, aan wie het innen van de inkomende en uitgaande rechten opgedragen was, en de Amsterdamsche kooplieden, die ze moesten opbrengen, niet, met gemeen overleg een stelsel van ontduiking der landsmiddelen in praktijk te brengen, waardoor de financiën der Admiraliteit belangrijk geschaad en in minder dan geen tijd deerlijk in de war gestuurd werden. Leicester poogde het kwaad te keeren door in 1586 te Amsterdam een Contrarolleur-Generaal en Contrarolleur der Convooen aan te stellen, Simon Simonsz. van Heemskereck, wien hij opdroeg de fraudes en misbruiken bij de Admiraliteit op te sporen en te fuisken. De regenten waren echter niet op een potkijker gesteld: nauwelijks was de Landvoogd vertrokken of van Heemskereck werd, in 't volgende jaar, 1587, door den Raad van State uit zijne betrekking ontslagen, en noch dit lichaam, noch de Admiraliteit wilde van de door hem overgelegde stukken, waaruit de gepleegde frauduleuse handelingen bleken, kennis nemen. Jarenlang moest hij bij de Staten om een douceur voor de door hem bij de Admiraliteit verrichte werkzaamheden bedelen, die hem ten slotte op aansporing van Amsterdam geweigerd werd ¹⁾. De oneerlijke ambtenaren bleven gehandhaafd en de fraudeerende kooplieden ongestraft.

Wij raken hier het teere punt aan in de geschiedenis van onze republiek. De opstand had in de vrijgevochten provincien — althans in Holland en Zeeland — de staatsmacht uit handen van den landsheer doen overgaan in die van de handeldrijvende regentenaristocratie; niets belette deze voortaan meer zich in haar politiek de behartiging van de belangen van den handelsstand als enig leidend principe te stellen. In hare oogen had de handel recht op eene mate van vrijheid van beweging, die aan het ongelooflijke grenst. De koopman stond, zoolang zijne handelingen zich niet in eene al te geprononceerd misdadige richting bewogen, of niet, na 1602, rechtstreeks de belangen van de van staatswege geëtrooicerde handelscompagnien aanrandden, in zekeren zin boven de wet; hij mocht de landsrechten ontduiken, inlandsche handels- en industriele geheimen aan het buitenland verkoopen, als leverancier van den vijand optreden — en ieder, die er de archieven over geraadpleegd heeft, weet op hoe ruine wijze de handelsman van die dagen, tot nadeel van het land en tot schade van onze reputatie in den vreemde, van de passieve houding der autoriteiten misbruik gemaakt heeft, — zoolang mogelijk vermeed de overheid het in te grijpen en drukte zij beide oogen toe, en alleen in het alleruiterste geval ging zij tot eene strafvervolgung over. Deze eigenaardige opvattingen maakten deel uit van het zoo hoog geroemde stelsel van „burgerlijke vrijheid” van de staatsgezinde partij in Holland, dat in zoovere toch ook weer zijne goede zijde had, waar het de regenten, wien bovenal het handelsbelang, het „Imperium Maris” ²⁾, ter harte ging, tot het betrachten van verdraagzaamheid jegens niet-onrustige andersdenkenden leidde, een gevolg van de libertijn-sche onverschilligheid in religiezaken, die bij de staatsgezinden lang voor de hoogste staatkundige wijsheid doorging. De koopman was dus het verwenste troetelkind van de regering en het is daarom begrijpelijk dat, wanneer eene enkele maal —

1) Resol. Holland 27 Mei 1589; Resol. Vroedschap 1 Sept. 1590.

2) Hooft, Memorien en adviezen, p. 236.

zooals in 1607 en volgende jaren —, toen Oldenbarneveldt de plannen van Amsterdam tot eene nieuwe winstgevende trustvorming in duigen wierp, — de leidende politici in den Haag zich tegen eene onderneming van de Amsterdamse kapitalisten verzetten, dit te Amsterdam een storm van verontwaardiging deed opgaan.

Voor de nicuwe, staatsgezinde regentenaristocratie golden deze „maximes” van den koopliedenstand als het hoogste landsbelang en zij beschouwde het als haar voornaamste taak ze ongerept op het nageslacht te doen overgaan. Daartoe was het in de eerste plaats noodig geen vreemde elementen in de regeering op te nemen, maar integendeel den kring, waaruit de regentstaf aangevuld werd, zoo eng mogelijk te houden, opdat dezelfde politiek van geslacht tot geslacht mocht worden voortgezct. Dit beginsel werd van het eerste oogenblik af door de regenten in toepassing gebracht. Van de eerste, in 1578 aangestelde, 36 Vroedschappen werden 8 bij hun overlijden vervangen door hun zoon, 7 door hun schoonzoon, en één door zijn zwager; van de overige 20 Raden was één onghuwd, zijn 2 kinderloos overleden, trok er één de stad uit, en waren er 5 die of zelf Roomsch waren, of die hunne kinderen in het R.-Katholieke geloof lieten opvoeden. Na aftrek van één Raad, die insolvent gestorven is, blijven er dus maar 9 over, wier zetel, zonder dat daarvoor thans nog een tastbare reden te vinden is, niet op hunne nakomelingen of aanverwanten is overgegaan. In Burgemeesterskamer droeg het zich evenzoo toe. Tusschen 1578 en 1590 traden er 17 Burgemeesters op; daarvan waren er 9 wier zoons of schoonzoons — tezamen 13 in getal — later op hunne beurt Burgemeester werden. Het geslacht van Adriaen Reynertsz. Cromhout (1578) bleef aan de regeering door zijn schoonzoon Cornelis Florisz. van Teylingen (1579) en zijn zoon Barthold Cromhout (1591); dat van Jan Claesz. Cat (1578) door zijn schoonzoon Dirck Jansz. Graeff (1579), die zelf opgevolgd werd door zijn schoonzoon Jacob Boelens (1595) en zijn zoon Jacob de Graeff Dircksz. (1613); dat van Egbert Roelofsz. (1579) door zijne zoons Jan de Vrij Egbertsz. (1596) en Roelof Egbertsz. (1611); dat van Reynier van Neck Simonsz. (1581) door zijn schoonzoon Johan Pietersz. Reael (1604); dat van Jacob Claesz. Bas (1581) door zijn zoon Dr. Dirck Bas Jacobsz. (1610); dat van Pieter Cornelisz. Boom (1583) door zijn zoon Abraham Boom (1625); dat van Cornelis Pietersz. Hooft (1588) door zijn schoonzoon Pieter Pietersz. Hasselaer (1635); dat van Balthasar Simonsz. Appelman (1590) door zijne schoonzoons Gerrit Jacob Witsen (1609) en Geurt Dircksz. van Beuningen (1627).

Het onvermijdelijke gevolg van den te Amsterdam in zwang zijnden aristocratischen regeeringsvorm is immer geweest, dat, hoe veelhoofdïg het bestuur er ook moge geweest zijn, het opperste gezag steeds bij slechts weinigen berust heeft. Schaep zegt er van: „Et hoc pro generali instructione sciendum duco: dat in deze mijn vaderstad altoos 't eene geslacht of persoon, cum suis, wat meer gesagħ in de regeering heeft aangenomen als 't ander; soo was Bardesius ende Kant, beyde burgemeesteren, na 't jaar 1578 in groet credijt; te voren onder de Spaense regeeringe Hendric Dircksz., burgemeester, cum suis; ende weder omtrent het jaar 1618 burgemeester Pau, cum suis; gelijk weder daerna de burgemeester Andries Bicker, cum fratre Cornelio cum suis; ende na haer doot burgemeester Graef, met sijn swager Frans Benning Cock, ooc cum suis. Sulx dat men voef een gemein seggen tot Aemsterdam wel gewent is te seggen van de 36 Raden: Datter van de selve sijn 12 alle, 12 malle en 12 niet-met-alle: cuius dicterii et scommatis

potius quam honesti proverbii, sensus est et anima ¹⁾, datter van dat getal van 36 Raden maer 12 sijn, die de regeringe bestieren, etc., alhoewel ick dan ooc noch wel gesien hebb, dat een vry minder getal 't meeste gesagh heeft gehadt, gelijc ick niet twijffele of 't selfde sal in voorgaende jaren ooc so geschiet sijn geweest" ²⁾. Dat deze centrale leiding eene groote kracht en eenheid gaf aan de stedelijke politiek en zodoende niet dan bevorderlijk kon zijn voor het prestige en den invloed van Amsterdam, is duidelijk, maar even waar is het, dat de mogelijkheid dat deze oppermacht in handen van sommige, haar om baatzuchtige doeleinden nastrevende regenten zou kunnen geraken, voor de stad hoogst verderfelijke gevolgen na zich slepen kon. Zoowel het eene als het andere wordt bevestigd door hetgeen ons van de „histoire intime" van de Amsterdamsche regentenwereld bekend is.

Het blijkt nergens, dat in de eerste jaren na 1578 eene bijzondere familie of familiegroep een overwegenden invloed op de regeering verkregen of daarnaar getracht heeft. Wel was, bij de verdeling der nieuw te bezetten ambten, aan de naastbestaanden van de leiders der nieuwe regeering het leeuwendeel toegevallen, maar in hare meest kenmerkende richting — machtsusurpatie door één geslacht — ontwikkelde de oligarchie zich pas toen, na den dood van Mr. Wilhem Bardsius en Reynier Cant, die door Schaep als de meest invloedrijke Burgemeesters uit het eerste tijdperk na de Alteratie genoemd worden, eene volgende generatie aan 't bewind kwam, d.i. na 1601.

De laatste tien jaren der 16^e en de eerste decennien der 17^e eeuw onderscheiden zich in de geschiedenis van ons vaderland door de plotselinge verbazingwekkend hooge vlucht, welke handel en nijverheid in de beide zeeprovincien, Holland en Zeeland, namen. Het zelfbewustzijn der natie brak zich, na de definitieve vestiging van 's lands onafhankelijkheid, baan in koenen ondernemingszin, in een krachtig en intelligent streven naar steeds grooter uitbreiding van den economischen horizon. De winzucht verdreef den koopman van den huiselijken haard en spoorde hem aan om in de barre poolzeeën of op de door de keerkingszon geblakerde kusten der beide Indien zijn „avontuer" te zoeken. Door verstandige maatregelen poogde men de om het geloof verdreven Zuidnederlandsche nijveren uit te lokken hunne industrie naar de Hollandsche en Zeeuwsche steden over te brengen; rijkdom en welvaart trokken met hen het land binnen. Reusachtige schatten vloeiden den handel uit alle gewesten der wereld toe en brachten den koopman overvloed en aanzien. Wie het stoutste durfde wagen, wie de grootste winst wist te behalen, hem viel de eereprijs toe. Een der stichters van de Oostindische Compagnie, de Duitscher Jan Poppen, die als arm bediende op een Amsterdamsch handelskantoor omstreeks 1568 zijne loopbaan begon, liet aan zijn eenigen zoon, den in 1624 overleden Burgemeester Jacob Poppen, een vermogen na, waarvan bij diens dood het bedrag een cijfer vertegenwoordigde van meer dan 9 tonnen gouds ³⁾. Schier alle Amsterdamsche regentenfamilies, welke uit dien tijd dagteekenen, kunnen aan het hoofd van hun stamboom zulk een gunsteling der fortuin aanwijzen. Merk-

1) D.i.: Van welke schertsende uitdrukking, die meer een schimp is dan een fatspenlijk spreekwoord, de zin en bedoeling is.

2) G. Schaep Pz., Aanteekeningen omtrent Amsterdamsche regeeringsfamilies, afgedrukt in de Heraldische Bibliotheek 1873, p. 195.

3) Zie hierachter I, p. 287.

waardig is b.v. wat Burgemeester Nicolaes Witsen omtrent den oorsprong van zijn geslacht mededeelt: „Wanneer de koophandel hier te lande begost in te dringen, is de vader van Cornelis Jaep off Jacob Witsen en Gerrit Jacob Witsen ¹⁾ van Akersloot binnen Amsterdam metterwoon gekomen, werdende Gerrit by een haringhcopper in de haringhpackerye bestelt, als knecht, en Cornelis aen de zeevaert en handel buyten lants gehouden, varende hy eerst als schipper en koopman, soo voor andre als voor zijn zelve, en daerna met eygen schip en goet na buytenlantse gewesten over zee met haringh, kaes en andre waren, die hier vielen te venten, welke handel hun seer wel slaeghden, gelijk de rijckdommen, die de nasaten besitten, van haer affgedaelt zijnde, sulcx connen tuygen, en veele huysen in dese stadt als op de Singel by 't Korsiesbrugh by de brouwery 't klaverblat, op 't Uytterse veer en elders by haer gebout uytwysen, dat die beurs niet bekrompen is geweest" ²⁾.

Zelden oefent een tijd van buitengewonen materieelen voorspoed op een volk een veredelenden invloed uit. Onze oogen zijn te zeer gewend zich in de schittering van dat gloriëtijdperk te vermeien, om op de schaduwen, die ook aan dit schoone beeld niet ontbreken, acht te slaan; ten onrechte, want alleen door beide te zamen te brengen zijn wij in staat ons eene juiste voorstelling te maken van de wordingsperiode van onze gouden eeuw. Wij verheugen ons in hetgeen een machtig geslacht tot stand gebracht heeft; wij bewonderen, vol nationalen trots, het titanengewrocht van onze voorvaderen. Maar geven wij ons ook voldoende rekenschap van de motieven, die hen tot de schepping daarvan hebben aangedreven, van het karakter, de aspiratiën en de instincten van de generatie, bij welke geen heldenfeit zoo populair was als de roemlooze verovering van de schatten der Spaansche Zilvervloot? Heeft nimmer de vrees dat „roemrijke" voorgeslacht in onze achting te zien dalen ons kunnen weerhouden de nuchtere werkelijkheid, van alle ijdele windselen ontdaan, onder de oogen te zien? Zeer waarschijnlijk zou, wanneer wij ons omtrent dien tijd voldoende konden documenteeren, slechts een zeer gering gedeelte van onze geestdrift deze nadere kennismaking overleven.

Algemeen was de begeerte naar rijkdom ³⁾: ieder wilde op zijne beurt een greep doen in den hoorn des overvloeds. Door dezen gouddorst werden velen geleid tot daden, die den Hollandschen koopman van die dagen niet tot eer verstreken. Bij nader onderzoek leeren wij sommigen hunner niet alleen als „mercator sapiens" en als stoutmoedig wereldontdekker kennen, maar ook in de weinig bewonderenswaardige hoedanigheden van valschen munter en van zecroover.

Op de regeling van geen enkel onderwerp van algemeen belang waren de regenten uit het begin der 17^e eeuw zoo bij voortdruing bedacht als op die van het muntwezen. Door staats hulp trachtte men de muntwaarde te bepalen en de kwade praktijken, welke in den geldhandel in gebruik waren, tegen te gaan. Sedert Leycester den 4^{en} Augustus 1586 voor het eerst in den jongen staat voorschreven in zake „de munt en de muntslag" had uitgevaardigd, hadden de

1) Cornelis Jacob Witsen werd Schepen in 1584, Raad in 1590; zijn broeder Gerrit Jacob Witsen werd in 1609 Burgemeester. Hun vader, Jacob Witsz., was schipper op de binnenvaart. — Zie hierachter I, p. 167, 168.

2) M. S. „Geslagt Registers van N. Witsen", Gemeente-archief te Amsterdam.

3) Fruin, Verspreide geschriften, III, p. 279.

algemeene en de gewestelijke Staten door achtereenvolgende placcaten beproefd het muntvraagstuk tot eene afdoende oplossing te brengen. In de Amsterdamsche Vroedschap werd daarover keer op keer beraadslaagd ¹⁾; ook de stichting van de Wisselbank, in Januari 1609, waardoor de stedelijke regeering het oppertoezicht over de geldnegotie aan zich had hopen te trekken, bracht, ten aanzien van de misbruiken op 't stuk van de munt, geene verbetering. De muntplaccaten van de Staten-Generaal werden niet nagekomen; de financiers bleven de door hen uitgelokte schommelingen in de waarde der geldspeciën ²⁾ als basis voor uitgebreide, winstgevende speculaties gebruiken, en vele kooplieden lieten zich verleiden om door het vervaardigen of doen vervaardigen en het in omloop brengen van valsche munt zich nog grootere winsten te verzekeren. De „hagemunten” van Roermond, Emmerik, Huissen, enz. bloeiden voornamelijk door het hun uit Amsterdam rijkkelijk toevloeiende kapitaal, en zelfs te Amsterdam en elders binnen de grenzen der Vereenigde Provinciën hadden valsche munters, die door voorname kooplieden in hun bedrijf gesteund werden, hunne werkplaatsen. Het euvel nam ten slotte zulk een omvang aan, dat de Generaalmeesters van de munt van Beveren en van Nispen zich 28 Maat 1611 door de Staten-Generaal lieten machtigen om in Holland en Zeeland in persoon eene instructie te openen in zake „de hegmunterij ende contrefeytinge van der munte van deze ende andere Landen” en het aandeel door kooplieden in deze ongeoorloofde industrie genomen. Den 10^{den} October 1611 wendde van Beveren zich tot Burgemeesteren van Amsterdam om hunne toestemming te verwerven tot het aanvangen van zijn onderzoek in deze stad; drie dagen later werd er tusschen hem en Schout en Burgemeesteren een accoord gesloten, waarbij den Generaalmeester vergunning verleend werd om een jaar lang binnen de stad ingevolge zijne opdracht werkzaam te mogen zijn. De boeten, die den schuldigen opgelegd zouden worden, zouden voor 1/3 den aanbrenger ten goede komen, terwijl Burgemeesteren, de Schout en de Generaalmeesters de rest onder elkander zouden verdeelen ³⁾. Geheele benden valsche munters kwam men op het spoor: zoo hielden in 1611 de kooplieden Pieter Verhagen, Hans Quaetgebuër en Pieter van Baquelarot te Amsterdam, een zekere Franschman, Joris de Malra, in de nabijheid der stad te Sloten, en nog andere medeplichtigen te Haarlem, zich in onderling overleg onledig met de fabricatie van „Spaens Copergelt, genaemt Quartillies ofte Malvedisen”. Deze muntstukken werden, gedeeltelijk door bemiddeling van een voornamen Middelburgschen koopman, Daniel Le Becque ⁴⁾, naar Frankrijk en Spanje uitgevoerd. Nog in Februari 1614 verklaarde Baquelarot voor Schepenen van Amsterdam, „dat van sommigen alhier ter beurse het gerucht gaet, datse alsulcken handel sijn dryvende ofte voor desen hebben gedreven” ⁵⁾. Het optreden

1) Vgl. de Resol. Vroedschap 8/9 (1594—1603) en 10 (1603—1610).

2) J. Wagenaar, Amsterdam, II, p. 539.

3) Resol. Vroedschap 10 Oct. 1611.

4) Daniel Le Becque woonde te Middelburg ten huize van zijn zwager Pieter Aleman, Griffier van 't Landrecht aldaar sedert 1611 (Confessieboek, t. a. p.).

5) Confessieboek N°. 287 R. I., fo. 93 en vlg.; ibid. N°. 288, fo. 160 v° en vlg. — Men vergelijke hiermede de door Prof. Kerukamp in 't Rijksarchief te Kopenhagen ontdekte memorie van Ridder Theodorus Rodenburgh, betreffende het maken van valsche Deensche marken, in 1621, door Zacharias Jansen, te Middelburg, den bekenden uitvinder der verrekijkers (Bijdr. en Meded. v/h Hist. Genootschap, XXII, p. 208).

der Generaalmeesters had weinig vruchten gedragen: eenige jaren later bleek dit zonnelaar. In 1618 sloten eenige bekende Amsterdamsche kooplieden — w.o. een zwager van den Schepen en Raad Jacob Jacobsz. Hinlopen: Bartholomeus Munter, een oudere broeder van den stamvader van dit regentengeslacht, en hoofd van een „handelscomptoir“, dat zijne factours had in Zweden, te Genua, te Cadix, te Malaga, te San Sebastian, te Parijs, te Rouaan, te La Rochelle, te Hamburg, te Bremen, te Lübeck, te Leipzig en te Augsburg ¹⁾, en een zwager van den lateren Burgemeester Volckert Overlander, tevens cousin van Burgemeester Cornelis Pietersz. Hooft: Salomon Voerknecht ²⁾ — met den muntmeester van Sedan, Paul Manlich, een contract, „daertoe streckende om op de munte aldaer haer profijt te doen met goede ende sterke munte derwaerts te senden, ende in plaectse van dien quade ende snode penningen weder van daer te ontfangen“. De te Sedan in opdracht der vennootschap geslagen onvolwichtige zilveren schellingen werden, in aluivaten verpakt, over Luik de Maas af naar Amsterdam vervoerd, vanwaar zij op Francfort en Dantzig verhandeld werden. De compagnie werkte met een kapitaal van f 26.600 en maakte eene jaarlijksche winst van 55 à 56 %. Anderhalf jaar na de ontbinding der vennootschap werd de zaak ruchtbaar en kwam zij in handen van Schepenen van Amsterdam, die bij vonnis van 19 Mei 1621 Munter, den hoofdschuldige, veroordeelden tot levenslange verbanning buiten het grondgebied der provincie Holland en Westfriesland, voorts in eene boete van 10.000 Carolusguldens en in de kosten van 't proces ³⁾.

Even nadeelig voor den goeden naam van de Nederlandsche kooplieden als het door hen in omloop brengen van valsche munt, was het door sommige hunner uitgeoefende clandestiene zeerooversbedrijf. Het was bekend dat Amsterdammers in de Duinkerker kapereederijen, die onzen handel zulk eene onnoemelijke schade toebrechten, betrokken waren ⁴⁾, maar nog sterker is het, dat sommige kooplieden — en daaronder regenten — zich zelfs niet ontzagen voor eigen rekening de zeeën onveilig te maken. Van Jan Cornelisz. Geelvinck, die in 1626 Burgemeester werd, wist men te vertellen dat hij zich in zijne jonge jaren met zijn schip „de Geelvinck“ door zeeroof verrijkt had ⁵⁾. De Amsterdamsche koopman Jacob Jansz. Wijncoop, stamvader van eene voorname koopmansfamilie, die met regentengeslachten geparenteerd was, reedde in 1609 een scheepje van 18 last uit, „het vliegende Hart“, dat, met zijn broeder Claes Jansz. Wijncoop als schipper aan boord, naar Tetuan in Barbarije uitzeilde. Onderweg zag de schipper, toen het vaartuig ter reede van Gibraltar aanlegde, de kans schoon om een Fransch schip, waarvan de gezagvoerder en een deel der bemanning aan land gegaan was, te kapen, en er mede weg te zeilen; in volle zee gekomen nam hij de zich in den buitgemaakten bodem bevindende goederen in zijn eigen schip over, en liet den Franschman toen varen. Bij aankomst in Holland werd Wijncoop door zijn scheeps-

1) Schepenck. 23, fo. 263 v°.

2) Salomon Voerknecht was in Juli 1597 getrouwd met Jannetgen Jansdr. Hooft, eene dochter van den koopman Jan Pietersz. Hooft (zie hierna I, p. 150). Toen in 1621 te Amsterdam de bom barstte, zat hij in veiligheid te Dantzig, waar hij zich gevestigd had.

3) Confessieboek, N° 293 R. I., fo. 123 v° en vlg.; Justitieboek, N°. 572 R. I., fo. 127.

4) Dr. P. J. Blok, Het plan tot oprichting eener Compagnie van Assurantie, Fruin's Bijdr. 1899.

5) Schaepe. Zie hierachter I, p. 355.

volk, uit wraak voor ondergane mishandelingen, verraden en liep hij in de kaken der justitie ¹⁾.

Men moge dit alles als losse, op zich zelf staande feiten beschouwen, en het trekken van algemeene conclusien in dezen voorbarig achten, toch blijkt er uit — wat trouwens van elders al genoeg bekend is — hoe licht de energieke voortvarendheid en de practische „business”-geest van de stichters van Hollands wereldhandel in min oirbare praktijken ontvaardden.

Waar het bij den handelsstand zóó toeging, was het in de regentenkringen niet veel beter gesteld. Beiden waren ten nauwste verbonden ²⁾; gedurende de twee eerste decennien der 17^e eeuw waren nog alle regenten tevens kooplieden. Het geslacht, dat de Republiek gesticht had, was al in de eerste jaren dier eeuw uitgestorven; de weinigen, die er nog van over waren, werden op zij gedrongen. De jongeren, zij die, om met Cornelis Pietersz. Hooft te spreken, „gedurende de meeste hetten van den dach ³⁾, hyer ter stede als in haer moeders schoot sachtelick sijn opgequeeckt ende onder den koewoerden struyck hebben geseten, doen veel anderen, meestendeel alsnu overleden ende eenige weynige alsnoch levende, buytenslands in ballingschap ofte ten minsten in voortvluchtichydt, hebben moeten swerven” ⁴⁾, waren thans aan 't woord gekomen. Dezen vormden een even energiek geslacht van mannen van de daad als het vorige; zij waren evenzeer tot het volbrengen van grootsche dingen in staat: het aangevangen werk leed niet onder de verwisseling der personen. Maar dieper, verborgen voor wien slechts de oppervlakte gadeslaat, school datgene wat de opkomende generatie schicdde van de vorige. De epigonen hadden niet de bange jaren van ballingschap van hunne vaders, jaren van nood en strijd, medegemaakt: de aanvang van hunne loopbaan was vrij van alle materiele zorgen. Zij vonden eene welgeorganiseerde maatschappij, waarin de stand, waartoe zij behoorden, eene bevoorrechte positie innam. Zonder veel moeite konden zij zich door behulp van invloedrijke bloedverwanten eene eereplaats laten inruimen, die hun in staat zou stellen aan hunne ambitie of hunne hebzucht den ruimen teugel te vieren. Driester nog staken geldzucht en ambtsbejag het hoofd op. Hooft klaagt reeds „van de grote verhoginge van sommiger heeren presentien ⁵⁾, daer men nu onlangs van heeft vernomen; tweck ick oock mene dat beter nagelaten hadde geweest, om te min oorsack te geven en dye bedieningen te doen ambieren ende nichtgen ende neefgens daermede te beneficeren” ⁶⁾. Met weemoed herdacht Hooft den tijd van onschuld van het Amsterdamsche regentenpatriciaat, het verleden, dat hij, zooals alle ouden van dagen, zoo gaarne ten koste van het heden ophemelde. Over de taak der regenten sprekende zegt hij ergens, hoe uit de in 1578 ingestelde gebedsformulieren blijkt, dat „wij

1) Confessieboek, N°. 286 R. 1., fo. 4 v° en vlg. — In 't zelfde jaar 1609 maakte de gewezen Dortsche schipper Simon den Danser zich in de Middellandsche Zee een beruchten naam als aanvoerder van eene internationale piratenbende, die van Argile, op de Barbarijsche kust, uit, rooftochten organiseerde (van Meteren, fo. 584, 585).

2) Zie hierachter, p. LVII, wat Hooft in 1619 daarvan zegt.

3) Met de laatste woorden bedoelt Hooft: in 't heetst van de vervolgingen.

4) Hooft, Memoriën en adviezen, p. 162.

5) D. i. presentiegelden.

6) Memoriën en adviezen, p. 163.

(d.w.z. de regenten) den weduwen ende wesen, den armen ende den rijken, den vreemdelingen ende bekenden, zonder aensynen der personen, recht mogen doen, mitsgaders dat wij der burgeren vaders, voetsterheren ende beschermers mogen genaemt wesen". Voorwaar eene schoone en edele opvatting van de plichten der regeerders, maar die, toen Hooft haar in 1615 uitsprak, al niet meer gehuldigd werd door degenen, die haar ter harte hadden moeten nemen: „Dat wij nu zouden menen", gaat hij voort, „dat dit altermaal anders nyet te seggen zoude wesen, dan dat wij evenwel tot zoo groten beswaer van (de) gemeente ende ondienst van de stad, ons particulier profyt wel zouden mogen soecken in sulcker manieren, als wij nu syen gepleecht te werden, kan ick nyet verstaen" 1). Licht zouden wij geneigd zijn te onderstellen dat de oude Burgemeester, verbitterd door de miskenning, van de zijde zijner ambtgenooten ondervonden, den toestand te donker inzag en dat zijne pessimistische uitlatingen geen betrouwbare gegevens bevatten voor eene onpartijdige beoordeeling van zijn tijd: de feiten stellen evenwel, zooals hierna blijken zal, de onloochenbare juistheid van zijne woorden in 't licht.

Na den dood van Mr. Wilhem Bardsius was de leiding der stedelijke regeering — het „magnificat", zooals men zeide 2) — overgegaan op de familie Oetgens. Deze bestond uit de twee zwagers Frans Hendricksz. Oetgens en Barthold Cromhout, van wie laatstgenoemde met eene zuster van den eerste gehuwd was, en hun oom Claes Fransz. Oetgens. Alle drie bekleedden de Burgemeesterlijke waardigheid en hadden, de beide Oetgens'en denkelijk in den handel in Oostersche granen, Cromhout in dien op West-Indië, een groot vermogen bijeengegaard. Claes Fransz. Oetgens, die sedert 1585 als Ouderling in den kerkeraad zat 3), en in Januari 1611 overleed, was „een seer vroom ende Godsaligh Heer" en behoorde tot de felle bestrijders van Arminius 4). Zijn neef Frans Hendricksz. Oetgens daarentegen gold vóór hij Burgemeester was geworden voor een libertijn: hij was toen, evenmin als Burgemeester Cornelis Pietersz. Hooft, lidmaat van de Gereformeerde kerk; de leer van Arminius vond in hem een warm voorstander en hij had zelfs laten verluiden, dat hij, zoo de andere predikanten preekten als deze, „al voor lange mede in de gemeente zoude hebben geweest" 5). Naarmate het politieke getij verliep, achtte hij het evenwel geraten zijne godsdienstige gevoelens eene belangrijke zwenking te doen ondergaan: zijne Arminiaansche sympathieën verborg hij achter een Calvinistische mom, de wolf hulde zich in een lamsvacht om de kudde te gemakkelijker te verschalken. Hierin werd Oetgens waarschijnlijk

1) Hooft, Memoriën en adviezen, p. 103.

2) De nitdrukking „magnificat", ter aanduiding van het door den meest invloedrijken Burgemeester der stad uitgeoefende oppergezag, was te Amsterdam in de 17^e en 18^e eeuw in gebruik. Zoo spreekt h.v. Pieter de Graeff in 1674 in een brief, afgedr. in Nijhoff's Bijdr., 1885, p. 368, van Gillis Valekenier als van: „onsen eersten Heer Burgemeester, die tegenwoordigh 't magnificat heeft". En in een particulieren brief in 't familie-archief van Jhr. Mr. C. H. Backer, te Amsterdam, schrijft de Schiedamsche Schepen Nicolaas Elias 26 Nov. 1743 aan zijn broeder te Amsterdam: „Dat van Collen Burgemeester geworden is kwam mijn heel onverwagts voor. Op die manier sal de Burgemeester (Jan) Six het magnificat van de geheele regering in handen krygen en daardoor in staat sijn, van sijn neef (Pieter) Six op Vrouwendag nog Burgemeester te maaken".

3) Kerkelijk Amsterdam, p. 452.

4) Ibid., p. 187, 188.

5) Hooft, Memoriën en adviezen, p. 15.

door Cromhout nagevolgd; immers voor een paar schaamteloze uitbuiters, als hoedanig de beide zwagers zich, toen zij eenmaal de hoogste macht in de stad verworven hadden, deden kennen, kan uiterlijke vroomheid nooit iets anders geweest zijn dan een luichelachtig masker. Tot dezen schijnbaar onlogischen ommekeer in hunne gevoelens en inzichten werden zij door de eigenaardige partijverhoudingen van hun tijd gedwongen. Een diepgaand verschil van meening op godsdienslig gebied scheidde ons volk steeds scherper in twee elkanter fel vijandige groepen. Hoe groot ook in deze tweedracht het aandeel was van lijkommende oorzaken van economischen aard, die aan de oorspronkelijke religieuse geheel vreemd waren, uiterlijk schenen de laatste, onder wier vlag aan weerskanten de strijd gestreden werd, de enige bron te zijn van de verdecktheid, welke in de Republiek heerschte. Het spreekt vanzelf dat er onder de regenten waren, die werkelijk uit overtuiging voor Calvinisten of Arminianen partij trokken, maar waarschijnlijk gaf bij een even groot, zoo niet een grooter aantal van hen, het eigenbelang en niet het beginsel den doorslag. Vooral gold dit voor Amsterdam, waar de bevordering der belangen van den handel het voornaamste artikel was in het credo der kooplieden, die vanouds „de winst tot noordster en de begeerlijkheid tot compas” hadden ¹⁾. Veilig kunnen wij den vurigen Calvinistischen ijver, welken de Amsterdamsche regeering gedurende het Bestand aan den dag gelegd heeft, op rekening stellen van heel andere beweegredenen dan die, waardoor zij voorgaf bewogen te worden.

Op den uitslag van den staatkundigen strijd, waarvan de beslissing in 1648 zulk een bloedig spoor in onze geschiedenis achtergelaten heeft, is het antagonisme tusschen 's lands Advocaat Oldenbarnevelt en Amsterdam van niet geringen invloed geweest. Welke redenen hadden de Amsterdammers om den beproefden staatsman, aan wien de Hollandsche handel in 't algemeen en die van Amsterdam in 't bijzonder, zoo veel te danken had, hun vertrouwen te onttrekken? Het doortastende, besliste optreden van Oldenbarnevelt gedurende de vredesonderhandelingen met Spanje in de jaren 1607-1609 was er oorzaak van. Van het eerste oogenblik af had Amsterdam zich met hand en tand tegen den vrede verzet, die het beschouwde als te zullen strekken „tot irreparable schade ende onderganck deser landen ende ingesetenen van dien” ²⁾. De Amsterdamsche kooplieden vreesden, dat de vrede den handel der Republiek een onherstelbaar nadeel zou toebrengen, daar, zoo het recht der Nederlanders op den handel in Oost- en West-Indië al door Spanje erkend werd, de sedert eenige jaren door de onzen in gindsche verre gewesten met vrucht beoefende kaapvaart ³⁾ er door gefnuikt zou worden. Bovendien moesten de groothandelaars en speculanten te Amsterdam het plan tot

1) Mr. O. van Rees, Geschiedenis der staathuishoudkunde in Nederland, II, p. 114.

2) Resol. Vroedschap 22 Mrt. 1607.

3) Vgl. „Een onuitgegeven werk van Hugo de Groot”, door Dr. R. Fruin, Verspreide Geschriften III, p. 367 vlg. — De Admiraliteiten besloepen zich voor een groot deel uit „de grote profyten van de genomen prijnen ende heuyten” (Resol. Vroedschap 19 Dec. 1607). Hadden zij fondsen noodig dan rustten zij eenige oorlogsschepen ter kaapvaart uit. Dat er bij deze officieele kaapvaarders aan het oordeel des onderscheids wel eens wat beperde zou men daaruit opnemen, dat de Amsterdamsche Vroedschap in zulk een rooftocht 9 Sept. 1603 alleen wilde consenteeren onder uitdrukkelijk besding, dat „d'ingesetenen deser landen mochte eenige nytheemse neutrale personen deure de voorsz. uytzendinge van schepen niet werden beschadicht” (Resol. Vroedschap 9 Sept. 1603).

stichting van eene Westindische Compagnie, dat hun na aan 't hart lag, thans laten varen. Immers hadden zij van deze vooral een geducht oorlogswapen tegen Spanje willen maken, en stond het behalen van buit bij hare meest invloedrijke bevorderaars meer op den voorgrond dan het streven naar handelsvoordeelen. Het is daarom niet te verwonderen dat de Advocaat, zoodra hem de gelegenheid om met den Spanjaard in onderhandeling te treden over den vrede -- waarnaar hij, wegens den treurigen staat van 's lands financiën en de geringe kansen op buitenlandschen steun in den oorlog tegen den erfvijand, vurig verlangde -- geboden werd, van de oprichting van deze Compagnie, waar hij te voren evenzeer als Amsterdam ¹⁾ voor geijverd had, niet meer hooren wilde.

Ondanks de tegenkanting van Amsterdam, dat ook na door de Staten van Holland in December 1608 „bezonden” te zijn, op zijn stuk bleef staan, maar ten slotte eindigen moest met toe te stemmen, werd op April 1609 het Fwaalfjarig Bestand gesloten. De trotsche koopstad vergaf hem deze nederlaag nimmer: eene onverzoenlijke vijandschap, die al spoedig in een openlijken strijd overging, openbaarde zich van nu af tusschen het in haar zelfgevoel zoowel als in haar eigenbelang zoo gevoelig gekrenkte Amsterdam en den autocratischen leider der Hollandsche Statenpartij. Verschillende omstandigheden droegen in de volgende jaren tot de wederzijdsche verbittering bij: niet het minst de onderlinge naijver van de drie voornaamste handelssteden aan de Zuiderzee. Te Amsterdam begon men zich ongerust te maken over de concurrentie van Hoorn, dat een goed deel van den Westindischen handel aan zich had weten te trekken en ook met de landen aan de Middellandsche zee zeer voordeelige commercieele betrekkingen had aangeknoopt ²⁾. De opkomst van de Westfriesche hoofdstad wekte den nijd van het met Hoorn op uiterst gespannen voet staande Enkhuizen ³⁾. Deze laatste stad sloot zich daarop bij Amsterdam aan, waar men de Admiraliteit van Hoorn beschuldigde van het aanlokken der kooplieden door het oogluikend toelaten van het fraudeeren van 's lands rechten. In Februari 1612 werden door de Amsterdammers in de Staten van Holland luide klachten aangeheven over „de slappe opsicht, die in den opheve der convoyen in 't Noorderkwartier wordt gehouden, strekkende tot zeer grote schade van 't gemeene land, ende insunderheyte van dese stadt (Amsterdam) in 't perticulier”. De Vroedschap droeg aan Gedeputeerden ter Dagvaart op te „insisteren ende hart aen (te) houden”, dat Amsterdam in het Admiraliteitscollege aldaar zitting zou mogen erlangen om de bestaande misbruiken te kunnen tegengaan ⁴⁾. Deze eisch bleef zonder gevolg; evenmin werd twee jaren later, toen in December 1614 de Amsterdamsche Vroedschap het in imperatieve bewoordingen ingekleede besluit nam, „dat men den Heere Advocaet van 't landt sal aenseggen, dat men geresolveert is, dat van deser stede wegen mede een persoon in 't collegie van de Admiraliteyt in 't Noorderkwartier gestelt ende

1) De Vroedschap van Amsterdam gelastte o.a. 28/29 Oct. 1606 haren gedeputeerden ter Dagvaart de zaak van de W.-Ind. Comp., welke „den welstandt der landen ten hoogsten is betreffende en streckende tot groot afbreck van den Co. van Spanje, ende vordering van de navigatie ende negotiatie deser landen”, te „helpen vorderen” (Resol. Vroedschap).

2) Velius, Chronyk van Hoorn, ed. 1740, p. 490, 505, 506, 512, 521.

3) Over wrijvingen tusschen de beide steden, zie o. a.: Velius, p. 545, Resol. Holland 7 Dec. 1610.

4) Resol. Vroedschap 18/22 Febr. 1612.

gecommitteert sal worden" 1), aan het verlangen van Amsterdam voldaan. Te Hoorn zaten Oldenbarnevelt's geestverwanten, de Remonstranten, in de regering; hij had alle reden om hen te vriend te houden en hunne misslagen door de vingers te zien. Amsterdam wreekte zich op den Advocaat door elke verhooging van het tarief der convoaien, die door hem voorgesteld werd, onvoorwaardelijk af te slaan, uit vrees van „meerder fraude" 2). In al zijne fiscale maatregelen werd Oldenbarnevelt door de machtige stad gedwarsboomd: de Amsterdammers legden een waar meesterschap aan den dag in het opwerpen van chicanes, waar zijne plannen en voorstellen op schipbreuk leden. Zoowel de verhooging van de convoaien als de voorgestelde verscherping van het toezicht op de invordering van de accijnsen, werd jarenlang — tot den val van den Advocaat in 1618 — uitsluitend door den onwil van Amsterdam tegengehouden, hoewel alle andere „leden en steden" van Holland er hunne goedkeuring aan geschonken hadden 3). Deze houding van Amsterdam moest tot uitputting der financiën leiden, te meer daar, gedurende het tijdperk van 't Bestand, de handel, gelijk de stad voorspeld had, steeds meer verviel 4), zoodat 's lands inkomsten belangrijk inkrompen, terwijl de inlossing van onze schulden aan Frankrijk en Engeland aanzienlijke bedragen verslond. Algemeen werd er geklaagd over de „jegenwoordige slappe ende neringloose tijt" 5). Zeeland, dat hoofdzakelijk van de kaapvaart bestaan had 6), en zoolang mogelijk, evenals Amsterdam, de sluiting van 't Bestand had tegengewerkt, was na dien tijd zoodanig „in decadentie" geraakt 7), dat, na een 5-tal jaren onderhandelens, zijne quote in de algemeene lasten in 1616 van 11 % op 9 % moest verminderd worden 8). De verarming van het platte land van Holland noopte de Staten het vrij te stellen van de heffing van den 50sten penning 9). Amsterdam, waar men bovendien ten hoogste ontsticht was over de hardnekkigheid, waarmede de Advocaat de weerspannige stad het door haar geëischte aandeel in het toezicht over de geldmiddelen van den staat, n.l. een zetel in de Hollandsche of in de Generaliteits Rekenkamer, weigerde 10), sprak niet alleen zijn veto uit over elke poging van Oldenbarnevelt tot leniging van den financieelen nood van 't land, maar besloot in November 1616 „te vorderen ende sien te becomen behoorlijke staet van alle de geconsenteerde ende opgebrachte middelen van desen jaere, mitsgaeters 't gunt daertegens staet te betaelen, opdat men alsoo seeckerlijck mach weeten

1) Resol. Vroedschap 6 Dec. 1614.

2) Ibid. 11 Sept. 1614. Ook o.a. ibid. 11 April 1616.

3) Vgl. o.a. Resol. Holland 10 Dec./21 Dec. 1613; Resol. Vroedschap 11 April 1616. Ook de verhoging van de licenten der granen bij uitvoer naar Brabant en Vlaanderen werd vier jaren lang door Amsterdam tegengehouden (Resol. Vroedschap 12 Mrt. 1612, 19 Dec. 1616).

4) Vgl. het bij Las-peyres, *Geschiede der volkswirtschaftlieden Anslammigen der Niederlander*, op. p. 61, noot 189 aangehaalde pamflet „Haegh's Praetie" (1662).

5) Resol. Vroedschap 8/10 Mrt. 1612.

6) Fruin, *Verspreide Geschriften*, III, p. 376, 399.

7) Resol. Vroedschap 7 Juli 1612.

8) van Meteren, fo. 626 d; Resol. Vroedschap 19 Dec. 1616.

9) Resol. Vroedschap 24 Nov. 1612.

10) De vaste „almanak der toerbeurten" van de verschillende steden voor de Rekenkamer van Holland werd pas in 1622 ingesteld (van Leeuwen, *Batavia Illustrata*, p. 1468). Die voor de Generaliteits Rekenkamer dagteekent echter reeds van 1608 (ibid., p. 1493).

ende reekeninge maecken watter ontfangen ende uytgekeert moet worden" 1). Voor deze motie van wantrouwen van de Vroedschap zag de Advocaat zich, om erger te voorkomen, genoodzaakt te zwichten: in de zitting, der Staten van 24 November/22 December 1616 werd aan Amsterdam een der zetels in de Hollandsche Rekenkamer toegewezen 2). Niemand minder dan de aanstaande Burgemeester Frederick de Vrij, een der hoofdmannen van de Contra-remonstrantsche partij te Amsterdam en een broeder van den regeerenden Burgemeester Roelof Egbertsz., werd daarop 8 April 1617 door de stad in dit college gedeputeerd 3). Maar deze concessie kon den storm niet meer bezweren; te diep gaapte de klove reeds tusschen Amsterdam en den Advocaat, dan dat zij zich nog liet overbruggen. Alle samenwerking werd onmogelijk, waar dwang en machtoverschrijding aan de eene, en hartstochtelijk verzet aan de andere zijde, in de Statenvergadering eindeloze wrijving veroorzaakten 4).

De meeste verbittering wekte de godsdienstkwestie. Sedert enigen tijd had zich in de kerk eene meer liberale strooming baan gebroken, welke vooral na de aanstelling van Arminius tot Professor te Leiden zich meer en meer in alle kringen verbreidde en door de Gereformeerde predikanten als in strijd met de belijdenis der kerk werd gebrandmerkt. De aanhangers der nieuwe religieuze ideeen, die, sedert zij in 1610 bij de Staten hunne remonstrantie ingediend hadden, Remonstranten genoemd werden, en meestal tot de meergegoeden en de intellectuelen behoorden 5), erkenden het recht van de overheid in zake het oppertoezicht over de kerkelijke aangelegenheden, en werden daarom door de regentenaristocratie, welke omstreeks dezen tijd geacht kan worden reeds eene afgesloten kaste te vormen, niet zoozeer uit overtuiging als wel uit politieke overwegingen 6) gesteund en begunstigd. Daarentegen kende het democratische principe, waaraan de kerk van Calvijn bleef vasthouden, — n.l. dat de consistorien, waarin het burgerlijke element de overhand had 7), in „materie van religie" in hoogste instantie beslisten — aan

1) Resol. Vroedschap 29 Nov. 1616.

2) Resol. Holland 24 Nov./22 Dec. 1616.

3) Resol. Vroedschap 8 April 1617.

4) De Amsterdamsche Vroedschap gelastte 30 Aug. 1616 haren gedeputeerden ter Dagvaart uit hoorde „de geheele cours van de regeringe son in politieke als kerkelijke saecken wort gereverseert ende op enen anderen voet gedreven", dat zij den „Heeren Staten ernstelijc alle de voorverlaechde mis-handelingen, swaricheden, nieuwicheden ende onbehoorlijchheden sullen te kennen geven, met verclaringe, dat men daeran geen welgevallen can nemen, ende niet van mening is sulcx langer te laeten passeren" (Resol. Vroedschap).

5) Mr J. C. Naber, *Calvinist of Libertijnisch?*, p. 80. — Te Amsterdam blijkt dit uit de lijst der namen van de Remonstrantsch-geinden, die in 1628 het verzoek mede ondertekenden, waarbij der stad-regering verzoekt werd den Remonstranten binnen de stad de vrije uitoefening van hunne religie toe te staan. Onder de ondertekenaars — voor het meereendeel vermogende en aanzienlijke lieden — komen 20 regenten voor, w.o. een zestal Burgemeesters *in spe* (Jan van de Poll, Jan Bieker, Albert Bas, Nicolaes Corver, Geurt Dircksz. van Bemingen en Joan Haydecooper); verder 6 Doctoren in de medicijnen. Men vergelijke daarbij de namen van hen, die in 't zelfde jaar namens de Calvinistische burgers naar den Haag gezonden werden om bij de Staten en den Stadhouder over de slappe houding van de Amsterdamsche regering ten aanzien van de Remonstranten te klagen: er was slechts één regent bij, voor het overige waren het grotendeels winkeliers (Wagenaar, I, p. 497, 498, 501; Memorie van de voornaamste handelingen, gepasseert over 't stuck van 't request der burgerije tot Aemstelredam... in December a^d 1628, M. S. in 't Gem.-archief te Amsterdam).

6) Bekend is het b.v. dat Oldenbarnevelt in den grond oor tot het gevoelen der Contra-remonstranten overhelde, hoewel hij altijd om politieke redenen de Remonstranten voorgetrokken had.

7) Naber, t.a.p., p. 45.

de burgerijen in dit opzicht eene mate van onafhankelijkheid toe, die, naar de meening van de regeerende klasse, in eene aristocratische republiek niet bestaander was, en waarmede tot elken prijs gebroken diende te worden. Bij de Staten van Holland berustte de macht in handen van eene meerderheid van libertijnschen dus Remonstrantsch-gezinde regentenaristocraten, die, met hooghartige negatie van de rechten der tegenpartij — de groote massa van het volk, aangevoerd door de Contra-remonstrantsche predikers — door steeds scherpere maatregelen de beslissing der kerkelijke geschillen naar haar zin zocht te dwingen. Hare toestemming tot het bijeenroepen van eene Provinciale of Nationale Synode, om in de gerezen oneenigheden uitspraak te doen, waar de Gereformeerden sterk op aandrongen, stelde zij afhankelijk van voorwaarden, welke de Calvinisten niet overeen konden brengen met de mate van vrijheid in het kerkelijke, die hun, naar zij meenden, toekwam. Zoo bleven de geschilpunten onbeslist, terwijl de strijd een steeds venijniger keer nam; tot eindelijk de Staten ter kwader ure zelf de knoop doorhakten en op eigen gezag in Januari 1614 den predikanten voorschreven welke punten van de geloofsleer zij mochten verkondigen en welke zij „tot behoud van rust en eenigheid in de kerk” moesten laten rusten. Deze eigenmachtige handelwijze goot olie op het vuur. Ieder koos partij: in huisgezin, stad en land stonden Calvinisten en Arminianen, „preciesen” en libertijnen tegenover elkander.

Eene kleine minderheid kwam in de Staten voor de rechten van het verdrukte geloof op: nevens Amsterdam waren het Dordrecht, waar de eerzuchtige Hugo Muys van Holy het Schoutambt bekleedde en door het omwerpen van de Statenpartij het meeste gezag in handen hoopte te krijgen, Enkhuizen, dat in de gemeenschappelijke antipathie tegen Hoorn een punt van aanraking had met Amsterdam, en nog de twee stadjes Purmerend en Edam. Over hoe weinig stemmen zij ook beschikte, het feit dat de machtigste stad van 't gewest en van 't geheele land zich aan het hoofd van deze minderheid stelde, schonk haar een moreel overwicht waar de Advocaat vroeg of laat voor zou moeten buigen.

Werpen wij thans een blik op de regeering van Amsterdam en trachten wij de vraag te beantwoorden uit welke personen zij samengesteld was, en hoe hare leiders het hadden aangelegd om, ondanks de verdeeldheid, die ook in haar midden heerschte, aan de politiek der stad een vasten, anti-Staatsgezinden koers te geven. Twee machtige groepen in den Amsterdamschen regentenkring had Oldenbarnevelt door zijne in de laatste jaren gevolgde staatkunde tegen zich in 't harnas gejaagd: de kooplieden, wien het Bestand eene aanmerkelijke schade berokkende, en de Calvinisten, voor wie de „hefuge proceduren”, waaraan hunne aan 't schrikbewind der Staten onderworpenen geloofsgenooten in andere steden blootgesteld waren, een reden van steeds toenemende ergernis was. In den loop van 1010 sloten deze beide groepen zich aaneen, met het doel om onder Calvinistische vlag de oppositie tegen Oldenbarnevelt te beginnen: de enkele vrienden van den Advocaat, die daartoe niet wilden medewerken, zooals de Burgemeesters Hooft ¹⁾, Sebastiaen Egbertsz. en Reael, zouden uitgeworpen worden. Den 1^{en} Fe-

1) De bewering van G. Brandt, *Historie der Reformatie* II, p. 249 en verv., dat Hooft door zijne mede-Burgemeesters van zijn zetel gedrongen is wegens het gispen van hun haatnuchtig optreden bij gelegenheid van de uitlegging van Amsterdam, is niet juist. Pas in Augustus 1611 kwam Hooft om deze

bruari 1611 kwam de ommekeer in de regeering tot stand. De predikanten, die aan de verkiezingsbeweging van 1611 een ijverig aandeel namen, wisten lang voor de electie reeds te vertellen wie Burgemeester zouden worden ¹⁾: op hun aandringen werd de zeer kerkische Oudscheper Roelof Egbertsz. in plaats van den overleden Burgemeester Claes Fransz. Oetgens tot de Consulaire waardigheid verkozen. Cornelis Pietersz. Hooft, die in de laatste 10 jaren 7 malen het Burgemeesterschap bekleed had en als de aanvoerder der libertijnen te Amsterdam kan beschouwd worden, en die dit jaar weer als Burgemeester had moeten aanblijven, werd in de Weeskamer opgeborgen ²⁾. Ook de Pensionaris Dr. Albert de Veer, die als humanist denkelijk tot de libertijnen overhelde ³⁾, en van wien de voortaan in Calvinistische richting optredende Amsterdamsche regenten geen voorlichting op hun nieuwe pad te wachten hadden, zag zich genoodzaakt het veld te ruimen. Zijne benoeming tot Raadsheer in den Hoogen Raad, op uitdrukkelijke aanbeveling van dit zeer Remonstrantsch-gezinde college ⁴⁾, dat ongetwijfeld zijne redenen zal gehad hebben om hierin der kerkelijke partij te Amsterdam de behulpzame hand te bieden, bereidde hem een cervollen aftocht. Hij werd als Pensionaris vervangen door Dr. Adriaen Pauw, den oudsten zoon van Burgemeester Reynier Pauw. Bij de volgende verkiezingen werd de opruiming onder het Burgemeesterspersoneel geregeld voortgezet: den 1^{en} Februari 1612 werd Dr. Sebastiaan Egbertsz., die, naar het te Amsterdam geldende gebruik wilde, na afloop van zijn zittingstijd in de Gecommitteerde Raden, als Burgemeester had moeten aankomen, gepasseerd, en in de Thesaurie ondergebracht, waar men hem liet tot hij in 1619 zijn ontslag uit de regeering nam. De in Februari 1613 aftredende Burgemeester Johan Pietersz. Reael werd eveneens in de Weeskamer geplaatst en bleef daar tot 1617, in welk jaar hij zich mede in 't ambtelooze leven terugtrok.

Den 1^{en} Februari 1611 bestond de Amsterdamsche Burgemeesterskring uit 10 leden: Cornelis Pietersz. Hooft, Barthold Cromhout, Jacob Boelens, Frans Hendricksz. Oetgens, Cornclis Benningh Jansz. Duyvesz., Johan Pietersz. Reael, Reynier Pauw, Dr. Sebastiaan Egbertsz., Gerrit Jacob Witsen en Dr. Dirck Bas Jacobsz., terwijl dien dag als nieuwe Burgemeester een streng Calvinist gekozen werd: Roelof Egbertsz., een broeder van den overleden Burgemeester Jan de Vrij Egbertz. Laten wij beproeven met de weinige gegevens, die ons ten dienste staan, aan dit naamlijstje eenige kleur bij te zetten. In drie groepen kunnen deze mannen verdeeld worden, n.l. in overtuigde Calvinisten en libertijnen en in opportunisten, die bij gelegenheid een Calvinistisch manteltje omsloegen. Van deze drie was de laatste het talrijkst vertegenwoordigd: zooals gezegd maakten Oetgens en Cromhout er deel van uit. Deze beiden hadden thans te Amsterdam het meeste te zeggen; hunne onderlinge verwantschap versterkte hunne positie tegenover hunne ambtge-

reden tegenover de Burgemeesters Oetgens en Cromhout te staan; zijn val dagteekent evenwel reeds van Februari 1610 (Vgl. p. LXXII, hiërarchter).

1) Wagenaar, Amsterdam, I, p. 429.

2) In 1614 werd hij overgeplaatst in de Wisselbank en in het einde van dit jaar nam hij zijn ontslag uit de stadsregeering, met behoud natuurlijk — en dit slaat ook op wat hiërarchter van zijne amltgenooten Sebastiaan Egbertsz. en Reael gezegd wordt, — van zijn zetel *ad vitam* in de Vroedschap, waar hij niet afstand van doen kon.

3) Wagenaar, Amsterdam, III, p. 206.

4) Resol. Holland 23 Febr., 21 Mei 1611; Resol. Vroedschap 26/28 Febr. 1611.

nooten, maar zij was, hoe zonderling het ook moge schijnen, tevens het zwakke punt daarin. Wel was het hunnen tegenstanders niet mogelijk te voorkomen dat jaarlijks een van beiden het Burgemeesterlijke gestoelte beklom, maar toch kon men, door telken jare den een te verkiezen, den ander beletten als Burgemeester aan te blijven en zoo zijn persoonlijk gezag uit te breiden. De twee zwagers waren berucht om hunne heibzucht en hunne „eygensoeckentlickeydt” en menigmaal moesten zij in de Vroedschap daarover harde woorden hooren.

Aan het hoofd van de ware Calvinisten stonden Gerrit Jacob Witsen en Reynier Pauw. De laatstgenoemde — wiens zoon den 2^{en} Juni 1611 door het nieuwe bewind tot Pensionaris werd aangesteld — was nog niet de „omnis homo” van zijne partij van later: pas in 1617 bleef hij voor het eerst, na een jaar Burgemeester geweest te zijn, nog het volgende jaar als zoodanig aan. Witsen had in de eerste jaren na 1611 veel meer gezag dan hij; van binnenschipperszoon had deze zich door vlijt en inspanning weten op te werken tot een der voornaamste kooplieden van Amsterdam. Nog vóór zijn huwelijk met eene dochter van Burgemeester Balthasar Appelman was hij, in 1585, als Schepen in de magistratuur opgenomen en in 1609 had hij de Burgemeesterlijke waardigheid bereikt. Sedert 1583 zat hij herhaaldelijk in den kerkeraad, eerst als diaken, later als ouderling ¹⁾; het behoefte ons dus niet te verwonderen, dat hij zich als Burgemeester bij de „harde Gereformeerden” of „oude geuzen” aansloot, en dat hij soms in den Raad met zulk een „kleyn respect” van de libertijnsche Statenvergadering van Holland sprak, dat hij daardoor in hooge mate de ergernis van zijne staatsgezinde medeleden opwekte ²⁾. Zijne verzucht blijkt uit de wijze, waarop hij door kuiperij tweemaal voor het tweede jaar als Burgemeester wist aan te blijven: eens in 1613, door de electie van Jacob de Graeff Dircksz. te bewerken, waardoor diens oom Jacob Boelens, die uit de afredende Burgemeesters nog voor een jaar had moeten gekozen worden, van de baan geschoven werd, en nog eenmaal in 1616, toen hij wederom zijne maatregelen nam „dattet Oudburgemeesterschap ³⁾ hem nyet mocht ontgaen, doordien hy, zoo veel in hem was, den here Cromhout Burgemeester maeckte, bij middel van twelcke de here Oetgens, gelijk de heere Bas door zijn verre buytenlandsche reyse ⁴⁾, daertoe nyet mochten werden gebruyckt” ⁵⁾. Wij zullen hierna zien dat de betrekkingen tusschen Witsen en Pauw tot 1620 zeer nauw en vriendschappelijk waren. Nevens deze beiden was de in 1611 gekozen Burgemeester Roelof Egbertsz., evenals Witsen oud-diaken en -ouderling ⁶⁾, en wiens familie met die van Pauw verwant was, een man naar 't hart der predikanten.

Alle Calvinistische Burgemeesters, van welke aanveeringen ook, zoowel de aanhangers van Oetgens en Cromhout als die van Witsen en Pauw, hielden zich nauw aaneengesloten om de libertijnen in de minderheid te houden; tot samen-

1) Kerkelijk Amsterdam, p. 451, 452.

2) Hooft, Memoriën en adviezen, p. 72.

3) De Burgemeester, die het tweede jaar aanbleef, wordt hier door Hooft als „Oudburgemeester” aangeluid.

4) Dr. Direk Bas was in 1615 als gezant naar Zweden en Rusland vertrokken en keerde pas in den loop van 't jaar 1616 te Amsterdam terug.

5) Hooft, Memorien en adviezen, p. 71.

6) Kerkelijk Amsterdam, p. 452, 458.

werking gedwongen, moesten zij elkander wel dulden, maar zij stelden zich voor dien dwang schadloos door elkander zooveel mogelijk in 't geheim tegen te werken, te onderkruipen en afbreuk te doen.

Tegenover dit vrij heterogene gezelschap stonden de staatsgezinde regenten, als wier kampioen optrad Cornelis Pietersz. Hooft, eene taak ver loven de krachten van dezen moralist, die, te eerlijk, te oprecht en te rechtschapen voor zijn tijd, ten eenenmale de doortastendheid en de ruwe en brutale energie miste, welke toen in den leider eener partij onontbeerlijk waren. Ware Hooft een ander man geweest en hadden hem de eigenschappen niet ontbroken, welke hem in staat hadden kunnen stellen zijne partij ter overwinning te leiden, wellicht zou onze vaderlandsche geschiedenis een anderen loop hebben genomen. Het is bekend dat de meerderheid der Calvinisten tegenover de staatsgezinden in de Amsterdamsche Vroedschap zoo gering was, dat Pauw in 1618 een zevental Raden door Maurits moest laten ontslaan om aan de kerkelijke partij de definitieve meerderheid van stemmen te verzekeren ¹⁾); eene krachtige en handig geleide libertijnsche oppositie zou allicht de uit zoo velerlei bestanddeelen bestaande tegenpartij ten val hebben kunnen brengen vóór deze haar doel — de omverwerping van Oldenbarnevelt — bereikt had.

Wij zien in Hooft in deze jaren een van de laatst overgeblevenen van die generatie van regenten, die de Republiek gegrondvest heeft. Hij is er prat op nog tot de „echte oude geuzen" te behooren en de zorgen en ontberingen der ballingschap medegeleden te hebben. Met zijne meerdere ondervinding wil hij de jongeren voorlichten en het land behoeden voor de gevaren, die inwendige tweedracht erover zullen brengen. Hij weet echter de rechte snaar niet te treffen, want hij, de volbloed staatsgezinde, de humanistisch ontwikkelde libertijn, die het niet noodig acht „op het compas van de predikanten te zeilen" ²⁾), staat vreemd tegenover de heftige godsdiensttwisten, die thans het land in beroering brengen. Zijne bezadigde en gematigde adviezen doen in dezen tijd van scheuring en broederhaat weldadig aan, maar voor hen wien zij golden, bleven het woorden in den wind. Hij voor zich zou wenschen, dat men in eene volkrijke stad als Amsterdam, „dye van soo veel derley soorten van menschen bestaet, het Evangelysche net wadt broder nytwurp, om de goede luyden nyet uyt te sluyten om de verscheydenheydt van gevoelen in sodanige ofte andere dyergelijcke saecken, en dat men bij middel van dyen te beter tot helinge van dese smarte zoude mogen comen" ³⁾). Evenzeer als hij de religieuse oneenigheden betreurt, vervult hetgeen hij om zich heen onder de jongere regenten waarneemt, hem met zorg. Wel is hij een overtuigd voorstander van den aristocratisch-republikeinschen regeeringsvorm „voor mijn advys meene ick", zegt hij in 1611, „dat nae de constitutie van den staet deser landen, de Aristocratycke regieringe ons nodichste en zeeckerste is, om veelderleye rednen; zoo verre als men deselve op enen bequamen voet kan practiseren" ⁴⁾), en een andermaal vermaant hij in de Vroedschap: „De successie van de Regieringe

1) G. Brandt, *Historie der Reformatie*, II, p. 866.

2) Hooft, *Memorien en adviezen*, p. 133.

3) *Ibid.*, p. 130.

4) *Ibid.*, p. 23 en 260.

oock t' enemael te binden aen den kinderen van een overleden Prince, hetzij datse bequaem ofte onbequaem, vroom ofte onvroom zijn, is een zeer bedenckelycke zaecke" ¹⁾ — maar de groote en schier onbeperkte macht, welke daardoor den regenten in handen gelegd wordt, moet in zijne oogen voor hen eene aansporing te meer zijn, om die enkel en alleen tot het behartigen van het algemeen welzijn op zoodanige wijze aan te wenden, dat zij van elk van hunne daden in het openbaar verantwoording kunnen aleggen. En daarom stuiten de aangroeiende baatzucht en het amtsbejag, die bij de regenten de — in zijne oogen — hechte grondbeginselen van de mannen van 1578 geheel dreigen te verdringen, hem tegen de borst. In 1615 verklaart hij: „De Regenten werden geacht als te staen op een toneel van waer hare actien bij groot en kleyn aenschout ende gecoorde(e)lt mogen werden, en wij moeten nyet geloven dat al tverstandt vande gemeente besloten werdt binnen de cameren van de regeringe. Daer zijn alleen in deze stadt zoo veel trefselijcke en verstandige mannen van oorde(e)l buyten deze vergaderinge, dye mede uyt haer ogen syen: waeromme ick mene te meer nodich te wesen, dat wij van alle onse actien, doen en laten, met een goede conscientie en voor al de werltd mogen verantwoorden, zonder dattet zelfde eenigen schijn hebbe van eenich particulier profyt, tweck tot naedeel van tgemene beste zoude mogen strecken" ²⁾. Voor zichzelf kan hij getuigen: „Voor mijn voorwaer weet ick wel, dat ick uyt mijn bedieninge noyt occasie van extraordinaris profyt, maer louter alleen tgemene best heb gezocht" ³⁾. De belangen der burgerij, waarvan, naar hij aantoon, de regenten deel uitmaken — „Wij, . . . die mette burgerije, en de burgerije met ons, zoo in bloede en maechschap sijn verbonden, als dat wij ons onder den anderen oock dagelicks generen" ⁴⁾, zegt hij nog in 1619 — gaan hem boven alles ter harte; hij heeft dan ook een levendig besef van de gevaren, die de regenten bedreigen, zoo zij hunne eigen belangen van die van 't volk trachten af te scheiden. Reeds in zijne redevoering als jongste Vroedschap den 9^{en} Juni 1584 in den Raad gehouden tegen de aanbieding der souvereiniteit over Holland aan Willem van Oranje, waarschuwt hij voor de gevolgen van eene scheuring tusschen regenten en burgerij en van een eigenmachtig optreden van de regeeringsmannen: „Datmen meenen soude de Gemeente soo kleyn te achten datmen haerlyuden wel sal dwingen, ofte haerlyuden tegen 't gemeene gevoelen alsulcke veranderinge op te dringen, ducht ick dat niet wel sal gelucken; want ick verstaet dat de gunst ende liefde van de Gemeente onse saecke heeft opgeholpen ende dus verre meest gebracht, daer te besorgen is soo 't Volek de Regieringe wars ende vyandt werd, dat het een quader uytganc sal nemen, dat Godt genaedigh afwende; heeft Duc d'Alba, die soo groot geweld hadde met sijn Ouderint dum metuant ⁵⁾, de Landen niet kunnen onder sijn geweld behouden, voorwaer ick vrees dat wij noch veel swacker bevonden sullen werden, soo het gemeen Volek een afkeer van de Regenten krijgt" ⁶⁾. Plichtbesef, belangeloosheid en gematigdheid staan bij Hooft

1) Hooft, Memorien en adviezen, p. 156.

2) *Ibid.*, p. 108.

3) *Ibid.*, p. 69.

4) *Ibid.*, p. 384.

5) Laten zij mij haten, als zij mij maar vreezen.

6) Bor, Authentieke Stukken, II, p. 57. Afgedr. bij Mr. H. J. Koenen, Over de beide staatspartijen in de voormalige Republiek, p. 61.

steeds op den voorgrond en kunnen als de leidende principes in zijne geschriften beschouwd worden.

In Hooft schuilt niet de stof voor een partijleider; daartoe is hij te beschoornd en te zachtmoedig. Niet dat hij ooit twifelen zal om, waar hij in gemoede overtuigd is, dat de zaken op een dwaalspoor geleid worden, zijn stem waarschuwend te verheffen: aan zijn plichtsgevoel ontleent hij den moed zijner overtuiging. Maar hij mist in zijne redenen dien gloed en klem, die ze ingang doen vinden ook bij tegenstanders. Deze ontziet hij te veel: het valt hem hard een ander te lijf te moeten gaan; steeds vreest hij iemand te zullen kwetsen. „Ick wil nyemandt iat particulier te nae spreekken”, zegt hij eens, „maer met alle menschen gaern vrede houden zoo veel mijn mogelick is. Ick kenne oock nyemandt dyen ick nyet gaern nae mijn vermogen vrundtschap zoude willen doen, alst op mijn werde versoecht” ¹⁾. Zelfs midden in zijne philippica van 1615, waarin hij de „eygensoeckentlickeheydt” van de Burgemeesters Oetgens en Cromhout onomwonden op de kaak durft stellen, voelt hij zich gedrongen eene verontschuldiging voor zijne meening, dat dergelijke praktijken „de principale voorstanders van tgemene beste nyet wel en passen”, aan te voeren: „Zoo ick daerin dole, gelieve mijn heren mijn dat ten goede te houden, alsoo tzelfde geschiet uyt enen goeden yver, om gelijckheydt te mogen houden tusschen groot en kleyn, nae eenparicheyt van rechte” ²⁾. Een ander maal, na in de Vroedschap eene lange lijst van grieven opgesomd te hebben over het bevoordeelen van de Oude Zijde der stad ten koste van de Nieuwe, besluit hij die met de woorden: „Mijn excuse van in desen anders te gevoelen als sommige anderen:

Non eadem sentire bonis de rebus iisdem
Incolumi licuit semper amicitia” ³⁾.

Te vergeefs zoekt men ergens in Hooft's „memoriën” in 1618 een woord van mannelijk protest tegen het in zijne oogen toch onwettige en onverdelgbare optreden van Maurits en de Staten-Generaal tegen Oldenbarnevelt en de Hollandische Statenpartij; zijne slappe, langdradige oratie, in September 1618 in de Vroedschap gehouden, en waarin hij omtrent Hogerbeets niets weet te zeggen dan dat hij zijn vader „vanden jare 1574 totten jare 1578 familiairlick gekent” heeft, en van Hugo de Groot, dat hij ook met diens vader een jaar of dertig geleden omgang heeft gehad, wiens zaken, naar hij zich herinnert, „door enen Claes Hals zijn gebracht in verloop, twelek veel meer ander goede luyden, Godt betert, wel wedervaert” ⁴⁾, maakt dit gemis niet goed en legt omtrent de redenaarstalenten van den ouden Burgemeester een vrij bedroevend getuigenis af. Van zijne onduldbare breedsprakigheid getuigen al zijne nagelaten adviezen. Hoe gematigd, rechtschapen en beginselvast hij zich in zijne redevoeringen ook moge betoönen, de goede kern daarvan bederft hij door eindelooze uitweidingen, waarin hij steeds in herhalingen vervalt.

1) Hooft, *Memoriën en adviezen*, p. 360.

2) *Ibid.*, p. 107.

3) Het is den goeden alijd geoorloofd geweest niet hetzelfde oordeel te hebben over dezelfde zaken, zonder dat de vriendschap er door gesleerd wordt. (M. S. Aanteekeningen en adviezen van Cornelis Pietersz. Hooft, geschenk van Mr. J. A. Grothe, Gen.-archief te Amsterdam).

4) Hooft, *l.c.*, p. 303.

Deze fout werd hem al in 1605 door Pauw verweten ¹⁾, en hoe ouder Hooft wordt, hoe meer hem de kennis van 's lands zaken door de leidende regenten wordt onthouden, hoe meer zijne woordenrijkheid toeneemt. „Iek hebbe oock alnu een goet deel jaren van 't slants regeringe nyet veel geyen, waerom ick te min gissinge kan maecten, waert ons mach schorten”, erkent hij zelf in 1618, terwijl hij in dezelfde rede omtrent de politiek getuigt: „dat mijn kennisse daer van nyet ofte seer kleyn is” ²⁾. Wanneer in Novemler 1618 Prins Maurits in de Vroedschap komt om de Raden van hun eed te ontslaan, vraagt Hooft, op het oogeblik dat de Heeren opstaan om zich, na bekomen ontslag, te verwijderen, het woord. Maurits staat den praetgragen ouden heer zijn verzoek toe, en wanneer deze zijne bezwaren tegen des Stadhouders handeling gelucht heeft, hoe gemoedelijk klinkt dan het antwoord van den Prins: „Bestevaer, 't moet nu voor deez' tijd zo zijn. De nood en dienst van 't Land vereischen het” ³⁾.

Heeft Hooft ook vóór 1610, zoolang zijne tijdgenooten nog mede aan 't roer zaten, invloed op den loop der zaken uitgeoefend, na dien tijd heeft hij dien geheel verloren door zijne weigering om, met verkrachting van zijne politieke overtuiging, zich aan de zijde van de vijanden van Oldenbarnevelt, wiens „rijpheydt van oorde(e), wackerheydt, sorchfuldicheydt, cenparicheydt van gemoed en beleydt van zaecten” hij luide bleef prijzen ⁴⁾, te scharen. Maar een volgend geslacht deed hem recht wedervaren: „Schoon hy niet beleefde, dat zyne redenen, in 't algemeen, gehoord en gevolgd werden”, zegt Wagenaar, „was hy niet lang overleeden geweest, toen de grondregels, welken hy voorgestaan hadt, voor 't grootste gedeelte, gelyk als tot bestendige voorschriften om deeze groote Stad wel te regeeren, werden aangenomen” ⁵⁾. Het was nadat Amsterdam in 1628 voor goed met het Calvinisme, als staatspartij, „intra muros” had afgerekend, dat de staatsgezinde en vrijzinnige beginselen, door Hooft met zulk eene onwankelbare overtuiging verkondigd, er weer in cere hersteld werden. In latere jaren vonden deze tradities in republikeinen van verschillende kleur als Andries Bicker, Cornelis de Graeff, Gillis Valekenier, strijdbare voortzetters.

Welk een gansch ander man dan Hooft is Reynier Pauw! Een sanguinisch temperament: hartstochtelijk en onstuimig, heftig bij 't ruwe af; heerschzuchtig en onverdraagzaam. Sterk door zijne onwankelbare overtuiging in de heiligheid van zijne roeping als redder van het bedreigde Calvinisme en bereid om de belagers daarvan door elk middel ten onder te brengen. Waar het het doordrijven van beginselen geldt, die hem ter harte gaan, voor geen hardheid en dwang terugdeinzende; driftig, maar als alle hevige, impulsieve naturen soms een gevoelig

1) Zie hierna, p. LXXI.

2) Memorien en adviezen, p. 309 en 304 — Dit was in vroegere jaren anders geweest. In 1611 deelt hij mede hoe Bugenciesteren „naedat ick... A°. 1584 eerst in den Raedt werde beroepen mijn zoo dickwils (beginnende vanden tijdt af van den droevigen afgang van Zijne Exe. hog. mem.) en zoo voortgaen) op de vergaderinge vande Heeren Staten [hebben] medegesleept, dattet mijn en mijne familie tot al te groten interest en nadeel heeft gestreect” (Ibid., p. 13). Hoe weinig hij in 1618 op de hoogte van de toenmalige gebeurtenissen was, en hoe zelfs de verregaande stekking van de „Scherpe Resolutie” hem ontging, zie men op p. 300 en 304 van zijne Memorien en adviezen.

3) J. Wagenaar, Amsterdam, I, p. 471.

4) Hooft, Memorien en adviezen, p. 302.

5) J. Wagenaar, t.a.p., III, p. 209.

hart toonende, en, waar de hartstocht hem niet tijdelijk verblindt, in staat om tot schreien toe bewogen te raken bij het aanschouwen van een anders ongeluk ¹⁾. In zijn dagelijksch leven eenvoudig en burgerlijk — op rijperen leeftijd huwt hij met eene vrouw, door Schaep minachtend als „plebeia” gekenschetst, — wint hij daardoor de harten der schare, wier streng-godsdiensige denkbeelden hij deelt en bij wie hij, de tribuum, die in den kring der machthebbenden de vox populi verkondigt, eene onbegrensde populariteit geniet. Als ondernemend man van zaken is hij zonder weerga: aan zijn energiek initiatief is hoofdzakelijk de ontluiking van onzen Indischen handel en de stichting van de Oostindische Compagnie te danken. In vergaderingen domineert hij de oppositie door de scherpte en de ferscheheid van woord en blik: zoozeer vervuld van en opgaande in zijne plannen en ontwerpen, dat hij er zich één mede gaat voelen, en elk argument van zijne tegenstanders als persoonlijk tegen hem gericht beschouwt. Waar Hooft door overvloed van argumenten zijne meening ingang tracht te doen vinden, daar overrompelt en ontwapent Pauw zijne tegenpartij door barsche interruptiën, ieder die hem in den weg treedt met nietsontziende smaadresenen bejegenende.

Voor den voortvarenden Pauw is de rede-rijkheid van Hooft eene kwelling: dikwijls raken zij dan ook slaags. Want in alles bijna verschillen zij van inzicht. Pauw sluit zich aan bij degenen, die Amsterdam niet alleen in macht en in rijkdom maar ook in uiterlijke schoonheid boven andere steden willen doen uitblinken. Evenals zij wil hij van de „Nieuwe Zijde” der stad eene weeldebuurt maken. Alle neringen moeten naar de „Oude Zijde” verplaatst worden, die tot handelswijk wordt bestemd: daar komen de gebouwen der Oostindische Compagnie te staan, daarheen worden van de Nieuwe Zijde de vleeschhal, de warmoesmarkt, de garen- en lijnwaadmarkt en de Deventer houtmarkt overgebracht, terwijl de vroeger ook aan de Nieuwe Zijde uitgeoefende bedrijven van ververijen en mastenmakerijen, de sloopstimmerwerven en de opslag van pek en teer alleen nog maar aan de Oude Zijde geoorloofd worden en men ook de geheele Noordsche houtmarkt daarheen verplaatsen wil. Dit alles strekt voornamelijk ten voordeele van de eilanden Uilenburg en Marken, die nu de meeste dezer bedrijven naar zich toe trekken, hetgeen er de prijzen der erven belangrijk doet stijgen.

Van al deze nieuwigheden wil Hooft niets weten. Van de Raadszittingen van 20 Mei en 4 Juni 1605, waarin de zaak ter sprake kwam, geeft hij het volgende verslag, dat beter dan eenig ander document de verhouding tusschen de beide Burgemeesters teekent:

„Op den 20^{en} May 1605 hebben burgemeesteren (nae dattet zelfde voorhenen mede tot verscheyden reysen was gedaen) wederomme gesproocken vandt different twelek inde Raedt was onstaen, uyt zaecke vandt verleggen vande Noordsche houtmarckt en dat eenige zeer hardt dryven dat zodanige neringe acenden Amsteldijck inde nieuwe stadt, op geene wallen toegelaten behoort te werden. Ende alsoo daerover vast eenige discoursen ofte pro-

1) Toen Pauw den 19^{en} Februari 1617 het Inis van den Remonstrant Rem Eghertsz. Bisschop, na de plundering ervan door het volk, binnentrad, en hij er den eigenaar en zijne vrouw, treurende om de aangeichte verwoesting, aantrof, „beklaagde” hij, door deernis bewogen, hun lot „aet tranen” (Wagenaar, Amsterdam, III, p. 209).

poosten waeren gevallen: heeft den burgermeester Pauw met grote hevicheydt verhaelt, hoe dat het langer nyet te lyden stonde datmen nu zoo dieckmaal van dye materie gesproocken hebbende, ick alle tijdt bleeff by mijn oude propoosten, en daertoe gebruyecte eenderley redenen.

Dat ick dieckwils gedachte ofte vermaende van dyen van Ulenburch en Mareken, soo dat ick zeer op de oude syde ofte immers op dye twee quartieren moeste gebeten ofte deselve zeer vyandt wesen.

Ende voorts dat ick mijn onder dese questie, ofte misverstanden, sochte aenhang te maecken.

Den 4^{en} Juny 1605 geresumeert werdende de questie ofte het different van de houtcopers es by den Heer Jan Claes Reynerssz. vermaendt, dat dyegeene dye zelfs houterfven hadden gecocht dye zy alsoch waren besittende, wel behoorden uyttien Raedt te vertrecken. Waerop hyden burgermr. Pauw zeer invective werde gezeyt, dat hy nyet en begeerde te vertrecken, ten waere hem 't zelfde by den Raedt werde bevolen. Wel impertinentelick daerby voegende een comparitie vande ongelijkheyt van zyne en des voorsz. Reynersszoons staet ofte conditie en van de grote schade dye hy, Pauw, wel zoude mogen ofte konnen lyden, daer den voorsz. Reynerssz. nyet enen stuyver schade zoude konnen ofte mogen verdragen.

Dan zoo veele my dunckt en hadde het voorstel van den voorsz. Jan Claes Reynerssz. nyet gemeriteert zodanigen andtwoordt ofte bejegeninge: alsoo t'anderen tyden en noch binnen weynich jaeren herwerdts, inden raedt gesproocken werdende van den zoon van Claes Simonssz. Heemskerck 1), by eenige en namentlick byden burgermeester Bardesius, werde gesustineert, datse op dye zaecke nyet en wilden adviseren zoo lange Claes Simonssz. voorscyt uyt den raedt nyet zoude wesen vertrocken" 2).

Hoe groot de verwijdering ook mocht zijn, waartoe het verschil van geaardheid en beginselen tusschen de beide Burgemeesters op den duur leidde, toch bleven er punten van aanraking. Dit blijkt o. a. uit de wijze waarop Pauw zijn libertijnschen tegenstander bijviel toen deze, verontwaardigd over de baatzuchtige bemoeiingen van enkele hunner invloedrijkste mede-regenten, in de Vroedschap den strijd tegen hen aanbond. Deze episode, die voor de ontwikkeling van de gebeurtenissen te Amsterdam niet zonder belang is en ons een diepen blik doet slaan in de inwendige toestanden in de stedelijke huishouding, wil ik hier in 't kort schetsen.

Behalve de algemeene staatkundige gebeurtenissen in Holland veroorzaakte ook eene aangelegenheid, Amsterdam in 't bijzonder aangaande, in de eerste jaren

1) Er is in de Registers van de Vroedschap niets te vinden over eene deliberatie aangaande een zoon van Claes Simonssz. van Heemskerck. Hooft vergist zich blijkbaar en zal wel bedoelen de discussie in de vergadering van den 1^{en} September 1590, toen beraadslagd werd of Amsterdam bewilligen zou in de aan Simon Simonssz. van Heemskerck, den broeder van den Vroedschap, door de Staten toe te leggen douceur voor zijne werkzaamheden als Contrarollen-Generaal en Contrarollen der Convooyen te Amsterdam (zie hiervoort, p. 40).

2) Lade II. 14, 1a (Gem.-archief te Amsterdam). — De aantekening van Hooft levert aan 't slot nog de volgende woorden: „Oock mede zoo als in den iaere 160. . .” Hier blijft de zin steken.

na het sluiten van 't Bestand groote beweging in de regentenkringen der stad. De Amsterdamsche regeering had 7 Augustus 1600 van de Staten van Holland octrooi verkregen om de stad te mogen uitbreiden. De keuren, die het ophoogen van gronden en het bouwen van woningen onmiddellijk buiten de stad verboden, werden herhaaddelijk overtreden; niet alleen benadeelde dit de stedelijke accijnsen en de gemeenlandsmiddelen, die door de buitenwonenden gemakkelijk konden worden ontoden, maar het kon in oorlogstijd ook gevaar voor de stad opleveren, wanneer de vijand zich op de verhoogde terreinen in de huizen voor de stad zou verschansen. Daarom was het gewenscht, eene strook gronds rondom de stad binnen de wallen te trekken. Den 4^{en} Juli 1611 werd door de Vroedschap eene commissie benoemd om alles wat op deze zaak betrekking had grondig te onderzoeken. Deze commissie was samengesteld uit Burgemeester Cornelis Pietersz. Hoof, Harmen van de Poll en Jacob de Graeff, Schepenen, en de beide Thesauriers Joris Jorisz. en Dr. Jan ten Grootenhuys, die geen van allen bij de zaak geïnteresseerd waren ¹⁾. Het advies van de commissie bracht eenige verzuimen in het octrooi aan het licht. Dit bepaalde n.l. dat de binnen de stad te trekken gronden, ook de opgehoogde landen en de zich daarop bevindende getimmerten, voor de waarde, die zij op het oogenblik der vergrooting zouden hebben, in stads-eigendom zouden overgaan en dat de eigenaars van die gronden de preferentie op hunne terreinen zouden mogen genieten, om ze, nadat ze binnen de stad zouden getrokken zijn, tegen taxatie van Schepenen weder van de stad over te mogen nemen. De eerste van deze beide bepalingen scheen der commissie eene groote onbillijkheid te bevatten ten aanzien van degenen, die zich wél aan de keuren op het buitenbouwen gehouden hadden; de overtreders zouden nu nog schadevergoeding ontvangen! Op het tweede punt waren de Heeren van oordeel, dat, zoo de oude eigenaars aanspraak behielden op hunne erven, de stad geen vast plan zou kunnen volgen bij de indeeling der nieuwe wijken en niet in staat zou zijn daarvan bepaalde gedeelten aan enkele neringen toe te wijzen. Zij drongen daarom aan op wijziging van het octrooi.

In de Vroedschapsvergadering van den 29^{en} Augustus 1611 kwam de zaak ter sprake en werd er besloten in den geest der commissie bij de Staten ampliatie van het octrooi aan te vragen. Aan dit besluit werd evenwel geen gevolg gegeven: eenige lieden van invloed in den Raad, die er belang bij hadden het octrooi van 1609 met zijne elastische bepalingen gehandhaafd te zien, wisten de voorstanders der ampliatie met een kluitje in 't riet te sturen. Wat was het geval? De beide leiders der stedelijke regeering, de Burgemeesters Frans Hendricksz. Oetgens en Barthold Cromhout, zijn zwager, — hierin bijgestaan door den Schepen Jonas Cornelisz. Witsen, een Calvinist, die in 1613 als ouderling in den kerkeraad zat ²⁾, — hadden, steunende op „de veelheyt van de personen van haere maechschap en alliance, dyc totte regieringe zijn beroepen” ³⁾, gezamenlijk een plannetje bedacht, om bij gelegenheid van de uitbreiding van de stad der stadskas eene gevoelige aderlating toe te brengen. Al het land buiten de Haarlemmerpoort, buitendijks, was door hen in stilte tegen lagen prijs opgekocht, met liet doel om het te gelegener

1) Resol. Vroedschap 4 Juli 1611; Mr. N. de Koever, Tweeërlei regenten, Oud-Holland 1889, p. 68.

2) Kerkelijk Amsterdam, p. 498.

3) Hoof, Memoriën en adviezen, p. 122.

tijd met grove winst aan de stad over te doen, en nu lieten deze Heeren, van wie de aandrang tot het ondernemen van de vergrooting der stad voornamelijk uitgegaan was, en die daarin nu en in 't vervolg „het voorwoordt ende principale directie" hadden ¹⁾, niets onbeproefd om zich daarbij de meest mogelijke voordeelen te verzekeren.

Oetgens, die in 1612 als Burgemeester aanbleef, vatte het werk der vergrooting krachtig aan en nam persoonlijk — tot groot ongenoegen van Hooft, die kort daarop evenals zijne medeleden in de commissie als zoodanig zijn ontslag nam ²⁾ — de leiding van de vergaderingen der commissie op zich. De Thesaurier Joris Jorisz. werd door zijn toedoen door Jan Jacobsz. Huydecoper, die bekend stond als een groot deelhebber aan het ophoogen en bebouwen van gronden buiten de stad, vervangen ³⁾. Bovendien wisten de beide Burgemeesters in 't zelfde en in 't volgende jaar de Vroedschap zoo te bewerken, dat deze besloot aan de eigenaars van de binnen de stad getrokken erven de keus te laten om ze tegen taxatie aan de stad over te doen of ze zelf in eigendom te behouden, mits daarvoor aan de stad eene vrij lage uitkeering betalende, die men „melioratie" noemde. Deze laatste bepaling was voor de grondeigenaars uitermate voordeelig, aangezien daardoor de stijging van de waarde der binnen de stad getrokken perceelen niet der stad maar den eigenaars ten goede kwam ⁴⁾. Zij had in den Raad heftige protesten uitgelokt van de zijde van de Burgemeesters Hooft en Jacob de Graeff; de laatstgenoemde haalde zich daardoor den haat der beide machtige leiders op den hals en werd na zijn aftreden als Burgemeester in Februari 1614 door hen eerst in de Wisselbank geplaatst, en vervolgens in 1615 eervol naar den Haag verbannen als gedeputeerde der stad in 't college van Gecommitteerde Raden ⁵⁾. Hooft was al, zooals wij hiervoor gezien hebben, in 1611 door de Calvinistische coalitie uit Burgemeesterskamer gestooten.

In 1613 was Cromhout weer Burgemeester. In plaats van de afgetreden commissie werd 5 Maart 1613 eene nieuwe ingesteld, aan welke de uitvoering van het ondertusschen gewijzigde ontwerp der uitlegging, — dat nu slechts de oppervlakte omvatte, ten Noorden begrensd door de Braak buiten de Haarlemmerdijk, ten Westen door de Lijnbaansgracht, ten Zuiden door de Leidsegracht en ten Oosten door de Heerengracht, terwijl men tevoren de zone rondom de geheele halvemaaan der stad, van IJ tot IJ, op het oog had gehad, — werd opgedragen. Het werk vorderde snel: in 1613 was de Lijnbaansgracht gegraven en werd er gearbeid aan den aanleg van de bolwerken langs het nieuwe stadsdeel.

1) Hooft, Memorien en adviezen, p. 110, Vgl. ook p. 105 en 121. Niet alleen de Heeren zelf, maar ook hunne bloedverwanten bevestigden zich om de zaak te bevoorleren. Zoo trachtte o. a. de zoon van Burgemeester Oetgens, de Schepen en latere Burgemeester Anthony Oetgens van Waveren, door middel van gegegevens, hem denkkelijk door zijn vader en zijn oom Cromhout uit de „secreten ende boeken van de stad" verstrekt, op de stedelijke regenten bij wijze van chantage pressie uit te oefenen (Hooft, t.a.p., p. 119, 120, 124).

2) Oud-Holland, t.a.p., p. 73.

3) Hooft, Memorien en adviezen, p. 105, 110, 121, 122; Oud-Holland, t.a.p., p. 69.

4) Aan het stelsel van melioratie was voor Oetgens e.s. ook nog dit voordeel verbonden, dat zij door hunne positie in staat waren op de taxatie van het bedrag ervan invloed uit te oefenen. Ook poogden zij dit bedrag nog te verminderen door van de totaalopbrengst der melioratie het procent van den verkoop der gronden, die door de opruiming van de oude wallen vrijkwamen, af te trekken.

5) G. van Enst Koning, Het Huis te Bredam, p. 16.

Het besluit van de Vroedschap van 1613, waarbij „melioratie” was toegestaan, werd den volke pas den 24^{en} Januari 1615 bij keur bekend gemaakt. Het had den liefhebbers van speculatie dus niet aan de gelegenheid ontbroken, voorzover zij met de Vroedschapsresolutie bekend waren, er hun voordeel mede te doen. Uit het verhandelde in den Raad, den 16^{en} Februari 1615, blijkt dan ook dat er druk gespeculeerd werd. Vele erven waren in korten tijd al in de derde of vierde hand overgegaan ¹⁾.

De taxatie der gronden buiten de Haarlemmerpoort, die meerendeels aan de Burgemeesters Oetgens en Cromhout en den koopman Dirk Claesz. van Sanen toebehoorden, en waarvan een gedeelte vóór 1615 op den Schepen Witsen ²⁾ in eigendom overging, had in 1611 plaats gehad, waarbij de waarde ervan op 45 stuivers de roede gesteld was ³⁾. In de volgende jaren werden deze buitendijks gelegen terreinen tot straten en grachten vergraven. Een groote lap grond werd o. a. uitgegraven voor den aanleg van een nieuwe waal of haven voor haringbuisen, die dienen moest om Rotterdam en Enkhuizen hunne bloeiende visscherij te onttrekken en deze naar Amsterdam te verplaatsen. Denkkelijk uit politieke overwegingen lieten Burgemeesteren in 1613 dit werk staken, daar zij juist nu den steun van Enkhuizen, dat met Amsterdam deel uitmaakte van de Calvinistische oppositie in de Staten tegen het bewind van Oldenbarnevelt, niet missen konden ⁴⁾. De reeds uitgediepte haven werd gedeeltelijk weer aangeland, waarop Oetgens e.s., op wier grond deze aanleg had plaats gehad, op het wederom aangeplempte land eigendomsrechten trachtten te doen gelden ⁵⁾.

Deze pretentie behoorde mede tot den inzet van het hooge spel, door de beide Burgemeesters en hunne medeplichtigen in 1615 gespeeld. Kort na de publicatie betreffende de melioratie, in Januari van dat jaar, zooals wij zagen, afgekondigd, legden deze n.l. hunne bedoelingen bloot door in de eerste helft van Februari d.a.v. bij den Raad een rekwest in te dienen, waarbij zij protesteerden tegen de naar hunne meening te lage taxatie van 1611 en tevens tegen de melioratie, — die toch door henzelfden doorgedreven was — verzet aantekenden ⁶⁾. De Vroedschap, door deze onbeschaamde handelwijze van de beide leiders verbluft, durfde het niet te wagen hunne „doleantien” met eene verwijzing naar de in dit opzicht afdoende bepalingen van het octrooi van 1609 als ongefundeerd ter zijde te leggen. Zij noodigde hen uit tot het indienen van een bemiddelingsvoorstel, dat 14 April 1615 in den Raad overgelegd werd ⁶⁾. De voornaamste grief van de dolentien bleek te zijn dat, nu door den havenaanleg als anderszins zooveel van hun grond verdolven was, het voordeel van de melioratie van dat gedeelte daarvan voor hen verloren zou gaan; zij achtten het daarom billijk, dat als vergoeding voor deze schadepost het overblijvende land van melioratie ontheven zou worden. Mocht de Vroedschap tot dit laatste besluiten, dan boden Heeren dolentien zelfs

1) Resol. Vroedschap 16 Febr. 1615.

2) Jonas Cornelisz. Witsen kocht zijn aandeel in deze terreinen in April en Juni 1614 van (de ook bij Hooff, l.a.p., p. 118 genoemde) Grietje Cornelisdr., wedf. Dominicus Elbertsz. (Quijjsch. 36, p. 63, 179).

3) Hooff, Memorien en adviezen, p. 118, 123.

4) Vgl. hiervóór p. I.

5) Hooff, l.a.p., p. 113, 114.

6) Resol. Vroedschap 14 April 1615.

aan, een deel van de door de stad gemaakte onkosten voor het op hun grond verrichte graafwerk op zich te nemen. De Vroedschap besloot daarop den rekwestranen aan te zeggen, dat, zoo zij hunne terreinen aan de stad in eigendom wilden afstaan, deze voor den vergraven grond wel niet meer dan den in 1611 getaxeerden prijs van 45 stuivers de roede wilde geven, maar bereid was voor het overblijvende terrein het 3 à 4-voudige van dit bedrag te betalen ¹⁾. In dit voorstel wilden Oetgens c.s. echter niet treden; zelfs toen hen daarna van stadswege *f* 17 per roede (d. i. het 7 à 8-voudige van de waarde) voor den verdolven grond, en vrijstelling van de melioratie voor het overblijvende aangeboden werd ²⁾ — meer dan zij aanvankelijk gevraagd hadden, — stelden zij nog hooger eischen, en toen deze niet ingewilligd werden, brachten zij de zaak voor het Hof van Holland.

Voor de stad was dit een hoogst ernstig geval. Den 7^{en} December 1615 hield Hooft in de Vroedschap eene lange redevoering, waarin hij aan zijne verantwoordiging en ergernis over het optreden der dolcanten lucht gaf, en waarin hij o. a. klaagde: „Twerdt nu haest XXXIJ jaren dat ick in dese vergaderinge ben beroepen, in welcken tijdt zoo veel sware zaecken, zoo vandt gemene laudt als vande stadt zelfs zijn voorgevallen en verhandelt. Maer hebben mijns bedunckens geen van allen van half zoo swaren uytcoomste geweest als deze, dye uyt ons zelfs ende uyt particulier profyt is voortcomende, twelck al te beclaechelick is. Wandt zoo het ons van buyten aen was opgecomen, ofte door eenige voornemen burgers buyten de regeringe was veroorsaeckt, ick mene dat dese heren dolcanten wel zoo yverig als anderen van dese vergaderinge zouden hebben geweest, om dyen brandt te lesschen” ³⁾. Door aan de taxatie van Schepenen kracht van gewijsde te ontzeggen, stelden de dolcanten de deur wijd open voor een toevloed van gelijke reclames: zoo alle eigenaars van door de stad tegen taxatie overgenomen erven haar in rechten wilden aanspreken — en van Sanen verklaarde dat wel 400 daartoe bereid waren — dan was het onheil niet te overzien en zou de stad op zoo hooge kosten gejaagd worden, dat „de ruine van de stadt noodsaeckelick ende eerder als ment waent” zou moeten volgen ⁴⁾.

Ongetwijfeld meenden de beide machtige Burgemeesters te zullen slagen door de noodzakelijkheid waarin zich hunne ambtgenooten bevonden om hun in deze aangelegenheid van dienst te zijn, wilden zij hun steun voor de Calvinistische politiek in de Vroedschap behouden. Zij rekenden hierbij echter buiten den waard. In de Vroedschap wekte hunne grenzelooze hebzucht bij velen ergernis en hoozeer ook de vrees voor eene wraakneming van de beide Burgemeesters de tongen geboid hield — in de Raadsvergadering van den 14^{en} April 1615 werd, „overmits d'importantie en consequentie van der saecke voorerst verstaen dat een yders advijs en resolutie sal worden secreet gehouden” ⁵⁾, — toch durfden enkelen hunne stem daartegen verheffen. Niet alleen door de oppositie, en onder haar in de eerste plaats door Hooft, werd het gedrag van Oetgens en Cromhout gebrandmerkt, ook

1) Resol. Vroedschap 14 April en 6 Juli 1615.

2) Oud-Holland, t.a.p., p. 82.

3) Hooft, Memorien en adviezen, p. 111.

4) Ibid., p. 104.

5) Resol. Vroedschap 14 April 1615. — Vóór de zaak in behandeling genomen werd, moesten Cromhout en Jonas Witsen natuurlijk de vergadering verlaten; Oetgens had geen zitting in de Vroedschap.

de oprechte Calvinisten, waaronder de regeerende Burgemeester Gerrit Jacob Witsen, namen het tegen hen op en achtten thans het oogenblik gekomen om hun het „magnificat” te ontrukken. De beide leiders der Gereformeerden, Witsen en Pauw, hadden zich allengs nauwer bij elkander aangesloten. De benoeming van een oom van Witsen, den Amsterdamschen koopman Gerrit Reynst, tot Gouverneur-Generaal van Oost-Indië, in 1613, was zeker niet zonder de medewerking van den bij de Oostindische Compagnie zeer invloedrijken Pauw geschied; als kooplieden hadden zich Witsen met zijne beide neven Jonas en Jan Cornelisz. Witsen en Pauw met zijne zoons Dr. Adriaen en Michiel Pauw vereenigd om te zamen eene compagnie voor den handel op Moscovië te stichten: van Prins Maurits hadden zij in 1614 brieven van voorschrijving aan den Tsaar Michael Fjodorowietsj verkregen, ter bekoming van het privilegie van vrijen handel in diens erlanden ¹⁾. Als regenten verbonden Witsen en Pauw zich om Oetgens en Cromhout in hunne plannen te dwarsboomen, en, was het mogelijk, aan hunne heerschappij een einde te maken.

Zoo door beide partijen ondersteund kon Witsen, nadat hij met Augustus 1615 het driemaandelijksche presidium over Burgemeesteren aanvaard had, den 25^{en} dier maand aan de Vroedschap voorstellen de eischen van de dolcanten niet in te willigen, waartoe „eenstemmich” besloten werd; in dezelfde vergadering werd ook eene commissie uit den Raad benoemd, bestaande uit Dr. Dirck Bas, Cornelis Pietersz. Hooft, Reynier Pauw, Dirck de Vlaming en Harmen van de Poll, om te „delibereren ende adviseren op de bequaemste middelen, ten eynde de stads gerechticheyt wel bewaert ende ten uystersten geconserveert mach worden” ²⁾. De dolcanten beantwoordden deze uitdaging door het uitlokken van een mandament van 't Hof, dat Burgemeesteren den 7^{en} September d.a.v. door een deurwaarder beteekeend werd. Burgemeester Witsen ging daarop zelf naar den Haag ³⁾ om de zaak met eenige advocaten en rechtsgeleerden te overleggen en het resultaat van hunne besprekingen was, dat men besloot zich tot de Staten van Holland te wenden met een rekwest, waarbij Burgemeesteren en Raden der stad verzochten, dat het appèl van de dolcanten voor 't Hof vernietigd zou worden en dezen zouden gedwongen worden zich bij de taxatie van Schepenen neer te leggen; zij verklaarden tevens, dat zij, „indyen de taxatien subject souden wesen enige appellatiën ofte provocatiën, nimmermeer geraden gevonden zouden hebben de voorsz. vergrotinge [der stad] te doen” ⁴⁾.

De dolcanten waren door dit krachtige optreden van hunne mederegenten, die toonden zich zelfs door een regerenden Burgemeester — Oetgens was in 1615 als zoodanig mede aan 't bewind — niet de wet te willen laten stellen, verrast en uit het veld geslagen. Blijkbaar hadden zij door hun appèl alleen de stadsregeering

1) Jac. Scheltema, Rusland en de Nederlanden, IV, p. 375.

2) Resol. Vroedschap 25 Aug. 1615.

3) Witsen woonde van 8 tot 25 Sept. 1615 de zittingen van de Staten te 's-Grave bij, en nevens hem drie leden van de commissie: Hooft, Pauw en de Vlaming (Vgl. de presentielijst in de Resol. Holland).

4) Mr. N. de Roever, die in zijn opstel „Tweeterlei regenten” in Oud-Holland 1889, p. 63 en vlg., het eerst aan de hand van den bundel „Aanteekeningen en adviezen van Cornelis Pietersz. Hooft betreffende de uitlegging der stad in 1613”, door Mr. J. A. Grothe in 1888 aan 't Gemeente-archief te Amsterdam in eigendom afgestaan, het verhaal van deze uitlegging gegeven heeft, drukt daar ook het bovengenoemde rekwest in af. In den aangehaalden zin las hij in plaats van „nimmermeer”: „immermeer”. Deze fout maakt dit vrij onduidelijke artikel nog onbegrijpelijker.

willen dwingen zich aan hunne eischen te onderwerpen: nu zij inzagen dat hun van dien kant ernstige tegenstand te wachten stond, veranderden zij van taktiek en stelden zij aan Burgemeesteren voor, de zaak in der minne te schikken. Den 9^{en} December kwam deze schikking tot stand. De voorwaarden, waarmede de dolcanten zich nu tevreden moesten stellen, waren lang niet meer zoo schitterend als de aanbiedingen, welke men hun vroeger gedaan had. Zij moesten zich thans vergenoegen met het behoud van het eigendom van hunne gronden tegen betaling van de melioratie, terwijl de stad hun voor dat gedeelte, dat voor grachten of straten en stegen vergraven was, de bij de taxatie van 1611 vastgestelde prijs van 45 stuivers de roede zou betalen. Zij waren er trouwens daarmede nog zoo slecht niet aan toe. In eene korte redevoering, door Hooft denklijk in de Vroedschapsvergadering van den 5^{en} December 1615 gehouden ¹⁾, en waarin hij waarschuwde tegen het aanbieden van te gunstige voorwaarden aan de dolcanten, betooftde hij o. a. dat „dese Heeren Dolcanten by vercopinge van haere erven bove de lasten van melioratie noch veel duysenden, zomen meent, sullen mogen profiteren: zoo dat zij boven allen anderen, oock sonder yedts van de stad te genieten, verre van de beste conditie sullen wesen” ²⁾. Scheen de kwestie hiermede voor goed opgelost, de tijd zou leeren dat Heeren dolcanten er anders over dachten. Zij wilden zich de vruchten van hun jarenlang streven niet zoo voetstoots laten ontglippen, maar besloten een gunstiger tijdstip af te wachten om hun potje weer te vuur te zetten. Voorloopig werden zij in den hoek gedrongen: te midden van het al luider en luider alom in den lande weerklinkende rumoer van den partijstrijd verdwijnen hunne weinig sympathieke figuren voor een poos uit onze oogen.

De eerstvolgende jaren waren jaren van hevige beroering; met volle zeilen zette het schip van staat koers op de gevaarlijkste aller klippen: burgeroorlog. In de Staten werd de toon der Amsterdamsche adviezen steeds scherper, de houding der stad tegenover den Advocaat steeds vijandiger. Te Amsterdam had de oprecht-Calvinistische fractie, die Oetgens en Cromhout in de melioratiekwestie de nederlaag toegebracht, en zodoende aan hun prestige den knak gegeven had, van deze het roer overgenomen, en was Keynier Pauw in het magnificat getreden. Gerrit Jacob Witsen werd den 2^{en} April 1617 in plaats van Jacob de Graeff, van wiens zittingstijd in Gecommitteerde Raden nog maar twee jaren verloopen waren, maar die „om seeckere redenen en excusen by hem geallegeert” „zeer ernstelijk” verzocht had van zijn dienst ontslagen te worden, naar den Haag gezonden. Gevoelden de Amsterdamsche Calvinisten behoefte aan eene krachtige vertegenwoordiging in het provinciale uitvoerende college of hadden Oetgens en Cromhout toch

1) In handschrift aanwezig in den hiervoór vermelden bundel „Aanteekeningen en adviezen van Hooft”.

2) Tot staving van Hooft's bewering kan de volgende berekening dienen: Oetgens e.s. hadden het land buiten de Haarlemmerpoort denklijk gelocht voor minder dan de getaxeerde 45 stuivers of *f* 2.25 de roede. Om er, nadat het binnen de stad getrokken was, bouwterrein van te maken, moest deze grond opgehoogd worden, wat, naar de Roever (in Oud-Holland, t.a.p., p. 66) mededeelt, *f* 3 de roede kostte. Voegt men bij deze onkosten die van de melioratie, waarvan het bedrag wel niet zoo heel hoog zal geweest zijn, dan bleef er voor de eigenaars, wier grond, seker in stad-eigendom overgegaan, in 1631 voor *f* 25.29 à *f* 50.86 de roede verkocht werd (5e Reg. van uitgifte van erven, fo. 78 v° en vlg.), nog genoeg kans over om er een aardig duitje uit te slaan. Dat zij er toch de voorkeur aan gegeven hebben (vgl. hierachter, p. LXXVII) hunne erven in 1621 voor *f* 35 de roede aan de stad te verkoopen was dus alleen omdat er geen koopers voor kwamen en dit hun renteverlies veroorzaakte.

nog een middel weten te vinden om hun antagonist op deze wijze uit Amsterdam weg te krijgen? Of had wellicht Pauw zelf de hand in de verwijdering van zijn medestander, die hem zoo lang overvleugeld had? Het is niet na te gaan welke van deze hypothesen de juiste is; misschien hebben al deze redenen te zamen tot de benoeming van Witsen medegewerkt. Dat hij zich in den Haag duchtig liet gelden en zijn optreden aldaar niet naar den smaak der Statenpartij was, die hem denkeliĳk beschuldigde bij zijne heftige oppositie zijn mandaat te overschrijden, zou men mogen opmaken uit het feit, dat de Heeren „XXXVI Raeden” van Amsterdam bij resolutie van 4 December 1617 de uitdrukkelijke verklaring aflegden „dat zy alle 't gundt by den voorn. Heere Witsen in conformité van hare genomen resolutiën ende last alrede is gedaen, verhandelt ende gebesoigneert, en in toecomende, volgende d'selve, ende noch andere te nemen resolutie, sal mogen werden gedaen, verhandelt, ende gebesoigneert, zijn approberende ende van volcomen waarde houdende, hem bedanckende van de goede debvoiren ende offitiën, tot noch toe by hem daerinne gedaen, oock vrundtliĳk versoeckende, daerinne te willen continueren” ¹⁾.

Na het verdringen van Oetgens en Cromhout en het op zijde schuiven van Witsen bleef Pauw in 1617 te Amsterdam als de eenige leider der stedelijke politiek over. Met de hem eigen energie vatte hij zijne zware taak op: tegen de spreuk van Oldenbarnevelt: „Niets met zekerheid te weten is het veiligste geloof”, stelde hij zijne eigen lijfspreuk over: „De goede zaak zal eindelijk zegevieren”. De Amsterdamsche Burgemeester trad als voorvechter van de zaak der „ware religie” op den voorgrond; in de Staten bood hij den Advocaat het hoofd, en den Stadhouder spoorde hij aan tot krachtig ingrijpen ten gunste van de Calvinisten. Pauw was geen voorstander van halve maatregelen ²⁾; ronduit verklaarde hij „dat men het eens degelijck over het Landt most laten wayen” ³⁾: enkel eene stormvlaag zou de drukkende politieke atmosfeer kunnen zuiveren. Eene vreedzame oplossing der geschillen was niet meer mogelijk; dit zag Maurits in: den 23^{en} Juli 1617 nam hij het openlijk voor het in verdrinking geraakte geloof op en woonde in de Kloosterkerk te 's-Hage, waar de Gereformeerden hunne godsdienstoefening hielden, den dienst bij. Dit was de inleiding tot den tragischen val der heerschende staatspartij. Om hare bedreigde positie nog te redden, spande deze hare uiterste krachten in. Tegenover den Stadhouder, tevens als Kapitein-Generaal opperbevelhebber van de legermacht der Republiek, voelde zij hare krachten te kort schieten; door het nemen van de Scherpe Resolutie van 4 Augustus 1617, die aan de troepen, ter repartitie van Holland staande, voorschreef bij voorkomende onlusten in de steden de orders van de Staten op te volgen, — wat een inbreuk was op de rechten van den Prins, — en die de stedelijke regeering machtigde waardgelders in dienst te nemen om het gemeen in bedwang te houden, trachtte zij zich tegen alle gebeurlijkheden te wapenen. Een bedenkelijc middel, dat een burgeroorlog in zich sloot! Dat deze voorkomen werd was te danken aan het doortastende optreden van Maurits, die zich door de Staten-Generaal liet mach-

1) Resol. Vroedschap 4 Dec. 1617.

2) Mr. H. J. Koenen, t. a. p., p. 94.

3) Verhooren enz. betreffende het rechtsgeding van Huĳg de Groot, uitgeg. door Dr. R. Fruin, in de werken v. h. Hist. Genootsch., N. S., N°. 14, p. 12.

tigen om de waardgelders te Utrecht af te danken en daarmee het verzet der Statenpartij fnuikte. Maar nog was het niet geheel gebroken: in het bijeenroepen van eene Nationale Synode, door Maurits en de Staten-Generaal noodzakelijk geacht en ook door Amsterdam begeerd, wilden de Staten niet treden. Thans besloot de Prins aan den tegenstand met geweld een einde te maken; den 20^{en} Augustus 1618 nam hij de hoofden der Hollandsche Statenpartij, Oldenbarnevelt, Hoogerbeets en de Groot, gevangen, en daarna ook hunne Utrechtsche geestverwanten, van Ledenbergh en van der Wael van Moersbergen. Om deze wederrechtelijke handeling te rechtvaardigen moesten de gevangenen schuldig bevonden en veroordeeld worden. Met zorg werden daarom de gedelegeerde rechters, die hen zouden vonnissen, en in wier midden ook Pauw zitting nam, uit de persoonlijke vijanden van den Advocaat gekozen; zij leenden zich ook tot hetgeen van hen verlangd werd: de grijze kop van Oldenbarnevelt, „'s lands uytgediend gezag", viel den 13^{en} Mei 1619 onder beulshanden op 't hofschavot en zijne satellieten werden voor hun leven binnen de muren van Loevesteyn opgesloten ¹⁾.

Het eerste gevolg van den val van den Advocaat was het hervatten der zoo lang door hem tegengewerkte plannen tot oprichting van eene Westindische Compagnie: reeds in November 1618, drie maanden na den staatsgreep van Maurits, gaven de Staten-Generaal hunne toestemming tot de stichting van dit nieuwe handelslichaam ²⁾. Aanstonds sloegen de Amsterdamsche regenten de hand naarstig aan den ploeg, om „dese zaecke, daeraen den landen in 't gemeen ten hoogsten gelegen is", zooals de Vroedschap verklaarde ³⁾, en die voor Burgemeesteren de gelegenheid openstelde om onder elkander eenige hoogst voordeelige Bewindhebbersposten te verdeelen ⁴⁾, tot een goed einde te brengen. Het duurde nog tot 1621 eer de onderhandelingen over het octrooi beëindigd waren en pas in October 1622 ging men tot de benoeming van de Bewindhebbers der nieuwe Compagnie over ⁵⁾. Aan het Bewindhebberschap, vooral van eene pas opgerichte handelsmaatschappij, waren destijds, evengoed als later, voor een handigen speculant belangrijke voordeelen verbonden: ieder van de leidende Amsterdamsche Burgemeesters was er dus op uit zijne vrienden of verwanten er mede te beneficiëren. Van de zeven Bewindhebbersplaatsen, die aan de regeering der stad ter begeving werden gelaten, werden drie aan vrienden en geestverwanten van Pauw: Burgemeester Jacob Gerritsz. Hoynghe en de Schepenen Jan Gijsbertsz. en Jacob Pietersz. Hoochkamer, afgestaan ⁶⁾; twee werden aan familieleden van Witsen toegewezen, n.l. aan Burgemeester Jonas Cornelisz. Witsen, zijn neveu, en aan Cornelis Bicker, zijn schoonzoon; Adriaen

1) Vgl. Fruin, Hugo de Groot en Maria van Keigersbergh, Verspreide Geschriften, III.

2) J. Wagenaar, Vaderlandsche Historie, X, p. 306.

3) Resol. Vroedschap 15/16 Nov. 1619.

4) Volgens Fruin was het nitzicht op een Bewindhebberschap de voornaamste reden, die de kooplieden tot het oprichten van handelscompagnieën aandreef (Verspreide Geschriften, III, p. 400).

5) De namen van de eerste Bewindhebbers der W.-Ind. Comp. vond ik in een „Memorie-Boeck van ons geslachten", door Samuel Bloemaert, in M. S. aanwezig in 't Gem.-archief te Amsterdam.

6) De genealogie Pauw geeft op, dat Michiel Pauw, de tweede zoon van den Burgemeester, ook in 1622 tot Bewindhebber der W.-Ind. Comp. benoemd werd (vgl. hierna, I, p. 196); ik heb er nergens iets méér van gevonden: misschien is een der eerstgenoemde Bewindhebbers kort na zijne aanstelling overleden, en is de jonge Pauw daarna in zijne plaats als zoodanig aangekomen. Michiel's broeder, de Pensionaris Adriaen Pauw, was 23 April 1618 Bewindhebber der O.-Ind. Comp. geworden.

Cromhout, een zoon van Burgemeester Cromhout, en Reynier Reael, een schoonzoon van Oetgens, werden eveneens tot Bewindhebbers benoemd. Hoe de Heeren door het speculeren in aandelen van de Compagnie uit dit ambt munt wisten te slaan, zal hierna bij het levensbericht van Cornelis Bicker blijken.

De jaren 1618 en 1619 waren te Amsterdam de triumph-jaren van Pauw. In November 1618 kwam Maurits in de stad om er de regering te verzetten. Zeven Raden — w. o. twee Burgemeesters: Dr. Sebastiaan Egbertsz. en Jacob de Graeff Dircksz., — door Pauw en zijne vrienden aangewezen, werden uit de Vroedschap verwijderd en door zeven nieuwelingen vervangen. Deze „verzetting” diende eerder om aan de Calvinistische partij de definitieve meerderheid te bezorgen, dan om ze door het invoeren van krachtige elementen te versterken: de in de plaats der ontslagen Vroedschappen benoemde mannen waren — op Burgh na, die al dra naar de tegenpartij overliep, — volkomen onbeteekeend. Meer dan op bekwaamheid, zelfs meer dan op rechtzinnigheid in de leer, hadden Pauw en de zijnen bij het uitkiezen der nieuwe Raden gelet op bloedverwantschap. Twee ervan, Dr. Albert Coenraetsz. Burgh en Arent Pietersz. van der Burch, waren achterneven van Pauw; Simon van der Does en Gillis Jansz. Beth waren in gelijken graad met Burgemeester Frederick de Vrij, den voornaamsten partijgenoot van Pauw, geparenteerd.

Was Pauw binnen Amsterdam oppermachtig, ook onder 's lands hooge overheden te 's-Hage nam hij eene invloedrijke positie in. Den 2^{den} Februari 1619 gingen de Staten van Holland, op initiatief van Prins Maurits, over tot de benoeming van nieuwe gedeputeerden in de Staten-Generaal, wier aantal tevens tot vijf werd uitgebreid ¹⁾. Natuurlijk behoorden deze vijf tot de ultra's der Gereformeerde partij en tot de ijverigste aanhangers van Maurits. Een van hen, Jor. Nicolaes van den Boeckhorst, Heer van Wimmenum, was door den Prins in 1618 in de Ridderschap beschreven; van de overigen kregen Mr. Hugo Muys van Holy, Schout van Dordrecht, Reynier Pauw en de Secretaris van Enkhuizen Mr. Albert Bruyningh zitting onder de gedelegeerde rechters over Oldenbarnevelt en de zijnen.

Als regering Burgemeester en afgevaardigde ter Staten-Generaal was Pauw nog in 1619 heer en meester te Amsterdam. Niet alleen kon hij door zijn invloed in de stad de Vroedschap naar zijne hand zetten en er zijne voorstellen doen aanvaarden, maar ook kon hij deze daarna in de Algemeene Staten doordrijven. Maar het stond te voorzien, dat de oppermacht van den heerschzuchtigen Calvinistischen leider te Amsterdam niet van langen duur zou zijn: de meerderheid, waarop hij steunde, was uit zoo veelsoortige elementen samengesteld, dat zij, nu het ééne doel dat allen bijeengehouden had, de omwerping van Oldenbarnevelt, bereikt was, al spoedig uiteen zou vallen. Wij zagen hiervoor reeds ²⁾, dat de oprechte Calvinisten in de regering der stad enkel maar een „kleen hoopke” vormden. Trouwe aanhangers, die hem onvoorwaardelijk toegedaan waren, had Pauw niet veel. In 1618 werd hij al door een van zijne vrienden, Burgemeester Hoynghe, die de lijst met de namen der af te zetten Vroedschappen naar den Haag aan Maurits bracht, bedrogen; op eigen gezag verving Hoynghe op deze lijst den naam van Mr. Volckert Overlander door dien van Laurens Jansz. Spiegel ³⁾. Be-

1) Resol. Holland 2 Febr. 1619.

2) Zie hiervoor, p. I.V.

3) Zie hierachter I, p. 293

Cromhout, een zoon van Burgemeester Cromhout, en Reynier Reael, een schoonzoon van Oetgens, werden eveneens tot Bewindhebbers benoemd. Hoe de Heeren door het speculeeren in aandelen van de Compagnie uit dit ambt munt wisten te slaan, zal hierna bij het levensbericht van Cornelis Bicker blijken.

De jaren 1618 en 1619 waren te Amsterdam de triumph-jaren van Pauw. In November 1618 kwam Maurits in de stad om er de regering te verzetten. Zeven Raden — w. o. twee Burgemeesters: Dr. Sebastiaen Egbertsz. en Jacob de Graeff Dirksz., — door Pauw en zijne vrienden aangewezen, werden uit de Vroedschap verwijderd en door zeven nieuwelingen vervangen. Deze „verzetting” diende eerder om aan de Calvinistische partij de definitieve meerderheid te bezorgen, dan om ze door het invoeren van krachtige elementen te versterken: de in de plaats der ontslagen Vroedschappen benoemde mannen waren — op Burgh na, die al dra naar de tegenpartij overliep, — volkomen onbeteekenend. Meer dan op bekwaamheid, zelfs meer dan op rechtzinnigheid in de leer, hadden Pauw en de zijnen bij het uitkiezen der nieuwe Raden gelet op bloedverwantschap. Twee ervan, Dr. Albert Coenraets. Burgh en Arent Pietersz. van der Burch, waren achterneven van Pauw; Simon van der Does en Gillis Jansz. Beth waren in gelijken graad met Burgemeester Frederick de Vrij, den voornaamsten partijgenoot van Pauw, geparenteerd.

Was Pauw binnen Amsterdam oppermachtig, ook onder 's lands hooge overheden te 's-Hage nam hij eene invloedrijke positie in. Den 2^{en} Februari 1619 gingen de Staten van Holland, op initiatief van Prins Maurits, over tot de benoeming van nieuwe gedeputeerden in de Staten-Generaal, wier aantal tevens tot vijf werd uitgebreid ¹⁾. Natuurlijk behoorden deze vijf tot de ultra's der Gereformeerde partij en tot de ijverigste aanhangers van Maurits. Een van hen, Jor. Nicolaes van den Boeckhorst, Heer van Wimmenum, was door den Prins in 1618 in de Ridderchap beschreven; van de overigen kregen Mr. Hugo Muys van Holy, Schout van Dordrecht, Reynier Pauw en de Secretaris van Enkhuizen Mr. Albert Bruyningh zitting onder de gedelegeerde rechters over Oldenbarnevelt en de zijnen.

Als regeerend Burgemeester en afgevaardigde ter Staten-Generaal was Pauw nog in 1619 heer en meester te Amsterdam. Niet alleen kon hij door zijn invloed in de stad de Vroedschap naar zijne hand zetten en er zijne voorstellen doen aannemen, maar ook kon hij deze daarna in de Algemeene Staten doordrijven. Maar het stond te voorzien, dat de oppermacht van den heerschzuchtigen Calvinistischen leider te Amsterdam niet van langen duur zou zijn: de meerderheid, waarop hij steunde, was uit zoo veelsoortige elementen samengesteld, dat zij, nu het ééne doel dat allen bijeengehouden had, de omverping van Oldenbarnevelt, bereikt was, al spoedig uiteen zou vallen. Wij zagen hiervoor reeds ²⁾, dat de oprechte Calvinisten in de regering der stad enkel maar een „kleen hoopke” vormden. Trouwe aanhangers, die hem onvoorwaardelijk toegedaan waren, had Pauw niet veel. In 1618 werd hij al door een van zijne vrienden, Burgemeester Hoyng, die de lijst met de namen der af te zetten Vroedschappen naar den Haag aan Maurits bracht, bedrogen; op eigen gezag verving Hoyng op deze lijst den naam van Mr. Volckert Overlander door dien van Laurens Jansz. Spiegel ³⁾. Be-

1) Resol. Holland 2 Febr. 1619.

2) Zie hiervóór, p. LV.

3) Zie hierachter I, p. 293

halve de Raden Schellinger, van der Does, Beth en van Harencarspel, waarvan de drie laatsten in 1618 door Maurits benoemd waren, was er slechts één familiekring, die Pauw met hart en ziel aanhing, n.l. die, welke gevormd werd door de familiën de Vries en de Vrij. Deze bestond uit vier personen: den Schepen en Raad Jan Gijbsbertsz. de Vries, bekend om de woorden, door hem later, in 1625, als Vice-president van de Schepenbank, voor welke Vondel wegens het schrijven van zijn Palamedes terechtstond, uitgesproken: „Men doe wat men wil, maar mocht ik met het recht begaan, van Vondel zou 't niet meer doen!''¹⁾; diens neef, Burgemeester Frederick de Vrij, die in 1621 een boekje uitgaf: „Historie of kort en waerachtig verhaal van den oorsprongh en voortganch der kerkelijke beroerte in Hollandt'', waarin de onverdraagzaamheid van Oldenbarnevelt's partij gehekeld en daarentegen de lankmoedigheid van de Dordtsche Synode geprezen werd; een zwager van de Vrij: den Schepen Jan Willemsz. Bogaert, „een drye dubbelt blindt yvercrer''²⁾, en diens zwager, den Schepen en Raad Ernst Roeters³⁾.

In 1618 en 1619 had Pauw twee Calvinisten, Jacob Gerritsz. Hoynghe en Jonas Cornelisz. Witsen, die beide als ouderling in den kerkeraad gezeten hadden, tot Burgemeester weten te doen verkiezen. Ook in 1620 moest ter vervanging van den zeer kerkschen Burgemeester Roelof Egbertsz., die overleden was, een nieuwe Burgemeester geëligend worden; verkozen werd: Frederick de Vrij — een neveu van den overledene, — gewezen diaken en vurig Calvinist. In 't laatstgenoemde jaar had Pauw, behalve de Vrij, nog twee geestverwanten als Burgemeesters nevens zich: Gerrit Jacob Witsen en Jacob Gerritsz. Hoynghe. De Gereformeerde partij scheen muurvast in 't machtsbezit bevestigd. Toch had Pauw bij de verkiezingen in dit jaar al teekenen kunnen waarnemen, waaruit bleek, dat in de stad zijn gezag daalde. Oetgens en Cromhout zagen verlangend naar het oogenblik uit, waarop zij den gehaten leider, die hen uit het magnificat verstootten had, op zijne heurt in 't zand zouden kunnen doen bijten en begonnen in 't geheim tegen hem te intrigeeren. In Januari 1620 had Maurits, op aandringen van Pauw, tot de Vroedschap het verzoek gericht om aan den in 1618 „bij ongeluk'' geremoveerden Laurens Jansz. Spiegel den eersten opvallenden zetel in den Raad af te staan. Toen den 28^{en} Januari 1620 de verkiezing van een nieuwen Vroedschap in plaats van den overleden Burgemeester Roelof Egbertsz. moest plaats hebben, maakte Spiegel dan ook uit hoofde van 's Prinsen brief op de vrijgekomen plaats aanspraak. De Vroedschap ontzegde den Stadhouder evenwel het recht zich in gewone omstandigheden met de samenstelling van de stedelijke regeering te bemoeien en koos als blijk van onafhankelijkheid bij meerderheid van stemmen den zoon van Burgemeester Oetgens, Anthony Oetgens, tot Raad. Daardoor was voor Spiegel, die, als zwager van den nieuwgekozene, dezen binnen den bij de keuren verboden onderlingen graad van aanverwantschap der regenten bestond, de kans om ooit weer onder de zesentertigen zitting te krijgen, voor goed verkeken.

Deze tegenslag was voor Pauw een voorbode van 't geen hem te wachten stond: in den loop van 't jaar 1620 vielen de pseudo-Calvinisten, met Oetgens en Crom-

1) J. van Vondels Hekeldigten, 1707, p. 72.

2) Oud-Holland, 1891, p. 253. Brief van Joost Brasser aan Hugo de Groot.

3) Zie het pamflet, afgedrukt bij Wagenaar, Amsterdam, I, p. 492, 493.

hout aan het hoofd, hunnen gewezen bondgenooten openlijk af. Hoyngb en de Vrij bleven Pauw trouw, daarentegen liep Witsen, die door hem steeds in het oog loopend begunstigd was, die in 1619 waarschijnlijk door toedoen van Pauw door de Staten tot Commissaris van de Pilotage benoorden de Maas was benoemd, en wiens neveu Jonas Cornelisz. Witsen in 't vorige jaar almede door behulp van Pauw Burgemeester geworden was, naar de tegenpartij over, wellicht overgehaald door de benoeming van zijn neef ten Grootenhuys tot Hoofdschout of door het lokaas, dat men hem, in geval hij tot de anti-Calvinistische ligne toetrad, in 1621 als Burgemeester zou laten aanblijven. Jonas Cornelisz. Witsen volgde het hem door zijn oom gegeven voorbeeld en keerde zich eveneens tegen Pauw. Alle ratten verlieten het zinkende schip: de aanhang van Pauw slook zienderoogen; door de uiterste krachtsinspanning trachtte hij zich diensondanks staande te houden, maar nog vóór den afloop van zijn zittingsjaar als Burgemeester moesten hij en zijn Calvinistische aanhang het tegen de nieuwgevormde anti-kerksche oppositie afleggen. Den 1^{en} September 1620 was de 73-jarige Hoofdschout Willem van der Does, een door ouderdom half-versuifte grijsaard ¹⁾, afgetreden; de keuze van zijn opvolger moest in de eerste dagen van 't volgende jaar geschieden. Pauw had voor het opengevallen ambt een candidaat klaar: zijn zoon, den Schepen Dr. Reynier Pauw. De tegenpartij stelde daartegenover de candidatuur van den President-Schepen Dr. Jan ten Grootenhuys, een zwager van den door Pauw in 1618 afgezetten Burgemeester Sebastiaen Egbertsz. en tevens een neef van Burgemeester Gerrit Jacob Witsen; zij wees hare aanhangers op het gevaar van eene familiegeëring van de Pauwen: bij de regeeringsverandering in 1618 had men al gezien wat er in dat opzicht van hem te verwachten viel. Een van de Burgemeesters, bij wien Pauw voor zijn zoon kwam solliciteeren, wierp hem onbewimpeld de aanklacht van nepotisme voor de voeten. Op schamperen toon beet deze collega Burgemeester Pauw, toen hij hoog opgef van zijn zoons „goede qualiteiten” toe: „Datter meer luyden waren in de stad Amsterdam, en zelfs onder de Heeren 36 Raden, met gelijke goede qualiteiten versien, en daermen soo veel niet voor te vreesen hadde als van de Pauwen, dewelcke een vader tot Burgemeester hebbende, een oudste soon tot Pensionaris, een ander tot Scepen, en dese tot Schout, soo moght yder-een wel denken, dat men hierna niet eens meer tegen haer soude mogen kicken, of yets weygeren mogen” ²⁾. Beide partijen wedijverden in 't bedenken van listen om de wederpartij te verschalken. Elk van beide trachtte den tegencandidaat van de baan te schuiven. Pauw wist Dr. Jan ten Grootenhuys den 21^{en} December 1620 te 's-Hage op de nominatie te brengen voor een Raadsheerszetel in 't Hof van Holland ³⁾; door de tegenstanders werd de jonge Reynier Pauw candidaat gesteld voor eene Raadsheersplaats in den Hooogen Raad. Den 5^{en} Januari 1621 had in de Vreedschap de verkiezing van den nieuwen Hoodschout plaats: met meerderheid van stemmen werd ten Grootenhuys gekozen. Een maand later, den 1^{en} Februari, werd Dr. Reynier Pauw door de Staten tot Raadsheer in den Hooogen Raad geeligerd.

Den 1^{en} Februari 1621 moest Pauw, na twee jaren achtereen het Burgemees-

1) Resol. Vreedschap 6 Mei en 26 Juni 1620.

2) Schaep. Zie hierachter I, p. 202.

3) Resol. Holland 21 Dec. 1620.

terschap bekleed te hebben, volgens gewoonte aftreden. Hij had nog voor een jaar zitting in de Staten-Generaal en in dit zoowel als in de provinciale colleges trachtte hij zich door zijn invloed, die daar nog steeds — vooral doordat Maurits hem genegen bleef — groot was, schadeloos te stellen voor de hem te Amsterdam toegebrachte nederlaag. In 't voorjaar van 1621 werd door de Staten-Generaal besloten een gezantschap naar Bremen te zenden, om te onderhandelen over eene alliantie tusschen den Koning van Denemarken en de Republiek. Amsterdam, dat wegens zijne gewichtige handelsbelangen in de Oostzee bij dit bondgenootschap groot belang had, maakte aanspraak op de benoeming van een der gezanten. Deze eisch gaf aanleiding tot een scherp conflict tusschen de thans libertijnschgezinde stad en de streng-Calvinistische Gecommitteerde Raden. Deze laatsten stemden er wel in toe een Amsterdammer in 't gezantschap op te nemen, maar zij wilden de benoeming aan zich houden, om dezen post aan een lid van de Calvinistische partij te Amsterdam te kunnen toewijzen. De Amsterdamsche Vroedschap gaf den 3^{en} Augustus 1621 op hoogen toon te kennen, dat zij niet kon „verstaen, als met eede verplicht wesende de privilegien ende gerechtigheyt van 't Landt ende de Stadt te moeten voorstaen, dat eenige veranderinge ende mitigatie, veel min prejudicie int stuck van de voorsz. privilegien, voor desen by bryeven ende segelen vereregen, ende by voorgaende tractaten van den Heeren ende Graven deser landen bedongen, sal toegestaen worden" ¹⁾, en bleef op haar recht van benoeming staan. Zonder van het protest van Amsterdam notitie te nemen, benoemden de Gecommitteerde Raden daarop nog in dezelfde maand Reynier Pauw tot lid der ambassade. Burgemeesteren en de Raad slikten voor ditmaal het hun aangedane affront, maar lieten den 15^{en} Augustus aan Gecommitteerde Raden weten, dat zij „om gevouchs wille ende onvermindert haere gerechtigheyt 'tselve voor dees tijt hebben laten glisceeren, maer dat zy haer gedencken te opposeren soo 'tselve wederom soude mogen voorvallen" ²⁾.

In 't volgende jaar staken de Staten den Amsterdamschen vrijzinnigen wederom een spaak in de wielen, en alweer was Pauw de hoofdpersoon waar de strijd om liep. Van de verkiezing op Vrouwendag, den 1^{en} Februari 1622, zou het afhangen of de gematigden aan 't bewind zouden blijven, dan wel of Pauw en de Calvinisten weer de bovenhand zouden krijgen. Volgens het te Amsterdam heerschende gebruik moest Pauw, nu met 1 Mei zijn zittingstijd in de Staten-Generaal zou afloopen, den 1^{en} Februari weer als Burgemeester gekozen worden. Dit wilden zijne tegenstanders hem tot elken prijs beletten, en daarom namen zij het gewone huismiddeltje te baat: zij trachtten hem n.l. in den Haag een ambt op te dringen, dat hem voorreest aan de hofstad zou binden. Reeds in November 1621 werd door de Amsterdamsche afgevaardigden in de Staten van Holland druk gekuip om hem nog voor drie jaren als gedeputeerde in de Algemeene Staten te continueren ³⁾. Zoo deze vlieger niet op mocht gaan en hij toch kans zou zien om zich met Vrouwendag tot Burgemeester te doen verkiezen, wilde men hem ten minste beletten zijn invloed te gelijk te Amsterdam en in de hooge landscolleges te 's-Grave aan te wenden; dit verklaart het besluit van de Vroedschap van den 17^{en} Januari 1622,

1) Resol. Vroedschap 3 Aug. 1621.

2) Ibid. 15 Aug. 1621.

3) Ibid. 30 Nov. 1621.

waarbij bepaald werd: „dat men een Burgermeester, in tijd ende actuele regeringe zijnde, voortaan van andere ordinare 's Landts diensten sal verschonen, ende yemant tot Burgermeester verkozen wordende, terwyle hy noch in andere ordinaris 's Landts dienste is, van denselven ordinaris dienst sal ontleiden" ¹⁾. De noodige maatregelen waren zoodoende genomen voor het geval dat het de libertijnen bij de aanstaande Burgemeestersselectie, die over twee weken plaats zou hebben, tegen mocht loopen. Deze tijdruimte maakte Burgemeesteren zich ten nutte om ook in den Haag de beschikkingen te treffen, die het welslagen van hun plan zouden kunnen bevorderen. Zij voorzagen dat de Staten ongeneigd zouden zijn den zittingstijd van Pauw te verlengen, — wat dan ook een paar dagen later bleek, toen den 22^{en} Januari de Hoornsche regent Sönck tot zijn opvolger in de Staten-Generaal benoemd werd ²⁾, — en besloten dus aan de Amsterdamsche afgevaardigden ter dagvaart op te dragen, om, zoo de commissie in de Algemeene Staten der stad mocht ontgaan, de aanspraken van Amsterdam op een zetel in den Raad van State te doen gelden. Zij moesten er verder op aandringen dat de nominatie voor het nieuwe lid in dit college tót na „Lichtmisse" zou uitgesteld worden, omdat, wanneer een Amsterdammer daartoe gekozen, en hij bij de aanstaande verkiezing te Amsterdam Burgemeester werd, dit uit hoofde van de Vroedschapsresolutie van 17 Januari de nominatie der Staten weer ongedaan zou maken. Mochten de Staten niet tot uitstel bewogen kunnen worden, dan kregen de gedeputeerden de opdracht mede: „dat sy alsdan sullen nomineren den Heere out-Burgermeester Pauw" ³⁾. Bij de Burgemeestersverkiezing, veertien dagen later, den 1^{en} Februari 1622, behaalden de libertijnen eene volledige zegepraal; Pauw werd gepasseerd en drie van zijne tegenstanders kwamen op het kussen: Oetgens, de verkapte Remonstrant Dr. Dirck Bas ⁴⁾, en Jacob van Neck, een neef van den door Pauw in 1618 geremoveerden Burgemeester Jacob de Graeff; deze drie verkozen uit de afredende Burgemeesters den niet ten onrechte van Roomschegezinde neigingen verdachten Jacob Poppen tot zich. De Staten van Holland betoonden zich onwillig om, ten genoegen van de partij, die nu te Amsterdam het heft in handen gekregen had, aan de uitsluiting van hun geestverwant Pauw hun zegel te hechten door hem in den Raad van State te deputeren: den 22^{en} Maart werd, ondanks het protest van Amsterdam, de Calvinist Albert Bruynningh, van Enkhuizen, bij meerderheid van stemmen tot dit ambt verkozen ⁵⁾. De Amsterdamsche stadsregeering nam deze verongelijking zeer hoog op. Den 28^{en} April dienden Burgemeesteren en Raden bij de Staten een uiterst scherpe „Contestatie" in, waarin zij verklaarden, dat „alle hetselve wel gheconsidereert zijnde, sy niet ander konnen verstaen als dat de Stadt van Amsterdam, wesende soo notablen contribuierenden Lidt, notoirlijk werdt veronghelijckt, als hetselve uyt de Regeringhe ende Collegie van het Landt in sulcker voegen werdt ghe-excludeert, daerover sy niet alleen haer hebben te beklaghen, maer oock het onghelijck ende defect, haer hierinne wedervaren, ter herten genomen, ende midtsdien haer Edele Mog. reverentelijck wel willen versoecken, haer desen-aengaende met ander ende beter contentement te bejegenen, ofte indien by soodanigen onge-

1) Resol. Vroedschap 17 Jan. 1622.

2) Resol. Holland 22 Jan. 1622.

3) Mr. J. C. Naber, De dissenters op het kussen, Tijdspeegel, 1884, II, p. 54.

4) Resol. Holland 22 Maart 1622.

lijkheydt ofte onwilligheydt soude werden gepersisteert, vertrouwen Burgermeesteren ende ses en dertigh Raden voornoemt, dat haer veel weyniger gemputeert ende niet qualijck sal afghenomen werden, indien sy, blyvende binnen de limiten van haer devoir, op behoerlijke reparatie en satisfactie bedacht zijn, ende deselve oock vorderen en vervolgen, daer en soo wanneer het de gelegentheydt van saken sal vereyschen" 1). Ten slotte was Pauw het kind van de rekening. Burgemeesteren wreekten zich op hem over hun échee door hem in de Weeskamer — het „Oudemannenhuis", zoals dit college in de wandeling genoemd werd, — te plaatsen, waar men den gevallen leider liet zitten tot hij zes jaren later zijn ontslag uit de regeering nam 2). Van zijne geestverwanten werd Frederick de Vrij in 1623 in Gecommitteerde Raden gedeputeerd; ook hij werd bij zijne thuiskomst uit deze commissie, in 1626, in de Weeskamer geplaatst. Hoyng was in 1621 tot Commissaris van de Wisselbank benoemd; in 1623 legde hij dit ambt neer, waarna hij de beide laatste jaren zijns levens ambteloos sleet.

Het „magnificat", dat Pauw ontglipte, was bij de electie in 1621 Oetgens en Cromhout weer toegevallen. Van Gerrit Jacob Witsen, die als Burgemeester aanbleef, hadden de beide in eere herstelde leiders zeker de beloefde geëischt, dat hij zich niet langer tegen hunne plannen ten opzichte van den verkoop van hunne gronden aan de stad zou verzetten; de dit jaar op 1 Februari nieuwverkozen Burgemeester, Pieter de Vlaming Dircksz., een oud-diaken, hing evenals Witsen zijn huik naar den wind, liet zijne geloofsgenooten in den steek en kwam den aanhang van de beide Burgemeesters stijven. Deze zagen nu de kans schoon om spijkers met koppen te slaan. Den 22^{en} Mei 1621 kwam Burgemeester Cromhout in de Vroedschap klagen, dat zijne en Oetgens' erven onverkocht en onbebouwd bleven en dat zij daardoor groote schade moesten lijden, terwijl dit tevens tot ontsiering der stad strekte; hij stelde daarom voor dat de stad hun beider gronden over zou nemen en dat er eene commissie uit de Vroedschap benoemd zou worden om met hen aangaande de voorwaarden der overdracht in overleg te treden. Nadat Cromhout en Anthony Oetgens de raadzaal verlaten hadden, deelde Burgemeester Witsen mede, dat er wel 7 à 800 personen waren, die zich met gelijke klachten per request tot de regeering gewend hadden: indien de beide dolcanten opnieuw den weg van rechten insloegen en door alle ontevreden en daarin nagevolgd werden, zou de zaak de stad schatten kunnen kosten; het beste was zich met de twee Burgemeesters te verstaan 3). Na vele beraadslagingen legde de Vroedschap ten slotte den 12^{en} Januari 1622 het hoofd in den schoot, en besloot de 3235 roeden lands, zoo binnen- als buitendijks „aen 't Ye ende daeromtrent" gelegen, die Oetgens en Cromhout toebehoorden, over te nemen voor *f* 35 de roede, d. i. tot het vijftienvoud ongeveer van de waarde, hetgeen een totaal bedrag uitmaakte van *f* 112.325.—15.— 4). Zoo hadden de beide Burgemeesters nog vóór de verkiezing der Burgemeesters van 1622, die wellicht tegen hun zin kunnen uitvallen, hun spel gewonnen. Hunne „koopmanscrlijkheid" bleek uit de slinksche wijze, waarop zij eenige erven buiten den

1) Resol. Holland 28 April 1622.

2) Vgl. noot 2 op p. LIV hiervóór. Het aldaar vermelde slaat ook op de hiergenoemde Burgemeesters Pauw en Hoyng.

3) Resol. Vroedschap 22 Mei 1621.

4) *Ibid.* 12 Jan. 1622; *Stadsrek.* 1622, fo. 57 v°.

koop wisten te houden. Hunne bedoeling daarmede zal wel geweest zijn hunne nakomelingen ook in de gelegenheid te stellen om er op hunne beurt van te profiteeren, maar deze berekening kwam, hoezeer ook de zoon van Oetgens „een aardje naar zijn vaartje” had en niets liever wenschte dan eenmaal in diens voetstappen te treden, geheel verkeerd uit, zooals hierna blijken zal.

Van de wederopliuking van hun gezag maakten de beide Burgemeesters niet alleen gebruik om hunne eigen zakken te vullen, ook hunne zoons werden door hen bedacht en aan voordeelige betrekkingen geholpen. Pieter de Vlaming Dircksz., die door de Vroedschap den 30^{en} November 1620 tot Gedeputeerde ter Generaliteits Rekenkamer gekozen was, werd den 1^{en} Februari 1621 tot Burgemeester geëligeerd; tot de daardoor vrijgekomen plaats in de Rekenkamer wist Burgemeester Cromhout daarop den 6^{en} Maart d.a.v. zijn zoon Adriaen Cromhout te doen benoemen ¹⁾. In 1622 werd het Dijkgraafschap van den Nieuwer-Amstelschen Polder, opengevallen door het overlijden van Burgemeester Jacob Boelens, door Burgemeester Oetgens aan zijn zoon Anthony Oetgens geschonken. Met de stadsgelden werd door de beide leiders op milde wijze omgesprongen; Burgemeester Jonas Cornelisz. Witsen, die indertijd met hen aan het opkopen van de gronden buiten de Haarlemmerpoort medegedaan had, werd door hen, nadat hij den 1^{en} Februari 1623 den Burgemeesterlijken zetel ingenomen had, in staat gesteld mede zijn bescheiden aandeel in den buit binnen te halen. Hij volgde het voorbeeld van het waardige tweetal en maakte eveneens den aankoop van zijne erven binnen de vergrooting in de Vroedschap aanhangig. Nadat er twee jaren over onderhandeld was — Witsen bleef in 1624 als Burgemeester aan en behoefde dus met de behandeling van de zaak geen spoed te maken, — besloot de Vroedschap den 7^{en} Januari 1625, drie weken vóór zijn aftreden, de 200 roeden, die hij „omtrent de Braeck by de Haarlemmerpoort” bezat, voor *f* 21 de roede, dus voor ongeveer de negenvoudige waarde, over te nemen en hem de reeds betaalde melioratie te vergoeden. Alles bij elkander kwam dit de stad op *f* 7356 te staan ²⁾.

Ondertusschen werden de Pauw'en één voor één op zijde geschoven. Burgemeester Reynier liet men sedert 1621 in de Weeskamer zitten; zijn zoon Reynier, de candidaat Hoofdschout, was eene maand na zijne nederlaag, den 1^{en} Februari 1621, Raadsheer in den Hoogen Raad geworden. Een andere zoon van den Burgemeester, de Schepen Michiel Pauw, werd te Amsterdam na 1624 niet meer tot een stedelijken regeeringspost benoemd. Er bleef dus alleen nog de oudste zoon, Dr. Adriaen Pauw, de Pensionaris, over. Het had heel wat moeite in ook dit familiefid kwijt te raken: de begaafde Pensionaris, een uitgeslagen intrigant, beginselloos en onbetrouwbaar, was een man die ontzien moest worden. Zijne buitengewone bekwaamheid deed voorzien dat hij het in de toekomst ver zou brengen; het was zaak hem te vrieden te houden. Alleen een aanzienlijk of voordeelig staatsambt zou hem kunnen bewegen gódschiks zijn post te Amsterdam te verlaten. Het is vermakelijk om te zien hoe de Amsterdamsche Heeren bij elke vacature van dien aard zich voor hun Pensionaris afsloofden. Op denzelfden dag waarop Dr. Jan ten Grootenhuys zijn tegencandidaat voor het Schoutambt Dr.

1) Resol. Vroedschap 28/30 Nov. 1620, 6 Mrt. 1621.

2) Resol. Vroedschap 7 Jan. 1625; Stadsrek. 1623, fo. 59 v°.; ibid. 1625, fo. 52.

Reynier Pauw versloeg, den 5^{en} Januari 1621, werd in de Vroedschap besloten de candidatuur van Adriaen Pauw voor het Raadpensionarisschap van Holland — dat sedert de afzetting van Oldenbarneveldt tijdelijk door den Dordtschen Pensionaris Andries de Witt bekleed werd, — te steunen. Pauw moest het echter afleggen tegen den Raadsheer Anthony Duyck, die twee weken later door de Staten tot Raadpensionaris gekozen werd ¹⁾. Toen den 31^{en} December 1624 in de Vroedschap beraadslaagd werd over de keuze van een opvolger van Noel de Caron als Ordinaris Ambassadeur van den Staat in Engeland, werd wederom Dr. Adriaen Pauw candidaat gesteld ²⁾. Ook dit ambt ontging hem: het werd aan den Heer van Sommelsdijk toegewezen. Eindelijk gelukte het de Amsterdamsche regeering haar Pensionaris in Juli 1627 door den Prins uit de nominatie der Staten tot Raad en Rekenmeester der Graaflijkheidsdomeinen te doen verkiezen ³⁾. Thans haalde zij ruimer adem. Tot opvolger van Pauw werd Dr. Willem Boreel, een neveu van den Schout Jan ten Grootenhuys, benoemd; hem werd in 't volgende jaar, 1628, als tweede Pensionaris toegevoegd Dr. Cornelis Boom, een zoon van een der leiders van de staatsgezinde partij te Amsterdam, Burgemeester Abraham Boom.

Aan deze Pensionarisverwisseling was te Amsterdam eene zware crisis voorafgegaan; eerst toen de stad deze zegevierend doorstaan had kon de „nieuwe koers” van 1621 openlijk met haar libertijnsch program voor den dag komen. In de eerste jaren na de terzijdestelling van Pauw hadden de Amsterdamsche regenten alles vermeden wat der Gereformeerde burgerij aanstoot kon geven; aan de placcaten tegen de Remonstranten werd schijnbaar de hand gehouden en aan den kerkeraad geen reden tot klagen gegeven. Het zou een waagstuk geweest zijn om het volk, dat tien jaren lang door eene populaire Calvinistische overheid geregeerd was, zonder overgang onder een Staatsgezind bewind te brengen. Bovendien werden de libertijnen in hunne bewegingen belemmerd door de wijfelaars, de „waggelmutsen”, in hun midden, die tevoren in de gelederen der Calvinisten gestaan hadden, doch in 1621 den tegenstanders van Pauw handlangersdiensten hadden bewezen en sedert in het libertijnsche kamp waren blijven hangen. Op deze wankelmoedigen, waartoe o. a. behoorden de Burgemeesters Pieter de Vlaming en Jacob van Neck en denkelijk ook hunne ambtgenooten Gerrit Jacob Witsen en zijn neef Jonas Witsen, was geen staat te maken; licht konden zij — wanneer hun daartoe aanleiding gegeven werd — weer naar de Calvinisten overloopen. In de Vroedschap hadden de libertijnen niet de meerderheid; daartoe ontbraken hun een paar stemmen. Zij konden dus niet buiten de hulp der wijfelaars, en de onzekerheid, in hoeverre zij op zulk een onbetrouwbaren steun konden rekenen, was voor hen een beletsel om krachtig op te treden. Toch was eene krachtige actie noodig: dit bleek in 1626, toen, den 13^{en} April, weer eens een huis op den Monckelbaansburgwal, waarin eene Remonstrantsche bijeenkomst werd gehouden, door het grauw bestormd en geplunderd werd. Aan dergelijke tooneelen moest voor goed een eind gemaakt worden, want onder deze overvloedigezaamheid leed de handel. Daarom werkten bij de magistraatsverkiezingen in het volgende jaar, 1627, waarvan de uitkomst in het geheele land met spanning

1) Resol. Vroedschap 4/5 Jan.; Resol. Holland, 17 Dec. 1620 en 22 Jan. 1621.

2) Resol. Vroedschap 31 Dec. 1624.

3) *Ibid.* 23/27 April 1627; Resol. Holland 7 en 8 Juli 1627.

afgewacht werd, de Amsterdamsche liberalen met alle macht om geestverwanten in de regering te krijgen; dit gelukte: twee libertijnen, Simon de Rijk en Jacob Jacobsz. Vink werden in den Raad gekozen, waarin zoodoende aan hunne partij de meerderheid toeviel ¹⁾. Als nieuwe Burgemeesters kwamen twee overtuigde Staatsgezinden aan: Geurt Dirksz. van Beuningen en Andries Bicker, wier energie en beginselvastheid zich aan hunne ambtgenooten mededeelde en uit het Burgemeesterscollege de geest van slaphed verdreef, die dit sedert den val van Pauw bevangen hield ²⁾. Daarentegen werd de afgaande Burgemeester Jacob van Neck, die de liberalen bij de electie blijkbaar tegengewerkt had, uit de stad verwijderd, doordat men hem het lidmaatschap van den Raad van State opdroeg ³⁾.

Voor de Calvinisten deed het jaar 1627 dus zijn intrede onder zeer ongunstige omstandigheden. Reeds spoedig openbaarde zich de gematigdheid van de nieuwe regering in het ongemocid laten van de Remonstranten, die in dit jaar hunne vergaderingen hoe langer hoe openlijker hielden ⁴⁾. De Contra-remonstranten wilden zich bij dezen loop der gebeurtenissen niet neerleggen en besloten, vóór het te laat was, de libertijnsche regenten door eene volksbeweging van hunne zetels te dringen; Burgemeester Reymier Pauw, die de hoop nog niet opgegeven had om eenmaal zijn verloren invloed te herwinnen, stelde zich aan het hoofd daarvan.

Noode had Pauw zich na 1622 vijf jaren lang stil gehouden en zijnen tegenstanders ten spot in het „Oudemannenhuis” gezeten. Stilzitten lag weinig in zijn aard; nu hij zijne geestkracht en activiteit niet aan de politiek dienstbaar kon maken, kwamen zij in dit tijdperk aan zijne handelszaken ten goede. Met leede oogen zagen Pauw's vijanden zijne zaken bloeien en hemzelf in rijkdom toenemen. Na hem uit de regering gedrongen te hebben, zocht men hem thans ook als koopman af te breken: in 1625 werd het praatje uitgestrooid, dat hij en zijne zoons, „ofte eenige van haer, een groote quantiteyt boter ende kaesen uyt dese landen na den vyandt souden hebben versonden, ende deselve boter ende kaesen, achterhaelt, ende in Zeelandt gebracht sijnde, sulcx aldaer soude wesen ontdeckt”. Daar deze aantijging wel uitgegaan zal zijn van de in dit opzicht lang niet boven verdenking verheven staatsgezinde kooplieden aan de Amsterdamsche beurs, was het hier de pot, die den ketel zijne zwartheid verweet. Toch vond de beschuldiging gretig geloof en moest de magistraat zelfs den 25^{en} Maart 1625 op verzoek van Pauw eene publicatie uitvaardigen, waarbij voor het aanwijzen van „den autheurs ofte medehulpers van de voorsz. diffamatiën” eene premie van f 200 uitgeleefd werd ⁵⁾. Naast zijne eigen zaken gingen Pauw ook de omslachtige en ingewikkelde bemoeiingen ter harte, die verbonden waren aan de oprichting van de Westindische Com-

1) Het pamflet, afgedr. bij Wagenaar I, p. 492, 493, licht ons in over de partijverhoudingen in de Amsterdamsche Vroedschap, kort vóór de verkiezing van 1627 — althans na Oct 1626, daar de toen overleden Raad Jonas Witsen er niet in voorkomt. De libertijnen waren 16 man sterk (in het pamflet worden er maar 15 genoemd: Geelvinck is overgeslagen), de „waggelmutsen” en de „vromen” elk 9 man. Wanneer de eerstgenoemden dus twee zetels wouwen, — wat 28 Jan. 1627 gebeurde, — konden zij niet meer overstemd worden.

2) Mr. J. C. Naber, Calvinist of libertijnsch, p. 183.

3) Jacob van Neck werd in het volgende jaar, 1628, in de Admiraliteit te Amsterdam gedeputeerd, uit welk college hij in 1637 in den Raad van State overgeplaatst werd; in 't jaar daarop, 1638, overleed hij.

4) Wagenaar, Amsterdam, I, p. 495.

5) Keurb. K., fo. 69. Vgl. Wagenaar, Amsterdam, I, p. 487.

pagnie, het vaststellen van haar octrooi en de kwestie van hare subsidicering door de Staten; onvermoeid nam hij ook aan deze werkzaamheden deel. Deze waren in October 1622 zoover gevorderd, dat men kon overgaan tot de benoeming van de kamer van Bewindhebbers, waarin der stedelijke regeering zeven zetels ingeruimd werden. De bezetting van deze zetels schijnt door de vier Burgemeesters, die te Amsterdam aan 't hoofd der beide partijen stonden, — eenerzijds de Staatsgezinden, Oetgens en Cromhout, en hun bondgenoot Gerrit Jacob Witsen, anderzijds de Calvinist Pauw — onder elkander naar rato van de getalsterkte der partijen geregeld te zijn. Het is anders niet verklaarbaar hoe van de zeven plaatsen vier aan familieleden van het Staatsgezinde dicial en de overige aan drie van de wannste aanhangers van Pauw toevielen ¹⁾.

In 't voorjaar van 1628 kwam, onder aanvoering van Pauw, eene welgeorganiseerde agitatie tot stand, die er meesterlijk op berekend was de sluimerende volkshartstochten te wekken en, eenmaal gewekt, op het gewenschte doel te richten. Onder de menigte werden requesten ter teekening rondgezonden en in den kerkeraad vertoogen ontworpen, waarvan de strekking was de gemeente tegen hare lauw-in-de-leersche regenten op te zetten. De schutterij trachtte men van haar plicht af te brengen door het verspreiden van een oproerig pamflet, „de Kroon der Schutterij”, waarin betoogd werd, dat den schutters seder 1578 het recht toekwam de regenten, zoo zij niet naar hun zin waren, door anderen te vervangen. Heethoofdige predikanten, waaronder Smout de stoutste taal voerde, vuurden van den kansel de democratische beweging aan en ontzagen zich zelfs niet, wanneer de Burgemeesters zich onder hun gehoor bevonden, hun rekenschap van hunne daden af te vorderen. De oproerige verschijnselen namen in korten tijd zulke afmetingen aan, dat Burgemeesteren de bemiddeling van Prins Frederik Hendrik inriepen om den storm te bezweren. Den 10^{en} April 1628 kwam hij in de stad, waarna hij zich met beide partijen in betrekking stelde. Al spoedig bleek het, dat de onruststokers bij hem in een kwaad blaadje stonden en dat hij der stadsregeering de hand boven het hoofd zou houden. Vooral tegen Pauw was de Prins ingenomen; den hartstochtelijken en onverzettelijken Calvinist kon hij niet uitstaan: hem vooral beschouwde de liberale, diplomatieke Stadhouder als „'t hoofd van de factie” en hem weet hij, wegens de vele vergaderingen, te zijnen huize door de ontevreden gehouden, de oproerige stemming onder de Amsterdamsche burgerij. Hij waarschuwde Pauw — en deze waarschuwing had veel van eene bedreiging — „op sijne saecken te letten ende wel toe te syen.” Den 14^{en} April vertrok de Prins weer: den regenten had hij door zijn beleidvol optreden een hart onder den riem gestoken; daarentegen voelden Pauw en de zijnen en de predikanten, die door den Stadhouder in 't bijzonder „over haere seditieuse predicatien geroskamt” waren ²⁾, zich

1) Vgl. hiervóór p. LXIX. Hieruit blijkt dat in 1622 te Amsterdam nog wel degelijk met den leider der Calvinisten rekening gehouden werd: nog durfden de Staatsgezinde Burgemeesters hun gedachten tegenstander niet in elke aangelegenheid passeeren. Als een staalje van diens invloed onstreeks dezen tijd zij nog vermeld, dat, toen men in 1623 naar een Admiraal onzag, wien het opperbevel opgedragen zou worden over den tocht van de 26 loden sterke vloot van de W.-Ind. Comp. naar Brazilië, een volle neef van Pauw, de gewezen Amsterdamsche haringkooper Jacob Willekens, daartoe benoemd werd (vgl. hierna p. 420).

2) Joost Brasser en zijne briefwisseling met Hugo de Groot, door Prof. Dr. H. C. Rogge, Ond-Holland 1891, p. 254.

door hem verongelijkt en zonnen zij op eene gelegenheid om het vuur der tweedracht weer op te stoken. Deze liet niet op zich wachten: het aanwerven van eenige vendels krijgsvolk door Burgemeesteren, wien de vijandelijke gezindheid onder het volk onrust baarde, en het benoemen van den libertijn Jan Claesz. van Vlooswijck tot kapitein der schutterij, waartegen de Gereformeerde schutters van zijn vendel protest aanteekenden, blies het twistvuur weer tot lichter laaie aan. In December trokken de hoofdleiders van de misnoegde burgers, w.o. de Schepen Jan Willemsz. Bogaert, een trouw volgeling, en de zeepzieler Pieter Jacobsz. Elias, een neef van Pauw, en een jonge eierzuchtige medicus, Dr. Carel Leenaertsz., een schoonzoon van wijlen dominé Ursinus ¹⁾, naar den Haag met een verzoekschrift, dat door hen aan de Staten en den Stadhouder werd overhandigd en waarin niet onduidelijk te kennen werd gegeven, dat eene verandering in den magistraat, in den geest van de ontevredene burgers, verlangd werd. Dit kwam de majesteit der regenten te na: bij de terugkeer van de deputatie, die in den Haag zeer koel ontvangen was en met de kous op den kop thuiskwam, werden Bogaert en Leenaertsz. in hechtenis genomen en kort daarna uit de stad gebannen. Hiermede was aan de beweging voor goed de kop ingedrukt. Pauw zag in, dat het Calvinisme als leidende politieke partij te Amsterdam afgedaan had; de ondankbare taak, aanvoerder te zijn van eene protesteerende minderheid, lachte hem niet toe: hij gaf de leiding van zijne partij in andere handen over, legde in Januari 1629 zijn Weesmeesterschap neer, en trok zich voor goed uit het politieke leven terug. Hij bleef tot zijn dood uiterst populair; den 19^{en} Februari 1636 stierf hij, „naerdat van syne kinderen en vrunden een christelijk afscheyd hadde genomen, een sachten en gewenschten doot”, in den ouderdom van 72 jaar. Vier dagen later werd hij in de Oude Kerk begraven „met een gevolg van ontrent duysent personen, waeronder vele ongenoot uyt Liefde medegingen” ²⁾.

Weinigen van de tegenstanders van Pauw was het gegeven de definitieve zegepraal van het liberalisme in 1628 te beleven. In de laatste jaren had de dood hunne gelederen aanmerkelijk gedund. In 1624 waren Barthold Cromhout en Jacob Poppen overleden, in 't volgende jaar stierf Frans Hendricksz. Oetgens; in 1626 daalden Gerrit Jacob Witsen en zijn neef Jonas Cornelisz. Witsen ten grave, in 1628 werd Pieter de Vlaming Dirksz. tot zijne vaderen verzameld. Binnen weinige jaren onderging zoodoende het personeel van het Burgemeesterscollege eene grondige wijziging; toch bleef de richting, waarin zich het streven van de te Amsterdam heerschende partij bewoog, onveranderd. Aan het nieuwe geslacht werd de taak opgedragen het werk van zijne voorgangers voort te zetten, de grondslagen van het aristocratische republicanisme te bevestigen, en het democratische Calvinisme voor goed den mond te snoeren. Daarom zocht men de overleden Burgemeesters te vervangen door personen uit hunne onmiddellijke omgeving, die van dezelfde beginselen doortrokken waren als zij. Jacob Poppen werd in 1626 opgevolgd door zijn zwager Jan Cornelisz. Geelvinek, Frans Hendricksz. Oetgens mede in 1626 door zijn zoon Anthony Oetgens, Gerrit Jacob Witsen in 1627 door zijn zwager Geurt Dirksz. van Beuningen, Pieter de Vlaming in 1630 door zijn neef

1) Kerk-inteekenregister, i. d. 27 Aug. 1611.

2) Adelsarchief 1900, p. 180.

Dierick de Vlaming van Oudtshoorn. Tot nieuwe Burgemeesters werden behalve dezen nog verkozen: in 1625 Abraham Boom, zwager (maar geen geestverwant) van Frederick de Vrij, in 1627 Dr. Andries Bicker, neef van Jacob de Graeff en neveu van wijlen Jacob Boelens, in 1628 Dr. Volckert Overlander, neveu van wijlen Cornelis Pietersz. Hooft en achterneef van Jacob de Graeff.

De mannen van de nieuwe generatie, hoe zorgvuldig zij er ook op uit waren de traditiën van het vorige geslacht te handhaven, verschilden toch in menig opzicht van hunne voorgangers. Hadden deze zich door puriteinschen eenvoud onderscheiden, had een man als Pauw den hem door twee vorsten geschonken Ridderstiel nooit willen voeren en ook op andere wijze van zijn afkeer van alle ijdelheid blijken gegeven — o. a. door een besluit van den Oudraad uit te lokken, waarbij den 23^{en} Januari 1616 verboden werd dat te Amsterdam „in de kercken sullen werden opgehangen die waepenen ¹⁾ van de gesturven en aldaer begravenen” ²⁾, — onder de jongeren werd een streven merkbaar naar meer volkomen standsafscheiding tusschen regenten en burgers. Tot nu toe was in de uiterlijke levensomstandigheden het standsonderscheid niet groot, althans niet opvallend geweest. Langzamerhand veranderde dit; niet alleen werden de woningen der regenten uitwendig ruimer en gerieflijker ³⁾ en zetten de in den handel bijeengegaarde schatten zich bij vele in weelde en pronk om, ook ridderstels en heerlijkheden moesten aan de burgerlijke namen nieuwen glans verleen en bij de burgerij de herinnering aan de gelijkheid van afkomst tusschen haar en de opkomende dynasten uitwisschen. Zelfs de zoons van Pauw deden hieraan mede. In 1620 kocht de oudste, de Pensionaris Adriaen Pauw, wiens praalzucht ⁴⁾ sterk afstak bij zijns vaders eenvoud en degelijkheid, de heerlijkheid Heemstede, waarvan hij den naam aan den zijnen toevoegde; van zijne broeders, die allen, evenals Adriaen, het praedicaat van „Ridder” voerden, komt Michiel Pauw later voor als Heer van Achtthoven, en de Raadsheer Reynier Pauw als Heer van ter Horst. Voor de Pauwen deden de andere voornaamste regentengeslachten van Amsterdam niet onder. Zoo zien wij de de Graeff's sedert 1610 pronken met den titel van Heer van Zuidpolsbroek en sedert 1620 met dien van Heer van Engelenburg ⁵⁾, de Overlanders na 1612 met dien van Heer van Purmerland, de Oetgens'en in 1624 optreden als Heeren van Waveren, de de Vlaming'en in 1627 als Heeren van Oudtshoorn, de Bickers in 1632 als Heeren van Swieten, de Huydecopers in 1640 als Heeren van Maarse-

1) D w.z. wapenborden.

2) Resol. van Burgemest. en Oudburgemest. 1603 '49, fo. 34. — De vergadering, waarin dit besluit werd genomen, stond onder presidium van Pauw.

3) Groot was in deze jaren de trek naar de nieuwe buurten der stad, den Singel of Coninsgracht, de Heerengracht en de Keizersgracht, waar tal van huizen verrezen, die getuigenis aflegden van de hoogere levenswijsen der meervermogenden. Van de hoofden van het Amsterdamsche patriciaat in 't midden der 17e eeuw woonde Andries Bicker in de oude stad, op den Kloveniersburgwal, maar zijn broeder Cornelis op den Singel, terwijl de gebroeders Cornelis en Andries de Graeff ieder een huis lieten bouwen op de Heerengracht. Kenmerkend voor de eenvoudige zeden van een vorig geslacht is het, dat al deze vier Burgemeesters — wier vaders toch ook reeds de Burgemeesterlijke waardigheid bekleedden — in de Niezel, een nauw, onfrisch straatje, geboren en getogen zijn.

4) Zie hierachter, I, p. 200, noot *h*.

5) Pieter de Graeff Direksz. kocht in 1620 den Engelenburg, onder Herwijnen, van Jof. Wilhelm van Gent Johansz. en werd 30 Dec. van dat jaar met deze riddershofstad en heerlijkheid beleend. Hij droeg ze in 1643 over aan zijn neef Jacob Bicker (Dit ter aanvulling van het hierachter, I, p. 62 vermeld).

veen. Stamboomen werden voor „de nieuwe Ridders en Grooten”, die veelal „uit uithangborden gesproten” waren, „uit de lucht geraept, of uit Amadijs van Gaule gesmeed” ¹⁾. Zoovele genealogische windeieren werden in dezen tijd uitgebroed, — „alsoo een yder nu die ydele glorie van sijn geslacht-boom te vertoonen begint voort te komen, daer sommige dan noch ooc soo overgegeven bot ende stout sijn, met leugens ende plompe verlichtsels voor den dagh te brengen”, — dat Schaepe, wien deze usurpatien in den krop staken, niet aan de verleiding weerstand kon bieden om al wat hem omtrent de werkelijke afstamming van de Amsterdamsche Burgemeestersfamilien bekend was te boek te stellen tot onderricht van 't nageslacht ¹⁾. De eerste aanleiding tot Schaepe's werkzaamheid op het gebied van de geslachtskunde was „dat men tot Dordrecht vry wat staty of werk maeckte, sijn voorouders Schilderien ende Geslachtboom ten toon te hangen, ende dat ick derhalven, als daer nu woude, ooc wel wilde toonen, van wat Voorouders ic van s'vaders syde mede gesproten was” ²⁾. Sommige patricische geslachten, die, om een vermeenden duisteren adellijken oorsprong, aanspraak maakten op adeldom, matigden zich, eenmaal „met de luyster van de Regeringhe bekleed wesende” en prat op hunne „aensienlijcheyt ende macht van regeringe” zulk een toon aan, dat de Hollandsche edelen ervoor beducht raakten hen eens naar zitting in de Ridder-schap te zullen zien dingen ³⁾.

Een verschijnsel, dat samenvalt met de ontwikkeling van het standsidee bij de regenten, is hun terugtreden uit den handel. De kooplieden-regenten waren er op bedacht, wanneer zij eenmaal hun fortuin gemaakt hadden, het verdiende geld op de veiligste en vruchtbaarste wijze te beleggen. Het verwerven van grondbezit gaf hun daartoe het beste middel aan de hand. Evenveel ondernemingszin en overleg als in hunne commercieele, legden zij in hunne agrarische ondernemingen aan den dag. Een groot gedeelte van Holland was nog een prooi der wateren: meren en plassen bedekten er aanzienlijke uitgestrektheden gronds, die daarvoor aan den landbouw onttrokken werden. Het droogleggen van deze landen werd nu door de kooplieden ondernomen; ten koste van groote schatten gouds (Burgemeester Jacob Poppen, stak, lij alleen, in de drooglegging van de Beemster de helft van zijn vermogen: 5 tonnen gouds) en van onnoemelijk veel inspanning (de bijna drooggelegde Beemster liep in 1610 ten gevolge van een dijkbreuk weer geheel onder, zoodat het werk opnieuw moest worden begonnen) werden achtereenvolgens de Beemster in 1608—1612, de Purmer in 1620, de Heer Hugowaard in 1626, de Schermer in 1632, en nog meer andere plassen in vruchtbaar land omgezet. Aan den rand van 't Gooi werd door een consortium van Amsterdammers in 1634 de polder 's-Graveland uitgewonnen: de dorre heizoom werd hier omgetooverd in een der lommerrijkste en vruchtbaarste plekjes van het gewest. Het aangename werd bij het nuttige gevoegd: buitenplaatsen met hunne wandeldreven verreen te midden der op de natuur veroverde akkers en wekten bij den handelsman de liefde tot het landleven op, die zich dra op practische wijze omzette in verhoogde belangstelling in landbouw en veeteelt. Hadden, om een voorbeeld te noemen, de

1) Schaepe, „F. copulatum genealogicum” (M. S., door Jhr. F. L. Bieker aan het Gemeente-archief te Amsterdam in bruikleen afgegaan).

2) Schaepe, Genealogische aantekeningen, afgedr. in de Herald. Bibliotheek 1873.

3) Schaepe, „Memorie ende bericht aen mijn Sone”, in 't begin van zijn hieróór genoemd M. S., p. 2.

eerste generatiën van 't geslacht Alewijn aan den geld- en warenhandel hun groot vermogen te danken, de Schepen en Raad Fredrick Alewijn, -- een schoonzoon van Burgemeester Jan Cornelisz. Geelvinck, -- die omstreeks 1640 het beroemde landgoed van zijne familie, Vreden-Burgh in de Beemster, aanlegde, hield zich, evenals zijne afstammelingen, uitsluitend met den landbouw bezig en wijdde al zijne zorgen aan den aanleg en het beheer van zijn grondbezit. Dit voorbeeld zou met vele andere te vermeerderen zijn.

Mochten al op het Amsterdamsche schouwtooneel acteurs en decoratief veranderen, de spelers gingen voort met het vertoonen van hetzelfde stuk. Onder de zoons, zwagers en neven van de vroegere hoofdpersonen bleven de vetten, die hunne voorgangers verdeeld gehouden hadden, voortwoeden. In 1628 werd Jacob de Graeff, Heer van Zuidpolsbroek, die in 1618 door toedoen van Pauw gepromoveerd was, weer tot Burgemeester verkozen; hij en zijn neef Andries Bicker traden in 't magnificat, dat sedert den dood van Cromhout, in 1624, en van Oetgens, in 1625, vacant was. Jacob de Graeff had, als zoon van een schatrijken vader ¹⁾, eene uitstekende opleiding genoten. Na afloop van zijne studien had hij met den beroemden philoloog Justus Lipsius, toen Professor te Leiden, een weerbaan, die in zijn leven driemaal van geloof veranderde, eene buitenlandsche reis gemaakt. De omgang met dezen leermeester was op de Graeff niet zonder invloed gebleven en had hem een afkeer doen opvatten van alle dogmatiek; hij placht nergens ter kerke te komen ²⁾ en had niets dan wrevel over voor het getwist der Remonstranten en Gereformeerden. Hij ontzag zich evenmin om, in 1613, Episcopius eene berisping toe te dienen, wyl hij zich niet „stil hield" ³⁾, als om den geloofsijver der Calvinisten te veroordeelen. Evenals Hooft had hij zich in 1613 verzet tegen de hebzuchtige bemoeiingen van Oetgens en Cromhout; zij hadden hem dat door achteruitzetting vergolden: het Burgemeesterschap was hem in de volgende jaren ontaan. Als tegenstander van de politiek van Pauw was hij in 1618 op diens aanwijzing door Maurits ontslagen. Een diepe wrok tegen de Pauw'en ⁴⁾ en Oct-

1) Burgemeester Dirk Jansz. Graeff is de hoogstangeslagene in het *Quotiesitio* der Personeele Quotiesitio over Amsterdam in 1587, met een aanslag van *f* 252 (w.o. *f* 180 + 75, zie no. 24 en 25). Op hem volgt Burgemeester Willem Barlesius met een aanslag van *f* 249; Marij Gerritsdr. „in de Son", in de Warnoesstraat, met een van *f* 180; 3 a *f* 150, n 1: Mr. Gerrit Adriaensz. van Duyvelant en zijne dochter, de Vroedschap Willem Ponwelsz., en 't Ronde Lagijnhof; 1 a *f* 144: de koopman en kunstliebber Jacob Ranwert, 6 a *f* 96, w.o. Machiel Schaepp, wede. van Anthony van Houff, Matthijs Coenraetsz. Burgh, Arent Bouwer, Cornelis Jansz. Kins en Hans van Elson, 1 a *f* 90; Katrijn Simonsdr. Salena, wede. van Simon Schaepp Gerritsz.; verder 3 a *f* 84 (w.o. Burgemeester Gerrit Bicker Dicksz.), 2 a *f* 80, 1 a *f* 75, 11 a *f* 72, 1 a *f* 70, 1 a *f* 65, en 19 a *f* 60 (w.o. Burgemeester Martin Coster). Deze Personeele Quotiesitio werd bij wijze van hoofdelijken onslag gegeven, wellicht op den voet van 't $\frac{1}{5}$ $\frac{1}{10}$ van 't vermoegen (zoo werd h.v. Geert Jansdr. Oom, die *f* 48.000 bezat, voor *f* 96 aangeslagen).

2) Mr. J. C. Naber, *De dissenters op het kussen*. Tijdspiegel 1884, II, p. 54.

3) Wagenaar, Amsterdam, I, p. 436.

4) Dit ondervond Reynier's kleinzoon en naannoot Reynier Pauw van Nieuwerkerk, bij gelegenheid dat hij, in 1651, buiten de voordracht van Burgemeesteren van Amsterdam om, tot Bailhuw van Amstelband benoemd was. „Leg af dat rapier!" beval Burgemeester Cornelis de Graeff, toen Pauw het waagde als Bailhuw met het zijdegeweer ten stadhuize te komen vóór hij door Burgemeesteren beeedigd was. In 1669 verzette zich de weduwe van Cornelis de Graeff, Catharina Hooft, met hartsochtelijken ijver tegen het voorgenomen huwelijk van haar zoon Jacob de Graeff met de eenige dochter van den President van 't Hof

gens'en, die hij ook zijnen kinderen inprentte, was daarvan het gevolg. Maar den Oranje's bleef hij welgezind. Hij, noch zijne zoons, konden het vergeten dat Willem I in het huis van zijn vader, den ouden Burgemeester Dirck Jansz. Graeff, gemeenzaam aangezeten had: de stoel, waarin de vrijheidsheld gerust had, werd van vader op zoon als eene kostbare familiereliquie bewaard ¹⁾. Het was dus geen vijandige daad ten aanzien van Prins Frederik Hendrik, toen Jacob de Graeff in 1628 wederom tot Burgemeester gekozen en hem twee jaren later zijn zetel in de Vroedschap weer ingeruimd werd.

De Graeff maakte het middelpunt uit van een aanzienlijken en rijken familiekring ²⁾. Zijne dochters Agniet en Christina waren gehuwd met hare neven Dr. Jan Bicker en Jacob Bicker — broeders van den hartstochtelijken republikein Andries Bicker, wien de stoutmoedigheid van zijne felle oppositie tegen Frederik Hendrik na den dood van den gematigden Jacob de Graeff den leidenden invloed op de Amsterdamsche staatkunde zou bezorgen —; zijne twee zoons, Cornelis en Mr. Andries de Graeff, trouwden, de een eerst in 1633 met eene dochter van den vermogenden Burgemeester Volekert Overlander van Purmerland, en daarna, twee jaren later, met de eenige dochter van den Schepen Dr. Pieter Jansz. Hooft, de ander na zijns vaders dood met zijne nicht Elisabeth Bicker van Swieten, eene dochter van Burgemeester Cornelis Bicker. Uit deze verschillende aangeknoopte huwelijksbanden blijkt hoe nauw de relatien waren tusschen de familien Bicker en de Graeff, die tot 1672 de kern zouden uitmaken van de Amsterdamsche regenten-aristocratie. Welke rol de beide familien gespeeld hebben in de gebeurtenissen van hun tijd zullen wij hierna zien.

Niet alle Staatsgezinden sloten zich bij de Graeff en Bicker aan: tegenover de fractie, waarvan deze beide de leiding hadden, stond eene andere, die Burgemeester Anthony Oetgens, Heer van Waveren, aan haar hoofd had. Oetgens, „een man van groote eervaerenthyt en groot en gauw verstant", listig, eerzuchtig en zeer vermogend, was — en in dit opzicht aardde hij naar zijn vader, Burgemeester Frans Hendricksz. Oetgens — „berucht van wat te buetsuchtig te weesen" ³⁾. Als jong Schepen al had hij zich, in 1615, niet ontzien zich in de toen tusschen zijn vader en de stad hangende kwestie betreffende de taxatie van de bianen de stad getrokken erven, te mengen. Hooft had toen in de Vroedschap geklaagd „datten zelve heere Antonis Oetgens nu onlangs met onheusschen woorden zoude hebben gedreycht, zeecker outaer (denoterende daarmede zeeckere mishandeling in dat werck) te zullen ontdecken, tweleck, zoo het alsoo zoude mogen wesen geschyet, dunckt mij dat zulcks zoude moeten strecken om mijn heeren een vreesse aen te jagen" ⁴⁾. Eenmaal Burgemeester geworden, haakte hij naar het magnificent, ongetwijfeld ter bereiking van dezelfde min edele oogmerken als zijn vader en zijn oom Cromhout, die van hun invloed ten eigen bate zulk een schandelijk misbruik had-

van Holland Adriaen Pauw. Zoo dit huwelijk doorging, wilde zij haar zoon onterven en zou zij hem als een onwaardig lid afsnijden, dreigde zij. Tegen het jonge meisje had zij niets: de enige reden van haar misnoegen was „dat zij de Pauwen gantsch niet lustte" (Zie hierachter I, p. 201).

1) G. van East Koning, Het Huis te 'lpendam, p. 6—18.

2) Vgl. de plano genealogie Bicker—de Graeff, hiernevens.

3) Hans Bontenantel, De regeering van Amsterdam soo in 't civiel als crimineel en militaire (1653-1672), uitgegeven door Dr. G. W. Kernkamp, II, p. 109.

4) Hooft, Memoriën en adviezen, p. 124.

Cornelis Andriesz. Boelens
 N°. 38.
 (geb. 1552, st. 1584)
 × 1577
 Wendela Luersma.
 (st. 1584).

Aeltge Boelens
 (geb. 1579, st. 1620).
 × 1597
Jacob de Graeff, Dircksz.,
 Vrijheer van Zuid-Polsbroek,
 N°. 80.
 (geb. 1571, st. 1638).
 Burg. 1613, 28, 30, 31, 33, 37.

de Graeff,
 Zuid-Polsbroek,
 N°. 144.
 (geb. 1609, st. 1664).
 Burg. 1648, 51, 52, 55,
 59, 61, 62.
 ×
 Geertruid Over-
 Purmerland
 van Maria Over-
 van Purmerland
Frans Banningh
 N°. 134, geb.
 (st. 1655, Burg.
 1, 53, 54).
 Catharina Hoof
 (st. 1691).

Agniet de Graeff
 ×
 Dr. Jan Bicker.
Zie hiernevens.

Christina de Graeff
 ×
 Jacob Bicker.
Zie hiernevens.

Mr. Andries de Graeff,
 N°. 193.
 (geb. 1611, st. 1678).
 Burg. 1657, 60, 64, 66,
 67, 70, 71.
 × 1646
 Elisabeth Bicker van Swieten
 (geb. 1623, st. 1656).
Zie hiernevens.

Pieter de Graeff,
 Vrijheer van Zuid-
 Polsbroek.
 Sch. 1668.
 ×
 Jacoba Bicker.
Zie hiernevens.

Genealogie Bicker—de Graeff.

Andries Boelens
(geb. 1517, st. 1573)
(zie Aant. bij N°. 38).
X
Alyd Claesdr. Smit.

Alyd Andriesdr. Boelens
(geb. 1557, st. 1630)
X 1580
Gerrit Bicker, Pietersz.
N°. 57.
(geb. 1554, st. 1604)
Burg. 1603.

Jacob Boelens
(geb. 1554, st. 1621).
Burg. 1595, 98, 99, 1606, 07, 09, 10, 12, 14, 15, 18, 19, 21.
X 1584
Weyntge Dircksd. Graeff
(st. 1637).
(zuster van Jacob de Graeff, Dircksz.).

Cornelis Andriesz. Boelens
N°. 38.
(geb. 1552, st. 1584)
X 1577
Wendela Luersma.
(st. 1584).

Dr. Andries Bicker,
Heer van Engelenburg.
N°. 110.
(geb. 1586, st. 1652).
Burg. 1627, 29, 31, 33, 34.
Burg. 40, 41, 45, 49.
X 1615
Trijn Jansdr. Tengnagel
(geb. 1595, st. 1652).

Jacob Bicker,
Heer van Engelenburg.
(geb. 1588, st. 1640).
X 1642
Christina de Graeff
(geb. 1609, st. 1679).
Zie hiernevens.

Dr. Jan Bicker
(geb. 1591, st. 1653).
Burg. 1653.
X 1625
Agniet de Graeff
(geb. 1603, st. 1650).
Zie hiernevens.

Cornells Bicker,
Heer van Swieten.
(geb. 1592, st. 1654).
Burg. 1646, 50, 54.
X 1617
Aertge Witsen
(geb. 1599, st. 1652).

Aeltge Boelens
(geb. 1579, st. 1620).
X 1597
Jacob de Graeff, Dircksz.,
Vrijheer van Zuid-Polsbroek,
N°. 80.
(geb. 1571, st. 1638).
Burg. 1613, 28, 30, 31, 33, 37.

Wendela Bicker
(geb. 1635, st. 1668)
X 1655
Mr. Johan de Witt
(geb. 1625, st. 1672)
Raadpensionaris
1653—1672.

Jacoba Bicker
X
Pieter de Graeff.
Zie hiernevens.

Alida Bicker van Swieten
(geb. 1620, st. 1702).
X 1647
Mr. Lambert Reynst,
N°. 157.
(geb. 1613, st. 1679).
Burg. 1667, 68, 72.

Elisabeth
Bicker van Swieten
X
Mr. Andries de Graeff.
Zie hiernevens.

Cornells de Graeff,
Vrijheer van Zuid-Polsbroek,
N°. 144.
(geb. 1599, st. 1664).
Burg. 1643, 48, 51, 52, 55,
56, 58, 59, 61, 62.
X
1°. 1633 Geertruid Over-
lander van Purmerland
(wier zuster Maria Over-
lander van Purmerland
tr. **Dr. Frans Banningh**
Cocq, N°. 134, geb.
1605, st. 1655, Burg.
1650, 51, 53, 54).
tr. 2°. 1635 Catharina Hooft
(geb. 1618, st. 1691).

Agniet de Graeff
X
Dr. Jan Bicker.
Zie hiernevens.

Christina de Graeff
X
Jacob Bicker.
Zie hiernevens.

Mr. Andries de Graeff,
N°. 193.
(geb. 1611, st. 1678).
Burg. 1657, 60, 63, 66,
67, 70, 71.
X 1646
Elisabeth Bicker van Swieten
(geb. 1623, st. 1656).
Zie hiernevens.

Pieter de Graeff,
Vrijheer van Zuid-
Polsbroek.
Sch. 1668.
X
Jacoba Bicker.
Zie hiernevens.

den gemaakt. Oetgens was een geslepen en politiek man; zijn eigen aanhang woog niet tegen dien van de Graeff en Bicker op, daarom trachtte hij, door de Calvinistische partij in de Vroedschap voor zich in te nemen, tot zijn doel te geraken. De Gereformeerden hadden zich na den val van Pauw aaneengesloten gehouden: bij de verkiezing van een nieuw Raadslid in 1629 was, nadat de partij van de Graeff e.s. besloten had de beide laatstovergeblevenen van de door Maurits in 1618 geroemverde Raden weder in de Vroedschap zitting te geven, de oudste van de twee, Harmen van de Poll, slechts met eene meerderheid van 7 stemmen gekozen; 11 stemmen werden door de Calvinisten uitgebracht op hun geestverwant, den lateren diaken Willem Ysbrantsz. Kieft ¹⁾. Waar, zooals na 1628 het geval was, de liberalen zelf in twee fracties verdeeld waren, gaven bij de stemmingen vaak de kerkelijken den doorslag. En daar de Calvinisten het aan Oetgens te danken hadden dat zijne twee neven Dr. Gerard Schaep Simonsz. en Willem Backer, die beide tot de kerkelijke partij behoorden, respectievelijk in 1637 en 1639 Burgemeester werden, waren de Gereformeerden als wederdienst bereid op aansporing van deze twee Burgemeesters hun oom Oetgens in zijne worsteling met de Bicker's bij te vallen. Zorgde Andries Bicker door de benoeming van zijn broeder Cornelis Bicker tot Commissaris-politiek, in den kerkeraad stem te hebben om de predikanten in toon te kunnen houden, Oetgens wist tot tweeden Commissaris-politiek zijn zwager, den Schepen Reynier Reael, te doen benoemen ²⁾, die wel in opdracht zal gehad hebben den predikantenijver te ontzien. Ondanks alle aangewende moeite kon het Oetgens echter niet gelukken zich op den duur tegenover Bicker staande te houden. Vooral toen de loop der gebeurtenissen het optreden vorderde van een ridder zonder vrees, die zich, waar de belangen der stad dit wenschelijk maakten, tegenover elk hooger gezag, waardoor die belangen in gevaar konden gebracht worden, schrap zou durven zetten, was niet de schraapzuchtige Oetgens, maar Bicker de man, die onverschrokken in het strijdperk trad en daardoor te Amsterdam het heft in handen kreeg.

Hoe goed aanvankelijk de verstandhouding tusschen Frederik Hendrik en de Amsterdamsche regenten ook geweest was, allengs bleed de steeds toenemende macht van den Stadhouder, wiens wapenroem hem nog boven zijne voorgangers verhef, hen argwaan opvatten. Door zijne creaturen was hij meester in de Staten-Generaal, zoodat zijne eerzucht aan geen perken meer gebonden scheen. De Staten van Holland, beducht voor de gevolgen van zijn naar hunne meening te ver reikenden invloed, begomden eerst in stilte, daarna openlijk, den Prins tegen te werken. Aan het hoofd van de Staatsgezinde oppositie stond Amsterdam, dat eene bijzondere reden had om de stadhouderlijke politiek te mistrouwen. Het is bekend hoe Frederik Hendrik vlamde op het bezit van Antwerpen; was deze stad eens aan het gebied der Zeven Provinciën toegevoegd en de Schelde weder geopend, dan zouden, naar men te Amsterdam terecht vreesde, de gulden jaren voor het Venetie van het Noorden voorbij zijn en de handel zich spoedig naar de zooveel gunstiger gelegen Scheldestad verplaatsen. Oogluikend liet men daarom te Amsterdam den

1) Andries Bicker, Recueil van de notabelste resolutiën enz. van de Vroedschap, p. 146 (Gem.-archief te Amsterdam).

2) Kerkelijk Amsterdam, p. 506.

uitvoer van oorlogsmaterieel naar Antwerpen, ter versterking dier stad, toe. De Prins was daarover ten hoogste verbolgen en liet zich tegen den Franschen gezant d'Estrades uit: „dat hij Amsterdam wel klein zou krijgen, als hij maar eenmaal Antwerpen genomen had”.

In 1638 kwam het tusschen Frederik Hendrik en Amsterdam tot eene openlijke breuk. De Stadhouder had in de Staten-Generaal een drieledig voorstel ingediend, waar Holland en in dat gewest voornamelijk Amsterdam, zich tegen verklaard had. Het voorstel hield in vooreerst het verpachten der in- en uitvoerrechten, die door de Admiraliteitscolleges, ware broeiemsten van ongerechtigheid, geheven werden; in de tweede plaats het oprichten van een centraal Admiraliteitscollege en van eene Compagnie van Assurantie om met kracht het voor onzen handel moordende zeeerooversbedrijf der Duinkerker kapers te kunnen beteugelen; bovendien nog het verbieden van den handel op de Spaansche havens en het strafbaar stellen van den verkoop van schepen aan den vijand. Om het laatste voorstel, dat rechtstreeks tegen de leiders van de Amsterdamsche regeering was gericht, was het vooral te doen: immers was het van algemeene bekendheid, dat de Burgemeesters Andries Bicker, Abraham Boom en Jan Cornelisz. Geelvinck er hun werk van maakten in Holland en elders ¹⁾ schepen te laten bouwen en uitrusten, welke zij te Cadix of in een der Middellandschezee-havens aan den Koning van Spanje verkochten. Men zag daar te Amsterdam geen kwaad in; wanneer het den Denen, den Zweden en den „Oosterlingen” niet verboden en belet kon worden, redenderce men, waarom hun dan de voordeelen te laten, die anders aan onze landgenooten ten goede zouden komen? In den Haag nam men met deze casuïstiek geen genoegen; den 6^{en} Februari 1639 werd besloten aan Amsterdam eene plechtige bezending af te vaardigen uit de Staten-Generaal en den Raad van State, mede namens den Prins. Deze bezending kreeg de opdracht om, na in de Vroedschap toegelaten te zijn, daar — denkkelijk met behulp van de Calvinistische leden en wellicht ook van de groep van Oetgens — zoodanige besluiten uit te lokken, dat de drie Staatsgezinde Burgemeesters ten val zouden gebracht worden. Maar de berekening faldte, doordat men te Amsterdam den toleg doorzag; onder voorwepdel dat eene afzonderlijke stad niet bevoegd was om, buiten de gewestelijke Staten om, met de hooge overheid der Unie te onderhandelen, weigerden Burgemeesteren — Abraham Boom, Jan Cornelisz. Geelvinck, Gerbrand Claesz. Pancras en Willem Backer — aan de bezending gehoor te verleenen, zoodat zij onverrichter zake naar den Haag moest terugkeeren ²⁾. De Stadhouder had voor Amsterdam het hoofd gestooten; voortaan

1) De Bickers, 't behoort de geheele wereld bekend te sijn, hebben binnen Napels met S. Koomer-ende andere gemeenschap, hondende, ongelijk veel schepen met Oorlogsgereetschap van Kanton, Kruit, Loof, Louten, Ton-werck ende diergelijke gemaekt ende vercocht tot behulp van den Koning van Spanje ende sijne Stadthouders; door welke vercochte Bickerse schepen verscheiden Hollantse schepen, ende op eenmaal acht Amsterdamsche Straet-Vaerders [d. i. Middellandschezeevandalers] sijn genomen, 't welck ick meene dat de Amsterdamsche versckerers noch niet vergeten hebben. Gelijcke noch onlang alhier verscheiden schepen, voor de Kroon Frankrijk gemaekt, te koop geveelt hebben" (Pamflet „Lauweren-Kraus Gevlochten voor Syn Hoohcheyt, Wilhelm, de Heer Prince van Oranjen", 1650. Kantelt 6851).

2) Aldus stelt Schaeap in eene aantekening, voorkomende in den bundel N°. 2 in 't Gen.-archieff te Amsterdam, de toedracht van de zaak voor. „Dese Propositie van soo veel Gelede aan (de) Stad (Amsterdam) gelaen was van grootter insichte, als vele van (de) Regeeringe wel geweten hebben. Want 't sach (de)roep, dat men 2 a 3 van (de) Vroedschappen of Burgen^{en} de voet soude gelicht hebben, ende dit met Autoriteyt

liet de stad, door deze overwinning aangemoedigd, niet na, zich ook in de buitenlandsche politiek van den Prins te doen gelden. In 1644 en 1645 zag Frederik Hendrik, wilde hij niet zijn langgekoesterd plan om een aanval op Antwerpen te doen, door de tegenkanting van Amsterdam in duigen zich vallen, zich gedwongen om aan den eisch van Andries Bicker, den leidenden Burgemeester der stad, te voldoen, en zich in den oorlog tusschen Zweden en Denemarken, ten gunste van de eerstgenoemde mogendheid, te mengen. De hooge tollén, door de Denen in de Sont geheven, brachten den Amsterdamschen handel groot nadeel toe; onder bevel van Witte Cornelisz. de With werd nu eene vloot naar de monding van de Oostzee gezonden om Denemarken in bedwang te houden en aan de Hollandsche schepen den vrijen doortocht door de Sont te verzekeren. In 't volgende jaar, 1646, waren het Andries Bicker en Adriaen Pauw, die den Prins, tegen zijn zin, noodzaakten de vredesonderhandelingen met Spanje, welke in 1648 tot den Munsterschen vrede zouden leiden, op te vatten; de intriges van Frankrijk, dat het tot stand komen van den vrede zocht te beletten, werden in Holland voornamelijk door Bicker verijdeld.

Zooals uit het krachtige optreden van Amsterdam in dezen tijd blijkt, had het voor zijne belangen den energieke voorvechter gevonden, die in zijn strijd tegen den Stadhouder en de Staten-Generaal, wanneer het belang der stad het vorderde, geen duimbreed kamp gaf. Voor de stalen wilskracht van Andries Bicker moest alles buigen: Stadhouder en Staten, Vroedschap en kerkeraad; spottend werd hem in de pamfletten toegevoegd: dat hij souverein van 't land zocht te worden en zijn zoon Graaf van Holland wilde maken ¹⁾. Wij kennen uit de portretten de stug-hooghartige en indrukwekkende verschijning, met de barsche, doorpriemende oogen en de uitdrukking van onverzettelijke energie om den strengen mond. In vastheid van karakter en onwrikbaar voet bij stuk houden in elke aangelegenheid, die botsing van meeningen veroorzaakte, won Bicker het van den Prins, boven wien hij buitendien het voordeel had, dat hem de onverzwakte kracht van den rijpen mannelijken leeftijd over het door een vermoeiend en veelbewogen leven vroegtijdig versleten gestel van den slechts twee jaren ouderen Stadhouder schonk. Tegenover den overmoedigen Burgemeester, die hem bij elke gelegenheid trotseerde en dwarsboomde, stond Frederik Hendrik machteloos: hij moest toezien hoe Bicker met eenige andere kooplieden te Napels voor den Spaanschen Koning eene vloot bouwde en uitrustte, die daarna onzen handel in de Middellandsche zee belangrijke verliezen toebrengt; hoe hij Duinkerken en Oostende van kruut en lood voorzag,

quansuis van (de) Stat(en) Generaal met kennis van S. H." -- Hiermede komt overeen wat van der Capellen schrijft in zijne Gedenkschriften II, p. 21, 22.

1) In 1650 heet het in een pamflet („Burgemeester Bickers Laureerans of Victory Waghen", Kunttel 6816) naar aanleiding van het dwaze gerucht dat Bicker een Engelsch legerkorps van 10.000 man tegen Willem II te hulp geroepen zou hebben:

„Bikker wout ghy sou casseeeren,
t Landt met Enghelsche Landeeren,
Sucht ghy soo een Souvereyn,
Van ons *Underlandt* te syn?
Meynde ghy op sulck een wysen
Uwen Soone te doen rysen
Tot een *Grave* van Hollandt". . .

„waerdoor geheel Vlaenderen wiert gespijst, als sijn Hoogheit H. ged. dat gewest introck, ende door Gods zegen buiten twijffel soude overrompelt hebben" 1); hoe in 1646 een consortium, waarvan Bicker, toenmaals Gedeputeerde in de Staten-Generaal, deel uitmaakte, met Spanje een contract sloot tot transport van eenige millioenen aan zilver ter betaling van de Spaansche troepen in de Zuidelijke Nederlanden 2). Hoeveel Bicker ook op zijn kerfstok mocht hebben, als Amsterdamsch Burgemeester en leider der Staatsche partij was hij onaantastbaar.

Reeds onmiddellijk bij zijn intreden in de stadsregering straalt bij Bicker de hooge dunk, dien hij van het gewicht en de waardigheid van den stedelijken regent had, door. Zijn „Recueil van de notabelste resolutiën en notulen van de Vroedschap" 3) vangt aan met de woorden: „A°. 1622 den 28 January ben ick onweerdich tot 36 Raedt deser Stede gecosen. Godt Almachtigh verleene my wijsheyt ende verstant tot sulcken hooghwichtigh ampt nodigh". In zijn streven om de macht en den luister van het stedelijke gezag tot een te voren ongekende hoogte op te voeren is hij zich steeds gelijk gebleven: wat hij als jongste Vroedschap zich in dit opzicht voornam heeft hij als Burgemeester-magnificus volvoerd. Aan de kordate houding van Bicker was het ook voornamelijk te danken, dat de godsdiensttwisten te Amsterdam eindelijk waren bijgelegd en dat het consistorie er tot rede gebracht was. Na de uitzetting van Smout was het Andries Bicker, die in eene gecombineerde zitting van de Staten van Holland en van de beide Hoven, onder voorzitterschap van den Prins, in eene redevoering het goede recht van de Amsterdamsche regenten tot het nemen van strenge maatregelen ten opzichte van de oproerige Gereformeerden verdedigde tegen de aanvallen, waaraan het van kerkelijke zijde blootstond 4). Toen in Januari 1629 de Amsterdamsche magistraat besloten had de buitensporigheden van den kerkeraad in te toonen door een paar Heeren uit zijn midden tot bijwoning van de vergaderingen van dien raad af te vaardigen, werden de Schepenen Jacob Jacobsz. Hinlopen en Pieter Opmeer daartoe door Burgemeesteren aangewezen, waarvan de eerste na zijn dood in September van 't zelfde jaar door Andries Bicker werd opgevolgd 5). Het duurde nog drie jaren voor men met den kerkeraad omtrent dezen maatregel tot eene schikking kon geraken. Den 6en Mei 1632 namen eindelijk Geurt Dircksz. van Beuningen en Andries Bicker als Commissarissen-politiek zitting 6). Van zooveel gewicht achtte Bicker het den kerkeraad te beheerschen, dat, toen hij weinige jaren later zijn Commissarisschap neerlegde, hij zich in dit ambt liet vervangen door zijn broeder Cornelis Bicker, die het tot zijn dood in 1654 bleef bekleeden 7).

1) Pamflet Knuttel 6851, alsv.

2) Van der Capellen, Gedenkschriften, II, p. 271.

3) In handschrift in 't Gemeente-archief te Amsterdam aanwezig.

4) J. Wagenaar, Amsterdam, I, p. 516.

5) Kerkelijk Amsterdam, p. 486, 490.

6) Ibid., p. 497.

7) Ibid., p. 506. — „Cornelis Bicker, die vervoechde hem onder de Geestelijcheyt en wilde daer de meester spelen, en als syn broeder op den hoogsten Trap gheseten soude hebben, dan soude hy, door hulp van hem, getracht hebben het opperste gesag te krijgen over de Geestelijke en Kercken-raet, en daer mede souden zy beyde den Meester over Amsterdam gespeelt hebben, den eenen over 't Stadhuis en den anderen over de Kerk" (Pamflet „Buer-Praetje tusschen drie Amsterdammers", Knuttel, 6823). In Juli 1644 dienden de Amsterdamsche predikanten en ouderlingen der Geref. Kerk bij Burgemeesteren eene „Remonstrancy" in, waarbij zij zich beklaagden dat „sedert weynich jaren" het beroep van 18 „dienaren des Woords" door Burgemeesteren was „afgeslagen".

In zijne broeders vond Andries Bicker helpers, die hem waardig waren. Hun vader, Burgemeester Gerrit Bicker Pietersz., was een van de grondleggers geweest van den Nederlandschen wereldhandel. Zijne onvermoeide pogingen om dien handel op nieuwe banen te leiden waren niet succes bekroond; behalve den roem van tot de oprichters der Oostindische Compagnie te behooren, komt hem nog die toe van het aanknoopen van handelsrelatiën met Peru en met de volken aan de Witte Zee ¹⁾. Van hem hadden zijne zoons de eigenschappen geërfd, waardoor de stichters van Neerlands onafhankelijkheid hadden uitgeblonken. Machtig van wilskracht, door geen tegenspoed neer te slaan, ondernemend, doortastend en voortvarend, begaafd zoowel met den ruimen blik en het koene conceptievermogen, die een plan doen geboren worden en tot rijpheid brengen, als met het organiseerende talent, het heldere, praktische inzicht en de onvermoeide werkkraft, noodig om het te verwezenlijken, waren de Bicker's, van huis uit ervaren in alle zaken van handel, scheepvaart en industrie, de aangewezen leiders en beraders van een volk, tot welks meest volmaakte vertegenwoordigers zij behoorden.

Van den tweede der vier gebroeders, Jacob Bicker, is niets bekend dan dat hij koopman was en bij de oprichting der Directiën tot beveiliging van onzen handel op het Oosten en Noorwegen in 1631 tot lid daarvan benoemd werd. Hij was gehuwd met zijne nicht Christina de Graeff, en schijnt zich met de politiek weinig ingelaten te hebben; in de magistratuur bracht hij het niet verder dan tot Schepen. Weten wij weinig van dezen, des te bekender zijn zijne drie broeders. Zij worden ons door een tijdgenoot afgeschilderd als: „onberispelijk in leven, heylig in handel en wandel, wacker voor de welvaert van haer Stadt” ²⁾. Van Amsterdam werd getuigd: „dat de Stad in den tijd der regeringe van de Heere Bickers zo merckelijk heeft toegenomen, dat het is te verwonderen” ³⁾. Andries hebben wij reeds leeren kennen als de leider van de oppositie in de Staten van Holland tegen de politiek van den Stadhouder. Van zijn eerste optreden als Burgemeester in 1627 tot zijn dood in 1652 nam hij tien keeren op den Burgemeesterlijken zetel plaats. In 1646 maakte hij van zijn overwegenden invloed te Amsterdam gebruik om ook zijn broeder Cornelis Bicker, Heer van Swieten, gehuwd met ene dochter van wijlen Burgemeester Gerrit Jacob Witsen, tot de Burgemeesterlijke waardigheid te verheffen. Bij zijn dood werd Andries in 1653 als Burgemeester opgevolgd door zijn jongsten broeder, Dr. Jan Bicker, een schoonzoon van Burgemeester Jacob de Graeff van Zuidpolsbroek.

De vier gebroeders hadden, als handelsmannen, de wereld onder elkander verdeeld:

„Zoo wjlt als Bickers vlagh den grooten Oceaen
Beschaduwde, en doorsnee met rijkc gelade schepen,
Die 's weerelts gouden oegst in Hollants boezem slegen” ⁴⁾.

1) Zie hierachter I, p. 173, 174.

2) Pamflet „Hollands Praetjen tusschen vier Persoonen, een Geldersman, een Hollander, een Vries en een Brabander. Derde Deel” (1650), Knuttel 6836.

3) Pamflet „Den Rechten Onnueganck van de Geviolterde Stadt van Amsterdam” (1650), Knuttel 6781. — Abraham de Wicquefort noemt Andries en Cornelis Bicker: „deux personnes d'un merite extraordinaire, et qui avoient tres dignement servi en toutes les occasions” (Histoire des Prov. Unies, ed. Lenting, I, p. 315).

4) Werken van Joost van den Vondel, uitgeg. door Mr. J. van Lemmel, VI, p. 642.

Jacob had voor zich de Oostzee gekozen en bracht te Amsterdam de granen van „Oostland” ter markt. Andries bewandelde, in navolging van zijn vader, nieuwe wegen, en trachtte in het voor vreemdelingen nog maar weinig toegankelijke „Moscovic” handelsvoordeelen te behalen, voornamelijk door den uitvoer van pelterijen. Wij vinden aangeteekend dat hij eens, in 1649, in Rusland zulke uitgestrekte voorschotten tot verkoop gedaan had, dat er in 1641 bijna geen pelterijen op de jaarmarkten kwamen, zoodat de Hollandsche kooplieden genoodzaakt waren zich bij request tot H. Hoog Mogenden te wenden met verzoek om deze monopoliseering van den bonthandel te willen tegengaan ¹⁾. Wat Cornelis betreft, deze zocht zijn voordeel in den handel op Amerika. Bij de oprichting van de Westindische Compagnie in 1621 stak hij er zijn geheele kapitaal in en werd daarop tot Bewindhebber benoemd. Het geluk was hem gunstig; hij maakte de vette jaren mede: de verovering van de Zilvervloot door Piet Heyn in 1628, welke de Compagnie in staat stelde een dividend van 50% uit te keeren, daarna, in 't zelfde jaar, de vermeerstering van de Hondurasvloot, die een dividend van 30% gaf ²⁾, joeg de aandeelen van de Compagnie tot een ongehoorden koers op. Toen achtte hij het oogenblik gekomen om zich voorzichtig terug te trekken; met meer doorzicht begaafd dan zijne medebewindhebbers, zag hij in dat de kans stond te keeren en dat de Compagnie op den duur tegen de vele gevaren, die haar omringden, niet opgewassen zou zijn. Hij wachtte er zich voor „goet gelt na quaet gelt te smijten”, en verkocht al zijne aandeelen tot hoogen prijs. In de Amsterdamsche Vroedschap, waarin zijn broeder Andries zitting had, zette hij nu eene campagne op touw tegen het aan de Compagnie verleende oetroef, waarbij alle particuliere handel op Zuid-Amerika verboden was. Dit bezorgde hem veel vijanden: men strooide zelfs uit, dat hij de ruïne van de Republiek bewerken en het land den Spaanschen Koning in handen spelen wilde. Toch bereikte hij zijn doel: in 1634 werd door de Staten-Generaal de vaart op Brazilië voor alle ingezetenen van den Staat opengesteld. Bicker, die als gewezen Bewindhebber van de Compagnie „wist waar de meeste winsten op de Kust van Brasil waren te doen” deed met deze kennis zijn voordeel en rustte zelf schepen naar de West uit, „in voegen dat hij, als 'er qualik een kist Zuikers bij iemand was te vinden, zijn Pakhuys opgestapelt vol had, en zich, daarbij, in een jaar over de honderd duizend guldens verrijkte” ³⁾.

Dr. Jan Bicker, de jongste der gebroeders, nam voor zijn deel den handel op het Zuiden waar. Zijne schepen voeren op de landen om de Middellandsche Zee: Italië en de Levant, het gebied der „Straetse handelaers”. Toen de toenemende uitbreiding van deren handel te Amsterdam in 1625 de oprichting van een college van „Directeers van den Levantschen handel en navigatie van de Middellandsche Zee” noodzakelijk maakte, waaraan het oppertoezicht over dezen tak van negotie en over de consuls van den Staat in de Middellandschezee-havens werd opgedragen, behoorde Jan Bicker tot de zeven eerstbenoemde leden ervan. Na den dood van

1) J. Scheltema, Rusland en de Neeklanden, I, p. 172.

2) Aldus volgens het pamflet: „'t Hollandts Rommelzootje”, Knuffel 6782. De schrijver van 't pamflet bekeek de dingen door een vergrootglas: deze „vloot” bestond maar uit twee Spaansche Hondurasvaarders (Wagenaar, Vaderl. Historie, XI, p. 70). Volgens het pamflet deed de Westind. Comp. na de verovering van de Zilvervloot eene uitkeering van 75%.

3) Pamflet alsvooren.

zijn broeder Jacob Bicker, in 1646, werd hij aangewezen om dezen in de Directie ter beveiliging der zee Oostwaarts te vervangen, zoodat hij denklijk ook zijns broeders zaken nevens zijne eigene zal voortgezet hebben. Hij was dan ook meer koopman dan regent: pas op zijn 50e jaar nam hij als Schepen voor het eerst in den magistraat zitting; zes jaren later werd hij tot Burgemeester verkozen. Maar vooral maakte hij naam als scheepsbouwmeester en als stichter van het stadsdeel, dat nog heden als „het Bickers-eiland” bekend is en zijn naam voor vergetelheid bewaart. Door aankoop in 1631 eigenaar geworden van het voorste van de drie eilanden, die, onder de algemeene benaming „de Braak buiten de Haarlemmerdijk”, in Januari 1622 door Oetgens e.s. aan de stad verkocht waren ¹⁾, legde hij er een scheepstimmerwerf aan en bouwde er voor zichzelf een huis als een kasteel, waar zijn wapen op den gevel pronkte, met een pakhuis er naast, en een hoogen toren van drie verdiepingen, die uitstak boven de huysjes, palkhuizen en scheepstimmerwerven, waarmede hij van 1633 tot 1643 het eiland liet voltimmeren ²⁾. Jarenlang woonde hij in dit huis „alsof hij de Heer van 't eiland was” ³⁾ en hield er persoonlijk toezicht op het bouwen en uitreeden van zijne schepen. Bij zijn dood woonde hij op de Keizersgracht; in 't groote huis op het Bickers-eiland zal toen denklijk alleen zijn kantoor gevestigd geweest zijn. Een dichter herdacht hem als:

„Een man, die naarsigh al sijn leeven
Niet deed, dan timmeren huis en steeven
En duizend keelen oopen hiel,
Met werk” enz. ⁴⁾.

In de laatste jaren voor en de beide eerste jaren na den vrede van Munster strekte de macht der Bicker's te Amsterdam verder dan die, waarover ooit te voren eenig Amsterdamsch regentengeslacht te beschikken geschad had. Zeven leden van deze familie zaten er in de regering. Behalve Andries Bicker, Burgemeester, Raad, Kolonel der Burggrij en Bewindhebber der O.-Ind. Compagnie, en zijne drie broeders: Cornelis Bicker, Schepen, Bewindhebber der W.-Ind. Compagnie en Commissaris-politiek in den kerkeraad, wien in 1640 het Burgemeesterschap toeviel, Jacob Bicker Gerritsz., Commissaris (sedert 1641 van de Wisselbank) en Directeur van het Extraordinaris Convooi op het Oosten, en Dr. Jan Bicker, die in 1647 in de Schepenbank zitting kreeg, waren het hunne neven, de drie gebroeders: Roelof Bicker, Raad sedert 1640, Schepen sedert 1641, Jacob Bicker Jacobsz., in 1641 Commissaris geworden en wien in 1646 door den invloed van zijn schoonvader, Burgemeester Andries Bicker, het ambt van Kapitein-Majoor en Opperbevelhebber van het garnizoen van Amsterdam werd opgedragen, en Henrick Bicker, Commissaris in 1641 en Schepen in 1645 en volgende jaren ⁵⁾. Een vinnig pamflet van 1050 noemt de Bicker's „onwetende,

1) Zie hiervóór, p. LXXV.

2) 5e Reg. van verkochte erven, fo. 78 v°—82 v°; Resol. Vroedschap 16, fo. 261, 274; Thes. Extraordin.: Reg. 46a, Nieuwste taxatie, 1637—42, fo. 82 en vlg.; Reg. 46c, alsv., 1647—49, fo. 98 en vlg.; J. Wagenaar, Amsterdam, I, p. 425. — In 1658 en '59 verkocht Jean Deutz, looipman, als gemachtigde van Johan de Witt, volgens procuratie van 1 Juni 1657, 11 huizen op het Bickers-eiland, w.o. „Twee huysen en erven met de toorn daerop staende”, te zamen voor f 19,400 (Quijtsch. EE., fo. 220; FF., fo. 168 v°).

3) J. ter Gouw, Amstelodaniana, I, p. 114.

4) J. Six van Chandelier, Poësy, p. 438.

5) Zie hierachter I, p. 174, 175, 359, 300, 435.

norsse, hovaerdige ende onverdraegelijke gelt- en Staatsuchtige hoet-sluipers, de regeringe 't eenemaal onderkruipende ende innemende, daeruit andere geslachten, die het hare niet behoeven te wijcken, uitschoppende, in sulcker voegen, dat gy qualijk een eer-ampt sout kunnen noemen, of binnen of buiten Amsterdam, Amsterdam raeckende, dat van de Bickers of ten minste van vermaegschapte aen de Bickers, niet bedient en wort: vraegt gy, wie is Bewinthebber van de Oostende West-Indische Compagnie; wie Afgesonden in den Hage ter Vergaderinge van de Staten? wie Burgermeester? wie Schepen? wie Coronel van de Burgerije? wie Dijk-graef van het waterrecht? en vraegt noch so vry tiemaal van andere Ampten, ende ik sal sonder leugen altijd mogen antwoorden Bickers: want de Bickers sijn alle ding; waerom ic ooc wel verskert ben datse by de Amsterdamse Burgerie noit sijn gelieft, maer altijd sijn verlagt en gehaet geweest" 1). De invloed der Bicker's beperkte zich niet uitsluitend tot Amsterdam; in alle steden van Holland en in alle collegien in den Haag had hunne partij die onder den naam van „de Bickersche ligue" bekend was, hare vertakkingen. „Niet dat ik die mannen (n.l. de Bicker's) als mooren wil afschilderen", heet het in een ander, vrij gematigd pamflet: „dan dit is niettemin zeker, dat Amsterdam, ja al zei ik gantsch Holland, ik weet niet of het buiten de waarheid zou zijn, van dat geslacht werd geregeert. Zij hadden de Helmstok van 't Stier in hun geweld; want wat Colegie was 'er, zowel ten Hoof als hier, daarin men ten minste niet een perzoon, die aan de Bickers vermaegtschap was, vond?" 2).

Onder de Amsterdamse regenten wekten de invloed en de rijkdom der Bicker's nijd en afgunst en het ontbrak niet aan pogingen van minder fortuinlijke ambgenooten om aan de steeds aangroeiende macht van deze familie een einde te maken, door haar in haar stamhoofd, Burgemeester Andries, te treffen. Eene intrige, in 1643 door de regerende Burgemeesters, Gerbrand Claesz. Pancras, Jan Cornelisz. Geelvinck, Dr. Albert Conraetsz. Burgh en Cornelis de Graeff van Zuidpolsbroek, tegen Andries Bicker op touw gezet, leidde tot het gewenschte resultaat. Bij meerderheid van stemmen wees de Vroedschap, op voordracht van Burgemeesteren, 6 Februari van dat jaar, bij afwezigheid van Andries Bicker, dezen aan tot het bekleeden van de 3-jarige commissie in Gecommitteerde Raden in den Haag, met de bedoeling om den heerschzuchtigen Oudburgemeester te Amsterdam met fatsoen voor een wijle kwijt te zijn. Zoo vatte Bicker het dan ook op. Den volgenden dag meldde hij zich bij Burgemeesteren, die voltallig op het stadhuis „in het torentje" bijeenzaten, aan, en verzocht hun dat zij „de saecke wederom souden gelieven in den Raet te brengen", hun te kennen gevende, dat hij niet voornemens was zich dit ambt tegen wil en dank te laten opdringen, temeer daar hij „vertrouwt hadde, door de devoiren door (zijne) broeders aen de Heeren Gerbrant Claes Pancras ende Cornelis de Graeff gedaen, dat de Heeren (hem) van die charge souden hebben geexcuseert". Burgemeesteren verontschuldigdten zich met de bewering, dat zij gevreesd hadden hem te zullen kwetsen, door hem als oudste Burgemeester bij de vervulling van deze commissie te passeeren; bovendien gaf Geelvinck voor, van Andries' broeder Cornelis Bicker en van zijn neef Roelof Bicker „verstaen te hebben", dat eene verkiezing tot Gecommitteerde

1) Pamflet „Lauweren-Krans" enz., Knattel 6851.

2) Pamflet „'t Hollands Rinnelzootje", t. a. p.

Raad hem niet onwelgevallig zou zijn. Bicker heette hem dit liegen en voegde hem toe, dat hij „sulcx niet conde aennemen, als contrarie van haer wel verseeckert sijnde, daerby voegende, dat (zijn) broeder (hem) ge-cyt hadde, daeghs te voren met de Burgemeester Geelvinck gesproocken te hebben, om (hem, Bicker) te willen excuseren van die commissie, als ongelegen sijnde, daerop (Geelvinck) beloofte hadde sijn devoiren te doen, om (Bicker) daervan te bevryden, ende dat nu geallegeert werde, dat men meende dat (hij, Bicker) qualijck te vrede soude sijn geweest, indien men (hem) voorby hadde gegaen als de outste sijnde; dat sulcx een blauewe bloem was en (zijne) aengewende devoiren betuyghden ter contrarie". Burgemeesteren bleven evenwel op hun stuk staan en noodzaakten hem in een nader onderhoud, den 18^{en} Februari d. a. v., door hunne weigering om de kwestie aan het oordeel van den Raad te onderwerpen, het ongewenschte ambt — voorloopig voor één jaar — te aanvaarden ¹⁾. In Januari 1644 brachten Burgemeesteren, volgens hunne belofte, aan Andries Bicker gedaan, de zaak in de Vroedschap. Bijna eenstemmig sprak deze zich uit voor de verplichte aanvaarding van eene aan een harer leden opgedragen commissie en verwierp zij de door Bicker aangevoerde excepties; door de „hooghe contestation" van Bicker lieten Burgemeesteren zich echter bewegen tot het voorstellen van een „expedient", waar de Raad zich mede vereenigde: na nog een jaar in Gecommitteerde Raden gezeten te hebben, zou Bicker desverlangend van dit ambt ontheven worden ²⁾. Na aloop van het tweede zittingsjaar werd Bicker, ingevolge dit accoord, door Cornelis de Graeff vervangen en daarop 1 Februari 1645 tot Burgemeester verkozen. In 1646 nam Cornelis Bicker voor het eerst op den Burgemeesterlijken zetel plaats, terwijl Andries Bicker voor drie jaren in de Staten-Generaal werd gedeputeerd, waar hij met Andries Pauw als leider van de buitenlandsche politiek der Staatsgezinde partij optrad. In 1649 bekleedde Andries Bicker weer het Burgemeestersambt en in 1650 viel dit ten tweede male aan Cornelis Bicker toe. De Bicker's schenen, na de tijdelijke terzijdestelling van hun familienhoofd, te Amsterdam machtiger dan ooit; maar zij zouden spoedig ondervinden, dat de dagen van hunne grootheid geteld waren.

Al was de bejaarde Frederik Hendrik tegen de „Bickersche ligue" niet opgewassen, het stond te voorzien, dat zijn zoon, wanneer hij eens Stadhouder zou zijn, op den duur voor haar den nek niet zou willen buigen. Den 14^{en} Maart 1647 overleed de Prins; Willem II, wien het voor alsnog aan ervaring en aan het noodige gezag ontbrak om zich tegen de politiek der Staatsgezinden te verzetten, moest er wel in berusten, dat de onderhandelingen over den vrede met Spanje voortgezet werden, en den 30^{en} Januari 1648, voornamelijk ook door toedoen van den gewezen Raadpensionaris Adriaen Pauw, te Munster haar beslag kregen. De Statenpartij had de zege behaald; door Andries Bicker en Adriaen Pauw geleid, trachtte zij nu met al haar gewicht den jongen Stadhouder neer te drukken. Deze kon weinig tegen haar uitrichten; alleen door vercleefdheid te zaaien onder haar hoofden en een van haar fracties voor zich te winnen zou hij kunnen trachten haar overmacht te breken. De gelegenheid daartoe deed zich ongezocht voor. De

1) Andries Bicker, Recueil, p. 273—276. Hoe gevoelig Bicker door deze nederlaag getroffen werd toont het breede relaas, dat hij er in zijn gewoonlijk zeer beknopt „Recueil" van geeft.

2) *Ibid.*, p. 278—280; Resol. Vroedschap 28 Jan. 1644.

dood van Pieter Cornelisz. Hooft, in Mei 1647, had het Drostaamt van Muiden doen openvallen. Sedert had de Ridderschap, die van de Staten zitting eischte in de Generaliteits Rekenkamer en drie zetels in 't Hof van Holland, de benoeming van een nieuwen Drossaard verhinderd door het volgen van eene taktiek van obstructie, n.l. het weigeren om de nominatie van alle onderwijl open komende ambten in behandeling te nemen zoolang hare eischen niet ingewilligd waren ¹⁾. Amsterdam had aanvankelijk Burgemeester Albert Coenraetsz. Burgh candidaat gesteld, wijl deze zich alleen onder die voorwaarde bereid verklaard had de hem in Juli 1647 opgedragen Ambassade naar Moscovie te aanvaardden ²⁾. Na den dood van Burgh, in December 1647, kwam de stad met de candidatuur van den zoon van Andries Bicker, den 25-jarigen Gerard Bicker, voor den dag; tegenover dezen stelde Pauw zijn zoon Reynier Pauw candidaat. Eene botsing tusschen de beide leiders der Statenpartij was van nu af onvermijdelijk. Hoezeer Pauw ook in de laatste jaren met Bicker éne lijn getrokken had, te Amsterdam had men den zoon van „het looze Reintje” nooit recht vertrouwd: zijn vriendschap met Bicker was er een als van Herodes en Pilatus, spotte men ³⁾. Den 10^{en} Maart 1649 gingen de Staten van Holland — nadat zij den 3^{en} Maart tevoren met de Edelen tot een vergelijk gekomen waren ter vereffening van de hangende geschillen ⁴⁾ — tot het opmaken van de drietalen voor de verschillende vacerende ambten over; voor het Drostaatschap werden genomineerd: Gerard Bicker, Reynier Pauw, en, om het drietal vol te maken, de Gecommitteerde Raad Johan van der Meyden ⁵⁾. De benoeming stond thans aan den Prins. Door de aanstelling van Pauw zou hij Amsterdam en de „Bickersche ligue” tegen zich in 't harnas jagen; het voortrekken van den jongen Bicker zouden Pauw en zijn aanhang hem niet vergeven. Hij koos het laatste en zocht door Andries Bicker te believen dezen voor zich in te nemen: den 24^{en} Maart benoemde hij Gerard Bicker tot Drossaard ⁶⁾. Maar de oude republikein liet zich door geen vorstengunst van zijn vast afgebakend pad afbrengen; noch de hem door Willem II betoonde welwillendheid, noch de voor den vader zoo vleedende oplettenheden, in 't begin van 't volgende jaar, 1650, aan den toen te Parijs verblijvende jongen Drossaard door Mazarin bewezen ⁷⁾, konden Andries Bicker voor den Prins en zijne Franschgezinde politiek gunstig stemmen. Zoo had de Stadhouder niet alleen Pauw van zich vervreemd, maar ook Bicker niet gewonnen ⁸⁾. Bij den eerzuchtigen jongen Oranje, die, het hoofd vol grootsche plannen, zich in de voor hem ondragelijke vredesatmosfeer beklemd begon te voelen, wekten de onwil en de tegenwerking van de Staatsgezinde regenten diepe verbittering. Den 14^{en} Augustus 1649 schreef hij, denkelijk aan Mazarin: „Je voudrais pouvoir rompre le col à tous les coquins qui ont fait la paix, et assurez-

1) Resol. Voedschap 11 Juni, 14 Nov. en 15 Dec. 1648.

2) Ibid. 8 Juli 1647.

3) Vgl. het pamflet „Des Drackers Belydenisse”, Kunttel 5765, aangehaald bij Dr. P. J. Blok, *Geschiedenis van 't Nederlandsche Volk*, IV, p. 441.

4) Resol. Holland 2 en 3 Maart 1649.

5) Johan van der Meyden was gehuwd met eene stiefdochter van den vorigen Drossaard, Pieter Cornelisz. Hooft. Zie hierachter, I, p. 387.

6) Resol. Holland 10 en 27 Maart 1649.

7) Groen van Prinsterer, *Archives de la Maison d'Orange*, 2^e Serie, IV, p. 340

8) Ibid., p. 423.

vous que je ne perdray pas un moment de temps de faire ma cabale pour les ruiner¹⁾).

Het voornemen van den Prins was zich met Frankrijk te verbinden om Spanje weer den oorlog te verklaren en dan van de onmacht van de Spaansche monarchie gebruik te maken om haar de Zuidelijke Nederlanden te ontweldigen. Vervolgens wilde hij tegen den Protector den strijd aambinden, om zijn zwager Karel II op den Engelschen troon te herstellen. Voor de Staatsche partij waren al deze voornemens even zoovele schrikbeelden. Oorlog beteekende voor de Republiek: zware belastingen, dus „divertcering van de negotie”; daarenboven verzetten Amsterdam zich met hand en tand tegen de verovering van Vlaanderen, die de herleving van den Antwerpschen handel ten gevolge zou hebben. Daarom was het niet alleen uit zuinigheid, maar ook — en vooral — om den Stadhouder te beletten zijne plannen ten uitvoer te leggen, dat de Staten van Holland, onmiddellijk na de sluiting van den Munsterschen vrede, het voorstel deden tot afdanking van een groot gedeelte van het legereffectief. Met de reductie, die in Juli 1648 plaats had en waartoe de Prins zijne toestemming gegeven had, waren de Staten echter niet tevreden: zij eischten in 't zelfde en in 't volgende jaar eene nog veel aanzienlijker vermindering der legerlasten. Dit geschil had nog wel bijgelegd kunnen worden, maar toen het bleek dat de Staatsgezinden er eene beginselkwestie van wilden maken en zich beriepen op het stelsel der provinciale souvereiniteit, dat aan de Staten van elke provincie de opperste macht toekende over de troepen die te harer repartitie stonden, — de oude twistappel uit de laatste jaren van Oldenbarnevelt, — was een conflict met den Kapitein-Generaal en de Algemeene Staten onvermijdelijk. Willem II vlamde er op, het weerspannige Holland en bovenal het trotsche Amsterdam, dat de ziel was van de oppositie, te vernederen en naar zijn wil te dwingen; want, slaagde hij hierin niet, dan zou hij voor de Staatsgezinden, Andries Bicker en de „ligue”, smadelijk het onderspit moeten delven. Het besluit der Staten van 4 Juni 1650 om op eigen gezag de betaling van 12 compagnieën ruitery en 31 compagnieën infanterie te staken, waarbij zij hunne bevoegdheid overschreden, gaf den Prins aanleiding tot het nemen van doortastende maatregelen. Den volgende dag dreef hij in de Staten-Generaal de resolutie door, waarbij besloten werd eene bezending bij de Hollandsche steden te doen rondgaan om haar van hare oppositie af te brengen en waarbij de Stadhouder gemachtigd werd zoodanige maatregelen te nemen, als hij zou oordeelen in het belang van de rust van den Staat te behooren. Willem II stelde zich zelf aan 't hoofd ervan; hij wist welke ontvangst hem bij zijne rondreis te Amsterdam wachtte, maar dit kon hem niet weerhouden: hij wilde juist eene beleediging uitlokken, die hem aanleiding zou kunnen geven tot represailles. Verscheidene der bezochte steden volgden ten aanzien van de bezending de houding, door Amsterdam in 1639 aangenomen, en weigerden rechtstreeks met de algemeene landsregeering in onderhandeling te treden. Ook bij het bezoek aan Amsterdam, dat de deputatie voor het laatst bewaard had, stiet zij het hoofd. Den Prins werd door Burgemeestren eerst als lid der bezending en daarna als Stadhouder audientie in de Vroedschap geweigerd. Met veel niterlijk vertoon van gramschap verliet hij den 24^{en} Juni, daags na zijne aankomst, de stad;

1) Groen van Prinsterer, Archives de la Maison d'Orange, 2e serie, IV, p. 314.

den 27^{en} Juni kwam hij in de vergadering der Staten zijne klachten indienen over haar handelwijze. Deze toespraak liet hij daarop in druk verspreiden om de publieke opinie voor zich te winnen. Amsterdam leverde bij de Staten een tegenvertoog in en zocht, op 't laatste oogenblik voor de gevolgen van een conflict terugdeinzende, in de zaak der afdanking van 't krijgsvolk met den Prins een vergelijk te treffen. Alles scheen op het punt om te worden bijgelegd, toen Willem II, die niet wilde verzuimen gebruik te maken van de langverwachte gelegenheid om de oplossing der geschillen naar zijn wil te forceeren, besloot, tot de bekende dwangmaatregelen over te gaan. Den 20^{en} Juli gaf hij aan zijn neef Graaf Willem Frederik van Nassau order om in stilte in den omtrek van Amsterdam eene troepenmacht bijeen te brengen en daarmede bij verrassing de stad binnen te trekken. Wanneer deze aldus bezet zou zijn, zou de Prins er zijne intrede houden en de regeering naar zijn zin veranderen, waarbij hij in 't bijzonder het oog had op de Burgemeesters Andries Bicker en Anthony Oetgens van Waveren, die hij voor de aanstichters van de Amsterdamsche oppositie hield. De indruk, door dit forsche optreden in geheel Holland gewekt, zou hem in staat stellen daarna in alle overige steden van het gewest insgelijks „de wet te verzetten”. Om de hem weerstrevende steden alvast schrik aan te jagen, liet hij zes van hunne gedeputeerden ter dagvaart van Holland op denzelfden dag, waarop hij meende dat zijne troepen Amsterdam zouden binnengetrokken zijn, te 's-Hage in hechtenis nemen en gevangenlijk naar Loevesteyn voeren. Men weet welk een jammerlijk figuur hij sloeg toen het bleek dat de aanslag op Amsterdam mislukt was. Door den Hamburger postbode, die eene verwaalde afleiding ruiterij 's nachts op de Hilversumsche heide had ontmoet, was den volgende morgen vroeg, 30 Juli, te Amsterdam de tijding daarvan ingebracht. Onmiddellijk had Cornelis Bicker, de eenige van de drie Burgemeesters ¹⁾ die in de stad was, de vereischte maatregelen van tegenweer genomen, de poorten doen sluiten, de bruggen ophalen en het geschut op de wallen planten, en had hij de Vroedschap bijeengeroepen ²⁾. Toen het Stadhouderlijke heir de stad naderde bleek zij al „overcind” te staan, zoodat Willem Frederik van het volvoeren van zijn order moest afzien en op de hoogte van de hofstede Welna aan den Amstel zijne troepen doen halt houden. Vandaar zond hij aan Burgemeesteren den eigenhandigen brief van den Prins, dien hij hun, zoo de onderneming geslaagd was, na zijn intocht in de stad had moeten overhandigen. In de gegeven omstandigheden

1) Burgemeester Wouter Valekenier was een week te voren overleden. De twee overige ambtgenooten van Bicker waren afwezig: Nicolaes Corver woonde te 's-Hage de dagvaart bij, terwijl Anthony Oetgens van Waveren voor de verpachting der gemeenelands middelen te Alkmaar vertoefde.

2) De kortlaarheid van Cornelis Bicker blijkt, behalve uit zijne houding, bij deze gelegenheid, ook uit een ander voorval, dat een week te voren had plaats geggeven, en waar het pamflet „Het Tweede Deel Van 't Hollands Präärtjen Tusschen Vijf Perzooenen”, Knuttel 6830, melding van maakt: „Ontrent acht daghen voor de Berserte kreegh de Heer Cornelis Bicker, op een Sondagh smorgens, de weet, dat den Dam evenen buyten de Haarlemmerpoort last lee van door te breeken, naardien men de wint ayt het Noordwesten met een groote parsinge van water daartegens had. Terstont geeft hy order tot arbeeyden en alle nodigen behoeften om het ongeluk voor te komen: doch geen dingen maken de paarden zoo vet als de ooghen van hun Meesters; des ziele de Heer Burgemeester daar terstont byvoegt, en ghedhrigh, van des morgens ten tienen tot des avonts ten zevenen, zonder eeten of drincken bleef. Elk arbeyder nam noch een hall nurije tot verposingh, maar hij, hoewel het niet dee dan regenen en wayen, liep gedhrig van het een op het ander, brengende door zijn naarstigheyt zulek een lust in 'darbeyders, dat den Dijk in kort een tijdt verzekert en wel verzoght was”.

viel deze missive natuurlijk geheel uit den toon; Burgemeesteren konden er evenwel uit opmaken wat hun boven het hoofd had gehangen.

Wie ook binnen de stad bij de onverwachte nadering van 't krijgsvolk het hoofd mocht verliezen, de Bicker's legden eene Olympische kalmte aan den dag. Zij begrepen hoezeer, door het mislukken van den overval, hunne positie tegenover den Prins versterkt was. Op het garnizoen, dat sedert 1646 onder bevel van den Kapitein-Majoor der stad, Jacob Bicker, een schoonzoon van Andries Bicker, stond, konden zij zich verlaten. Van de trouw en de afhankelijkheid van hunne burgerij waren zij zeker; hunne politiek, die er op berekend was geweest de drukkende lasten, welke de oorlog het volk op de schouders gelegd had, te verlichten, was naar het hart van de Amsterdammers, die twee jaren te voren bij de feestelijke vertooningen op den Dam, waarmede 5 Juni 1648 de vrede van Munster luisterrijk gevierd was, wel geen enkele van de allegorische tooneelen zoo toegejuicht zullen hebben als dat, waarin voorgesteld werd hoe Mars gebocid, Vulkan in 't wapensmeden gestuit en 't krijgsvolk betaald en gedeeltelijk afgedankt werd ¹⁾. Konden de Bicker's dus op burgers en soldaten staat maken, in den boezem zelf van den magistraat bedreigde hen een ernstig gevaar, waartegen zij zich niet konden wapenen. De invloedrijke positie der Bicker's had hun daar al sedert lang tal van benijders bezorgd, wien het tot nog toe niet aan den lust, alleen aan de middelen ontbroken had om aan hunne oppermacht een einde te maken. Aan het hoofd van deze vijandelijke fractie stond Anthony Oetgens van Waveren, die als Burgemeester ouder in bediening was dan Andries Bicker, maar door hem al spoedig op den achtergrond geschoven was en van 1638 tot 1649 zelfs niet éénmaal het Burgemeesterschap bekleed had. In laatstgenoemd jaar was hij weer, nevens Andries Bicker, als Burgemeester ten tooneele verschenen; in 1650 was hij zelfs als zoodanig aangebleven en had hij zich het ambt van Commissaris-politiek in den kerkeraad, opgevallen door het overlijden van zijn zwager Reael ²⁾, doen toekennen ³⁾. Blijkbaar waren de vijandelijkheden tusschen de beide antagonistische tijdelijk bijgelegd; maar welke oorzaak school er achter deze onverwachte entente na jarenlangen strijd? Wij kunnen enkel een vermoeden opperen. Bicker zal het waarschijnlijk raadzaam geoordeeld hebben om, vóór hij de beslissende worsteling met den Oranjevorst aanbond, zich met Oetgens en diens fractie te verzoenen, ten einde voor een aanval in den rug, in de Amsterdamsche Vroedschap zelf, gedekt te zijn. Tot zulk eene schijnverzoening zal Oetgens, die, blijkens het getuigenis van Bontemantel, waar het te pas kwam „seer wel" kon „swijgen en vainsen" ⁴⁾, zich wel hebben laten vinden; toch belette hem dit niet reikhalzend uit te zien naar eene gelegenheid om de door hem fel gehate Bicker's ten val te brengen. Reeds eenmaal — wellicht in 1639, toen de Staten-Generaal beproefd hadden de Amsterdamsche oppositiepartij om te werpen ⁵⁾, van welk jaar Oetgens' achteruitzetting dagteekent, — had deze hun den voet dwars gezet, maar zij hadden hem „geschopt" en hem sedert dien jaren lang buiten het bewind weten te houden.

1) Wagenaar, Amsterdam, I, p. 557.

2) Vgl. hiervóór, p. LXXXV.

3) Kerkelijk Amsterdam, p. 535.

4) Bontemantel, t. a. p., II, p. 109.

5) Zie hiervóór, p. LXXXVI.

Het viel den Bicker's niet moeilijk hun tegenstander telkens in zijne eigen netten te vangen door onbarmhartig zijne hebzucht bloot te leggen en hem daardoor aan de „wangunst" van den Raad prijs te geven ¹⁾. Eén staaltje moge hier volstaan: Oetgens had b.v. bewerkt, dat de beslissing over het eigendomsrecht van een gedeelte der door zijn vader en zijn oom in 1622 aan de stad verkochte gronden hangende bleef, om die te zijner tijd in zijn voordeel te doen uitwijzen. Daar hadden de Bicker's partij van getrokken. In Januari 1648 hadden zij hem, na jarenlange onderhandelingen, gedwongen tot een voor hem zeer nadeelig vergelijk, waarbij hij niet alleen aan de stad het eigendom van de betwiste erven moest afstaan tegen den prijs, waarvoor zij ze aan derden zou kunnen verkoopen, maar zich ook verbond de achterstallige melioratie over deze erven, ten bedrage van *f* 12.771 te voldoen; ingevolge dit accoord betaalde hij, na aftrek van de opbrengst der verkooping van de erven, 25 Januari 1650 ter Thesaurie een bedrag van *f* 6401 ²⁾. Voor den hebzuchtigen Burgemeester was dit eene bittere pil geweest en hij haakte er naar zich op hen, die ze hem toegediend hadden, te wreken; deze zoepte vreugde mocht hij zes maanden later smaken bij gelegenheid van 's Prinsen onderneming tegen Amsterdam. Pas was Willem II, die na het ontvangen van de tijding der mislukking van den aanslag naar Amsterdam vertrokken was, te Amstelveen aangekomen, waarheen de troepen teruggetrokken waren, of Oetgens stelde in het geheim pogingen in 't werk om zich, achter zijne collega's om, met hem te verstaan. Door den aarts-intrigant Mr. Johannes Polyander van den Kerekhoven, Heer van Heenvliet, Luitenant-Houtvester van Holland, liet de Burgemeester den Prins zijne onderwerping aanbieden ³⁾, en zoozeer voelde de Stadhouder zich in 't nauw gedreven, dat hij, die tevoren van plan geweest was na de verrassing der stad zoowel Oetgens als Bicker af te zetten, nu de toegestoken hand greep en er zich mede moest vergenoegen den eerstgenoemde tegen den ander uit te spelen. Den 1^{en} Augustus zinspeelde Z. H. tegenover de commissie, door de Amsterdamsche Vroedschap naar hem afgevaardigd, op de wenschelijkheid om „tot dienst en rust der stad" een paar Heeren uit de regeering te ontslaan. Den volgende dag kwam hij daarop terug en stelde hij als voorwaarde voor de opheffing van het beleg, behalve dat de stad aan den staat van oorlog, zooals die door de zes andere provincien aangenomen was, hare goedkeuring zou hechten en in de Staten zou verklaren de door den Prins gevangen genomen Heeren als uit hunne betrekkingen ontslagen te beschouwen, dat de Heeren Andries en Cornelis Bicker — de beide tegenstanders van Oetgens — van hunne ambten afstand zouden doen.

Voor de Bicker's was het zaak thans den moed niet te laten zakken. In de Vroedschap, dienzelfden dag bijeengeroepen om over 's Prinsen voorwaarden te beraadslagen, heerschte onder de Raden „grote consternatie ende traewwhertigheyd", waardoor, naar Andries Bicker bericht, „wellicht consent soude gedragen zijn geweest, ten waere 't selfde door andere heftigh waere tegengesproocken", zoodat „het 2^e en 3^e point plat afgeslagen is". Maar de afgevaardigden, die het besluit der Vroedschap aan den Stadhouder waren gaan overbrengen, rapporteerden in den

1) Bontemantel, t. a. p., II, p. 109.

2) Resol. Vroedschap 2 Jan. 1647; Resol. Thes. 1, fo. 135; Rapiamus 1649, fo. 116.

3) Bontemantel, Resol. Raad (M. S.), I, 1, p. 141.

Raad den 3^{en} Augustus, dat Z. H. wat de uitsluiting der Bicker's betrof, „daer mordicus by bleef persisterende". Men verzocht nu Andries Bicker, zijn advies uit te brengen, maar hij weigerde zich over zijne eigen zaak uit te laten, waarop „perplexiteit by de Heeren gevonden sijnde, als strydende [de eisch van den Prins] tegens den eet ende privilegie van de Stad", men Andries Bicker en zijn broeder Cornelis uitnoodigde, „ten dienste van de Stad" vrijwillig hunne ambten te willen neerleggen, daar men niet het recht had hen te ontslaan. De beide broeders verklaarden zich daartoe onmiddellijk bereid; het antwoord van Andries deelt hijzelf in de volgende bewoordingen mede: „'t selfde seer gaerne ende meerder ten dienste van de stad en de ingesetenen van dien te willen doen, ende my van herten leet soude sijn, dat iemant om onsentwille in eenige swarigheyt souden comen, die ick bemerckte dat by veelen mijns oordeels te groot geapprehendeert wierde". De beide Heeren werden door den Raad „zeer affectueuselijk" bedankt en hun toegezegd „dese gunste aen haer E. E. personen, familie ende nacomelingen, by alle gelegentheden van wege 't gemeen te (zullen) erkennen" ¹⁾. Denselviden dag werd het verdrag tusschen den Prins en de afgevaardigden der stad op de door den eerstgenoemde geëischte voorwaarden gesloten.

Er is nog veel raadselachtigs in de schielijke ontkenning van de tragi-comedie, die in de eerste Augustusdagen van 1650 in en om Amsterdam werd afgespeeld. De berichten van de tijdgenooten daaromtrent zijn meestal in zoo voorzichtige bewoordingen gesteld, dat de juiste toedracht er niet uit op te maken is ²⁾. Men moet zich voornamelijk met vooronderstellingen vergenoegen. Er is alle reden om aan te nemen, dat de commissie, door de Vroedschap naar den Prins afgevaardigd om met hem over de voorwaarden van het verdrag te beraadslagen, — bestaande uit Burgemeester Cornelis de Graeff van Zuidpolsbroek en zijn neef den Raad Pieter Cloeck, benevens twee leden van de kerkelijke partij: Simon van der Does, den laatst overgeblevene van de in 1618 door Maurits benoemde Raden, tevens den Nestor van de Vroedschap, en Nicolaes Tulp, — de Heeren Bicker, de beide ongetwijfeld door Oetgens aangewezen zondebokken maar slappes heeft verdedigd en ze met opzet aan de wraak van Willem II opgeconferd heeft. De uitslag van de onderhandelingen, die op overhaaste wijze beëindigd werden,

1) De betuigingen van erkentelijkheid, den Bicker's van stadswege gedaan, waren geen ijdele klanken. Dertig jaren later, in 1681, wendde Amsterdam, toen de Deensche Koning onrechtmatig beslag legde op de langgoederen, door hem aan den bankier Joachim Irgens wegens voorgeschoten gelden in pand gegeven, in Denemarken al zijn invloed aan ten gunste van de weduwe van Irgens, „alsoo het is de dochter van de wt. Andries Bicker sal, die in sijn leven het burgermeesterschap binnen dese stad heeft bekeeld en aen wiens naem alsnoch niet alle lot en eer geslaght wert" (zie hierachter, I, p. 347).

2) Men vgl. b.v. het verhaal bij Aitzema, III, p. 447 (ook afgedr. bij de Wiesquefort, ed. Lenting, I, p. 315): „My is naderhand ghelooftwaerdigh verhaelt, als soo hardt ghedronghen wiert op de exclusie van de Bickers, dat het advijs van den Raedt niet was om sulckx toe te staen, waer naeder instantie te doen, om de exclusie te declineren. Des onanagesien quamen N. ende N. in het Torontje ende eyeschen de Stock ende het Zeghel om het accoort ofte tractaet met de Prins te bevestigen. De Heer van Swieten seyde, den Raedt hadde besloeten, men soude eerst naeder instantie doen om de exclusie te beletten. N. ende N. seyde, soodanighe instantie soude doch te vergeefs sijn, nemende alsoo de eene de Stock, en de andere, het Zeghel, en voeren aae het Leger, voltreckende het accoort niet teykenen en zegelen. Sy waren naeuwelijcx gegaen, of de Heer van Cortenhoven quam in diligentie tot Amsterdam, verseeckerende dat de Staten Generael door een aensienlijke Deputatie den Prins souden gaen versoeken om wederom in den Hage te komen; dienvolgens dat de exclusie niet noodigh was".

juist toen de Prins op het punt stond om door afgevaardigden uit de Staten-Generaal teruggeroepen te worden, is wel geschikt om ons in dit vermoeden te versterken. Eene uitlating van een zoo bevoegd beoordeelaar als Johan de Witt, in 1667, leert ons dat deze het gedrag der commissie volstrekt afkeurde en dat hij de leden ervan niet voor goede patriotten aanzag ¹⁾; en toch was haar woordvoerder de oom en vertrouwde van den Raadpensionaris, Cornelis de Graeff, geweest! Beschouwen wij dit oordeel, of, eigenlijk gezegd, deze veroordeeling in verband met de hoogst dubbelzinnige houding van dezen Burgemeester bij gelegenheid van de eerste verwijdering van Andries Bicker, in 1643, dan is het vermoeden gewettigd, dat de ondoorgrondelijke de Graeff, misschien meer nog dan Oetgens, tot den val van de heftige en heerschzuchtige Bicker's, wier politieke gedragslijn rechtstreeks tegen die van den gematigden en concilianten Heer van Zuidpolsbroek indruischte, heeft bijgedragen ²⁾. Hoe dit zij, het is zeker, dat de positie van de gebroeders Bicker in 1650 te Amsterdam niet zoo sterk was, dat, bij weigering van hun kant om vrijwillig van hunne posten afstand te doen, de Vroedschap hen niet tegen hun wil zou prijsgegeven hebben. Dit zagen zij in, en zij verkozen daarom „le beau rôle" aan zich te houden, door aan hunne terugtrekking den schijn te geven van eene edele zelfopoffering ten bate van hunne medeburgers, eene daad, die de lier van een in regentenkuiperijen minder ervaren dichter, n.l. Vondel, tot hooggestemde verzen vermocht te bezielen. Ook de practische zijde der kwestie zal aan hun besluit niet vreemd geweest zijn, want „die oorlochspreparaten" in de stad veroorzaakten den Amsterdammers „sulck een retardament der negoty en wisselen", dat „daeruyt een totale ruïne van negoty en wisselen soude veroorsaect sijn geweest, soo sy dat mit 't voorschreven verdrach niet in tijts hadden voorgecomen" ³⁾. De schade, door het beleg aan den Amsterdamschen handel in die weinige dagen toegebracht, wordt door een tijdgenoot op 10 millioen gulden geschat ⁴⁾:

„Al de welvaert ging verlooren
Als men op den handel zag" ⁵⁾.

De Bicker's hadden er dus, in hunne hoedanigheid van kooplieden, alle belang bij om zoo spoedig mogelijk aan het voor den handel zoo noodlottige beleg een einde te maken. Door hunne mede-regenten in den steek gelaten en verraden, bij het volharden in hun verzet met materieelen ondergang bedreigd, waren zij wel gedwongen het fiere hoofd in den schoot te leggen. Hoe weinig ernst het hun overigens met hunne abdicatie was, bleek, toen zij na hun aftreden te Amsterdam „hemel en aarde bewogen om hun verloren invloed te herwinnen en dien van den Prins te ruineeren". De Fransche Resident in den Haag, Brassat, wien deze intriges

1) Bontemantel, t. a. p., II, p. 424, noot 2.

2) De Wicquefort deelt over de uitsluiting der Bicker's mede: „C'est pourquoy le Conseil de la ville eut de la repugnance à y consentir, et ne les auroit pas sacrifiés en effet au ressentiment du Prince, sans les artifices de quelques uns, qui ont bien seeu occuper le poste des disgraciés, et s'y maintenir tant qu'ils ont vescu" (I, p. 315). Dit kan alleen op Cornelis de Graeff slaan, op wien, na den val van de Bickers, het „magnificat" overging, en die, zijn leven lang, zich in 't bezit daarvan mocht blijven verheugen.

3) en 5) Pamlet „'t Hollandts Rommelzootje", t. a. p.

4) Brief van Hendrik van der Capellen aan de Gedeput. van het Graafschap Zutphen, afgedr. in de Chronijk van 't Historisch Genootschap te Utrecht, 1861, p. 382.

der beide ontslagen leiders niet weinig zorg baarden, bleef het oog op Amsterdam gevestigd houden; in October meldde hij aan Mazarin, dat er langs minnelijken weg met de Bicker's niets te beginnen was: de Prins zou ze gaarne voor zich winnen, „mais de gagner ces deux hommes, remplis de vent et de vengeance, il y a peu ou point d'apparence" ¹⁾. Brasset toonde zich niet juist ingelicht, waar hij zich Amsterdam voorstelde als nog bezield door den geest van het gevreesde broederpaar. De omstandigheden zouden weldra bewijzen, dat de troeven en reeds in andere handen overgegaan en de Bicker's voor goed „uit het spel geraakt" waren.

De uitsluiting der „Heeren Bickers" was niet van langen duur: den 6^{en} November van 't zelfde jaar 1650 luidden de klokken, die het overlijden van Hollands Stadhouder den volke kond deden, het nieuwe bewind van de Staatsgezinde partij in. Veertien dagen later werden de beide ontslagenen in triumph weer in hunc ambten hersteld. Vondel juichte:

„ Cicero
 Noch Aristides keeren zoo
 Verheerlijkt uit hun ballingschap,
 Als dees Gebroeders op den trap
 Van hun geweigerde ampten" ²⁾.

Zoo mocht de dichter zingen, in werkelijkheid kwamen de Bicker's den gevoelige knak, die aan hun prestige toegebracht was, niet meer te boven. Den 13^{en} Juli, twee weken vóór het beleg, had de Vroedschap Andries Bicker voor één jaar in de Admiraliteit te Amsterdam gedeputeerd ³⁾; hij overleed nog vóór zijn zittingstijd om was, 24 Juni 1652. Zijn broeder Cornelis werd na afloop van zijn ambtsjaar als Burgemeester ⁴⁾, in Februari 1651 naar de Gecommitteerde Raden afgevaardigd ⁵⁾; zooveel belang hechte men er aan hem uit Amsterdam te verwijderen, dat daarbij voor het eerst sedert 25 jaren met de traditie, die wilde dat voor deze commissie alleen leden van de Vroedschap verkozen werden, gebroken werd ⁶⁾. Hij overleefde al zijne broeders, en hoewel hij, na zijne drie jaren in den Haag uitgediend te hebben, in 1654 weer Burgemeester werd, zijn invloed had hij verloren. In Augustus 1653 klaagde hij aan Burgemeesteren, dat hij „van de Heeren van Amsterdam wynnich gerespecteert wort, en (dat men) geen correspondentie met hem als Gecommitteerde Raede (was) houdende, als wel met andre, die in Gecommitteerde Raeden vóór hem geseeten hadde, gedaen was" ⁷⁾. Hij zou

1) Groen van Prinsterer, t. a. p., 2e Serie, IV, p. 423

2) Werken van Joest van den Vondel, uitgeg. door Mr. J. van Lennep, VI, p. 73

3) N. I. Om er den zittingstijd van Dr. Albert Bas, die 27 Februari 1648 benoemd en in Juni 1650 overleden was, uit te zitten.

4) Cornelis Bicker was na zijn vrijwillig aftreden in Augustus 1650 niet vervangen. Men was blijkaar te Amsterdam met het geval, waarvan geen precedent bestond, verlegen in de plaats van zijn ambtgenoot Wouter Valkenier, die den 23^{en} Juli van 't zelfde jaar overleden was, had men reeds den 16^{en} Augustus d. a. v. — dus binnen de maand — een nieuwen Burgemeester gekozen: Dr. Frans Banningh Cocq (Vgl. Amsterdam in de 17e eeuw, Amsterdams verzet tegen de staatkunde der Oranjes, door Dr. G. W. Kerukamp, p. 185).

5) Resol. Vroedschap 2 Febr. 1651.

6) De laatste keer was dit in 1623 gebeurd, toen de Oudburgemeester Frederik de Vrij voor zijne politieke tegenstanders het veld had moeten ruimen en door hen naar 's-Hage afgevaardigd was.

7) Bontenmantel, Resol. Raad (M. S.), I, 1, p. 142.

de grootheid van zijne familie niet lang meer overleven: in 't volgende jaar, den 15^{en} September 1654, volgde hij zijne broeders in den dood.

Het kan voor de Bicker's een troost geweest zijn, dat hunne meest verbitterde tegenstanders, wel verre van uit den nieuwen staat van zaken voordeel te trekken, in het lot van de gevallen leiders moesten deelen. Anthony Oetgens, de „fali-vouwer”, mocht de vruchten van zijn verraad niet plukken: hoeveel moeite hij zich, zooals uit het vervolg blijken zal, ook gaf, om weer Burgemeester te worden, het gelukte hem niet ooit meer op den Burgemeesterlijken zetel plaats te nemen. In 1651 werd hij Thesaurier, daarna volgde hij in 1652 Andries Bicker op in de Admiraliteit, waar hij het volgende jaar bleef zitten en in 1655 kreeg hij zitting in de Staten-Generaal. Zijn laatste levensjaar, 1658, sleet hij ambteloos te Amsterdam. Jan Cornelisz. Geelvinck, de voornaamste aanschijter van de tijdelijke verwijdering van Andries Bicker in 1643, en die in de laatste twee jaren door de Bicker's in de Weeskamer was opgeborgen, besteedde ook in 1651, zijn sterfjaar, niet meer het eergestoelte. Zoo waren de hoofden der elkander vijandig gezinde fracties gezamenlijk op zijde geschoven: geen oude vreten behoeften voortaan meer de eendracht tusschen de leiders der Amsterdamsche regeering te verstoren. De man, die, buiten en boven de partijen staande, deze pacificatie tot stand bracht, en zich aldus van zijne meest eminente mededingers wist te ontslaan, op eene wijze die den ervaren diplomaat verraadt, was Cornelis de Graeff, wien thans het magnificent in zijn vollen omvang toeviel. In 1651 nam hij in Burgemeesterskamer zitting, met zijn zwager Dr. Frans Banningh Cocq als ambtgenoot nevens zich; in het volgende jaar bleef hij als Burgemeester aan. In 1653 werd Banningh Cocq weer Burgemeester en werd de Graeff's andere zwager, Dr. Jan Bicker, mede tot de Consulaire waardigheid verheven.

Met vaste hand aanvaardde de Graeff de teugels van het bewind. De bewonderenswaardige tact, waarmede hij zich van het begin af aan naar de plotseling zoo geheel veranderde tijdsomstandigheden wist te gedragen, bewees ten volle zijne geschiktheid voor het leiderschap van de trotsche handelsstad, die, nu het Stadhouderschap weggevallen en daardoor de geheele unie-band verstapt was, moeilijk aan de verleiding weerstand kon bieden om zich als het machtigste lid van den Staat te doen gelden. Bij het leven van den Prins was het zelfstandige en zelfbewuste Amsterdam de banierdrager geweest van het door Oranje bedreigde republikainsche beginsel in den Staat; dat de Staatsgezinde partij wel georganiseerd en hare leiding krachtig was geweest had zij aan Amsterdam te danken. Allengs had Amsterdam daardoor zulk een overwicht in de Staten van Holland erlangd, dat men er de stad van verdacht de Staten — sommige Prinsgezinden insinueerden zelfs: met Engelsche hulp — aan zich ondergeschikt te willen maken ¹⁾. Zoolang er een Stadhouder te bestrijden was geweest, hadden de overige steden zich gewillig deze hegemonie van hare machtige zuster laten welgevallen; de dood van den Prins maakte aan deze volgzzaamheid een einde. Men was bevreesd, dat „de groote Vis van Amsterdam” de kleine zou opslokken ²⁾.

1) Groen van Prinsterer, Archives, t. a. p., 2e Serie, IV, p. 423; Wagenaar, Amsterdam, I, p. 564.

2) Pamflet „Den Ommegang van Amsterdam” (1650), Knuttel 6773.

en men zag voortaan nauwlettend toe, dat de eetlust van Amsterdam niet al te onbescheiden werd. Dit bleek bij de verkiezing van een nieuwen Raedpensionaris in 1651. Een van de staande eischen van de stad in de beide laatste jaren was geweest de vervanging van den zwakken, den Prins te zeer naar de oogen zienden Raedpensionaris Jacob Cats door een staatsman uit de Statenpartij: de gevoeligste slag die den Stadhouder zou kunnen treffen. Den 26^{en} Juni 1649 had de Amsterdamsche Vroedschap, bij de beraadslaging over den staat der financiën van Holland, „also men bevindt, dat de tegenwoordige deliberation van den Staet in de persoon van een Raed-Pensionaris meer vigeur ende voortdriftigheyt vereyschen, dan van den Heer Cats in zo hogen ouderdom te verwachten ofte billicklijk te vergen is, ende dat al voor lange desselfs tijt is geëxpireert” aan hare gedeputeerden ter dagvaart opgedragen „het daertoe te zien te beleyden, dat de gemelte Raed-Pensionaris Cats werde gedisponeert om zich van die charge proprio motu te ontslaen ende excuseren, ende tot dien eynde oock te gebruycken de occasie van 't opgeroerde besoigne, om den Leden, die daerover zullen comen, met des Raeds intentie in desen overeen te brengen. Ende indien de gemelte Heere Cats hierdoor niet gemoveert wordt om zyne ontslaginge te versoecken, so zullen de Heeren Gedeputeerden opentlijk ter Vergaderinge gelieven te bevorderen, dat de voorsz. Raed-Pensionaris Cats deselve onversocht werde gegeven ende dat in dese expiratie van den tijt van zynen dienst tot verkiesinge van een ander bequaem persoon in zijn plaetse werde geprocedeert” 1). Deze stap van Amsterdam was zonder gevolg gebleven en den 28^{en} Februari 1650 werd den gedeputeerden nogmaals op het hart gedrukt „de inclinatie die dese stadt heeft van de Raedt-Pensionaris van zijn charge te ontslaen” ter Statenvergadering kenbaar te maken 2). Maar de Prins kon den hem welgezinden dienaar niet ontberen en hield hem de hand boven het hoofd, en uit eigen beweging wilde deze niet heengaan. Na het overlijden van zijn beschermer kon Cats zich niet langer staande houden. Bij den eersten stoot uit Amsterdam — waar de Vroedschap den 15^{en} Mei 1651, „hare voorige resolutien inhererende”, besloot „dat de Raed-Pensionaris van hare Ed. Groot Mo., vernuits zijn ouderdom behoort geexcuseert te worden van zijne charge, ende bemerkende dat andere Leden van de Vergaderinge daertoe mede inclineren”, hare afgevaardigden ter dagvaart der Staten gelastte „omme met eenige confidente Leden te conciteren, ende despiceren na een suffisant persoon, om deselve, met communicatie van de Heeren Burgermeesteren, te helpen avanceren tot de charge van Raed-Pensionaris” 3) — zag Cats zich den 20^{en} Mei genoodzaakt zijn ontslag aan te vragen 4). Dit werd hem den 27^{en} September verleend; op aandrang van het op hem fel gebeten Amsterdam werd den aftredenden staatsman elk uitzicht op een Rekenmeesterschap „ende vordere expectativen”, als compensatie, afgesneden 5).

Als opvolger van Cats stelde Amsterdam in Juni 1651 den Haarlemschen Pensionaris Albert Ruyt, een der „Loevesteyners” van het vorige jaar, voor. De meerderheid der Staten sprak zich evenwel ten gunste van Adriaen Pauw uit. Deze

1) Resol. Vroedschap 26 Juni 1649.

2) Ibid. 28 Febr. 1649.

3) Ibid. 15 Mei 1651.

4) Resol. Holland 20 Mei 1651.

5) Resol. Vroedschap 22 Juli en 1 Sept. 1651.

had zich, na zijn breuk met Andries Bicker in 1649, achteraf gehouden ¹⁾ en had de kat uit den boom gekeken. Thans maakte hij zich den argwaan van de overige steden van Holland tegen Amsterdam ten nutte om de Amsterdammers tegen te werken en zelf naar het Raadpensionarisschap te staan. Bovendien gebruikte hij zijn invloed om Burgemeesteren van Amsterdam een hak te zetten. In Juni 1651 wist hij te bewerken dat zijn zoon Reynier, de gewezen candidaat voor het Drostambt van Muiden ²⁾, buiten de recommendatie van Burgemeesteren om, door de Rekenkamer, waar hij President van was, benoemd werd tot Bailluw van Amsteland ³⁾. Drie maanden lang werd door Amsterdam tegen Pauw geintrigeerd; eindelijk moest de stad zich in het overmijdelijke schikken en den 1^{en} September 1651 haren gedeputeerden ter dagvaart opdragen bij de Raadpensionarisverkiezing de meerderheid te volgen en hunne stem op Pauw uit te brengen ⁴⁾, die dan ook den 27^{en} September met algemeene stemmen gekozen werd ⁵⁾. Had Amsterdam op dit punt al moeten toegeven, ten aanzien van de aan Cats toegedachte bestrafing — het onthouden van het ambt, dat hij begeerde, — betoonde het zich overbiddelijk. Door hare toestemming tot de overdracht van het Rekenmeestersambt van Adriaen Pauw op zijn zoon Mr. Gerard Pauw afhankelijk te stellen van de benoeming van Mr. Andries de Graeff, den broeder van den Heer van Zuidpolsbroek, tot het sedert den dood van den Heer van Benthuyzen openstaande en door Cats vurig geëmbieerde Rekenmeesterschap der Domeinen van Holland, dwong de stad den nieuwen Raadpensionaris haar in het bereiken van haar oogmerk, hoe onvrijwillig ook, de hand te bieden ⁶⁾. Op deze wijze in de engte gedreven, moest Pauw, wien onbaatzuchtigheid ten eenenmale vreemd was ⁷⁾, zich wel tot het werktuig van Amsterdam's wraakzucht maken. Den 10^{en} Januari 1652 bewerkte hij dat de Graeff, met voorbijgang van Cats, door de Staten tot Rekenmeester werd aangesteld, waarna nog dienzelfden dag op het verzoek van Pauw om zijne plaats in de Rekenkamer aan zijn zoon te mogen overdragen, gunstig beschikt werd ⁸⁾.

Adriaan Pauw overleed in Februari 1653; in de Vroedschap werd daarop den 23^{en} dier maand andermaal besloten Ruyl in de Staten van Holland als Raadpensionaris voor te dragen ⁹⁾. „Doeh”, teekent Bontemantel aan, „Burgemeester [Cornelis Bicker] van Swieten wist het soo te maccken, dat Jan de With, pensionaris van Dordrecht, het is geworden ¹⁰⁾. Door de benoeming van Johan de Witt hadden de Staatsgezinden den rechten man op de rechte plaats gebracht: de 28-jarige staatsman, reeds bekend onder den veelzeggenden bijnaam van „de wijsheid van Holland”, mocht als hun aangewezen leider beschouwd worden. Met volle overtuiging was

1) Dr. P. J. Blok, *Geschiedenis van het Nederlandsche Volk*, V, p. 21.

2) Zie hiervoor, p. XCIV.

3) Zie hierachter, I, p. 201.

4) Resol. Vroedschap 1 Sept. 1651

5) Resol. Holland 27 Sept. 1651.

6) Resol. Vroedschap 1 Sept. en 20 Nov. 1651

7) A. de Wicquefort zegt van Adriaen Pauw: „Il avoit des qualités extraordinaires mais elles n'estoient pas toutes également bonnes, et on l'avoit trouvé tellement intéressé, qu'il n'a pu empescher qu'on l'ait jugé et corrompu” (Wicquefort, ed. Lanting-Chais van Buren, II, p. 280).

8) Resol. Holland 19 Jan. 1652.

9) Resol. Vroedschap 23 Febr. 1653.

10) Bontemantel, Resol. Raad (M. S.), I, 1, p. 23.

de Witt — op wien de onwettige gevangenneming van zijn vader bij den staats-greep, drie jaren te voren, een onuitwisbaren indruk gemaakt had, — de politiek van de thans tot het machtsbezit geraakte partij toegedaan. De ondervinding had geleerd hoe gevaarlijk de vereeniging in één persoon van het civiele gezag van een Stadhouder en het militaire van een Kapitein-Generaal voor de integriteit van de republikeinsche staatsinstellingen was; de scheiding van beide was in zijn oog het eerste vereischte om zijn vaderland voor eene anders onvermijdelijke knechting te bewaren. Vooreerst moest, om te voorkomen dat de waardigheden van Willem II reeds dadelijk opgedragen zouden worden aan zijn zoon, een kind in de wieg, in welks naam de Oranjepartij het bewind hoopte te zullen voeren, deze laatste gefnuikt en gebroken worden; de omstandigheden zouden dan later wel den weg wijzen, dien men moest inslaan om het adelaarsjong de vleugels te binden. Ook het centrale gezag der Staten-Generaal werd door den nieuwen Raadpensionaris gewantwoord: dit college had zich steeds een al te gewillig werktuig in de hand van eervuchtige Stadhouders betoond. Het hoogste gezag moest daarom niet bij de Algemeene, maar bij de provinciale Staten berusten. De Republiek beschouwde hij als een federatieven statenbond waarin aan Holland, als het gewest dat het meest in de algemeene lasten bijdroeg, de hegemonie toekwam; deze hegemonie te bevestigen en ongerept te bewaren, van Hollands Statenzaal een krachtigen impuls uit te doen gaan, die de jonge Republiek op banen van macht en grootheid zou leiden, dat was het levensdoel waar hij twintig jaren lang met onbuigzame energie en algheele toewijding naar streefde. De moeilijke taak, aan een Raadpensionaris van Holland gesteld, die, alleen over inductieve middelen kunnende beschikken, de veelhoofdige, immer onderling verdeelde regeeringsmachten tot zijne eigen inzichten over te halen en haar daarvan te doordringen had, vorderde bij hem evenveel plooibaarheid, overleg en schrandere gevatheid in de binnenlandsche politiek als in zijne diplomatieke onderhandelingen met de buitenlandsche regeeringen en hare vertegenwoordigers in den Haag; bekend is het hoe meesterlijk de Witt zich van zijne taak kweet, hoe zijne ijzeren volharding, zijne ontzaglijke werkkraft hem in staat stelden alle moeilijkheden te boven te komen en alle takken van het staatsbestuur volkomen te beheerschen, en hoe het politieke programma van het eerste Stadhouderlooze tijdperk zich ten slotte zoozeer in hem verpersoonlijkte, dat dit tijdvak als „de tijd van Johan de Witt” in onze geschiedenis pleegt aangeduid te worden. De macht, om zijne staatkundige beginselen in daden om te zetten, ontleende de Witt uitsluitend aan het vertrouwen en den aanhoudenden steun van zijne meesters, de Staten van Holland. Hun vertrouwen won hij door zijne onkreukbare eerlijkheid en zijne beproefde onbaatzuchtigheid; geen middel werd door hem verznimd om zich ook hun steun blijvend te verzekeren. Te dien einde trachtte hij in de steden van Holland zijn invloed op hechten grondslag te vestigen: zijn eigen huwelijk moest dienen om te Amsterdam vasten voet te krijgen en ook daar — evenals te Dordrecht, waar zijn vader en daarna zijn broeder Cornelis het Burgemeestersambt bekleedden, en te Rotterdam, waar zijn broeder in eene voorname regentenfamilie getrouwd was — een bolwerk voor de macht van het „redoutabele geslacht” ¹⁾ der de Witten op te

1) Mr. D. Veegens, Historische studien, II, p. 79.

werpen door het aanknoopen van invloedrijke relatien in den leidenden regentkring. Hij sloeg daarom het oog op Wendela Bicker, eene nicht van wijlen den hem goedgezinden Burgemeester Cornelis Bicker, die tot zijne benoeming bijgedragen had, en eene dochter van den overleden Burgemeester Jan Bicker; als nicht van den Burgemeester Cornelis de Graeff, wien na de gebeurtenissen van 't jaar 1650 te Amsterdam het magnificent toegevalen was, voldeed zij in alle opzichten aan de vereischten. Den 16^{en} Februari 1655, twee weken nadat de Graeff voor de vijfde maal in Burgemeesterskamer had zitting genomen, had het huwelijk plaats.

Had Amsterdam in Andries Bicker, den in het kanospel van den handel gestaalden koopman, met zijn strengen en stroeven burger trots, een strijdbaar voorvechter voor zijne door de Stadhouders bedreigde belangen gehad, de stad was, toen na den dood van Willem II de republikeinsche oppositie regeeringspartij werd, wel gedwongen geweest haar meesterachtigen toon wat te laten zakken en met meer bezadigheid op te treden ¹⁾. Thans had zij een leider noodig, toegerust met den tact, de inschikkelijkheid en de plooibaarheid van een diplomaat; wij zagen reeds hoe in 1650 Cornelis de Graeff van Zuidpolsbroek, die in zijn persoon al deze eigenschappen vereenigde, zich van het leiderschap van de Amsterdamsche regeering had meester gemaakt. Hoffelijk en minzaam in zijn optreden, verried de Graeff in zijn voorkomen de aangeboren distinctie van den echten patriëer; op zijn portret treft ons in de lenige gestalte met den intelligenten kop een mengsel van lossen zwier en rustige zelfbewuste kracht ²⁾. Door zijn helderen blik en breede inzichten, door de in zijne familie traditioneele gematigdheid van oordeel, die ook hij aan den dag legde, en de weergalooze behendigheid, waarmee hij alle omstandigheden tot zijn voordeel wist te doen strekken, zooals o. a. het gebeurde in 1650 had aangetoond, had de hoogbegaafde zoon ³⁾ van den vrijgeest Jacob de Graeff in zijne vaderstad een overwegenden invloed op zijne mederegenten verworven. Evenals hij zich te Amsterdam „een seer wijs en faciel man” betoonde ⁴⁾, door ieders zwakheden te ontzien en in kleinigheden aan anderen de vrije hand te laten, indien men hem maar het bestier van de belangrijke aangelegenheden overliet, zoo wist de Graeff ook in de Staten de ijzeren hand steeds onder een fluweelen handschoen verborgen te houden, en, zonder de gevoeligheid van de overige steden van Holland te kwetsen, door zijne onweerstaanbare overredingskracht de adviezen van Amsterdam te doen aanvaarden. Beide partijen stelden een gelijk vertrouwen in zijne „wyse ende moderate directie” ⁵⁾; er werd van hem

1) In 1655 klaagden Burgemeesteren over de „onfatsoenlycke bejegeninge in de vergaederinge van Holland aen de Gelepteerde van dese staalt gesdien” na het bekend worden van het eigenmachtige besluit der Amsterdamsche Vroedschap tot afschaffing der Directie (Bontemantel, Resol. Raad, M. S., I, 2, p. 185).

2) Zijn portret is gereproduceerd in „Amsterdam in de 17e eeuw,” Regeering en Historie, p. 64.

3) Hij was „uitermate bedreven niet alleen in de levende maar ook in de Grieksche, Hebreuwsche, Chaldeenwse, Syrische en Arabische talen” (G. van Enst Koning, Het Huis te Hpendam, p. 19).

4) Bontemantel, t. a. p., II, p. 119.

5) Aan den Heer W. G. Ross, Commies bij 's Rijks archief te 's Hage, dank ik een extract uit een brief van Johan de Witt aan Cornelis de Graeff, van 15 Mei 1656, waarschijnlijk handelende over de scheidng der nalatenschap van de zuster van den laatste en schoommoeder van de Witt, Agniet de Graeff, wed. van Dr. Jan Bicker. Daarin schrijft de Witt: „Het geeft my sonderlinge satisfactie dat in 't gene voorsagd is alles, immers soo veel my is bekend, met onderlinge vergenoeginge is toegegaen, ende dat wy de twistclippen, daer vele haer in diergelycke gelegentheynt aen hebben gestooten, onder UEds. wyse ende moderate directie hebben connen vermyden”.

getuigd, dat hij evengoed Oranjeman als Staatsgezind mocht heeten. Dat de Witt, die de medewerking van den machtigen Amsterdamschen leider noodig had en in belangrijke aangelegenheden gewoon was diens raad en voorlichting in te roepen ¹⁾, zijn oom niet als een oprecht aanhanger van de Statenpartij beschouwde, al liet hij er zich bij het leven van de Graeff niet over uit, weten wij reeds. Toen de verloving van den Raadpensionaris met de nicht van den Heer van Zuidpolsbroek te 's-Hage bekend werd, zeiden de grappenmakers, dat deze laatste zijn aanstaanden neef nog eens een drankje zou te slikken geven, waar een Oranjesmaak aan zou zijn. Maar het rechte wist men er niet van: zelfs aan Aristoteles, zeide men, zou Burgemeester de Graeff een lesje in de politiek kunnen geven ²⁾. Ondanks beider verschil van inzichten, bleef de verhouding tusschen de Witt en zijn oom steeds van vriendschappelijken en vertrouwelijken aard ³⁾: zoolang de Graeff leefde, wiens invloed te Amsterdam zoo groot was, dat, naar Burgemeester de Vlaming van Oudtshoorn in 1660 verklaarde, er daar „zonder den heer van Polsbroek in niets iets was te doen” ⁴⁾, kon de Witt op den steun der stad rekenen, al moest hijzelf zich dan ook wederkeerig in menige aangelegenheid naar de zienswijze van zijn oom schikken. Het vertrouwen, door de Oranjepartij in den Amsterdamschen leider gesteld, bleef, ondanks de nauwe betrekking, waarin hij tot het hoofd der „Loevesteynsche factie” stond, ongeschokt. Toen Cats in 1651 de onhandigheid beging, om — in de hoop van de ongenade van Amsterdam van zich af te wenden — de kwestie van de aansprakelijkheid voor de gebeurtenissen van 't vorige jaar weer op te rakelen, had de Graeff in de Staten van Holland voor alle deelhebbers aan den aanslag op Amsterdam eene amnestie bepleit, die op zijne aansporing zelfs tot den meest gecompromitteerde, Cornelis van Aerssen van Sommelsdijk, uitgestrekt was ⁵⁾. Hij had daardoor de Stadhouderlijke partij voor vele onaangenaamheden behoed en zij bleef er hem sedert erkentelijk voor. De Prinses-Royaal droeg hem groote achting toe; had zij hem reeds in 1650, na den dood van Willem II en de geboorte van den jongen Prins, belast met de opdracht om hare belangen waar te nemen bij de bereddering van 't sterfhuis en de aangelegenheden betreffende de voogdij over den jonggeborene ⁶⁾, ook later, in 1660, sloeg de Prinses, na de troonsbeklimming van haar broeder Karel II, het oog op den Heer van Zuidpolsbroek om de „designatie” van den Prins, haar zoon, tot de voorouderlijke waardigheden, volgens den wensch van den Engelschen Koning, te bewerken. De Graeff bereidde haar en den Prins te Amsterdam eene vorstelijke ontvangst, maar toen het op stuk van zaken aankwam, ried hij haar den dubbelzinnigen uitweg aan dat de Staten van Holland met de opvoeding van den jongen Prins belast zouden worden om hem voor eventueel aan hem op te dragen hooge staatsambten bekwaam te maken, waardoor eene officieele designatie vermeden werd. Met dit voorstel kon ook de Witt zich vereenigen; in de commissie voor de opvoeding kreeg Cornelis de Graeff, op verlangen van de Prinses, zitting.

1) en 3) Amsterdam in de 17e eeuw: De tijd van Jan de Witt, door Dr. G.W. Kernkamp, p. 198, 202; A. Lefèvre Pontalis, Jean de Witt, I, p. 233.

2) Tharloe papers, II, p. 708.

4) Aanteekeningen van Laurens Buysero, afgedr. in de Geschiedkundige bijdragen van Jhr. J. W. van Sijpesteyn, I, p. 234.

5) Groen van Prinsterer, Archives, t. a. p., 2e Série, V, p. 48.

6) G. van Enst Koning, Het Huis te Ilpendam, p. 26, 43.

De Graeff deelde in de eerste jaren zijn invloed met zijn zwager, Dr. Frans Banningh Cocq, die, evenals hij, met eene dochter van wijlen den rijken Burgemeester Volckert Overlander van Purmerland getrouwd was. In 1650 voor de eerste maal tot het Burgemeesterschap geroepen, overleed Banningh Cocq reeds vijf jaren later. Daarop wist de Heer van Zuidpolsbroek, na van 1655—1656 zelf in Burgemeesterskamer gezeten te hebben, in het daaropvolgende jaar, 1657, zijn broeder Andries de Graeff, wien hij in 1652 het zeer voordeelige ambt van Rekenmeester van Holland en Westfriesland had bezorgd ¹⁾, tot Burgemeester te doen verkiezen. Diens steun droeg in 't vervolg tot de handhaving van het door Cornelis de Graeff te Amsterdam uitgeoefende oppergezag krachtig bij. Behalve met politieken invloed had de fortuin de de Graeff's ook met aanzienlijke middelen gezegend, door hunne voorvaderen in den handel gewonnen; daardoor werden zij in staat gesteld om, vrij van alle materiele zorgen, zich geheel aan de regeeringstaak te wijden.

De maatregelen, door de Graeff bij het aanvaarden van het magnificat getroffen om de aanvoorders der elkander vijandige fracties in de regeering gezamenlijk op zijde te schuiven, bleken in 't vervolg doeltreffend. Zoolang de algemeen beminde en geëerbiedigde nieuwe leider te Amsterdam aan 't hoofd der zaken stond, heerschte er in den regentenkring een tevoren ongekende toestand van „pais en vrec”. Wel was er nog enig partijgekriuw, maar tot meer dan af en toe een storm in een glas water kwam het niet. Als enig element van verdeeldheid bleef enkel de oude leuze: vóór of tegen Calvijn, nog over; maar ook de Calvinistische partij had hare onstuimige jeugd reeds lang achter den rug en deed zich thans als eene bedaagde vrijster voor, die, na vele jaren van hoopvolle en immer teleurgestelde verwachting, met berusting van hare vroegere idealen heeft afgezien. Sedert de definitieve nederlaag van Pauw, in 1628, had zij veel van haar betekenis verloren: zij was ingekrompen tot eene kleine minderheid, die niet zoozeer in zaken van politiek als wel op kerkelijk gebied met de heerschende partij van meening verschilde en zich ten doel stelde de staatskerk zooveel mogelijk te ontslaan van de over haar door de Statenpartij uitgeoefende zeer drukkende controle ²⁾. Bij sommige gelegenheden placht zij zich te doen gelden: in 1645 o. a., toen na den brand van de Nieuwe Kerk in de Vroedschap den 2^{en} September het besluit genomen was de kerk bij den herbouw met een toren te versieren, ontstond er in den Raad verschil van meening over de vraag of men het eerst een aanvang zou maken met den toren of met het nieuwe stadhuis, tot den bouw waarvan men eveneens besloten had. De kerkelijke partij, aan wier hoofd Burgemeester Willem Backer stond, wilde eerst den toren bouwen, de tegenpartij — en daaronder vooral Cornelis de Graeff — ijverde voor het nieuwe stadhuis. Om het den twee partijen naar den zin te maken werden beide bouwwerken tegelijk aangevangen; zeven jaren later, in October 1652, deed de dood van Willem Backer, de „goude kerkpilaar” ³⁾, die als hoofd der kerkelijken door den zuinigen Gerard Schaep opgevolgd werd, den torenbouw staken ⁴⁾.

1) Zie hiervóór, p. CIV.

2) Vgl. b. v. hiervóór, p. LXXXVIII, noot 7.

3) J. Six van Chandelier. Poësy, p. 393.

4) P. Scheltema, Aemstel's oudheid, V, p. 229.

In 1654 bestond de Calvinistische partij uit negen leden. Vooreerst treffen wij onder hen aan den schatrijken Burgemeester Gerard Schaepe, Heer van Kortenhoeve, een „seer suynich en girich” man, „wël gestudeert, maer niet gauw van verstant en gants niet wel bespraect” ¹⁾. Hij was een zwager van den vorigen leider der Calvinisten, Willem Backer, en werd terzijde gestaan door zijn neef en erfgenaam Mr. Gerard Schaepe Pietersz. Deze had bij gelegenheid van zijne zending in Engeland, in 1650, blijken gegeven van zijn voorzichtigen staatsmansaard door zoowel met de Statenpartij, die hem uitgezonden had, als met den Prins, voor wien zijne uitzending eene grievende belediging was, goede vrienden te willen blijven; voor niets was de gezant der Staten toen meer bevreesd geweest dan voor achterklap aan 't Stadhouderlijke Hof ²⁾. De lessen, die Schaepe zijn beiden zonen op hun levensweg medegaf om hun te leeren hoe God en den Mammon tegelijk te dienen en hun „geslacht noch bet ende meer te verciere, illustreren, ende door deucht, wijsheyt, ende oprechtheyt bekent te maken”, teekenen den man. Hij prentte hun „boven alle andere middelen” daartoe „Godts-vreze ende lust tot deucht” in, daarbenevens „een matelijcken yver om noch aensienlijcker in de weerelt, tot dienst van u vaderlandt, ter eeren, te worden”; tevens raadde hij, als „op 't hoogste nootsakelijk”, aan „het trachten tot een rijk huwelijk”, voor zoover dit laatste met „de beschikkinge des hemels” strookte en „Godt de Heere” hun wilde „geven ende toesenden een eerlijc partuer”, onder waarschuwing om hierin geen overijver aan den dag te leggen door zich te verbinden aan „een vryster die buyten 't goed geen liefde ter weerelt verwecken kan” ³⁾. Nevens de beide Schaepe'n waren de beroemde geneesheer Dr. Nicolaes Tulp en de zeepzieder Hendrick Dircksz. Spiegel invloedrijke leden der partij; door zijn ijver in 't vervolgen der Remonstranten in de jaren 1625—1628 had de eerstgenoemde zijne eigen bevordering op de ambtenladder geschaad en het „soo haest niet, als (hij) wel bequaem was” tot het Burgemeesterschap — dat hij in dit jaar, 1654, voor het eerst bekleedde, — gebracht. Overigens was hij „een heer van vrendelijke en minnelijcke aanspraec en burgerlijcke huyshoudinge en tot groote rijkdomme gecomen” ⁴⁾. Spiegel, een neveu van Burgemeester Frederick de Vrij en van den in 1628 uitgebannen Schepen Jan Willemsz. Bogaert, die beide tot de voornaamste aanhangers van Reynier Pauw behoord hadden, was een braaf man, ijverig in de leer en een groote vriend der predikanten; hij blaakte van heilig vuur om de kerkelijke partij weer krachtig te maken, opdat zij een nuttig werktuig mocht zijn tot handhaving van het geloof. Hij was de aanstaande candidaat der partij voor het Burgemeesterschap en zelfs zijne tegenstanders moesten erkennen, dat niemand meer dan hij deze waardigheid verdiende ⁵⁾. Mr. Joris Jorisz. Backer en Gerrit Reynst maakten beide mede deel uit van den Gereformeerden regentenkring. Zij waren vier jaren te voren, „int leste van October 1650”, tegelijk met een anderen regeerenden Schepen en Raad, Joan Huydecoper, die sedert bij zijne verkiezing tot Burgemeester in 1651 tot de tegenpartij overgelopen was, op plechtige wijze als lidmaten

1) Bontemantel. Zie hierna I, p. 356.

2) Dr. J. A. Wijne, De geschillen over de afdanking van 't krijgsvolk in 1649 en 1650, p. 179 en vlg.

3) „Memorie ende bericht aen mijn Sonen” (M. S.), t. a. p.

4) Bontemantel. Zie hierna I, p. 351.

5) Bontemantel, t. a. p., II, p. 113.

der kerk aangenomen ¹⁾; Backer was een bijzondere gunsteling van Hendrick Dirksz. Spiegel en hoopte mettertijd, wanneer deze Burgemeester zou geworden zijn, met zijn hulp het ook zelf tot de Consulaire waardigheid te brengen. Nog behoorden tot de partij Nicolaes van Loon, die tevoren Remonstrantsche sympathieën gehad had ²⁾ en een zwager was van Joris Jorisz. Backer; Bernard Schellinger, wiens vader Hillebrand Schellinger, een der door Maurits in 1618 nieuw benoemde Vroedschappen, een trouw aanhanger van Reynier Pauw geweest was; en ten slotte Dr. Gillis Valckenier, een cerzuchtige jonge man, onlangs in de regering gekomen, die, met het voorbeeld van zijn oudoom Reynier Pauw voor oogen, evenals hij, op de zegepraal der Calvinisten eenmaal zijne eigen grootheid hoopte te bouwen: een gevaarlijke intrigant, achter een masker van koelheid een cholericus karakter verborgende, waarin sluwheid, koelbloedigheid en overleg zich paarden aan toemeloozen hartstocht.

Bij deze partij zocht, zooals wij zagen ³⁾, Anthony Oetgens van Waveren, die in 1650 door Cornelis de Graeff mede op zijde geduwd was, steun voor zijne pogingen om zijn invloed in de Vroedschap te herwinnen. Het mocht hem niet veel baten: ook bij de Calvinisten geraakte hij hoe langer hoe meer in discredit. In 1653, tijdens zijne ambassade te Lübeck, dreef zijne tegenpartij in de Vroedschap door, dat wegens zijne uitlandigheid een ander in zijne plaats in de Admiraliteit te Amsterdam, waar hij zitting had, zou benoemd worden. Van de aanhangers van den afwezige sprong maar een drietal: Burgemeester Schaep, zijn neef Schaep Pietersz. en Tulp, voor zijne belangen in de bres; zij konden de benoeming van het afvallige lid van hunne partij, Joan Huydecoper, tot Admiraliteitsheer, niet verhuideren en zoo vond Oetgens zich, toen hij korten tijd daarna in zijne volle glorie als Ambassadeur thuiskwam, voor het geheele jaar aan den dijk gezet ⁴⁾. De animositeit der bovendrijvende partij tegen hem wekte eens, in 't volgende jaar, aan een maaltijd in November 1654, zijn galgenhumor op: „Men behoorde hem wederom Burgemeester te maecten”, zeide hij, „opdat (hij) haest mocht coomen te sterven, alsoo men hem moe was, want seedert den jaere 1649 waeren, soo Regeerende als Out-Burgemeesteren, seven gestorven” ⁵⁾.

Bij de verkiezing van een opvolger voor Burgemeester Cornelis Bicker, die 15 September 1654 overleden was, kwam het tusschen de liberalen en de Calvinisten tot eene botsing. Het zeldzame geval deed zich voor, dat de drie overblijvende regeerende Burgemeesters het over de keuze van hun nieuwen ambtgenoot niet eens konden worden. Banningh Cocq en Huydecoper wilden den brouwer Albert Dirksz. Pater gekozen hebben, Tulp daarentegen sloeg zijn partijgenoot Hendrick Dirksz. Spiegel voor. Ook Schepenen, wier oordeel door Burgemeesteren ingewonnen werd, „discrepeerden”, want Schellinger en Reynst hielden het met Spiegel en de anderen met Pater. Het was nu te voorzien dat de electie zou „loopen als de baere van de zee” ⁶⁾. Vol ongeduld zag ieder dus de verkiezing op den 30^{en} Sep-

1) Kerkelijk Amsterdam, p. 535.

2) Bontemantel, t. a. p., Inleiding, p. LXIV.

3) Zie hiervóór, p. LXXXV.

4) Bontemantel, t. a. p., II, p. 109.

5) Ibid., II, p. 113.

6) Ibid., II, p. 93.

tember te ontmoet; maar op den dag zelf, even voor de electie, kwamen Burgemeesteren onderling tot een vergelijk: Pater zou dezen keer verkozen worden en Spiegel zou de volgende maal aan de beurt zijn. Dit werd aan de bijeenverzamelde kiesgerechtigden medegedeeld, die zich daarnaar zouden te richten hebben. De kerkelijken konden hunne granschap tegen Tulp, die op het laatste oogenblik den candidaat van zijne eigen partij ontrouw was geworden, niet verkroppen. Nauwelijks waren de electeurs gezeten en begon de Secretaris Nicolaï het gebed voor te lezen, of Gerard Schaep Pietersz. stoof in ziedende verontwaardiging op, en, met een dreigend gebaar naar Burgemeesteren wijzende, riep hij hun met luider stemme toe: „wat sal men een gebed doen, daer sulcke cuyperijen omgaen en niet gesien werd nae de bequaemste? Godt siet alles, en wacht u dat geen straffe daerop en vollicht"! 1).

De liberalen kwamen in 't volgende jaar, 1655, de getroffen overeenkomst stipt na. Den 2^{en} Februari werd Hendrick Dircksz. Spiegel tot Burgemeester gekozen; hij werd nu de ziel van de Calvinistische partij. Daar zijn collega, de Heer van Zuidpolsbroek, hem in kerkelijke aangelegenheden geheel de vrije hand liet, maakte Spiegel gedurende het laatste kwartaal van 't jaar van zijn presidium als Burgemeester gebruik om aan zijne „kerckxc" en „predicantse" „maxime" den teugel te vieren. De kerckeraad nam de gelegenheid te baat om een drietal zeer onverdraagzame en „onrustiche" predikanten, waarvan twee al vroeger naar Amsterdam beroepen, maar toen door Burgemeesteren „afgeslaegen" waren, wederom hierheen te beroepen; een van de drie, Ds. Jacobus de Clerck, van Haarlem, was drie dagen vóór zijn beroep met een nichtje van Spiegel getrouwd. Het beroep werd ditmaal zonder moeilijkheden door Burgemeesteren goedgekeurd. Toen de kerckeraad korten tijd vóór de electie van 1656 Spiegel voor de bewezen gunst kwam bedanken, liet deze zich in bedekte termen over zijne plannen voor de toekomst uit. Hij verklaarde, dat hij „binnen wynich tijts de kerck soude noch veel grooter diensten doen": hij hoopte het n.l. bij de volgende verkiezing zóó te kunnen aanleggen, dat zijn partijgenoot Joris Jorisz. Backer Burgemeester zou worden 2). Maar in deze verwachting kwam hij bedrogen uit. Men had te Amsterdam genoeg van de kerkelijken; de regenten, die niet gewoon waren bij het bespreken van religiezaken een blad voor den mond te nemen, begonnen nu, onder het strenge bewind van Spiegel, daarvan onaangename gevolgen te ondervinden. Schepen Bontemantel b.v. verkondigde nog al eens meeningen, die naar den mitsaart rieken; eens had hij, op het Westindische huis in gesprek zijnde, o. a. gezegd: „dat de geestelycke haet een verdoemelycke haet is, dat de advocaten alles onder de clause van onder correctie adviseerden, maer de geestelijcken op verdoemnisse ende dat den Godsdienst diekmaele tot een deekmantel van veel quaets wort gebruyckt." Godienstige tongen brachten deze „propooosten" aan Spiegel over, en daarop werd Bontemantel den 7^{en} Januari 1656 voor den Burgemeester geroepen, die hem over zijne oneerbiedige uitdrukkingen ernstig onderhield 3). Deze terechtwijzing liet den aldus gekapittelden Schepen een wrangen nasmaak: toen in 1666 zich de mogelijkheid voordeed, dat Spiegel en Tulp samen Burgemeester

1) Bontemantel, t. a. p., II, p. 111, 112.

2) *Ibid.*, II, p. 119.

3) *Ibid.*, Inleiding, p. LXII.

zouden kunnen worden, stelde Bontemantel zich ijverig in de weer om dit, uit vrees voor de invocring van een al te onuitstaanbare Calvinistische inquisitie ten stadhuize, te beletten. Ook de overige regenten zullen de bezwaren van Bontemantel tegen eene te geprononceerde „predikantse” richting in de regeering gedeeld hebben, want bij de electie op 1 Februari 1656 werd de Remonstrantschgezinde Cornelis de Vlaming van Oudtshoorn tot Burgemeester verkozen, terwijl de candidaat der kerke-lijken, Joris Jorisz. Backer, tegen wil en dank in de Schepenbank geplaatst werd 1).

Een berooid kwam twee jaren later, in 1658, Anthony Oetgens van Waveren er af. Nogmaals had deze eene poging willen wagen om, na afdoop van zijn zittings-tijd in de Staten-Generaal, volgens gebruik op den Burgemeesterlijken zetel — dien hij in geen zeven jaren meer bekleed had, — zitting te erlangen, waarbij hij op den steun van de Calvinistische partij meende te mogen rekenen. De partij van de Graeff besloot nu haar laatste troef tegen hem uit te spelen en hem voor goed te discre-diteeren. Den 28^{en} Januari 1658, vier dagen vóór de verkiezing, brachten Burge-meesteren, bij monde van Andries de Graeff, in de Vroedschap eene lange lijst van grieven voor den dag, waarmede zij Oetgens onverhoeds op het lijf vielen. Zij deelden den Raad mede „hoe dat den Outburgemeester Oetgens van Waveren, weesende dijkgraef van de Bovenkerckerpolder ende Middelpolder van den Nieuwen Amstel, sijn zoon Nicolaes op een onwettige manier tot poldermeester had gemaect, aengesien Burgemeesteren sijn Ambachtsheeren van hetselve district, en buyten haer kennisse 't selfde is gedaen, daer (sij) nochtans, neffens de Gedeputeerden van de Goodtshuysen, stemme in hebben; oock dat (hij) aen den Nes, boven Ouderkerck, een heck heeft gestelt, waer eenige gabelle of tol ontfangt, waarvan oetroy heeft becoemen van de Staeten van Holland, met reserve van eenige kaeden bequaem te houden, en heeft ter contrarye alles onbequaem gemaect, opdat ge-nootsaect souden sijn alleen sijn heck te passeeren, ende verhoopt nu door de te maecken vaert op Gouda merckelijck meer voordeel van te trecken; noch dat op de reekeninge van de polder al voor eenige jaeren de gelden, die de polder op intrest had, sijn afgereeckent, ende dat den gemelden Heer deselfde heeft ontfangen ende tot sijne lasten genoomen, ende evenwel de registers niet warden gesuyvert, soodat de landen blijven gehipotequeert en altijd aanspraeckelijck daervoor sijn. Daerbij comt, dat de landen, bij de stadt van den meergemelden Heer gecooft, buyten de St. Antonies poort, soo binnen als buytensdijk, en betaelt, die moeten vrij geleverd worden; daer ter contrarie eenige lasten noch op staen en niet afge-daen sijn, welke lasten behoorden in den vercoop aen de stadt, als coopers, bekent gemaect te sijn, opdat de penningen ofte lasten mochten betaelt warden en alsoo vrije landen moegen warden, daer nimant op heeft te sprecken.” Tegen dit verpletterende requisitoir wist de 73-jarige grijsaard niet veel in te brengen. Hij gaf zich trouwens geen moeite om zich te verontschuldigen, maar merkte, geheel ter-neergeslagen, op: „dat is nu de tweede maal, dat soo ben gerencontreert tegen de verkiesing” 2). De oude Burgemeester overleefde deze laatste teleurstelling niet lang: zes maanden later overleed hij, 25 Aug. 1658.

De dood van Cornelis de Graeff van Zuidpolsbroek, die 4 Mei 1664 voorviel,

1) Bontemantel, t. a. p., II, p. 118.

2) *Ibid.*, II, p. 123.

was voor Johan de Witt een zware slag; de Raadpensionaris verloor in hem een vriend en raadsman op wien hij staat kon maken en die hem in moeilijke gevallen vaak bijgestaan had. In de onzekerheid aan wien thans de leiding van de Amsterdamsche regeering zou te beurt vallen, had Hollands groote staatsman reden om zich af te vragen of de machtige stad, wier steun hij voor zijne politiek niet ontberen kon, hem trouw zou blijven. Mochten — denkelijk niet zonder de krachtige medewerking van de Witt — de pogingen van diens oom Andries de Graeff om de partijgenooten van zijn broeder om zich heen te groepeeren al aanvankelijk niet een gunstig gevolg bekroond worden, noch hij, noch Simon van Hoorn, die zijne verkiezing tot Burgemeester in 1659 aan de voorspraak van den Raadpensionaris met wien hij zeer bevriend was, dankte, en die sedert tot diens „afvliegers”¹⁾ behoorde, bezat invloed en gezag genoeg om op den duur te Amsterdam het spel meester te blijven. Het zou spoedig blijken wiens haan koning zou kraaien; reeds in 't volgende jaar, 1665, was Andries de Graeff genoodzaakt aan eene onweersstaanbaar naar voren dringende jongere kracht, den Schepen Gillis Valckenier, eene plaats naast zich in Burgemeesterskamer in te ruimen: toen het eenmaal zoover was stond het te voorzien wat de volgende jaren brengen zouden. Niemand twijfelde er aan of de eerzuchtige, bekwame en woelige Valckenier, die, kort vóór den dood van den Heer van Zuidpolsbroek, dezen reeds naar de kroon had durven steken²⁾, zou vroeg of laat het magnificat in handen krijgen. De Witt achtte het geraden den nieuwen Burgemeester onmiddellijk na diens verkiezing tot dit ambt door een hartelijken gelukwensch voor zich in te nemen³⁾.

Het is geen aantrekkelijk beeld dat Temple van Valckenier ophangt: volgens het getuigenis van den Engelschen diplomaat was hij stuursch, gemaakt, sluw, geveinsd, uitgeslagen in intriges, en bezat hij maar twee goede eigenschappen, n.l. schranderheid en arbeidzaamheid; ook ging hij voor gierig door. Zijn allerkwaadaardigst humeur maakte hem tot eene plaag voor zijne omgeving; door eene onverzadelijke heerschezucht bezielde kon hij niemand naast zich dulden en nam hij elke gelegenheid waar om aan hen, met wie hij zijne macht moest deelen, op de meest kwetsende wijze zijn naijver bot te vieren. Het jaar van zijn eerste Burgemeesterschap was nog niet ten einde of Valckenier toonde al wat er in hem stak. Voor het volgende jaar, 1666, was Spiegel aan de beurt om nog een jaar als Burgemeester aan te blijven; Valckenier liet zich daardoor niet werhouden om zijn zooveel ouderen ambtgenoot, met wien hij, van zijn eerste optreden in de regeering af, als lid der kerkelijke partij „in één caproen” geweest was, zijn zetel te betwisten en trachtte drie Burgemeesters verkozen te krijgen, die hem als vierde naast zich zouden willen kiezen. Zoozeer was Valckenier van zijne meerderheid boven Spiegel overtuigd, dat hij dezen zelfs „in 't parteculier verzocht aen sijn sijde te willen weezen, ende 't samen eens te sijn, met verseeckeringe hem en zijn familie te vorderen in alle gelegthyden”; maar de bijna 70-jarige Spiegel, die „meende het hoekje te boven te weesen”, was op de protectie van zijn jongen collega niet gesteld en sloeg diens verzoek om aansluiting af. Valckenier, wien nu ook zijne

1) Aant. van Buysero, afgedr. bij van Sijpesteyn, *Geschiedkundige bijdragen*, I, p. 247.

2) *Bontemantel*, t. a. p., II, p. 168.

3) Amsterdam in de 17e eeuw: De tijd van Jan de Witt, door Dr. G. W. Kernkamp, p. 217.

overige Calvinistische partijgenooten afvielen, was daardoor wel gedwongen zich in de armen van Andries de Graeff te werpen, in de hoop later, wanneer hij diens hulp niet meer noodig zou hebben, aan 't hoofd van eene eigen partij ook die van de Graeff op zijde te kunnen dringen ¹⁾.

Door de partij van Spiegel werden tot candidaten voor het Burgemeesterschap in 1666 aanbevolen: Cornelis van Vlooswijk, Dr. Nicolaes Tulp en Mr. Henrick Hooft, die dan Spiegel als vierden Burgemeester aan zich zouden toevoegen. Valckenier stelde van Vlooswijk, Tulp en Andries de Graeff voor. De eerstgenoemde combinatie viel bij sommige regenten weinig in den smaak omdat dan twee vurige Calvinisten tegelijk in Burgemeesterskamer zouden komen te zitten: de sterke anti-Gereformeerde strooming, die juist in dezen tijd in den Amsterdamschen regentenkring merkbaar is, — van de 12 Burgemeesters b.v. waren slechts 3 streng-Gereformeerd, tegen een 6-tal dat de gevoelens der Remonstranten toegedaan was ²⁾, — bleef niet zonder invloed op het partijkiezen van enkelen, tegen Spiegel en Tulp en vóór Valckenier. Elk van beide partijen sloofde zich af om der andere de loef af te steken. De kerkelijken weerden zich duchtig; de overwinning van de tegenpartij immers beteekende voor hen verlies van allen invloed. Joris Jorisz. Backer waarschuwde, dat, „soo Andries Graef Burgemeester wort en bij gevolch die partij coant booven te drijven, dat het een tirannige regeeringe sal weesen” ³⁾. Stemmen werden geworven en schaamteloos aan den meestbiedende verkocht. De om zijne beginselloosheid beruchte Schepen Nicolaes Pancras, die zich eerst bij Spiegel had aangesloten, op 't lokaas van een Burgemeesterszetel, — en die om hem zijne toewijding te bewijzen Mr. Joan Corver had weten over te halen om zijne Secretarisplaats aan den zoon van Spiegel af te staan, onder belofte van hem, Corver, Schepen en Raad te zullen maken, — liep daarna weer naar Valckenier over, toen deze hem niet alleen het Burgemeesterschap maar ook een Bewindhebberspost voorspiegelde en hem beloofde Corver voor zijn verloren Secretarisschap te zullen schadeloosstellen. Ten slotte kwamen de Burgemeesters Valckenier, de Graeff, van Vlooswijk, diens neveu van Hoorn, de Vlaming van Oudtshoorn en Dr. Cornelis Witsen, allen met hunne aanhangers, te staan tegenover hunne confraters Spiegel, Schaep en Tulp, de drie Calvinisten, benevens Hooft en Hasselaer, twee neven, wier vaders compagnons in zaken geweest waren en Jan van de Poll, wiens zoon, de Secretaris Harman van de Poll, met eene dochter van Hooft gehuwd was; deze allen ook met hunne bloed- en geestverwanten.

Bij de verkiezing, den 2^{en} Februari 1666, bleek Valckenier's partij met drie stemmen in de meerderheid. Zijne candidaten werden Burgemeester en hij werd door hen nog voor een jaar bijgekozen. De partij maakte tevens van hare overmacht gebruik om Hasselaer in de Gecommitteerde Raden te verbannen, terwijl Hooft door plaatsing in de Admiraliteit „voor dry jaeren vastgesteld” en later, toen in 1669 zijn zittingstijd om was, nog voor drie jaren in de Gecommitteerde Raden

1) Henrick Hooft was Remonstrantsch en Cornelis de Vlaming van Oudtshoorn denkelijk ook. Verder lieten de Burgemeesters van Vlooswijk, van de Poll, Hasselaer en van Hoorn hunne kinderen bij de Remonstranten doopen (Vgl. Bontemantel, t. a. p., Inleiding, p. LXIV en vlg. — Zie ook hierachter, I, p. 507).

2) Zie over de verkiezingen in 1666: Bontemantel, t. a. p., II, p. 134—142.

3) Ibid., II, p. 142.

gezonden werd ¹⁾. Van de Poll kreeg zitting in de Thesaurie Ordinaris, waar hij tot 1671 bleef en waar Tulp in 1668 mede geplaatst werd. Spiegel werd Weesmeester en overleed in 't volgende jaar, April 1667; zijn collega Schaep was hem al in Juli 1666 in den dood voorgegaan.

Johan de Witt kon het aanvankelijk met den nieuwen leider — want als zoodanig kan men Valckenier reeds in de jaen 1666—1670 beschouwen, — wel vinden; deze achtte zich geroepen om in het politieke leven van zijn land eene voornamste rol te spelen en drong zich als een vurig aanhanger van de Staatsgezinde principes aan den Raadpensionaris op, die deze gunstige gevoelens gaarne aankweekte. In hetzelfde jaar 1666 werd door de Oranjepartij moeite gedaan om den, thans 16 jaar ouden, Prins Willem eene aanstelling tot hoofd der cavallerie te bezorgen. Als afleiding bracht de Witt, in overleg met Valckenier en den Hoofdschout Lambert Reynst, een zwager van Andries de Graeff, het voorstel te berde om den Prins tot „Kind van Staat” aan te nemen. Hiertoe werd besloten en Valckenier kreeg in de Statencommissie voor de opvoeding zitting. Een jaar later, in 1667, meenden Valckenier en zijn alter ego Fagel, de even geslepen als eersuchtige Pensionaris van Haarlem ²⁾, wiens karakter veel overeenkomst vertoonde met dat van den Amsterdamschen Burgemeester, een nog openlijker blijk van de oprechtheid van hunne Staatsgezinde overtuiging te moeten geven. In de Staten van Holland wisten zij n.l. het door hen ingediende „Eeuwig Edict” door te drijven, waarbij in Holland de Stadhouderlijke waardigheid afgeschaft werd: een maatregel weinig strookende met de voorzichtige staatkunde van de Witt, die altijd zooveel mogelijk alles vermeed wat den Oranjegezinden openlijk aanstoot zou kunnen geven.

De toenemende invloed van Valckenier dreigde dien van de Graeff en van Reynst — deze laatste was in 1667 door den invloed van zijn schoonbroeder Burgemeester geworden, — allengs geheel te overvleugelen. Het was meer uit nooddwang dan uit sympathie dat Valckenier in 1666 aansluiting had gezocht bij de fractie van de Graeff, en hij was vast besloten, zoodra hij daartoe de kans schoon zou zien, haar „den schop te geven”. De gelegenheid daartoe bood zich in 1669 aan. In Januari van dit jaar wilde Andries de Graeff zijn en Reynst's zwager Gerard Bicker van Swieten, die door bemiddeling van zijn schoonbroeder, den Raadpensionaris, tot Raad en Rekenmeester der Domeinen stond benoemd te worden, op de veertien — het dubbeltal, waaruit Burgemeesteren de Schepenen verkozen — brengen en hem daarna tot Schepenen doen benoemen. Zoo zou Bicker later eenmaal als Oudschepenen in de termen kunnen vallen voor eene verkiezing tot Burgemeester, tot welke waardigheid alleen Oudschepenen verkiesbaar waren. Deze toelag werd echter door Valckenier, uit vrees dat de Graeff's partij te sterk mocht worden, verijdeld, door Cornelis Geelvinck, een zwager van Bicker, op de nominatie te brengen, die, als te na met Bicker bemangschapt, dezen laatste belette ook op de veertien geplaatst te worden ³⁾. De „botticheyt” — zooals Bontemantel het uitdrukte — van Reynst, die, om zijn aan Hasselaer gegeven woord gestand te doen, bij de Burgemeestersverkiezing, den 1^{en} Februari 1669, zijne stem op dezen en

1) Bontemantel, t. a. p., II, p. 142, 169.

2) Lefèvre Pontalis, Jean de Witt, II, p. 210.

3) Bontemantel, t. a. p., II, p. 147.

niet op zijn zwager de Graeff uitbracht, was oorzaak dat de Graeff ook tevens „uit Burgemeesterencamer gesmeeten" werd, waardoor beide zwagers geheel „uyt het spel raeckte(n)" en Valckenier het veld voor zich alleen behield ¹⁾.

Terwijl aldus in den boezem der stedelijke regeering gekuipt en om den voorrang gestreden werd, zwollen in den lande steeds hooger de golven der partijeschap. Hoe meer de jonge Prins, de drager van den naam en de traditie van het populaire Oranjehuis, den mannelijken leeftijd naderde, des te meer nam de agitatie ten gunste van zijn herstel in de voorouderlijke waardigheden alom in de zeven gewesten in omvang en beteekenis toe. Met eene bewonderenswaardige geestkracht hoopte de Witt aan deze beweging, die rechtstreeks tegen hem, de ziel van de republikeinsche regeering, gericht was, het hoofd; vast als een rots tarte hij den storm, die hem over weinige jaren zou neervellen, maar om zich heen zag hij, naar mate het gevaar toenam, de rijen van zijne minder standvastige vrienden dunnen. In 1665 had van Beverningh zich reeds teruggetrokken; twee jaren later kwam er ook in de Witt's vriendschap met van Beuningen eene verkoeling, toen hij diens verzoek om een aandeel in 't staatsbewind afwees ²⁾, eene verkoeling die allengs in vijandschap overging. Het jaar 1670 bracht de Witt den afval van Fagel en Valckenier: geen van beiden gevoelden de roeping om zich voor eene verloren zaak op te offeren, te minder waar zij niet uit werkelijke overtuiging, maar alleen uit eigenbelang onder de voormannen der Staatsgezinde partij waren opgetreden. Valckenier was van oordeel dat de verheffing van den Prins niet uitblijven kon; hij liet zich te Amsterdam uit „dat de prins wel voocht sal werden" en preeste van Beverningh wijs „alsoo hem onthout van de regeeringe, wel in 't gemoet siende dat het met den Raetpensionares de Witt sal haperen" ³⁾. Niet alleen liep hij naar de Oranjepartij over, maar om den Prins gunstig voor zich te stemmen en zijne Staatsgezinde antecedenten, die hem bij dezen vrij verdacht moesten maken, te nadrukkelijker te verloochenen, verklaarde hij, met al den ijver van een renegaat, de Witt openlijk den oorlog. Met eene heftigheid en eene onbeschoftheid, die de overige leden ten zeerste ergerde, ving hij aan in de Staten van Holland den baas te spelen en den Raadpensionaris te dwarsboomen ⁴⁾.

Voor de Witt kon, in de moeilijke jaren die hij doormaakte, deze ommekeer bij Valckenier, waardoor hij van Amsterdam tegenwerking ondervond in plaats van den steun dien hij zoo hoog noodig had, noodlottig worden. Hij zocht dus te voorkomen dat Valckenier in 1671 als Burgemeester aanbleef en dat deze ook van Beuningen Burgemeester zou maken, met wien hij thans een van zijn was en die pas uit Engeland was teruggekeerd, waar de Witt hem dienzelfden zomer als buitengewoon gezant had heengezonden om hem kwijt te zijn. Daarom mengde de Raadpensionaris zich in 't laatst van 1670 persoonlijk in de regeeringskuiperijen te Amsterdam in de hoop om er eene krachtige oppositiepartij tegen Valckenier op de been te kunnen brengen. Hij had gemakkelijk werk: onder de regenten was de verbittering tegen Valckenier algemeen. Nu hij zich te Amsterdam voor goed meester waande en hij niemand meer behoefde te ontzien, stortte de heerschzuchtige,

1) Bontemantel, t. a. p., II, p. 148, 618.

2) Lefèvre Pontalis, t. a. p., II, p. 81.

3) Bontemantel, t. a. p., II, p. 157, 192.

4) Ibid., II, p. 170.

kregeelige en barsehe Burgemeester zonder eenige consideratie zijn gal uit over elkeen die zijn ongenoegen gaande maakte. Andries de Graeff had zich over zijne „quade bejegeninge” te beklagen en Reynst was door Valckenier „in veel occasie toegegraut”; beiden hadden van hem „nu en dan swaere bejegening, die onverdrachelijk sijn” ondervonden en waren daarover „seer te onvreede”. Hasselaer had aan den Schepenenmaaltijd, toen hij in een twist tusschen Valckenier en Pieter de Graeff tusschenbeide wilde komen, zelf met den eerstgenoemde woorden gekregen, „en liepen de woorden soo hoog, dat men beducht wierd voor fytelijkheyt”. Eene uitlating van Valckenier, die van Vlooswijck van kuiperij had beschuldigd en verklaard had hem „en oock sijn twee geeke soonen” te zullen „ruineeren”, deed ook dezen Burgemeester een wrok tegen den ruw-in-den-mondschen leider opvatten. De grijze Tulp was door Valckenier uitgemaakt voor „een onweetende pluymstrijker”, en van de Poll had hij voor een „claphoutcooper” uitgescholden; beiden waren door Valckenier „nu en dan in geselschappen haestich en oploepend bejegt” ¹⁾. Geen wonder dat „de goede harmonie” onder „de onlusten ende harde woorden, hier en daer gevallen” zoo geleden had, dat „yder syn snaer treckende, geen goet accoord in ’t gemoet gesien werd.” Voor Valckenier namen onder dit alles de zaken eene ongunstige wending. Eene tegenpartij vormde zich en groeide daarna gestadig aan. De door hem gebrutaliseerde Burgemeesters vergaten de veeten, die hen sedert 1666 vermeld hielden, en sloten zich nauw aaneen: zij vormden zoodoende eene coalitie, waartegenover hij met zijne vrienden, de beide regerende Burgemeesters Pancras en Munter en de Oudburgemeesters de Vlaning van Oudtschoorn en van Beuningen, en hunne getrouwen, ver in de minderheid bleven. De partij van de Graeff juichte: zij had „het werck in dichte vaeten” en drukte al haren aanhangers op ’t hart „’t wel te becuypen”.

Zoo braken in ’t laatst van Januari 1671 de verkiezingen aan. Voor de Vroedschap had Valckenier den schoonvader van zijn zoon candidaat gesteld, den voornamen en te Amsterdam weinig beminden koopman Louys Trip, „daer yder meede met afgunst tegenaen sach, als sijnde (de Trippen) van Dort als cooplieden in deese stadt coomen wonen en groote conquesten gedaen” ²⁾. De tegenpartij steunde de candidatuur van den advocaat Mr. Cornelis Roch, wiens recht op een Raadszetel onbetwistbaar geacht werd, omdat ook „sijn vaeder Mr. Hercules Roch Raed was geweest” ³⁾. Bij de Vroedschapsverkiezing op den 28^{en} Januari werd Roch met meerderheid van stemmen gekozen. Toen na afloop daarvan de electie der veertien aan de beurt kwam, werden Valckenier en zijne vrienden eveneens door de tegenpartij overstemd; Valckenier wreekte zich door met zijne beide medeburgemeesters, Nicolaes Pancras, zijne „creatur”, en Joan Munter, „die voor deesen extreordenares van Valckenier was in veel saecken geaiffronteert geweest, doch wederom heele goede vrinden waeren geworden, alsoo (hij door Valckenier) Burgemeester was gemaect” ⁴⁾, uit de lijst der veertien geen der door hun ambtgenoot de Graeff „opgeworpenen” tot Schepenen te benoemen ⁵⁾.

1) Bontemantel, t. a. p., II, p. 152, 154, 169.

2) Ibid., II, p. 171.

3) Ibid., II, p. 160.

4) Ibid., II, p. 170.

5) Ibid., II, p. 163.

Bij de Burgemeestersverkiezing, vier dagen later, den 1^{en} Februari 1671, leed Valckenier alweer de nederlaag: de verwachte „Eclips in de zon” werd een feit ¹⁾. Evenals in 1666 was het hem weer te doen om nog een jaar als Burgemeester aan te blijven. Daarom wilde hij van Beuningen en de Vlaming van Oudtshoorn tot Burgemeesters doen verkiezen, welk tweetal dan zorgen zou, dat zijn wensch in vervulling zou komen. De wederpartij wilde natuurlijk de Graeff, die er trouwens meer recht op had dan Valckenier, nog een jaar aan 't bewind houden en stelde daarom als nieuwe Burgemeesters voor van de Poll, Tulp en van Vlooswijk. Aan den vooravond der electie, den 31^{en} Januari 1671, kwam Valckenier, wien de afloop der verkiezingen voor Vroedschap en Schepenbank zijne onmacht aangetoond had, met een ander voorstel aan: nevens de beide candidaten der tegenpartij, van de Poll en Tulp, sloeg hij, in plaats van van Vlooswijk, als derde Burgemeester voor: van Beuningen. Maar ook deze kon in de oogen van Valckenier's vijanden geen genade vinden; met 24 tegen 12 stemmen (die der beide candidaten niet inbegrepen) werden van de Poll, Tulp en van Vlooswijk gekozen, die de Graeff uit hunne voorgangers van 't vorige jaar als vierden Burgemeester tot zich namen ²⁾.

De nieuwe Burgemeesters traden onmiddellijk als wrekers op. Bij de benoeming van de twee presidenten der Schepenbank, tot welke waardigheid gewoonlijk de twee oudste der aftredende Schepenen geroepen werden, passeerden zij Nicolaes Rochusz van Capelle omdat deze, onaangezien hij „soo veel deuchs van de Heer van Polsbroeck heeft genooten, als sijnde door de Graeven gemaect Bewinthebber van de Oost-Indische Compaignie ende oock Schepen en Raed”, deze weldaden met „ondanckbaerhyt” beloofd en met de tegenpartij medegestemd had. De vacceerende ambten werden natuurlijk uitsluitend aan vrienden der nieuwe machthebbers begeben; het ontbrak daarbij niet aan zonderlinge combinaties. Zoo moest er o. a. eene Commissarisplaats in eene der subalterne banken van justitie vervuld worden. Bontemantel en een paar andere Schepenen „inclineerden Theodores Backer, de soon van Willem Backer, Commissares te maken”; op verzoek van Burgemeesteren echter, die groote moeite hadden om van Vlooswijk aan hunne zijde te houden, werd diens neef Jacob Popta gekozen, daar deze anders door Valckenier aan zijn kant getrokken zou worden en op diens aanhitsen zijn in berooide omstandigheden verkeerende oudoom van Vlooswijk, wien hij groote sommen gelds voorgeschoten had, „soude, over schult, op het lijf vallen en uyt den seetel setten”.

Voor Valckenier, die van den rang van oppermachtig despoot tot dien van figurant vervallen was, kwam de slag gevoelig aan. Ter dagvaart waren „alle de leden van Hollant” op hem gebelgd wegens de taal door hem in de Statenvergadering gevoerd; te Amsterdam had hij het bij iedereen om zijn ruwen aard verkorven: zoowel bij de meerderheid der regenten als bij de predikanten — hoe was hij sedert zijn uittreden uit de Calvinistische partij veranderd! — had hij zich gehaat gemaakt ³⁾. En toen men merkte dat Valckenier's invloed zoozeer gedaald was, dat hij zelfs geen Bewindhebbers der Oostindische Compaignie „nae

1) Bontemantel, t. a. p., II, p. 168.

2) Zie over de verkiezingen in 1671: Bontemantel, t. a. p., II, p. 152—174.

3) Ibid., II, p. 169.

sijn humeur" meer kon maken, „daer yder veel op sach", was hij in de stad vooreerst alle „authoriteyt" kwijt ¹⁾).

Onderwijl herademde de Witt ²⁾. De vereenigde tegenstanders van Valckenier, zowel de fractie van de Graeff, welke de Witt geheel toegedaan was, als Hooft en zijne vrienden, — die, hoewel geen vurige Wittianen, toch voor den Raadpensionaris partij kozen, al was het ook maar omdat hun vijand Valckenier tegen hem was, — zaten thans te Amsterdam zoo vast op 't kussen, dat de partij van 't verzet tegen den Staatschen leider er voorloopig tot machteloosheid gedoemd was. Dit bleek bij de verkiezingen in 't volgende jaar, 1672, toen Valckenier zelfs geen poging aanwendde om voor zich of de zijnen een zetel te bemachtigen, maar zich in het onvermijdelijke schikte en met de meerderheid mede stemde. Hooft, dien hij zes jaren lang uit Burgemeesterskamer verwijderd had gehouden, door hem eerst in de Admiraliteit, daarna in de Gecommitteerde Raden af te vaardigen ³⁾, werd den 1^{en} Februari 1672 tot Burgemeester gekozen en koelde op hem zijn wraak door nu op zijne beurt Valckenier, ondanks zijn tegenspartelen, als Gecommitteerden Raad naar den Haag te zenden ⁴⁾. Een aanhanger van Valckenier, Mr. Nicolaes Opmeer, die bij de Burgemeestersverkiezing in 1671, hoewel hij eerst beloofd had de zijde van Reynst en Hooft te zullen houden, zich bij de tegenpartij had aangesloten en ook den Schepen Dirk Spiegel daartoe had trachten over te halen, die evenwel „constant" bleef, werd, tot straf voor zijn afval, tenzelfden tijde uit de Admiraliteit te Hoorn „getrocken", welk ambt aan Spiegel, ter belooning voor zijne standvastigheid, werd geschonken; deze zou er echter niet lang pleizier van hebben: acht maanden later, na de regeeringsverandering in September 1672, werd Spiegel, zooals wij zien zullen, door Valckenier uit dezen post ontslagen en Opmeer weer daarin hersteld ⁵⁾.

Van hoe groote beteekenis het omslaan van Amsterdam voor de Witt ook mocht zijn, dit eene voordeel kon de eindelijke schipbreuk van zijne politiek niet meer afwenden, op zijn hoogst vertragen. Aan alle kanten paktten de onweerswolken zich al dreigender boven zijn hoofd oopen. Terwijl hij binnenslands door het drijven der Oranjegezinden, bij wie zich langzamerhand de beste krachten van de Staatsche partij aansloten, met steeds grooter moeilijkheden te kampen kreeg, bereidde zijne buitenlandsche politiek hem eene grievende teleurstelling. De Triple Alliantie, in 1668 door den Staat met Engeland en Zweden gesloten om Lodewijk XIV de verovering van de Spaansche Nederlanden te beletten, en waaraan hij vóór zij tot stand kwam zulke hooge verwachtingen geknoopt had, daar hij ze beschouwde als een waarborg voor het behoud van den vrede, was een zwakke, bedrieglijke band gebleken. De Fransche Koning, die den Staat in den laatsten oorlog met Engeland hulp had verleend — zij het ook slechts in naam, — had dit verbond opgevat als eene persoonlijke belediging en zich vast voorgenomen om zich

1) Bontemantel, II, p. 172.

2) Pomponne schreef 3 Februari 1671 naar aanleiding van de verkiezing van Hooft tot Burgemeester van Amsterdam: „M. de Witt reprend ainsi, par cette ville si importante dans les assemblées, le crédit qu'elle lui avait fait perdre depuis quelque temps. Le parti du prince d'Orange a maintenant le dessous" (Lefevre Pontalis, t. a. p., II, p. 211).

3) Zie hiervóór, p. CNIV.

4) 5) Bontemantel, t. a. p., II, p. 179.

op den Raadpensionaris te wreken; geene moeite had hij gespaard om zoowel Zweden als Engeland van de Republiek af te trekken. Karel II liet zich gemakkelijk omkooopen en in April 1672 werd ons door de Koningen van Frankrijk en Engeland en de door hen gesubsidicerde Bisschoppen van Munster en Keulen den oorlog verklaard.

Ondanks de aansporingen en de bovenmenselijke inspanning van de Witt waren, door de tegenwerking die hij ondervonden had, de krijgstoerusting van de Republiek bij het uitbreken van den oorlog verre van toereikend. Alleen het talmen van het Fransche leger, dat verzuimde na het verlaten van de IJsellinie door de Staatsche troepen, den 12^{en} Juni, onmiddellijk de Hollandsche waterlinie aan te vallen en te vermeesteren, schonk den Staten de gelegenheid om deze laatste ter eldfer ure door inundatiën en het opwerpen van schansen te voltooiën en daardoor de vijandelijke invasie tot staan te brengen. Niet den Prins, die, sedert hij in Februari na het afleggen van den eed op het Eeuwig Edict tot Kapitein-Generaal benoemd was, nog niet veel blijken van veldheerstalent gegeven had, komt de eer toe het initiatief genomen te hebben tot het kloekke besluit van Holland om pal te staan tot het uiterste, maar aan Amsterdam, welks regenten zich de kloekmoedige houding van de stad Kopenhagen, waardoor in den oorlog van 1658 geheel Denemarken behouden was gebleven, ten voorbeeld stelden en met verontwaardiging weigerden hun zegel te hechten aan het voorstel der Staten om onder vernederende voorwaarden met Frankrijk vrede te sluiten. Met terzijdestelling van hunne onderlinge veeften sloegen zij de handen ineen om hunne stad van alle denkbare middelen van tegenweer te voorzien en ze in eene onneembare vesting te herscheppen. Dat er in deze dagen in de Staten nog de taal van Johan de Witt vernomen werd, dankte men aan de taaië energie der Amsterdamsche regeering: den Raadpensionaris zelf hielden de wonden, hem den 21^{en} Juni door moordenaars toegebracht, aan 't ziekbed gekluisterd. Bij den benarden toestand des lands had de Oranjepartij vrij spel; ongestoord kon zij de hartstochten van de volksheffe opzweepen en die tot het bereiken van hare doeleinden aanwenden. Eene agitatie ten gunste van de verheffing van den Prins tot Stadhouder, in Zeeland ontstaan, sloeg spoedig naar Holland over; den 29^{en} Juni dwong de Dordtsche burgerij de regeering dier stad den Prins van Oranje bij schriftelijke acte het Stadhouderschap op te dragen, enkele dagen daarna ontstonden er ook te Amsterdam oproerige bewegingen. De Amsterdamsche regenten, die niets onbeproefd wilden laten om het land van den dreigenden ondergang te redden, besloten uit eigen beweging den 2^{en} Juli bij de Staten op de aanstelling van Prins Willem tot Stadhouder aan te dringen; twee dagen later, den 4^{en} Juli, volgde de verheffing van Willem III tot de waardigheid van zijne voorouders. Hiermede was de opgewondenheid onder het volk, zoowel te Amsterdam als elders, nog niet gestild; zelfs nog na het bezoek van den Prins aan de stad, van 12 tot 15 Augustus, bleef de onrust aanhouden. Een diep, schoon door niets gerechvaardigd wantrouwen tegen de regenten had bij de menigte post gevat; vooral tegen Andries de Graeff was het volk ingenomen, maar ook zijne beide ambgenooten van de Poll en Hooft hadden van deze vijandelijke gezindheid onder de burgerij te lijden. Het bericht van den gruwelijken moord der de Witt'en te 's-Hage, den 20^{en} Augustus, veroorzaakte te Amsterdam eene geweldige gisting

onder het gepeupel, dat niets liever wenschte dan de regenten eveneens „op zijn Jan de Witt's te tracteeren". Burgemeesteren raakten, niet zonder reden, bevreesd voor het uitbreken van gewelddadigheden; zij lieten den Prins polsen over de middelen ter voorkoming daarvan, maar Willem III, wien deze woelingen niet onwelkom waren, wyl hij hoopte door middel daarvan het door hem vurig begeerde recht van aanstelling van de stedelijke magistraten te erlangen, dat deel uitgemaakt had van de prerogatieven der vorige Stadhouders, maar dat hem bij zijne aanstelling onthouden was, gaf hun een raad, die weinig naar hun smaak was: met de hoofden der ontevreden burgers den toestand te overleggen. Liever wilden Burgemeesteren nog hun zegel hechten aan de propositie, door de Gecommitteerde Raden den 26^{en} Augustus in de Staten van Holland ingediend, n.l. om de verdachte regenten uit te noodigen hunne ambten neer te leggen. Den zelfden avond werd het voorstel, dat door een renbode naar Amsterdam overgebracht was, in de Vroedschap aangenomen.

Het voorstel was geheel in den geest van Valckenier, die, zelf in de Gecommitteerde Raden zitting hebbende, het hun wellicht ingegeven had. De sluwe Burgemeester, voor wien het oogenblik der vergelding voor de hem in 't vorige jaar toegebrachte nederlaag naderde, had zijn spel nauwkeurig overwogen en hield nu de troeven in de hand; hij wilde door intimidatie zijne voornaamste tegenstanders, de Graeff en Reynst, den voet lichten en hen tot ontslagaanvraag noodzaken. De pogingen, door de Graeff en Hooft aangewend, om zich intijds met hem te verzoenen, waarbij zij zelfs zoo ver gingen van hem aan te bieden „dat (zij) Burgemeesteren soude maecten wie hij geliefde te hebben, en doen al dat (hij) soude willen", — wel een bewijs hoe zij thans tegen hem opzagen, — werden door Valckenier van de hand gewezen. Hij „socht de veranderinge" en men begreep „op wat boech het schip soude sylen", daar Valckenier, nog beter dan de regerende Burgemeesters, „het secreet van de mis" wist ¹⁾.

Stelselmatig werd intusschen de gemeente sedert einigen tijd door de handlangers van Valckenier tegen de Graeff en zijne partij opgestookt; de meeste der oproerige pamfletten, waarin de Wittiaansche regenten werden aangevallen, zagen bij den boekverkooper Commelin, een neef van Valckenier, het licht ²⁾. Den 3^{en} September ontmaskerde deze in de Vroedschap eindelijk zijne batterijen: met de hem eigen heftigheid trok hij tegen „het huys van Graeff" te velde en overstelpte Andries de Graeff en zijn overleden broeder Cornelis met verwijten over wanbeheer en verspilling in de stedelijke financiën. Daarna tastte hij ook Reynst aan en verklaarde ten slotte, na over dezen en zijn zwager de Graeff den staf gebroken te hebben, „rentuyt, dat die twee Heeren niet hebben gedaan, als behoort", en dat hij „aen Sijn Hoocheyt soude seggen, (dat) die twee Heeren tot naedeel van de stadt regceeren" ³⁾. Reynst trachtte nog Valckenier de hand der verzoening te reiken, maar de Graeff zag in, dat zijn zaak verloren was en verzocht, nog staande de vergadering, zijn ontslag uit zijne ambten. De Vroedschap, waar de meerderheid Valckenier nog vijandig was, wilde dezen echter niet ter wille zijn en verklaarde zich onbevoegd om een medelid van

1) Bontemantel, t. a. p., II, p. 188, 195.

2) Ibid., II, p. 199.

3) Ibid., II, p. 189, 190.

haar college te ontslaan; het voorstel van eene collectieve aanvraag om ontslag, dat daarna te berde werd gebracht, werd door Valckenier verworpen: waarschijnlijk was hij nog niet volkomen zeker van de gezindheid van Willem III te zijnen opzichte. Twee dagen later was zijne onzekerheid geweken; in de Vroedschapsvergadering op den 5^{en} September stond hij aan de zijde van de meerderheid, die besloot eene lijst met de namen der Burgemeesters, Schepenen, Raden, Oudburgemeesters en Oudschepenen aan Z. H. te zenden, met verzoek om zoodanige personen te ontslaan en door anderen te vervangen, als hij noodig zou oordeelen.

De beslissing van den Prins, die den 11^{en} September te Amsterdam bekend werd, liet geen twijfel over aangaande den raadsman die hem in zijne keuze ter zijde gestaan had. Van de 16 Heeren, die uit de regeering ontslagen werden (de naam van een hunner, Pieter de Graeff, was op de lijst vergeten en werd bij eene nadere aanschrijving van den 15^{en} September opgegeven), behoorden 12 tot de electeurs, die bij de Burgemeestersverkiezing op den 1^{en} Februari 1671 tegen Valckenier gestemd en hem toen ten val gebracht hadden. Andries de Graeff, zijn zwager Reynst en zijne beide neveu's Pieter en Jacob de Graeff werden allen geremoveerd: Valckenier stootte hen thans voor goed uit het strijdperk. Acht dagen later werden de namen der door den Prins in de plaats der afgedankte regenten gekozenen te Amsterdam bekend gemaakt; het bleek toen nog duidelijker wie achter de schermen de geheele vertooning geleid had. Joan van de Poll en Lambert Reynst werden als regerende Burgemeesteren vervangen door Mr. Coenraet van Beuningen, een partijgenoot, en Joannes Hudde, een neef ¹⁾ van Valckenier. De drie nieuwbenoemde Schepenen waren: Louys Trip, de schoonvader van Valckenier's oudsten zoon, Mr. Nanning Cloeck, een neef van Valckenier, en Mr. David de Wilhem, een zwager van van Beuningen. Tot Raden in de Vroedschap waren door den Prins aangesteld: de reeds genoemde Louys Trip; voorts drie neven van Valckenier, n.l.: de „Rouaensvaerder" (handelaar op Frankrijk) en reeder ter walvischvangst Jean Appelman, de traankooper Dirck Blom en de geleerde boekverkooperszoon Joan Commelin; Mr. Gerard Bors (die te voren bij vergissing bij den brief van den 10^{en} September door den Stadhouder als Oudscheper ontslagen was) en Mr. Nicolaes Opmeer, neven van Hudde; de zijdehandelaar Michiel Tiellens, een neef van Pancras; verder twee voornamen kooplieden: Hendrick Becker, een neveu van 's Prinsens Secretaris Constantijn Huygens van Zuylichem, en Coenraet van Klenck, die tot de voornaamste handelaars op Rusland behoorde en de protectie genoot van eene tante van den Prins, Albertina Agnes, de weduwe van den Prins van Nassau—Dietz; eindelijk de buskruitfabrikant Gillis Sautijn, die zijne benoeming te danken had aan de aanbeveling van den Gedeputeerde ter Staten-Generaal en gunsteling van Willem III, Johan van Reede van Renswoude ²⁾.

De onbeschaamdheid, waarmede Valckenier van de omstandigheden gebruik had weten te maken om zich met één slag van bijna al zijne persoonlijke tegenstanders te ontdoen en hunne ambten aan zijne vrienden in handen te spelen, wekte

1) Het is niet na te gaan hoe de Hudde's met Valckenier verwant waren. Bontomantel maakt van deze verwantschap melding, t. a. p., II, p. 1—6.

2) Bontomantel, t. a. p., II, p. 220.

in den Amsterdamschen regentenkring groote verbittering. Toen in de Vroedschap, den 13^{en} September, het besluit genomen werd om bij den Prins op nadere „elucidatie” aan te dringen ten aanzien van het al of niet neerleggen door de geremoveerde Heeren van hunne overige ambten, gaf een der afgezette, Roertert Ernst, „voelende dat de saecke daerheenen wierde helyt, dat de geëxuseerde Heeren soude moeten afstaen van alle stadts functien”, in heftige bewoordingen te kennen, „dat de saecke niet gedaen sal weesen voordat een man (denoteerende Valckenier) sijn wraceklust sal voldaan weesen” ¹⁾. Deze hield zich ondertusschen schuil en wachtte in den Haag af tot de bui te Amsterdam overgedreven zou zijn. Nu hij de overwinning behaald had, moest hij zorgen het lot van zijn oudoom Reynier Pauw, die reeds drie jaren na de door hem beleide regeeringsverandering van 1618 van 't kussen gestooten was, te ontgaan. Onder de aangebleven regenten hadden de ontslagen Heeren vele bloedverwanten en deze waren over den hoon, hunnen vrienden door Valckenier aangedaan, ten uiterste misnoegd. De geslepen leider spaarde dan ook geen moeite om het odium van de plaats gehad hebbende remotie van zich af te wentelen. Hij betuigde onder eede er in zóóverre geen aandeel in gehad te hebben, dat niet hij de af te zetten regenten aangewezen had, maar terecht werd door Bontemantel opgemerkt: „Hoe Sijne Hoocheyt heeft geweeten te excuseren van de Regeeringe die in Januari 1671 den Heer Valckenier partij sijn geweest, weet Godt” ²⁾.

Zoo waren niet alleen de ontslagen regenten maar ook de aangeblevenen op Valckenier gebeten. Aan het hoofd der ontevredenen stond Burgemeester Henrick Hooft, die, sedert hij in 1666 door Valckenier uit den zadel geworpen was ³⁾, een wrok tegen hem opgevat had en wien, doordat hij in zijn ambt gehandhaafd was, waar alle andere tegenstanders van Valckenier verwijderd waren, de verdenking van medeplichtigheid aan de „verzetting” niet ontgaan kon. Niets kon den eerlijken, oprechten en rondborstigen Hooft, den luchthartigen filosoof, die er uit gemakzucht en gebrek aan ambitie de moeite niet voor over had om door zijn grooten invloed op zijne mederegenten tot het leiderschap der stad te geraken, hatelijker zijn dan juist deze vooronderstelling. Bij gelegenheid van het afscheid van de geremoveerde Heeren in Burgemeesterskamer, den 19^{en} September 1672, had hij al verklaard „dat wel klaer te mercken is, dat eenige directie in 't werck speelt, doch dat (hij) niet can gesuspecteert werden, alsoo geen een enkel vriend in de nieuwe electie heeft” ⁴⁾. Den bewerker van de verandering noemde hij ronduit „een schelm” ⁵⁾. In Januari 1673 weigerde hij om nog een jaar als Burgemeester aan te blijven, omdat hij dan Valckenier tot ambtgenoot zou krijgen, zeggende „het in sijn gemocht niet te comen brengen, met soo een man te dienen, en gedurich overhoop soude leggen, en met een schagrin aen sijn sijde sitten; dat ook sommige van opini waeren, dat (hij, Hooft) innerlijk aen de verandering (in 1672) participeerde, welke opini soo (Valckenier en hij, Hooft) te samen hadden gediend, uyt sommige opinien niet soude hebben comen gebracht

1) Bontemantel, t. a. p., II, p. 216.

2) *Ibid.*, II, p. 226.

3) Zie *hiervóór*, p. CXIV.

4) Bontemantel, t. a. p., II, p. 224.

5) *Ibid.*, II, p. 226.

werden¹⁾. Hooft werd nu de leider van de oppositie, die Valekenier in zijn bewind trachtte te bemoeilijken.

De verhouding tusschen Valekenier en Willem III liet in de eerste jaren niets te wenschen over. In 1673 passeerde de Prins in de lijst der veertien, hem einde Januari van dat jaar aangeboden, Valekenier ten gevalle den candidaat van Hooft voor 't Schepensambt — diens neef Diederick de Vlaming van Oudtshoorn — en benoemde in zijne plaats Jean Appelman, een neef van Valekenier²⁾. Nog in Januari 1675 stelde Willem III, hoewel hij persoonlijk aan een ander de voorkeur gaf³⁾, op verzoek van Valekenier diens schoonzoon Martinus Fontaine tot Drossaard van Muiden aan. Maar gaandeweg ontstond er tusschen den Stadhouder en den Burgemeester eene verkoeling, die eenmaal aanwezig, snel toenam. Met steeds aangroeiend wantrouwen sloegen niet alleen Valekenier maar ook zijne tegenstanders te Amsterdam den klimmenden invloed van den Prins gade, die zich door de onwettige invoering van de regeeringsreglementen in de drie landprovincien alle macht toegeëigend had en ook in Zeeland meester was, waar hij zijn neef van Nassau-Oudijk ongehinderd een schandelijk systeem van omkoopertij bij benoeming tot alle ambten liet invoeren. De terecht „infaam” genoemde middelen, waardoor de Stadhouder in sommige steden van Holland zijn invloed zocht te doen gelden⁴⁾, verwekten bij de op hunne onafhankelijkheid groot gaande Amsterdamsche regenten ergernis en afkeer. Ondanks zijne schijnbare toeneiging tot den Oranjevorst bleef ook bij Valekenier het besef van de roeping van Amsterdam om tegen de monarchale neigingen der Oranje's het republikeinsche veto van Hollands machtigste stad over te stellen, niet uit; het jaar 1675 bracht eene kentering in zijne politiek. De benoeming van Mr. Jacob van den Bosch, den gewezen commiss van Johan de Witt en een overtuigd aanhanger van diens staatkunde, tot Pensionaris der stad, den 5^{en} April 1675, is het bewijs van de terugkeer van Amsterdam tot de oude Wittiaansche principes⁵⁾. Willem III zag in, dat Amsterdam hem dreigde te ontglippen; om er zijn invloed staande te houden beproefde hij een middel, dat hij elders met goed gevolg had aangewend: „recommandatie” van hem welgevallige personen tot ambten, waarvan de vervulling niet aan hem stond. In 1673 was hij al begonnen, denkelijk door tusschenkomst van Zeeuwsche vrien-

1) Bontemantel, t. a. p., II, p. 235.

2) Bontemantel t. a. p., II, p. 234. — Bontemantel vergist zich waar hij mededeelt dat de Prins twee candidaten voorbijging en in hunne plaats Jean Appelman en Mr. Rombout Hudde aanstelde: Hudde is niet in 1673 maar in 1674 Schepen geweest.

3) Nijhoff's Bijdragen, 3e Reeks, II, p. 369.

4) Dr. H. T. Colenbrander, De Patriotentijd, I, p. 53.

5) Hoe hoog de nagelachtemis van de Witt in de volgende jaren te Amsterdam in eere gehouden werd, blijkt uit een voorval in 1681. In Amsterdam had zich het gerucht verspreid, dat te Hoorn tot Pensionaris was benoemd Mr. Pieter van der Graef, „sijnde diegene, die in den jare 1672 benevens sijn jonger broeder mede was geweest bij de onbehoorlike ataque op d' Hr. Johan de Wit, in sijn leven Raad-pensionaris van Holland”. Burgemeesteren brachten de zaak den 4^{en} September 1681 in de Vroedschap ter sprake en daar werd besloten niet toe te laten „dat de voorn. van der Graef in de opgemelte qualiteyt soude komen ter Vergaderinge van Haar Ed. Groot Mo”. De Burgemeester, die de eerstvolgende zitting der Staten van Holland bij zou wonen, kreeg den last mede „te effectueren, dat de meergemelde van der Graef bnyten de Vergaderinge van de Heeren Staten van Holland en Westvriesland worde geweert en gehouden” (Resol. Vroedschap 35, p. 48). Daar van der Graef echter kort daarop tot Raad in de Vroedschap van Hoorn verkozen werd, kon men hem toen niet meer beletten namens Hoorn ter dagvaart op te komen; in 1691 werd hij zelfs Gecommitteerde Raad.

den, voor een Secretarisplaats te Amsterdam den koopman Jeronimus Velters te recommendeeren. Burgemeesteren hadden toen de aanbeveling niet durven afslaan en hadden Velters benoemd, maar uit vrees voor de herhaling van eene dergelijke voordracht hadden zij in datzelfde jaar reeds daags na het overlijden van den Schout Gerard Hasselaer, den 13^{en} Juni 1673 een nieuwen Hoofdschout, Hendrick Roeters, gekozen ¹⁾. Sedert had de Prins verdere aanbevelingen nagelaten, te meer omdat hij meende op den steun van den aan hem verplichten leider der stad, Valckenier, te kunnen rekenen. Toen hem deze ontviel vatte hij het drangmiddel, waarvan hij een dwangmiddel hoopte te maken, weer op. In December 1675 gaf hij aan Burgemeesteren te kennen dat het hem „seer aangenaem soude sijn”, dat de Schepen Cornelis Baeker tot Burgemeester verkozen werd, „met vertrouwe dat aen sijn recommendatie veel soude werden gedefercert”. „Tot drie distincte reyse”, zond de Prins zijn Requestmeester Rosenboom — een zwager van Baeker, die, evenals diens andere zwager, van Beverningh, zijn voorspraak bij Willem III geweest was, — naar Amsterdam met brieven van aanbeveling. Maar Burgemeesteren van Amsterdam wilden hunne zelfstandigheid niet prijs geven: de recommendatie vond geen ingang en werd „met beleefde terme en tot conservatie van de eenicheyt in de regeringe geëxecuteert”. De Prins wreekte zich door uit de hem toegezonden nominatie vier van de door Burgemeesteren aangestreepte candidaten voor het Schepenschap te passeeren en vier anderen in hunne plaats te benoemen „na de raet van van Beverinck en Rooseboom” ²⁾.

Toen dit middel om tot zijn doel te geraken gefaald had, wendde Willem III het over een anderen boeg: hij zocht door het aanbieden van gunsten onder de Amsterdamsche regenten aanhangers te winnen. Als handlanger bediende hij zich daarbij van den in 1672 door hem afgezetten Schepen Jacob de Graeff, den tweeden zoon van wijlen Burgemeester Cornelis de Graeff van Zuidpolsbroek. De te voren zoo machtige familie de Graeff had na 1672 al de bitterheid geproefd van haar „otium”. Valckenier liet geen gelegenheid voorbijgaan om ze te sarren en te tergen. In 1674/75 werden de nieuwe quohieren van den 200^{en} penning opgenomen. Fontaine, de schoonzoon van Valckenier, werd — ofschoon hijzelf aan den Kapitein van zijne wijk verzocht had voor niet meer dan 2 tonnen gouds aangeslagen te worden — op . . . f 70.000 kapitaal geschat; de zoon van Valckenier werd op niet meer dan f 10.000 getaxeed. Daarentegen zag Andries de Graeff zich voor het ongehoorde bedrag van f 700.000 aangeslagen en werd zijne zuster eveneens in haar aanslag verre verhoogd ³⁾. De tusschen den Stadhouder en Valckenier gerezen ommin gaf de de Graeff's hoop om daarbij in troebel water te kunnen visschen en den gehaten tegenstander op zijne beurt in 't zand te kunnen doen bijten. Door als volontair — met den rang van Ritmeester-honorair — dienst te nemen in het regiment Guardes te paard van den Sergeant-Majoor Cabeljauw, dat in 1674 den veldtocht in de Zuidelijke Nederlanden medemaakte, poogden Jacob de Graeff en zijn neef Gerard Reynst, een zoon van den mede in 1672 gepromoveerden Burgemeester Lambert Reynst, zichzelf en hunne families in de gunst van den Prins in te dringen.

1) Bontemantel, t. a. p., II, p. 232, 233, 238.

2) Part. Notulen van Jean Appelman, fo. 68, afgedrukt bij J. F. Gebhard Jr., Het Leven van Mr. Nicolaas Cornelisz. Witsen, I, p. 148.

3) Bontemantel, t. a. p., II, p. 266.

„Ick hoope”, schreef Jacob de Graeff 13 Juni 1674 uit het leger aan zijn broeder Pieter, „dat dese campagne niet onnut sal zijn en door de groote goetheydt van zijn Hoogheydt, mij op gisteren betoont, ick bequaem sal zijn, dat ick waerlijk met alle iver soecke te trachten, een ware broeder te sijn” ¹⁾. Hij bereikte zijn doel niet: het gunstige oogenblik om te Amsterdam eene intrige tegen Valckenier en ten gunste der de Graeff's op touw te zetten was, daar Valckenier den Prins vooralsnog trouw bleef, nog niet aangebroken. Twee jaren later was dit anders. Nadat de recommandatie mislukt was kon de Prins, wien de bemoeiingen van Valckenier om zich met Hooft en zijn aanhang te verzoenen ten einde gezamenlijk Oranje het hoofd te bieden, ter oore gekomen waren, de pogingen van Jacob de Graeff om onder de Amsterdamsche regenten verdeeldheid te zaaien, begunstigen: in December 1676 zond hij hem met eene kapiteinscommissie in blanco naar Amsterdam om door dit lokaas Burgemeester de Vlaming van Oudtshoorn ²⁾, wiens beurt het was om het volgende jaar als Burgemeester aan te blijven, van Valckenier's zijde af te trekken. De intriges van de Graeff leden niet alleen jammerlijk schipbreuk, maar zelfs waarschuwde van Oudtshoorn zijne collega's, waarop Burgemeesteren den President van Schepenen kennis gaven van de aangewende poging tot omkoopertij, met verzoek de zaak ter hand te willen nemen en te onderzoeken of er aanleiding bestond den Hoofdschout „te gelasten, sich daerop te informeeren, om daer bequaeme remedie tegen te resolveeren”. De Graeff werd onder de hand van dezen stap in kennis gesteld en hij waagde het sedert niet meer zijne pogingen te hernieuwen ³⁾.

Al was voor ditmaal door de standvastigheid van van Oudtshoorn het gevaar afgewend, Valckenier werd er door versterkt in zijn voornemen om de verstoorde eensgezindheid onder Burgemeesteren, waar het aanzien en de invloed der stad onder leed en die haar in het aannemen van eene krachtige houding tegenover den Stadhouder belemmerde, te herstellen. Sedert Hooft zich na de regeeringsverandering in September 1672 van hem had afgewend, had Valckenier Amsterdam geregeerd met het zevental volgelingen, dat hij in den Burgemeesterskring telde, n.l. zijne drie beproefde vrienden van 1671: Cornelis de Vlaming van Oudtshoorn, Joan Munter en Nicolaes Pancras, verder Joan Huydecoper van Maarsveen, Joannes Hudde, een neef van Valckenier, Cornelis Geelvinck, een zwager van Munter, en Louys Trip, wiens dochter met den zoon van Valckenier getrouwd was en die, twee jaar na zijne opname in de regeering in 1672, door Valckenier Burgemeester gemaakt

1) Jacob de Graeff werkte n.l. niet zoóveer voor sich, maar in de eerste plaats voor zijn oudsten broeder. In Augustus 1674 schreef hij aan dezen, dat hij, voor zijn broeder in zijne waardigheden hersteld was, niet zelf bij den Stadhouder om een ambt wilde solliciteeren: „al-soo door die obligatie UEds herstelling mochte verachtet werden en om andere reden, te lange om te schrijven”. (Dr. K. Fruin, Brieven van Jacob de Graeff, uit het leger van Prins Willem III in 1673 en '74 geschreven aan zijn broeder Pieter de Graeff, oud-schepen van Amsterdam. Nijhoff's Bijdr. 1885, 3° reeks, II, p. 349).

2) Cornelis de Vlaming van Oudtshoorn schijnt een vriend van 't huis van Oranje geweest te zijn. Reeds ten tijde van Frederik Hendrik stond hij met het Stadhouderlijke Hof in relatie. Blijkbaar werden de van Oudtshoorn's van de zijde der Oranje's door beleefdheden, die men aan 't Hof gewoonlijk alleen aan edellieden en hooge militairen bewees, in hunne adellijke pretentiën aangemoedigd, in de hoop daardoor hunne trouw jegens het Stadhouderlijke huis aan te kweeken en daarvan te gelegener tijd de vruchten te kunnen plukken. (Zie hierna, I, p. 280, 506).

3) Bontemantel, t. a. p., II, p. 268.

was. De tegenpartij bestond uit den invloedrijken Henrick Hooft en Cornelis van Vlooswijk. Deze laatste, die bij voortdoring in zeer ongunstige financiële omstandigheden verkeerde ¹⁾, was in 1672 door Valckenier in de Admiraliteit geplaatst en zat daar tot 1679, waarna hij Thesaurier werd; dit ambt bleef hij tot zijn dood in 1687 bekleeden, zonder het ooit meer tot Burgemeester te hebben gebracht. Coenraed van Beuningen, sinds 1674 gezant in Engeland, telde voorloopig niet mede.

In Mei 1676 had Valckenier, door het indienen van een voorstel, dat hij „concept tot eenigheid” noemde, den eersten stap gezet op den weg, die tot eendrachtige samenwerking tusschen alle Burgemeesters leiden moest; dit concept strekte, zooals de pompeuse aanhef luidde, om, tot handhaving van de „welstand van den Staet in het gemeyn en die der stad in het particulier”, de „rust, eenicheyt en confidentie onder de Regenten” te herstellen ²⁾. Er werd in voorgesteld, dat men het aantal Burgemeesters tot op 10 zou laten uitsterven ³⁾, dat uit dit tiental volgens een vast rooster de regerende Burgemeesters gekozen zouden worden — terwijl jaarlijks de oudste in rang van het vorige jaar voor het volgende als Burgemeester aan zou blijven — en dat geen van hen van het Burgemeesterschap zou mogen worden uitgesloten. Daar eene al te groote wisseling in het personeel der regerende Burgemeesters ongewenscht bleef, werd als middel om het aantal der daartoe verkiesbare personen te beperken en zodoende ook de keuze van den grooten Oudraad der electeurs aan banden te leggen, voorgesteld, dat de commissien wegens de stad in de Gecommitteerde Raden, de Staten-Generaal, den Raad van State en de Admiraliteit te Amsterdam voortaan uitsluitend door Oudburgemeesters, eveneens volgens rooster, bekleed zouden worden. Zoo zouden dan steeds 2 à 3 Burgemeesters op wettige wijze op zijde geschoven worden en slechts een 7- of 8-tal overblijven, zoodat dan de ideaal-toestand bereikt zou worden, door Cornelis Pietersz. Hooft al in 1616 aldus uitgedrukt: dat „mijn heeren alsoo de moeyten wel (zouden) mogen sparen vande jaerlijksche electie van Burgemeesteren, alsoo dye haer zelven dan wel zoude wijsen” ⁴⁾. Want dat dit de bedoeling was blijkt daaruit, dat de door het rooster aangewezenen niet zelve de hun toegewezen commissie behoeften waar te nemen, maar ze aan een lid van de Vroedschap konden overdragen; in dat geval zouden zij echter gedurende de jaren, waarover de commissie liep, — meestal drie — niet tot regerende Burgemeester mogen verkozen worden. Het voorstel was door Valckenier, van Oudtshoorn, Munter en Huydecoper, regerende, en Pancras, Hudde en Trip, oud-Burgemeesteren, onderteeekend.

Het concept vond bij Hooft, die meer den voorsteller dan het voorstel wantrouwde, weinig instemming: „Die een hoop rapaillie heeft, door onbehoorlijke practijcque, in de regceeringe gestelt en cerelijke Heeren den schop gegeven, wil nu de cerelijke en vreedsame man weesen”, merkte hij schramer op. Den 24^{en} Juni 1676 leverden van Vlooswijk en hij eene deductie tegen het concept in, waarin zij, na tegen het voorstel enige principieele bedenkingen aangevoerd te hebben, die niet veel om het lijf hadden, hun argwaan tegen Valckenier bloot

1) Zie hiervóór, p. CXVIII.

2) Zie over het „concept tot eenigheid” en de daarover gevoerde onderhandelingen tusschen Valckenier en Hooft, de door Dr. G. W. Kernkamp verzamelde gegevens, afgedr. bij Bontemantel, I. a. p., II, p. 245—265.

3) Bontemantel, I. a. p., II, p. 245.

4) Hooft, Memoriën en adviezen, p. 70.

gaven door hunne opmerking: hoe groote „vilipendie van de regeeringe” zou te vreezen zijn, „als imant van credit onder Burgemeesteren sijne reeckeninge bij 't voorseyde contract niet soude mogen vinden, 't welck (hij) bij den ract of Schepenen onder de hand quame te foveeren en te onderbouwen. Want of men al de anderen seer specicus sal koomen te belooenen sulx noyt te onderneemen, is echter niet te vertrouwen, dat nu en altijd de regenten, en bysonderlijk die van ambitieuse conditie sijn, van soo scrupuleuse gemoede sullen weesen, dat (zij) postponerende haer eygen politique intreste, haer daervan ten uyttersten sullen koomen te wachten”. Hooft en van Vlooswijk waren blijkbaar huiverig om zich door het teekenen van het concept op genade of ongenade aan de meerderheid over te geven; zij weigerden daarom toe te treden, hoewel zij zich bereid verklaarden om op anderen voet met de overige Burgemeesters tot een vergelijk te komen: „so ymant met woorden ofte werken is geoffenceert”, heet het in de deductie der beide Burgemeesters, „('t welck wij nochtans niet weeten nochte gelooven, als sijnde tegen onse maniere van doen) wij 'tselve met behoorelijke satisfactie willen repareren”. Den 20^{en} Juni 1676 werd daarop door Valckenier en zijn aanhang het concept tot eenigheid gerevoceerd.

In 't begin van 't volgende jaar, 1677, kwam de verzoening eindelijk, langs een omweg, tot stand en wel als gevolg van eene vrij ingewikkelde intrige, waarvan de toedracht wel verdient met enkele woorden vermeld te worden. Valckenier, was met Geelvinck in onmin geraakt en zocht naar een middel om dezen uit de regeering te dringen. In stilte stelde hij een onderzoek in naar de juistheid van Geelvinck's aangifte voor den 200^{en} penning; toen hij voldoende gegevens verzameld had om te kunnen aantoonen dat deze aangifte frauduleus was, tastte hij den Heer van Castricum aan den Admiraliteitsmaaltijd, den 12^{en} November 1676, met de hem eigen onbeschofte heftigheid aan, hem over tafel voor een „schelm ende guyt” uitnaukende en hem het alleggen van „een valschen eet in het doleeren van den 200^{en} penning” voor de voeten werpende. Zijne bedoeling was Geelvinck op deze wijze zedelijk te vernietigen: hem „op 't onvoorsienst een irreparabele kraek te geven”. Zinnende op wraak sloot Geelvinck zich bij Hooft en van Vlooswijk aan en trachtte ook van Oudtshoorn en Munter aan zijne zijde te krijgen. Toen dit mislukte en hij inzag, dat hij als lid der zwakke oppositie niets te winnen en alles te verliezen had, verzoende hij zich, den 11^{en} Januari 1677, buiten Hooft en van Vlooswijk om, weer met Valckenier. Uit ergernis over dit verraad „traeden (de beide Burgemeesters) met Valckenier in bespreek, om alsoo gesamentlijk Geelvinck de schop te geeven, gelijk naderhant is gevolcht”¹⁾. Den 20^{en} Januari 1677 werden Valckenier en Hooft, voornamelijk door bemiddeling van Joannes Hudde, het eens, waarop Hooft den 1^{en} Februari d.a.v. tot Burgemeester verkozen werd; in 't volgende jaar, 1678, werd Valckenier Burgemeester en bleef Hooft als zoodanig nevens hem aan. Geelvinck daarentegen kreeg „de schop” en bleef tot 1684 van de Burgemeesterlijke waardigheid verstoken.

Nu onder de Amsterdamsche regenten de eensgezindheid hersteld was kon de stad zich in de buitenlandsche staatkunde der Republiek weer krachtig doen gelden en voelde zij zich sterk genoeg om onder de leus: „vrede met Frankrijk — tot elken prijs”, met Willem III den kamp aan te binden. Wel had de lang-

1) Bontemantel, t. a. p., II, p. 265—281.

durige krijg in Zuid-Nederland, die voor de Republiek een steeds dreigender wending nam, ook bij den Prins het verlangen naar den ons door Lodewijk XIV aangeboden vrede doen opkomen, maar hij wilde niet van een afzonderlijken vrede hooren; alleen door Frankrijk te dwingen tegelijk met onze bondgenooten, den Keizer en Spanje, vrede te sluiten en door ondertusschen met Engeland in verbond te treden zou de Republiek zich naar zijn inzicht op eervolle en voordeelige wijze uit hare netelige positie kunnen redden. In Januari 1678 gelukte het den Stadhouder het verdrag met Engeland tot stand te brengen: de beide landen bepaalden nu de voorwaarden, waarop de Staat met Frankrijk vrede wilde sluiten. Maar lang duurde het samengaan met Karel II niet; zoowel in Engeland als in de Republiek trachtten de Fransche diplomaten door tweedracht te zaaien het bondgenootschap te verzwakken: ginds door Koning en Parlement tegen elkander op te zetten, hier door bij de regenten argwaan op te wekken ten aanzien van 's Prinsen bedoelingen. Deze taktiek slaagde volkomen in beide landen. Te Amsterdam vond de lokstem van Frankrijk gretig gehoor bij de regenten, die niet alleen den duren oorlog, welke de stedelijke financiën uitputte, moede waren, maar ook hoopten door Lodewijk XIV te believeu de hun van Fransche zijde voorgepiegelde belangrijke handelsvoordeelen deelachtig te worden; op inblazing van den gezant d'Estrades, met wien de Pensionaris van den Bosch in briefwisseling getreden was, plaatste de stad zich aan het hoofd van de oppositiepartij, die de Engelsche alliantie trachtte tegen te werken en de Staten-Generaal tot een afzonderlijken vrede met Frankrijk zocht over te halen. Een oogenblik dreigde het plan van Koning Lodewijk te mislukken: onder den indruk van de kwade trouw, aan den dag gelegd bij het opstellen van de voorwaarden der door hem toegezegde ontrooiuing van enkele vestingen, die hij in de Zuidelijke Nederlanden bezet hield, sloten Engeland en de Republiek zich nog ter elfder ure aaneen en gingen zij 26 Juli 1678 te zamen een verdrag aan, waarna zij Lodewijk XIV een ultimatum toezonden. Nog vóór den afloop van den daarin gestelden termijn wist Frankrijk echter Karel II weer van de Republiek af te trekken en door list de Hollandsche staatslieden te bewegen den 10^{en} Augustus den vrede te teekenen. Spanje was toen wel genoodzaakt den 17^{en} September dit voorbeeld te volgen. De bedenkelijke gevolgen van den buiten onze bondgenooten om gesloten vrede lieten niet lang op zich wachten. Door de behaalde voordeelen overmoedig geworden richtte Lodewijk XIV in 1680 de Chambres de Réunion op, die in 't volgende jaar met denkbeeldige aanspraken van Frankrijk op de sterke vesting Luxemburg voor den dag kwamen; onder dit doorzichtige voorwendsel sloeg de Koning daarop, in vollen vreedestijd, de blokkade om deze stad. Dit noopte Spanje om bij de Republiek de 8000 man hulptroepen aan te vragen, die zij volgens tractaat verplicht was bij een offensief optreden van Frankrijk aan Spanje te leveren. Amsterdam wilde zich voor den Spaanschen bondgenoot niet wederom in een verderfelijken oorlog storten, maar de kordate houding van Willem III, die het strategische belang van Luxemburg, vanwaaruit Frankrijk den Staat zou kunnen bedreigen, inzag, en die alle krachten inspande om de oppositie van de Amsterdamsche Burgemeesters te breken, boezemde den Franschen Koning zooveel ontzag in, dat hij op 't laatste oogenblik bakzeil haalde en het geschil over Luxemburg in Maart 1682 aan de scheidsrechtelijke uitspraak van Engeland onderwierp.

Hooft was den 12^{en} December 1678 overleden; na zijn dood was Valckenier te Amsterdam oppermachtig. De Engelsche gezant Henry Sidney schreef in Augustus 1679: „Ik verzeker U dat de Groote Heer („the Great Turk”) geen meer onbeperkt gezag uitoefent, noch meer macht bezit over eenig landsman, dan hij (Valckenier) te Amsterdam. Wat hij beveelt wordt altijd zonder tegenspraak ten uitvoer gelegd; hij zet af en stelt aan wien hij wil; beurt zooveel gelden als hem goeddunkt, doet wat hem in den zin komt, en toch loopt hij bij den weg als een gewone winkelier” 1). Twee jaren duurde de heerschappij van Valckenier: den 5^{en} November 1680 overleed hij.

De dood der beide leiders schonk Willem III eene korte verademing; maar deze was niet van langen duur. In Maart 1683 keerde van Beuningen, die zich door den Prins nog eens had laten overhalen om als gezant aan 't Engelsche Hof in 't belang van eene nauwere aansluiting tusschen Karel II en den Staat werkzaam te zijn, uit Engeland terug. Hij was er in 1681 heengegaan als een voorstander van de politiek van Willem III: aansluiting bij Engeland tegen Frankrijk; maar zijn langdurig verblijf in Engeland had bij hem de overtuiging doen ontstaan dat dit rijk door de diepgaande tweedracht tusschen Koning en Parlement tot machteloosheid gedoemd was en dat het voor de Republiek eene roekeloze onderneming zou zijn zich, alleen, met de geweldige macht van Frankrijk te willen meten. Bij zijn terugkeer trad van Beuningen, die den 1^{en} Februari 1683 te Amsterdam tot Burgemeester verkozen was en in 1684 als zoodanig aanbleef, dan ook geheel in 't voetspoor van Valckenier en stelde hij zich aan de spits van de Franschgezinde partij in de Staten.

In de Spaansche Nederlanden was de hangende kwestie van Luxemburg door het aanbod van Lodewijk XIV om de beslissing over het geschil aan de arbitrage van den Engelschen Koning te onderwerpen, niet tot eene oplossing gebracht. Spanje, welks goet recht boven allen twijfel verheven was, had Frankrijks aanbod afgeslagen en eischte ontruiming der door de Franschen onrechtmatig bezet gehouden plaatsen in de Spaansche Nederlanden. Dezen toestand moede, verklaarde het in December 1683 aan Frankrijk den oorlog en drong het tevens bij de Republiek aan op de levering van de beloofde 8000 man. De Prins wist de Staten-Generaal daartoe over te halen, maar toen hij met het voorstel voor den dag kwam om, met het oog op mogelijke gebeurlijkheden, het leger van den Staat met 16000 man te versterken, trad Amsterdam, waar van Beuningen zich na zijne bekeering tot de Franschgezinde politiek der Staatsche partij, met Joannes Hudde, den opvolger van Valckenier en Hooft in 't magnificent, wonderwel verstand, hem in den weg en weigerde aan dit voorstel zijne goedkeuring te hechten. Eene beredding uit de Staten-Generaal, met den Stadhouder aan 't hoofd, die van 15 tot 21 November 1683 te Amsterdam vertoefde, kon Burgemeesteren niet tot andere gedachten brengen. Willem III was over dezen tegenstand hevig verbolgen. Hij sprak van de Amsterdamsche Burgemeesters als van „ces coquins d'Amsterdam”; in een aanval van ziedende drift liet hij zich uit, dat van Beuningen verdiende, dat men hem het hoofd voor de voeten legde. Een in Februari 1684 onderschepte brief

1) Dr. R. Fruin, Bijdrage tot de Geschiedenis van het Burgemeesterschap van Amsterdam tijdens de Republiek. Verspreide Geschriften, IV, p. 125, noot 5.-

Genealogie der Burgemeesters uit den familiekring van Joannes Hudde.

Cornelis Jacob Witsen
(geb. ± 1540, st. 1595)

N°. 55.

×

Marij Claes Jonaszoonstr.
(st. 1593).

Jonas Cornelisz. Witsen
(geb. 1566, st. 1626)
N°. 71.

×

Weyntge Jansdr. Swaerooch
(geb. 1566, st. 1607).

Jan Cornelisz. Witsen
(geb. 1569, st. 1636).

×

1597
Margrieta Oetgens
(geb. 1580, st. 1648).

Maria Witsen
(geb. 1597, st. 1683).

×

1618
Gerrit Hudde
(geb. 1595, st. 1647).

Petronella Witsen
(geb. 1602, st. 1676).

×

1628
Jacob van der Merct
(geb. 1599, st. 1653).

Maria Witsen
(geb. 1599, st. 1641).

×

1621
Dr. Pieter Opmeer
(geb. 1596, st. 1639)
N°. 115.

Dr. Cornelis Witsen
(geb. 1605, st. 1669)

N°. 148.

×

1634
Catharina Opsy
(geb. 1619, st. 1698).

Joannes Hudde
(geb. 1628, st. 1704)
N°. 197.

Burg. 1672, 73, 75, 77, 79,
81, 82, 84, 85, 87, 88, 90,
91, 93, 94, 96, 97, 99, 1700,
02, 03.

×

1673
Debora Blaeuw
(geb. 1629, st. 1702).

Elisabeth van der Merct
(geb. 1630, st. 1700).
×

1654

**Mr. Gerard Bors van
Waveren**
(geb. 1630, st. 1693)
N°. 211.

Burg. 1683, 85, 87, 89, 92.

Mr. Nicolaes Opmeer
(geb. 1631, st. 1696)
N°. 213.

Burg. 1681, 83, 87, 91, 92, 94.

×

1670
Margaretha Thierry
(geb. 1633, st. 1684).

Mr. Nicolaes Witsen
(geb. 1641, st. 1717)
N°. 204.

Burg. 1682, 85, 88, 90, 93,
95, 98, 99, 1701, 02, 04, 05.

×

1674
Catharina Hochepeid
(geb. 1654, st. 1728).

van d'Avaux bracht aan 't licht, dat Amsterdam bij het voeren van zijne oppositie met den Franschen gezant overleg pleegde. De Prins rekende het Burgemeesteren als landverraad aan en wist de Staten te bewegen de papieren van de Amsterdamsche afgevaardigden ter dagvaart te doen verzegelen. Maar Amsterdam liet zich door geen bedreigingen schrik aanjagen en hield vol, dat het geoorloofd was met den gezant van eene mogendheid, waar men niet mede in oorlog was, betrekkingen te onderhouden. Het besloot, zoolang de verzegeling duren zou, zijne afgevaardigden niet meer ter dagvaart te zenden, de heffing van de gemeenelandsmiddelen binnen de stad te doen staken, en den Ontvanger de Wilhem — een zwager van van Beuningen — te verbieden een penning aan 's lands comptoir te 's-Hage af te dragen. Om eene herhaling van het gebeurde in 1650 te voorkomen, brachten Burgemeesteren tevens de stad in staat van tegenweer en namen zij alle voorzorgsmaatregelen om zich voor eene overrompeling te vrijwaren. Voor deze krachtige houding zwichtten de Staten 24 Juni 1684: vijf dagen later werd te 's-Hage de 20-jarige Trêves met Frankrijk geteekend, die in Februari door d'Avaux voorgesteld was en ondanks de tegenkanting van den Prins door de Staten-Generaal was aangenomen. De werving der 16000 man, waartoe de Staten te voren bij overstemming besloten hadden, was daardoor onnoodig geworden. Spanje werd aan zijn lot overgelaten: de Amsterdamsche staatkunde had gezegevierd.

Hoe gunstige uitkomsten de gevoerde oppositie Amsterdam ook gebracht had, Burgemeesteren waren met hun rol van matadors verlegen. De afnattende worsteling tegen de ijzeren volharding en de immer onbuigzame wilskracht van Willem III had hun voorraad energie en doortastendheid uitgeput. Nu het doel, vrede met Frankrijk, bereikt was, snakten zij naar rust om van de vermocienissen te kunnen bekomen. Op den tegenwoordigen leider der stad oefende de studeerkamer eene grootere bekoring uit dan het politieke strijdperk. Terwijl naar buiten van Beuningen den Stadhouder het hoofd bood, had in de stad Joannes Hudde — de bekende mathematicus, vooral in de toegepaste mathesis ervaren — het magnificent aanvaard. Het was van een bedachtzaam, diplomatiek man als hij — zijne reserve ten opzichte van de plannen en voorstellen van d'Avaux maakte op dezen den indruk van „une timidité extraordinaire” ¹⁾ — te verwachten, dat hij, om zich van de volgzzaamheid van zijne ambtgenooten te verzekeren, zou beginnen met het vormen van een college van Burgemeesteren, dat zijne inzichten zou deelen. Achtereenvolgens had hij in 1681, 1682 en 1683 drie neven, met hem gelijk gezind, tot Burgemeester weten te doen verkiezen: Mr. Nicolaes Opmeer, Mr. Nicolaes Witsen en Mr. Gerard Bors van Waveren ²⁾; daarentegen werden twee aanhangers van Valckenier: Louys Trip en Cornelis de Maning van Oudtshoorn, de eerste onmiddellijk na Valckenier's dood, de ander na 1682, uit het bewind verwijderd gehouden. Cornelis van Vlooswijk zat sedert 1680 op de Thesaurie en werd ook tot zijn dood in 1687 niet meer tot Burgemeester verkozen. In 1683 en de volgende jaren waren er derhalve van de 11 Burgemeesters alleen 8 bij beurten in actieven dienst; daarvan maakte de helft deel uit van den familiekring van Hudde, zoodat jaarlijks één, twee of drie leden van dezen kring in Burgemeesterskamer zaten.

1) Dr. R. Fruin, Verspreide Geschriften, IV, p. 326, noot 3.

2) Zie de nevengeaande plano-genealogie.

In den loop van 't jaar 1685 — Hudde was toen Burgemeester, te zamen met zijne neven Witsen en Bors van Waveren, — kwam de toenadering tusschen Amsterdam en den Prins tot stand. Deze delicate taak was door Burgemeesteren aan Witsen opgedragen, die er zich voortreffelijk van kweet. Wij kennen Witsen als een vreedzaam en bescheiden kamergeleerde — hij maakte naam als aardrijkskundige en ethnoloog en schreef ook een boek over scheepsbouwkunde — beschroomd in zijn optreden, wars van alle ijdelheid, en die zijne regentplichten met nauwgezetheid, maar zonder eenige ambitie vervulde; een man nog doortrokken van de degelijke principes uit den besten tijd van het regentenpatriciaat, maar bij wien de geleidelijke verfijning van het ras de energie der vorige geslachten als het ware ondermijnd had. De Prins mocht hem om zijn meegaanden aard wel lijden en legde aan de aangeboden verzoening geen bezwaren in den weg. Alleen wilde hij met van Beuningen niet meer te doen hebben; hem, zijn vroegeren vertrouwde, kon hij zijne frontverandering en zijne oppositie in zake de werving van de 16000 man niet vergeven: 's Prinsen vertrouwen in hem was onherroepelijk geschokt. De krankzinnigheid, die den ongelukkigen staatsman in 't volgende jaar, 1686, overviel en hem dwong zijn ontslag te nemen uit zijne ambten, verwijderde hem — en met hem den laatste van de militante Amsterdamsche republikeinen van het oude robuste stempel, waar de Oranje's zulke geduchte tegenstanders aan gehad hadden, — van het staatstoneel.

De gebeurtenissen der volgende jaren leverden de proef op het wijze beleid van de politiek van Willem III. De systematische uitroeiing van het Protestantisme in Frankrijk na de opheffing van het Edict van Nantes toonde welk een gevaar Europa bedreigde indien het Lodewijk XIV gelukte er de „generale monarchie” te bemachtigen. In Engeland deed de dood van Karel II, in 1685, de kroon overgaan op den Katholieken Jacobus II. Gaf deze aan zijne Franschgezinde sympathieën toe en verbond hij zich met Lodewijk XIV tegen de Republiek, dan was de zaak van het Protestantisme verloren. Voorloopig legde de oppositie, door het Parlement tegen 's Konings absolutistische neigingen gevoerd, Jacobus nog aan banden; maar zoo hij er in slaagde allengs tot de alleenheerschappij te geraken, dan zou niets hem meer van eene alliantie met Frankrijk kunnen terughouden. In deze benarde omstandigheden richtten de Engelsche Protestanten hunne blikken op Willem III; toen de geboorte van een troonsopvolger, die eene voortzetting van de Katholieke dynastie in 't vooruitzicht stelde, de hoop op eene betere toekomst den bodem insloeg, wendden eenige aanzienlijke Engelschen zich den 16^{en} Juli 1688 tot den Prins met het verzoek om naar Engeland over te komen en zich aan 't hoofd van de parlementsgezinden te stellen. Aan deze roepstem gaf Willem III gehoor. De Amsterdamsche Burgemeesters Hudde, Geelvinck en Witsen, die hij vooraf had laten polsen, — den vierde, Jean Appelman, verdacht men van verstandhouding met Frankrijk, op welk land hij handel dreef, weshalve hij na zijn aftreden in Februari 1689 in de Thesaurie opgeborgren werd, waar hij tot zijn dood in 1694 bleef, — hadden eene welwillend-neutrale houding aangenomen. Men was te Amsterdam verbitterd over de door Lodewijk XIV genomen maatregelen, welke groote afbreuk deden aan den handel; ook was het volk met het treurige lot van zijne door den Franschen Koning vervolgte geloofsgenooten, die in menigte hier te lande eene veilige toevlucht zochten, innig begaan. Door het onhandige optreden

van d'Avaux, die ontijdig de nauwe aansluiting tusschen Engeland en Frankrijk aan het licht bracht, werden de Staten er toe geleid om aan het plan van den Prins hunne goedkeuring te hechten; Amsterdam bracht er geen bezwaar tegen in. Bij geheime resolutie van den 8^{en} October 1688 werd de legermacht van den Staat ter beschikking van den Stadhouder gesteld, om voor zijne eigen rekening den inval in Engeland te ondernemen. Door zijn schoonzoon van den troon gestooten, nam Jacobus de vlucht, waarna in Februari 1689 aan Willem III en Maria de kroon van Engeland werd opgedragen.

De afwezigheid van den Stadhouder maakte het weldra wenschelijk dat door de Staten-Generaal enige Heeren naar Engeland afgevaardigd werden om met de gemachtigden van het Parlement over de gemeenschappelijke belangen te beraadslagen. Nicolaes Witsen, Nassau-Odijk en Everard van Weede, Heer van Dijkveld werden daartoe aangewezen. Hoeveel moeite zich de eerstgenoemde ook gaf om voor den Amsterdamschen handel op te komen, hij kon niet beletten, dat in het door den Staat met Engeland gesloten tractaat in dat opzicht zeer ongunstige bepalingen opgenomen werden. Dit zette te Amsterdam niet weinig kwaad bloed en daar men dit resultaat aan den Koning-Stadhouder weet, namen Burgemeesteren de eerste de beste gelegenheid te baat om hem hun misnoegen te toonen. Reeds in 1689 hadden Burgemeesteren, op grond van een privilegie van 3 Januari 1581, wegens uitlandigheid van den Stadhouder, de nominatie der Schepenen aan het Hof van Holland en daarna aan de Staten toegezonden, opdat een van beide daaruit de electie zou doen, maar het Hof had geweigerd en de Staten hadden, zonder voorkennis der Amsterdamsche regering, de nominatie naar Engeland overgezonden; om zijne ontevredenheid te toonen, had de Koning twee der op de lijst aangestipte kandidaten gepasseerd. In 1690 raapten Burgemeesteren wederom dezen twistappel op. Den 5^{en} Januari 1690 brachten zij in de Staten van Holland het voorstel ter tafel, dat voortaan, wanneer de Stadhouder uitlandig zou zijn, de benoeming van Schepenen uit de nominatie of aan 't Hof of aan Burgemeesteren zelf, zooals dit na 1650 het gebruik was geweest, zou opgedragen worden. Het gewone dwangmiddel werd door de stad aangewend: zij verklaarde dat zij, zoolang de zaak niet naar haar zin beslist zou zijn, in geen heffing van de gemeenelandsmiddelen zou toestemmen. Nog beter kwam de bedoeling van Burgemeesteren om den Koning te grieven uit in een ander voorstel, door hen aanhangig gemaakt, n.l. om Willem's gunsteling Bentinck, Graaf van Portland, nu hij als Engelsch edelman genaturaliseerd was, het recht van zitting in de Staten als Lid der Ridder-schap te ontzeggen. Den 16^{en} Februari nam de Vroedschap het besluit, dat den 18^{en} bij de Staten werd ingediend, om, totdat deze laatste kwestie naar haar genoegen zou geregeld zijn, de afgevaardigden der stad niet meer ter Statenvergadering te laten opkomen, maar die enkel door den Pensionaris te laten bijwonen „om te hooren en te zien". De regerende Burgemeesters Joaŋ Huydecoper en Joaŋ de Vries waren de aanstichters en de ziel van dit verzet, dat, tegen den machtigen Koning-Stadhouder gericht, de proportie aannam van een speldeprik aan een leeuw: Amsterdam was voor den monarch, die over twee mogendheden gebod, waarlijk geen partuur meer. Dit zagen de beide andere Burgemeesters, Witsen en Hudde, wel in: eerstgenoemde zocht „de stathouder te behagen", de tweede was „seer slap". Langdurige onderhandelingen ontsponnen zich tusschen

den Raadpensionaris Heinsius en de afgevaardigden der stad, waaronder Witsen. Amsterdam zag zich eindelijk genoodzaakt zijn hoogen toon te laten varen en in zijne schulp te kruipen; in de Vroedschapsvergadering op den 2^{en} Maart 1690, waar Huydecoper, Hudde en Witsen zich „slap” betoonden, maar de Vries nog steeds „vigoreus persisteerde” ¹⁾, werd besloten om het op een accord te gooien en 't was Witsen, die weer de opdracht kreeg de zaak in de plooi te brengen; hij werd naar den Haag gezonden en bracht er binnen enkele dagen met Heinsius de kwestie in 't reine. Aangaande de nominatie kwam men overeen dat zij door Amsterdam aan de Staten gezonden en door deze verder aan den Stadhouder doorgestuurd zou worden; wat de zitting van Portland in de Staten betrof, daar werd met geen enkel woord over gerept.

Deze voor Willem III vexatoire strubbelingen waren door een der Amsterdamsche Oudburgemeesters, Joan Corver, als eene welkome gelegenheid aangegrepen om zijne ambtgenooten te vergauwen en hun het gras voor de voeten te maaien; onder de hand had hij door „een particuliere recomandatie” de aandacht van den Koning op zich zoeken te vestigen en hem laten weten, dat hij „zich van (de) cabale wel soude separeren” ²⁾. Deze verraderlijke onderkruipung droeg tot het smadelijke van Amsterdam's nederlaag bij. Voortaan had Corver, die weldra bij Willem III in blakende gunst stond, meer dan Hudde en Witsen het oor van den Stadhouder en werd de stad door dezen „favoriet” ³⁾ van Zijne Majesteit geregeerd en in 't spoor, haar door den vorst aangewezen, gehouden. De Vries en Huydecoper moesten voor hunne houding in zake de nominatie duur boeten: hunne ongenade strekte zich zelfs tot hunne bloedverwanten en vrienden uit. Hoewel hij een neef was van den nieuwen leider, Corver, werd de Vries na zijn aftreden als Burgemeester in Mei 1691 in de Admiraliteit verbannen, waar hij tot zijn dood in 1708 bleef; zijn oom Jan Six, dien hij in Februari 1691 tot Burgemeester had weten te doen kiezen, deelde in zijn val en kwam na zijn aftreden, in Februari 1692, in de Thesaurie te zitten, waar men hem tot zijn overlijden in 1700 liet. Joan Huydecoper bleef eveneens na zijne plaatsing in de Thesaurie, in 1695, daar tot zijn dood, in 1704, zitten; een gelijk lot trof den in 1694, denklijk door zijn invloed, gekozen Burgemeester Jacob Jacobsz. Hinlopen, die mede van 1695 tot zijn dood, in 1705, Thesaurier bleef. In December 1690, negen maanden na het bijleggen van den twist met Willem III, werd Mr. Joseph Huydecoper, een zoon van den toen nog regeerenden Burgemeester Joan Huydecoper, door Amsterdam als candidaat voor het Drostambt van Muiden aanbevolen; zoózeer was de Stadhouder op dezen Burgemeester gebeten, dat hij op de voordracht geen acht sloeg, maar, op aanbeveling van Portland, een broeder van een van diens adjudanten, den jongen Mr. Henrick Hooft, benoemde ⁴⁾.

Van 1606 af groeide Corver's gezag binnen Amsterdam gestadig aan. In dat jaar werden zijne neven Cornelis Valekenier en Mr. Dirk Bas Burgemeester, in 1697 wist hij zijn neef François de Vicq, in 1698 zijn zwager Mr. Dirk Munter,

1) Part. Notulen van Jean Appelman, afgedr. bij J. F. Gebhard Jr., t. a. p., I, p. 389.

2) Journaal van Constantijn Huygens, I, p. 242.

3) Zie hierna, p. CXLVIII.

4) Resol. van Burgeme. en Oudburgeme. 2, fo. 277 v°; Missive van de Heeren ter Dagvaart, i. d. 18 Mrt. 1691.

in 1702 zijn neef Mr. Gerbrand Pancras tot Burgemeester te doen verkiezen. In laatstgenoemd jaar behoorden van de 7 Burgemeesters in actieven dienst — 4 waren op non-activiteit geplaatst — 4 tot Corver's familie. Voor Willem III was de vriendschappelijke gezindheid van den Amsterdamschen Burgemeester, die zulk een groot gezag binnen de nog immer invloedrijke stad uitoefende, van groote waarde. Nog in 1748 herdacht Willem IV, bij gelegenheid dat hij aan Burgemeester Gerrit Corver zijn ontslag moest verleen, met dankbaarheid de diensten door 's Burgemeesters grootvader Joan Corver aan den Koning-Stadhouder bewezen ¹⁾.

De dood van Willem III in 1702 deed, door het wegvallen van het centrale gezag, het federalisme herleven en het aanzien van Amsterdam, de stad die vandoors in het machtige Holland „de vlagghe voerde” ²⁾, rijzen. Burgemeesteren verklaarden zich voor de voortzetting der politiek van den overleden vorst, wiens laatste werk was geweest de coalitie der zee- en landmogendheden, de „Grootte Alliantie”, tegen Frankrijk, om aan den kleinzoon van Lodewijk XIV den Spaanschen troon te ontveldigen. In 1702, kort na den dood van den Stadhouder, brak de oorlog uit. Frankrijk liet geen pogingen onbeproefd om Burgemeesteren van Amsterdam voor zich te winnen. In den nazomer van 1705 deed het te Amsterdam in het geheim stappen in 't belang van den vrede, maar toen het Engelsche Hof Burgemeesteren te kennen gegeven had tot den vrede ongenéigd te zijn, werden in 1707 de onderhandelingen met den vijand afgebroken. In 1709 werden zij op aandrang van Frankrijk weder opgevat: de Amsterdamsche Pensionaris Willem Buys en de Burgemeester van Gouda Bruno van der Dussen — een neef van Joan Corver — stelden zich heimelijk met den Franschen zaakgelastigde, den President Rouillé, in betrekking, waarna in 't volgende jaar de onderhandelingen te Geertruidenberg officieel werden geopend. Daar echter de Staten-Generaal de eischen van Willem III nopende de Spaansche erfopvolging niet wilden laten vallen, bleven de besprekingen zonder resultaat. Twee jaren later, in 1711, trad Frankrijk met Engeland, waar de Whigs het veld hadden moeten ruimen voor een Franschgezind Tory-cabinet, in afzonderlijke onderhandeling, en daarop was de Republiek wel genoodzaakt in 1712 eveneens het oor te leenen aan vredesvoorstellen van Frankrijk, die in 1713 tot den weinig eervollen, maar voor den handel voordeligen Vrede van Utrecht leidden. Hiermede was voorloopig de rol van de Vereenigde Nederlanden op het Europeesche staatstooncel afgespeeld. Gebukt onder den last der schulden, die de vorige generatiën opeengestapeld hadden, moest de Republiek, wilde zij een bankroet voorkomen, beginnen met afstand te doen van haar rang van groote mogendheid. Trouwens ook zonder dat zouden hare binnenslandsche aangelegenheden haar daartoe wel gedwongen hebben. De gebreken van haar regeeringsvorm traden, nu er geen Johan de Witt of Willem III meer was om ze te ondervangen, eerst recht in al hunne naaktheid voor den dag. Alle eenheidsbegrip was weg; provincie stond tegenover provincie, stad tegenover stad; er heerschte allerwegen in den lande zulk eene volslagen anarchie, dat van Slingelandt

1) Zie hierna, p. CXLVIII.

2) L. van Aitzema, *Salen van Staet en Oorlogh*, II, p. 592.

reeds in 1716 met bittere ironie opmerkte: „Het is veel meer te verwonderen dat de Republiek nog bestaat, dan dat ze in zoo een groot verval is" ¹⁾. Aan het invoeren van hervormingen werd niet gedacht; integendeel, de regenten, die thans, van alle hinderlijke contrôle ontslagen, tot onafhankelijke potentiaatjes waren gepromoveerd en met hunne familien in het opstrijken van de min of meer oorbare emolumenten van hunne ambten een ruim bestaan vonden, hadden juist bij het vóórtduren der heerschende toestanden het grootste belang. Het glanstijdperk van de buitenlandsche diplomaten den draak mede staken, was aangebroken. De Heeren voelden zich niet met Graven en Hertogen maar met Koningen gelijk en werden, door buigende hovelingen en klaploopers omringd, verheerlijkt en vergoed. Een Amsterdamsche Burgemeester werd in deze jaren door een dichter als „des Hemels stedehouder in 't marmre Raathuis aan den rijken Amstelstroom" bezongen ²⁾! Ieder van de regenten vertegenwoordigde in zijn Edele en Achtbare persoon een deel van de uit Gods ordinantiën voortspruitende souvereiniteit: op dit souvereiniteitsbeginsel baseerden de Amsterdamsche Heeren o.a. hun voorstel aan de Staten van Holland, den 1^{en} Juli 1702, om aan alle Burgemeesters en Vroedschappen der stemhebbende steden het recht van vrije jacht, tevoren alleen aan den Koning-Stadhouder en de Edelen vergund, toe te kennen ³⁾. Het besluit der Staten van Holland om in de steden den toestand zooals die gedurende het eerste Stadhouderlooze tijdperk geweest was, te herstellen, maakte te Amsterdam van de Burgemeesters, die er reeds met zoo'n uitgebreid gezag bekleed waren en thans ook de benoeming van Schepenen aan zich kregen, oppermachtige gebieders.

Terwijl in vele plaatsen de dood van den Stadhouder door een ommekeer in de stedelijke regeeringen gevolgd werd, bleef te Amsterdam, waar de invloed van Willem III op de samenstelling der magistratuur gering was geweest, Joan Corver in 't bezit van 't magnificat. In 't Burgemeesterscollege breidde het aantal van zijne familieleden zich steeds uit. In 1705 en 1706 werden zijne beide zwagers Mr. Cornelis van Bambeeck en Mr. Cornelis Munter, in 1707 zijn neveu Mr. Jan Trip tot Burgemeester verkozen. In het laatstgenoemde jaar waren van de 9 Burgemeesters — de tiende, Joan de Vries, was en bleef uitgesloten — 5 leden van Corver's familiekring. De gewezen leider Joannes Hudde was in 1704 overleden; niets belette Corver meer om diens neef en medestander Nicolaes Witsen, die in 1707 weder als Burgemeester had behooren aan te komen, in de Thesaurie op te bergen, waar hij tot zijn dood, in 1717, bleef.

Het kon niet anders of de voorspoed van Corver en de zijnen moest denigen, die niet tot hun kring behoorden, de oogen uitsteken en hun aanleiding geven tot het vormen van een „cabaal", dat Joan Corver zou zoeken te ontronen. Dit gebeurde ook: als leider van de vijandige coterie trad de invloedrijke Burgemeester Jeronimus de Haze de Georgio op, een der rijkste Amsterdammers, zoo niet de rijkste, van zijn tijd ⁴⁾, een man even hardvochtig en wraakgierig als hebzuchtig

1) S. van Slingelandt, Staatkundige Geschriften, I, p. 187.

2) Amsterdamsch Jaarboekje 1898, p. 144. De aldus betitelde was Mr. Gerbrand Pancras.

3) Resol. Holland 1 Juli 1702.

4) Burgemeester de Haze en zijne vrouw stierven beiden in 1725; zij lieten een vermogen na van bijna vijf millioen.

TAB. IV.

ck

Agatha (geb. 1632, × 1648, Mr. Joan <i>Zie geneal. van</i>	Dirk Munter (geb. 1648, st. 1701), N ^o . 250. 1698, 1700. 1674 Laurentius (geb. 1754, st. 1727).	Mr. Cornelis Munter (geb. 1652, st. 1708), N ^o . 260. B. 1706. × 1679 Maria Piso (geb. 1650, st. 1729).	
Mr. Jan Trip (geb. 1664, st. 1732), N ^o . 286. 1707, 10, 12, 15, 16, 21, 24, 25, 27, 28, 30, 31 × 1690 Margaretha Cecilij Nijs (geb. 1671, st. 1699) 1713 Elisabeth Tielien (geb. 1652, st. 1724).	er Constantia Catharina Munter (geb. 1684, st. 1768). × 1707 Mr. Jan Sautijn (geb. 1680, st. 1750) (zie bij N ^o . 215). B. 1745, 48.	Margaretha Munter × Gerrit Corver. <i>Zie geneal. van Bambeck,</i> <i>Tab. III.</i>	
			eeck 34. s 764) fland. ft. ib. V. rver.

Genealogie Munter.

Joan Munter
(geb. 1611, st. 1685)
(zie Aant. bij N°. 250).
B. 1670, 74, 76, 78, 80, 82, 83.
× 1630
Margaretha Geelvinck
(geb. 1612, st. 1672).

Agatha Munter
(geb. 1632, st. 1687).

× 1669

Mr. Joan Corver.

*Zie geneal. van Bambeek,
Tab. III.*

Margaretha Munter
(geb. 1639, st. 1711).

× 1663

Mr. Jacobus Trip

(geb. 1627, st. 1670)
(zie Aant. bij N°. 206).

Mr. Dirk Munter

(geb. 1648, st. 1701),

N°. 250.

B. 1698, 1700.

× 1674

Catharina Laurentius

(geb. 1654, st. 1727).

Mr. Cornelis Munter

(geb. 1652, st. 1708),

N°. 266.

B. 1706.

× 1679

Maria Piso

(geb. 1650, st. 1729).

Mr. Jan Trip

(geb. 1664, st. 1732),

N°. 286.

B. 1707, 10, 12, 15, 16, 21,

22, 24, 25, 27, 28, 30, 31.

×

1°. 1690 Margaretha Cecilia

Nijs (geb. 1671, st. 1699).

2°. 1713 Elisabeth Tiellens

(geb. 1652, st. 1724).

Mr. Lucas Trip

(geb. 1666, st. 1734).

B. 1720, 32, 34.

× 1690

Elisabeth Calkoen

(geb. 1671, st. 1728).

Mr. Jacobus Trip

(geb. 1671, st. 1724).

× 1697

Jacoba Margaretha Klopper

(geb. 1671, st. 1719).

Mr. Willem Munter

(geb. 1682, st. 1759),

N°. 288.

B. 1726, 29, 33, 36, 39, 41,

43, 44, 46, 47.

×

1°. 1712 Catharina Pels (geb.

1687, st. 1736).

2°. 1739 Catharina Cornelia

Backer (geb. 1688, st. 1758).

Constantia Catharina Munter

(geb. 1684, st. 1768).

× 1707

Mr. Jan Sautljn

(geb. 1680, st. 1750)

(zie bij N°. 215).

B. 1745, 48.

Margaretha Munter

×

Gerrit Corver.

*Zie geneal. van Bambeek,
Tab. III.*

Mr. Dirk Trip

(geb. 1691, st. 1748).

B. 1735, 42, 48.

×

1°. 1712 Christina Eyghels

(geb. 1690, st. 1725).

2°. 1729 Agatha Levina

Geelvinck (geb. 1701, st.

1761).

Zie geneal. van Bambeek,

Tab. III.

Margaretha Trip

×

**Mr. Harman Henrik
van de Poll.**

*Zie geneal. Hoofd-van den
Bempden, Tab. V.*

Nicolaas
van Bambeeck
(geb. 1639, st. 1671).
× 1663
Cornelia Gerard
(geb. 1640, st. 1715).

Theodora
van Bambeeck
(geb. 1644, st. 1720).
× 1663
Mr. Willem Sautijn
(geb. 1639, st. 1686)
(zie Aant. bij N°. 215).

Mr. Cornelis van Bambeeck
(geb. 1648, st. 1705),
B. 1705.
× 1673
Haasje Hooft
(geb. 1652, st. 1712).
*Zie geneal. Hooft-
van den Bempden, Tab. V.*

Nicolaas Bambeeck
1665, st. 1722).
11, 13, 14,
7, 19, 22.
Mr. Quirijn van Strijen
(geb. 1660, st. 1724)
N°. 253.
B. 1709, 10.

Mr. Nicolaas Sautijn
(geb. 1676, st. 1743)
N°. 269.
1718, 21, 24.
× 1702
lara Decquer
(geb. 1660, st. 1733).
Zie hiernevens.

Mr. Willem Sautijn
(geb. 1678, st. 1731).
Bew. O.-I. Comp. en
Kolonel der Burgerij.
Zie Int., p. cxlii en vlg.
× 1709
Wendela Eleonora
Keel
(geb. 1688, st. 1768).

Agatha Theodora van Bambeeck
(geb. 1674, st. 1713).
× 1699
Mr. Lieve Geelvinck
(geb. 1676, st. 1743)
N°. 283.
B. 1720, 21, 23, 27, 30, 33, 34,
36, 38, 40, 41, 43.

Agatha Levina Geelvinck
× (geb. 1706, st. 1764)
Mr. Dirk Trip. N°. 343,
Zie geneal. Munter, Tab. IV. B. 1747.
×
1°. 1729 Johanna Jacoba Graafland.
2°. 1743 Heester Elisabeth Hooft.
Zie geneal. Hooft-van den Bempden, Tab. V.
3°. 1747 Maria Margaretha Corver.
Zie hiernevens.

Genealogie van Bambeeck.

Nicolaas van Bambeeck
(geb. 1596, st. 1661)
(zie Aant. bij N°. 259).
× 1638
Agatha Bas
(geb. 1611, st. 1658).

Nicolaas
van Bambeeck
(geb. 1639, st. 1671).
× 1663
Cornelia Gerard
(geb. 1640, st. 1715).

Margaretha van Bambeeck
(geb. 1641, st. 1664).
× 1660
Mr. Joan Corver
(geb. 1628, st. 1716)
N°. 194.

B. 1681, 85, 86, 89, 92, 94, 95,
97, 98, 1700, 01, 03, 04, 06,
07, 09, 12, 13, 15.
Zie ook geneal. Munter, Tab. IV.

Maria Jacoba
van Bambeeck
(geb. 1642, st. 1726).
× 1662
Hendrick Decquer
(geb. 1634, st. 1697)
(zie bij N°. 259, Bijl. 1).

Theodora
van Bambeeck
(geb. 1644, st. 1720).
× 1663
Mr. Willem Sautijn
(geb. 1639, st. 1686)
(zie Aant. bij N°. 215).

Mr. Cornelis van Bambeeck
(geb. 1648, st. 1705).
B. 1705.
× 1673
Haasje Hlooft
(geb. 1652, st. 1712).
*Zie geneal. Hlooft-
van den Bempden, Tab. V.*

Mr. Nicolaas van Bambeeck
(geb. 1665, st. 1722).
B. 1711, 13, 14,
16, 17, 19, 22.
Cornelia van Bambeeck
(geb. 1667, st. 1741).
× 1669
Mr. Quirijn van Strijen
(geb. 1660, st. 1724)
N°. 253.
B. 1709, 10.

Mr. Nicolaas Corver
(geb. 1661, st. 1692).
× 1685
Agnes Hasscher
(geb. 1668, st. 1710).

Gerrit Corver
(geb. 1600, st. 1756).
B. 1731, 34, 37, 38, 40, 42, 44,
45, 47, 48.
× 1714
Margaretha Munter
(geb. 1689, st. 1737).
Zie geneal. Munter, Tab. IV.

Maria Margaretha Corver
×
Mr. Nicolaas Geelvinck.
Zie hiernevens.

Agatha Decquer
(geb. 1668, st. 1693).
× 1691
Mr. Jan Six
(geb. 1664, st. 1750)
N°. 264.
B. 1719, 22, 24, 26, 28, 30, 33,
36, 37, 39, 40, 42, 43, 45, 46, 48.
*Zie ook geneal. Hlooft-
van den Bempden, Tab. V.*

Clara Decquer
×
Mr. Nicolaas Sautijn.
Zie hiernevens.

Mr. Nicolaas Sautijn
(geb. 1676, st. 1743)
N°. 269.
B. 1718, 21, 24.
× 1702
Clara Decquer
(geb. 1669, st. 1733).
Zie hiernevens.

Mr. Willem Sautijn
(geb. 1678, st. 1731).
Bew. O.-I. Comp. en
Kolonel der Burgerij.
Zie lat. p. collaten vlg.
× 1709
Wendela Eleonora
Resel
(geb. 1688, st. 1768).

Agatha Theodora van Bambeeck
(geb. 1674, st. 1713).
× 1699
Mr. Lieve Geelvinck
(geb. 1676, st. 1743)
N°. 283.
B. 1720, 21, 23, 27, 30, 33, 34,
36, 38, 40, 41, 43.

Agatha Levina Geelvinck
×
Mr. Dirk Trip.
Zie geneal. Munter, Tab. IV.
N°. 343.
B. 1747.
×
1°. 1729 Johanna Jacoba Graafland.
2°. 1743 Hester Elisabeth Hlooft.
Zie geneal. Hlooft-van den Bempden, Tab. V.
3°. 1747 Maria Margaretha Corver.
Zie hiernevens.

TAB. V.

Brean den Bempden
 (geb. 1629, st. 1667)
 No. 357, Bijl. 2).

Mr. Harn 1658
 (geb. Anna de Neufville
 (zie Bijl. st. 1721).

Mr. Jarden Mr. Jan van den Bempden
 (geb. 1661, st. 1722),
 No. 270.
 1. 1718, 228, X 1694
 29, 30, Ester Elisabeth Tulp
 38, 39, (geb. 1678, st. 1769).

Margaret
 (geb. 1661)

Mr. Har Catharina Susanna van den
van Bempden

(geb. 1661, st. 1722),
 No. 270.
Mr. Pieter van de Poll.
Zie hiervens.

Margaret
 (geb. 1661)

Zie geneal. rip.

Genealogie Hooff-van den Bempden.

Mr. Henrick Hooff

(geb. 1617, st. 1678),

N°. 177.

B. 1662, 64, 72, 77, 78.

×

1°. 1640 Aeghje Hasselaer (geb. 1617, st. 1664).2°. 1667 Maria van Walenburgh,

wede. van Mr. Johan Overrijn van Schoterbosch.

Brechtje Hooff

(geb. 1640, st. 1721).

× 1663

Mr. Harmen van de Poll

(geb. 1641, st. 1673)

(zie bij N°. 152).

Haasje Hooff

×

Mr. Cornelis van Bambeeck.

*Zie geneal. van Bambeeck,**Tab. III.*

Mr. Gerrit Hooff

(geb. 1649, st. 1717),

N°. 227.

B. 1708, 11, 14, 16, 17.

× 1673

Elisabeth van Ghelcl

(geb. 1654, st. 1700).

Aegidius van den Bempden

(geb. 1629, st. 1667)

(zie bij N°. 357, Bijl. 2).

× 1658

Anna Susanna de Neufville

(geb. 1641, st. 1721).

Mr. Jan van de Poll

(geb. 1668, st. 1745).

f. 1718, 21, 23, 24, 26, 27,

29, 30, 32, 33, 35, 36,

38, 39, 41, 42, 44.

× 1696

Margaretha Rendorp

(geb. 1673, st. 1730).

Mr. Daniel Hooff

(geb. 1675, st. 1743),

N°. 303.

B. 1737, 40, 43.

× 1709

Sophia Maria Reacl

(geb. 1687, st. 1724).

Mr. Gerrit Hooff

(geb. 1684, st. 1767),

N°. 341.

× 1707

Hester Hinlopen

(geb. 1689, st. 1767).

Aagje Hooff

(geb. 1674, st. 1739).

×

1704

Aegidius van den Bempden

(geb. 1667, st. 1737).

B. 1719, 22, 23, 25, 26, 28,

29, 31, 32, 34, 35.

Mr. Jan van den Bempden

(geb. 1661, st. 1722),

N°. 270.

× 1694

Ester Elisabeth Tulp

(geb. 1678, st. 1769).

Mr. Harman Henrik
van de Poll

(geb. 1697, st. 1772),

N°. 314.

B. 1745.

× 1720

Margaretha Trip

(geb. 1699, st. 1778).

Zie geneal. Munter, Tab. IV.

Mr. Pieter van de Poll

(geb. 1703, st. 1700).

B. 17;8.

× 1725

Catharina Susanna van den

Bempden

(geb. 1703, st. 1768).

Zie hiernevens.

Hester Elisabeth Hooff

(geb. 1718, st. 1743).

×

1°. 1737 Mr. Willem Meulenaer

(geb. 1714, st. 1740).

2°. Mr. Nicolaas Geelvinck.*Zie geneal. van Bambeeck,**Tab. III.*Anna Elisabeth van den
Bempden

(geb. 1695, st. 1773).

× 1728

Mr. Jan Six.

*Zie geneal. van Bambeeck,**Tab. III.*Mr. Gillis van den
Bempden

(geb. 1697, st. 1748),

N°. 313.

B. 1738, 41, 47.

× 1740

Lady Catharine Grey

(geb. 1711, st. 1748),
wede. van Jan Willem Trip.Catharina Susanna van den
Bempden

×

Mr. Pieter van de Poll.

Zie hiernevens.

ters van Amsterdam, aangekomen tusschen 1696 en 1748.

Jaar der verkiezing tot Schepenen.	Jaar van overlijden (†) of remotie. (R)	Aantal malen Burgemeester.	Verkozen ter vervanging van: (of bijgekozen).	Getal der Oud-schepenen bij de verkiezing gepasseerd	PARENTAGE.
1680	† 1700	2	Mr. Willem van Loon.	9	aangeluwde cousin van Joan Corver.
1681	† 1709	6	Bijgekozen, waardoor het aantal Burg. tot 11 klimt.	10	achterneef van Joan Corver.
1673	† 1707	3	Mr. Nicolaes Opmeer	3	achterneef van Joan Corver.
1677	† 1701	2	Mr. Jacob Boreel	5	zwager van Joan Corver.
1683	† 1706	9	Cornelis Valckenier.	2	achterneef van Joannes Hudde.
1693	† 1716	6	Bijgekozen, waardoor het aantal Burg. tot 11 klimt.	21	achterneef van Joan Corver.
686	† 1706	2	Bijgekozen, waardoor het aantal Burg. tot 12 klimt.	7	?
678	† 1705	1	Joannes Hudde Mr. Joan Huydecoper	1	zwager van Joan Corver.
692	† 1708	1	Mr. Corn. van Bambeek.	8	zwager van Joan Corver.
696	† 1719	4	Mr. François de Vroede	18	achterneef van Jeronimus de Haze de Georgio.
696	† 1732	13	Mr. Joan Grauland	18	neveu van Joan Corver.
679	† 1717	5	François de Vieq.	0	achterneef van Nicolaes Witsen.
691	† 1721	7	Mr. Dirck Bas.	5	achterneef van Jeronimus de Haze de Georgio. cousin van Gerbrand Pancras.
692	† 1724	2	Mr. Cornelis Munter.	5	neveu van Joan Corver.
699	† 1722	7	Bijgekozen, waardoor het aantal Burg. tot 10 klimt.	13	neveu van Joan Corver.
585	† 1718	2	Bijgekozen, waardoor het aantal Burg. tot 11 klimt.	1	cousin van Joan Corver.
598	† 1745	17	Mr. Nicolaes Witsen	6	neveu van wijlen Gerrit Hooft.
602	† 1743	3	Mr. Gerrit Hooft.	13	cousin van Nicolaas van Bambeek.
599	† 1737	11	Mr. Henrick Bicker	6	schoonzoon van wijlen Gerrit Hooft.
605	R. 1748	16	Bijgekozen, waardoor het aantal Burg. tot 10 klimt.	18	cousin van Nicolaas van Bambeek.
601	† 1734	3	Alexander Velters.	7	broeder van Jan Trip.
604	† 1743	7	Bijgekozen, waardoor het aantal Burg. tot 11 klimt.	11	cousin van Nicolaas van Bambeek, Jan Six en Nicolaas Sautijn.
10	† 1743	4	Gerbrand Pancras, Mz.	22	neveu van Jan Trip.
93	† 1733	3	Mr. Nic. van Bambeek	1	neveu van Jan Six.
08	R. 1748	10	Mr. Jer. de Haze de Georgio.	13	neveu van Jan Trip.
96	† 1735	3	Bijgekozen, waardoor het aantal Burg. tot 11 klimt.	2	oom van Jan Trip.
16	R. 1748	10	Bijgekozen, waardoor het aantal Burg. tot 12 klimt.	22	zwager van Willem Munter, achterneef van Jan Six en Lieve Geelvinck.
10	† 1741	1	Mr. Lucas Trip	9	(zie Inleiding, p. CXXXIX).
26	† 1748	3	Mr. Feid. van Collen	43	schoonzoon van Lieve Geelvinck.
39	† 1743	3	Bijgekozen, waardoor het aantal Burg. tot 11 klimt.	7	zwager van Aegidius van den Bempden.
1	† 1738	1	Bijgekozen, waardoor het aantal Burg. tot 12 klimt.	9	zwager van Dirk Trip.
14	† 1748	3	Aeg. van den Bempden.	33	zwager van Jan Six.
13	† 1744	2	Mr. Henrick Bicker.	2	oom van Gerrit Corver.
9	† 1764	2	Mr. Nicolaas Sautijn	11	(zie Inleiding, p. CXL).
9	† 1755	1	Mr. Mattheus Lestevenon. Mr. Lieve Geelvinck	11	arrière-neveu van Jan Six.
6	R. 1748	2	Jan Elias Huydecoper	6	zwager van Willem Munter en Gerrit Corver.
5	R. 1748	1	Bijgekozen, waardoor het aantal Burg. tot 10 klimt.	21	zoon van Jan van de Poll.
2	† 1760	1	Mr. Jan van de Poll	34	stiefzwager van Gerrit Corver
5	R. 1748	1	Bijgekozen, waardoor het aantal Burg. tot 11 klimt.	36	schoonzoon van Gerrit Corver.
1	R. 1748	1	Mr. Dirk Trip.	29	zwager van Jan Six, broeder van Harman Henrik van de Poll.

Naamlijst der Burgemeesters van Amsterdam, aangekomen

Jaar der verkiezing tot Burgemeester.	N A A M.	Rangeijfer op de lijst der Vroedschappen in dit werk.	Jaar der verkiezing tot Schepjen.	Jaar van overlijden (†) of remotie. (R)	Aantal melen Burgemeester.	Verkozen ter vervanging van: (of bijgekozen).	Geslacht der Oude.
1696	Cornelis Valekenier.	N ^o . 221	1680	† 1700	2	Mr. Willem van Loon.	
1696	Mr. Dirck Bas.	" 233	1681	† 1709	6	Bijgekozen, waardoor het aantal Burg. tot 11 klimt.	
1697	François de Vieq.	" 226	1673	† 1707	3	Mr. Nicolaas Opmeer.	
1698	Mr. Dirk Munter.	" 250	1677	† 1701	2	Mr. Jacob Borcel.	
1701	Mr. François de Vroede.	" 238	1683	† 1706	9	Cornelis Valekenier.	
1702	Mr. Gerbrand Pancras.	" 282	1693	† 1716	6	Bijgekozen, waardoor het aantal Burg. tot 11 klimt.	
1703	Mr. Joan Graatland.	(bij N ^o . 196)	1686	† 1706	2	Bijgekozen, waardoor het aantal Burg. tot 12 klimt.	
1705	Mr. Cornelis van Bambeek.	(N ^o . 259 Aant.)	1678	† 1705	1	Joannes Hulle.	
1706	Mr. Cornelis Munter.	N ^o . 266	1692	† 1708	1	Mr. Joan Huydecoper.	
1707	Alexander Velters.	" 271	1696	† 1719	4	Mr. Corn. van Bambeek.	
1707	Mr. Jan Trip.	" 286	1696	† 1732	13	Mr. Joan Graatland.	
1708	Mr. Gerrit Hooft.	" 227	1679	† 1717	5	François de Vieq.	
1709	Gerbrand Pancras, Michielsz.	" 251	1691	† 1721	7	Mr. Dirck Bas.	
1709	Mr. Quirijn van Strijen.	" 253	1692	† 1721	2	Mr. Cornelis Munter.	
1711	Mr. Nicolaas van Bambeek.	" 259	1699	† 1722	7	Bijgekozen, waardoor het aantal Burg. tot 10 klimt.	
1713	Mr. Henrick Bieker.	(bij N ^o . 116)	1685	† 1718	2	Bijgekozen, waardoor het aantal Burg. tot 11 klimt.	
1718	Mr. Jan van de Poll.	(bij N ^o . 152)	1698	† 1745	17	Mr. Nicolaas Witsen.	
1718	Mr. Nicolaas Sautijn.	N ^o . 269	1702	† 1743	3	Mr. Gerrit Hooft.	
1719	Aegidius van den Bempden.	(N ^o . 270 Aant.)	1699	† 1737	11	Mr. Henrick Bieker.	
1719	Mr. Jan Six.	N ^o . 264	1705	R. 1748	16	Bijgekozen, waardoor het aantal Burg. tot 10 klimt.	
1720	Mr. Lucas Trip.	(N ^o . 206 Aant.)	1701	† 1734	3	Alexander Velters.	
1720	Mr. Lieve Geelvinck.	N ^o . 283	1704	† 1743	7	Bijgekozen, waardoor het aantal Burg. tot 11 klimt.	
1722	Mr. Mattheus Lestevenon.	" 300	1710	† 1743	4	Gerbrand Pancras, Mz.	
1723	Mr. Willem Six.	(N ^o . 160 Aant.)	1693	† 1733	3	Mr. Nic. van Bambeek.	
1726	Mr. Willem Munter.	N ^o . 288	1708	R. 1748	10	Mr. Jer. de Haze de Georgio.	
1727	Mr. Ferdinand van Collen.	" 257	1696	† 1735	3	Bijgekozen, waardoor het aantal Burg. tot 11 klimt.	
1731	Gerrit Corver.	(bij N ^o . 194)	1716	R. 1748	10	Bijgekozen, waardoor het aantal Burg. tot 12 klimt.	
1735	Mr. Balhasar Scott.	N ^o . 291	1710	† 1741	1	Mr. Lucas Trip.	
1735	Mr. Dirk Trip.	(N ^o . 206 Aant.)	1726	† 1748	3	Mr. Ferd. van Collen.	
1737	Mr. Daniel Hooft.	N ^o . 303	1701	† 1743	3	Bijgekozen, waardoor het aantal Burg. tot 11 klimt.	
1737	Mr. Henrick Bieker.	" 295	1711	† 1738	1	Bijgekozen, waardoor het aantal Burg. tot 12 klimt.	
1738	Mr. Gillis van den Bempden.	" 313	1724	† 1748	3	Aeg. van den Bempden.	
1739	Jan Elias Huydecoper.	" 299	1703	† 1744	2	Mr. Henrick Bieker.	
1743	Mr. Ferdinand van Collen.	" 333	1719	† 1764	2	Mr. Nicolaas Sautijn.	
1744	Mr. Pieter Six.	" 309	1719	† 1755	1	Mr. Mattheus Lestevenon.	
1745	Mr. Jan Sautijn.	(bij N ^o . 215)	1716	R. 1748	2	Mr. Lieve Geelvinck.	
1745	Mr. Harman Henrik van de Poll.	N ^o . 314	1725	R. 1748	1	Jan Elias Huydecoper.	
1746	Mr. Pieter Rendorp.	" 323	1732	† 1760	1	Bijgekozen, waardoor het aantal Burg. tot 10 klimt.	
1747	Mr. Nicolaas Geelvinck.	" 343	1735	R. 1748	1	Mr. Jan van de Poll.	
1748	Mr. Pieter van de Poll.	(bij N ^o . 152)	1731	R. 1748	1	Bijgekozen, waardoor het aantal Burg. tot 11 klimt.	
						Mr. Dirk Trip.	

en schraapziek ¹⁾). Hij was in 1695 door toedoen van zijn oom Joannes Hudde tot de Consulaire waardigheid verheven en werd ter zijde gestaan door zijn neef, den koopman Alexander Velters, evenals hij millionair en dien hij in 1707 tot Burgemeester had weten te doen eliggereen. In 1708 en 1709 gelukte het deze fractie in de door het overlijden van Corver's beide neven François de Vicq en Dirck Bas opengevallen plaatsen twee tegenstanders van Corver tot Burgemeester te doen verkieszen, n.l. diens persoonlijk vijand Mr. Gerrit Hooft ²⁾, een neef van den achterafgezette Nicolaes Witsen, en Gerbrand Pancras Michielsz., een neef van de Haze. Daartegenover kon Corver maar één nieuwen Burgemeester stellen: zijn neveu Mr. Quirijn van Strijen. Ten gevolge van deze verschillende verkiezingen staakten in het college van regeerende en oud-Burgemeesteren, den Oud-Raad, die in 1709 uit 8 leden bestond, de stemmen met 4 tegen 4. Die van de beide coterieën, welke der tegenpartij ééne stem zou weten af te winnen, zou bij de aanstaande Burgemeestersselectie voor 1710 de overwinning behalen ³⁾. De prijs viel aan de fractie-de Haze toe. Mr. Gerbrand Pancras liet zich, denkkelijk doordat de Haze hem een tweejarig Burgemeesterschap voorspiegelde, verlokken om aan diens zijde te treden. De verkiezing viel dus, den 1^{en} Februari 1710, ten gunste van de Haze uit; verkozen werden diens twee partijgenooten, Mr. Gerbrand Pancras en Alexander Velters, en Mr. Jan Trip, een neveu van Corver. Uit de Burgemeesters van het vorige jaar werd, in plaats van den hoogbejaarden Corver, die aan had moeten blijven, gekozen de jongste van de vier: Mr. Quirijn van Strijen. De Haze en zijne vrienden triumpheerden; maar zij zouden spoedig uitgezongen hebben. In het volgende jaar, 1711, begon de kans reeds te keeren. Wel kwam Corver dit jaar wederom niet als Burgemeester aan, maar toch wist hij zijn afvalligen neef van Strijen — die, zoo hij in 1710 geweigerd had om als Burgemeester aan te blijven, de tegenpartij wel gedwongen zou hebben om hem, Corver, nog een jaar te continueren ⁴⁾ — in de Admiraliteit te verbannen, waar hij daarna tot zijn overlijden in 1724 zitting behield. Ook gelukte het hem in diens plaats zijn neveu Mr. Nicolaas van Bambeeck, een zwager van van Strijen, Burge-

1) Vgl. hierachter p. CXL en CXLII. Van 's mans hardvochtigheid getuigt zijn gedrag ten opzichte van zijn natuurlijke zoon, die, wijl hij den Burgemeester op de openbare straat met reclamaties lastig viel en om onderstand aansprak, op diens aansporing gevangen genomen en tot eene wreede straf — geeseling onder de galg — veroordeeld werd (zie deel II, Appendix B, i. v. de Haze).

2) J. F. Gebhard Jr, t. a. p., I. p. 512.

3) De Oudscheepenen-electeurs hadden al lang niets meer in te brengen. Waarschijnlijk is in 1677, bij gelegenheid van de veroening tusschen Hooft en Valekenier, door de gezamenlijke regeerende en oud-Burgemeesters voorgoed in principe besloten, dat zij alleen voortaan de Burgemeestersverkiezingen zouden regelen en zijn de kiesgerechtigden, die te voren, wanneer H. Ed. Groot Achtbaren het onderling oneens waren, bij meerderheid van stemmen beslisten, toen ook dit restje van hunne zelfstandigheid kwijt geraakt. Als middel tot het minnhanden van de kiezers werd aangewend het inkrimpen van het aantal actieve leden van den Burgemeesterskring: hoe minder Burgemeesters in aanmerking kwamen — in 1710 waren zij slechts 8 in getal! — des te gemakkelijker viel het dezen door onderlinge kuiperij jaarlijks de regeerende Burgemeesters aan te wijzen, die dan door de electeurs wel moesten gekozen worden. Dit verklaart de staatsche onderworpenheid aan de bovendienrijvende Burgemeesterscoterie, in deze jaren door het kiescollege aan den dag gelegd (vgl. hierachter, p. CXXXIX).

4) N.l. omdat in 1710 Mr. Gerbrand Pancras, zooals boven gezegd, Burgemeester geworden was en daardoor zijn neef Gerbrand Pancras Michielsz., die nevens de Haze, Corver en van Strijen in 1709 dit ambt bekleed had, belette om nog een jaar in Burgemeesterskamer te blijven zitten. De Haze zat reeds in 1709 voor het tweede jaar op het kussen en moest dus in 1710 aftreden.

meester te maken. In 1712 liep het korte interregnum van de fractie-de Haze ten einde: Corver nam weer op den Burgemeesterlijken zetel plaats, terwijl hij in 't volgende jaar niet alleen als Burgemeester aanbleef, maar ook zijn cousin Mr. Henrick Bieker — van wien wij niets anders aangeteekend vinden dan dat hij zeer log van lijf was en wel „over de 400 pond woog” ¹⁾ — als nieuw ambtgenoot nevens zich kreeg. Ondertusschen koos Mr. Gerbrand Pancras, die de weerhanen-natuur van zijn vader, Burgemeester Nicolaes Pancras ²⁾ schijnt geërfd te hebben, nu de invloed van de Haze aan het tanen raakte weer voor Corver partij.

Den 17^{en} Mei 1716 vierde „de volksbeinnende Burgervader” Joan Corver, die twee dagen tevoren den leeftijd van 88 jaar bereikt had, zijn 50-jarig jubileum als Raad in de Vroedschap door het aanbieden van „een pragtigen maaltijd, aan alle de Leden van den Raad, in het Oudezijds Heeren Logement” ³⁾; aan zijne gasten liet hij ter herinnering aan dit heugelijke feit gouden en zilveren medailles met zijne afbeelding uitreiken. De feestvreugde had voor den grijsaard noodlottige gevolgen: drie maanden later, den 17^{en} Mei 1716, bezweek hij. De uitvaart van „den Nestor aan het IJ” geschiedde met vorstelijke praal: „t Gebeurt schaars koningen zoo luisterrijk te sterven” getuigt de dichter Sylvius ⁴⁾. Deze laatste erbewijzen had de overleden „Burgerkoning” wel aan zijne naastbestaanden verdiend. Hij had goed voor hen gezorgd: niet minder dan 11 lunner had hij sedert 1696 achtereenvolgens tot de Consulaire waardigheid verheven; bij zijn dood noemden van zijne 9 mede-leden van den Burgemeesterskring, drie hem oom en één neef. Hij had vóór alles gewerkt aan de grootheid zijner familie: zijn ideaal was geweest te Amsterdam eene dynastie van stedelijke gezaghebbers te stichten en dit doel had hij, zooals spoedig blijken zal, schitterend bereikt.

Voorloopig deed de dood van Corver het magnificat overgaan op den reggeenden Burgemeester Gerrit Hooft ⁵⁾, die als leider van de tegenpartij optrad en in 1717 nog voor een jaar als Burgemeester aanbleef. Zijn rijk was echter van korten duur: den 7^{en} Augustus 1717 stierf hij reeds. In 't volgende jaar, 1718, kreeg de coterie van Corver weer — en thans voor goed — het heft in handen: zij liet Nicolaas Sautijn tot Burgemeester verkiezen, stiet daarop Burgemeester de Haze, die dit jaar had moeten aanblijven, uit het bewind en plaatste hem en zijn neef Velters in de Thesaurie; beiden waren daarmede voor de rest van hun leven Burgemeester-af. De twee voornaamste Oudschepenen van de tegenpartij: Mr. Jan van de Poll, de neveu, en Aegidius van den Bempden, de schoonzoon van den overleden leider Gerrit Hooft, werden in 1718 en 1719 tot Burgemeester gekozen om hen voor de Corversche fractie te winnen, waarbij beiden zich dan ook aansloten. Het huwelijk van den oudsten zoon van Jan van de Poll, den lateren Burgemeester Harman Henrik van de Poll, met eene achternicht van Corver knoopte in 1720 tusschen de beide te voren vijandig tegenover elkander staande geslachten een hechten band; eveneens in 1728 het huwelijk van Burgemeester Jan Six, een behuwdneef van Corver, met eene nicht van Burgemeester Aegidius van den

1) J. Bieker Raye, Aant. I, p. 77.

2) Vgl. hiérvóór, p. CNIV.

3) Vervolg op Wagenaar, p. 25.

4) S. Sylvius, Gedigten, II, p. 51.

5) J. F. Gebhard Jr., t. a. p., I, p. 512.

Bempden. Voortaan bleef het „cabaal" der familieleden van Corver en Hooft de onbestreden heerschappij over de stad voeren; het hield zich zoo goed aaneengesloten dat het, tot zijne gewelddadige afzetting in 1748, te Amsterdam oppermachtig was en de Burgemeesterlijke waardigheid gedurende al dien tijd uitsluitend als het apanage van zijne leden en hunne naaste verwanten kon blijven beschouwen.

Merkwaardig is het de samenstelling van deze 18^e eeuwse Burgemeestersdynastieën na te gaan. Joan Corver was tweemaal gehuwd geweest: eerst met eene dochter van den rijken koopman Nicolaes van Bambeek, daarna met de oudste dochter van Burgemeester Joan Munter. Als eenig kind van zijn vader, den koopman Dirck Corver, had Joan van vaderszijde geen nabestaanden, dus storte hij — daar zijn eenige zoon, Nicolaas, reeds in 1692 overleden was en zijne kleinzoons nog te jong waren om voor eereambten in aanmerking te komen — zijne gunsten uit over zijne zwagers uit beide huwelijken en hunne kinderen, de van Bambeek's en Munter's en hunne aanverwanten en descendenten. De fusie, die na Corver's dood plaats greep tusschen de nauw-aaneengesloten gebleven leden van zijn eigen kring en die van het concurrerende geslacht Hooft, gaf den afstammelingen van de vier familien van Bambeek, Munter, Hooft en van den Bempden te Amsterdam het oppergezag in handen. Nog gedurende twee generaties behielden zij het monopolie van de „jouissances" der regeering. Door voortdurend onder elkander te trouwen wisten zij den familiekring hermetisch afgesloten te houden ¹⁾.

De groote Oudraad (regeerende en Oudschepenen, te zamen electeurs van Burgemeesteren), uit bloedverwanten van de leiders der vier dynastieën bestaande, was in hunne handen het gewillige werktuig, dat blindelings tot Burgemeester verkoos diegenen welke zij aanwezen, hoe schandelijk onrechtvaardig ook schoonzons, zwagers en neven van regeerende Burgemeesters met voorbijgaan van alle andere gerechtigden bij de promotie tot den Consulairen zetel voortgetrokken werden. Zoo liet Mr. Jan Trip b.v. in 1722 en 1726 zijne beide neven's, Mr. Mattheus Lestevenon en Mr. Willem Munter, tot Burgemeester eligeeren, ongeacht dat bij de electie van den eerste 22 en bij die van den tweede 13 oudere Oudschepenen voorbijgegaan werden. Later werd het nog erger: Mr. Dirk Trip, die ondanks zijn betrekkelijk jeugdigen leeftijd (44 jaren) in 1735 als schoonzoon van Mr. Lieve Geelvinck in aanmerking kwam om op het eergestoelte plaats te nemen, streefde 43 Oudschepenen voorbij. De beruchte lichtnis Mr. Gillis van den Bempden, die, wanneer hij op het Stadhuis kwam, om zijn lam been en zijne buitengewone zwaarlijvigheid door twee knechts naar binnen gesleept moest worden ²⁾, een weezinwikkend personage, werd, als zwager van Jan Six, in 1738 Burgemeester en sprong daarbij 33 Oudschepenen voorbij; een andere zwager van Six, Mr. Pieter van de Poll, was bij zijne verkiezing tot Burgemeester in 1748 de 30^e in rang in de rij der Oudschepenen. Gerrit Corver bevorderde zijn zwager Mr. Pieter Rendorp in 1746 en zijn schoonzoon Mr. Nicolaas Geelvinck in 1747 tot het Burgemeesterschap, waardoor eerstgenoemde 34 en de laatste 36 Oudschepenen voorbijschoot ³⁾.

1) Vgl. de plano genealogieën van Bambeek, Munter en Hooft van den Bempden, hierevens.

2) J. Bicker Raye, Aant. II, p. 136.

3) Deze opgaven zijn ontleend aan de ranglijst der Oudschepenen, in de „Heerenboekjes". Het aantal Oudschepenen, dat in 1680 39 en in 1700 47 bedroeg, wies daarna gestadig aan. In 1710 waren er: 51, in 1720: 60, in 1730: 72, in 1740: 83! Over de reden van dien abnormalen aanwas vgl. hierachter p. CII.

Slechts twee Burgemeesters zijn gedurende het tweede Stadhouderlooze tijdvak te Amsterdam om eene andere reden dan hunne nauwe verwantschap tot de regerende Burgemeesters tot dezen hoogsten trap der eere opgeklimmen. De een, Mr. Balthasar Scott, stond in 1735 zijn zeer voordelig Ontvangerschap aan den Schepen Nicolaas Geelvinck af en werd daarvoor door bemiddeling van diens vader, Mr. Lieve Geelvinck, tot Burgemeester verkozen; Scott deed daarmede een slechten ruil, want na afloop van het eerste jaar van zijn Burgemeesterschap in Februari 1736 in de Thesaurie geplaatst, moest hij zich tot zijn dood in 1741 met een zetel in dit ondergeschikte college vergenoegen. Van den ander, Mr. Ferdinand van Collen Jr., is het niet na te gaan op welke wijze hij, in 1743, de Burgemeesterlijke waardigheid verkregen heeft ¹⁾; dat geen knellende familiebanden hem aan de vóór 1748 regerende stedelijke dynastieën verbonden, bewees hij door in 't genoemde jaar over te loopen tot de Oranjepartij, waarvan hij tot haar val in 1752 — die ook den zijnen ten gevolge had — te Amsterdam een der hechtste steunpilaren bleef.

Dat Burgemeesteren zorgden de meest profitabele betrekkingen aan hunne familieleden toe te bedelen spreekt vanzelf. Hiervoor zagen wij reeds hoe Mr. Lieve Geelvinck in 1735 het Ontvangerschap der Gemeenelandsmiddelen, dat aan emolumenten jaarlijks gemiddeld *f* 20.000 opbracht ²⁾, aan zijn zoon Mr. Nicolaas Geelvinck wist te bezorgen. Het niet minder voordelige Advocaat-Fiscaalsambt bij de Admiraliteit, dat te ruimer baten afwierp naarmate het geweten van dengeen die het bekleedde ruimer was, werd door den invloed van Mr. Willem Munter in 1737 aan zijn schoonzoon Mr. Jacob Boreel Jansz. toegewezen. De Schepen Jan Trip werd in 1745 door bemiddeling van zijn zwager Harman Henrik van de Poll tot Ontvanger van de Personeele Quotisatie benoemd, een ambt van *f* 10.000 'sjaars ³⁾; daarbij bezat hij sedert 1739 een half postmeesterschap op Hamburg, waar hij *f* 5200 per jaar van trok. De postmeesterschappen, die te Amsterdam gezamenlijk door elkander *f* 108.000 zuivere winst per jaar opbrachten, waren allen in 't bezit van Burgemeesters of hunne zoons of neven. Uit deze bron trokken nog in 1751 b.v. de Munter's jaarlijks *f* 16.351, de van de Poll's *f* 35.812, de Trip's *f* 15.826, de Hooff's *f* 20.670 ⁴⁾. Burgemeesterszootjes, -kleinzootjes en -neetjes hadden van kindsbeen af de emolumenten van rijkbezoldigde sinecures voor het oprapen of werden als vorstentelgen met officiersrangen in 't leger bekleed. Burgemeester Jan Six beschonk in 1730 zijn pasgeboren zoon Jan Six als pillegift met een „dubbel” postmeesterschap van 't Antwerpsch postcomptoir, waaraan een jaarlijksch inkomen van *f* 11.678 verbonden was. Een andere Burgemeester, Willem Munter, beëftigde drie van zijne kleinzoons met halve postmeestersposties, die jaarlijks *f* 5 à 6000 opleverden, n.l. in 1715 Jan Boreel, oud 4 jaren, in 1740 Gerard Munter, oud 1 jaar, in 1747 Willem Munter, oud 4 jaren. De latere Burgemeester Egidius van de Poll kreeg in 1736 op 8-jarigen leeftijd van zijn grootvader, Burgemeester Harman Henrik van de Poll, het postmeesterschap op Gorinchem en 's-Hertogenbosch, waaruit hij jaarlijks *f* 4100 trok. Tot Kapitein over eene

1) Uit de in noot 2 op p. XLVIII voorkomende mededeeling zou men meenen te moeten afleiden, dat van Collen zijne verkiering dankte aan zijne verwantschap met Jan Six. Maar hoe waren zij dan verwant?

2) Opgave van Mr. Eglbert de Vrij Temminck (Geneente-archief te Amsterdam).

3) J. Bicker Raye, Aant., II, p. 141. Trip werd in Juli 1748 als Ontvanger „bedankt”.

4) Resol. Holland 23 Juli 1751.

compagnie infanterie in garnizoen te Amsterdam werden benoemd: in 1707 Gerbrand Jan Pancras, oud 9 jaren, zoon van Burgemeester Gerbrand Pancras, in 1711 Jacob van Strijen, oud 5 jaren, zoon van Burgemeester Quijnij van Strijen, in 1715 Isaac Muyssart, oud 11 jaren, neef van Burgemeester Jeronimus de Haze de Georgio, en in 1748 Willem Boreel, oud 3½ jaar, kleinzoon van Burgemeester Willem Munter. De latere Burgemeester Gerard Aarnout Hasselaer werd in 1707 op zijn 9e jaar benoemd tot boekhouder van het inkomende recht aan de Admiraliteit te Amsterdam. Mr. Henrick Fagel Jr. deelt mede dat zijn grootvader, de Griffier Henric Fagel, van de te Amsterdam in 1748 geremoveerde Burgemeesters sprekende, placht te zeggen: „Eigenlijk waren Corver, van de Poll en Geelvinck bij de burgerij zoo gehaat niet, maar daar waren toen Burgemeesters (mijn grootvader noemde ze nooit zonder te verzoeken om haar namen secret te houden) [Mr. Jan] Sautijn en [Mr. Jan] Six, die zich door de infamste knevelarijen en extorsies tot voorwerpen van den algemeenen haat hadden gemaakt: zij waren gewoon geen ampt aan iemand te geven, of hij moest een zeker quantum, bij wijze van retributie betalen. Men wist, dat zij dikwijls jaren lang ampten van 4, 5, 6000 gl. onbegeven lieten en de tractementen daarvan onder elkander verdeelden: dit was inderdaad eene drukkende aristocratie” 1). Fagel overdreef niet: ook van dit onbegeven laten van ambten zijn voorbeelden bekend, zooals o. a. dat van Burgemeester Munter, wien in September 1743 een half postmeesterschap van het Antwerpsch postcomptoir toeviel, dat hij pas in Juni 1746, na er in die drie jaren zeker wel f 15,000 aan verdiend te hebben, aan zijn kleinzoon Gerard Munter afstond. Gaat men na, dat Burgemeesteren van Amsterdam direct of indirect de beschikking hadden over alle openvallende ambten en „officien” in de stedelijke regeering en — voor zoover zij Bewindhebbers waren — ook over die bij de Oost- en Westindische Compagnieën en dat zij meestal deze ambten aan gegadigden verkochten 2), dan is het begrijpelijk dat de Burgemeesterlijke waardigheid er vooral geambicied werd om de aanzienlijke inkomsten, die er aan verbonden waren.

Men meene niet, dat het in het regentenleven toen altijd zonder uitzondering boter tot den boom was; hoe de wraakzucht ook den hoogste geplaatste lagen leggen en ten val brengen kon, leert de volgende episode, die, om het interessante kijkje, dat zij in het intieme leven van de Corversche coterie, den ultra-patricischen kring uit het begin der 18e eeuw, geeft, wel waard is wat meer uitvoerig te worden behandeld.

In 1715 was door de Staten-Generaal, om aan het aanwassende euvel van omkooprij paal en perk te stellen, een placcaat uitgevaardigd tegen het „nemen van verbode giften en gaven” en de „corruption in de Regeeringe”, waarvan de

1) Dr. H. T. Colenbrander, t. a. p., I, p. 23.

2) Dit blijkt uit de stukken van het proces Sautijn. Onder de regenten, die zich aan 't verkoopen van ambten schuldig maakten vond ik in de dossiers van de zaak Sautijn nog de volgende bij name genoemd: de Bewindhebbers Mr. Jan Trip, Burgemeester, Mr. Pieter Six, Schepen en later Burgemeester, Wijnand van der Maas d'Avenrode, wegens Haaren zitting hebbende, en Abraham Lestevenon; ook de Raden ter Admiraliteit te Amsterdam Bonifacius Bissehop en Mr. Arend van der Burch. Zelfs de Burgemeester en Bewindhebber de Haze de Georgio, door wien het proces tegen Sautijn aan den gang gebracht werd, versmaadde niet de winsten, die hem uit troebele bron toevloeden: in 1733 verkocht hij o.a. voor f 16,000 het ambt van boekhouder van de Equipage bij de O.-Ind. Comp. aan een zekeren Fleming. Als Burgemeester stond de Haze boven de wet; zoo kon hij Sautijn beschuldigen en zelf schotvrij blijven.

naleving door alle onder de Algemeene Staten ressorteerende regenten, en daaronder ook door de Admiraliteitsheeren en de Bewindhebbers der Oost- en Westindische Compagnien bezworen moest worden ¹⁾. Het placeaat bleef echter eene doode letter: zoowel aan de Admiraliteiten als bij de Compagnien waren de Heeren gewoon, zonder zich in 't minst aan hun eed te storen, alle ambten, bedieningen en postjes, die zij bij beurten te vergeven hadden, aan liefhebbers te verkoopen. Te Amsterdam was dit gebruik algemeen in zwang ²⁾, maar onder al degenen, die er zich met dezen ongeoorloofden handel afgaven, had vooral de Bewindhebber der Oostindische Compagnie Mr. Willem Sautijn, die tevens Kolonel der Burgerij en Commissaris der stad was en door zijne moeder, Theodora van Bambeeck, tot de dynastie der van Bambeeck's behoorde, zich door zijn onbeschaamd en gewetenloos optreden berucht gemaakt. Sautijn, die een doorbrenger en speculant was, verkeerde steeds in geldverlegenheid; om zijne ontredderde financiën te redresseeren ontzag hij zich niet om tot de schandelijkste practijken zijn toevlucht te nemen. Dit moest natuurlijk in 't geheim gebeuren: twee handlangers deden daarbij dienst, eene zekere Evertje *Ylaming*, wede. Claas Boef, eene vrouw met een verdacht verleden, en een verloopen Duitscher, Pieter Backer, van Bremen, die, hoewel zelf getrouwd, tot Evertje's dochter in ongeoorloofde betrekking stond. Dit waardige tweetal hield met Sautijn en diens huisgezin familiären omgang; bij hen vervoegde de Bewindhebber zich wanneer hij een ambt te verkoopen had en droeg hun dan op daarvoor een gegadigde op te sporen. Had men er een gevonden, dan werd een prijs bedongen, waarvan een gedeelte vooruit betaald moest worden en de rest na de gedane benoeming volgde. Met dezen handel waren belangrijke bedragen gemoeid: voor zoover nagegaan kon worden beliepen de aldus door Sautijn over de jaren 1717—1724 gende sommen een gezamenlijk bedrag van *f* 22.870. De zaak was zóó voordelig, dat een der beide handlangers, Pieter Backer, ook wel eens voor eigen rekening trachtte te opereeren. Op zekeren dag b.v. zond hij een vriend, Ruytenhuys, naar een van diens bekenden, den koopman Volkens, onder voorgeven dat er door tusschenkomst van „een heer van aanzien” eene kuipers-plaats op het Oostindische huis beschikbaar zou zijn voor den voorzoon van Volkens' vrouw, Hermanus van der Laag, tegen betaling van eene som van *f* 1000. Dit voorstel lachte Volkens wel toe, maar hij wenschte eerst de zaak met dien heer zelf te bespreken. Daartoe werd voor den volgenden ochtend de afspraak gemaakt, dat men elkander in de herberg „de Hoop” zou ontmoeten. Volkens verscheen te bestemder ure in de herberg en werd door Ruytenhuys aan een onbekende voorgesteld, die hem vriendschappelijk te woord stond en door hem voor een regent aangezien werd, maar die niemand anders was dan Pieter Backer. Na afloop van het onderhoud werd door Volkens aan Ruytenhuys eene som van *f* 600 op afrekening ter hand gesteld, waarna de eerstgenoemde naar huis en vervolgens naar de beurs ging. Even daarna kreeg de vrouw van Volkens bezoek; zij vertelde het wedervaren van haar man, waarop de visite haar duidelijk maakte dat deze opgelicht was. Hevig ontsteld zond juffr. Volkens onmiddellijk hare naaister naar het huis van Ruytenhuys met de boodschap dat zij voor het uitbe-

1) Groot Placeet-Boek, V, p. 684.

2) Zie p. CXLI, noot 2.

talen van een wissel de *f* 600 dringend noodig had en dat zij die, nadat haar man van de beurs thuisgekomen zou zijn, weder terugbetalen zou. De list gelukte; het geld werd teruggegeven: de bedrieger was bedrogen.

Nadat de betrekkingen tusschen Sautijn en zijne beide helpers verscheidene jaren geduurd hadden, kwam er ten slotte een kink in den kabel. Eens aan een maaltijd ten huize van Sautijn met dezen en zijn huisgezin aanzittende, veroorloofde Backer zich in tegenwoordigheid van een gast, den Overste Jan van Kretschmar ¹⁾, zulk eene onbeschoftheid tegenover een der dames van het gezelschap ²⁾, dat de gastheer, wien de Overste de vriendschap dreigde op te zeggen zoo hij voortging „dien kerel” aan zijne tafel te ontvangen, dezen laatste de deur wees. Backer en Evertje Vlaming besloten nu hun patroon te verraden. Zij boden den oud-Burgemeester Jeronimus de Haze de Georgio, die eenige jaren te voren door de Corversche dynastie en voornamelijk door toedoen van Sautijn's broeder, Burgemeester Nicolaas Sautijn, van 't kussen gestooten was en daarvoor op wraak zon, hunne diensten aan, en op diens aandringen stelden zij in April 1724 de justitie met de schelmerijen van Sautijn in ken-is. De mijn sprong echter verkeerd: de Hoofdschout Slicher, die of de invloedrijke familie Sautijn niet aandurfde, of er zijn voordeel in zag den delinquent „bij compositie” tot eene hooge boete te veroordeelen, vergenoegde er zich mede alle schuld op Backer te laden, dien hij gevangen liet nemen. Daarop werd door het gerecht een uitgebreid onderzoek ingesteld; de uitkomst daarvan was voor Sautijn uiterst bezwarend. Uit de confessie van Backer en 't verhoor der getuigen bleek, dat Sautijn door Backer's bemiddeling de volgende betrekkingen bij de .O.-Ind. Comp. verkocht had: in 1721 eene onderkoopmansplaats voor *f* 3500, eene korporaalsplaats voor *f* 120, 5 soldatenpostjes voor *f* 40 het stuk, in 1724 eene schippersplaats voor *f* 2500 en eene derdewauksplaats voor *f* 300. Verder waren door Sautijn ook geschenken ontvangen; ten tijde van Backer's arrestatie berustten te diens huize verschillende voorwerpen, die hij als tusschenpersoon voor Sautijn ontvangen had, als n.l.: „een grote silvere koker met agate messen met goud beslagen, een groote pedro del porco met goud beslagen, vier stukken sits, twee diamante handgespies en dan nog eenige goederen op een notitie gespecificeert”.

Sautijn protesteerde heftig tegen deze beschuldigingen en trachtte zijn onschuld te bepleiten; gelukkig voor hem leverden de brieven van zijne hand, die door Backer overgelegd werden, geen overtuigende bewijzen tegen diens lastgever. Den 14^{en} December 1724 deden Schepenen uitspraak: over de schuld van Sautijn werd in het vonnis gezwegen, Pieter Backer daarentegen tot eene boete van *f* 6000 veroordeeld en voorts „infaem” verklaard en voor vier jaren uit de stad gebannen. De publieke opinie evenwel, die zich met graagte in dit schandaal vermeide, wees Sautijn als den hoofdschuldige aan; deze had dan ook, bevreemd voor den dreigenden keer, die de „informatien” in het proces van Backer voor hem namen, in November 1724 bij het Hof van Holland mandament van purge aangevraagd, dat hem 8 November verleend werd. Daardoor was de zaak aan de jurisdictie van

1) Johan Theodoor Philibert van Kretschmar, Luit-Kolonel en Kapitein bij de Hollandsche Guardes onder Kolonel Louis Adriaan van Kretschmar, en daarna sedert 19 November 1728 Kolonel van een Regiment voetknechten.

2) Adriana Reael, eene inwonende ongehuwde schoonzuster van den gastheer.

Schout en Schepenen van Amsterdam onttrokken, en hoe heftig dezen er zich ook tegen poogden te verzetten en hoezeer zij ook het Hof den voet dwars trachtten te zetten, o.a. door de publicatie van het mandament te Amsterdam te beletten, wat den voortgang van het proces wekenlang vertraagde, zij moesten er ten slotte wel in berusten de behandeling van de zaak aan 't Hof over te laten en toezien hoe Sautijn 21 December 1724, daar niemand voor 't Hof het bewijs van zijne schuld was komen inleveren, door dit college werd „verklaert puyt, suÿver en innocent”. Thans wierp Schout Slicher — die gaarne zelf weder de zaak in handen wilde krijgen, daar er, zoo het hem gelukte ze „bij compositie” in der minne te beslechten, voor hem een aardigen stuiver aan te verdienen zou zijn — in Januari 1725 voor het Hof de exceptie van praeventie op, om door procedure te trachten het Hof de judicature over de zaak van Sautijn te betwisten; bij vonnis van den 6^{en} Februari d.a.v. werd deze exceptie echter door het Hof verworpen. Aan het eind van dezelfde maand werd Sautijn ingevolge den eisch van den Procureur-Generaal een schriftelijk interrogatorium opgelegd, waarna den 18^{en} Mei d.a.v. de Raadsheeren Thierens en de Mauregnault naar Amsterdam vertrokken om daar de getuigen à charge — waarvan verscheidene namens Burgemeester de Haze door beloften tot het geven van getuigenis werden aangespoord, — en die à décharge te hooren. Over den uitslag van deze verhooren was vier maanden later nog niets uitgelekt, zoodat Sautijn 19 September 1725 bij 't Hof een request indiende, verzoekende dat het Hof „door examinatie van de stukken . . . sig op de onschuld van den suppliant gelieven te informeeeren opdat den suppliant door een prompte justitie van alle verdere langdurige treyn van procedereen [elders: „voor hem ruineusen trijn van costbare proceduren”] mag worden gelibereert”. Dit verzoek werd niet ingewilligd: een jaar daarna, den 4^{en} September 1726, werd weder eene nieuwe commissie, bestaande uit de Raadsheeren Thierens en Schaeep, door het Hof benoemd om het verhoor der getuigen te Amsterdam opnieuw ter hand te nemen. De verklaringen der getuigen à charge waren ditmaal verpletterend voor Sautijn Evertje Vlaming bekende o.a. tusschen 1719 en 1721 drie schippersplaatsen voor hem verkocht te hebben, elk voor *f* 2000. Een van deze drie plaatsen was door een zekeren Jan Pietersz. Keyser gekocht; daar deze evenwel een gebrek had („een bevende hand”) werd hij door de Bewindhebbers afgekeurd. Sautijn ruidde nu met een der Bewindhebbers van de kamer te Enkhuizen om: Keyser werd te Enkhuizen aangemonsterd en Sautijn zorgde voor de benoeming van eenen Siewert Pool, hem door zijn Enkhuizensche collega aanbevolen, te Amsterdam. Behalve het geld, dat Sautijn van de door hem aangestelde Compagnie's ambtenaren ontving, wist hij ook nog op andere wijze voordeel van hen te trekken, n.l. door hun tegen ongehoorde woekerrente geld te leenen om er in Indië voor eigen rekening zaken mede te doen — wat hun bij hunne instructie streng verboden was — en waarbij Evertje Vlaming hare tusschenkomst verleende. O.a. verschafte hij aan den opperzeilmaker Brockhuizen, die in 1722 naar Indië uitzeylde, eene som van *f* 700, waarvoor de man eene schuldbekentenis van *f* 1000 moest teekenen en nog bovendien 10 % rente moest betalen; den onderstuurman van Soest leende Sautijn in 't zelfde jaar *f* 600 tegen eene door eerstgenoemde geteekende obligatie ten bedrage van *f* 840.

Hoe duidelijk uit al de getuigenverhooren ook de schuld van Sautijn bleek, het duurde nog tot het jaar 1731 vóór het Hof in deze zaak kon beginnen te advi-

seeren. Nog vóór het vonnis geveld was overleed Sautijn, den 10^{en} November 1731. Bij besluit van 't Hof van twee dagen later, 12 November, werd „wegens de meeningvuldige moeitens en vacatiën in die zake” aan ieder van de Raadsheeren en aan den Griffier en Substituut-Griffier uit de kas van 't Hof „wegens rapportgelt” eene som van *f* 200 uitgekeerd en aan den rapporteur, den Raadsheer Moris *f* 400, terwijl den 14^{en} November nog aan de twee eerste deurwaarders van 't Hof ieder *f* 50 toegelegd werd ¹⁾.

Burgemeester de Haaze had alle eer van zijn werk: niet alleen was de Bewindhebber Sautijn door dit proces aan de openbare verachting prijsgegeven, maar ook zijn broeder, Burgemeester Nicolaas Sautijn, wiens naam in 't proces gemengd was wegens het verkoopen van een paar stadspostjes, als in 1723 eene slachtersbank in de vleeschhal voor *f* 1200, en in 1721 het doodgraversambt van de Westerkerk voor *f* 8000, werd er door gediscréditeerd, zoodat hij sedert 1725 niet meer tot Burgemeester herkozen werd, maar na tot 1733 in de Thesaurie Ordinaris gezeten te hebben, vervolgens tot zijn dood in 1743 in de Admiraliteit „op het ezelbankje” bleef. Sautijn en de Haaze waren trouwens niet de eenige, die door intriges van ambtgenooten uit het bewind geraakten. Lucas Trip, die in 1720 Burgemeester geworden was, werd door den invloed van zijn broeder, den machtigen Jan Trip, in 't volgende jaar in de Thesaurie geplaatst, waaruit hij in 1724 naar de Admiraliteit overgeplaatst werd. Eerst in 1732, in 't zelfde jaar waarin Jan Trip overleed, beklom Lucas weder den Burgemeesterlijken zetel. Daarentegen werd Burgemeester Mattheus Lestevenon na den dood van zijn oom en beschermer Jan Trip in de Thesaurie opgeborgen, waar hij bleef tot de jicht hem in 1739 ongeschikt maakte om langer ambten te bekleeden. De zoon van Lestevenon, de Secretaris Mattheus Lestevenon van Berkenrode, nam den heerschenden dynastieën zijns vaders achterafzetting zoo kwalijk, dat hij zwoer zich op haar te zullen wreken. De omstandigheden dienden hem naar wensch: het jaar 1748 stelde hem in staat om zijn voornemen op grootsche wijze te volvoeren.

Het uitbreken van den Oostenrijkschen successieoorlog, in 1740, schrikte de oligarchen uit hun dommel op; nog was het krijgsgedruisch ver van onze grenzen, maar het was te voorzien dat de Republiek vroeg of laat in den strijd zou betrokken worden. Door tractaten was de Staat verplicht Maria Theresia met een hulpleger bij te staan tegen Frankrijk, dat haar aanviel onder voorwendsel van den Beierschen pretendent naar de Keizerskroon te steunen. Door Engeland aangezocht om, in vereeniging met deze mogendheid, de Koningin van Hongarije te hulp te komen, door Frankrijk met een inval bedreigd zoo zij in dit voorstel traden, werden de regenten plotseling in een uiterst moeilijk parket geplaatst. Ieder hield, nu de bui opkwam, het oog op den Frieschen Stadhouder gericht:

1) Confessieboek, N°. 382 R. I., dossier ingenaaid bij fo. 33; Secret Confessieboek, N°. 535 R. I., fo. 15 v°. en 16; Dossier Sautijn in de Collectie Dossiers van Crimineele zaken 1721—1733, N°. 640 K., R. I.; Schepenninutreg, N°. 860 R. I., fo. 132 v°.; alle in 't Geneente archief te Amsterdam. „Verhaalen van Informatie in de zaak van den Officier der stad Amsterdam en Mr. Willem Sautijn”, Hof, N°. 1641; Rolle van den Procureur-Generaal voor den Hove van Holland, 1707—52, 1^a E., i. d. 21 December 1724, 9 Januari, 23 Januari, 20 Februari en 18 December 1725, enz.; Resol. van den Hove van Holland, 1722—25, fo. 213 v°., 214 v°., 222, 256 v°., 279; ibid., 1731—33, i. d. 12 en 14 November 1731; alle in 's Rijksarchief te 's-Gravenhage.

vrees, dat hij het naderen van het gevaar de „hollende gemeente” in de steden evenals in 1672 om den Prins zou roepen, was de leidende gedachte van alle aristocraten. De Prins stond als eerzuchtig bekend: hij begeerde vurig, sedert hij ook in Gelderland tot Stadhouder uitgeroepen was, het Stadhouderschap over alle gewesten, dat Willem III zoo gaarne in zijn vader Jan Willem Friso had willen vereenigd zien. Door zijn huwelijk met eene dochter van den Engelschen Koning kon hij op diens steun rekenen; dit maakte de Staatsgezinden van een verbond met 's Prinsen schoonvader afkeerig. Tegen eene aansluiting bij Frankrijk sprak zich de volksgeest uit; waagden de regenten dit uiterste, dan konden zij er zeker van zijn door de schare voor landverraders uitgemaakt te worden. Het was dus voor de oligarchen een toestand tusschen hangen en wurgen.

De noodzakelijkheid van het behoud der Barrière, het natuurlijke bolwerk van de Republiek tegen een aanval van Frankrijk, deed de Staten-Generaal er eindelijk in 1743 toe besluiten om de zijde van de Engelsch-Oostenrijksche coalitie te kiezen en de verschuldigde hulptroepen aan Maria Theresia te leveren. Daarop keerde Frankrijk in het volgende jaar zijne wapenen tegen de Nederlanden en na een drierjarigen, voor ons ongelukkigen, veldtocht, waarin de verwaarloosde toestand der Barrière-vestingen en de ongecoördineerdheid en gebrekkige toerusting van het Staatse leger het diepe verval der Republiek gedurende de laatste 30 jaren schril deden uitkomen, was geheel België in handen der Franschen gevallen. In April 1747 bedreigden zij, van Gent uit, Staats-Vlaanderen. Het onmiddellijke gevaar had het verwachte gevolg; het Zeeuwsche volk liep te hoop en noodzaakte deze provincie nog in dezelfde maand den Prins tot Stadhouder uit te roepen. De beweging plantte zich als een loopend vuur naar Holland voort en ook daar zagen de regenten zich gedwongen den volkseis in te willigen en, den 3^{en} Mei 1747, Willem van Oranje de Stadhoudelijke waardigheid aan te bieden. De voldoening van zijne eerzucht had de Prins door de volksbeweging bereikt: nu zij uitgediend had gaf hij zich geen moeite om van zijn ambt het gebruik te maken, dat men er in de breede kringen der burgerij van verlangde. De regenten hadden door hun schaamteloos exploitatiesysteem en door hun verwaand en laatdunkend optreden het volk van zich vervreemd; zij hadden wind gezaaid en moesten storm oogsten. Men eischte van den Stadhouder afschaffing van alle misbruiken, opruiming van de oligarchie en toezicht van het volk op de regeering. Op enkele punten gaf hij, gedwongen en onwillig, toe, de meeste misstanden echter liet hij onaangetaast. Dien ten gevolge hielden in de steden ook na de verheffing van den Prins de ongeregeldeheden aan. Te Amsterdam namen in 1748 de oproerige verschijnselen een voor de regenten zoo dreigend aanzien, dat deze zelve te rade werden den Stadhouder hun ontslag aan te bieden met verzoek nieuwe regenten te willen aanstellen. Den 31^{en} Augustus 1748 werd een daartoe strekkend voorstel door de Staten van Holland aangenomen en Willem IV gemachtigd Burgemeesteren en de Vroedschap naar zijn zin te ontslaan en door anderen te vervangen, terwijl hem bovendien bij besluit van den 10^{en} September nog de bevoegdheid verleend werd ook de Oudburgemeesters en Oudschepenen te removeeren.

Den 2^{en} September 1748 kwam de Prins te Amsterdam. Hij was minzaam jegens de Doelstische democraten en ging met de onderdanige en gedweee regenten vriendschappelijk om: eigenlijk waren deze laatsten hem veel sympathieker dan de

rumoerige volkshoop, die door hare demonstraties de straten onveilig maakte en hem tot zelfs 's nachts voor zijn bed kwam lastig vallen. Toch moest er een eind aan de vriendschap komen en moest hij den hem door de Staten opgedragen last ten uitvoer leggen; zeer tegen zijn zin ging hij eindelijk tot de remotie over. Wie uit de regeering verwijderd moest worden was hem volkomen onverschillig; dit uit te maken liet hij aan zijne omgeving over. De taak, die Willem IV op deze wijze van zich afschoof, werd daarop met diens stilzwijgende goedkeuring overgenomen door een van zijne vrienden, die zijn volle vertrouwen genoot: den Oudschepen Mattheus Lestevenon van Berkenrode, een schatrijk patricier, die door zijne beide huwelijken, eerst met eene zuster van Lord Montjoy, daarna met eene dochter van den Generaal Baron van der Duyn van 's-Gravenmoer in relatie getreden was met de Engelschgezinde adellijke Oranjepartij en het Stadhouderlijke Hof. Bij Lestevenon werkte de wrok tegen de te Amsterdam heerschende regentengeslachten, die zijn vader buiten den invloedrijken Burgemeesterskring gedrongen hadden, nog na. De gelegenheid deed zich nu aan hem voor om door middel van den Prins zijne eigen vijanden den voet op den nek te zetten. Hij maakte er ruimschoots gebruik van: op aanwijzing van Lestevenon werden alle leden der sedert de dagen van Joan Corver te Amsterdam regeerende dynastieën uit hunne ambten ontzet. Hoe dit in zijn werk ging leert ons het volgende verhaal, door Mr. Henrik Fagel Jr. uit den mond van een ooggetuige, zijn grootvader, den Griffier Henric Fagel, opgeteekend:

„Ik heb mijn grootvader zeer dikwijls hooren vertellen dat de Heer van Berkenrode in het jaar 1748 de verandering in de magistraat te Amsterdam alleen uitgevoerd had: de Prins was al een dag of veertien te Amsterdam geweest; 't was in den zomer; Mr. van Berkenrode, Mr. de Back ¹⁾ en nog een ander Heer, die tegenwoordig ook reeds overleden is, kwamen met den Prins in de kamer van mijn Grootvader, die zijn apartement had op de eerste étage ²⁾ boven dat van den Prins. Toen zeide Berkenrode: „De Prins is al lang genoeg hier geweest; 't is tijd dat hij weder keeren gaat en dat de Magistraat veranderd worde”. Toen haalde hij een boekje voor den dag, daar de namen van de Heeren, die toen in de regeering waren, op stonden: die genen die hij er uit wilde hebben, schrapte hij een voor een uit. De Prins liet hem begaan: het deed hem leed, maar hij kon 't niet helpen en 't was noodig. Toen de rey aan de Vroedschap ³⁾ gekomen was, kwam er onder anderen voor eene Van der Waeyen en Warin, en toen zeide de Prins: „die moeten er toch in blijven, want dat zijn nog van de Vrienden van den Griffier” waarop Lestevenon van Berkenrode antwoordde: „ja die kunnen er wel in blijven, want die zullen je Hoogheid noch goed noch kwaad doen”. Voor 't overige schikte hij alles, en de Prins volgde zijn raad blindelings. — Voor de verandering

1) Mr. Johan de Back, Secretaris van den Prins.

2) N.l. van het Oudezijds Heerenlogement.

3) Fagel vergist zich: van der Waeyen heeft vóór de regeeringsverandering van 1748 te Amsterdam in 't geheel niet in de regeering gezeten, Warin alleen in de Scheepbank. Hij bedoelt: „Toen de rey aan de Oudschepenen gekomen was, kwam er onder anderen voor eene [Mr. Antoni] Warin”, etc.

van de regering was er alle dag een groot diner bij de Prins, waar alle de oude regenten nog bij assisteerden. Mijn Grootvader zat meest altijd naast de Burgemeester Hendrik Harmen van de Poll; op 't laatst zeide deze tegen hem: „Griffler, doet ons een dienst, daar zullen wij je altijd voor verplicht wezen; maak toch in Godsnaam dat de Prins ons ontslaat, want wij kunnen het op deze manier niet langer uithouden; voorheen plagt iedereen te beven als een Burgemeester op straat quam, en nu zijn wij al ons aanzien kwijt, wij hebben niets meer te zeggen”. Toen de Burgemeester [Gerrit] Corver, dat een deftig, braaf en eerlijk man was, afscheid quam nemen van de Prins, zeide deze tegen hem: „Mr. het spijt mij meer als ik je zeggen kan, dat ik je van je dienst moet ontslaan, maar ik kan 't niet laten”. Hierop antwoordde Corver, „dat hij dit wel wist; dat hij zelf van meening was dat de Prins niet anders kon gehandeld hebben” etc. De tranen quamen hen beiden in de oogen, en zij omhelsden elkander op de aandoenlijkste wijs. De Prins had Corver in de regering willen houden, omdat hij een eerlijk man was, en dat zijn grootvader een favoriet was geweest van Willem III; maar Berkenrode wilde het niet hebben, zeggende dat het niet zijn kon, uit hoofde dat [Mr. Nicolaas] Geelvinck van Castricum getrouwd was met eene dochter van Corver” 1).

Het is begrijpelijk dat, waar bij de samenstelling van het college van Burgemeesteren sedert tientallen van jaren zooveel selectie in acht was genomen, de leden ervan elkander in 1748 vrijwel allen in bloed- of aanverwantschap na bestonden. Eén van de 10 Burgemeesters stond maar op zichzelf: Mr. Ferdinand van Collen. Voor het overige bestonden twee elkander in den eersten graad: Gerrit Corver en zijn schoonzoon Mr. Nicolaas Geelvinck. Mr. Harman Henrik van de Poll en Mr. Pieter van de Poll waren broeders. Zwagers waren: Mr. Jan Six en Mr. Pieter van de Poll; Mr. Willem Munter, Gerrit Corver en Mr. Jan Sautijn; Gerrit Corver en Mr. Pieter Rendoip. Deze laatste was een volle neef van de gebroeders van de Poll, en eveneens waren Mr. Harman Henrik van de Poll en Mr. Dirk Trip (die vijf maanden voor de regeringsverandering overleed) germain-neven. De Heeren maakten het zich juist in de laatste jaren op het Stadhuis gezelliger en huiselijker dan ooit te voren. In 1747 zaten daar als regeerende Burgemeesters bijeen, behalve Mr. Gillis van den Bempden: Mr. Willem Munter, diens zwager Gerrit Corver en de schoonzoon van dezen, Mr. Nicolaas Geelvinck! In 't volgende jaar, 1748, waren twee zwagers tegelijk Burgemeester: Gerrit Corver en Mr. Jan Sautijn.

Van de 10 Burgemeesters werden in September 1748 2) de 7, die door geboorte of aanhuwelijkling tot de gevestigde dynastieën behoorden, met hunne naaste bloedverwanten ontslagen, n.l.: 1. Mr. Jan Six, met zijn zwager Mr. Joan Graafland Cornelisz., Raad, en zijne beide neven's: de Raden Mr. Reynier Bouwens

1) Dr. H. T. Colenbrauer, t. a. p., I, p. 23. Het vervolg van het verhaal van Fagel vindt men hiervóór op p. CXLI.

2) De regeerende Burgemeesters en de Vroedschappen werden den 9^{en} September ontslagen en vervangen. Het ontslag der Oudburgemeesters en der regeerende en oud-Schepenen dagteekent van den 13^{en} September.

en Hendrik Nicolaas Sautijn ¹⁾. 2. Mr. Willem Munter, met zijne twee zoons: Mr. Andries en Cornelis Munter, beide Oudschepenen; zijn schoonzoon Mr. Jacob Boreel Jansz., Oudschepen; zijne vier zwagers: Mr. Jan van Loon, Raad ²⁾, en Mr. Jan Wolters, Mr. Cornelis Backer Jansz. en Mr. Jan Bernd Bicker, Oudschepenen; zijne beide neveu's: Mr. Salomon Dedel, Raad, en Henrick Bicker, regeerend Schepen, en zijn cousin Henric van der Spelt. 3. Gerrit Conver met zijn achterneef, den Oudschepen Gillis Valckenier. 4. Mr. Jan Sautijn, zwager van Willem Munter. 5. Mr. Harman Henrik van de Poll, met zijn zoon Mr. Jan van de Poll, Oudschepen ³⁾; zijne drie zwagers: Mr. Gerard Bors van Waveren en Gillis van Hoven, Raden, en Jan Trip, Oudschepen; zijne beide cousins: den Raad Fredrik Berewout en de Oudschepen Adriaan van Loon, en zijn achterneef, den Oudschepen Mr. Cornelis Graatland Jansz. 6. Mr. Nicolaas Geelvinck, met zijne beide zwagers: Mr. Jacob Alewijn, Raad, en Henrik Hooft Gerritsz., regeerend Schepen, en zijn achterneef, den Oudschepen Theodoor Rogge. 7. Mr. Pieter van de Poll, broeder van Harman Henrik van de Poll.

Zoals uit dit lijstje blijkt, deed Lestevenon de dingen niet ten halve. Behalve aan de reeds genoemde Heeren en aan nog eenige anderen, die tot Burgemeesteren in geen of slechts verwijderde familiebetrekking stonden, zoodat hun ontslag aan eene andere reden dan deze moet geweten worden, koelde de Heer van Berkenrode zijne wraak nog aan enkele van zijne eigen familieleden en schrapte hij van de lijst der regenten ook zijn cousin, den Oudschepen Mattheus Mewijn, en zijn achterneef, den Raad François van Harencarspel. En, daar hij wel inzag dat zijne positie te Amsterdam thans onhoudbaar geworden was, schrapte hij, om de kroon op zijn werk te zetten, ten slotte zichzelf.

Na deze algemeene opruiming bleven er niet meer dan 3 van de 10 Burgemeesters over: Mr. Ferdinand van Collen, Mr. Pieter Six en Mr. Pieter Rendorp; verder 19 van de 36 Vroedschappen en 43 van de 81 regeerende en oud-Schepenen. Knarsetandend moesten de gevallen regeeringsmannen het aanzien hoe de verwatene, door wiens toedoen zij uit het regentenparadijs verjaagd waren, Lestevenon van Berkenrode, in 't volgende jaar tot loon voor dit verraad voor den Stadhouder den post van Gezant te Parijs kreeg ⁴⁾.

Bij de benoeming van de nieuwe Burgemeesters in de plaats van de geroevde was de keus van den Prins wel tot de aanwezige Oudschepenen beperkt, maar toch gaf hij door de aanstelling van den koopman en bankier Willem Gideon Deutz blijk van zijn streven om vooral den handelsstand, die bij hem in hooge achting stond en met sommige leden waarvan — als b.v. Agges Scholten en van

1) Benevens hun beider cousin, de oud-Schepen Mr. Wouter Valckenier.

2) Benevens zijn zoon Mr. Willem van Loon Jansz. en zijn neveu Pieter van Loon, beide Oudschepenen.

3) Mr. Jan van de Poll werd in November 1787 door Prins Willem V weer in eere hersteld en tot Burgemeester benoemd (zie hierachter bij dat jaar).

4) De Gezant van Frankrijk, te 's-Hage, de Bonnae, deelt in zijn rapport aan de Fransche regering over den politieken toestand in de Republiek (1755) in een terugblik op 1748 insof: "M. de Berkenroode, secrétaire de la ville (d'Amsterdam), le fut du Prince de Nassau pour la liste des Proscrits; il livra à la vengeance du Prince tous ceux dont il avoit le secret. M. de Berkenroode eut pour récompense l'ambassade de France dans un temps où le Prince étoit encore le maître absolu des grâces." (Dr. H. T. Colenbrander, t. a. p., t. p. 368).

Jever — hij gemeenzamen omgang hield, in de Amsterdamsche stadsregeering aandeel te geven. Dit streven, dat bij hem wellicht voortsproot uit de behoefte om in de machtige koopstad stemmen te werven ten gunste van zijne plannen tot „redres” van onzen handel, kwam nog meer uit bij de aanstelling van de 17 nieuwe Vroedschappen: 12 daarvan behoorden tot koopmansfamilien, die nog nimmer in de regeering gezeten hadden. Onder de nieuwbenoemden komen o.a. voor: de walvischreeder Pieter van Tarelink, de wijnkooper Michiel Bruynigh, de tabakkooper Jan Agges Scholten, de wolhandelaar Jan Nicolaas van Eys Gillisz., de buskruitfabrikant Carel Lijnslager, de bankier George Clifford Jr., de kooplieden Dionis Muilman, handelende op Engeland, Dirk van Marselis, op Frankrijk, en Volkert van Jever, op Rusland; ook de expediteur Arend van der Waeyen en de advocaat Mr. Matthijs Straalman, wiens vader een voornaam Doopsgezind lakenkooper was. Tot Schepenen werden door hem in 1748 en de volgende jaren o.a. benoemd: de wolhandelaar Jan Nicolaas van Eys Isaëz., de bankiers Daniel Hogguer, Nicolaas Muilman en Jan Testas, de ijzerkooper Jasper Bolten. De oude regenten trokken voor deze nieuwelingen, de bloem van de gezeten burgerij, den neus op, en zagen een van Jever, wiens grootvader kistenmakersknecht geweest was, en een Bolten, wiens geslacht niet heel lang geleden uit de smederij „het groene Anker” op de Waal gesproten was, met den nek aan. „Achtenveertiger” was de scheldnaam, waarbij eerst de aristocraten, later ook de van hare Oranjeliefde teruggekomen burgerij, deze „homines novi” plachten aan te duiden.

Door dit alles werd het euvel der familieregeering voorloopig nog maar weinig geschaad. Misschien zou het den Prins, zoo hij langer in 't leven gebleven ware, gelukt zijn door het telkenjare benoemen van eenige Schepenen buiten de regentenfamilies het eindelijk zoo ver te brengen, dat de oligarchie door deze nieuwelingen overstroemd en hare overmacht daardoor gebroken werd. Het is echter nog de vraag of het in de bedoeling van Willem IV heeft gelegen om zich met ernst tot het reinigen van dezen Augiasstal te zetten: er zijn redenen te over om deze vraag in ontkennenden zin te beantwoorden. Als nieuw Burgemeester werd in September 1748 door den Stadhouder tot groot misnoegen der burgerij o.a. benoemd Mr. Cornelis Trip, die tot de pas ontroonde dynastie der Munter's behoorde en als volle neef van Harman Henrik van de Poll en neveu van Jan Six met de voornaamste der ontslagen regenten nauw geparenteerd was. In 1751 bracht de Prins Amsterdam in verbazing ¹⁾ door het aanstellen van den drie jaren tevoren door hem afgezetten Burgemeester Pieter van de Poll tot Baillu van Amstelland. De Amsterdammers waren met deze benoeming weinig ingenomen en van de Poll moest zich eene ironische serenade, hem op den avond van zijn „felicitatiedag” door een schuit vol dronken boeven gebracht, laten welgevallen ²⁾. In 't zelfde jaar benoemde Willem IV den eveneens door hem in 1748 geremoveerden Abraham Boddens Eduardsz. wederom tot Schepen.

De mondeling door den Prins met de regenten aangegane overeenkomst, waarbij hij het recht verkreeg elk jaar twee Burgemeesters en twee Schepenen te „recommandeeren” ³⁾, waarborgde hem wel, zoolang zij in stand bleef, het over-

1) Vervolg op Wagenaar, p. 214.

2) Dichtkundig praal-tooneel van Neerlands Wonderen, III, p. 182 en vlg.

3) Jhr. Mr. J. de Witte van Citters, Contracten van Correspondentie, p. 194.

wicht bij de jaarlijksche verwisseling in de regeeringscolleges, maar hoe duchtig hij ook, onder den invloed van zijne omgeving, de almacht der oligarchie besnoeide, aan den wortel van het kwaad raakte hij niet. Vandaar dat na den dood van Willem IV de zaken zoo spoedig weer in 't oude spoor vervielen. Maar zoo lang hij leefde kropen de aristocraten voor hem. Feitelijk werd geen Burgermeester verkozen, geen candidaat-Schepen op de nominatie geplaatst zonder zijne goedkeuring; de te voren op haar onafhankelijken regeeringsvorm zoo trotsche stad lag thans aan de voeten van den Oranjevorst gekromd. Het volgende relaas aangaande de magistratsverkiezingen in 1750, ons door Burgermeester Egbert de Vrij Temminck in zijne „particuliere Aenteekeningen van de kamer van Heeren Burgermeesteren” ¹⁾ nagelaten, geeft daarvan eenig idee:

„Memorie rakende het overlegde voor de Regeering van 1750.

Eerst is tussen de 4 Heeren Burgermeesteren ²⁾ gesproken om aan Sijn Hoogheyt tot Burgermeesteren voor te stellen

d'Heeren Rendorp, Trip, Hasselaer

en soo Sijn H. een nieuwe proponcerde, daer niets op te ³⁾ segge viel, dat men sulks souw overnemen, maer soo het was d'He. van Swieten ⁴⁾ of Scholten ⁵⁾, dat men sulks positief souw tegenspreken.

d'He. van Colle inclineerde egter meer, soo als klaerlijk bleek, om aen Sijn H. charte blanche te geven. Maer die andere Heeren waeren om een voorslag te doen.

Daerop sijn d'Heeren van Colle en Maersveen na den Haeg gegaen.

Sijn H. heeft sig d'He. Rendorp en Trip laete welgevalle, maer omdat de He. Hasselaer by de Admiraliteyt moest fungieren, heeft voorgeslagen d'He. Jan Graefland, hetgeen die Heeren hebbe overgenomen.

Rakende de Schepenen:

Sijn enige voor oude aen Sijn H. opgegeven, en 2 van de nieuwe aen deselve gelaeten, en 2 onder Burgermeesteren te looten ⁶⁾.

Voorts is in een nader conferentie by Heeren Burgermeesteren gere-

1) Abl. I, p. 6.

2) Mr. Ferdinand van Collen, Mr. Pieter Six, Mr. Jan Huydecoper van Maerseveen en Mr. Egbert de Vrij Temminck.

3) Mr. Gerard Bicker van Swieten, oudste Vroed-schap. Zie hierachter, p. CLVII.

4) Jan Agges Scholten. Zie p. CL en CLVIII.

5) Te Amsterdam was het n.l. gebruik jaarlijks 4 nieuwe Schepenen te benoemen. Voór de regeeringsverandering in September 1718 benoemde ieder van de 4 Burgermeesters er een en tot deze gewoonte keerde men na den dood van Willem IV en de oprichting van de Correspondentie, in 1752, terug, hoewel sedert dien de Gouvernante Burgermeesteren vaak een spraak in de welen stak. Op het gehalte van Schepenen had dit gebruik eene zeer ongunstige uitwerking, daar zij zoodoende de gelegenheid misten om door eene herhaalde aanraking met de rechtspraktijk zich daarvan eene meer dan oppervlakkige kennis eigen te maken. Alleen hunne luiheid werd er door gebaat, daar zij, na eenmaal door zitting in de Schepenbank in de rij der candidaten tot het Burgermeestersambt plaats genomen te hebben, in 't vervolg niet meer als Schepenen behoeften te dienen. Men had reeds in 1744 met deze gewoonte willen breken, maar men had er toen niet toe kunnen besluiten. Eerst in 1785 stelde de Correspondentie eene andere regeling vast, waardoor de te groote aanwas van het Schepenenkorps besnoeid werd: in 1789 en 1790 werden slechts drie, en vervolgens tot 1795 jaarlijks maar twee nieuwe Schepenen benoemd (Part. brief in 't familiearchief van Jhr. Mr. C. H. Backer, i. d. 26 Januari 1744; Notulen der Correspondentie, p. 61. Vgl. ook hiervoór p. CXXXIX).

solveert, nader aen Sijn H. voor te slaen d'He. Willem Gideon Deutz, met de redenen daertoe dienende, maer soo sulks niet geviel, dan toe te stemmen in d'He. Jan Graefland,

dat men verder voor nieuwe Schepenen souw voorslaen wegens d'He. van Colle [in margine is daarna aangeteekend: dien Heer geliet sig alsof seer toevallig om d'He. Lijnslager dagt, siende de Leyst van de Regeering] Jan Carel Lijnslager en voor d'He. van Maerssveen d'He. Mattheus Boendermaker.

Nota. d'He. van Colle was eerst tegen de nadere voorslag van d'He. Willem Gideon Deutz, maer wierd overgehacht.

De 2 Heeren sijn weder uyt den Haeg gekomen, maer Sijn H. bleef persisteren voor d'He. Graefland. Verders souw deselve kennis geven van de 2 nieuwe Schepenen, die deselve gaerne souw doen verkiesen¹⁾.

De uitslag van dit gemtrigeer was, dat Graafland als Burgemeester aankwam en dat de gevreesde candidaat voor het Burgemeesterschap, Jan Agges Scholten, benevens Carel Lijnslager en Nicolaas Mulman door den Prins in de Schepenbank geplaatst werd. Men ziet hoe Willem IV in alles zijn zin kreeg.

Voor alle commissien in de provinciale en generaliteitscollegien werden eveneens dezulken aangewezen, die Zijne Hoogheid aangenaam waren ¹⁾. Aan hem was de begeving van de Bewindhebbersposten bij de Oost- en Westindische Compagnieën, die te voren aan Burgemeesteren stond, opgedragen; hij benoemde de ambtenaren aan de Admiraliteiten naar zijn welbehagen. Wie naar een ambt in stad, provincie of generaliteit dong, moest beginnen met de gunst van den Stadhouder of van zijne hovelingen te verwerven. Hierdoor werd aan hen, die niet schroomden vleierij of omkooprij aan te wenden om aan 't Hof in de gratie te komen, een ruim veld van intrige opengesteld.

Voor al één lid van de oude Burgemeestersgarde had het, door zijne algeheele onderworfenheid aan 's Prinsen wil, ver in diens gunst gebracht: Mr. Ferdinand van Collen, een oude, slimme vos, die zijne goede redenen had om zijne mede-Burgemeesters aan te raden den Prins in alles „carte blanche“ te geven. In 1748 werd hij na de remotie in September door Willem IV tot Burgemeester benoemd; in 1749 bleef hij als zoodanig aan en in 1750 liet hij door den Prins zijn cousin Mr. Joan Graafland tot Burgemeester „recommandeeren“. In 1751 nam hijzelf weer op het eergestoelte plaats en in 1752 had hij gecontinueerd moeten worden, zoo het overlijden van den Stadhouder in October 1751 de loopbaan van den verzachtigen 70-jarigen Burgemeester niet onverwachts was komen afbreken. Nevens hem had Mr. Gerard Aarmout Hasselaer te Amsterdam veel invloed: een bekwaam en zeer vermogend man; hij was in 1748 tot de Burgemeesterlijke waardigheid verheven door den Prins, die hem tevens als Plenipotentiaris naar Aken afgevaardigd en hem tot zijn Representant in de Hollandsche Admiraliteitscollegien benoemd had. Met meer plooibaarheid begaafd of minder in het „Oranjebaal“

1) „23 April (1749). Aen Sijn H. heeft men laete vraege, of het hoogst deselve aangenaem souwde sijn dat d'He. Voedschap de Rhode wierd gecommitteert in de Admiraliteyt van Zeland“ (Part. Aent. van E. de Vrij Temminck, I, p. 2).

gecompromitteerd dan van Collen, zwenkte Hasselaer na het overlijden van den Prins met veel handigheid naar de tegenpartij om, waarvan hij de leider werd.

Den 22^{en} October 1751 legde Willem IV het hoofd neer. Daarmede was de tooverban, waarin hij de Amsterdamsche regenten bevangen gehouden had, verbroken. Hem had men niet durven weerstreven; zijne weduwe, de Prinses-Gouvernante Anna beschikte niet over het noodige prestige om, evenals haar gemaal, de regenten onder het juk van het Stadhouderlijke gezag — hun door den Prins niet o zoo veel bomhomie opgelegd — den hals te doen bukken. Twee fractien kwamen nu te Amsterdam scherp tegenover elkander te staan: de Prinsgezinden met Ferdinand van Collen aan 't hoofd, wier eigenbelang vorderde den invloed van de Gouvernante op de stedelijke regeering onverminderd te handhaven, en de Staatsgezinden, die er naar haakten „een einde te maaken van 't geene het Hof, tegens de Privilegiën der Stad, zig aanmatigde, en de vrye deliberation in 't elcgeren van Burgermeesteren wederom aan den Oud-Raad te doen erlangen”. Reeds bij gelegenheid van de eerstvolgende verkiezing, in 1752, besloot de laatstgenoemde partij aan den in haar oog onwettigen invloed, dien het Hof in de laatste jaren op de electies te Amsterdam uitgeoefend had, een einde te maken door zich aan de „recommandation” uit den Haag niet langer te storen. Met de stijfhoofdigheid, aan zwakke karakters eigen, stond de Gouvernante evenwel op het haren gemaal toegekende recht. Ondanks de waarschuwingen van hare vrienden zoowel als van hare tegenstanders, zocht zij, steunende op de haar goedgezinde fractie onder de regenten, haar eisch door te drijven, n.l. dat op de haar aangeboden lijst der Burgemeesters, die voor het aanstaande jaar te Amsterdam zouden verkozen worden, de naam van Willem Gideon Deutz door dien van Egbert de Vrij Temminck zou vervangen worden. Daar geen van beide partijen wilde toegeven, zou de beslissende slag bij de stemming, op Vrouwendag, vallen. De Staatsgezinden aanvaardden blijmoedig den kamp: zij besloten zich voor goed van de Oranjeklanten in hun midden te ontslaan en Ferdinand van Collen en zijne mede-„Hof-creaturen” de bons te geven. Alle tegenstanders van de Stadhouderlijke inmenging werden door de Staatsche leiders, de Burgemeesters Hasselaer en Rendorp, bijeengetrommeld en tot eendrachtig samenwerken aangespoord; ook de Oranjegezinden riepen hunne vrienden op. Den 1^{en} Februari 1752 had de Burgemeestersverkiezing plaats: zij liep uit op eene nederlaag der Oranjemannen, die met 16 à 17 stemmen in de minderheid bleven en voor de tegenpartij het onderspit moesten delven. Gekozen werden: Egbert de Vrij Temminck ¹⁾, Willem Gideon Deutz en de oudste Oudschepen, de 68-jarige Mr. Gerrit Hooft, welk drietal tot vierden Burgemeester uit de afgaande van het vorige jaar in stede van van Collen, die aan de beurt was om aan te blijven, nevens zich koos: Mr. Gerard Aarnout Hasselaer. Zichier de beschrijving, die een der hoofdamleggers van den ommekeer, Burgemeester Pieter Rendorp, er van geeft ²⁾:

De Heer Burgermeester Hasselaer in de maand December van het voordelene jaar [1751] ter dagvaard zijnde, en wegens eenige zaaken concernerende

1) Al was de Vrij Temminck ook door de Gouvernante aanbevolen, men kan zijne verkiezing onder deze omstandigheden bezwaarlijk als een compromis beschouwen.

2) „Particuliere Notulen van Mr. Pieter Rendorp” (M. S.), p. 102.

de vergadering van Holland ter audientie by haar Kon. Hoogh., droeg Zijn Ed. aan haar Kon. Hoogh. als by discours, en voor zig zelts, zonder daartoe door Burgermeesteren gelast zijnde, voor, dat de tijd begost aan te schieten om te denken tot de veranderinge van de Regeering, en dat hy ten dien einde aan haar Kon. Hoogh. tot Burgermeesteren in consideratie gaf de Heeren Mr. Pieter Six, Willem Gideon Deutz en Mr. Jan Huidecoper, waarop haare Kon. Hoogh. antwoorde, dat zy haare gedagten daarover zoude laten gaan. Eenige dagen daarna de Heer Hasselaer op zijn vertrek staande naar Amsterdam en ten dien einde van Haar Kon. Hoogh. afscheid neemende, vroeg Zijn Ed. om geïnformeerd te moge zijn van haare intentie omtrent de drie voorgemelde Heeren, antwoorde Haar Kon. Hoogh. geen tijd te hebben gehad, maar dat Zy haare meening aan hem zoude schryven. Wanneer de Heer Hasselaer was geretourneerd, ontving hy na verloop van eenige dagen een missive van haar Kon. Hoogh., waarby zy eigenhandig schreef: Dat Zy niet had tegens de Heeren Six en Huidecoper, maar dat Zy hem voorsloeg de Heer Temmink inplaats van de Heer Deutz. Over welkers inhoud zijn Ed. in de allersterkste bewoordinge schreef aan de Hr. de Larrey ¹⁾, maar kreeg daarop tot antwoord, dat Mevrouw de Prinsesse daar niet kost van afgaan, niettegenstaande hy alle moeyte daartoe aangewend had en dat men een favorabeler gelegenheit moest afwagten.

De tijd gekomen zijnde, dat Burgermeesteren met elkander zoude spreken ten huize van de President Burgermeester Tersmitten over de verandering van de regeering en over de schikking, die daarin behoorde te worden gemaakt, en wel voornamentlijk omtrent de personen, die men meende dat tot Burgermeesteren verkoren moesten worden, waren Burgermeesteren eenpariglijk eens omtrent de Heeren Six, Deutz en Huidecoper, maar de Heer Hasselaer de andere Heeren waarschouwende in wat staat de zaken stonden by Mevr. de Prinses omtrent de Heer Deutz, konde zulks door de Burgermeester van Collen niet worden geloofd, en zeide [deze] ten dien einde zelfs naar den Haage te willen vertrekken om Haare Kon. Hoogh. daarover te onderhouden. Dien Heer 's anderendaags met het jacht derwaards vertrekkende, kwam Z. Ed. de tweede dag wederom terug, en zeide dat hy Mevrouw de Prinses omtrent de Heer Deutz in die toestand had gevonde als de Heer Hasselaer hadde gezegd. Waaraan Burgermeesteren voor dien tijd ²⁾ defereerde, en wel voornamentlijk de Burgermeester Tersmitten (zijnde een creatuur van 't Hof) rondt adviseerde, dat hy tegens de zin en welbehagen van Mevrouw de Prinses niets zoude nog wilde doen. Ik zeide op mijn beurt, dat dewijl de Heer Hasselaer weder op zijn vertrek naar den Haage stond, men behoorde te supercedeeen met de volkome conclusie en dien Heer verzoeken, om alle moehelyke devoiren aan te wenden om Mevrouw de Prinses van haare voorgenoemene resolutie af te doen zien

1) Thomas Isaac de Larrey, Secretaris der Prinses-Gouvernante, gewezen Buitengewone Gezant in Frankrijk.

2) D. w. z. de regerende Burgermeesters: Mr. Pieter Reinloop, Mr. Ferdinand van Collen, Mr. Gerard Arnout Hasselaer en Mr. Henrick Tersmitten.

en het daar heenen zoeken te dirigeeren, dat Zy haar stem mogt geven ten favoure van de Heer Deutz. Dog dien Heer rapporteerde op zyne terugkomst, dat hy alles hadde aangewend wat moehelyk was en dat niets was te doen om Mevrouw de Prinses van hare gedagten aftebrengen, niettegenstaande hy vertoond had het gevaar, hierin voor hare Kon. Hoogh. lag en wat gevolg het na zig zoude sleepen.

De goede vrienden van de Heer Deutz de behandeling van Mevrouw de Prinses vernemende en daarover ten uiterste onvreede zijnde, begosten de hoofden by elkander te steeken en onderzogten of zy het meester kosten worden in den Oud-Raad om de Heer Deutz tegens de zin en welbehagen van Mevrouw de Prinses tot Burgermeester te doen eligeeren [Zij] dedden van haare intentie de eerste opening aan de Heer Hasselaer en aan mij, die zig terstond genegen toonde, niet zoozeer alleen om de Heer Deutz tot Burgermeester te doen eligeeren, maar ook om eens een einde te maaken van 't geeue het Hof, tegens de privilegien dezer stad, zig aanmatigde en de vrye deliberatien in 't eligeeren van Burgermeesteren wederom aan den Oud-Raad te doen erlangen, verklaarende wyders gereed te zijn om dat werk te helpen bevorderen: waarna gesproken wierd met andere Heeren Leden van den Oud-Raad, die zig even berèyd toonde, en zeide dat zy met verlangst haakte dat dit werk van een goede uitslag mogt zijn. Ondertusschen groeyde het getal, die zig by ons voegde, in weinige dagen zoodanig aan, dat men hoop begon te hebben van een goede overwinning, 't geen occasie gaf dat men onderling besloot om de Heeren Deutz, Temmink en Hooft tot Burgermeesteren in den Oud-Raad te doen eligeeren, nadat de Heer Huydecoper, die zig by ons hadde gevoegd, verklaard had van het Burgermeesterschap aftezien; waarop ieder onder de zijnen voortwerkte, 't welk van die geluckige uitslag was, dat de drie bovengemelde Heeren op den 1sten Februari tot Burgemeesteren wierden geëligeerd, te weten:

D ^r Hr. Mr. Egbert de Vry Temmink	stemmen.
met eenparigheid	41
W. G. Deutz	24
Mr. Gerrit Hooft	35

Dewelke uit de afgegaane Burgemeesteren tot haar president hebben verkosen de Heer Hasselaer, in plaats van de Burgemeester Ferdinand van Collen, wiens beurt het eigentlijk was om aan te blyven".

Hiermede hadden Burgemeesteren van Amsterdam zich aan de voogdij van 't Hof onttrokken en aan de Gouvernante den oorlog verklaard. Anna, niet minder strijdlustig, greep bij de regeeringsverandering van 't volgende jaar het eenige wapen aan, dat haar ten dienste stond om zich over het haar aangedane affront te wreken. In de haar toegezonden nominatie van Schepenen hadden Burgemeesteren de zeven Heeren, die zij uit het dubbeltal verkozen wenschten te hebben, aangestipt, en dit zonder de „recommandatie" van twee leden der Schepenbank

door de Prinses, welk recht men haar ten vorigen jare nog toegekend had, af te wachten. Daarop benoemde zij er, den 1^{en} Februari 1753, zonder op de aanbeveling van Burgemeesteren te letten, drie, wier namen niet aangestipt waren ¹⁾. Deze represaillemaatregel, die de tijden van Maurits en van Willem III in herinnering bracht en te Amsterdam groote ergernis gaf, deed de spanning tusschen de stadsregeering en het Stadhouderlijke Hof nog toenemen. Ook in 't vervolg bekommerde de Gouvernante zich bij het aanstellen van Schepenen niet om de recommandatie van Burgemeesteren. In April 1757 moest er b.v. te Amsterdam worden het overlijden van Mr. Lieve Geelvinck een nieuwe Schepen benoemd worden: op de der Prinses aangeboden nominatie werd „getuttelt George Clifford Junior en deselve als de bequaemste voor de regtbank aan haer K. H. voorgeslagen" ²⁾; Anna benoemde evenwel niet Clifford, op wien men ten Hove om zijn afval van de Oranjepartij in 1752 gebeten was, maar een ander: Mr. Gerbrand Elias.

De overwinning van 1 Februari 1752 moest natuurlijk, om duurzame vruchten op te leveren, gevolgd worden door eene vaste organisatie van de overwinnaars, en daar de saamgezworen Burgemeesters zonder de hulp van de meerderheid van den grooten Oud-Raad der electeurs niet zulk eene volkomen zegespraal hadden kunnen behalen, was het niet meer dan billijk aan deze hulptroepen voor de verleende medewerking eene belooning te verzekeren door herziening van de willekeurige en voor velen onrechtvaardige regeling van de regeeringsbestelling; d.i. door het invoeren van „Pointen van Ordre" (vulgo: „Correspondentie"), die voor alle regenten binnen de stad, van den hoogste tot den laagste, bindend zouden zijn ³⁾.

Als grondregel van de „Pointen van Ordre" werd het aloude fundamenteele beginsel der stedelijke regeering van Amsterdam gehuldigd, de Burgemeesterlijke oppermacht, reeds door Bontemantel aldus omschreven: men „behoort altijd op de authorityt van burgemeesteren te letten, alsoo de macht der stad daerdoor bestaet" ⁴⁾. Aan de volheid der Consulaire prerogatieven werd dus niet getoerd. Alleen werd, om voortaan machtsmisbruik zoowel van den kant van Burgemeesteren als van dien van den Stadhouder tegen te gaan, gebroken met het stelsel van willekeurige bevordering tot het Burgemeestersambt, of van de naaste verwanten der leidende regenten óf van de protégés van 't Hof, met voorbijgaan van in rang oudere Oudschepenen. Ancienniteit alléén zou voortaan de opklimming op de ambtenladder regelen; tot passeering van den oudsten Oudschepen bij de aanvulling van eene Burgemeestersvacature zouden $\frac{1}{2}$ van de stemmen van alle leden der Correspondentie vereischt worden. Alle commissiën, die de stad in de provinciale en generaliteitscolleges te vervullen had, zouden volgens een vast rooster aan de leden van de Correspondentie, te beginnen met den oudste en zoo tot den jongste toe, vergeven worden. Het toezicht over de „Pointen van Ordre" werd opgedragen

1) Aant. van Jacob Bieker Raye, II, p. 199; Part. Aent. van E. de Vrij Temminck, I, p. 111. — De drie aangestipte Heeren waren: Jacob van Loon, Mr. Pieter Schaerk en Mr. Joan Hendrik Kerckhink. In hun plaats benoemde de Gouvernante: Lodewijk de Bas, Jan Clifford en Mr. Anthony Pieter van der Lijn.

2) Part. Aent. van E. de Vrij Temminck, II, p. 71.

3) De volgende bijzonderheden zijn ontleend aan het Notulenboek der Amsterdamsche Correspondentie (Vgl. hiervóór, p. XXV).

4) Bontemantel, t. a. p., I, p. 192, noot 3.

aan de vijf oudste Burgemeesters en de vijf oudste Schepenen, die minstens éénmaal 's jaars bijeen zouden moeten komen; voor 't geval dat er zich „dubiteiten en duysterheden” mochten voordoen, zouden deze aan het oordeel van de 15 oudste leden, t.w. 8 Burgemeesters en 7 Schepenen, onderworpen moeten worden.

Volgens de bepalingen van de Correspondentie bleef aan Burgemeesteren „het generaal bestier over de stedelijke zaaken” toevertrouwd en behielden zij het recht om naar welgevallen nieuwe Schepenen en Raden ter verkiezing voor te dragen, terwijl het van oudsher in zwang zijnde voorschrift, dat het aantal Burgemeesters niet beneden de 10 zou mogen dalen en niet boven de 12 klimmen, in de „Pointen” weer herhaald werd. Naast deze schriftelijk vastgestelde bepalingen hield ook het onder Willem III na de verzoening van Gillis Valckenier en Henrick Hooft in 1677 in zwang gekomen gebruik stand, volgens welk jaarlijks van de drie in rang oudste Burgemeesters één als regeerend Burgemeester optrad, die dan het volgende jaar aanbleef; de meerdere ondervinding in staatszaken, zoodoende door deze „driemannen” opgedaan, gaf hun vanzelf de opperste leiding der stedelijke politiek in handen, wat de stabiliteit van de door Amsterdam gevolgde staatkunde ten goede kwam en dus den invloed der stad naar buiten versterkte ¹⁾.

Den 6^{en} Maart 1752 traden de „Pointen van Ordr” in werking; zij werden aanvaard door 8 Burgemeesters, 20 Schepenen en 3 Raden, terwijl 3 Burgemeesters, 20 Schepenen en 6 Raden uitgesloten en in 't vervolg uit alle ambten geweerd werden. Al degenen, die zich bij de nieuwe constitutie aansloten, moesten „zich als luiden van eer op haar woord by handtasting aan een van de twee voorzittende leden verplichten, deze Pointen van Ordr te observeeren en met haare stemmen in de Vroedschap of in den Oud-Raad te concurreeren”. Het doel van de Correspondentie: te voorkomen, dat het „Eminente Hoofd” van den Staat, den Stadhouder, met overschrijding van zijne wettige bevoegdheid zich binnen de stad een met de stedelijke privilegien strijdig gezag zou aanmatigen, werd als volgt geformuleerd: „Dewijl de constitutie van de Republicq tegenswoordig zoodanig is, dat de bestiering van dezelve is in handen van een Eminent Hoofd over het geheel en in handen van particuliere regenten over ieder stad in 't byzonder; dat dit Eminent Hoofd, door den eedt, die Hy op deszelfs commissie heeft afgelegd, gehouden is ieder by zyne privilegien, rechten en gerechtigheden te maintineeren: Zoo is ook aan de particuliere regenten by eeden gejungeerd, de privilegien, rechten en gerechtigheden van haare steden te conserveeren, zonder die te verkorten ofte te laten verkorten, door wie het ook zoude mogen zijn, zonder dat het haar gepermitteerd is te verkorten ofte te verminderen de rechten en gerechtigheden van dat Eminent Hoofd, buiten desselfs wille, opdat daardoor de rust in de e Lande en ook in de stad Amsterdam moge worde geconserveerd, en meer en meer bevordert” ²⁾.

Wie er nog van de oude in 1748 niet geremoveerde regenten over waren — de geremoveerde bleven buiten het bewind, daar de nieuwe machthebbers ongezingd waren hun den voorrang in te ruimen ³⁾ — sloten zich voor 't meerendeel bij de Correspondentie aan. Tegen 30, die toetraden, waren er maar 13, die voor Oranje

1) Dr. R. Fruin, *Verspreide Geschriften*, IV, p. 337.

2) *Notulen der Correspondentie*, p. 1 en 2.

3) G. J. van Hardenbroek, *Gedenkschriften*, uitgeg. door Dr. F. J. I. Krämer, I, p. 109.

partij kozen en uitgesloten werden, waaronder vier leden van den familielring van van Collen: Burgemeester Ferdinand van Collen, zijn broeder de Oudschepen Mr. Baudum van Collen, zijn zoon de Schepen en Raad Ferdinand van Collen Ferdinandsz., en zijn cousin Burgemeester Joan Graafland. Ook het oudste lid van de Vroedschap behoorde tot de uitgesloten, n.l. Mr. Gerard Bicker van Sweten, dien de oude dynastieën sedert zijne verkiezing tot Raad, in 1714, links hadden laten liggen en geen ander ambt waardig gekeurd hadden, en dien de Stadhouder bij de verandering in September 1748 voor zich gewonnen had door hem zitting in de Gecommitteerde Raden te geven. Evenmin traden tot de „Pointen van Ordre” toe: de Oudschepen Gerard Deutz — de eigen broeder van Willem Gideon Deutz, wiens benoeming tot Burgemeester den stoot tot het geschil met de Gouvernante en tot de oprichting der Correspondentie gegeven had, — de twee zwagers: Theodorus de Smeth, de groote bankier, en Herman van Ghesel, voornam koopman, beide Oudschepenen, en de gewezen president van Schepenen Jan van Marselis, sedert 1750 Representant van den Prins bij de Westindische Compagnie, een broeder van den Raad Dirk van Marselis en zwager van diens ambtgenoot George Clifford Jr., beide door Willem IV in 1748 benoemd, en waarvan de een in 1756 ¹⁾, de ander reeds in 1752 naar de Staatsgezinden overliep. De Oudschepen en Raad Mr. Elias Schellinger, een zwager van den Raadpensionaris Pieter Steyn, koos mede de zijde der Oranjegezinden en werd daarvoor in 1753 door de Gouvernante met een Commissarisschap van 's Lands Posterijen bedacht. Van de sedert 1748 door Willem IV „gerecommandeerde” Schepenen schaarden zich slechts 2 of 3 onder de vanen der Correspondentie, terwijl de rest, een 11-tal, volstandig Prinsgezind bleef. Van de door hem in 1748 aangestelde Vroedschappen ²⁾ weigerde een 10-tal de „Pointen van Ordre” te onderteekenen en daaronder bijna alle „nieuwe mannen”: Mr. Matthijs Straalman, Jan Agges Scholten, Carel Lijnslager, Jan Nicolaas van Eys, Dionis Muilman, Dirk van Marselis (die later bijdraaide), Volkert van Jever en Mr. Joan de Rothe; daarentegen betuygden de 6 overigen hunne adhesie met de in de „Pointen” nedergelegde beginselen, n.l.: Jan Calkoen, Mr. Willem Huyghens, George Clifford Junior, Pieter van Tarelink, Arend van der Waeyen en Michiel Bruyningh, waarvan alleen de drie laatsten behoorden tot families, die vóór 1748 niet in de regeering gezeten hadden. Wat de Burgemeesters betreft, behalve van Collen en Graafland weigerde ook hun ambtgenoot Mr. Henrick Tersmitten in de Correspondentie te treden ³⁾.

Het huis van Oranje verzuimde niet de hoofden der te Amsterdam buitenge-

1) Dirk van Marselis liep, na zich in 1752 bij de Prinsgezinden aangesloten te hebben, in 1756 naar de tegenpartij over en werd toen tot Schepen benoemd en in de Correspondentie opgenomen. Hij kon het echter niet verduwen, dat den leden van de Correspondentie rang gegeven werd „na den datum van derzelder admisie in deze Schikkinge van Ordre”; toen dan ook twee naar den rang van benoeming in de Vroedschap jongere Raden achterceevolgens door 't rooster tot vervulling van de commissie in den Raad van State werden aangewezen, achtte hij zich verongelikt en zed hij in 1758 zijn lidmaatschap van de „Pointen” op (Notulen der Correspondentie, fo. 34-41). De dochter van Dirk van Marselis trouwde met den vurigen patriot Balthasar Elias Ahlens, die na zijn huwelijk in de bankiersfirma van zijn schoonvader, Jan & Theodoor van Marselis, opgenomen werd.

2) In 1752 waren 16 hunner nog in leven, waarvan 2 den rang van Burgemeester en 6 dien van Schepen bekleedden.

3) Naamlijst der leden van de Correspondentie in de Notulen, p. 16-20. Vgl. ook de „Leyst der Heeren van de Correspondentie” in 't Gen.-archief te Amsterdam, Lade R. 5, N°. 2.

sloten Stadhoudelijke partij behoorlijk voor hunne trouw te beloonen en ze met gouden ketenen aan zich te verbinden. Ferdinand van Collen, de oudste zoon van den Burgemeester, die in 1749 door de gunst van Willem IV voor den tijd van 6 jaren in de Admiraliteit te Amsterdam gedeputeerd was en na afloop van zijn zittingstijd in Mei 1755 aan den dijk werd gezet ¹⁾, kreeg in 1760 de betrekking van Representant van Willem V bij de Westindische Compagnie. De zoon en naamgenoot van dezen, Mr. Ferdinand van Collen, betoonde zich even beginschvast als zijn vader en grootvader — in 1788 behoorde hij nevens Mr. François Straalman tot de oprichters van het Oranjegenootschap te Amsterdam ²⁾ — zoodat hij het nimmer tot de waardigheid van regent gebracht heeft; in 1758 bezorgde de Hofgunst hem eene aanstelling tot Commies der Admiraliteit. Een andere zoon van Burgemeester Ferdinand, Mr. Cornelis van Collen, werd in 1752 benoemd tot Commissaris van 's Lands Posterijen, welke betrekking bij zijn dood in 1767 op zijn zoon Mr. Ferdinand van Collen overging; diens broeder Mr. Jacob van Collen werd in 1787, ondanks zijne toetreding tot de Correspondentie in 't vorige jaar, door Willem V tot Raad in de Vroedschap aangesteld. Burgemeester Henrick Tersmitten werd in 1752 met het Commissarisschap van 's Lands Posterijen verblijd, terwijl Burgemeester Joan Graafland in 1755 tot Ontvanger-Generaal van de Admiraliteit werd aangesteld, in welk ambt zijn zoon Mr. Joan Graafland hem in 1767 opvolgde. De zoon van Jan Agges Scholten, de in vele pamfletten als liederlijk gekarakteriseerde Mr. Christiaan Scholten, die aan het Hof persona grata was, maar te Amsterdam gehaat werd als trouw bezoeker van het „Oranjetuintje” in de Plantage en om het aandeel dat hij als Kapitein der Burgerij in 1748 genomen had aan de tegen de oude regenten gerichte volksbeweging, kreeg in 1758 van de Gouvernante het ambt van Commies van rekening tot de hoofdelijke betaling bij de Admiraliteit. Mr. Matthijs Straalman werd in 1756 Luitenant-Opperhovestver en Jagermeester van Gooiland, in 1773 Bewindhebber der Oostindische Compagnie en in 1787 door Willem V tot de Burgemeesterlijke waardigheid verheven; zijn oudste zoon, Mr. François Straalman, werd in 1770 door den Prins aangesteld tot Eersten Commies van de negotie en Ontvanger van de recognitiiegelden bij de Westindische Compagnie — een zeer voordeelig ambt, dat in oorlogstijd wel f 20,000 opbracht, — en diens broeder Mr. Anne Willem Straalman in 1784 tot Eersten Raad, Drossard en Dijkgraaf van de stad en 't Graatschap Cuylenburg benoemd.

Groot was overigens het aantal Oranjegezinden te Amsterdam niet en gaandeweg slonk dit nog. In latere jaren verlieten verscheidene zoons van buiten de Conventie gebleven Oranjemannen de partij om zich bij de Pointen van Orde aan te sluiten; in 1765 de bankier Jan van Marselis Jr., lid der aanzienlijke firma Jan & Theodoor van Marselis; in 1769 Mr. Adolph Willem Tersmitten, een zoon van den overleden Burgemeester; in 1763 Mr. Willem Backer, koopman op Italic

1) In September 1754 solliciteerde Mr. F. van Collen Fz., daar zijn zittingstijd met Mei a. s. afliep, bij Burgemeesteren om in deze bediening gecontinueerd te worden, maar hij kwam van eene konde Lenken thuis: „d'lr. Admiraltijtsheer van Colle aen de huysen van d'Heeren sollicitatie gedaen om na Mey aenstaende in sijn commissie te moge continueren; geresolveert te segge, dat dese Regering [d. i. de thans regerende Burgemeesteren] sig daer niet op kan inlaeten, maer egter dat men aen dien Heer om meer als een reden daertoe geen de minste hoop kan geven” (Part. Aent. van L. de Vrij Tenminck, II, p. 47).

2) Continuatie-Boek van 't Oranje-Genootschap, 1789--1794. Gen.-archief te Amsterdam.

onder de firma Gebroeders Backer, en in 1767 Mr. Willem Cornelis Backer, beiden zoons van den Oudschepen Willem Cornelis Backer, mede een der gevallen van 1752; in 1775 en 1779 de gebroeders Henric en Pieter Mulman, firmanten van het beroemde bankiershuis Mulman & Zoonen, wier vader Nicolaas Mulman in 1750 door Willem IV tot Schepen en wier oom Dionis Mulman in 1748 door dezen tot Raad was aangesteld; in 1781 Mr. Pieter de Smeth, een zoon van den Prinsgezinden Schepen Theodoras de Smeth en lid der zeer voornamc firma Raymond & Theodoor de Smeth, bankiers van Rusland; in 1786 zelfs Mr. Jacob van Collen, een kleinzoon van den aanvoerder der Oranjegezinden, Burgemeester Ferdinand van Collen. Eenige van deze renegaten legden na de contra-revolutie van 1787 weer eene vurige Oranjeliefde aan den dag; in dat opzicht onderscheidden zich o. a. de Hoofdsclout Willem Cornelis Backer — wiens broeder zich eenige maanden te voren door de revolutiemannen tot Burgemeester had laten benoemen in plaats van den onwettig afgezetten Burgemeester Beels, — en Adolph Willem Tersmitten, die in September 1787 door Willem V in de Vroedschap werd binnengeleid.

In geen enkele periode van onze geschiedenis is Amsterdam als politieke drijfkracht zoozeer op den voorgrond getreden als gedurende de jaren, volgende op de stichting van de Correspondentie. Om den oorsprong van de grof-materialistische handelsstaatkunde, den Staat in dit tijdperk te kwader ure door de machtige koopstad opgedrongen, te begrijpen, is het noodzakelijk zich allereerst van de economische positie van den Amsterdamschen regent en den Amsterdamschen koopman — de hefboom, die toen de Republiek in beweging bracht, — op de hoogte te stellen.

In den Amsterdamschen regentenkring had de politieke revolutie van 1748, die de leden der te voren oppermachtige Burgemeestersdynastieën van allen invloed beroofd had, eene economische omwenteling ten gevolge gehad. Gedurende het tweede Stadhouderlooze tijdperk leefden de regenten onbezorgd. Door onderlinge afspraak werd onder hen de ambtelijke erfopvolging zoo nauwkeurig geregeld, dat de vader, in de gerustheid dat zijn zoon hem in zijne waardigheden en voordeelige betrekkingen zou opvolgen, geen vrees behoeft te koesteren ontrent diens toekomst. De uitbreiding van deze „correspondentie“¹⁾ van stad tot stad waarborgde ook den jongeren zoons, wien in hunne vaderstad het overal strikt gehandhaafde eerstgeboorterecht eene geregelde opklimming op de ambtenladder in den weg stond, elders eene eervolle regentenloopbaan. De gebeurtenissen van 1747/1748 maakten aan dezen paradijstoestand der oligarchie een einde. Onder Willem IV werd de exploitatie van het publieke vermogen, dat de regenten eenige generaties lang als het hoofddoel van hun bestaan hadden kunnen beschouwen, aanmerkelijk besnoeid; eene rijke bron van inkomsten kwam voor de regeerende klasse op deze wijze op te drogen. Daar dienondanks de levensstandaard, als gevolg van den alom heerschenden welstand, steeds hooger opgevoerd werd, zagen de patriciers, wilden zij door het ophouden van een bij hun rang passende staat het prestige van hun stand hoog houden, zich genoodzaakt naar andere mid-

1) Hoewel het niet uit te maken is of er tusschen de leden der Burgemeestersdynastieën van vóór 1748 eene eigenlijk gezegde schriftelijke verbinteniss of „correspondentie“ bestaan heeft, is dit woord hier, ook al bestond er zoo'n „instrument“ niet, toch ter aanduiding van de toen te Amsterdam in zwang zijnde schikkingen in de ambtelijke erfopvolging niet misplaatst.

Pieter Bouwens, hand
(geb. 162
(zie Aant.

Anna Mari

Joannes Bouwens
(geb. 1663, st. 1720),
„kanon-handelaer“,
stichter der firma Joan Bouwens & Soonen.

×
Catrina Pels.

rit Dedel, N°. 278

×
van de Bloquery.

Johanna
Bouwens
×
George Clifford
(geb. 1685, st.
1760),
e Aant. bij
N°. 365),
koopman en
bankier,
onder de
firma
George
Clifford &
Zoonen.

Mr. Reynier Bouwens
(geb. 1697, st. 1756),
N°. 336,
firma Joan Bouwens & Soonen
×
1°. Margaretha Catharina Bern
2°. Catharina Justina Valcken

Mr. Salomon Dedel
(geb. 1711, st. 1774),
koopman en bankier, firma Sa-
lomon & Willem Gerrit Dedel.
N°. 344

×
Agneta Maria Boreel,
tante van Catharina Boreel,
gehuwd met Jan Bernd Bieker.
Zie hiernevens.

Mr. Herman Henrik van de Poll,
× N°. 314,
Margaretha Trip.

Mr. Daniel Jan Bouwens
(geb. 1723, st. 1784),
firma Bouwens & van de
Hoop, loopliden en m... s.
×
1°. Helena Catharina van der
Haer.
2°. Petronella Clasina de Ko-
kelaar.

Ca
Ba
Margaretha
Cornelia
de Poll.
×
Cornelis
Dinter.
hiernevens.
Pierre
Isostone
Bosson de
Lonnae.

Mr. Jacobus
van de Poll
(geb. 1724, st.
1807),
koopman en
assuradeur.
×
Cornelia
Jacoba
Wolters.

Johanna
Catharina
van de Poll
×
Nicolaas
Warin
(geb. 1720, st.
1781),
(zie Aant. bij
N°. 376),
koopman en
bankier.

Mr. Willem Gerrit
Dedel
(geb. 1734, st. 1804),
Burg. 1784, enz.,
N°. 393,
firma Salomon &
Willem Gerrit Dedel.
×
Jacoba Elisabeth
Crommelin.

George
Clifford Jr.
(geb. 1708, st.
1757),
N°. 365,
na George
Clifford &
Zoonen.
×
Anna Sara
Eschouw.

Johanna Clifford
×
Jan van Marselis
(geb. 1700, st. 1776),
Aant. bij N°. 362),
koopman en bankier, stichter der
firma Jan & Theodoor van Marsel

de Poll
(1822),
bankier,
zie A
ll.

Sara Maria
van de Poll
×
Gerard
Clifford.
Zie hiernevens.

Machtelina
Christina
Bregitta Warin
×
Mr. Pieter de
Smeth
(geb. 1753, st.
1810),
(zie bij N°. 329,
Bijl. 1),
firma
Raymond &
Theodoor de
Smeth,
bankiers van
Kusland.

rd Clifford
(geb. 1738,
1770),
Clifford
Zoonen.
×
a Maria
de Poll.
hiernevens.

Johanna
van Marselis
×
Mr. Cornelis
Jacob van der
Lijn
(geb. 1730,
st. 1799),
(zie Aant. bij
N°. 375),
koopman en
assuradeur.

Jan van Marsel
(geb. 1731, st. 1784),
firma
Jan & Theodoor van
×
1°. Catharina Yda I
2°. Maria Rijnbrau
Buteux.

Maria Petronella van
×
Pieter Cornelis Ha
(geb. 1756, st. 18
N°. 447,
koopman, firma Pieter H

(broeder van Susanna Corn. l. Horstbo

Overzicht van de onderlinge verwantschap tusschen de chefs der voornaamste patricische handelshuizen te Amsterdam in de tweede helft der 18^e eeuw.

Pieter Bouwens, handelaar in ijs en koper
(geb. 1621, st. 1686).
(zie Aanl. bij N°. 336).
X
Anna Maria van Nutt.

Joannes Bouwens
(geb. 1662, st. 1720),
„kannenhandelaar”,
stichter der firma Jan Bouwens & Zoonen.
X
Catharina Pels.

Angelina Bouwens
X
Andries Pels
(geb. 1655, st. 1731),
(zie bij N°. 336, bijl. 1),
de grootste koopman, handler en reeder
van zijn tijd. Stichter der werkdieremene
firma Andries Pels & Zoonen.

Mr. Willem Gerrit Deleel, N°. 278
X
Susanna Sophia van de Haeghey.

Johanna Bouwens
X
George Cliffoord
(geb. 1685, st. 1766),
(zie Aanl. bij N°. 365),
koopman en
bankier,
omder de
firma
George Cliffoord & Zoonen.
X
1°. Helena Catharina van der Meer.
2°. Petronella Clasina de Koeber.

Mr. Reynick Bouwens
(geb. 1667, st. 1750),
N°. 295,
firma Jan Bouwens & Zoonen.
X
1°. Margaretha Catharina Bernard.
2°. Catharina Justina Valkenier.
Catharina Pels
X
Mr. Willem Munter
(geb. 1682, st. 1759),
N°. 288,
Burg. 1726, enr.
Catharina Pels
X
Johanna Sara Pels
X
Mr. Jan Herold Bicker
(geb. 1695, st. 1750),
N°. 288,
(zie bij N°. 116),
firma Andries Pels & Zoonen.
Catharina Pels
X
Johanna Sara Pels
X
Mr. Jan Herold Bicker
(geb. 1695, st. 1750),
N°. 288,
(zie bij N°. 116),
firma Andries Pels & Zoonen.
Catharina Pels
X
Margaretha Cornelie van de Poll.
Zie hierboven.
Catharina Bureel.

Mr. Jan Huide Deleel
(geb. 1702, st. 1777).
Magdalena Antonia Muisart, dr. van
Abraham Muisart, koopman en bankier.
Anna Maria
X
Mr. Jan van de Poll
(geb. 1721, st. 1801),
Burg. 1787, enr.
koopman en assuradeur,
firma Harman van de Poll & Co.
Margaretha Cornelie van de Poll.
X
1°. Cornelie Munter.
Zie hierboven.
2°. Pierre Christouste d'Usson de Bonnac.
Mr. Jacobus van de Poll
(geb. 1724, st. 1807),
koopman en assuradeur.
X
Catharina
Jacoba Wolters.
Johanna Catharina van de Poll
X
Nico deas
X
Warin
(geb. 1730, st. 1793),
(zie Aanl. bij N°. 376),
Jozeph Elisabeth Commelin.

Mr. Harman Henric van de Poll,
X
N°. 314,
Margaretha Trip.

Mr. Salomon Deleel
(geb. 1711, st. 1774),
koopman en bankier, firma Salomon & Willem Gerrit Deleel,
N°. 344.
X
Agnes Maria Boerd,
tante van Catharina Boerd,
getrouwd met Jan Herold Bicker.
Zie hierboven.

George Cliffoord jr.
(geb. 1708, st. 1757),
N°. 365,
firma George Cliffoord & Zoonen.
X
Anna Sara Tresboun.

Johanna Cliffoord
X
van Marselis
(st. 1708, st. 1766),
(zie Aanl. bij N°. 362),
koopman en bankier, stichter der firma
Jan & Theodor van Marselis.
Jan Cliffoord
(geb. 1710, st. 1772),
Burg. 1768, enr.,
firma
George Cliffoord & Zoonen.
X
Anna Wolters
(halfzuster van Wilhelmina Hillegonda de Hoy, getrouwd met Mr. Jacobus Tenborsy, broeder van Burg.).
George Cliffoord & Zoonen.
X
Adriana Margaretha van Marselis.

Henry Cliffoord
(geb. 1711, st. 1787),
firma
George Cliffoord & Zoonen.
X
Adriana Margaretha van Marselis.
Magdalena Antonia van de Poll
X
Mr. Harman van de Poll,
(geb. 1751, st. 1798),
N°. 414,
firma Harman van de Poll & Co.
X
Sophia Adriana Balde, niece van Henrik Hoffe Danielz, koopman en Burg.; kleindochter van Jan Balde († 1763), koopman en handler, de rijst- Amsterdammer van zijn tijd, lid der firma de West, Jean Balde & Zoon.

Mr. Harman van de Poll,
(geb. 1751, st. 1798),
N°. 414,
firma Harman van de Poll & Co.
X
Sophia Adriana Balde, niece van Henrik Hoffe Danielz, koopman en Burg.; kleindochter van Jan Balde († 1763), koopman en handler, de rijst- Amsterdammer van zijn tijd, lid der firma de West, Jean Balde & Zoon.
Anna Maria van de Poll
X
1°. Mr. Lieve Geesvinck
(geb. 1757, st. 1783),
2°. Pieter Mulman
(geb. 1750, st. 1818),
(zie Aanl. bij N°. 364),
koopman en bankier,
firma Mulman & Zoonen.
Mr. Jan van de Poll
(geb. 1759, st. 1822),
koopman en bankier,
firma Roopme de A van de Poll.
X
Anna Catharina Valkenier.

Sara Maria van de Poll
X
Gerard Cliffoord,
Zie hierboven.
Machtelina Christina
Regina Warin
X
Mr. Pieter de Smeth
(geb. 1755, st. 1810),
(zie bij N°. 359, bijl. 1),
firma
Raymond & Theodor de Smeth,
bankiers van Roshard.

Gerard Cliffoord
(geb. 1738, st. 1790),
firma Cliffoord & Zoonen.
X
Sara Maria van de Poll,
Zie hierboven.
N°. 373,
koopman en assuradeur.
Johanna van Marselis
X
Mr. Cornelis Jacob van der Lijp
(geb. 1730, st. 1799),
(zie Aanl. bij N°. 373),
koopman en assuradeur.
Jan van Marselis
(geb. 1731, st. 1792),
firma
Jan & Theodor van Marselis.
X
1°. Catharina Rijks Land.
2°. Maria Jijp-landina Buteau.
Maria Petronella van Marselis
(geb. 1756, st. 1809),
N°. 447,
koopman, firma Pieter Hartsack
(broeder van Susanna Clara Hartsack, getrouwd met Henri Mulman, firma Mulman & Zoonen).

Jan Albert Cliffoord
(geb. 1741, st. 1806),
firma Cliffoord & Zoonen.
X
Maria Dorothea Mulman,
zuster van Pieter en Henrik Mulman,
firma Mulman & Zoonen.
Pieter Cliffoord
(geb. 1741, st. 1788),
firma Cliffoord & Zoonen.
X
Maria Dorothea Mulman,
zuster van Pieter en Henrik Mulman,
firma Mulman & Zoonen.

Mr. George Cliffoord
(geb. 1745, st. 1780),
koopman,
firma
George Cliffoord & Zoonen.
X
Hester Hooff,
dr. van Henrik Hooff,
Buiselz,
koopman en Burg.

Mr. George Cliffoord
(geb. 1745, st. 1780),
koopman,
firma
George Cliffoord & Zoonen.
X
Hester Hooff,
dr. van Henrik Hooff,
Buiselz,
koopman en Burg.

Mr. George Cliffoord
(geb. 1745, st. 1780),
koopman,
firma
George Cliffoord & Zoonen.
X
Hester Hooff,
dr. van Henrik Hooff,
Buiselz,
koopman en Burg.

delen om te zien om hunne financiën te stijven. Dit is de oorzaak dat in de eerste jaren na 1748 verscheidene leden van regentenfamilies zich in den handel begaven. De zoons van den afgezette Burgemeester Harmen Henrik van de Poll, een zoon van Burgemeester Gerrit Hooft, de Bicker's, de Dedel's, de latere Burgemeester Henrik Hooft Danielsz. ¹⁾, zoon van Burgemeester Daniel Hooft, en anderen, stichtten handelshuizen of traden als chefs van reeds bestaande firma's op. Zoowel in hunne kantoren als in de vele andere te Amsterdam, waarvan de hoofden in de regering zaten en met patricische geslachten geparenteerd waren, als b.v. die van Clifford, van van Marselis, van Mulman, van Bouwens, van Hartsinck, enz. ²⁾, raakten de regentenkringen met hun kapitaal betrokken.

In de eerste helft en de drie eerste decennia van de tweede helft der 18^e eeuw verkeerde de Nederlandsche handel in bloeienden staat. Wel had de toenemende ontwikkeling van de economische toestanden in 't buitenland een einde gemaakt aan het onnatuurlijke monopolie van den wereldhandel, waar Holland in zijn „gouden eeuw” naar had durven staan, en was de „diverteering van de negotie”, die men al ten tijde van het Bestand als een Damocleszwaard boven het hoofd had voelen hangen ³⁾, een feit geworden, maar toch kon, ondanks de weklachten der Nederlandsche staathuishoudkundigen, de handelsofzet van de Republiek naar verhouding met andere landen nog gerust doorstaan ⁴⁾. Naast den warenhandel en de reederij was de geldhandel opgekomen: deze vooral wierp groote winsten af. Zijne voortdurende uitbreiding in den loop der eeuw wekte bij velen bezorgdheid. Men vreesde, dat, indien Hollands kapitaal-kracht aan onzen handel onttrokken werd om er buitenlandsche concurrenten mede te steunen, dit voor de Republiek bedenkelijke gevolgen na zich kon slepen; de bankiers betoogden daarentegen dat het kapitaal der voor rekening van het buitenland aan de Amsterdamsche beurs gesloten leeningen ook deels door buitenlandsche huizen gefourneerd werd, terwijl, aangezien het uitgevoerde geld veelal onder den vorm van handelswaren weer in Holland ingevoerd werd, het grootste gedeelte der Laten aan de Hollandsche bankiers, cassiers, kooplieden en makelaars toeviel ⁵⁾. Dat er te Amsterdam veel omging en er veel geld gewonnen werd,

1) De later zoo verguisde „Vader Hooft” moet een helderen kijk op de dingen gehad hebben; een paar jaren van te voren zag hij al de débacle van 1748 aankomen: reeds in 1746 is hij in den handel gegaan.

2) Vgl. het nevensstaande „Overzicht van de onderlinge verwantschap tusschen de chefs der voornaamste patricische handelshuizen te Amsterdam in de tweede helft der 18e eeuw”.

3) Dit blijkt uit de resolutiën van de Amsterdamsche Vroedschap in zake de vaststelling van het tarief der invoerrechten op sommige artikelen. Den 14^{en} December 1620 werd by aan de gedeputeerden der stad ter dagvaart in den Haag opgedragen „daerop wel (te) letten, dat de lasten nyet zoo seer en werden gebracht op de negotie (‘t welke causeren zoude diversie van neringe, alsoo de negotie genoeg beswaert is) als op de consumptie” (Resol. Vroedschap 12, fo. 282).

4) De pessimistische retrospectieve beschouwingen van de 18^e eeuwseurs geven ons gewoonlijk den indruk, dat de Nederlandsche handel in die eeuw in diep verval is. De toenmalige Nederlander, die den wereldhandel als zijn uitsluitend privilege beschouwt en zich aan de opkomst van zijne mededingers ergert als aan een roof van hetgeen hem rechtens toekomt, gaat aan 't zelfde euvel van zelfoverschatting mank als later de Britsche natie in haar waan dat zij op elk onbeheerd hoekje van de wereld eene „eerste hypotheek” kan doen gelden. — Ook Dr. H. Brugmans in 't hoofdstuk „Handel en Nijverheid” van „Amsterdam in de 17^e eeuw”, III, p. 44, is het gevoelen toegedaan dat het eigenlijke verval van onzen handel eerst van den 4^{en} Engelschen oorlog dagteekent.

5) Vgl. de „Consideratiën ter beantwoording der vraag, of het voor de commercie niet nuttig zou zijn,

bewijzen de ontzaglijke fortuinen van handelsmagnaten als de Clifford's, de Balde's, de Mulman's, de Pels'en, de Straalman's, de van Jever's, de van der Oudermeulen's, welke alle uit de 18^e eeuw dagteekenen. Nog in 1741 gingen de gebroeders Jean Lucas en Pieter Pels, chefs van de beroemde firma Andries Pels & Soonen, door voor „de grootste kooplieden en reeders van scheepen, de geheele wereld door, die er in lange jaaren bekend zijn geweest" 1).

De groote rijkdom van den handelsstand openbaarde zich in eene steeds stijgende weelde; de regenten en de burgerij volgden hierin het door de kooplieden gegeven voorbeeld. Wie rang had zoo onder de geld- als onder de geboortearistocratie moest een daarbij passenden staat voeren: ieder die met zijn tijd medeging behoorde een huis op de Heerengracht en eene „hofstede" in duin of polder te bezitten. De gemiddelde waarde der voornaamste „grachtpaleizen", die vóór 1750 *f* 40 à 60.000 bedroeg, klom in de volgende jaren voortdurend: de patricische bouwgewrochten in „de Bocht" deden van 1750 tot 1765 *f* 60 à 80.000; na het laatstgenoemde jaar wisselde de prijs ervan tusschen *f* 80.000 en 160.000. Het huis van den gewezen Gouverneur-Generaal Joan van Hoorn, op de Heerengracht, bij de Spiegelstraat, dat deze in 1710 voor *f* 60.000 gekocht had, werd in 1759 door zijne erven voor *f* 117.000 aan den Fiscaal Boreel verkocht; uit diens nalatenschap ging het in 1778 voor *f* 135.000 op den Schepen Daniel Hooft Gerritsz. in eigendom over. De kasteelen en vorstelijke buitenplaatsen aan den duinrand en langs de boorden van Amstel en Vecht waren schier alle in 't bezit van de Amsterdamsche „grootte wereld" en verslonden schatten aan aanleg en onderhoud 2); equipages en jachten waren noodig om de gemeenschap tusschen stad en buitenverblijf te onderhouden 3) en een stoet van bedienden kwam de kosten der huishouding nog verzwaren. Was de weelde bij de rijke regenten- en koopmansfamilien ook in het dagelijksche leven groot — zoo bezat de in 1779 overleden Schepen Mr. Jan Six o. a. voor dagelijksch gebruik een volledig massief-zilveren waschgarnituur, — vooral bij feestelijke gelegenheden plachten zij een buitensporigen luister ten toon te spreiden. Er zijn enkele sprekende voorbeelden van bewaard gebleven. Burgemeester Gerrit Hooft gaf b.v. bij gelegenheid van zijne gouden bruiloft met Hester Hinlopen den 28^{en} Juli 1757 een groot feest in het O. Z. Heerenlogement. Aan den avondmaaltijd pronkte op tafel een „tafelcieraed", voorstellende een tempel „rustende op acht zwaer vergulde kolommen" en aan weerszijden omgeven door een terras met lof- en beeldwerk.

om alle vreemde negotiatiën hier tegen te gaan, en, zoo ja, welke de meest geschikte middelen daartoe zijn" (Wien-archief te Amsterdam, Inv. Schelema II, p. 134; L. N. t. No. 13)

1) J. Bicker Raye, Aant. II, p. 32.

2) Aan aanleg: de Schepen Pieter Mulman locht in 1788 de buitenplaats Oosterduyn onder Overveen voor *f* 50.000. Hij legde zooveel aan de verfraaiing van deze plaats ten koste, dat zij na zijn dood in 1819 door zijne erfgenamen voor *f* 135.000 verkocht werd. Aan onderhoud: bekend is het verhaal van Jacob van Lennep, dat toen op het Huis te Mampul, het buiten van zijn grootvader, den Schepen Mr. Cornelis van Lennep, eens de post „vogelfjesaad" in één jaar tot *f* 1200 was gestegen, zijne grootmoeder besloot het houden van eene volière als al te kostbaar op te geven.

3) In 1742 hielen te Amsterdam 697 partienlieren voor hun genoegen paard en rijtuig, en daarvan 407 het volledige kostbare stalgerei met koetsen en een stel paarden. In 't zelfde jaar waren 412 Amsterdammers in 't bezit van eene buitenplaats. — De dagboekschrijver Bicker Raye telde eens op een winterlag, den 11^{en} Januari 1770, de narresleden, die voorbij zijn huis op de Keizersgracht kwamen: het waren er 357, meest alle „pragtige sleeten met seer seloone paarden bespannen" (Quotier 1742 en Aant. J. Bicker Raye).

De tempel stond op een marmeren voetstuk en was, evenals de symbolische voorstellingen en beelden er binnen en rondom gegroepeerd, van suiker vervaardigd en met „velerlei soort van kristallyne boogen en ander fraei beeldwerk van Saxisch porcelein” versierd. Het geheele gevaarte was 7 voet hoog, 3 voet breed en 10 voet lang. „Toen dit tafelsieraad was opgezet”, vernemen wij uit de Jaerboeken, die het feest eene uitvoerige vermelding waardig keurden, „weggalmde de lucht van een algemeen gejuich der aenschouweren, welken voor het Heeren Logement in meenigste verzameld waren om de vreugde te zien, en die dit fraeye konststuk van verre beschouwden” 1). Bij het huwelijk van den bankier en koopman Jan van Marselis Jr. met eene juffrouw Butenx, den 20^{en} Maart 1764, was „de bruyt ongemeen pragtig gekleed, int roodt stof met silver, een gansche borst met diamanten en paarden bekleet, een halssierzel van een strik met kostbaare juweele, en boven prinselyke oorliete (= oorhangers) en een kam agter in het haar niet seer groote steenen, was haar gansche hoofd met juweele en met ryke parelsnoeren, die festonggewijs aan wederkanten om haar hoofd loshongen, versiert” 2).

Om zulk eene pracht te bekostigen werd geld, veel geld vereischt. De bezadigde, voorzichtige wijze van handeldrijven der vaders ontaarde in de tweede helft der eeuw bij velen in eene wilde en roekelooze jacht naar fortuin. Speculatiezucht en wisselruiterij brachten in deze jaren talloze „huizen van negotie”, waaronder eenige wereldberoemde oude firma's, ten val. Bekend zijn de geruchtmakende faillissementen van Gebroeders de Neufville in 1763 en van Clifford & Zoonen in 1773, het laatste kort na den dood van den oudsten firmant, Burgemeester Jan Clifford. In 1764 faillieerde het huis Coenraed & Hendrik van Son, dat door een neef van Burgemeester de Vrij Temminck bestuurd werd, en in 1781 moest de firma Jan & Christiaan van Tarelink, aan 't hoofd waarvan Burgemeester Jan van Tarelink stond, hare betalingen staken. Eene gelijke hasardeuse neiging als de geldnegotie legde ook de goederenhandel aan den dag. Sedert het uitbreken van den zeventienjarigen oorlog tusschen Engeland en Frankrijk, in 1756, was te Amsterdam de handel in oorlogscontrabande in zwang gekomen, eerst met Frankrijk, later, — toen de Amerikaansche koloniën tegen Engeland in opstand waren gekomen, — met Amerika, vervolgens, nadat in 1778 de oorlog tusschen Engeland en Frankrijk wederom uitgebarsten was, met Frankrijk en Amerika beide. Bij reusachtige, te voren nog nimmer gekende winsten bood deze handel ook zware risico: de Republiek zou dit tot hare schade ondervinden. De Amsterdamsche regeering begunstigde hem: vele regenten waren er dan ook in geïnteresseerd. Het is voor de kennis van de geschiedenis van dezen tijd van belang om op te merken dat bijna al de ons uit het patriottentijdvak bij name bekende Franschgezinde Amsterdamsche politici in de jaren, die den 4^{en} Engelschen oorlog voorafgingen, met Frankrijk in handelsbetrekking stonden en op West-Indië, de voorraadschuur der Amerikaansche opstandelingen, handel dreven. Dit was het geval zoowel met Willem Gerrit Dedel Salomonsz., zijn neef Abraham Dedel en Jan van de Poll, die allen later deel uitmaakten van de anti-democratische Burgemeesterspartij, als met Henrik Hooft Danielsz., die als „Vader Hooft” eene twijfelachtige beroemdheid

1) Nederlandsche Jaerboeken, 1757, 2e st., p. 569—580.

2) J. Bicker Raye, Aant., II, p. 290.

zou verwerven, Jan Bernd Bicker en Balthasar Elias Abbema, de voormannen van de uiterste linkerzijde der patriotten ¹⁾). Het stadhuis werd een liliaal van de beurs ²⁾). In de koerslijsten en koopmansjournalen verdiept, vergat de regent de voorschriften der internationale wetten van eerlijkheid en goede trouw en gooide hij de waardigheid van den Staat te grabbel voor een handvol geld. De weifelende, hebzuchtige politiek, door Amsterdam in deze jaren gevolgd, geeft de maat van het karakter zijner regenten. Uit vrees voor winstderving was de stad er niet toe te krijgen om door eene wijziging in het handelstractaat met Engeland aan de voortdurende geschillen met deze mogendheid over den ongeoorloofden smokkelhandel, die eindelijk in 1780 tot een oorlog leidden, bij tijds een einde te maken. Liever voegde zij zich, in de hoop op eene belooning in den vorm van handelsvoordeelen, gedwee naar de wenschen van den Franschen gezant.

Met de buitenlandsche politiek der regenten ging hunne binnenlandsche hand aan hand. Deze laatste werd geheel door éene gedachte beheerscht — de strekking van de Correspondentie is er het beste bewijs van —: vernedering van het huis van Oranje. In de zoons en kleinzons van de geremoveerden van 1748, die allengs in de regering opgenomen werden, schoot de haat tegen het Stadhouder-schap, door Willem IV in de harten der vaderen gezaaid, welig op. In 1755 schreef de Fransche gezant de Bonnac over de Amsterdamsche regering: „Les anciennes familles, dont les Enfants sont devenus Echevins, y ont porté la haine que leur inspiroient leurs Parents” ³⁾). Tot juist begrip van den onderlingen band van solidariteit tusschen de leden van de Amsterdamsche Correspondentie, die ten slotte in 1787 in twee partijen tegen elkander over kwamen te staan, moet men niet uit het oog verliezen, dat zoowel de vader van een Willem Gerrit Dedel, als die van een Jan Bernd Bicker tot de slachtoffers der verheffing van Willem IV behoord had.

De afkeer van de Oranje's beperkte zich thans niet langer tot de regenten-kringen: ook daarbuiten onder de gezeten burgerij en de groote volksmassa had de traditioneele gehechtheid aan het Stadhouderlijke huis voor gansch andere gevoelens plaats gemaakt. De verheffing van Willem IV, waaraan zoo hooge verwachtingen vastgeknoot waren en waarvan men de na eene halve eeuw van oligarchisch wanbestuur zoo dringend noodige hervormingen gchoopt had, was op bittere ontgoocheling uitgelopen. Met de daardoor gewekte teleurstelling en verbittering deden de regenten hun voordeel. Door een minzaam, burgerlijk-gemeenzaam optreden trachtten zij de burgerij voor zich in te nemen en haar den laetdunkenden trots van hunne voorgangers in het bewind te doen vergeten. Egbert de Vrij Temminck, de man die gedurende het voorspel van den patriottentijd te Amsterdam het grootste gezag uitoefende, had zijne populariteit te danken aan den familiaren en zelfs platten toon, dien hij in zijn omgang met den minderen man wist aan te slaan. Zoo gelukte

1) Mr. Egbert de Vrij Temminck, die tot den aanvang van den Engelschen oorlog te Amsterdam het „magnificat” bekleedde, was, hoewel zelf geen handelaar, toch uit eene familie van kooplieden en bankiers op Frankrijk gesproten.

2) Van de 37 Burgemeesters, die van de oprichting der Correspondentie in 1752 af tot 1795 verkozen werden, waren er 13 óf nog in den handel óf in zaken geweest en stonden de overigen met den handel in nauwe familiërelatie (zie de nevingaande lijst der Burgemeesters van 1752—1795). Daarentegen telt men onder de 24 Burgemeesters, die in de laatste 30 jaren vóór 1748 aankwamen, slechts 2 kooplieden.

3) Dr. H. T. Colenbrander, t. a. p., I, p. 368.

- In 1752 tot de Correspondentie toegetreden.
- 1752 Mr. Pieter Six, N°. 309, oom van Mr. Cornelis Jacob van der Lijn, koopman en assuradeur.
 1752 Mr. Pieter Rendorp, N°. 323, brouwer.
 1752 Mr. Cornelis Trip (zie bij N°. 206), cousin van Jan Calkoen (zie hieronder), van Mr. Pieter Rendorp (zie hieronder), en van Gilles van Hoven, N°. 320, papierkoopcr.
 1752 Mr. Gerard Aarnout Hasselaer, N°. 335.
 1752 Willem Gideon Deutz (zie bij N°. 252), koopman en bankier van Oostenrijk.
 1752 Mr. Jan Huydecooper, N°. 346, oom van Henrik Hooft Danielsz. (zie hieronder).
 1752 Mr. Egbert de Vrij Temminck, N°. 326, schoonzoon van Jacob Temminck, koopman op Frankrijk en bankier, zwager van Adriaan Temminck, idem, cousin van Mr. Daniel Deutz (zie hieronder) en van Hendrik de Wacker van Son, lid der firma Coenraad & Hendrik van Son.
 1752 Mr. Gerrit Hooft, N°. 341, vader van Henrik Hooft Gerritsz., koopman.
 1753 Mr. Cornelis Hop, N°. 308, oom van Nicolaas Calkoen den Jonge, koopman.
 1753 Mr. Daniel de Dieu, N°. 324, oom van Quirijn Wilhelm van Hoorn (zie hieronder).
 1754 Jan Calkoen, N°. 352, lakenhandelaar en -verwer.
 1757 Mr. Jan Baptista Slicher, N°. 351, koopman op Frankrijk.
 1760 Bonaventura Oetgens van Waveren, N°. 332, zwager van Willem van Hoorn, lid der firma Hendrik van Hoorn & Zoon.
 1761 Mr. Gualterus Petrus Boudaen, N°. 330.
 1762 Mr. François Lestevenon (zie Aant. bij N°. 300), oom van Mr. Jan van de Poll (zie hieronder), schoonvader van Bartholomeus van den Sandhevel Jr., koopman, N°. 403.
 1765 Mr. Jonas Witsea (zie bij N°. 148), cousin van Henrik Hooft Danielsz. (zie hieronder); achterneef van Hendrik Bieker en Jan Bernd Bieker, leden der firma Andries Pels & Soonen.
 1766 Mr. Gerrit Hooft Gerritsz. (zie bij N°. 341), broeder van Henrik Hooft Gerritsz., koopman; cousin van Henrik Hooft Danielsz. (zie hierachter).
 1766 Mr. François de Witt, N°. 339, zwager van Jacob van Ghesel, koopman; cousin van Henrik Hooft Danielsz. (zie hieronder).
 1767 Mr. Daniel Deutz, N°. 349, koopman.
 1768 Jan Clifford (zie Aant. bij N°. 365), koopman en bankier, lid der firma George Clifford & Zoonen, daarna Clifford & Zoonen.
 1768 Mr. Willem Huyghens, N°. 354, koopman.
 1769 Mr. Pieter de la Court, N°. 342, schoonvader van Mr. Adriaan Salomon van der Hoop, lid der firma Bouwens & van der Hoop.
 1769 Henrik Hooft Danielsz. (zie bij N°. 303), koopman op Frankrijk en bankier.
 1770 Willem van Heemskerck, N°. 372, oom van Mr. Frans Jacob Heshuysen, lid der firma's Adolf Jan Heshuysen & Comp., en Dirk Backer & Heshuysen.
 1773 Mr. Pieter Clifford, N°. 379, zwager van Jan van Marselis, lid der firma Jan & Theodoor van Marselis; oom van Jan Albert Clifford en Pieter Clifford, leden der firma Clifford & Zoonen, van Willem Clifford, lid der firma Willem Clifford & Rudolph Le Chevallier, en van Mr. George Clifford Henrysz., lid der firma George Clifford & Teyssot.
 1773 Mr. Pieter Cornelis Hasselaer, N°. 374, zwager van Henrik Hooft Gerritsz., koopman, en van Mr. Pieter Hartsinck, lid der firma Wernier, Hartsinck & Wernier, oom van Henric Mulman, N°. 409, lid der firma Mulman & Soonen, schoonvader van Lodewijk Hovy, N°. 413, lid der firma Lod. Hovy & Zoon.
 1774 Jan van Tarelink (zie bij N°. 356), koopman, lid der firma Jan & Christiaan van Tarelink.
 1775 Mr. Gerard Nicolaasz. Hasselaer (zie bij N°. 302).
 1779 Mr. Jan van de Poll Pietersz., N°. 385, cousin van Mr. Jan van de Poll (zie hieronder), oom van Mr. Adriaan Salomon van der Hoop, lid der firma Bouwens & van der Hoop.
 1781 Mr. Joachim Rendorp (zie bij N°. 323), brouwer.
 1781 Mr. Jacob Elias Arnoudsz., N°. 384.
 1782 Pieter Elias, N°. 396, neven van Henrik Hooft Gerritsz., koopman.
 1782 Quirijn Wilhelm van Hoorn (zie bij N°. 107, Bijl. 1), koopman en bankier van Polen.
 1784 Mr. Willem Gerrit Dedel, N°. 393, koopman op Frankrijk en bankier.
 1785 Mr. Jan Elias Huydecooper van Maarseveen, N°. 382, cousin van Henrik Hooft Danielsz. (zie hiervóór).
 1786 Mr. Nicolaas Faas, N°. 392, cousin van Mr. Joachim Rendorp (zie hiervóór).
 1787 Mr. Marten Adriaan Beels, N°. 404, cousin van Jan van Tarelink (zie hiervóór).
 1787 Mr. Willem Backer, N°. 401, koopman, lid der firma Gebroeders Backer.
 1787 Mr. Joan Geelvinck (zie bij N°. 343), zwager van Abraham Dedel (zie hieronder).
 1787 Mr. Jan van de Poll (zie bij N°. 314), koopman.
 1787 Mr. Matthijs Straalman, N°. 367, zwager van David Jacob van Eys, lid der firma Isaac van Eys & Soonen.
 1788 Abraham Dedel (zie bij N°. 278), koopman op Frankrijk, lid der firma's: Isaac van Alphen & Abraham Dedel; van Alphen, Dedel & van de Wall; Dedel & Roquette.
 1789 Mr. Fredrick Alewijn, N°. 391, oom van Mr. Pieter de Smeth en Mr. Dirk de Smeth, leden der firma Raymond & Theodoor de Smeth, bankiers van Rusland.
 1792 Aegidius van de Poll (zie bij N°. 152), cousin van Mr. Jan van de Poll (zie hiervóór).

het den regenten hun doel te bereiken en door middel van de volksbeweging, waarvan zij de leiding aan zich wisten te trekken, het Stadhouderschap te ondermijnen. Hoe gevaarlijk die taktiek voor de aristocraten zelf was, zou hun pas later de ondervinding leeren.

Zooals begrijpelijk is bleven bij deze binnenlandsche woelingen de bureu niet werkelooze toeschouwers. De Koning van Engeland was de natuurlijke bondgenoot van het aan hem nauw verwante Oranjehuis; daarom zochten de regenten en hunne aanhangers onder de burgerij, de „patriotten”, zooals zij zich weldra begonnen te noemen, in hun strijd tegen de „Oranjetirannie” steun bij Frankrijk. Reeds lang had deze mogendheid reikhalzend naar de gelegenheid uitgezien om zijn Engelschen mededinger in de Republiek de loef af te steken. De betrekkingen tusschen Amsterdam en den Franschen gezant, bij het leven van de Gouvernante aarzelend aangeknoopt en gedurende de minderjarigheid van den jongen Prins maar slapjes aangehouden, werden, zoodra Willem V in 1766 de Stadhouderlijke waardigheid aanvaard had, ongewoon hartelijk en innig. D'Affry en de la Vauguyon wisten welke sleutel hun de Amsterdamsche harten ontsluiten zou en waren daarom niet karig met het beloven en bezorgen van voor den handel gunstige bepalingen. Eerst de ontzettende verliezen, door den Amsterdamschen handel in de oorlogsjaren 1780—'82 geleden, — toen het lang getergde Engeland, eindelijk het intrigeeren van Amsterdam moede, zijn vuist met verpletterend geweld op de Republiek deed neervallen, — openden den regenten de oogen voor de verderfelijke gevolgen van hunne politiek. Maar toen was het al te laat: zij konden niet meer terug. Zij waren de door hen aangemoedigde en geleide volksbeweging niet meester: deze liet hare leiders staan en holde hen voorbij om zich geheel in de armen van Frankrijk te werpen.

Hoe meer het aan alle zijden beknibbelde gezag van Willem V daalde en dat van de regenten naar verhouding aanwies, des te luider klonk de eisch van het door deze laatsten in hun strijd tegen Oranje betrokken volk, om een aandeel in de verworven voordeelen. De geest van verzet tegen de bevoordeelde positie der regentenklasse, die, al scheen hij sedert de uitbarsting van 1747 en 1748 bezworen, in stilte zijne werking in de gemoederen van 't volk voortzette, nam hand over hand toe. De patriotsche beweging richtte zich zoowel tegen de aristocraten — de kleine potentaatjes — als tegen den Prins, den „tiran” in 't groot. Ook in de kringen der regenten zelf waren er, vooral onder de jongeren, velen op wie de tijdgeest inwerkte en die zonder afgrijzen de leer der volkssouvereiniteit, door Fransche en Engelsche filosofen verkondigd, in zich op konden nemen. In de Amsterdamsche Vroedschap openbaarde zich in 1782 de neiging om met oude en eerwaardige tradities te breken; de jonge patriotschgezinde Raden ontzagen zich niet om het Burgemeesterlijke gezag — vanouds in de oogen van alle regenten het palladium van Amsterdams grootheid — aan te randen en hun geestverwant, den Pensionaris van Berckel, tegen Burgemeesteren zelf in bescherming te nemen. Dit deed de meerderheid der Amsterdamsche Burgemeesters, aan wier hoofd zich de bekwaame en onzelfzuchtige, maar ingebeelde en met te weinig doortastendheid begaafde Joachim Rendorp stelde, tot inkeer komen en uit zelfbehoud eene aristocratische regentenpartij stichten, die tegenover de democratische patriotten — in wier gelederen zich twee der Burgemeesters: Henrik Hooft Danielsz. en Quirijn

Wilhelm van Hoorn, schaaarden — beslist stelling nam. Op verzoening met den Prins wilden de aristocraten nog niet aansturen: nog in 1785 werd op voorstel van den aristocratisch gezinden Burgemeester Willem Gerrit Dedel de Stadhoudervijke recommandatie voor de Admiraliteitsambten afgeschafte 1).

Ondertusschen was onder de Amsterdamsche regenten de Correspondentie nog steeds van kracht en regelde deze met de gelijkmatigheid van een uurwerk de ambtelijke loopbaan van ieder van hare leden volgens de toerbeurten van 't rooster. In de jaren dat een energieke Burgemeester aan de beurt was, deed de aristocratische partij zich in de Staten van Holland, waar de drie patriotsche Pensionarissen van Dordrecht, Amsterdam en Haarlem, de Gijselaer, van Berckel en van de Kastele, alle macht aan zich hadden weten te trekken, krachtig gelden, maar toch bleef zij er vooreerst in de minderheid. Er ging geen krachtig initiatief uit van de Amsterdamsche aristocraten, want zelf stonden zij besluiteloos welke partij te kiezen. In Juli 1786 trachtte de Engelsche gezant Harris te Amsterdam met hun hulp eene Engelschgezinde Oranjepartij te organiseeren om den patriotten het hoofd te bieden: hij vond de aristocraten evenwel tot een verbond met Engeland ongeneigd, daar zij van eene alliantie met Frankrijk de plaatsing van eene voordeelige Fransche leening aan de Amsterdamsche beurs verwachtten. Eerst de democratische omwenteling te Utrecht, den 26^{en} Augustus 1786, dwong Rendorp, Dedel en hunne geestverwanten een definitief besluit te nemen. In October boden zij den drie Pensionarissen hun steun en medewerking tegen den Prins aan, onder beding dat de eischen van de democratie in Holland zouden worden afgewezen. Toen de driemannen het voorstel om op dien voet het bondgenootschap aan te gaan van de hand wezen, keerden de aristocraten zich in 't begin van 1787 tot Willem V. Als Burgemeesters fangeerden in dat jaar Henrik Hooft Danielsz., Mr. Willem Gerrit Dedel en Mr. Marten Adriaan Beels; uit de Burgemeesters van het vorige jaar was Mr. Pieter Clifford aangebleven, een ziekelijke grijsaard, die 't heele jaar geen voet op het stadhuis zette. In Burgemeesterskamer hadden Dedel en Beels, beiden anti-patriotten, de meerderheid; ook in de Vroedschap, die in den loop van het vorige jaar omgeslagen was en niet langer voor den patriotschen Pensionaris tegen Burgemeesteren partij trok, waren de aristocraten meester van het terrein. Het gevolg was dat deze zich gereedmaakten van Amsterdam uit tegen het democratische drijven der Pensionarispartij in de Staten den kamp aan te binden. De onderhandelingen met den Prins werden uiterst omzichtig voortgezet: de aristocraten vreesden evenzeer eene Oranjegezinde reactie als de volvoering van de democratische revolutie: „La peur d'être entraîné trop loin par les chauds partisans du Prince, inspira une extrême circonspection à ses nouveaux amis", schrijft van Hogenorp 2). Maar Dedel had in zijn spel geen rekening gehouden met de ultra-patriotsche gezindheid van de talrijke door hunne leiders op uitmuntende wijze georganiseerde democraten onder de Amsterdamsche burgerij. Bij de eerste gelegenheid de beste dat er in de Vroedschap over eene kwestie beraadslaagd werd, die den patriotten ter harte ging, den 20^{en} Februari, toen de zaak der vermeerdering van het Haagsche garnizoen door de detachering aldaar van

1) Men vergelijke voor dit geslechte en het volgende: Dr. H. T. Colenbrander, De Patriottentijd.

2) G. K. van Hogenorp, Gedenkschriften, II, p. 12.

het corps van den Rhijngraaf van Salm, in behandeling genomen werd, omsingelden zij het stadhuis en dwongen zij den Raad de inwilliging van hunne eischen af. De Vroedschap liet zich echter door dit optreden niet terroriseeren; een maand later, den 23^{en} Maart werd door de Staten op voorstel van Haarlem het besluit genomen om te onderzoeken in hoe verre aan 't volk invloed op de regeering kon gegeven worden, terwijl de 30^e Maart werd bepaald tot het benoemen van de commissie van onderzoek. De patriotten wilden deze commissie uit 8 leden doen bestaan en verlangden dat Abbema er in benoemd zou worden. De Vroedschap stemde hierin toe, maar besloot tevens den 29^{en} Maart de deputatie der stad in de Staten, die uit de beide patriotsche Pensionarissen bestond, met 3 aristocratische Vroedschappen, Mulman, Munter en van der Goes, te versterken. Den volgenden dag overstemden daarop deze drie hunne mede-afgevaardigden van Berckel en Visscher, waarna met eene meerderheid van ééne stem — die van Amsterdam — in de Staten het besluit doorging om, in plaats van de commissie van 8 er eene van 19 leden te benoemen, waarin Abbema en de Haarlemsche patriot van Dam wel zitting kregen, maar die overigens uit louter aristocraten bestond, die het voorstel van Haarlem vijandig gezind waren. De verontwaardiging der Amsterdamsche patriotten over het „verraad” van de Vroedschap kende geen perken. Wilde zij niet goedschiks naar den wil des volks handelen, dan moest er geweld gebruikt worden: er werd besloten door afzetting van een aantal Raden der democratische minderheid het liefst in handen te spelen. Er ging een maand over heen vóór de „burgerconstitueerden”, die zich inderhaast hadden opgeworpen, en de schutterij het met de patriotsche regenten over de remotie eens konden worden. Eindelijk gingen zij er den 21^{en} April toe over: 9 Vroedschappen werden afgezet, en de Raad werd zoalang in het stadhuis geblokkeerd, tot hij aan dezen maatregel zijn zegel gehecht had. Op het laatste oogenblik zouden Dedel c.s. de remotie nog hebben kunnen verhinderen door de hulp van de Oranjegezinde „bijltjes” te aanvaarden, maar zij schrikten terug voor den prijs, dien deze voor hunne medewerking verlangden: algeheel herstel van den Prins in al de hem in 1766 toegekende rechten. Negen aristocratische leden der Vroedschap, waaronder de Oudburgemeesters Elias, Huydecoper en Faas, protesteerden tegen de remotie, die zij als „inconstitutioneel, onwettig, nul en van onwaarde” beschouwden, en teekenden den 7^{en} Mei, op welken dag de Raad uit eene hem door de patriotten aangeboden nominatie 9 nieuwe Raadsleden in de plaats der gerooveerden verkoos ¹⁾, tegen deze onwettige handeling schriftelijk protest aan. Met de onwettige Raden wilden de aristocraten niet samenweiken; daarom besloten zij zich voortaan van bijwoning van de vergaderingen der Vroedschap te onthouden. Hunne desertie gaf den patriotten vrij spel: den 5^{en} Juli voltooiden deze hunne zegepraal door ook de

1) Hoe weinig waarlijk democratische zin er, ondanks al hun geschetter, bij de leiders van de revolutionaire beweging van 1787 te bekennen is, blijkt o. a. uit de namen dezer nieuwe Vroedschappen. Van de negen nitverkorenen des volks, die aldus in den Raad zitting kregen, behoorde een 6-tal tot den regentenstand, n.l.: Mr. J. P. Farret, gehuwd met eene juffr. Graafland, J. Ph. du Quesne, wiens moeder eene Vakkenier was; Mr. N. Asschenbergh, zwager van Burgemeester Willem Backer; Mr. J. A. de Roth, schoonzoon van Burgemeester Pieter Cornelis Hasselaer; B. Ort, lid van eene voornamte regentenfamilie; Mr. H. Weveringh, zoon van een Schepen en Raad en stiefzoon van den Pensionaris van Berckel. Op de nominatie stonden o. a. nog: een zwager van den ontslagen Raad Cornelis Munter, een zoon van Burgemeester Gerard Nicolaasz. Hasselaer en een broeder van Burgemeester Quirijn Wilhelms van Hoorn.

Burgemeesters Dedel en Beels op zijde te zetten en hen door Mr. Joan Geelvinck en Mr. Willem Backer te vervangen.

In de stad woedde de burgeroorlog; in 't laatst van Mei geraakte het patriotsche gemeen in beweging: aangemoedigd door de passieve houding van de patriotsch-gezinde schutterij, trokken plunderende beiden door de stad, die de huizen van enige Oranjeklanten en van de Burgemeesters Rendorp en Beels vernielden. Een aanval van het „Oranjevee" op het huis van den patriotschen apotheker Steffens op 't Kattenburgerplein deed de „Keezen" wraak nemen door de bestorming, verovering en plundering van het eiland Kattenburg, de wijk der Prinsgezinde „bijljes". Burgemeester Elias, wiens huis ook bij 't oproer bedreigd werd, was naar zijne buitenplaats in 't Gein uitgeweken en schreef vandaar den 31^{en} Mei aan zijn collega Huydecoper, die zich te Maarsen op „Goudesteyn" geborgen had: „Ik ben ten 2 uren vandaag weder buiten gekoomen, wel te vreden dat ik my buiten 't moord- en roofhol bevinde" 1). Toen de zomermaanden aanbraken verlieten alle aristocraten de stad.

Het is niet te verwonderen dat in deze dagen van geweldige gisting enkele heethoofden van de patriottenpartij het voornemen opvatten ook de Correspondentie te vernietigen. In Juli, kort vóór de remotie van de beide aristocratische Burgemeesters, dienden Mr. Joan Geelvinck, Lodewijk Hovy en Matthijs Ooster bij den President-Burgemeester hun ontslag als leden der „Conventie" in, met overlegging van een voor de beide eerstgenoemden eensluidend „declaratoir". Hovy verklaarde o.a. in het zijne, dat hij indertijd tot de „Pointen van Ordre" was toegetreden, „omdat hy die conventie alstoen beschoude als opgerigt, zo om de te groote influentie van den Stadhouder op de regenten te beteugelen, als om alle brigues & partyschappen onder de leden deezer Stadsregeering voor te komen, vermits ieder der regenten, van d' oudste af, door middel van die conventie op zijn beurt van d' agrémenten en voordeelen der regeering konde jousseeren". „Dag", ging hij voort, „d' ondervinding heeft hem, helaas! doen zien, hoe schandelijk men deeze conventie, vooral zedert enige jaaren, misbruikt heeft, om d' ongeschikste personen in d' ambten & commissien in te dringen, alleen omdat zy d' oudste in rang waaren, zonder agt te geeven of er enige wetten, privilegiën of ordonnancien van Staat obsteerden & of het moreel en politicq gedrag van zulke Heeren dezelve tot zulke ampten & commissien verkiesbaar maakten. 't Gevolg van zulk een despotique handelwyze is dan ook geweest, dat de burgery, ziende dat zy onder eene volstrekte aristocratie & familleregeering van enige weinige der oudste leden van de regeering door middel van die misbruikte conventie vervallen was, zig heeft regt verschaf, & door de door haar gedaane remotien van diverse leden deeser Stadsregeering deese met zulke heilzame oogmerken geïntroduceerde, dog door misbruik schaadelijk geworden zijnde conventie metterdaad vernietigd & voor 't vervolg geheel impracticabel gemaakt heeft" 2). Er zullen in de vergaderingen van de Correspondentie toen heel wat harde woorden gevallen zijn; de officieele notulen doen er echter het zwijgen toe en stappen met waardigheid over het in dit jaar voorgevallene heen: „In

1) Brief, voorkomende in het Dagboek van Huydecoper.

2) Gen.-archief te Amsterdam, Portef. „Missien van verschillende regeeringsleden".

het begin van het jaar 1787 is wel vergadering van 10^{en} 1) geweest, maar de oneenigheden, die toen reeds zeer hoog gerezen en, in den loop van dat jaar, tot het toppunt gekomen waren, hebben veroorzaakt, dat er gene aantekening van het voorgevallene en geresolveerde gehouden is²⁾.

Het optreden van den Koning van Pruisen, die gewapenderhand genoegdoening eischte voor de belediging, zijne zuster Prinses Wilhelmina den 28^{en} Juni bij Goejanvervelleshuis door de patriotten aangedaan, brácht in September het patriotsche bewind in Holland ten val. Op aandrang van de democraten toonde de Amsterdamsche patriottenregeering zich aanvankelijk geneigd de stad tegen de Pruisen te verdedigen. Maar weldra zagen zij het hopelooze van hun verzet in; kort nadat het Pruisische leger Amsterdam aan de landzijde had ingesloten, legden de onwettig aangestelde Burgemeesters en Vroedschappen hunne ambten neer, en kwamen Dedel en Beels benevens de vóór vijf maanden geremoveerde Raden en hunne sedert April uit de Vroedschap afwezige collega's en medeleden der aristocraten-partij weder ten stadhuisse op.

De aristocraten voelden zich geïsoleerd. Het was in de laatste jaren duidelijk aan 't licht gekomen, dat zij geen partij vormden, maar een stand, met eigen belangen, waarvoor zij anderen niet warm konden maken en met pretentien, die geen erkenning meer vonden. Het ontbindingsproces, waarvan de scherpsziende Cornelis Pietersz. Hooft twee eeuwen te voren het verloop voorzien had³⁾, was zijn laatste stadium ingetreden. De onbesuisde pogingen der democraten om in de verouderde, rotte toestanden verbetering te brengen, hadden tot niets dan verwarving en burgerkrijg geleid: het was te verwachten dat de thans herstelde Oranje-partij den patriotten het werk uit handen zou nemen en, met meer beleid te werk gaande, de gebreken van den aristocratischen regeeringsvorm zou zoeken en doorhelpen door grondige wijziging van het personeel van den regentenkring en door beperking van diens almacht. Van de patriotsche regenten werd een 6-tal — de Vroedschappen van Leyden, Albema, Hovy en Bicker, leden van het Amsterdamsche defensiewezen, en de beide Pensionarissen van Berckel en Visscher, — reeds den 10^{en} October op verlangen van de Prinses afgezet; een, Mr. Daniel Hooft Danielsz., werd den 1^{en} November op eigen verzoek ontslagen, en de rest stond door Willem V, die daartoe den 31^{en} October door de Staten van Holland gemachtigd werd, geremoveerd te worden. Maar ook de aristocraten, die zich tot op 't laatste oogenblik zoo afkeerig betoond hadden van eene nauwere aansluiting bij de Prinsgezinden, waren op hun val voorbereid. Toen Burgemeesteren in 't begin van November besloten hadden Huydecoper en Elias naar den Haag te zenden om over enkele punten, rakende de ophanende zijnde remotie, nader met den Prins en de Prinses te beraadslagen, gaf de Hertog van Brunswijk, de commandant van de Pruisische troepen, hun in bedenken de beide Heeren niet zonder eene schriftelijke opdracht te laten vertrekken, daar er in den Haag geruchten liepen, dat ook zij beiden, benevens Dedel en de Oudschepen Joan Graafland Pietersz., van hunne ambten zouden ontslagen worden, zoodat zij door hunne reis

1) Zie hiervóór, p. CLVII, bovenaan.

2) Notulen der Correspondentie, p. 77.

3) Zie hiervóór, p. LVII

den schijn op zich zouden laden dit gevaar te willen afwenden ¹⁾. Moesten zij vallen, dan wilden de aristocraten met cere vallen. Tot niet de minste concessie aan den Stadhouder ten opzichte van hunne stedelijke aangelegenheden waren zij bereid om hunne positie te redden. Tegen hunne onverschrokkenheid was de weifelende, door de gebeurtenissen der laatste jaren moreel diep geschokte Willem V niet opgewassen. Niet alleen bleek er zijnerzijds geen sprake te zijn van hunne afzetting, maar zelfs gaf hij hun alles toe: vervanging der af te zetten regenten door lieden, die aan Rendorp en Dedel c. s. niet al te onaangenaam waren, behoud van de tegen hem gerichtte Correspondentie, verkiezing door den Stadhouder van de door Burgemeesteren aanbevolen kandidaten tot Schepenen. Bovendien werden de Burgemeesters Dedel, Hasselaer, Rendorp, Huydecoper en Elias, de aanvoerders der aristocraten, door den Prins nog speciaal bedacht: aan ieder van deze Heeren liet hij n.l. de beschikking over één der door de remotie opengevallen ambten.

Op zulk eene meegaandheid hadden de regenten niet durven rekenen. Hoewel zij zich groot hielden, hadden zij gevreesd, dat de Stadhouder in alle geval van de gunstige gelegenheid gebruik zou maken om in de stedelijke constitutie in te grijpen, ten einde zich meer invloed op de keuze der regeeringsleden te verzekeren. Burgemeester Huydecoper, die met zijn ambtgenoot Elias den 8^{en} November naar den Haag gegaan was, teekende 10 November in zijn dagboek op: „De Secretaris Royer ²⁾ verzeekerde hun (d.i. den beiden Burgemeesteren) nog deezzen avond, dat er by het Hof alle goede dispositie was om de zaken te Amsterdam na de zin der regeering te schicken, vragende of men ook nog iets ten dien opsigte voor te dragen had: waarop men hem de zaken van de stadt recommendeerde, vooral om dog te effectueeren, dat de Vroedschap by hare regten en privilegien [zou blijven] om hare eygene leeden, door de doodt of bedanken vaeerende, zelfs te verkiezen” ³⁾. Maar zoo'n vaart zou 't niet loopen. Den 30^{en} November verschenen de gemachtigden van den Stadhouder tot de remotie des morgens „op het Stadhuys, en werd het werk der aanstelling van de nieuwe regenten en continuatie der oude, met weynig omslag en eenvoudig en stil verrigt” ⁴⁾. Twee nieuwe Burgemeesters: Mr. Jan van de Poll en Mr. Matthijs Straalman, werden door Zijne Hoogheid benoemd en voorts één nieuwe Schepen en 17 Vroedschappen. Geremoveerd werden ⁵⁾: vooreerst de oude Burgemeester Henrik Hooft Danielsz. met al zijne bloed- en aanverwanten, n.l. zijne vijf neveu's: Mr. Daniel Hooft van Vreeland Gerritsz., Mr. Daniel Hooft Danielsz., de zwakhoofdige Mr. Daniel Hooft Willemsz. en Mr. Cornelis van der Hoop Gijsbertsz., alle Raden, en Matthijs Ooster, Oudschepen. Verder: Burgemeester Quirijn Wilhelm van Hoorn met zijne twee neven: Adriaan Pompeus van Leyden en Mr. Gerrit de Graeff, beide Raden, en „ijn achterneef Pieter Constantijn Nobel, Oudschepen. Dan: Burgemeester Joan Geelvinck, die een zwager was van Daniel Hooft van Vreeland, alsook Burgemeester Willem Backer met zijn cousin Balthasar Elias Abbema. Nog Mr. Willem Boreel, Raad, en zijn cousin Mr. Diderik Johan

1) Dagboek van Burgemeester Jan Elias Huydecoper van Maarseveen over 't jaar 1787, i. d. 7 November (Gem.-archief te Amsterdam).

2) Mr. Alexander Hieronimus Royer, Secretaris van Gecommitteerde Raden.

3) Dagboek Huydecoper, i. d. 10 November 1787.

4) *Ibid.*, i. d. 30 November 1787.

5) Voor een deel waren de hier genoemde Heeren reeds in October ontslagen. Zie vorige bladzijde.

van Hogendorp, Oudschepen; Mr. Matthias Temminck; en Mr. Jan de Witt, cousin van Gerrit de Graeff. Welk eene verdeeldheid het patriotisme in den boezem der regentenfamilien gezaaid had, blijkt uit de namen der overige ontslagenen. Lodewijk Hovy en Mr. Jacob Anthony de Roth waren schoonzoons van Burgemeester Pieter Cornelis Hasselaer; Mr. Reinier Leendert Bouwens een schoonzoon en Mr. Cornelis van Lennep en Mr. Jan Bernd Bicker neveu's van Burgemeester Jan van de Poll; Hendrik Maurits van Weede een neveu van Burgemeester Matthijs Straalman. Van de reeds genoemden was Joan Geelvinck — wiens schoonzoon Albertus Cornelis Schuyt tot de na de remotie door Willem V nieuwbenoemde Vroedschappen behoorde — een neveu van Burgemeester Jacob Elias Arnoudsz., en Mr. Willem Boreel een cousin van diens ambtgenoot Willem Gerrit Dedel.

De benoeming der beide nieuwe Burgemeesters geeft weer een staattie van de zonderlinge, tweeslachtige politiek, door Willem V doorgaans gevolgd. Om twee Burgemeesters te kunnen benoemen moesten er eerst twee vacatures zijn, hoewel er door de remotie van slechts één regeerenden Burgemeester, Henrik Hooft Danielsz., ook maar één Consulaire zetel open zou vallen. Daarom werd Beels vanwege den Stadhouder aangezocht om zijn Burgemeesterschap te willen inruilen tegen de commissie in de Geëmitteerde Raden, om zoo de gelegenheid te hebben de plaats, aldus in Burgemeesterskamer vrijgekomen, te vervullen. Beels, die „thans op het groote ampt zat, hetgeen (hij) dan zoude moeten laten vaaren" 1), had niet de minste lust om op het voorstel van den Prins in te gaan. Toch liet hij zich door de dringende vertoogen van het Hof en door de belofte, dat het bewuste „grootte ambt" door den nieuwen Burgemeester aan hem of aan zijn zoon zou worden afgestaan, eindelijk overhalen om zijn ontslag als Burgemeester aan te vragen 2). Zoo waren dus twee zetels opengekomen. De eene werd ópgedragen aan Mr. Jan van de Poll, een der voornaamste handelsmannen aan de Amsterdamsche beurs, die in 't geheel niet als Oranjevriend te boek stond 3) en zelfs in zijne jonge jaren in 1748 tegelijk met zijn vader, den Burgemeester Harman Henrik van de Poll, door Willem IV als Schepen geremoveerd was 4). Deze benoeming scheen bedoeld te zijn als eene rehabilitatie van deze te Amsterdam in regentenkringen in hoog aanzien staande familie en maakte daar onder de overige regenten een zeer goeden indruk. Eene geheel tegenovergestelde uitwerking echter

1) D. w. z. dat het recht van benoeming tot het eerste openvallende „grootte ambt", waarvan de begeving aan Burgemeesteren stond, hem bij loting toegevallen was en hij dit voordeel bij afstand van zijn Burgemeesterschap verliezen zou.

2) Dagboek Huydecoper, i. d. 18, 10, 28 November 1787.

3) Meer Oranjejiedle dan Jan van de Poll legden zijne beide neven aan den dag n. l. Aegidius van de Poll, die in 1792 Burgemeester werd, en Mr. Pieter van de Poll, Commissaris, respectievelijk zoon en kleinzoon van den in 1751 door Willem IV tot Bailly van Amstelland benoemden ex-Burgemeester Pieter van de Poll, een oom van Jan van de Poll. Evenals diens neveu de Schepen Mr. Harman van de Poll Harmansz., sloten zij zich na de restauratie van den Prins bij de Oranje partij aan en behoorden zij tot de mede-oprichters (1 April 1788) van het Oranje-genootschap te Amsterdam, welks motto luidde:

„De Zucht voor 't Vorst'lijk Huis, voor Kerk en Vaderland,

Is hier het Schilbhoeth, de staele Liefde-bandt".

(Continuatie-Boek van 't Oranje-genootschap 1789—1794. Gem.-arch. te Amsterdam).

4) Hier zij nog opgemerkt, dat de bet-overgrootvader van Mr. Jan van de Poll: Burgemeester Jan van de Poll, in 1672 door Willem III geremoveerd was, en diens vader, de Schepen en Raad Harmen Gijbertsz. van de Poll, tot de door Maurits in 1618 ontslagenen behoorde.

had de gelijktijdige benoeming van Mr. Matthijs Straalman tot den tweeden Burgemeesterszetel. Straalman, „de renegaat”, die, als eerzuchtig jong advocaat, veertig jaren tevoren, enkele dagen vóór zijne aanstelling tot Schepen en Raad door Willem IV, de doopsgezinde gemeente vaarwel had gezegd om tot de Staatskerk over te gaan, was de laatst overgeblevene der gehate „achtenveertigers”. Door de Conventie van 1752 uit de regeering gedrongen, had hij zich sedert met zijne Vroedschapsplaats, die hem niet ontnomen kon worden, moeten vergenoegen. Dat deze man, die het bovendien gewaagd had te verklaren alleen dan de benoeming tot Burgemeester te zullen aanvaarden, indien de Correspondentie vernietigd werd ¹⁾ — een eisch, dien hij wel moest laten vallen toen Willem V hem niet steunde — den eerezetel beklimmen moest, was den Amsterdamschen regenten een slag in 't gezicht. „Dat de zaak der regeering in Uwe stad hoe eer so beter op eenen vasten voet gebragt worde is wenschelijk”, schreef het lid der Utrechtsche Ridderschap, Balthazar Constantijn van Lijnden, aan zijn neef, Burgemeester Huydecoper, „dog seer grote verandering sonder de hoogste nootsakeijkheit te maken, en vooral het aanstellen van Straalman tot Burgemeester, komt mij een seer verkeerde operatie voor, die in posterum geen goed effect doen kan” ²⁾.

Onder de nieuwe Raden waren weinige echte Oranjegezinden: de schoone gelegenheid om de plaatsen, door de remotie in de Vroedschap opengekomen, met zijne eigen aanhangers te bezetten, — al had hij die ook buiten den regentenstand moeten zoeken — liet de Stadhouder ongebruikt voorbijgaan. Zijn voornaamste zorg was de aristocraten te believen. Zoo kregen in den Raad zitting: de Schepenen Mr. Nicolaas Warin Antonisz., zwager van Burgemeester Dedel, Pieter Cornelis Hartsinck, neveu van Burgemeester Hasselaer, en Mr. Samuel van der Muelen, achterneef van Burgemeester Huydecoper; ook: de Commissaris Albertus Cornelis Schuyt, neveu van Burgemeester Rendorp ³⁾. De beide nieuwe Burgemeesters werden evenmin vergeten: de Schepenen Mr. Jan Wolters van de Poll, neveu van van de Poll, en Mr. Gerrit Corver Hooft, neveu van Straalman, erlangden beiden mede een zetel in de Vroedschap. Tot de nieuwbenoemde Raadsleden behoorden verder: de Schepenen Mr. Jacob van Collen, Mr. Willem Cornelis Backer en Mr. Adolph Willen Tersmitten; dit drietal, dat met de aristocraten onder één deken gelegen had en door zijne toetreding tot de Correspondentie scheen gebroken te hebben met het Prinsgezinde verleden van zijne vadersen, werd door den Stadhouder zuiver genoeg geacht in de Oranjeleer om op bevordering tot Raad aanspraak te mogen maken. Een onvervalschte Oranjeklant: de Schepen Mr. Jan Caspar Hartsinck Cornelisz., die, als lid van het beroemde Engelschgezinde bankiershuis Hope & Co., te Amsterdam voor eene organisatie van de Prinsgezinden geijverd had, werd door zijne aanstelling tot Vroedschap naar verdienste beloond. De overige nieuwbakken Vroedschappen dankten hunne benoeming aan het feit, dat zij door de hoofden der aristocraten „fatsoenlijk” genoeg daarvoor geacht werden. Het waren

1) Dagboek Huydecoper, i. d. 29 November 1787.

2) Brief, voorkomende in 't Dagboek van Huydecoper.

3) Behalve aan deze vier Burgemeesters meende Willem V ook aan hun ambtgenoot Jacob Elias Arnoudsz. een gunstbewijs te moeten verleen: diens achterneef Mr. Pieter Elias benoemde hij 15 November 1787 tot Bailhuw van Anstelland. Een broeder van dezen, Mr. David Willem Elias, schoonzoon van Burgemeester Nicolaas Faas, werd den 27^{en} November d. a. v. Pensionaris.

de Schepenen: Mr. Johannes Cyprianus van Ewijck, die bedankte, Everard Adriaan van Muyden en Jan Jacob van Herzele; voorts twee Commissarissen: Gilles du Quesne en Mr. Adriaan Danker Valckenier, waarvan de laatste tevens door den Prins tot Schepen benoemd werd; en ten slotte drie handelsmannen, de eenige, die niet tot den regentenkring behoorden: Hendrik Willem Cramer Jan Ludolfsz., koopman op Spanje, — wiens vrouw aan deze onderscheiding niet vreemd was ¹⁾, — Joan Hodshon, voornaam handelaar op „de West en Nieuw-Engeland”, en Eduard 't Hoen, die in granen en Spaansche wol handel dreef. Deze allen waren lieden van weinig beteekenis, die zich nooit door bijzondere Oranjefleke onderscheiden hadden.

De Amsterdamsche regenten konden over den afloop van de regeeringsverandering tevreden zijn; de Stadhouder had te hunnen opzichte eene lankmoedigheid betoond, die algemeen verbazing wekte. De Pruisische gezant kon zelfs niet nalaten er den Prins zijne verwondering over te betuigen; het antwoord, dat hij van Willem V ontving, geeft den sleutel tot diens onverklaarbare gedrag: „le Prince a été d'assez bonne foi, pour m'avouer que cette balance du pouvoir était nécessaire pour brider les entreprises, qu'un Stadhouder ambitieux pourroit former aux dépens de la liberté et de l'indépendance de la République” ²⁾. Eene merkwaardige verklaring van de zijde van hem, die pas door de overmoedige regenten vernederd, in den hoek gedrongen en aan den rand van den ondergang gebracht was! Aan deze overweging zal in deze dagen ook de jammerlijke houding van den Stadhouder ten aanzien van de Correspondentie wel te wijten zijn. Den 18^{en} November 1787 hadden 's Prinsen gemachtigden tot de remotie, Bentinck en Merens, bij Burgemeester Dedel aangedrongen op het vernietigen der Conventie, „dog de oudste Heeren, daarover besogneerende, begrepen dat het point der conventie niet kon worden toegegeven, maar domesticq moest blijven en door de regeering na goedyinden behandelt” ³⁾, welk besluit, dat gansch niet naar onderwerping smaakte, door Dedel aan de Commissie overgebracht werd. Ook bij de aanstelling der nieuwe regenten, op den 30^{en} November, waren de Commissarissen van den Prins nog eens op de zaak teruggekomen: „By deze aanstelling hadden de voorsz. Commissarissen uit naam van Z. D. H. gecommuniceerd, dat het Hoogstdenselven aangenaam zoude zijn, dat de bekende punten van ordre voortaan als niet meer exteerende beschouwd wierden” ⁴⁾. Tot meer dan dezen bescheiden wenk waren de Commissarissen niet bevoegd, en zelfs zou deze verklaring van de Commissie later door den Prins gedesavoueed zijn, zoo hij het maar gedurfd had. In de „Tienen” werd, 11 Januari 1789, door Burgemeester Dedel geopperd „of het niet nodig zou zijn, een einde te maken van den twyfelachtigen toestand der punten van ordre. Doch is by alle de andere leden begrepen, dat, dewijl Zyne Hoogheid aan de Heren Burgemeesteren Hasselaer en Rendorp gezegd had, dat hoezeer Hoogstdeselve noch niet konde

1) Men zie de schotschriften uit dien tijd, o.a. in de collectie „Personalii” in 't Gen.-archief te Amsterdam.

2) Dr. Theod. Jorissen, De overgave van Amsterdam in Januari 1795, p. 13.

3) Dagboek van Huydecooper, i.d. 18 November 1787.

4) Notulen der Correspondentie, p. 77. — De notulen vervolgen aldus: „De meeste leden der regeering, die gem. punten van ordre hadden aangenomen, nochtands begrypende, dat het welzijn der stad en deszelfs regeering vereischen, dat gem. punten in wezen bleven, hadden Burgemeesteren zulks aan den Heer Stadhouder meermalen onder 't oog gebragt en Hoogstdezelve van dese gedagten niet alleen gevonden, doch door omstandigheden wederhouden van zich daarop final te verklaren”.

komen tot het goedkeuren van gemelde punten van ordre, tegen het gezegde van Hoogstdeszelfs Commissarissen aan, Z. H. nochtands raadde met de schikking met betrekking tot de regering naar gewoonte maar voort te gaan; dat men derhalven vooralsnoch daarin niets behoorde te doen, te minder daar, door de verkiezing van den Heer [Mr. Fredrick] Alewijn tot Burgemeester, mogelijk twee jaren zouden verlopen eer er geschil zou kunnen ontstaan over dengenen, die alsdan zoude moeten verkoren worden" ¹⁾). De halfslachtige toestand der Correspondentie, officieel niet, officieus wel goedgekeurd door den Stadhouder, — Dedel, die den 16^{en} December 1787 daarover met den Prins gesproken had, verklaarde, dat „Z. Hoogh. alleen verlangde, dat er geene uytsluytingen zouden plaats hebben en dat Burgemeesteren by de verandering der regceering hem telkens kennis gaaven (zooewel) van de nieuwe Burgemeesteren die men zoude willen eligeeren, als van Schepenen" ²⁾ — heeft waarschijnlijk tot 1795 geduurd ³⁾).

De jaarlijksche regeringsveran lering werd in 1788 en 1789 evenals gewoonlijk in de Correspondentie bedisseld, en hoewel geen der door Willem V in 1787 nieuw benoemden nog tot de „Punten van Ordre" toegeleten was, hechte de Stadhouder aan de door haar gemaakte schikkingen zijne volle goedkeuring ⁴⁾). Het was dus voor de mannen van 1787, zoo zij op den duur niet bij de leden der Correspondentie achter wilden komen te staan, een onvermijdelijke noodzakelijkheid tot de anti-Oranjegezinde Conventie van 1752 toe te treden: de Stadhouder zelf dwong hen er toe! De Burgemeesters Jan van de Poll en Matthijs Straalman, welke laatste twee jaren geleden tevergeefs gepoogd had de Correspondentie door den Prins te doen ontbinden, gaven het voorbeeld. Den 19^{en} Februari 1789 boden zij den President-Burgemeester Pieter Cornelis Hasselaer aan, om „zo als hun Ed. zelden, met communicatie van Z. D. H. mede tot de punten van ordre te accedeeren" ⁵⁾); in de vergadering der Tienen, den volgenden dag gehouden, werd van hunne toetreding nota genomen. In December van 't zelfde jaar volgden alle andere nieuwe regenten van 1787 het voorbeeld der beide Burgemeesters: den 23^{en} December werd door Burgemeester Hasselaer en den Schepen Egidius van de Poll „gecommuniceerd dat alle de leden der regering, die de punten van ordre nog niet hadden aangenomen, zich thands by H. Ed. hadden aangeboden, de punten gelezen, de gewone belofte gedaen hadden. Waarop de Heeren Burgemeesteren verzogd zijn te zorgen, dat de namen van die Heeren in dezelfde orde en rang, als H. Ed. in de regering bekleeden, op de lijst van de leden der punten van orde aange tekend worden" ⁶⁾). De Schepenen Mr. Adrianus Danker Valkenier en Anthony

1) Notulen der Correspondentie, p. 83.

2) Dagboek van Huydecoper, id. 10 December 1787.

3) De notulen der Correspondentie eindigen wel met 5 Januari 1791, maar er is geen reden om aan te nemen, dat de „Punten van ordre" toen opgeheven zijn; immers blijkt er niets van uit de notulen. O. d. werd Rendorp na zijn overlijden 3 Oct. 1792 als Burgemeester opgevolgd door den oudsten Oudschepen in de Correspondentie: Aegidius van de Poll.

4) In de Tienen in Januari 1789 werd door Burgemeesteren in zake de electie der nieuwe Schepenen medegedeeld: „dat Z. H. had aangenomen de getuttelde Heren uit de nominatie te verkiezen; ende voorts deszelfs genoegen getoond over de andere schikkingen der regering, die Hoogstdenzelven zo vriendelijk wierden medegedeeld" (Notulen der Correspondentie, p. 85).

5) *Ibid.*, p. 87, 88.

6) *Ibid.*, p. 90.

Bruyningh hadden reeds vroeger verzocht om tot de Correspondentie toegelaten te worden. In de vergadering van Tienen van 11 Januari 1789 deelde Burgemeester Hasselaer mede: „dat, even gelijk de Heer Schepen Valekenier in 't voorgaande jaar, nu onlangs de Heer Schepen Bruyningh zich aan hem had geadresseerd om tot de pointen van orde te worden geadmitteerd; dat hy, Heer Hasselaer, aan gemelde Heren had gezegd: dat, hoezeer wegens het al of niet bestaan van die pointen met Z. H. noch gene schikking gemaakt was, en Z. E. derhalven die Heren in de pointen van orde niet kon ontvangen, Z. E. toch hunne namen met den datum hunner aanbiedingen zou aantekenen en intusschen verwagten, dat de Heren met de Heren Burgemeesteren in de schikkingen voor de regering, die door H. E. G. A. zouden voorgesteld worden, zouden concurreeren: 't geen door hun Ed. na lecture der pointen van orde is aangenomen" 1). De nieuwe Oranjegezinde leden der Correspondentie hadden van de zijde van hunne mede-leden niet op veel voorkomendheid te rekenen. Zelfs aan den presideeerenden Burgemeester Straalman, die bij den Stadhouder in blakende gunst stond, werd door de meerderheid der Tienen zijn verzoek om zijn jongsten zoon, Mr. Anne Willem Straalman, den Drossaard van Cuylenburg, „op de nominatie van 14^{en} te laten brengen, om vervolgens door Z. D. H. tot Schepen te worden verkozen", den 5^{en} Januari 1791 geweigerd, om reden dat „gemelde Heer Straalman . . . sedert versecheidene jaren met zyne vrouw en kinderen buiten deze stad woonagtig was geweest, zonder in dezelve zijn domicilium te hebben laten aanteekenen" en derhalve verplicht was „van nu af aan alhier gedurende zeven aaneenvolgende jaren stadelijk te wonen" 2).

Naar den uiterlijken schijn te oordeelen was de verzoening tusschen de regenten en Willem V volkomen, en waren zij van weerszijden, — nu de gebeurtenissen der laatste jaren hun geleerd hadden hoe eene onderlinge aansluiting van beiden een hoofdvreischte was om hun gemeenschappelijken vijand, de democratie, met vrucht te kunnen bestrijden, — eindelijk tot de zoo lang ontbeerde en voor eene geregelde werking van de staatsmachine onmisbare overeenstemming geraakt. De Stadhouder had de regenten in hunne oude voorrechten hersteld en deze gesanctioneerd; wat konden zij meer verlangen? Toch werden zij door de restauratie niet bevredigd. Naast den Prins had de Raadpensionaris van der Spiege^l het roer in handen gekregen. In eigenzinnigheid en stijfhoofdigheid gaven deze beiden elkander weinig toe. Naar hun eigen goedvinden leidden zij de buitenlandsche politiek; hadden de patriotten door Fransche hulp het hoofd boven water willen houden, na 1787 was nauwe aansluiting bij en slaafsche navolging van Engeland het hoofdmotief van onze staatkunde geworden. Te Amsterdam wekte deze voor den handel hoogst nadeelige politiek ergernis en verzet. Maar Amsterdam werd niet meer geraadpleegd; Willem V en zijne raadslieden lieten de stad links liggen en beslisten in alle belangrijke kwestien buiten haar om. Burgemeesteren, die in den aanvang van den patriotentijd over het lot van den Staat beschikt hadden, werden thans van alle beleid der zaken verstoken gehouden. Op hunne adviezen werd niet gelet; de handel klaagde, maar vond geen gehoor. Zoo stonden de zaken toen in 1793 de oorlog met Frankrijk uitbrak, die Willem V zich door het roekelooze en onoordeelkundige

1) Notulen van de Correspondentie, p. 84.

2) Ibid., p. 91 en vlg.

navolgen van Englands houding ten opzichte der Fransche revolutionnaire regeering; op den hals gehaald had. Het deelnemen aan de krijgsoperatiën der Oostenrijksch-Engelsch-Pruisische coalitielegers kostte schatten gelds; al spoedig moest de Republiek uitzien naar middelen om het tekort in de financiën aan te vullen. Alleen Amsterdam kon in dezen nood bijspringen; de Amsterdamsche beurs weigende evenwel hardnekkig allen bijstand aan eene regeering, die hare belangen verwaarloosde. Het mocht den Raadpensionaris niet gelukken daar eene enkele leening geplaatst te krijgen; daarmede was het lot der Republiek beslist. Deze ongunstige uitkomst was voor een goed deel te wijten aan den onwil der patriotsch-gezinden, wier aantal ondanks de strenge vervolgingen, waaraan zij na het herstel van den Prins blootgesteld waren, door ijverige propaganda voortdurend aangroeide en die onder de voorname kooplieden en bankiers zeer vele aanhangers telden. Duizenden democraten hadden uit vrees voor het reactionaire optreden der overwinnaars van September 1787 naar het buitenland, — voornamelijk naar Brussel en naar Parijs, — de wijk genomen. Te Parijs hadden zij de revolutie medegemaakt en hunne geestdrift voor de zaak van „de rechten van den mensch” deelden zij aan de in Nederland achtergebleven broeders, met wie zij in geregelde verbinding stonden, mede. Uit de rijen der bannelingen was het „Légion Batave” samengesteld, dat onder de vanden der Conventie tegen de Republiek optrok, in de hoop mede te kunnen werken tot de vrijmaking der „Bataafsche natie” van het Stadhouderlijke „juk” en van de overheersching der aristocratische „tirannen”.

In 1794 brak voor de patriotten de dageraad der verlossing aan: Pruisen trad uit de coalitie, Oostenrijk trok zijne troepen van de grenzen der Republiek terug, en toen ook het Engelsche leger, onder den Hertog van York, aanstalten maakte om zich naar het Hannoverse te retireeren, lag de Staat, wiens eigen troepenmacht te gering was om eenigen weerstand te kunnen bieden, voor een vijandelijken inval open. Op 't laatste oogenblik knoopte de regeering, nu het bleek dat Engeland haar aan haar lot overliet, met Frankrijk onderhandelingen aan en deze zouden, naar de vredelievende stemming die onze gezanten te Parijs aantroffen te oordeelen, binnen kort tot den vrede geleid hebben, zoo niet het plotseling invallen van de vorst Pichegru den weg naar het hart van de Republiek geëffend had. Den 27^{en} December 1794 rukte hij, na een kort gevecht met de Engelschen, op, en zonder verder tegenstand te ontmoeten bezette hij in Januari 1795 Utrecht. Van hier leidde zijn weg naar Amsterdam: met gelatenheid wachtten Burgemeesteren het verloop der dingen af. De stad verdedigen wilden zij niet: een hulpcorps van 2000 Oostenrijkers weigerden zij beslist in de stad te laten. Zij besloten den 10^{en} Januari eene commissie naar het Fransche hoofdkwartier te Utrecht te zenden om over de capitulatie te beraadslagen; deze moete werd hun evenwel door de patriotten bespaard. In October van 't vorige jaar had de regeering door strenge maatregelen de patriotsche beweging trachten te smoren, om Frankrijk te gereeder tot den vrede over te halen en den vijand te toonen dat hij niet op patriotsche hulp rekenen moest. Dit optreden verspreidde den schrik in de gelederen der revolutionnair en verstoorde voor een paar maanden hunne actie. Het voortrukken van het Fransche leger stak den patriotten echter een hart onder den riem en in Januari durfden zij zich weer organiseren. Zij wilden vóór de aankomst van de Franschen te Amsterdam een revolutionnair bestuur instellen en daardoor de stad

„independent verklaren van eenig conquest". De leiding van de beweging werd aanvaard door Dr. Krayenhoff, die den 18^{en} Januari als afgevaardigde van den Commandant van 't Légion Batave, Generaal Daendels, in de stad kwam en zich met Burgemeesteren — Elias, Hasselaer, Huydecoper en Straalman — wien hij eene machtiging namens de Vaderlandsche clubs overlegde, in betrekking stelde. Aan dezen geloofsbrief hechtten Burgemeesteren wel niet veel waarde, maar toch wist Krayenhoff hen over te halen zich bereid te verklaren den volgenden dag hunne waardigheden neer te leggen in handen van het Comité Revolutionnair. Hij bereikte dit doel door hen er op te wijzen dat er onder het opgewonden volk een oproer uit zou breken, zoo zij niet in zijn voorstel wilden treden. Maandag, de 19e Januari 1795, was te Amsterdam de sterfdag van de afgeleefde „aristocratycke regering": voor het laatst gingen Hunne Edel Groot Aechtbaarheden naar het stadhuis op, dat door Fransche huzaren afgezet was en door eene onafzienbare menigte omringd werd. In de vergadering der Vroedschap, door Burgemeesteren bijeengeroepen, droegen deze de redenen voor, die hen genoopt hadden op het voorstel van Krayenhoff in te gaan. Vervolgens brachten zij dit in omvraag en toen de Raad, door de omstandigheden gedwongen, er zijne goedkeuring aan gehecht had, werden de negen leden van het Comité Revolutionnair binnen gelaten, die, bij monde van Mr. Daniel van Laer, de stedelijke regering uit hare ambten ontsloeg. Ongehinderd konden de regenten weer huiswaarts gaan: het nieuwe bestuur had zijne maatregelen zoo goed getroffen, dat de orde in de stad geen oogenblik verstoord werd ¹⁾. Op waardige wijze had de democratie de haar toekomende plaats ingenomen.

1) Vgl. Dr. Th. Jorissen, De overgave van Amsterdam in Januari 1795.

1. **Mr. REYER LAMBERTSZ. VAN DER HORST.**

R. 1578; verkozen door de afgevaardigden der Schutterijen 27 Mei 1578; bedankte voor zijne benoeming om reden van zijn hoogen leeftijd en weigerde daarom den eed af te leggen. In zijne plaats werd in 1582 verkozen Pieter Boom, Cornelisz., N°. 42.

Had reeds sedert 1574 als Raad in de Vroedschap zitting.

Kapitein en „Groenetent" van de Handboogschutterij 1534; Overman van den Handboogdoelen 1536 en 1537 (a); O.Z. Huusitzenmeester 1538.

Woonde in 1576 in de Warmoesstraat tusschen „de vette Henne" en „het witte Schilt" (b).

Geb. 1501, begr. O. K. 30 Mrt. 1583, zoon van Comen Lambert Reyersz. (c).
Tr. Aeff Cornelisdr. Coggeman, begr. O. K. 25 Jan. 1574 (d).

Kinderen: REYER LAMBERTSZ. VAN DER HORST (e).

CORNELIS REYERSZ. VAN DER HORST, st. ongh. en begr. O. K. 27 Aug. 1574.

LAMBERT REYERSZ. VAN DER HORST, woonde in 1588 te Haarlem, tr. N. N. Brunt (denkelijk Lijsbeth Brunt, begr. O. K. 9 Aug. 1573), dr. van Mr. Reynier Brunt, Procureur-Generaal in den Hove van Holland (f).

Hun zoon was:

Andries Lambertsz. van der Horst, tr. Weyn Jacobsdr. van Alkemade, dr. van Jacob Cornelisz. Bam, genaamd Brouwer, en van Agniet van Alkemade (g). — Uit dit huwelijk sproten drie kinderen, waarvan twee gehuwd waren.

(a) Hambroech Scutterijen boeck, fo. 25, 29 V^o, 32 V^o; (b) Rentelb. 12, fo. 223 V^o, 230; (c) M. Kapitein van de Handboogschutterij komt Mr. Reyer Lambertsz. in 't Hambroech Scutterijen boeck voor onder den naam: „Mr. Reyer Come(n) La(m)b(er)t(s).". — Het huis in de Warmoesstraat, dat later door Mr. Reyer Lambertsz. van der Horst bewoond werd, was in 1553 het eigendom van „Coman Lambert Reyersz(oon)s Wed." (Quolier 10e Penning, 1553, Rijksarchief te 's-Hage); (d) „Den 15 Januario an(n)o XVe Lxxiiiij ontfangen vyft handen van Lambert Reyersz(ou) die sou(n)de van vijf Carolus gl. ende dit over het testament van zijn salighe moer Aef Coggemans, dyc huys vrouwe van Mr. Rayer Lambert zo(on), twelck zij die arme weesen besproken heeft om(un)je die dair mede the spijsz wyens sicle mit godt moet rusten inder ewicheyt, ame(n) comt met 5 gl.".

(Generaal-register van 't Burgerweeshuis 1562-1611, fo. 80.) — „Aelf Cornelis Cogmans dr. begra(ven) den XXV January (1574)...4.—; noch die proot clock...6.—; s(dolvi) p(er) Lambert Reyersz." (Begraafreg. O. K., i. 4). — Klaarblijkelijk is de eerstgenoemde datum foutief; (6) Genoemd in 't Begraafreg. O. K. i. d. 27 Aug. 1574 als broeder van Cornelis Reyersz. van der Horst; (f) Quitsch 12, fo. 273 V; Stadsrek. 1543, fo. 19 V; ibid. 1547, fo. 95; (g) Schaepe, M. M., p. 152.

2. **MARTEN SIMONSZ. ABBE** genaamd **SCHUYT**.

R. 1578—1592; verkozen door de afgevaardigden der Schutterijen 27 Mei 1578.

Had reeds sedert 1574 als Raad in de Vroedschap zitting.

Compassenmaker (a) in de Sint Olofspoort „in 't Schuytgen" (b).

Regent Leprozenhuis 1568.

St. 6 Sept. 1592 (c), zoon van Simon Abbe Jan Pontenz. (zie Aant., hieronder) en van Hillegont Joriaensdr.

Tr. (na 1548) Lijsbeth Jansdr., begr. O. K. 29 Juni 1574, wede. van Cornelis Albertsz. (zie Aant. bij N°. 67).

Winnen **Kinderen** (d).

AANT. Jan Pont, geb. omstreeks 1410. st. 1476 (e), (denkelijk zoon van Frederik Pont, Sch. 1443), tr. N. Simonsdr. Abbe (f).

Zij lieten twee kinderen na:

a. Simon Abbe Jan Pontenz., volgt.

b. Frederik Jansz. Pont, geb. 15 Aug. 1468 („assu(m)pcio(n)is Ma(r)ie").

Simon Abbe Jan Pontenz. (bovengenoemd), geb. 15 Febr. 1467

(„Gregorii"), st. kort na 1549, compassenmaker in Sint Olofspoort (g); tr. Hillegont Joriaensdr., begr. O. K. 3 Juni 1554.

Zij wonen vier kinderen:

a. Jan Pont, st. kort voor Maart 1542 (h), tr. Lijsbeth Hermansdr.

Uit dit huwel. sproten vier kinderen, waarvan de beide oudste volgen:

aa. Trijn Jansdr. Pont, geb. 1525, tr. Pieter Claesz., vlaskooper.

Sterven beide kort voor Juli 1568 (i).

De oudste zoon uit dit huwel. was:

Jan Pietersz. Pont, begr. N. K. 8 Juli 1601, woonde bij zijn overlijden op den Zeedijk „in 't Emders Schaepe"; tr. bij huwel. voorw. d.d. 14 Juli 1568 Erin Remmendr., dr. van Rem N. N. en van Neel Simonsdr. (j).

Zij lieten verscheidene kinderen na, w. o.:

aaa. Kem Jansz. Pont, geb. 1578, begr. N. K. 12 Juni 1636, tr. 1°. 27 April 1603 Beatrix Jansdr. Croock, geb. 1581, dr. van Jan Claesz. en van Aechgen Evertsdr.; tr. 2°. 1 Mei 1611 Aeltge Willemsdr., geb. 1585, begr. O. K. 26 Nov. 1638, dr. van Willem Jansz. en van Beertgen Pietersdr. — Winnen kinderen.

bbb. Pieter Jansz. Pont, geb. 1576, huidenkooper (k) op de Waal; ondertr. ter pui 17 Mei 1597 Geerte Cornelisdr. Bicker, geb. 1569, begr. O. K. 19 Oct. 1640, dr. van Cornelis Jansz. Rijser (zie bij N°. 57, noot *ddd*) en van Nies Claesdr. Bicker.

bb. Luytgen Jansdr. Pont, geb. 1528, st. kort voor Juli 1576 (l), tr.

2. Jan Ijsbrantsz. Baers, vlaskooper en huidenkooper op den Nieuwendijk „in de vier Baersen" (*m*).
- b. Ysbrant Simonsz. Abbe, was in 1547 schipper (*n*), begr. O. K. 26 Aug. 1559, tr. Obe Adriaensdr. (*o*).
- Hunne zoons waren:
- aa. Marten Ysbrantsz. Abbe, betaalde in 1559 het grafgeld van zijn vader.
- bb. Simon Ysbrantsz. Abbe, compassenmaker, leefde in 1607 (*p*); tr. Jonge Trijn Gerbrandsdr., geb. 1550, dr. van Gerbrand Albertsz. „in 't Schilt" (zie Aant. bij N°. 154) en van Lutgert Pieterdr. Godde (*q*).
- c. Brecht Simonsdr. Abbe, st. vóór 1566 (*r*), tr. Lambert Willemsz. Opsy, st. vóór Sept. 1547 (*s*), zuivelkooper op den Vijgendam „in de Vijghe Korff".
- Zij wonnen vier kinderen, waarvan het oudste volgt:
Cornelis Lambertsz. Opsy (zie bij N°. 23, Bijl. 2), tr. Margriet Heymensdr. van Ouder-Amstel.
- d. Marten Simonsz. Abbe, genaamd Schuyt, N^o. .. (*t*).

(*n*) (*o*) M. S. Keurbock: Naanlijst der Raden in de Vroedsch., voorin; (*h*) „Van Marten Simon Abben zoen compassenmaeker die van der stede tot zijne en(de) der zilver stede wederseggen gebruyt heeft de mynr van S. Olofs poort zes st(u)vers verschijnen(de) te lichtnisse." (Stadsrek. 1566, fo. 13 V^o). „Van Marten Symon Schuytgen die dese stede jaerlicx schuldlicx es een scelling v(u)ens over een recognitie vant gebruyck van de mynr van St. Oloffs poort v(er)schijnen(de) als voren. Ontfangen over een jaer renten versene(n) Lichtnisse LXXV—1 se." (Stadsrek. 1575, fo. 45); „Marten Schuytgen Simonsz. woenen(de) buyten S. Olofs poort", 1553 (Rooyboeck, fo. 95); (*l*) Zie o. a. Wk. Reg. 10, fo. 382; (*e*) Wk. R. g. 1, fo. 213 V; (*f*) De naam Abbe komt te Amsterdam reeds vroeg voor: Simon Abbe Jansz. woonde in 1387 in de Windmolenstraat Coll. perk. Brieven en Rentbr. i. d. Febr. 1387). Zijn zoon, Jan Simon Abbenz., st. 1427, en liet o. a. twee dochters na: Geertruid, getr. met Claes Willemsz., en Johanna, getr. met Coopman Jan Jansen. (Collectie perk. brieven, diversen, i. d. 24 Dec. 1427). Een Simon Abbe bezat in 1453 land buiten de Windmolenzijdepoort (Collectie perk. brieven, Quijtsch. i. d. 1 Dec. 1453). Zijne kinderen waren: N. Simonsdr. Abbe, getr. met Jan Pont (zie hierboven); Heer Simon Abbe, priester, l. nog in 1520 (Wk. Reg. 3, fo. 162 V^o); Baert Simonsdr. Abbe, genoemd in 1483, tr. N. N. en won daarbij een(e) di. i. Libbeth, in 1500 „professide suster" in 't Sint Geertruiden Klooster (Bela-tingboek St. Pietersgasthuis 1497—1539, fo. 143); Griet Simonsdr. Abbe, woonde in 1484 over 's Gravendaag over de uiterste gracht aan de noordzijde van de lijnbaan (Coll. perk. brieven, diversen, i. d. 23 Dec. 1427, 30 Juni 1484; idem Quijtsch. i. d. 1 Dec. 1453, 12 April 1483; Rentbr., i. d. Febr. 1387); (*g*) Grootm. 2, fo. 15; (*h*) Wk. Reg. 4, fo. 291; (*i*) Wk. Reg. 9, fo. 44; (*j*) Quijtsch. 11, fo. 555; Rentbr. 13, fo. 2 V^o; (*k*) Quijtsch. 27, fol. 63 V^o; (*l*) Wk. Reg. 10, fo. 127 V^o; (*m*) Rentbr. 12, fo. 149 V^o, 176; (*n*) Stadsrek. 1547, fo. 32; (*o*) Rentbr. 9, fo. 281; (*p*) Wk. Reg. 11, fo. 79; (*q*) Quijtsch. 11, fo. 215; (*r*) Wk. Reg. 8, fo. 260; Wk. L. 113, i. v. Willemsz.; (*s*) M. S. „Geslagt Registers van N. Witsen"; achterin: Testament van Brecht Simonsdr. Abbe, wed. Lamb. Wz. Opsy; (*t*) Marten Simonsz. Schuyt was in geenen deele verwant met de houwens-familie Schuytgen, die haren naam ontleende aan de bronwerf „het Schuytgen" op den Achterburgwal bij 't Kattengat (Verhuizing van de huizen der fugitiëven 1508, I, fo. 35). Deze tam. stamde af van Frans Arentsz. Schuytgen, begr. N. K. 1 Sept. 1567, getr. met Trijn Jacobsdr. Betgens, dr. van Jacob Simon Betgens en van Ael Willemsdr. Duynen. Uit dit huwel. sproten twee zoons: Arent Fransz. Schuytgen, geb. 1546, tr. 1°. Geertruyt Cornelisdr., tr. 2°. Elisabeth Willemsdr. van Passe, uit welke huwelijken geen kinderen bekend zijn; en Willem Fransz. Schuytgen, geb. 1548, tr. Elburch Evertsd., waaruit twee geluwde dochters. (Zie plano M. S. Geneal. Doos op 't Gem. Archief te Amsterdam; 17e eeuw).

3. YSBRANT JANSZ. DOMMER.

R. 1578—1582 of 1583; verkozen door de afgevaardigden der Schutterijen 27 Mei 1578.

3. Sch. 1579.

Lijndraaier (*a*).

Geb. omstreeks 1502, st. 1582 of 1583 (*b*), zoon van Jan Ysbrantsz. Dommer (zie Aant., hieronder).

AANT. Jan Ysbrantsz. Dommer, lijndraaier (*a*), Sch. en R. 1524, tr. N. N.

Hun zoon was:

Ysbrant Jansz. Dommer, N°. 3.

Het is niet met zekerheid na te gaan in welken graad van bloedverwantschap de bovenstaande Dommer's stonden tot het volgende gelijknamige geslacht, dat hetzelfde wapen voerde en nog voert als gene.

Jan Jacobsz. Dommer, geb. omstreeks 1500, begr. O. K. 27 Oct. 1560, woonde in de Kalverstraat en bezat eene lijnbaan op de Lastage (*c*); tr. 1°. Geert Ysbrantsdr. Hem, dr. van Ysbrant Pietersz. (zie Bijl. 1, hieronder) en van Lijsbeth Bartens; tr. 2°. Reymerich Evertsd.; tr. 3°. Anna Willemsdr., begr. O. K. 28 Oct. 1560, wêde. van Hendrick Gerritsz. Pecklap „in 't Callf" (zie Aant. bij N°. 42).

Uit het eerste huwel. sproten tien kinderen (*d*):

- a. Weyntge Jansdr. Dommer, tr. 1°. Jonge Jacob Roelofs. Drooch (zie bij N°. 45, Bijl. 1); tr. 2°. Cornelis Elbertsz. Schaeck (zie bij N°. 76, Bijl. 3).
- b. Grietge Jansdr. Dommer, gaat in 1550 als „schoelkind" in 't Sint Geertruidenklooster te kost (*e*), tr. Gijsbert Dircksz. Boon, begr. N. K. 12 Nov. 1595, wonende eerst op 't Water „in de gulden Soutmaet", bij zijn overl. op den Voorburgwal.
- c. Lijsbeth Jansdr. Dommer, tr. Ysbrant Willemsz. Brouwer (zie Bijl. 2, hieronder).
- d. Trijn Jansdr. Dommer, tr. Dirck Claesz. Duyvel (zie bij N°. 68, Bijl. 1).
- e. Bartgen Jansdr. Dommer, geb. 1545, st. jong.
- f. Marij Jansdr. Dommer, tr. Hendrick Ijgbertsz. (zie bij N°. 13).
- g. Jacob Jansz. Dommer, geb. 1549, st. jong.
- h. Pieter Jansz. Dommer, geb. 1550, begr. N. K. 25 Aug. 1600, tr. Haesgen Willemsdr. Vrient, dr. van Willem Michielsz. (zie Aant. bij N°. 33) en van Jaepgen Pietersdr. — Winnen drie kinderen (*f*).
- i. Ysbrant Jansz. Dommer, st. jong.
- j. Beth Jansdr. Dommer, tr. Pieter Jacobsz., houtkooper, st. kort vóór Oct. 1581 (*g*).

BIJL. 1. Claes Hem, was in de eerste helft der 15^e eeuw een gezeten landbouwer „bij Broeck in de(n) Hem", waar zijn zoon Ysbrant later nog land bezat.

3. Er zijn van hem vijf zoons bekend, n.l.: Ysbrant Claesz. Hem, volgt; Dirck Hem, schipper, (*h*), in 1481 Kapitein van de Stadswaak in de 9^e wijk te Amsterdam (*i*); Claes Hem, schipper; Jacob Hem, schipper, in 1484 te Amsterdam op den N. Z. Voorburgwal wonende (*j*); en Jonge Dirck Hem, schipper.

Ysbrant Claesz. Hem (bovengenoemd), alias „Ysbrant Claesz. die me(n) Brandetgin Hem noemt”, alias „Brandetgin Oude Brug” (*k*), st. kort vóór Mei 1475 (*l*), woonde te Amsterdam bij de Oudebrug, waaraan hij zijn tweeden bijnaam te danken had; tr. Nies Martyn Jacobszoonstr.

Zij wonnen vier kinderen, waarvan het oudste volgt:

Pieter Ysbrantsz. Hem, geb. 1462, tr. 1°. Giert Jansdr. (*m*); tr. 2°. Aecht Claes Tijmansonstr., st. kort vóór Maart 1510 (*n*).

Uit elk der beide huwelijken sproten drie kinderen, die alle volgen:

- a. Ysbrant Pietersz. Hem, gezegd Beffgens, volgt.
- b. Neeltge Pietersdr. Hem, tr. Pieter Codde (zie bij N°. 57, Bijl. 3).
- c. Giert Pietersdr. Hem, tr. Marten Heymansz. Verhorst.

Hun zoon was:

Hendrick Martsz. Verhorst (zie Aant. bij N°. 69), tr. Griet Claesdr.

- d. Nies Pietersdr. Hem, geb. 1502, tr. Elbert Goyer of de Goyer, lakenkooper op den Nieuwendijk (*o*).

Zij wonnen verscheidene kinderen, w. o.:

- aa. Claes Elbertsz. Goyer, lakenkooper (*p*), kocht in Mei 1604 't huis „Hulst” op den Singel bij Jan Rodenpoortstoren, naast Reynier Pauw (*q*); Sch. 1581; N. Z. Huissittennr. 1582; tr. 1°. Lijsbeth Simonsdr., st. 1568 (*r*); tr. 2°. Haes Woutersdr., die in 1606 als wede. voorkomt en kinderl. stierf (*s*), dr. van Wouter Hendricksz. (zie bij N°. 10, Bijl. 2) en van Anna Pietersdr.

- bb. Pieter Hem (genoemd als broeder van Claes Elbertsz. Goyer; Rentbr. 9, fo. 291 V^o).

- cc. Lijsbeth Elbertsdr. Goyer, tr. Evert Thijsz. Oostwoud, lakenkooper, die wegens „seditieuse propoosten” in een herberg te Amsterdam gehouden, 6 Sept. 1572 uit de stad gebannen werd (*t*). Beide echtelieden testeerden 20 Apr. 1571 voor Nots. Frans van Delft (*u*).

Zij lieten kinderen na, w. o.:

Maritgen Evertsdr. Oostwoud, tr. Pieter Jansz. Brouwer (zie bij N°. 96, Bijl. 1).

- dd. Ael Elbertsdr. Goyer, tr. Simon Hendricksz. Verwer Jonckheyn, N°. 19.

e. Jacob Pietersz. Hem, geb. 1505.

- f. Ael Pietersdr. Hem, geb. 1507, testeerde als wede. van haren tweeden man 18 Juli 1558 voor Nots. Gerrit Hagens (*v*), (waarbij als naaste vrienden van hare kinderen genoemd worden de twee dochters van Elbert Goyer bovengenoemd), tr. 1°. Zyvert Jacobsz.; tr. 2°. Hendrick Corsz., timmerman.

3. Ysbrant Pietersz. Hem, gezegd Beffgens (bovengenoemd), st. vóór 1539 (*zw*), woonde op 't Water, denkkelijk „in den vergulden Zwaen”; tr. Lijsbeth Bartens (*x*), in 1536 als wede. eigenares van een lijnbaan. Zij lieten de volgende vijf kinderen na:
- Claesgen Ysbrantsdr. Hem, begr. O. K. 27 Mei 1509, tr. 1°. Claes Heym (*p*); tr. 2°. Hendrick Jansz. Haeck (zie Aant. bij N°. 57), wedr. van Alyd Pietersdr. Bicker.
 - Geert Ysbrantsdr. Hem, tr. Jan Jacobsz. Dommer (zie Aant. bij N°. 3, hiervoor).
 - Trijn Ysbrantsdr. Hem, tr. Martyn Jacobsz.
 - Giertge Ysbrantsdr. Hem, tr. Hillebrant Gerritsz. den Otter (zie bij N°. 38, Bijl. 4).
 - Ysbrant Ysbrantsz. Hem, alias „Brandetgen Hem”, begr. N. Z. 24 Aug. 1573, wonende op 't Water „in den vergulden Zwaen”; tr. (omstreeks 1545) Jannetgen Harmansdr.
- Uit dit huwel. sproten zes kinderen (*z*), waarvan de vier volgende gehuwd waren:
- Harman Ysbrantsz. Hem, geb. 1547, korenkooper (*aa*); Regent St. Pieters Gasthuis 1602—1605; tr. Marritge Arendsdr. Loeff, dr. van Arent Hendricksz. Loeff, alias Arent Hendricksz. „in Weesp”, zuivelkooper op den Dam „in Weesp”, Sch. en R. 1575. Het middelste van hunne drie kinderen was:
Arent Hermansz. Hem, daarna genaamd: Jonker Arnold van der Hem, Ridder, Heer van Nedersteyn, Corl en Hildeprant (*bb*), geb. 1586, st. 3 Nov. 1656 (*cc*), in 1612 wonende op den Dam „in Weesp” (*dd*), in 1638 op de Heeregracht „besijden het blauwe Schaep”; werd 18 Juli 1620 door Keizer Ferdinand II in den adelsstand verheven, en ontving 13 Dec. 1638 zijne heerlijkheden van Keizer Ferdinand III (*ee*); tr. 31 Juli 1611 Margaretha Reyersdr. Vos, geb. 1593, begr. O. K. 2 Sept. 1638, dr. van Reyer Hermansz. Vos, schoenmaker in de Warmoesstraat naast „de drie Camelotten”, en van Aeltgen Anne Volckertszoondr. (*ff*). — Zij wonnen vier kinderen.
 - Trijn Ysbrantsdr. Hem, tr. (vóór 1573) Cornelis Helmsz. geb. 1550, begr. N. K. 15 Mei 1588, wonende op 't Rockin bij de Spaarpotsteeg, zoon van Helm Hubertsz., vlaskooper, en van Geert Cornelisdr. (*gg*).
 - Lijsbeth Ysbrantsdr. Hem, tr. Pieter Thijsz. Schrijver, N°. 77.
 - Reymerich Ysbrantsdr. Hem, geb. 1509, tr. Pieter Claesz. van Veen.

Bijl. 2. Jan Pledtser, leefde te Amsterdam in de tweede helft der 15e eeuw. Hij liet zes kinderen na (*hh*), w. o. de vier volgende:

- Heer Pieter Jansz. Pledtser, priester.
- Pieter Jansz. Pledtser, koopman, wonende „op den burchwal over 't kerkhoff van de nyeuwe kereke”; Sch. 1530; Kerkm. O. K. 1532; liet bij zijn dood ééne natuurlijke dr. na; tr. 1°. Neel Direksdr., tetteerde 7 Mei 1523 (*ii*); tr. 2°. bij huwel. voorw. d.d. 11 Aug.

3. 1529 (waarin vermeld staat, dat zij „in den heyligen echtelijcken state onlanex geleden vergadert zijn geweest”) Maria Dircksd., st. kinderl. kort voor Mei 1534 (*jj*).
- c. Dirck Jansz. Pledtser, tr. Gerbrich Pieter Hendrickszoonstr., st. kort vóór April 1513 (*kk*); waaruit één zoon: Jan, geb. 1512.
- d. Jan Jansz. Pledtser, korenkooper „op den achterburchwal bij de Pouwelsbroeders Convente in de ses huysen”; tr. Alyd Ysbrandtr., st. als wede. en begr. O. K. 20 Febr. 1561.
- Uit dit huwelijk sproten vijf kinderen (*ll*):
- aa. Willem Jansz. Brouwer, volgt.
- bb. Lijsbeth Jansdr. Pledtser, tr. Claes Reynertsz., gezegd van Medemblick (zie Aant. bij N°. 6).
- cc. Claes Jansz. Pledtser, tr. Lijsbeth Jansdr. Goetdeern; waaruit zes kinderen.
- dd. Jan Jansz. Pledtser, drapenierder, st. kort vóór Mei 1567 (*mm*); tr. Stijn Albertsdr. Braseman; laten drie kinderen na.
- ee. Dirck Jansz. Louw (*nn*), st. 1561, tr. Katrijn van Houff, st. kort vóór Juli 1568 (*oo*), dr. van Jacob (zie bij N°. 38, Bijl. 3) en van Luduwe Andriesdr. Boelens. Zij hertr. Mattheus Bellechier. — Uit het eerste huwel. eene dr., die huwde, doch kinderl. stierf.
- Willem Jansz. Brouwer (bovengenoemd), st. 20 Sept. 1566 (*pp*), woonde achter de Nieuwe Kerk; N. Z. Huyszittennr. 1541—62; R. 1558; tr. Lijsbeth Claesdr. Lantsmeer.
- Hunne vijf kinderen volgen:
- a. Hendrick Willemsz. Codde, st. ongehuwd.
- b. Ysbrant Willemsz. Brouwer, tr. Lijsbeth Jansdr. Dommer, begr. N. K. 21 Oct. 1602, dr. van Jan Jacobsz. (zie Aant. bij N°. 3, hiervoor) en van Geert Ysbrantsdr. Hem.
- Van een der zoons van dit echtpaar: Willem Ysbrantsz. Brouwer, later genaamd Dommer, die het R. K. geloof zijner vaderen getrouwd bleef, stamt de thans nog bestaande familie der Jonkheeren Dommer van Poldersveldt af (*qq*).
- c. Meyns Willemsdr. Brouwer, tr. Daem Meesz., alias Daem Jan Duvenzoonsz. (zie Aant. bij N°. 46).
- d. Claesgen Willemsdr. Brouwer, tr. Jacob Cantert, Pietersz., Sch. 1569, Burg. 1577.
- e. Jannetgen Willemsdr. Brouwer, tr. Andries Boelens Jansz. Hollersloot (zie bij N°. 40, Bijl. 1).

(a) Zie de gedrukte Regeeringslijsten; (b) M. S. Keurboek: naamlijst der Raden in de Vroedsch. voorin; (c) Quolier 1557, fo. 165; zie ook bij N°. 43, noot p; (d) Wk. Reg. 5, fo. 272; (e) Stadsrek. 1550, fo. 31; (f) Wk. Reg. 14, fo. 75 V^o; (g) Wk. Reg. 10, fo. 288 V^o; (h) Grootm. 1, fo. 304; (i) Grootm. 1, fo. 325 V^o; (j) Wk. Reg. 1, fo. 392 V^o; (k) Aant. van wijlen Mr. N. de Roever; (l) Wk. Reg. 1, fo. 168; (m) M. S. Album Bannigh Coep, p. 202; (n) Wk. Reg. 3, fo. 14; (o) Quolier 1557, fo. 11; (p) Quijtsch. 10, fo. 126 V^o; (q) Schepenl. 9, fo. 101; (r) Generaal-register van 't Burgerweeshuis 1562 1611, fo. 325; (s) Quijtsch. 27, fo. 193; Wk. 1. 251, i. v. Wuntersdr.; (t) Justitieboek, N°. 568 R. 1, p. 142 V^o; (u) Wk. L. 194, i. v. Oostwoud; (v) Wk. Reg. 8, fo. 303 V^o; (w) „Lijsbeth Isbrant Peterszoen Belfgens weduwe” (Rooyboek, fo. 27 en 40; 1539); „den meester-

luucht van Lijsbeth Belfigens in de lijncbane" (Justitieboek, N°. 567, R. L., fo. 69 V°, 1536); (a) Volgens sommige M. S. genealogieën, ook het Album van Bannigh Coep, heette zij: Lijsbeth Bades, gezegd Belfigens. Zij behoorde evenwel niet tot de fam. Baerdenz. en de lijncbane Belfigens was die van haar man, niet de hare; (*ij*) Waaruit een zoon: „Jacob Claesz. Heijn verdrinken bij Deventer (sonder o^u)" (Album Bannigh Coep); (*i*) Wk. Reg. 9, fo. 344 V°; (*aa*) Boek v. Ontv. en Uitg. St. Pieters-gasth. 1573; 80, fo. 137 en 137 V°; (*bb*) Hij teekende zich bij zijne ondertrouw „Arent Hermansz. Hejn"; (*cc*) 7e Reg. der lijfrentelw., fo. 8 V°; (*dd*) Begraafreg. N. K. lid. 8 Nov. 1012; (*ee*) Aant. van wijlen Mr. N. de Roever; (*ff*) Pub-Int. reg. i. d. 27 Dec. 1586; Wk. Reg. 15, fo. 112 V°; (*gg*) Wk. Reg. 8, fol. 271; (*hh*) Wk. L. 97, i. v. Pletser; (*ii*) Wk. L. 101, i. v. Jansz.; (*jj*) Aete van huwel. voorw., en mutueel testament i. d. 11 Juli 1532, beide in de Coll. Perk. brieven, Sectie Diversen; Wk. L. 97, i. v. Pletser; (*kk*) Wk. Reg. 3, fo. 63; (*ll*) Wk. Reg. 7, fo. 130 V°; Wk. L. 100, i. v. Jansz.; Wk. L. 19, i. v. Ysbrandsdr.; (*mm*) Wk. Reg. 8, fo. 305 V°; (*nn*) Waarschijnlijk dezelfde als Dirk Jansz. Louw, getr. met Lijsbeth Claesdr. Lantsmeer, zuster van Lijsbeth, getr. met Willem Jansz. Brouwer (Wk. Reg. 9, fo. 386; Wk. L. 11, i. v. Hollesloot); (*oo*) Wk. Reg. 9, fo. 46 V°; (*pp*) Zie noot *b* hiervoor; Wk. Reg. 8, fo. 264 V°; Wk. L. 232, i. v. Coddé; Wk. L. 233, i. v. Brouwer; (*qq*) Jaarb. Nederl. Adel 1892/93, art. Dummer.

4. HENDRICK VAN MARCKEN, WINRIXZ.

R. 1578—1585; verkozen door de afgevaardigden der Schutterrijen 27 Mei 1578. Comm. 1578.

Eén der negen Opperkapiteins der Burgerij 1567.

Zeepzieder op 't Water op den Noorderhoek van de Zoutsteeg „in 't gulden Claverblat".

Behoorde vóór 1576 tot de hoofden van de gereformeerden binnen Amsterdam en bevond zich in 't genoemde jaar als balling om het geloof buitenslands (*a*).

St. 15 Mrt. 1585 (*b*), zoon van Mr. Winrick Hendricksz. (zie Aant. hieronder) en van Stijn Fransdr.

Tr. 1°. Marij Lubbertsdr. Nut, geb. 1519, begr. O. K. 2 Febr. 1561, dr. van Lubbert (zie bij N°. 82, Bijl. 1) en van Marij Jansdr. Gaeff; tr. 2°. Lijsbeth Gerritsdr.

Kinderen (uit het eerste huwel. acht, waarvan er twee; uit het tweede twee, waarvan er één volgt (*c*)):

WINDRICK HENDRICKSZ. VAN MARCKEN, geb. 1539, begr. N. K. 6 Oct. 1594, wonende op 't Water „in den Christoffel" (*d*), Sch. 1580, tr. Aell Taticxdr., dr. van Tatick Vastertsz. (zoon van Vastert Langenzoon van der Nieuwer Amstel), korenkooper op 't Water „in de drie witte Leeuwen" (*e*), en van Griete Ciericx.

GRIETE HENDRICKSDR. VAN MARCKEN, st. kinderloos, tr. 15 Aug. 1589 Dirk Cornelisz. Vroulandt, Schout en Dijkgraaf van Huysduinen, wedr. van Lijsbeth Jansdr.

GERRIGEN HENDRICKSDR. VAN MARCKEN, tr. Evert Pietersz. Swart, st. 18 Mei 1621, zeepzieder en makelaar op 't Water „in 't Yserhuys", waar „de drie Astonnen" uithingen (*f*).

Winnen o. a.:

Heylten Evertsdr. Swart, tr. Egbert Pietersz. Pauw (zie bij N°. 31, Bijl. 2).

AANT. Mr. Winrick Hendricksz., N. Z. Huiszittenm. 1523; tr. Stijn Fransdr., begr. O. K. 1 Dec. 1559, dr. van Frans Hendricksz.

4. „in den Wildeman” (zie Bijl. 1, hieronder). Zij hertr. Jacob Siericzsz. alias Jacob Heyn.

Uit het eerste huwel. waren drie kinderen (*g*):

- a. Hendrick van Mareken, Winrixz., N°. 4 (*h*).
- b. Jan Winrixz.
- c. Neel Winrixdr., tr. Meynert Pietersz.

Bijl. 1. Frans Hendricksz. „in den Wildeman”, lakenkooper in de Warmoesstraat „in den vergulden Wildeman”; Brandmeester aan de Oude Zijde 1510 (*i*); Zieken- of Leprozenm^r. 1511 en '12; O. Z. Huiszittenm^r. 1519—40; tr. N. N.

Zij lieten o. a. de volgende twee kinderen na (*j*):

- a. Hendrick Fransz. „in den Wildeman”, volgt.
- b. Stija Fransdr., begr. O. K. 1 Dec. 1559, tr. 1°. Mr. Winrick Hendricksz. (zie Aant. bij N°. 4, hiervoor); tr. 2°. Jacob Siericzsz. alias Jacob Heyn, st. kort vóór Juni 1539 (*k*).

Uit het tweede huwel. sprongen twee kinderen:

- aa. Marij Jacobsdr. Heyn, geb. 1526, st. vóór 1566, tr. 1548 Simon Teynghe, st. ook vóór 1566 (*l*).
- bb. Jacob Heyn, Jacobsz., geb. 1536, begr. O. K. 19 Nov. 1585, lakenkooper in de Warmoesstraat „in den vergulden Wildeman” (*m*); Comm. 1580; Waardijn der lakenen 1581; bij zijn overlijden Commissaris der Staten van Holland voor de Ammunitie te Amsterdam (*n*); was in 1566 om geloofsredenen fugitief; tr. Katrijn Cornelisdr. Slachgen (*o*), dr. van Cornelis Fredericksz. Slachgen (zie ook Aant. bij N°. 94).

Hendrick Fransz. „in den Wildeman” (bovengenoemd), lakenkooper in de Warmoesstraat „in den vergulden Wildeman” (*p*); leefde in 1512; tr. Weyntgen Ruysch, begr. O. K. 10 Nov. 1559, dr. van Jan Ruysch (*q*).

Hunne kinderen waren o. a.:

- a. Frans Hendricksz. Ruysch, O. Z. Huiszittenm^r. 1578; Sch. 1584; tr. 25 Nov. 1570 Marij Jansdr. Valekenier, dr. van Jan Jelisz. (zie Aant. bij N°. 136) en van Marij Jansdr. Tengnagel.

Uit dezen echt werden o. a. de volgende kinderen geboren:

- aa. Weyntge Fransdr. Ruysch, tr. 1°. Jan Thomasz. Croonenburg, N°. 60; tr. 2°. Jaspur Cornelisz. Lodder (zie Aant. bij N°. 15), wedr. van Neeltgen Jansdr. Veen.
- bb. Trijntge Fransdr. Ruysch, ged^t. O. K. 8 Jan. 1589, tr. 17 Mei 1616 Willem Wijntgens, geb. 1583, st. 1661, stokvischkooper op den Zeedijk „in 't Wapen van Bergen in Noorwegen” (*r*), Regent Oude Mannen- en Vrouwenhuis 1625—61, zoon van Hendrick en van Trijn Willemsdr. Block.

Hunne dr. was o. a.:

Weyntge Wijntgens, tr. Jan Lons (zie bij N°. 49, Bijl. 2).

- b. Trijntge Hendricksdr. Ruysch, begr. O. K. 7 Sept. 1584, tr. Barend

Frenckinck, van Lubeck (*s*), koopman op den O. Z. Ooster Voorburgwal (*l*).

Uit dit huwel. sproten o. a. de volgende drie kinderen:

- aa. Hendrick Frenckinck, geb. 1559, st. kinderl. en begr. O. K. 17 Nov. 1617, woonde op den hoek van 't Kreupelsteegje; Regent Rasp- of Tuchthuis 1602; tr. 12 Jan. 1502 Lijsbeth Hendricksdr., geb. 1571, begr. O. K. 9 Febr. 1655, dr. van Hendrick Woutersz. (zie bij N°. 10, Bijl. 1) en van Claesgen Claesdr. Zij hertr. Geurt Dircksz. van Beuningen, N°. 109.
- bb. Weyntge Ruysch, geb. 1563, begr. O. K. 5 Oct. 1594, tr. 1°. 18 Jan. 1587 Jacob Gerritsz. Preeckstoel, geb. 1563, begr. O. K. 6 Febr. 1592, koopman „over 't Scarbiersvat”, zoon van Gerrit Jansz. Preeckstoel, korenkooper, en van Trijn Gerritsdr. (*u*); tr. 2°. 25 Juli 1593 Jan Vlack, Jansz., geb. te Gouda, korenkooper, in 1593 te Gouda, later (1608) te Amsterdam „op 't Camperhoof”. Hij hertr. eerst Marie Visscher; tr. daarna ten derde maal 22 Juli 1608 Judith ten Berch, wede. van Hendrick Dircksz. Lonck, dr. van Frederick en van Katrijne Cantert.

Een kind uit het eerste huwel. volgt:

- Trijntge Jacobsdr. Preeckstoel, tr. Claes Claesz. Cruys (zie Aant. bij N°. 62).
- cc. Aefge Ruysch, tr. Jacob Florisz. Cloeck (zie Aant. bij N°. 128).

(*a*) ter Gouw, Geschiedenis van Amsterdam VIII, Alphab. Reg. i. v.; (*b*) M. S. Backer, fol. 13; (*c*) Wk. Reg. 6, fo. 24 V^o; Wk. Reg. 7, fo. 141; Wk. Reg. van Div. Mem. 1, fo. 246, 263 V^o; (*d*) Rente- en Onleigenboek St. Pietersgasth. 1582, fo. 132; (*e*) Wk. Reg. 3, fo. 213; Wk. Reg. 8, fo. 251; (*f*) Naaml. der Makelaars 1570—1750, fo. 41; Wk. Reg. 12, fo. 228 V^o; (*g*) (*h*) Wk. Reg. 4, fo. 216 V^o; (*h*) „Heyndrick van Marcken Wuirisse” (M. S. Opz.; Regeering-lijst, fo. 100); (*i*) Keurb. B, fo. 128; (*j*) Wk. Reg. 3, fo. 102; (*k*) Wk. Reg. 8, fo. 251; (*m*) Verhuring van de huizen der fugitiieven 1568, I, fo. 36; (*n*) Resol. Holland 23 Nov. 1585; 3 Nov. 1586; (*o*) Naaml. der fugitiieven, I, T. 7, N°. 4; (*p*) Stad. rek. 1552, fo. 88. — Deze wildeman komt, maakt en met de knots over den schouder, voor als heutencken op het schepenregel van Frans Hendricksz. Ruysch (Sch. 1584), die in zijn wapen voerde: (in zilver) een vijfbladerige (blauwe) roos (geknopt en gepunt van goud); (*q*) Collectie papieren betreffende de familie Ruysch op 't gem. archief te Amsterdam, geschenk van Mr. J. A. Grothe te Utrecht. — Jan Ruysch liet vijf kinderen na, w. o. Weyntgen, getr. met Hendrick Fransz. „in den Wildeman” en Aefge Ruysch, Mater van 't Begijnhof te Amsterdam. Het oudste van deze kinderen was: Nicolaas Ruysch, J. U. Licentiaat, Raad van Rolbrert de Bergues, Vorst-Bisschop van Luik, tr. Maria Weyman. Winnen: Mr. Ruysch Claesz., st. te 's-Hage 26 Febr. 1600, Advocaat voor den Hove van Utrecht, Raad en Rentmeester van den graaf van Arenberg, Pensionaris van Amsterdam 1578, Comm. 1580, Advocaat Fiscaal van Holland 1584—1595, tr. Henrica de Jode, genaamd de Rijckel, st. 7 Dec. 1614. Uit dit huwel. sproten kinderen: (*r*) Regt. reg. O. K. i. d. 9 Juli 1614. (*s*) „Barent Frenckinck van boven Bremen koopman van asch tot Amsterdam” (Papieren Ruysch, archief); in 1545 kocht de stad hout van „Barent Frenckinck van Lubeck” (Stadsrek. 1545, fo. 70). „Barent Frenckinck van Lubeck koopman” verkoopt aan de stad achttien vaten jopenbier (Stadsrek. 1547, fo. 51); (*t*) Quolibet 1557, fo. 136 V^o; (*u*) Wk. Reg. 11, fo. 210 V^o, 267.

5. ADRIAEN PAUW.

R. 1578; verkozen door de afgevaardigden der Schutterijen 27 Mei 1578 Sch. 1578.

Eén der zes Opperkapiteins der Burgerij (1566); één der negen (1567).

Koopman in granen en Factor van den Koning van Denemarken en van

5. vele Oostersche handelshuizen te Amsterdam (*a*); woonde in de Warmoesstraat bij de Nieuwebrugsteeg „in 't Wapen van Lubeck", tusschen „den witten Hondt". (in 1550 een herberg waarin Rutger Brinckhoff waard was) en „de drie Roosen" (*b*); was tevens eigenaar van eene zeepziederij op den Zeedijk naast „de Goutsse Kerk" (*c*).

Behoorde vóór 1568 tot de hoofden der protestanten te Amsterdam, doch moest in dat jaar naar Emden uitwijken, vanwaar hij zich naar Hamburg begaf; in 1578 keerde hij uit de ballingschap terug (*d*).

Geb. te Gonda 13 Jan. 1516, st. te Amsterdam 8 Oct. 1578, zoon van Reynier Hendricksz. (zie Aant., hieronder) en van Aeltgen Direksdr. 't Hoen van Souburgh.

Tr. te Amsterdam 6 Mei 1539 Anna Jacob Lucaszoonstr., geb. 23 Juni 1520, st. te Enkhuizen 1 Juli 1586, en begr. te Amsterdam, dr. van Jacob Lucasz. (zie Bijl. 1, hieronder) en van Hendrickgen Pietersdr.

Kinderen (o. a.): AERLAND PAUW, geb. 1543, begr. O. K. 20 Juni 1597, tr. Hans van Elsen, begr. O. K. 5 Jan. 1601. Deze werd door zijn schoonvader aan 't hoofd van diens zeepziederij op den Zeedijk naast „de Goutsse Kerk" geplaatst; het bij de zeepziederij behorende woonhuis werd door zijn gezin bewoond.

Hunne kinderen waren o. a.:

- a. Truytgen van Elsen (de Oude), komt nog in 1609 als wedv. van haren tweeden man voor (*e*), tr. 1°. 28 Oct. 1582 Jan van Marckel, geb. te Deventer 1559, st. te Amsterdam en er begr. O. Z. 9 Mrt. 1587, wonende te Amsterdam in de Molensteeg, zoon van Hendrik en van Sophia Staalbijters; tr. 2°. 22 Oct. 1591 Dr. Hubrecht Stachouwer, Heer van Alblas, geb. 1574, st. 1613 (*f*), in 1591 wonende op 't Water „in 't Roode Scharlaken" (*g*), zoon van Jacob Willemsz. (zie Aant. bij N°. 14) en van Grietge Benningh. Uit het eerste huwel. sproten o. a.:
- aa. Hendrik van Marckel, Burgem^r. van Deventer, tr. Barta van Limburgh, waaruit kinderen.
- bb. Janneken van Marckel, tr. Gerrit of Govert Willemsz. Pauw (zie bij N°. 95, Bijl. 1).
- cc. Geertruyd van Marckel, tr. Ernst Roeters, N°. 120.
- b. Truytgen van Elsen (de Jonge), ged^t. O. K. 30 Juli 1569, tr. 15 Oct. 1589 Willem Jacobsz. Stachouwer, geb. 1568, begr. N. K. 3 Juli 1612, zeepzieder op 't Water „in 't Roode Scharlaken", bij zijn overlijden wonende in de Warmoesstraat, zoon van Jacob Willemsz. (zie Aant. bij N°. 14) en van Grietge Benningh.

Hun zoon was o. a.:

Johan Stachouwer, Heer van Schiermonnikoog, geb. 1598, woonde in 1623 op zijn landgoed te Blaricum, in 1650 op Schiermonnikoog; tr. 1°. te Amsterdam 27 Juni 1623 Wijbrich Appelman, geb. 1603, st. Mei 1637 (*h*), dr. van Dr. Sijbrand (zie bij N°. 25) en van Trijntge Coppit; tr. 2°. Mei 1646 (*i*) Catharina van Hoorn, geb. te Maastricht 1607, wedv. met twee kinderen van Jan de Ridder, van Utrecht, wijnkooper te Amsterdam op den Fluweelen-

burgwal over de Berkey met den Woudpale (10), dr. van Carel en van Juliana van der Hart

FRUWEN PAUW, geb. 1544, tr. bij huwel. voorswaarden d. d. 2 Sept. 1559 Dirck Hem, den Jonge, zoon van Dirck Durcks. (zie bij N°. 96, Bijl. 1) en van Marij Jansdr. Hollenloot.

ELISBETH PAUW, tr. Wouter Verhee, Cornelisz. (zie Aant. bij N°. 45).

PIETER PAUW, ADRIAENSZ., N°. 52.

CLAERTGEN PAUW, tr. Gillis Jansz. Valekenier (zie Aant. bij N°. 136).

JACOB PAUW, geb. te Amsterdam 22 Dec. 1558, st. te Delft 7 Juli 1620, was nog in 1584 koopman te Amsterdam (*k*); Kerkmr. O. K. 1584; vestigde zich in 1585 als brouwer (*l*) te Delft; Veertigraad der stad Delft 1595, Sch. ald. 1600, Burg. ald. 1609; tr. 1°. te Leiden 15 Apr. 1580 Machteld Willemsdr. van Heemskereck, geb. te Leiden 22 Dec. 1558, st. te Delft 3 Aug. 1606, dr. van Willem (zie Aant. bij N°. 27) en van Margriet Engbrechtsdr. Ramp, genaamd Proost; tr. 2°. te Leiden 5 Juli 1609 Maria Isaacsdr. van Swanenburg, geb. te Leiden 1575, wede. van Dirck Adriaensz. van Nierop, dr. van Mr. Isaac Nicolai van S. en van Maritgen Joostendr. Dedel (*m*). Zij hertr. te Leiden 22 Nov. 1622 Hugo van Nes.

Uit het eerste huwel. sproten zes gehuwde kinderen:

- a. Adriaen Pauw, ged^t. O. K. 28 Mei 1581, st. Sept. 1683, was in 1615 „brouwer van de Pauw en de dubbele Bijlen tot Delft” (*n*); tr. 1°. 20 April 1603 Elisabeth van der Chijjs, geb. 12 Febr. 1584, dr. van Adriaen Arentsz. en van Elisabeth Jansdr. Melisdijk; tr. 2°. 20 Mei 1607 Jannetge Dircksdr. van Groenewegen, dr. van Dirck Corstiaensz. en van Christina Jansdr. Melisdijk. — Winnen een kind.
- b. Willem Pauw, geb. 2 Sept. 1582, st. kinderl. en begr. O. K. 18 Dec. 1615, woonde te Amsterdam; Kerkmr. Z. K. 1611; tr. 4 Nov. 1607 Ludewijn Oetgens, ged^t. O. K. 6 Juli 1584, st. 16 of 25 Aug. 1624 (*o*), dr. van Frans Hendricksz. (zie Aant. bij N°. 35) en van Alydt van Houff.
- c. Pieter Pauw, geb. te Amsterdam 5 April 1584, st. kinderl. te Delft 26 Nov. 1647, Rentmeester der Vroonen buiten Alkmaar 1611 (*p*); Dijkgraaf en Bailluw van de Zijpe en de Wieringerwaard 1620; Bewindh. W.-Ind. Comp. 1621—1636; Raad van Alkmaar 1618, Sch. ald. 1629, Burg. ald. 1640; tr. te Amsterdam 8 Febr. 1607 Weyntgen Heyckens, geb. 1587, st. 22 Mei 1640 (*q*), dr. van Heycke Pietersz. (zie bij N°. 71, Bijl. 1) en van Marij Jansdr. Swacrooch.
- d. Mr. Engelbert Pauw, geb. te Delft 8 Juli 1585, st. te Delft 29 Febr. 1648, koopman te Delft; Veertigraad der stad Delft 1635, Comm. ald. 1639; Bewindh. O.-I. Comp. 1631—1644; tr. te Delft 11 Juli 1610 Maria van Hoogenhouck, geb. te Delft 8 Oct. 1589, st. ald. 2 Sept. 1649, dr. van Maarten Jansz., Burgem. van Delft, en van Catharina van der Dussen.

Uit dit huwel. is de thans nog bestaande tak van het geslacht Pauw gesproten (*r*).

- e. Anna Pauw, geb. te Amsterdam 16 Nov. 1586, st. te Delft 13 Nov. 1609, tr. 9 Juni (of 8 Sept.) 1609 Mr. Dirck Robbertsz. van Schilperoot.

5. Veertigraad der stad Delft 1614, Sch. ald. 1615, Burgem. ald. 1632, wedr. van Cornelia van Santen.
 f. Margaretha Pauw, geb. 14 Nov. 1590, st. 21 Mei 1661, tr. te Delft 10 Juni 1612 Mr. Pieter van der Graeff, geb. 14 Dec. 1590, st. 21 Mei 1625, zoon van Arend en van Sara Bosschaert.

(REVER daarna:) REYNIER PAUW, ADRIAENSZ., N°. 61.

MARIA PAUW, geb. 1562, st. 4 Oct. 1617, bij haar overlijden wonende op den N. Z. Achterburgwal „in de blauwe Werelt”, tr. 1°. Hendrick Willemisz. van Heemskerck (zie Aant. bij N°. 27); tr. 2°. Jan Comans, Albrechtsz., st. 1600, notaris; tr. 3°. te Amsterdam Mrt. 1617 Jan Adriaensz. Cant, geb. te Dordrecht 1560, st. te Amsterdam en er begr. O. K. 22 Aug. 1617, Kapitein van een oorlogsschip (*s*), wedr. van Elsgen Joosten, eerder wedr. van Willem Jacob Luytsz. (*t*).

AANT. Hendrick Dircksz. Pauw, geb. omstreeks 1450, st. te Gouda 15 Sept. 1500, (zoon van Dirck Gerritsz. en van Aeltgen Reyniersdr.), Raad der stad Gouda 1496 en Burgem. ald.; tr. Sophia Dircksdr., geb. te Gouda, dr. van Dirck Jacob Hendricksz. (zie bij N°. 45, Bijl. 1) en van Margriet Oem, Adriaensdr.

Uit dit huwel. sproten vier zoons, waarvan de derde volgt:

Reynier Pauw, Hendricksz., st. te Gouda Maart 1547, Sch. en R. der stad Gouda 1523, Burgem. ald. 1540; „was ooc Apotecaris sturf door versuym van sijn winkelknecht, die hem eenich medicament uyt een verkeerde Pot genomen, bereijt hadde: t' wele hij te liet gewaer wierde” (*u*); tr. 1°. te Gouda 30 Sept. 1510 Aerlant Fransdr., dr. van Frans Adriaensz. en van Lijsbeth Damas Claeszoonsdr.; tr. 2°. (voor 1532) Aeltgen Dircksdr. 't Hoen van Souburgh, st. Maart 1547, wedr. van Willem Vinck, dr. van Dirck Govertsz., Sch. en R. van Gouda 1508, en van Dieuwier Willemsdr. van der Graef (*v*).

Uit het eerste huwel. sproten twee kinderen, waarvan er één, uit het tweede drie kinderen, waarvan er eveneens één volgt:

a. Adriaen Pauw, N°. 5.

b. Aerlant Pauw, tr. Jan Jacob Lucaszoonsz. (zie Bijl. 1, hieronder).

Bijl. 1. Rijkert of Rijek Jansz., gezegd van Beverwaerde (*x*), geb. te Beverwaerde, vestigde zich in de eerste jaren der 15e eeuw te Amsterdam; tr. te Amsterdam Weyn Jacob Coppenszoonsdr., dr. van Jacob Coppensz., Sch. 1381; Burg. 1383.

Hun zoon was:

Willem Rijksz. alias Willem Rijek, Sch. 1468; tr. Marij Hendricksdr. Stuyver, dr. van Hendrick Dircksz. Stuyver, Burg. 1447.

Zij wonen:

Jacob Willemsz., Sch. 1483, R. 1486, Burg. 1492; tr. Anna Simon Baerdendr., dr. van Simon Dirck Baerdenz. (zie Aant. bij N°. 17).

Zij lieten een zoon na:

Luyt (of Lucas) Jacobsz., st. 1530, Sch. en R. 1510, Burg. 1526;

5. tr. Lijsbeth Jansdr. van Persijn, geb. Mei 1477, st. 1537, dr. van Jan Claesz. van Persijn (zie Bijl. 2, hieronder).

Uit dit huwel. sproten zeven kinderen, waarvan de drie volgende gehuwd waren:

- a. Clara Lucasdr. (aan wie door hare tante Henrick Jansdr. van Persijn een legaat vermaakt wordt in 1552), tr. Liefert Suerwou (*j*).
 b. Maria Lucasdr., tr. Cors Claesz. Bieker (zie bij N°. 57, Bijl. 1).
 c. Jacob Lucasz., begr. O. K. 3 Aug. 1558, tr. Henrickgen Pietersdr., dr. van Pieter Claesz. „in den Keyser" (zie bij N°. 23, Bijl. 1) en van Geertruyt Hendricksdr. van der Schellingh.
 Zij wonnen negen kinderen. w. o. :
 aa. Anna Jacob Lucaszoonstr., tr. Adriaen Pauw, N°. 5.
 bb. Pieter Jacob Lucaszoonstr., tr. Balichgen Albertsdr. de Veer, dr. van Albert (zie bij N°. 17, Bijl. 2) en van Weyntgen Ellertsdr. Hunne dr. was:
 Aecht Pietersdr., tr. Pieter Dircksz. Hasselaer, N°. 64.
 cc. Truytgen Jacob Lucaszoonstr., tr. Hans Willekens (zie Aant. bij N°. 141).
 dd. Jan Jacob Lucaszoonstr., tr. 1°. Aerland Pauw, dr. van Reynier (zie Aant. bij N°. 5, hiervoor) en van Aeltgen Dircksdr. 't Hoen van Souburgh; tr. 2°. Maria Altsiat.

Bijl. 2. Jan Claesz. van Persijn, woonde in 1478 te Amsterdam in de Warmoesstraat „tege(n) die oudekerk over" (*aa*); R. 1493, Burg. 1502; tr. 1°. Margaretha Jansdr. van Berekenrode (*bb*), st. kort voor Maart 1482 (*cc*), dr. van Jan en van Lijsbeth Harst; tr. 2°. Christyne Hendricksdr. van der Schellingh, leefde nog in 1540 (*dd*), dr. van Hendrick Coencz. (zie bij N°. 23, Bijl. 2) en van Margriet Dircksdr. Benningh.

Uit elk der beide huwelijken sproten vier, dus te zamen acht kinderen, die alle volgen:

- a. Jan Jansz. van Persijn, geb. 1471.
 b. Pieter Jansz. van Persijn, geb. 1473.
 c. Frans Jansz. van Persijn, geb. 1474, tr. bij huwel. voorw. d. d. 15 Jan. 1498 Marij Coman Simonsdr. (*cc*). Zijn waarschijnlijk kinderloos overleden.
 d. Lijsbeth Jansdr. van Persijn (de Oude), tr. Layt of Lucas Jacobsz. (zie Bijl. 1, hiervoor).
 e. Margriet Jansdr. van Persijn, st. voor 1552, tr. Michiel Wolfertsz., makelaar, die 13 Aug. 1545 poorter van Amsterdam werd (*ff*).
 Winnen twee kinderen (*gg*):
 aa. Wolfert Michielsz., Substituut-Schout van Amsterdam 1567; Bailluw van Waterland 1568; kwam in 1509 in aanmerking voor het Schoutsambt te Amsterdam, doch werd daartoe niet benoemd (*hh*); Kapitein van een vendel krijgsknechten binnen Amsterdam 1572; Bailluw van Amstelland 1574; sneuvelde 23 Nov. 1577 bij de verdediging van Amsterdam tegen de Watergeuzen;

5. tr. in de O. K. 8 Febr. 1567 Trijn Jansdr., begr. N. K. 31 Juli 1587 (ii).
- bb. Machteld Michielsdr., tr. Jacob Jansz. van Oudewater, gezegd Rosendael.
- Hunne zoons waren:
- aaa. Henrick Persijn van Rosendael, schoolmeester; tr. Maritgen Gerbrandsdr., van Haarlem (jj).
- bbb. Jan Persijn van Rosendael, geb. 1568, „France schoolm.” op den Zeedijk, daarna schoolmeester te Beverwijk; tr. te Muiden, na 18 Mei 1596 te Amsterdam gedane aant. der ondertr., Teuntge Dircksdr. Lock, te Muiden.
- f. Henrick Jansdr. van Persijn, begr. O. K. 10 Oct. 1556, testeerde 5 Oct. 1552 (waarbij zij tot hare erfgenamen benoemde hare twee zusters en een broeder en Clara Lucasdr., de dochter van hare halfzuster), tr. Claes Hillebrantsz., die kinderl. stierf (kk).
- g. Lijsbeth Jansdr. van Persijn (de Jonge), tr. Mr. Gerrit Boel, Outgersz. (zie bij N°. 108, Bijl. 1).
- h. Jan Jansz. van Persijn, geb. 1501, begr. O. K. 18 Oct. 1573, werd na den dood zijner vrouw priester, als hoedanig hij reeds in 1556 voorkomt; was in 1564 en 1570 pastoor van Sloten (ll), tevens (1566) Deken van 't Vrouwengild te Amsterdam (mm); tr. Alyd Jansdr. Gaeff, dr. van Jan Claesz. Gaeff, alias Jan Claesz. „in den Spiegel” (zie bij N°. 82, Bijl. 1) en van Lijsbeth Jansdr.

Hun zoon was:

Jan Jansz. van Persijn, geb. 1524, st. 24 Jan. 1602, houtkooper (nn) in de Warmoesstraat bij de Sint Jansstraat „in 't gulden Peert” (oo); Sch. 1578 (vóór de alteratie); tr. Margriete Moens, geb. te 's-Hage 29 Juni 1553, dr. van Mr. Reynier, Procureur-Generaal bij den Hove van Holland, en van Cumer van der Haar.

Uit dit huwel. stamt de thans nog bestaande familie van Persijn af (pp).

(a) ter Gouw, VI, 153, 244; (b) Wk. Reg. 10, fo. 191; Rooyboek, fo. 79; Quohier 1557, fo. 101; (c) Quohier 1557, fo. 149; (d) ter Gouw, VIII, Alphab. Reg., i. v.; (e) Quijt-sch. 31, fo. 31; (f) 4e Reg. van lijfrentelr., fo. 19 V°; (g) Grootm. 2, ingestoken blad bij fo. 243; (h) M. S. Backer, fo. 166; (i) Dit huwel. werd gesloten na huwel. voorw. gepasseerd 1 Mrt. 1646 voor Schout en Schepenen van Blaricum (Wk. Reg. 27, fo. 148; Wk. L. 415, i. v. Stachouwer), doch schijnt niet aan de eischen der wet voldaan te hebben, want 23 Juli 1650 komt hetzelfde echtpaar, toen op Schi.rommikoog wonende, wederom te Amsterdam ter ondertrouw. Catharina van Hoorn was zeer rijk; (r) Regt. reg. W. K. i. d. 4 Apr. 1645; Kerk. Int. reg. i. d. 25 Oct. 1620; (s) Doopb. O. K. i. d. 12 Apr. 1584; (t) Quijt-sch. 22, fo. 305 V°; (u) Algemeen Nederl. Familiedad 1883/4, N°. 128, p. 30; (v) Schepenik. 18, fo. 108; (w) Volgens eene opgave in 't familiearchief van Jhr. Mr. C. H. Backer en volgens 't 4e Reg. der lijfrentelr., fo. 6, was de sterfdatum van Ludewijn Oetgens 16 Aug. 1624. Anthony Oetgens van Waveren noteerde evenwel in zijne familieanteekeningen (thans in 't bezit van Mr. B. van der Feen de Lille, te Alkmaar): „Den 25 Augusti 1624 is mijn suster Ludewijn out 40 jaren, weduwe wijlen Willem Pauw, sonder oyt kinderen gehaldt te heb(ber)en deser werelt overleden”; (x) Hij volgde in deze betrekking zijn oom Pieter Pauw, N°. 52, op (M. S. Backer); (y) Wk. Reg. Div. Mem. 5, fo. 279 V°; (z) Zie de verlienselijke genealogie van 't geslacht Pauw in „het Adelsarchieff” 1900 door Mr. H. J. Koenen; (a) Het M. S. Backer, fo. 21, geeft op dat Jan Adriaensz. Kant Vice-Admiraal was. Dit is niet waar; Zijne w. i. heet in 't begraafregister: „Merrytjen Pauw, weduwe van Kaptyjn Kanter” (sic); (b) Kerk. Int. Reg. i. d. 3 Juni 1600; (c)

Schaepe, M. M., fo. 166; (v) Algemeen Ned. Familieblad 1883/4, N°. 53; (x) Rijckert Jansz. en zijne afstammelingen worden in alle genealogieën aangeduid met den naam „van Beverwaerde”, terwijl Luyt of Lucas Jacobsz. en zijne kinderen er steeds prijken met de wijdsche benaming van „van Persijn van Beverwaerde”. In geen enkele acte noch op eenig zegel komen evenwel deze namen voor; zelfs in 't laatst der 16e eeuw, toen diegenen, die een familienaam bezaten, dien wel degelijk reeds gebruikten, noemen de leden van deze familie zich nooit anders dan bij hun patroniem. Daarom behoort hun n. i. in deze op authentieke gegevens gebaseerde geslacht-lijst dien gelingeerden naam onthouden, en de oude benamingen weer in eere hersteld te worden. Bloot à titre de curiosité zij dus hier vermeld, dat het geslacht verondersteld wordt op de volgende wijze uit een jongeren tak van de edelen van Beverwaerde gesproten te zijn (Schaepe, M. M. fo. 173): „Jan van Beverwaerde troude 1310 (j[luod] falsum c[st]l) Vron Leonora v[an] Assendelft, stmf 1350 heeft onder andere kinderen nagelaten: Rijckert v[an] Beverwaerde Kidd[er] troude tot Aem-stebblam Juffr. Wejn, dochter v[an] Jacob Coppens en[de]l w[an] (neffens andere)”. . . . etc. Men zie ook van Gouthloere, p. 146. — De schepenregels van de leden dezer familie vertoonen enkel een koopmansmerk; (j) Schaepe; (aa) Rekenb. van renten, pachten en landen van 't St. Pietersgasthuis 1478, fo. 16; (bb) Aldus heet zij in de genealogieën van Persijn; in 't Wk. Reg. 1, fo. 352 wordt haar naam niet genoemd, wel dien van de grootmoeder van moederszijde van Jan Claesz. van Persijn's kinderen: Lijsbeth Harst; (cc) Wk. Reg. 1, fo. 352; (dd) Rooyboeck, fo. 32. Zij heet hier abusieffijk „Stijne Claeszdochter Jan Persynetj weduwe”; (ee) Wk. Reg. Div. Men. 1, fo. 174 V^o; (ff) Stadsrek. 1545, fo. 24 V^o; (gg) M. S. Backer, fo. 20; (hh) ter Gouw, VI, 407; (ii) Wk. Reg. 10, fo. 236 V^o; (jj) M. S. Backer t. a. p.; (kk) Wk. L. O. i. v. Persijn; Collectie parlementen brieven, Charterskamer N°. 429; (ll) Stadsrek. 1564, fo. 112; idem 1570, fo. 197 V^o; (mm) Stadsrek. 1566, fo. 138; (nn) Stadsrek. 1555, fo. 57 V^o; (oo) M. S. Handvesten, uit de Collectie Jacob Marcus, op 't Gen. archief, fo. 206; (pp) Vorsterman van Oyen, Stam- en Wapenboek III, 7.

6. ADRIAEN REYNERTSZ. CROMHOUT.

R. 1578—1588; verkozen door de afgevaardigden der Schutterijen 27 Mei 1578.
Burg. 1578, 80.

Raad van de Admiralteit van Holland en Zeeland 17 Mrt. 1581—1582.
„Scherprechter” en Kapitein der Handboogschutters 1545; Overman van den Handboogdoelen 1546,47 (a); Kerkmr. O. K. 1578.

Koopman in de Warmoesstraat „in 't Cromhout”.

Was in 1566 een der hoofden van de gereformeerden binnen Amsterdam, moest om het geloof uitwijken en was tijdens zijne ballingschap Burgemeester van Medemblik (b).

Geb. nabij Franeker omstreeks 1516, st. te Amsterdam 6 Juli 1588 (c), zoon van Reynert Claesz. (zie Aant., hieronder) en van Jeske Albertsdr.

Tr. 1°. 3 Dec. 1536 Ydtgen Hillebrandsdr., st. 28 Oct. 1555, dr. van Hillebrand Jansz. (zie bij N°. 69, Bijl. 2) en van Aefgen Olfertsdr.; tr. 2°. 8 Oct. 1556 Neel Reyersdr., geb. te Alkmaar 30 Nov. 1525, st. te Amsterdam en er begr. O. K. 20 Mei 1586.

Kinderen (uit het eerste huwel. volgen er o. a. vijf; uit het tweede sproot één zoon, die mede volgt):

GIJSKE of JESKE ADRIAENSDR. CROMHOUT, tr. Cornelis Florisz. van Teylingen, N°. 54.

REYMERICH ADRIAENSDR. CROMHOUT, geb. 23 Febr. 1542, begr. O. Z. 28 Aug. 1566, tr. 27 Oct. 1560 Philips du Gardyn (d), begr. O. K. 14 Jan. 1579, wonende in de Warmoesstraat „in Sint Joris”. Hij hertr. Jeske Evertsdr. Brenaert, dr. van Evert Reynertsz. (zie Aant., hieronder) en van Reymerich Claesdr. Zij hertr. Dirk Oekesz.

6. Uit het eerste huwel. sproot o. a. een zoon, die volgt:

Adriaen du Gardyn, geb. 1564, st. kinderloos, Sch. 1504; daarna Penningmr. van de Zijpe en Wieringerwaard; tr. 5 Dec. 1589 Maria Brassers, Dirksdr., van Delft.

REYNIER ADRIAENSZ. CROMHOUT, geb. 6 Febr. 1544, st. te Alkmaar 1591, Burgem. der stad Alkmaar 1570; tr. te Alkmaar 3 Juni 1595 Griete Lucasdr., geb. te Alkmaar, st. 1574.

Uit dit huwel. was eene eenige dochter:

Ydtge Reyniersdr. Cromhout, tr. Adriaen Maertsz. Koetenburgh, st. 1610, Burgem. der stad Alkmaar 1606; verkreeg 6 Sept. 1597 van de Staten van Holland octrooi tot bedijking en droogmaking van de Wieringerwaard, welk octrooi 5 Sept. 1603 en 19 Juli 1608 verlengd werd.

AEFF ADRIAENSZ. CROMHOUT, geb. 6 Febr. 1547, begr. O. K. 23 Oct. 1620, alstoen wonende in de Dijkstraat, tr. 16 Juli 1566 Teunis Jansz. Schellingwouw, begr. N. K. 17 Sept. 1594, lakenkooper op den Nieuwendijk „in Schellingwouw“; Comm. 1589; Luitd. der Burgerij 1579; N. Z. Huiszittenmr. 1580; Waardijn der lakenen 1594, zoon van Jan Jansz. van Schellingwouw en van Marij Damendr. (c).

Zij wonnen o. a.:

Pieter Teunisz. Schellingwouw, geb. 1574, begr. O. K. 13 Apr. 1633, lakenkooper, wonende in 1630 op den Nieuwendijk, bij zijn overlijden in de Dijkstraat; Comm. 1614; Farrameester der lakenen 1600, Waardijn 1601; tr. 1°. 13 Oct. 1596 Aeltgen Dirksdr. Puynder, geb. te Medemblik, dr. van Dirck Pietersz. en van Meyns Claesdr. Pledtsen (Claes Janszoon-dr. ex Lijsbeth Jansdr. Goetdeern); tr. 2°. 6 April 1603 Vrouwte Hendricksdr. Verwer, geb. 1582, begr. O. K. 18 Febr. 1630, dr. van Hendrick Claesz. en van Griete Cornelisdr.

BARTHOLOMÆUS CROMHOUT, ADRIAENSZ. (f), N°. 81.

DR. NICOLAËS CROMHOUT, Heer van Werkendam en de Vrije Hoeven, geb. 9 Dec. 1561, st. te 's-Flage kinderl. 23 Maart 1641, Raadsheer (1591) en President (1620) in den Hove van Holland, Zeeland en Westfriesland; Curator van 's Lands Universiteit te Leiden 1626; President Hoofd-Ingeland en een der eerste ondernemers van de bedijking van de Beemster 1608 (g); tr. te Amsterdam 15 April 1591 Abigaël Fagel, geb. te Nieuwkerk (in Vlaanderen) 16 Aug. 1567, begr. te 's-Flage in de Grootte Kerk 22 Dec. 1637, dr. van François Fagel, Schepen van Brugge en Gedep. ter Staten Generaal te Antwerpen 1582, daarna te Amsterdam „coopman in de Calverstraat over 't lelike aensicht“ (h), en van Agneta Poignet.

AANT. (i). Reynert Claesz., geb. te Medemblik omstreeks 1485, st. aldaar 19 Nov. 1540 (zoon van Claes Reyersz., te Medemblik, en van Reynierich N. N.), tr. Jeske Albertsdr., geb. te Franeker, st. te Franeker 7 Juli 1537, dr. van Albert Pietersz.

Zij wonnen o. a. de volgende drie zoons, die zich allen te Amsterdam vestigden:

a. Adriaen Reynertsz. Cromhout (j), N°. 6.

6. b. Evert Reynertsz. Brenaert, geb. 27 Febr. 1520, st. te Emden 1573, tr. Reymericl Claesdr.
Zij wonen vijf kinderen, waarvan er twee volgen:
- aa. Jeske Evertsdr. Brenaert, tr. 1°. Philips du Gardyn (zie bij N°. 6, hierboven), wedr. van Reymericl Adriaensdr. Cromhout; tr. 2°. te Amsterdam 6 Jan. 1587 Dirck Oeckesz., geb. te Bolsward, in 1587 wonende te Leeuwarden, in 1588 te Bolsward (9), wedr. van Ulck Douwendr.
- bb. Sibille Evertsdr. Brenaert, tr. Dirck Tijmensz. Cortenhoeff, N°. 63.
- c. Claes Reynertsz., gezegd van Medemblick, geb. te Medemblick 8 Sept. 1524, st. te Amsterdam vóór 1557 (k), koopman te Amsterdam op 't Water „in de Gans"; Overman van den Voethoogdoelen 1551 (l); tr. Lijsbeth Jansdr. Pleltsen, (die zich in 1572 en '73 om de troebelen uit de stad begaf, doch er in 1573 weder terugkeerde, en toen 38 £ Vlaamsch boete betalen moest, terwijl hare zoons Jan en Dirck afwezig bleven (m)), dr. van Jan Jansz. (zie bij N°. 3, Bijl. 2) en van Alyd V'sbrantsdr.
Zij lieten verscheidene kinderen na, w. o.:
- aa. Reynier Claes Reyniersz., woonde op den Achterburgwal bij het Paulusbroedersconvent „in de ses huysen"; Regent Sint Jorishof 1581—'89; tr. O. K. 25 Juni 1570 Aef Doedes, begr. N. K. 7 Dec. 1613, dr. van Doede Claesz. (zie Bijl. 1, hieronder) en van Lijsbeth Cornelisdr.
Hunne kinderen waren o. a.:
- aaa. Weyn Reyniers, tr. Pieter Thijsz. Schrijver, N°. 77.
- bb. Jan Reynier Claesz. of Jan Reyniersz. (n), geb. 1583, st. 8 Sept. 1621 (o), woonde op de Boomsloot „in 't vergulden Kalf"; O. Z. Huizittennr. 1616; Luitd. der Burgerij 1620; tr. 13 Sept. 1615 Janette Martensdr. Calf, geb. 1597, dr. van Marten Claesz. (zie bij N°. 43, Bijl. 1) en van Aefgen Gijsbertsdr. van de Poll.
Zij lieten ééne getrouwde dochter na:
Eva Reyniers, geb. 1618, begr. O. K. 10 Dec. 1646, tr. Juli 1640 Andries Stille, geb. te Haarlem, wonende te Amsterdam op den Kloveniersburgwal. Hij hertr. April 1648 Lijsbeth Valek, st. te Haarlem en begr. te Amsterdam O. K. 9 Juli 1675, wedr. van Willem Sprincen.
Uit het eerste huwel. sproot eene dochter:
Eva Stille, tr. Willem Six (zie Aant. bij N°. 160).
- bb. Jan Claes Reyniersz., N°. 74.
- cc. Dirck Claes Reyniersz. „in den Sperwer", begr. N. K. 17 Aug. 1607, koopman op 't Rockin „'t eynde van de beurs over die Brugh" „in den Sperwer" (p); N. Z. Huizittennr. 1603; liet met zijn vrouw samen een roerend vermogen na van f 160.000; tr. Machteld Martensdr. van Zel, st. kort vóór Aug. 1609.
Zij wonen zeven kinderen, w. o.:
- Elisabeth Dircksdr. Sperwer, tr. Benjamin of Benedictus Schack (zie bij N°. 76, Bijl. 1).

6. Bijl. 1. Claes Doedsz., geb. omstreeks 1500, st. 16 Maart 1562 (*r*), korenkooper (*s*) in de Kalverstraat; R. 1535, Sch. 1536, Burg. 1539; tr. Katrijn Jan Lambertszoon'sdr., dr. van Jan Lambertsz. (zie bij N°. 69, Bijl. 1) en van Katrijn Martijnsdr.
- Zij wonnen de volgende zeven kinderen (*t*):
- Cornelis Claesz., st. ongehuwd.
 - Baels Noort, Claesz., st. ongehuwd en begr. O. K. 3 Juni 1573.
 - Jannetge Claes Doedendr., st. 1 Febr. 1570 (*u*), tr. bij huwcl. voorw. d. d. 20 Jan. 1556 Jan Dircksz. Marcus, st. te Xanthen 24 Juni 1601 (*v*), Sch. 1570, R. 1575, zoon van Dirck en van Griet Jan Starekendr. (*w*).
 - Thijman Claesz., brouwer te Utrecht, liet vijf kinderen na.
 - Jan Claesz. Pijl, st. te Haarlem 1593 (*x*), Sch. 1559; tr. (in of vóór 1554) Jonge Griete Boelen, Cornelisdr., st. kort vóór Aug. 1567 (*y*), dr. van Mr. Cornelis Gerbrandsz. (zie bij N°. 38, Bijl. 1) en van Jonge Griete Hillebrantsdr. den Otter.
- Uit dit huwel. sprongen vijf kinderen.
- Doede Claesz., st. 13 Juli 1558 (*z*), Sch. 1555; Overman van den Handboogdoelen 1537, '38 (*aa*); tr. Lijsbeth Cornelisdr. (*bb*).
Wonnen, behalve twee zoons, nog eene dochter, die volgt:
Aef Doedes, tr. Reynier Claes Reyniersz. (zie Aant. bij N°. 6, hiervoor).
 - Lijsbeth Claes Doedendr., tr. Cornelis Jansz. Smoor, alias Cornelis Jan Duvenzoonsz. (zie Aant. bij N°. 46).

(*a*) Hamboech senterrien boeck, fo. 84 V^o, 94 V^o, 114 V^o; (*b*) ter Gouw, VIII, Alphab. Reg., i. v.; (*c*) „Blijt a^o 1588 in Julij nuwe stil. Dese was (eten) Vries gelouen mocht in die raet niet) wesen" (M. S. Keurboeck; Naamlijst der Raden in de Vroedschap voorin); (*d*) Philips du Gardyn had een broeder: Guiliam du Gardyn, Comm. 1579, tr. N. N., begr. O. K. 24 Dec. 1586. — Het wapen van du Gardyn, zoals het voorkomt op het schepenregel van Adriaen du Gardyn (Sch. 1594) is: Een tuyn, bestaande uit een grasveld, door twee vertikale en een horizontaal pad in zes vakken verdeeld; uit elk der drie achterste vakken rijst een boom op, de middelste gesnoeren in den vorm van drie op elkander gestapelde koecken, de beide andere spits oplopend; het geheel van achteren aan drie zijden omsloten door een hek, waarvan de stijlen zich kruislings snijden. Heluoteken: De middelste boom uit het schild; (*e*) Quijtsch. 11. fo. 23 V^o; (*f*) Barthold Cromhout heette naar zijn ondoon Bartel Jansz., licentiaat in de beide rechten, st. te Medenblik 24 Apr. 1547, getr. met Margriet Claesdr., st. te Medenblik 1560, zuster van Reynert Claesz., hierboven genoemd; (*g*) J. Bouman, Bedijking, opkomst en bloei van de Beemster, p. 78; (*h*) Oudeste Begr. Reg. der Wk. N. Z. i. d. 2 Oct. 1587; (*i*) Zie voor de genealogie van Reynert Claesz. en zijne afstammelingen: de plano M. S. genealogie (17e eeuw) op 't gemeente-archief te Amsterdam; Herald. Bibliothek, 1873, p. 100; Schaep, M. M.: Algemeen Nodel. Familielid V., p. 170; (*j*) Adriaen Reyniersz. Medenblik, eerst naar zijne vorige woonplaats aldus genoemd (zie o. a. Rentebr. 2, fo. 181 V^o), voerde later den naam Cromhout naar het nithangt eken van zijn „huys ontde" erve staende in de Warmoesstraet genoemd het cromhout". Dit huis werd 21 Sept. 1607 door Adriaen's zoon Barthold Cromhout aan den wijkkooper Reynier van Sellaer verkocht (Schepen. 12, fo. 76 V^o). — In 't Begr. aereg. der O. K., i. d. 16 Jan. 1558 vindt men ook: „Noch bij handen van Adriaen Reynierszoon Medenblyck (int) Cromhouthont ontfangen over dat graf gelt van zijn kindt onder den arrem gedraghen)", . . . etc. — De naam Medenblik of van Medenblik werd ook gevoerd door Cromhout's bloedverwant Cornelis Wijnantsz., Wijnantsz. of Wijningsz. (van) Medenblik, in 1555 reeds te Amsterdam voorkomende, wonende op den Nieuwendijk „in Spangnen", bij decreet van Alva van 1 Sept. 1568 mede uit den lande verbannen, in 1578 teruggekeerd en in 1581 Comm. (van Huwelijksche Zaken) te Amsterdam. (Wk. Reg. 6, fo. 123 V^o; Verhuur der huizen van de fugitiieven fo. 35 V^o; Rente- en Oudeigenboek St. Pietersgasthuis 1582, fo. 200; 2e Kerkint. reg.,

N°. 402 der Collectie oude Kerkboeken, fo. 7, 7 V, 10, 14 V, 15; (d) *Geboe.* 1, fo. 22 V, 11, V, Grootm. 2, fo. 28; Quoh. 1557, fo. 17 V; (e) Dr. G. W. Kernkamp, *Bontemantel* I, p. 173, 1004, (60) *Stadsrek.* 1573, fo. 54; (61) De kinderen van Reynier en Jan Claes Reyniersz. voerden den naam Reyniersz. als familienaam. Men meene daarom niet, dat zij tot dezelfde familie behooren als de gelijknamige Gouverneur-Generaal van Oost-Indië Carl Reyniersz. Eenige opgaven betreffende diens geslacht laat ik hier volgen: Dirk Reyniersz., geb. te Tongeren omstreeks 1560, st. te Amsterdam en er hegr. N. Z. K. 31 Mei 1627, koopman en makelaar, woonde in 1593 te Hamburg, in 1597 sedert vier jaren te Amsterdam en werd poorter van deze stad 9 Mei 1598 (*Porterb. B.* fo. 199). Hij woonde in 1613 in de Betaniëstraat, daarna op den O. Z. Voorburgwal bij 't Prinsenhof; tr. 1°. Antoinette Knolbaat, hegr. N. Z. K. 11 Mei 1596; tr. 2°. te Amsterdam 5 Oct. 1597 Susanna de Beaulieu, geb. te Antwerpen, st. te Amsterdam en er hegr. N. Z. K. 7 Aug. 1628, wed. van Hans van der Stepen, dr. van Charles de Beaulieu. Uit het eerste huwel. is een dochter, uit het tweede zijn drie kinderen bekend, die alle volgen: a. Engel Reyniersz., geb. te Hamburg 1593, tr. te Amst. 17 Nov. 1613 Daniel van der Stijl, geb. te Delft 1592, in 1613 wonende te 's-Hage; b. Jannet Reyniersz., hegr. N. Z. K. 27 Mei 1627, tr. Pieter van der Elst, in de Nes over de Bank van Leening; c. Catharina Reyniersz., geb. 1599, hegr. N. Z. K. 16 April 1672, tr. 2 April 1641 Gellius de Bonna, predikant te Zutphen, wedr. van Anna Schut; d. Carl Reyniersz., geb. O. K. 26 Aug. 1604, st. te Batavia 18 Mei 1653, vertrok in dienst der O.-I. Comp. naar Oost-Indië en werd aldaar Opperkoopman, Gouverneur en Directeur van Coromandel 1636; Raad Extraordinaris van Indië 1636; Raad Ordinaris 1638. Hij keerde daarna weer naar het vaderland terug en woonde in 1641 te Amsterdam in de Nieuwe Hoogstraat. In 1645 vertrok hij wederom naar Oost-Indië en werd er President van 't College van Schepenen, daarna van dat van Weesmeesteren 1646; Gouverneur-Generaal 1650 tot zijn dood. (van Rhede van der Kloot, *De Gouverneurs-Generaal enz. van Nederl. Indië*, p. 53 en verv.). Hij tr. 1°. te Amsterdam 21 Mei 1641 Judith Barra, geb. 1617, dr. van Dr. Jacobus Barra, van Antwerpen, „Medecijn“ eerst te Middelburg, daarna te Amsterdam in de N. Hoogstraat „in den Lauriercrans“, en van Sara Moys, Danckert-dr. (*Kerkint. Reg.* i. d. 3 Mei 1611; *Wk. Reg.* 15, fo. 155 V); tr. 2°. te Batavia Mei 1648 Françoise de Witt, geb. te Maslupattam, ter kust van Coromandel, 8 Jan. 1634, st. 10 Jan. 1672, dr. van Jacob, Gouverneur van Coromandel, en van Susanna Wateringe. Zij hertr. eerst te Batavia 30 Oct. 1653 Mr. Adriaen Willeboorts, Lid van den Raad van Justitie en Secr. van den Raad van Indië; zij hertrouwd daarna te West-Souburg (Zeeland) 30 Mei 1668 Pieter Macaré, geb. te Middelburg 10 Sept. 1618, st. te 's-Hage April 1685, koopman te Middelburg, eerder wedr. eerst van Elisabeth Nachtegael, daarna van Maria Schot vervolgens van Gijsberta van den Heuvel, zoon van Pierre en van Susanna Delberghe (Mededeeling van Jhr. Mr. A. J. Rethaan Macaré, geb. uit elk der beide huwelijken van Carl Reyniersz. sproot een kind (*Wk. Reg.* 28, fo. 311); aa. Sara Reyniersz., geb. O. K. 3 Dec. 1643, tr. te Amst. 28 Aug. 1663 Robbert Hill, geb. te Dublin 1625, koopman te Amsterdam op den Vijgen-dam; bb. Carolus Reyniersz., koelt in Maart 1673 voor f 1000. een huutenantsplaats; was in Maart 1674 Kapitein over een Compagnie voetknechten, garnizoen houdende binnen Breda, en kwam 12 Febr. 1674 van de Staten van Holland brieven van meerderrijgsexclatering (*Wk. Reg.* 30, fo. 33 V; *Missive* van Weesmeest. te Batavia aan die te Amsterdam, i. d. 31 Jan. 1654). Stierf denkelijk ongetrouwd; (c) 4e Reg. der lijfrenteb., fo. 12 V; (d) *Wk. Reg.* 15, fo. 42, 118 V; (e) *Wk. Reg.* der Huisverk., 2, fo. 161; (f) (v) M. S. Keurboek, Naaml. der Vroedschappen voorin; (g) *Stadsrek.* 1512, fo. 101 V; (h) *Wk. Reg.* 10, fo. 28 V, Quitsch. 8, fo. 251 V; *Wk. L.* 222 i. v. Doesz. en i. v. Noort; (i) *Wk. Reg.* 9, fo. 192 V; *Onle* rentebrief vormende den onslag aan de voorzijde van de *Stadsrek.* 1569; (j) *Wk. Reg.* 5, fo. 58 V; (k) M. S. Backer, fo. 51a; (l) *Wk. Reg.* 8, fo. 327; (m) ter Gouw, *Geschiedenis van Amsterdam* VII, 425; (n) *Hambroch's on-tienboek*, fo. 32 V, 30 V; (o) M. S. Backer, achtein, ongepagineerd geleete, kladaanteekeningen.

7. Dr. MARTIN JANSZ. COSTER, gezegd MARTINUS AEDITUUS.

R. 1578—1592; verkozen door de afgevaardigden der Schutterijen 27 Mei 1578.
Burg. 1578, 80, 82, 84, 85.

Was tevoren, nadat hij in 1566 om geloofsredenen de wijk naar 't buitenland genomen had, van 1567 tot 1576 Lijfarts van Frederik II, Koning van Denemarken en Noorwegen, geweest (a).

Woonde sedert het overlijden van zijne tweede huisvrouw, Weyntgen

7. Gerritsdr., in 1581, tot zijn overlijden, in een „groot huys” in de Oude Doelenstraat.

Geb. omstreeks 1520, begr. O. K. 21 Jan. 1502, zoon van Jan Cornelisz. Coster (zie Aant., hieronder.)

Tr. 1°. Joostken Thomaszdr. van 't Duyfluys, geb. (denkelijk) te 's-Hertogenbosch, st. te Amsterdam in of kort vóór 1559, wedr. (met twee kinderen: Lijsbeth, voor haar 20^e jaar tegen haar moeders wil gehuwd met Claes Plemp, Cornelisz., en Geertruyd, getrouwd met Leonius van Wijck, Dircksz.) van Aerndt van den Broeck (*b*), koopman in de Warmoesstraat „in de gouden Croon”, eerder wedr. van Willemten Jansdr. van Kel (*c*); tr. 2°. (vóór 1560) Weyntgen Gerritsdr., st. 1581; tr. 3°. (na 21 Sept. 1582 gedane aant. der ondertrouw) Claesgen Dircksdr., begr. O. K. 13 April 1615, wedr. van Jacob Martensz. Codde (zie bij N°. 57, Bijl. 2). Zij hertr. Laurens Volckertsz. Ringh (zie bij N°. 55, Bijl. 1).

Kind (eenig kind; uit het eerste huwelijk): MARIA MARTENSZ. COSTER (*d*), tr. 1°. Ernst van Bassen (zie Aant. bij N°. 96); tr. 2°. 18 Mei 1580 Ellert Ellertsz., wonende op den Zeedijk, wedr. van Marij Valentijnsdr.

AANT. Jan Cornelisz. Coster, begr. O. K. 25 Sept. 1561, goudsmid; verkoopt 14 Nov. 1538 een huis in de Warmoesstraat (*e*); Keurmeester (1528) en Deken (1529) van 't Goudsmidsgild (*f*); tr. N. N.

Uit dit huwel. sprongen de vier volgende zoons:

- a. Hendrick Jansz. Coster, betaalde in 1561 zijns vaders grafgeld.
- b. Dr. Martin Jansz. Coster, gezegd Martinus Aedituus, N°. 7.
- c. Jacob Jansz. Coster, alias Jacob Jansz. „in de Calckoensche Haen”, Overman van den Handboogdoelen 1560 (*g*); was vóór 1560 wijnkooper „in de Calckoensche Haen”; behoorde evenals zijne beide broeders in 1566 tot de voornaamste gereformeerden binnen Amsterdam, en woonde trouw de predication van den keraar Jan Arends. bij, waar hij zelfs „mitter nappé” rondging; nam daarna de wijk naar 't buitenland (*h*), keerde na de alteratie terug, en komt in 1578 voor als „wairt in 't Poortgen” in de Warmoesstraat (*i*); faillceerde in 1580 (*j*) en leefde nog in 1607; tr. Lijsbeth Senten of Vincentsdr.
Zij wonen zes kinderen:
- aa. Vincent Jacobsz. Coster, alias Sente Peylder, st. 1608 (*k*), wijnpeiler en dienaar van 't Stadsexcijsghuis; was tevoren in 1581 dienaar van de Thesaurie (*l*); woonde in 1585 „opt excijsghuys” (*m*), later in den Niezel „in de witte Calckoen”; was bij zijn leven als eigenaar van een doolhof buiten de stad en als kunstvriend een bekende persoonlijkheid (*n*); tr. Griete Stoffelsdr., begr. N. K. 24 Juli 1624.

Zij lieten drie kinderen na, w. o.:

Aeltgen Vincentsdr. Coster, geb. 1580, tr. 15 Jan. 1607 Daniel van

7. Genegen, geb. te Dordrecht 1582, wijnkoopster te Amsterdam, in 1607 in de Bantamstraat, in 1630 op den O. Z. Voorburgwal, (ex matre: Maria van der Oort). Hij hertr. 27 Aug. 1630 Geertruyt Duckers, geb. te Keulen, wede. van Hendrik Voet.

Een zoon uit het eerste huwel. was:

- Vincent van Genegen (zie bij N°. 236, Bijl. 1), tr. Sara de Wilhem.
 bb. Jan Jacobsz. Coster, gedf. O. K. Maart 1565, begr. N. K. 8 Oct. 1607, in 1590 lakenbereider op den O. Z. Achterburgwal, in 1602 lichterman (*w*), in 1607 makelaar (*p*); tr. 19 Juni 1590 Maritgen Cornelisdr., geb. 1568. — Winnen twee kinderen (*q*).
 cc. Pieter Jacobsz. Coster, geb. 1567, passamentwerker in de Nieuwstraat; tr. 23 Juli 1587 Ael Martensdr., geb. 1561, dr. van Marten Pietersz.
 dd. Hendrick Jacobsz. Coster, geb. 1568, schoenmaker op den O. Z. Achterburgwal; tr. 9 Febr. 1592 Trijntgen Warnersdr., geb. 1570.
 ee. Cornelis Jacobsz. Coster, geb. 1571, huistimmerman op den O. Z. Achterburgwal; tr. 20 Sept. 1590 Yf Dircksdr., geb. 1566.
 ff. Isaac Jacobsz. Coster, leefde in 1592.
 d. Cornelis Jansz. Coster, bierkoopster in de Liesdel (*r*); week in 1566 om het geloof uit, doch keerde in 1578 te Amsterdam terug en was er in 1583 Ouderling en Gedeputeerde van den Amsterdamschen Kerkeraad op de Synode te Amsterdam (*s*); vestigde zich later te Dantzig, waar hij in 1591 nog woonde en denkelijk overleden is. Hij tr. (voór 1561) Geert Reyersdr., dr. van Reyer Albertsz., „alias Moy Reyer de biercooper“, en van Lijsbeth Pauwelsdr. (*t*).

Uit dit huwel. sproten o. a. drie gehuwde kinderen:

- aa. Arent Cornelisz. Coster, geb. 1566, begr. O. K. 19 Jan. 1638, woonde op den Zeedijk „in den Grasmayer“; was koopman op de Oostzee en factor van verscheidene handelshuizen te Dantzig; zijn rekening-courant met het huis „Jeuriaen Rogge en Bartelt Scholtes cooplyden tot Dansick“ beliep o. a. in 1609 de som van *f* 243.000.—, zoo aan wissels, uit Dantzig op hem getrokken als aan gelden, te Amsterdam op deposito genomen. Den 30ⁿ Sept. 1608 nam hij als hypotheek op de onder hem te Amsterdam berustende koopwaren, gedeeltelijk hem zelve, gedeeltelijk zijne lastgevers te Dantzig toebehoorende, van Dr. Jan ten Grootenhuys, Govert Direksz. Wuytiers, Dirck van Os en Jan Jansz. Carel, den Jonge, kooplieden te Amsterdam, een bedrag op van *f* 200.000.— tegen 7%, wyl hij voor zich als voor verscheidene kooplieden te Dantzig „jegenwoordel(ycken) binnen deser stede hadde leggende een groot getal van lasten tarwe rogghe ende andere waren ende coopmanschappen, dat mede op hem veel en verscheyden wisselbryeven waren getrocken bij den voorsz. cooplyden van Dantsick en bij hem comparant [Arent Cornelisz. Coster] geaccepteert, de welke promptel(ycken) moesten sijn

7. betaelt, waartoe hij comparant, om de cleyne afftreck ende vertieringe die jegenwoordel(ycken) in teoorn is, so veel contante penningen nyet hadde connen becomen, dat hij daeromme genoodruct hadde geweest hem met andre huyden middelen te behelpen de weleke hem hier inne hadden geassisteert'. Voor het genoemde bedrag stelde hij de volgende voorraden borg: 2801 Last tarwe, opgeslagen op 87 zolders; 487 Last rogge, op 18 zolders; en 2800 „plancken in percheelen" op diverse plaatsen op Marken (n). Hij tr. 16 Febr. 1592 Regina Hudde, geb. 1571, begr. O. K. 25 Oct. 1617, dr. van Rutgers (zie Aant. bij N°. 53) en van Anna Scholt.
- hh. Alyd Cornelisdr. Coster, geb. 1582, tr. 6 April 1614 Claes Glauwe, apotheker in de Warmoesstraat, wedr. van Aecht Pietersdr.
- cc. Lijsbeth Cornelisdr. Coster, geb. 1591, tr. 12 Juni 1616 Coert Cooper, geb. te Bremen 1594, koopman op 't Water te Amsterdam.

(n) Koning Frederik II van Denemarken reikte aan Dr. Martin Coster, toen deze zijn ontslag nam, een getuisschrift nit, met zijn zegel en handteekening bekrachtigd, gegeven 30 April 1576 op 't slot Friderichsburch, en thans nog met andere papieren, Dr. Coster's nalatenschap betreffende, op 't gemeente-archief te Amsterdam berustende (Wk. L. 139, l. v. Coster; zie ook: Wk. Reg. 11, fo. 287; Wk. Reg. Div. Mem. 2, fo. 134 V^o). In dit stuk wordt verklaard: „Des der Hoehgelare Martinus Aedituus, der Medicin Doctor, von anno der weniger Zall Sielen und Sechtzig verschienen, anzurechen, bißz dabir in unserm Reich und unser bestelter Leibartz gewesen Und sich mit solcher seiner dienstverwandtnus, bejj uns, aller trewen, fleisses, und aufrichtigkeit verhalten". . . etc. - Dr. Martin Coster liet bij zijn dood eene uitgebreide boekerij na, die zijne weduwe onder zich behouden zou, en die nimmer zou mogen verkocht worden, en welke 565 boekdeelen omvatte, in de Hoogduitsche, Nederlandsche, Italiaansche, Spaansche, Deensche, Latijnsche, Grieksche, Hebreensche en „Oostersche" talen. Deze bibliotheek was verdeeld in 240 „Medicinale boeken", die hij legateerde aan den voorzoon zijner derde huisvrouw, Martin Codde (zie bij N°. 57, Bijl. 2), wanneer deze zoude „wesen in de faculteyt van medicina tot een Doctor in Medicina wettelick gepromoveert, ende vijff ende twintich jaeren ondt geworden", en 325 „Boeken historius, linguis et bonas literas angacnde", welke zonden toebesleeld worden aan zijn kleinzoon Martin Ernst van Bassen „zoo verre hij hem begeeft omme die Latijnsche spraecke te verstaen . . . ofte bij onwillicheyt tot studeren (ende consequentelick bij faulte van de Latijnsche spraecke te verstaen) . . . gelijcxs mitte andere medicinale boucken den voornoemden Martin Codde alsdan oock geleverd zullen werden". In deze „library" bevonden zich bijkens den catalogus oock vele medische werken in handschrift, door Dr. Martin Coster zelf samengesteld. - Tot Dr. Martin's boedel behoorden de volgende kostbaarheden: „Die twee groote silveren mungels kannen mittet wapen van hem boven gemaleert, Item het cleyne kitgen buyten ende binnen vergult, Item den vergulden bos, ende den vergulden schale beyde boven verdeckt, Item die twee gedreven silveren sonvaten, Item het gedreven silveren mostartpotgen mit het lepellen, Ende hier beneffens sijne cleyndien ende Juweelen, te weten, sijne goude signet ringh mit den wapenstene vint witte duylen, Item sijne blannuige, ende witte sapphyr ring, Item sijne beste turchois ring, boven pentachrich, Item sijne gonden Clauwe, sijne geachte Feunhoorn [dezen verdeelden des Doctors erfgenaemen in 1615 onder elkander „in elff gelijcke deelen"], sijne Arentsteen, sijne groote silveren segel ende sijne contrafeytinge". - Des Doctors gaderche vinden wij alens gespecificeerd: Aan zijn stiefzoon Martin Codde legateerde hij: „sijne beste tabbaerden, daer van die eene mit flawijnen, dandere mit luparts (ofte genetten) gevoelert is, Ende daer toe zijne nyeuwe fluwelen paltroek mit zijne sattijnen casack, ende mit een paar fluwelen en sattijnen wambas mouwen. Ende oock een fluwelen noffic mit een marter gevoelert." Zijnen broeder Jacob Jansz. Coster besprak hij: „zijne tabbert mit laije gevoelert, en(de) zijne eene mantele, en(de) zijne oude Casack mit wolven gevoelert, mit alle zijne wambassen, broncken, hoosen, wollen ende linnen hemleden, hoeden, ende hier toe alle zijn bouetten, potpen, pantoffelen, schoenen, diewelcke tot zijnen lijve behoort hebben." Zijnen anderen broeder, Cornelis Jansz. Coster, te Dantzig, vermaakte hij: „zijne swarte tabbert met swarte vellen, ende noch een andere sijnen

swarten tabbert mit sattijs int voorste pindt gevoedert, mit zijnen heresyne soner tabbertgen, ende zijne grofgeyne esack mit genetten (ofte liparts) gevoedert"; (b) „Joostgen die weluwe van Aerndt van Broeck in de Croon" komt reeds in 1539 voor (Rooyboek, fo. 27); (c) Wk. Reg. 4, fo. 97; Wk. L. 237 i. v. van 't Duyfhuys; (d) Maria Martensdr. Coster werd door haren vader nadat deze zich bij contract d. d. 12 Jan. 1591 verbonden had hare schulden en die van haren eersten man te betalen en haar een jaargeld van f 400 toegelegd had, dat haar ook na zijn dood uitgeleerd zou blijven worden — bij zijn testament ontferfd: „... Tot dese zijne dispositie voersaect zijnde bij Testateur deint onbehoorlijk bedrieff geententeert tegens zijne Persone, ende zijne successive huysvrouwen, zoe van zijne voornoemde dochter selfs, als van hare successive mannen, [door] welck bedrieff (tot zijne justificatie in een byzondere libelle, van hem geopenheit), ende waerachtig te zijn bij waere woorden in plaets van Esle bij hem Testateur geaffirmeert mits desen zijndel naer verstant van hem Testateur niet alleen in Foro Conscientiae, nae Gods rechte (uyet toelattende dat een kind, zijne ouders zonde vermogen in eniger manieren te offenseren, jae nijet eens snijdel, an te sien) maer oock in Foro Fori (wt crachte van den welke vierdrien Joor[saecken van ontferfense in rechten gestelt werden, ende wt gelijcke, ende meerdere saecken (nae die gemeene sententie van de Rechtsgeleerden) vorders geschieden int) die voornemende zijns Testateurs dochter den ontferfense van haer Persoon (gelijck bij Testateur verclaerde haer alsoech te onterven bij desen, ende in haer plaets verder te insinerea Erfgenamen den voornoemden Martin Ernst haer eenige soon) mit recht gementeert heeft." — Maria's eerste man, Ernst van Bissen — dien zij evenals haren tweeden man, Ellert Ellersz., tegen haars vaders wil gehuwd had — verliet haar, en hielt zich sedert in Denemarken op, waar hij met aanzienlijke lieden relatien schijnt aangeknoopt te hebben en o. a. geld leende van den Franschen gezant te Coppenhagen, Carolus Damsaus, door bemiddeling van diens „waer" Alber. Christensz. „Raethman tho Coppenhagen." Haar tweede man verliet haar eveneens; in 1591 nam zij tot het aangaan van een contract haren oom Jacob Jansz. Coster tot haren voogd aan „deur langdurige absentie van haer man" die „vertoghen" was „sonder haer nootlicke bijstant te doen". Dat hij „van warrige humoren" was blijkt int het testament van zijn schoonvader Dr. Martin, die daarin de vrees uitspreekt d't hij „uyet nachten zal... zijne huysvrouwe op te roekenen ende soe verre hem mogelijk is te bewegen omme na zijns Testateurs overlijden enige oorsaecken ende voorstellen tot spieren te bedenken daer deur hij soucken sal zijns Testateurs Erfgenamen ofte Erfgenamen mit processen te tribulieren"; (e) Wk. L. 292, i. v. Coster; (f) Delen- en Keurmeesters-boek van het Goudsmidsgilde, M. M., N. 3; (g) Hambouche sententien boek, fo. 240 V°; (h) ter Gouw, VIII, alphabetisch register in voce; Conf. sieboek, Reg. 273 R. L., fo. 69; (i) Stadsrek. 1578, fo. 115; (j) Wk. Reg. Div. Mem. 1, fo. 170 V°; (k) Grootm. 2, fo. 230; (l) Stadsrek. 1581, fo. 69, 74; (m) Dooph. O. K. i. d. 17 Maart 1585; (n) Ond-Holland, 1888, p. 105; (o) Dooph. O. K. i. d. 28 April 1602; (p) Dooph. O. K. i. d. 17 Juni 1607; (q) Wk. Reg. 16, fo. 55 V°; (r) Quodhier 1557, fo. 129 V°; (s) Kerkelijk Amsterdam, p. 151; (t) Wk. Reg. 7, fo. 147 V°; (u) Schepenb. 13, fo. 20, 207.

8. CORNELIS WILLEMSZ. VAN RIJCK.

R. 1578—1590; verkozen door de afgevaardigden der Schutterijen 27 Mei 1578.
Sch. 1578.

Ossenkoopcr (a).

Regent van 't St. Pieters Gasthuis 1564—1574 en 1576—1578.

St. kinderloos 14 Maart 1590 (b).

Fr. 1' Geerte Claesdr. (c), begr. O. K. o Nov. 1583, dr. van Claes Corsz., zeilmaker, en van Griet Jansdr.; tr. 2°. (na 12 Jan. 1585 ter pui gedane aantekening der ondertrouw) Anna Jansdr., geb. 1541.

Kinderloos.

- (a) Boek van Ontv. en Uitg. van 't Sint Pietersgasthuis 1573 '80, fo. 68 V°, 70 V°, 71; (b) „blijt den 14 maart an(n)o 1590"; M. S. Keurboek, Naamlijst der Vroedschappen voorin; (c) Geerte Claesdr. was eene zuster van Griete Claesdr., getrouwd met Willem Barendsz., zie Aant. bij N°. 108 (Rentenboek van Griete Claesdr., in 't archief van 't Sint Pietersgasthuis op 't Gemeente-archief te Amsterdam).

9. **GERRIT JANSZ. COESVELT.**

R. 1578; verkozen door de afgevaardigden der Schutterrijen 27 Mei 1578. Korenkooper (*a*) op den O. Z. Voorburgwal „in het Coesvelt”, „besijden den Pot” (*b*).

O. Z. Huusitzenm^r. 1558; Kerkm^r. O. K. 1550, 1578.

Begr. O. K. 27 Sept. 1578, zoon van Jan (in 't) Coesvelt (zie Aant., hieronder).

Tr. Marij Hendrick Pouwelszoon^{dr.}, begr. O. K. 12 Jan. 1608, dr. van Hendrick Pouwelsz. (zie Aant. bij N°. 38) en van Stijn Allert^{dr.} Boelens. Winnen **kinderen**.

AANT. Jan (in 't) Coesvelt, woonde in 1560 op den Zeedijk (*c*) en liet o.a. de volgende kinderen na:

a. Gerrit Jansz. Coesvelt, N°. 9.

b. Arent Jansz. Coesvelt, koopman in de Warmoesstraat „in Revel”; reisde in 1580 met Dr. Martin Jansz. Coster naar Kampen om den Prins van Oranje daar af te halen, maar werd onderweg ziek (*d*); was in 1581 Krijgsc^{ommissaris} of Commissaris der Amnunitie van de Staten van Holland, in 1585 Commie^s Generaal van den Raad van State (*e*); tr. Trijn Hendrick Pouwelszoon^{dr.}, dr. van Hendrick Pouwelsz. (zie Aant. bij N°. 38) en van Stijn Allert^{dr.} Boelens. Dit huwel. was kinderloos (*f*).

c. Joachim Jansz. Coesvelt, begr. N. K. 24 Jan. 1576, was in 1556 „dienaer” van Brecht Stans Claeszoon^{dr.} (*g*).

d. Jan Jansz. Coesvelt, begr. O. K. 27 Maart 1570, woonde in de Warmoesstraat.

(*a*) Stadsrek. 1552, fo. 92; (*b*) Lade R. 6, N°. 4; Renteb^r. 9, fo. 158; (*c*) Renteb^r. 1, fo. 75, 174 V^o; (*d*) Stadsrek. 1580, fo. 132; (*e*) Resol. Holland, 31 Mei 1581, 14 Febr. 1585; (*f*) Wk. L. 191, i. v. Boelens; (*g*) Stadsrek. 1556, fo. 100 V^o.

10. **ANTONIS WILLEMSZ. BONTEKOE.**

R. 1578—1594; verkozen door de afgevaardigden der Schutterrijen 27 Mei 1578. Zeepzieder, eerst op den Zeedijk „in de bonte Koe” (*a*), daarna op 't Water bij de Karnemelkssteeg „in den gulden Eenhoorn” (welk huis hij 2 Mei 1565 verkocht aan Pieter Willemsz. Corver, zie bij N°. 17, Bijl. 1); na zijn tweede huwelijk op 't Water „in de drie Swaentgens”, welk huis zijne vrouw hem aanbracht. Bij zijn overlijden woonde hij op den Singel buiten Jan Rodenpoot.

St. 28 Mei 1594 (*b*), zoon van Willem Luytsz. Huydecoper (zie Aant., hieronder) en van Lijsbeth Pieters^{dr.}

Tr. (*c*) 1°. (omstreeks 1540) Lijsbeth Jans^{dr.} van Hoorn, gezegd „in de drie Camelotten”, geb. 1517, begr. O. K. 10 Oct. 1557 (*d*), dr. van Jan Adriaensz. (zie ook bij N°. 108, Bijl. 1) en van Anna Pieters^{dr.} (*e*); tr. 2°. Anna Willems^{dr.} Opsy (*f*), begr. N. K. 29 Sept. 1593, wede. van Adriaen Goossensz. Boom (zie bij No. 70, Bijl. 1) (*g*).

Winnen **kinderen**.

10. AANT. Luyt N. N., liet verscheidene kinderen na, w.o. de drie volgende:
- a. Willem Luytsz. Huydecoper (*h*), geb. omstreeks 1480, huiden-kooper; tr. Lijsbeth Pietersdr., st. kort vóór Juli 1553 (*i*) in een huis „op den nyeuwendlijk bij Sint Jacobsstraet”, dr. van Pieter Roemersz. (zie Bijl. 1, hieronder) en van Aecht Jacobsdr Wacker.
- Uit dit huwel. sproten vier kinderen:
- aa. Antonis Willemsz. Bontekoe, N°. 10.
- bb. Aef Willemsdr., tr. 1°. Claes Jansz. Podt, st. kort vóór Febr. 1554 (*j*); tr. 2°. 1555 Floris Gerritsz. de Bruyn, „cruytmaceker”. Uit het eerste huwel. waren twee dochters, waarvan de oudste volgt:
- Griet Claesdr. Podt, geb. 1538, tr. (vóór 1561) Jan Broeck, Valentijnsz, koopman op 't Water bij de Oudebrug „in Kopenhagen”, werkdadig voorstander der reformatie te Amsterdam, Colonel van een regiment voetknechten onder den Heer van Brederode, daarna Watergeus (*k*), als zoodanig gevangen genomen en „mitten zwaarde geexecuteert” te Hamburg 4 Aug. 1569, zoon van Valentijn Bavelaer en van Katrijn Jansdr. Broeck (*l*).
- cc. Hillegout Willemsdr., tr. Claes Jansz. Dol, waaruit drie kinderen.
- dd. Allert Willemsz., testeerde 2 Maart 1553, st. ongehuwd.
- b. Meyndert Luytsz. Huydecoper, begr. O. K. 5 Nov. 1587, huiden-kooper; Overman van den Handboogdoelen 1551, 52 (*m*); tr. (vóór 1529) Geert Gerritsdr. Garst, dr. van Gerrit en van Lyeve Heermansdr. (*n*).
- Hunne drie kinderen waren:
- aa. Luyt Meyndertsz. Huydecoper, korenkooper in de Ridderstraat; tr. (vóór 1556) Geert Pietersdr., dr. van Pieter Stevensz. (zie Aant. bij N°. 102) en van Aecht Simonsdr. — Winnen kinderen.
- bb. Ael Meyndertsdr. Huydecoper, tr. Albert Gerbrandsz. Schilt (zie Aant. bij N°. 154).
- cc. Willem Meyndertsz. Huydecoper, begr. O. K. 9 Sept. 1594, tr. (vóór 1560) Trijn Pietersdr., volle zuster van Geert Pietersdr., bovengenoemd.
- c. Jacob Luytsz., tr. Lijsbeth Jacobsdr. Buyck, st. vóór 1562 (*o*), dr. van Jacob en van Aef Volekertsdr.
- Winnen drie zoons, waarvan alleen de oudste huwde:
- Lucas Jacob Luytszoonz., geb. 1540, st. kort vóór Jan. 1570 (*p*), houtkooper op den N. Z. Wester Voorburgwal „bij Sint Jacobs brugge”; tr. Nies Simonsdr., dr. van Simon Martyn Dirksz., gezegd van de Ruwel (zie bij N°. 38, Bijl. 2) en van Anna Willemsdr. van Paenderen (*q*). Zij hertr. Claes Thonisz.
- Uit het eerste huwel. sproot eene eenige gehuwde dochter (*r*).

Bijl. 1. Pieter Roemersz., als schipper genoemd in 1485 (s); in 1505 benoemd tot Kapitein van een vendel Schutterrij in den 11^{en} hooftslag (t); tr. Aecht Jacobsdr. Wacker.

Zij wonnen zes kinderen w. o.:

- a. Jacob Wacker Pieter Roemersz., tr. Geerte Jansdr., dr. van Jan Claesz. en van Steffenije Dirckdr. Croock. Zij hertr. 1527 Pieter Simonsz. (u).
 - b. Lijsbeth Pietersdr., tr. Willem Luytisz. Huydecoper (zie Aant. bij N°. 10, hiervoor).
 - c. Sasse Pietersdr., st. kort vóór Mei 1546 (v), tr. Jacob Jansz. „in de Houtthuyn", lijndraaier. Waaruit kinderen (waarvan het jongste heette: Pieter Roemersz., geb. 1531).
 - d. Roemer Pietersz., testeerde 6 Sept. 1522, woonde op den Zeedijk „in de Koevoet"; tr. Geertruyt Adriaensdr. van Haerlem. Zij stierven beiden kort vóór Febr. 1523 en lieten twee kinderen na:
 - aa. Griete Roemersdr., geb. 1508, st. kort vóór Jan. 1543, tr. 1°. 1525 Jonge Willem Schutter (bij wien zij drie kinderen won); tr. 2°. Jan Jacobsz. Coeckebacker (zie Aant. bij N°. 65).
 - bb. Anna Roemersdr., tr. Pieter Jacobsz. Visscher (zie bij N°. 30, Bijl. 1).
 - c. Anna Pietersdr., begr. O. K. 1 Aug. 1581, tr. Wouter Hendricksz. Winnen drie kinderen, w. o.:
 - aa. Hendrick Woutersz., tr. 1564 Claesgen Claesdr., geb. 1545, dr. van Claes Jansz. „waert in de vijf hamers buyten de Haerlemmerpoort" (zie ook Aant. bij N°. 59) en van Lijsbeth Pietersdr. Uit dit huwel. sproten twee dochters:
 - aaa. Aefgen Hendricksdr., geb. 1568, begr. O. K. 1 Jan. 1598, tr. te Amsterdam 7 Febr. 1588 Gerard Noyen, Arends z., geb. te Harderwijk, in 1588 aldaar wonende, daarna handelaar in wol te Amsterdam „in den gersijnen korf" (w).
- Hunne eenige dochter was:
Margaretha Noyen, tr. Mr. Pieter Cloeck, N°. 155.
- bbb. Lijsbeth Hendricksdr., tr. 1°. Hendrick Frenckinck (zie bij N°. 4, Bijl. 1); tr. 2°. Geurt Dircksz. van Beuningen, N°. 109.
 - bb. Haes Woutersdr., tr. Claes Elbertsz. Goyer (zie bij N°. 3, Bijl. 1).

(a) Begraafreg. O. K. i. d. 10 Oct. 1557 en 2 Sept. 1563; (b) „obijt den 28 May 1594"; M. S. Keutelboek, Naamd. der Vt. edschappen v. o. r. i. n. g. (c) Volgens de geneed. gien. van Antonis Willemsz. Bontekoe gehuwd geweest. Zijn met Marij Jacobsdr. Beningh (dr. van Jacob, zie Aant. bij N°. 14, en van Maria Jacobsdr. Verheyen), die hertrouwd zou zijn met Evert Roswinckel. Wel vond ik een Antonis Willemsz. die met de beledde Marij Jacobsdr. Beningh gehuwd was, naar bijkens 't Wk. Reg. 8, fo. 143 is hij lang vóór zijn naamenoot Bontekoe overleden. Daar staat n.l. den 16a Juni 1565 geboekt den inheng ter Weeskaemer door Evert Roswinckel van de goeleren, nagelaten door zijne overleden huisvrouw Marij Jacobsdr. Beningh, (begr. O. K. 9 Febr. 1565), eerder weduwe van Thonis Willemsz. Deze laatste was een zoon van Willem Pietersz. (zie bij N°. 32, Bijl. 1) en van Ael Hendricksdr. Wou; (d) Wk. Reg. 6, fo. 303; (e) Wk. Reg. 4, fo. 22 V^o; (f) Deze Anna was een zuster van Lambert Willemsz. Opsy (zie Aant. bij N°. 2), gehuwd met Brecht Simonsdr. Abbe; Geslagt Registers van N. Witsen; (g) Quijtsch. 11, fo. 243; (h) „Willem Luytge(h)st. Hudecooper) Pieter) Roemersz(omns) zwaget"; Grootm. 1, fo. 260 V^o, 1512; (i) Wk. Reg. 5, fo. 276; (j) Wk. Reg. 6, fo. 28; (k) ter Gouw, VIII, Alphab. Reg., i. v.; (l) Quijtsch. 5, fo. 8; (m) Hambroech

scutterien Boeck, fo. 162 V^o, 174; (u) Wk. Reg. 3, fo. 140; (v) Wk. Reg. 7, fo. 204 V^o; (w) Wk. Reg. 9, fo. 166, 169 V^o; (y) Quijtsch. 12, fo. 119 V^o; (z) Deze dochter heette Lijbeth Lucasdr., was geh. in 1566, en tr. 1588 Gerrit Jan Martszoonz., houtkooper. Tot haren voogd werd in 1569 benoemd haar achterzusterling Antonis Willem-. Bontekoe (Wk. Reg. der Voogdijen, A, l. d. 15 Maart 1569); (a) Wk. Reg. 1, fo. 444, 472 V^o; (d) Oud-Holland, 1883, p. 248; (w) Wk. Reg. 3, fo. 224; (v) Wk. Reg. 5, fo. 80 V^o; (w) Resol. Holland 1 Oct. 1598, 9 Jan. 1599, 1 Mei 1599.

11. REYNIER VAN NECK, SIMONZ.

R. 1578—1581; verkozen door de afgevaardigden der Schutterijen 27 Mei 1578. Burg. 1581.

Ontvanger van de Gemeenelandsmiddelen over de stad en 't Kwartier Amsterdam 1578.

Overman van den Handboogdoelen 1558,59 (a).

Eén der zes Opperkapiteins der Burgerij (1566); één der negen (1567).

Koopman in de Warmoesstraat „in 't gulden Hoofd”.

Was in 1566 een der hoofden van de gereformeerden binnen Amsterdam, doch moest daarna de wijk naar 't buitenland nemen; in 1578 keerde hij naar Amsterdam terug (b).

Begr. O. K. 24 Aug. 1581, zoon van Simon Laurensz. (zie Aant., hieronder) en van Hillegond Ottensdr. van der Schellingh.

Tr. 1°. Maria Jacob Roelofszoonsdr. Drooch, begr. O. K. 7 Nov. 1566, dr. van Jacob Roelofs. (zie bij N°. 45, Bijl. 1) en van Clara Dircksd.; tr. 2°. Jobgen Thomasdr., st. 3 en begr. O. K. 7 Febr. 1611. Zij hertr. Claes Fransz. Oetgens, N°. 51.

Kinderen (uit het eerste huwelijk) (c): SIMON VAN NECK, geb. 1555, leefde nog in 1588, zijdelakenkooper (d); tr. 9 April 1581 Truytgen Clemensdr. Coornhert, begr. N. K. 21 Dec. 1600, dr. van Clement Volekertsz. (zie Bijl. 1, hieronder) en van Marij Dirck Corszoonzdr.

Zij wonnen drie kinderen (e), w. o.:

Reynier van Neck, gedt. O. K. 4 Febr. 1582, st. 1654, zijdelakenkooper, daarna Secr. van Huwelijksche Zaken; woonde op de Heerengracht „in Leeuwarden” (g); tr. 9 Febr. 1621 Maritgen Pietersdr. Wachter, geb. 1584, st. 1636 (h), dr. van Pieter Stevensz., op den Nieuwendijk „in den Wachter”, en van Metgen Jansdr.

HILLEGOND REYNIERSDR. VAN NECK, tr. Johan Pietersz. Reael, N°. 79.

ANNE, Pieter van Neck, geb. omstreeks 1430, st. kort vóór Febr. 1477 (i), koopman te Amsterdam op 't Water; tr. Alyd Simonsdr. Coppens.

Zij lieten vier kinderen na:

a. Geertruyt Pietersdr. van Neck, testeerde 25 Jan. 1519 (j), tr. Gerrit Simon Janszoonz., st. 1498.

Hun zoon was:

Mr. Simon Gerritsz. van Neck, priester; zijne nalatenschap werd 12 Juli 1542 onder zijne erfgenamen verdeeld.

b. Baert Pietersz. van Neck, geb. 25 Jan. 1459 („Conversio Pauli”).

11. c. Laurens Pietersz. van Neck, volgt.
- d. Claes Pietersz. van Neck, geb. 1 Nov. 1464 („Heylichmis”), begr. in de Paulusbroederskerk 2 Oct. 1497 (*k*).
- Laurens Pietersz. van Neck (bovengenoemd), geb. 6 Jan. 1463 („Dertienendach”), st. vóór Nov. 1514, tr. Gijsland Direk Baerdendr., die testeerde 22 Mei 1530 en kort daarop overleed; had na haar man's dood diens handelszaak voortgezet, dr. van Direk Simon Baerdenz. (zie Aant, bij N°. 17) en van Dieuwer Jacob Walichzoonstr.
- Uit dit huwel. sproten de volgende drie kinderen (*l*):
- a. Albert Laurensz. Braseman, leefde nog in 1546 (*m*), tr. 1°. Griet Direk Jannendr., st. kort vóór Dec. 1527 (*n*), dr. van Direk Jan, te Sloterdijk (en zuster van Mr. Hendrick Direksz., R. 1525, Sch. 1526, Burg. 1536); tr. 2°. Lijsbeth Pietersdr., dr. van Pieter Claesz. „in den Keyser” (zie bij N°. 23, Bijl. 1) en van Geertruyt Hendricksdr. van der Schellingh.
- Uit het eerste huwel. sproot eene dochter, uit het tweede verscheidene kinderen.
- b. Simon Laurensz. Coppens alias van Neck, volgt.
- c. Pieter Laurensz. van Neck, later genaamd Heer Pieter (van) Neck, st. 1546, houtkooper buiten de St. Olofspoort in de O. Z. Houttuinen; werd op lateren leeftijd priester; tr. (vóór 1510) Dieuwer Copwitsdr. (*o*), dr. van Copwit Jansz. (zie Aant, bij N°. 76) en van Giert Coendr. van der Sehelligh.
- Zij wonnen o. a. de vier volgende kinderen (*p*):
- aa. Ette Pietersdr. van Neck, tr. Jan Pieters. Kies (zie bij N°. 76, Bijl. 2).
- bb. Katrijn Pietersdr. van Neck alias Copwit of Coppit, tr. Pieter Jansz. Spiegel (zie Aant, bij N°. 59).
- cc. Pieter Pietersz. van Neck (de Oude), begr. N. Z. 7 Juni 1573, houtkooper; woonde in 1533 in de Kalverstraat in 't huis „Brederoede”, waar „de gulden Vijsel” uithing (*q*), in 1555 (*r*) en bij zijn overlijden in de N. Z. Houttuinen; tr. Weyn Jansdr. Oom, genaamd Oude Weyn Oom, begr. N. Z. 9 Oct. 1575, dr. van Jan Oom Jacobsz. alias Noom Pompemaker (zie bij N°. 47, Bijl. 3) en van Weyn Sijbrandsdr.
- Uit dit huwel. sproten vier kinderen:
- aaa. Agniet Pietersdr. van Neck, tr. Direk Jansz. Graeff, N°. 22.
- bbb. Weyn Pietersdr. van Neck, alias Jonge Weyn Oom, begr. N. Z. 9 Oct. 1575, tr. 1°. Cornelis Barendsz. „in de halve Maen” (zie Aant, bij N°. 108); tr. 2°. 1568 Hendrick Comhuysen, die kinderloos overleed, „Generaale Commissaris van de Heeren Staten Generael van Herwaerds over” (*s*).
- ccc. Albert Pietersz. van Neck, begr. N. K. 9 Sept. 1602, houtkooper in de O. Z. Houttuinen; vertoefde lange jaren in 't buitenland (*t*); tr. Katrijn Jochemsdr., st. kort vóór Juli 1594 (*u*), dr. van Joachim Karstensz. (zie bij N°. 23, Bijl. 1) en van Lijsbeth Jacobsdr. Schaepp. Zij lieten vijf kinderen na, w. o. de volgende twee dochters:

11. A. Grietge van Neck, tr. Jan Claesz. van Hoorn (zie Aant. bij N°. 154).
 B. Weyntge van Neck, tr. Jacob Claesz. van Hoorn (zie Aant. bij N°. 154).
 ddd. Jan Pietersz. van Neck, gezegd Jan Pomp, st. ongeluwd (*g*).
 dd. Pieter Pietersz. van Neck (de Jonge), begr. O. K. 15 Apr. 1573, makelaar op den Burgwal bij de Sint Jansstraat; tr. Griete Vranckendr., st. kort vóór Dec. 1553 (*α*), dr. van Vranck Zwanincksz. (zie bij N°. 43, Bijl. 1) en van Marij Claes fr. Schol. Hunne kinderen waren:
 aaa. Dr. Cornelis Pietersz. Schol, doctor in de Medicijnen, geb. 1548, begr. N. K. 13 Aug. 1607 (*r*).
 bbb. Marij Pietersdr. van Neck, tr. Pieter Bicker (zie Aant. bij N°. 57).
 ccc. Reynou Pietersdr. van Neck, geb. Sept. 1553, begr. N. K. 14 Aug. 1599, woonde op den Achterburgwal over de bronwerij van 't Leeuwigen. Simon Laurensz. Coppens alias van Neck (bovengenoemd) (*p*), st. 1546 (*ε*), koopman in de Warmoesstraat „in 't gulden Hooft“; Sch. 1519, R. 1521; tr. 28 Aug. 1514 (*aa*) Hillegond Ottensdr. van der Schellingh, st. 10 Juni 1542 (*bb*).
 Zij wonden de volgende vier kinderen:
 a. Laurens Simonsz. van Neck, geb. 1517 (*cc*), begr. O. K. 14 Mei 1573, koopman in de Warmoesstraat „in 't gulden Hooft“; Sch. 1553; tr. 1°. Lijsbeth Cornelisdr. Loen, st. 8 Jan. 1543 (*dd*), dr. van Cornelis Hendricksz. (zie Aant. bij N°. 38) en van Lijsbeth Andriesdr. Boelens; tr. 2°. Aeghje Fransdr. Admiraal. Uit het eerste huwel. sproot eene gehuwde dochter; uit het tweede waren de volgende vier kinderen:
 aa. Bettelen Laurensdr. van Neck, tr. Jan Thomasz. Croonenburg, N°. 60.
 bb. Truytgen Laurensdr. van Neck, tr. Jan van Heussen (zie Aant. bij N°. 40), wedr. eerst van Aefgen de Wael, daarna van Lijsbeth Jan Duvenzoonsdr.
 cc. Hillegond Laurensdr. van Neck, tr. 1°. Joachim Prubbernagel (zie bij N°. 20, Bijl. 1), wedr. van Lijsbeth Jansdr.; tr. 2°. 5 Aug. 1578 Hans van Wesick.
 dd. Grietge Laurensdr. van Neck, geb. 1564, tr. 1°. Wichman Kerckinck (zie Aant. bij N°. 381); tr. 2°. te Alkmaar (waar zij toen woonde), na 21 Aug. 1610 te Amsterdam gedane aant. der ondertrouw, Adriaen Hendricksz. Rabbi, st. 1620, Burgemeester der stad Alkmaar 1600, eender wedr. van Fijtgen Jansdr. (die wede. was van Vsbrand Burchmansz. Dob) (*εε*).
 b. Reynier van Neck, Simonsz., N°. 11.
 c. Geertruyd Simonsdr. van Neck, tr. Mr. Cornelis van Veen, Jansz., Ridder, Pensionaris en in 1565 Burgemeester der stad Leiden, in 1574 wonende te Amsterdam „op den Burchwal“ (*ff*).
 d. Ot Simonsz. van Neck, begr. O. K. 20 Maart 1592, hopman (*gg*).
- Bijl. 1. Volkert Dircksz. Coornhert (*hh*), geb. omstreeks 1490, st. te Amsterdam 1562 (*ii*), (zoon van Dirck Volkertsz. en van

11. Aelhe Burchvliet), was koopman te Amsterdam in de Warmoesstraat „in de Craech”, en bezat eene brouwerij te Naarden, die in 1540 door zijn zoon Frans beheerd werd (*jj*); tr. Truytgen Clementsdr.

Uit dit huwel. sproten de vijf volgende gehuwde kinderen:

a. Clement Volckertsz. Coornhert, begr. O. K. 18 Dec. 1579, lakenkooper (*kk*) op den Wester O. Z. Achterburgwal (*ll*); Waardijn der lakenen 1553 (*mm*); vestigde zich daarna te Vianen, doch keerde later metterwoon naar Amsterdam terug en werd er 26 Mei 1562 weder als poorter ingeschreven (*nn*); tr. Marij Dirck Corszoonstr. (*oo*), dr. van Dirck Corsz. (zie bij N°. 23, Bijl. 1) en van Jacobgen Wtenhage.

Hunne drie kinderen waren:

aa. Jaepgen Clementsdr. Coornhert, tr. Pieter Spiegel (zie bij N°. 59).
bb. Truytgen Clementsdr. Coornhert, tr. Simon van Neck (zie bij N°. 11, hiervoor).

cc. Dirck Clementsz. Coornhert, begr. N. K. 25 Febr. 1610, werd 22 Sept. 1581 door de Staten van Holland benoemd tot hunnen Agent „in Oostlandt” (*pp*); tr. 16 April 1577 Stijn Barendsdr. (*qq*), begr. N. K. 3 Oct. 1605, dr. van Barend Claesz. (zie Aant. bij N°. 124) en van Catharina Simonsdr.

Winnen een zoon:

Volckert Dirksz. Coornhert, geb. 1583, begr. O. K. (tenzelfden dage als zijne huisvrouw) 4 Aug. 1636, woonde in 1606 bij de Regulierspoort, daarna in de Hartenstraat; tr. ten Stadhuize 17 Sept. 1606 Anneke Braems, geb. 1585, begr. alsvoren, dr. van Pieter Braems, wijnkooper in de Warmoesstraat „in Ceulen” (zie ook Aant. bij N°. 69), en van Lijsbeth Jacobsdr. (*rr*).

Uit dit huwel. sproten vijf kinderen, waarvan het oudste: Pieter Coornhert, geb. 1608, begr. O. K. 7 Aug. 1636, wonende op den Singel „in de roode Koe”, gehuwd te Sloterdijk 22 Juni 1632 met Griete Grol, geb. 1606, begr. O. K. 20 Jan. 1667, het geslacht, dat in de manlijke linie nog tot laat in de 18^e eeuw te Amsterdam voortbestond, voortzette.

b. Katrijn Volckertsz. Coornhert, tr. Hendrick Jansz. Croock, in de Warmoesstraat „in Sint Jacob” (*ss*), Sch. 1549, R. 1558.

c. Frans Volckertsz. Coornhert, geb. 1519 (*tt*), woonde in 1549 te Naarden (*uu*), waar hij zijns vaders brouwerij beheerde, vestigde zich daarna te Amsterdam en werd er in 1558 tot Substituut Schout benoemd, doch wijl hij geen poorter was door de Vroedschap weder afgezet (*vv*); was in 1596 notaris; Comm. (van Huwel. Zaken) 1578; daarna Klerk der Thesaurie 14 Juni 1578; Sch. 1580; Secr. 1583; Luit. der Burgerij 1580; tr. 1°. Lijsbeth Pietersdr., geb. te Haarlem, st. kinderloos en begr. O. K. 3 Dec. 1580; tr. 2°. 14 Febr. 1581 Marij Gerbrandsdr., begr. O. K. 25 Oct. 1638, wede. van Hendrick Claesz. Kunst.

Uit het tweede huwel. sproot o. a. eene gehuwde dochter (*ww*): Aefge Fransdr. Coornhert, geb. 1592, tr. 10 April 1611 Guillian

11. van Aerscot, geb. 1586, „lakenbereyder“ op den Singel bij de Heiligewegspoort.
- d. Dirck Volckertsz. Coornhert, geb. te Amsterdam 1522, st. te Gouda 29 Oct. 1590, begaf zich metterwoon naar Haarlem en werd aldaar notaris 1561, Secr. 1562, Pensionaris 1564; werd verbannen en vertrok in 1570 naar Emden; bij zijn terugkomst in 1573 benoemd tot Secretaris van de Staten van Holland; beroemd letterkundige en hervormer van de Nederlandsche taal; tr. Neeltge Simonsdr. (cx).
- e. Aeff Volckertdr. Coornhert, tr. Pouwels Karstensz. (zie bij N°. 23, Bijl. 1).

(a) Hambroech scutterien boeck, fo. 222 V^o, 230; (b) ter Gouw, VIII, Alphab. Reg., i. v.; (c) Wk. Reg. 8, fo. 267; (d) Dooph. O. K. i. d. 30 Juni 1583; (e) Wk. Reg. 13, fo. 51; (g) Wk. Reg. 29, fo. 216 V^o; (h) M. S. Backer, fo. 36; (i) Wk. Reg. 1, fo. 262 V^o; (j) Wk. L. 94, i. v. van Neck; Wk. Reg. 2, fo. 235; (k) Genealogische aantekeningen van Pieter de Graeff; (l) „Aelbrecht Louysz. contra Meester Pieter Neck. Inder saeken hangende voor den hove van Holland tusschen Aelbrecht Braeseman impetrant in cas dappel ter eene ende meester Pieter Neck priester geslachte ter anderen zijden D'impetrant allegerende dat in levende lijve geweest waeren Lourys Simonsz. ende Glijlant Dires dochter die te samen in echten state geproereert hadden drie kinderen als den ged^e. den impetrant ende) Symon Louysz. Dat wesende die vader van den voors. kinderen overleden was die moed(er) gebleven in de coonmanscip ende) gemeenen boel ende omme haer in de selve coonmanscip te stijven hadde d'impetrant haer gedaen ontrent VIIe katolus gubdens die hij gelicht hadde vuyter goelen van zijn kindt geteelt bij een voor huysfrou^e. . . . etc. (Sententien van den Hove van Holland, Reg. 507, H. O. F. fo. 187. — 22 Dec. 1549; Rijksarchief te 's-Hage); (m) Wk. Reg. 5, fo. 97; (n) Wk. Reg. 3, fo. 271; (o) „Peter van Neck in den naeme van Dienver Copwitten zijn moeder“ (Lade J. 3, N°. 3; 1546); (p) In 't M. S. Backer, fo. 14, worden slechts drie kinderen opgenoemd: Pieter Pietersz. van Neck, de Jonge is daar niet bij. Toch kunnen de beide Pieter's — die in alle geval twee verschillende personen zijn — niet anders dan broeders zijn. Als achterzusterling van de kinderen van den jongen Pieter Pietersz. wordt in 't Wk. Reg. 6, fo. 16 V^o genoemd: Reynier van Neck, Simonsz. Deze bestond den kinderen van Pieter Pietersz. van Neck, den Oude in denzelfden graad. — Pieter Laurensz. van Neck liet, behalve zijne wettige nog twee natuurlijke kinderen na, door hem verwekt bij Lucie Pietersdr. (die later trouwde met Jacob Jacobsz. Ketel: Claes Pietersz. van Neck, st. 1561, en Bette „die nu Aecht veruont is.“ Pietersdr. Braseman (Wk. Reg. 5, fo. 97); (q) Zie hiervoor bij noot k; (r) Rooyboek, fo. 96 V^o; (s) Geneal. aant. van Pieter de Graeff. Het M. S. Backer, fo. 14 noemt Hendrick Comhuyzen: „Vandrich“; (t) In de Vroedschap kwam 26 Mrt. 1576 het verzoek van Hendrick Comhuyzen ter tafel „dat men zoude toelaten Elbert van Neck (die over lange tijt van hier vertrocken es geweest) voor thien off twaelf dagen binnen deser stede te comen omme te resolden t-sterfhuys van Weijn Oomen zijn moeder. Ende) es eyntelijcken) om zekere reden helpen voorsz. Kuden geresolveert datmen voorsz. verseeck zal afslaan“ (Resol. Vroedschap, 3, fo. 29 V^o). — Van het geslacht waartoe Albert Pietersz. van Neck behoorde werd in 't begin der 16e eeuw door ene Katholieke getuigd, dat het „was rijk machtigh in de wet de stadt Amsterdam vergerende, dan alle gaeder letters“ (Levens der Haerlemsche Meesters in den Hoock, door Tringjen Jansdr. Oly; Bijdr. voor de Geschiedenis van 't Bisdom van Haarlem, N. 302); (u) Wk. Reg. 12, fo. 3; (v) Zie hiervoor bij noot k; (w) Wk. Reg. 6, fo. 16 V^o; (x) Wk. Reg. 15, fo. 6; (y) Onder deze benaming komt Simon Laurensz. op de regeringslijsten voor. Blijkens zijn schepenzegel voerde hij hetzelfde wapen als bij van den Brandeler, de Wapens van de Magistraten der stad Amsterdam, opgegeven wordt bij Gerrit Claes Coppensz., Sch. 1424 en Jacob Gerrit Coppensz., Sch. 1560, n.l.: (In blauw) een (zilver) dwarsbalk — bij Simon Laurensz. beladen met de letters S. L. — vergezeld van drie (gouden) vijaels, 2 boven en 1 onder den balk. Het zegelomschrift luidt: „S: Simen: Louysz.“; (z) (aa) (bb) Zie hiervoor bij noot k; (ca) Dagsverhaal van de Troebelen etc. 1563-72; fo. 8; gemeentes-archief te Amsterdam, in de Portef. Tijdschriefften; (dd) Geneal. aant. van Pieter de Graeff; Wk. Reg. 5, fo. 13; (ee) Wk. Reg. 9, fo. 242 V^o; Wk. Reg. 15, fo. 293; Quitsch. 16, fo. 112; (ff) Dooph. O. K. i. d. 3 Sept. 1574. — Cornelis van Veen was: „pensionarius der stad Leyden, een seer gheleert man,

hebbende de eunst van verscheydene talen, daerbij seer zachtsinnich in sijn conversatie ende cleyn in sijn eigen oogen". Zijne vrouw was „genoemt Geertruydt Simons van Amsterdam (de dochter wt het gulden hooft in de Wernestraet) een wijse verstandige vrou ende seer jehers iwerich inde catholyche religie". (Levens der Haarlemsche Maechden in den Hoeck, t. a. p., bijdr. X, 302; (cc) Volgens 't M. S. Backer, fo. 36, was hij „Dr. in de Medicijnen"; (bb) Volgens de genealogische aantekeningen van van der Lely van Oudewater in 't archief van den Hoogen Raad van Adel te 's-Hage waren de ouders van Volkert Dirksz. Coornhert: Dirck Volkertsz. C. (zoon van Volkert en Nelleken Sprong) en Aechje Barchvliet (wier moeder heette van Overvest), en had Volkert eene zuster: Aechje, getr. in 1519 met Jan van der Lely, geb. 1504, st. 1572, zoon van Barend Jansz. en van Maertje Jansdr. van der Smaling; (ii) Stadsrek. 1503, fo. 32; (jj) Wk. Reg. Div. Mem. 1, fo. 82; (kk) Stadsrek. 1549, fo. 108 V'; (ll) Reutebr. 1, fo. 124 V'; Quohier 1557, fo. 143; (mmm) Naamlijst der Waardijns; archief der Gilden U, N°. 5; (nn) Stadsrek. 1562, fo. 35 V'; (oo) Wk. Reg. 9, fo. 359; (pp) Resol. Holland i. d.; (qq) Volgens enkele genealogieën: Stijn Barendsdr. Verwer; (rr) Wk. Reg. Div. Mem. 2, fo. 100 V'; (sz) Reutebr. 13, fo. 76; Klarreg. Wka. i. d. 10 Juli 1562; (tt) „Verclaringe bij forme van turbe gedaen", L. E. 3, N°. 5°; (uu) Wk. Reg. 4, fo. 287; (vv) Resol. Voedschap 1, fo. 206; (www) 4e Reg. der lijfrenten. fo. 34; (aa) Ontrent de beweerde bloedverwantschap tusschen Neeltje Simonsdr. en Jonker Reinoud van Bredene — wiens lijft zij was — zie men ter Gouw, VI, 290.

12. HARMAN RODENBURGH, DE OUDE.

R. 1578—1605; verkozen door de afgevaardigden der Schutterijen 27 Mei 1578.

N. Z. Huisszittenm. 1550—55, 1558—68, 1578 (a).

Overman van den Handboogdoelen (1558) (b); één der zes Opperkapiteins der Burgerij (1560); één der negen (1567).

„Drapenierder" (c) in de Kalverstraat; was in 1568 met zijn broeder Jan Bethsz. Rodenburg eigenaar van de verwerij „de blauwe Cluys" op den N. Z. Voorburgwal.

Hopman belast met het opperbevel over de Stadsmilitee 1578.

Behoorde in 1566 tot de voornaamste aanvoeders van de protestanten binnen Amsterdam, doch moest daarna naar 't buitenland de wijk nemen. In 1569 woonde hij te Hamburg; den 17^{en} April van dat jaar zond hij bij den Raad van Hamburg een verzoekschrift in, waarin hij o. a. verklaarde: „daz ich mit dem Tuchmachen eine furnemme Handtierung im Vatterlande zu Amsterdam eine lannege Zeitt getriben, darinn auch mein Hauszfrau vnd liebe Kinder scindt woll geubt vnd erfahren, als dz ich gemeinlich meinen Dienern unnd andern Airbeitern, wochentlich vber Sechzigk Taller verlonet, daroon sich manicher zu Ammsterdam hatt emehrt unnd onderhalten", zijn voornemen te kennen gaf, met goedvinden van den Raad „zu voriger Handtierung desz Tuchmachens wiederum forderlich alhie zu greiffen" en verlot vroeg het door hem vervaardigde laken te mogen verkopen, een volmoken te mogen gebruiken, enz. (d). In 1578 keerde hij naar Amsterdam terug en vervulde er als bevelhebber der stad een hoofdrol bij de Alteratie (e).

St. 20 Juni 1605 (f), zoon van Harman Claesz. (zie Aant., hieronder) en van Marij Florisdr. den Otter.

Tr. Aecht Dirksdr. van Heeckelen (g), begr. N. Z. 20 Juli 1580, dr. van Dirck Jansz. (zie ook Aant., hieronder) en van Remburch Pietersdr.

Kinderen (o. a.) (h): HARMAN RODENBURGH, DE JONGE, drapenierder en handelaar in geschut in de Kalverstraat „in de Wolspinsters" (i); Gedeputeerde

12. in 't College van Gedeputeerde Raden te Gorinchem 21 Jan. 1579; in 1589 komt hij voor als politiek agent van de Staten van Holland in Engeland, belast met het onderhouden van de betrekkingen tusschen het Nederlandsche gezantschap aldaar en de Staten (*hh*); tr. Lijsbeth Laurensdr. Spiegel, geb. 1547, dr. van Laurens Pietersz. (zie Aant. bij N°. 31) en van Anna Jansdr. Gaeff.

Hun zoon was o.a.:

Theodore Rodenburgh, Ridder, st. te Antwerpen Oct. 1644, agent der stad Emden te Londen 1603; afgevaardigde (zonder officieelen titel) voor de Hollandsche kooplieden naar 't Hof van Philips III, Koning van Spanje, 1610; Consul van H. H. Mog. te Lissabon 1612; door den Koning van Spanje benoemd tot Ridder in de orde van 't Huis van Bourgondie 1612; Resident van den Hertog van Sleeswijk-Holstein-Gottorp bij H. H. Mog. 1625 of '26; Raad en Resident van dien Hertog en van de stad Hamburg aan 't Hof van den Kardinaal-Infant te Brussel 1628 (*j*); tr. te Delft 13 Maart 1621 Anna Notelmans. — Wonen één zoon.

JSBRAND RODENBURGH, tr. 25 Nov. 1585 Brecht Albertsdr. Schilt, dr. van Albert Gerbrandsz. (zie Aant. bij N°. 154) en van Ael Meyndertsdr. Huydecooper.

Uit dit huwel. sproten vier kinderen, w.o.:

Jan Rodenburgh, ged^t. O. K. 30 Jan. 1594, begr. N. K. 14 Dec. 1665, in 1619 koeckenbakker in de Kalverstraat; was in 1629 en later koopman op de Heerengracht, naast de brouwerij van 't Nachtglas (*k*); tr. 1°. 28 Sept. 1619 Annetge Cornelisdr. van Hemert, geb. te Harlingen 1593, st. te Amsterdam en er begr. W. K. 12 Nov. 1629, dr. van Cornelis Bartholomeusz. (zie Aant. bij N°. 163) en van Trijna Jansdr. Blaeu; tr. 2°. 28 Sept. 1631 Hester Willemsdr. van Nieuwkerck (*l*), wed^e. met vier kinderen van Reyer Claesz. Anso, lakenkooper op de Kolk „in 't witte Ancker" (*m*).

Een zoon uit het tweede huwel. volgt:

Jan Rodenburgh, geb. 1641, st. kinderloos 2 Sept. 1690, klerk ter Secretarie te Amsterdam 1666 (*n*); was in 1675 Boekhouder der Admiraliteit wegens de Convooyen en Licenten; Secr. der stad Amsterdam 1677; Bewindh. O. I. Comp. 1679; was tevens een voornaam ossenweider (*o*); tr. 1°. te Sloterdijk 26 Nov. 1675 Susanna Heesters, ged^t. N. K. 1 Febr. 1646, begr. N. K. 5 Oct. 1676, dr. van David (zie bij N°. 21, Bijl. 2) en van Clara van Uffelen; tr. 2°. 13 Jan. 1678 Maria van de Kolk, geb. 1648, st. kinderloos 2 Sept. 1735, nalatende een vermoogen van f 100.000.— (*p*). Zij hertr. Nov. 1693 Mr. Cornelis Baeker, geb. te Haarlem 1668, Landdrost van Kennemerland 1686, Gedep. ter Rekenkamer van Holland wegens de stad Haarlem 1703, Gecomm. Raad 1707.

HAESGEN RODENBURGH, tr. Balthasar Simonsz. Appelman, N°. 25.

AANT. Harman (van) Rodenburgh (*q*), geb. omstreeks 1440, st. te Amsterdam kort vóór Juni 1475 (*r*), tr. Aeff N. N.

Zij lieten drie kinderen na:

a. Aeff Harmansdr. Rodenburgh, volgt.

12. b. Machteld Harmansdr. Rodenburch, geb. omstreeks midvasten 1471.
 c. Harman Rodenburch, geb. omstreeks midvasten 1475.
 Aeff Harmansdr. Rodenburch (bovengenoemd), geb. 4 Aug. 1468
 (Bartholomei), tr. Claes Gaeff, Claesz., Sch. 1509, R. 1510, zoon
 van Claes (zie bij N°. 82, Bijl. 1) en van Weyn Oom Jansdr.
 Uit dit huwel. sproten twee kinderen:
 a. Claes Gaeff, Claesz. (zie bij N°. 82, Bijl. 1).
 b. Harman Claesz. Rodenburch, volgt:
 Harman Claesz. Rodenburch (ook voorkomende als: „Jonchec(r)
 II(ar)me(n) Gaeff va(n) Roede(n)borch” (s)), woonde op den Nicuwen-
 dijk; tr. Marij Florisdr. den Otter, dr. van Floris Jansz. (zie bij N°. 38,
 Bijl. 1) en van Alyd Jan Bethsdr. Zij hertr. Willem Franz. (t).
 Uit het eerste huwelijk werden de volgende vijf kinderen geboren:
 a. Floris Jansz. alias Harmansz. Rodenburgh, begr. O. K. 26 Maart
 1599, verwer (u), in 1557 in de Warmoesstraat (v), in 1591 en
 bij zijn overlijden in de Kalverstraat bij 't Sint Jorishof „in de
 blauwe Handt” (w); tr. 1°. Griet Jansdr.; tr. 2°. Elbrichgen
 Cornelisdr., wede. Aris Muel. — Wonen drie kinderen.
 b. Claes Lambertsz. alias Harmansz. Rodenburgh, tr. Maria Elbertsdr.,
 die in 1560 te Lissabon stierf (x). — Lieten eene dochter na.
 c. Jan Bethsz. Rodenburgh, geb. 1507, verwer op den N. Z. Voor-
 burgwal of N. Z. Melkmarkt, tusschen de Jonge Roelen- en Sint
 Lucienstegen „in den Schaepharder”; was met zijn broeder
 Harman in 1568 eigenaar van de verwerij „de blauwe Cluys”
 op den N. Z. Voorburgwal (j); Overman van den Handboog-
 doelen 1554,'55 (z); één der zes Opperkapiteins der Burgerij
 (1566); één der negen (1567); Kapitein der Burgerij 1578;
 Regent St. Jorishof 1581,'82; behoorde evenals zijne beide broe-
 ders Floris en Harman in 1566 tot de voornamen gereformeerden
 binnen Amsterdam (aa); tr. 1°. Jannetge Dircksdr. van Heeckelen,
 begr. N. Z. 1 Oct. 1567, dr. van Dirck Jansz. van Heeckelen,
 verwer te Amsterdam, en van Renburch Pietersdr. (bb); tr. 2°.
 Griet Cornelisdr. de Vlaming, geb. 15 Mei 1524, st. 9 Juni 1606,
 wede. van Cornelis Pietersz. Codde (zie bij N°. 57, Bijl. 2), dr.
 van Cornelis Cornelisz. (zie Aant. bij N°. 60) en van Tiet Jan
 Evertszoonsdr.

Van het eerste huwel. geven de genealogieën op: „hebben 22 zoone
 gehad waar van 20 jong zijn overleeden”. De twee overgeblevenen
 waren:

- aa. Dirck Rodenburgh (cc), vestigde zich in 1583, uit Hamburg komende,
 waar hij eerst schijnt gewoond te hebben, te Amsterdam metter-
 woon (cc); koopman (dd) op den N. Z. Voorburgwal of N. Z.
 Melkmarkt „in den Schaepharder”; Bailluw en Dijkgraaf van
 Amstelland 1586—1619; tr. te Hamburg Cornelia van den Heuvel,
 gezegd Bartolotti, begr. O. K. 6 Aug. 1613, dr. van Christiaan
 (zie bij N°. 126, Bijl. 1) en van Jenne de la Bay.

12.

Een zoon uit dit huwelijk was:

Horatius Rodenburgh, geb. 1580, st. kort voor Maart 1640 (*ff*), Substituut Fiscaal van Holland; Bailluw van de stad Schoonhoven 1606—1618; tr. Jan. 1598 Jannetje Barendsdr., geb. 1578, dr. van Barend Elbertsz.

bb. Harman Rodenburgh Bethsz., woonde in 1568 in de Warmoesstraat; werd Rentmeester van den Prins van Oranje; „Ontfanger Generaal van de Goederen gaende op Vijanden Landen, midsgaders van de Convoyen, ende van de verhooginge der selver, van goederen gaende op Vranckrijk, Engelandt, ende op andere Provincien” te Amsterdam 1584—1585 (*gg*); „sturf in Engelandt, aldaer gevluht sijnde om de Leijcestersche factie” (*ii*); tr. Lijsbeth Andriesdr. Boelens (*jj*), geb. 6 Jan. 1543, begr. O. K. 14 Juni 1622 (*kk*), dr. van Andries (zie Aant. bij N°. 38) en van Alyd Claesdr. Smit.

Zij wonden twee kinderen, w. o.:

Cornelis Rodenburgh, geb. 1572, woonde in de Keizerstraat, klerk der Thesaurie; tr. 21 Jan. 1601 Clara Jansdr. van Baseroed, geb. 1581, dr. van Jan en van Griet Jansdr. Zij hertr. Lucas Hendricksz. (zie Aant. bij N°. 64), wedr. van Aefge Claesdr. Hasselaer.

d. Harman Rodenburgh, de Oude, N°. 12.

e. Alyd Harmansdr. Rodenburgh, bagijn op 't Ronde Hof.

(a) Schaep teekent in zijn Naamlijst der Huissittenmeesters van de N. Z. (M. S. Schaep, N°. 2, gem. archief) aan: „Harman Rodenburg hier voren op a^o 1551, Item 1579, 80, wicreie Cap^o, van een Vaendel knechten enjle) troek na Harlingen”; (b) ter Gouw, VII, p. 301; (c) Stadrek. 1567, fo. 149; (d) Dirk Rodenburg door Dr. J. A. Worp; Oud-Holland, XIII, p. 69; (e) ter Gouw, VIII, Alphab. Naamreg. i. v.; (f) „ohijt den 20 Junij 1605”; M. S. Kenrbœk, Naaml. der Vroelchappen voorin; (g) Naaml. der fugitiieven, 1566; Laide T. 7, N°. 4; (h) Wk. Reg. 10, fo. 251 V^o; (i) Rentenen Oudgigenboeck van 't St. Pietersgasthuis 1603 '25, fo. 166; Resol. Holland 11 Nov. 1595; (j) t. a. p. Oud-Holland XIII, p. 69 en verv.; (k) Wk. Reg. 21, fo. 206 V^o; (l) Hester Willensdr. van Nieuwkerck was eene zuster van den voornamen koopman Joost Willemsz. (van) Nieuwkerck (zie bij N°. 112, noot a), geb. te Nijkerk 1588, st. te Amsterdam en er begr. O. K. 3 Mei 1645, die door zijn 3 April 1614 gesloten huwel. met Sara van den Vondel, geb. te Keulen 1594, st. te Amsterdam en er begr. O. K. 9 April 1630, dr. van Joost en van Sara Pietersdr. Kranen, een zwager was van den dichter Joost van den Vondel; (m) Wk. Reg. 21 fo. 204; (n) Grootm. 5, fo. 190; (o) Reg. van Goede Mannen, 1688; N°. 1815 R. 1.; (p) Coll. Successie, Reg. 24, fo. 67; (q) Blijkens het adellijk praedikaat in eene gelijktijdige acte aan Harman (van) Rodenburgh's kleinzoon gegeven moet de familie van adellijken oorsprong. (r) Een onderzoek door den Heer P. Berends, Almonet-Commissie op 's-Rijks-archief te 's-Hage op mijn verzoek in de leenregisters van de graafschap van Holland ingesteld naar de eigenaten van het Huis en Hofstad Rodenburgh bij Leiden, waaraan ik meende dat het Amsterdam'sche geslacht zijn naam ontleende leidde in dit opzicht tot geen resultaat, daar als eigenaars van dit Huis sedert het laatst der 14e tot het begin der 16e eeuw enkel voorkomen de geslachten: van der Does, van Zanthorst, van Buschuyzen en van Zwielen; (s) Wk. Reg. 1, fo. 172; (t) Grootm. 1, fo. 266 V^o; 1512; (u) Wk. Reg. 3, fo. 268 V^o; (v) Rentent. 18, fo. 188 V^o; (w) Quotier 1557, fo. 101; (x) Kerk Int. Reg. i. d. 15 Juni 1591; (y) Grootm. 2, fo. 81 V^o; (z) Reg. van Verluring der huizen van de Fugitiieven 1568, 1, fo. 44 V^o; (aa) Hambroehschutterien boeck, fo. 188 V^o; 191 V^o; (ab) ter Gouw, VIII, Alphab. Reg. i. v.; (ac) Quitsch. 11, fo. 7 V^o; (ad) „Sterf seer out a^o 163°” teekent Schaep omtrent Dirk R. aan; M. M. fo. 162; (ae) Disple. O. K., i. d. 7 Mei 1595; (af) Aant. van Mr. N. de Roever; (ag) Wk. Reg. 24, fo. 203; (ah) Resol. Holland, 8 Juni 1584, 20 Nov. 1584, 12 Sept. 1585; Resol. Vroelchschap, 5, fo. 6 V^o; (ai) Resol.

Holland 11 Juli 1589, 7/14 Aug. 1589; 27 Aug/10 Sept. 1591; (*ii*) Schaep, M. M; (*iii*) Lijsbeth Andriessdr. Boelens had bij haren doop den naam ontvangen van Emmetgen Andriessdr. Boelens, doch na 't overlijden van hare moei Lijsbeth Cornelissdr. Loen, huisvrouw van Laurens Simonsz. van Neck werd zij Lijsbeth genoemd. (Geneal. aant. van Pieter de Graeff); (*bb*) In 't beginafgeg. staat zij abusievelijk ingeschreven als weduwe van Willem Harmansz. Rodenburgh.

13. EGBERT ROELOFSZ.

R. 1578—1589; verkozen door de afgevaardigden der Schutterrijen 27 Mei 1578.

Burg. 1579, 80, 82, 83, 85, 87.

Eén der negen Opperkapiteins der Burgerij 1567.

O. Z. Huizittennr. 1578.

Koopman in de Warmoesstraat „in den Ketel” (*a*).

Bchoorde in 1566 tot de voornaamste gereformeerden binnen Amsterdam; was in 1568 om den geloove fugitief.

Begr. O. K. 13 Oct. 1589, zoon van Roelof Egbertsz. (zie Aant., hieronder) en van Jannetgen Jansdr.

Tr. Anna Cornelissdr. Grauwert, geb. 1520, begr. O. K. 3 Juni 1589, dr. van Cornelis Sijbrantsz. (zie Bijl. 1, hieronder) en van Neel Dircksdr.

Kinderen: ROELOF EGBERTSZ., N°. 56.

JAN DE VRIJ, EGBERTSZ. (*b*), koopman in de Warmoesstraat „in den Ketel”; Comm. 1586, Sch. 1592, Burg. 1596, 98, 1601, 03, 04, 06; Kerkm. O. K. 1586; tr. 1°. (kort vóór 13 Mei 1574, op welken datum hij zijnen vader quitantie gaf voor ontvangen huwelijksgoed (*c*)) Belitge Fredericksdr., geb. 1547, begr. O. K. 3 Mei 1589, dr. van Frederick Gijsbertsz. (zie Aant. bij N°. 90) en van Aeff Dircksdr.; tr. 2°. 15 Mei 1591 Silletgen (Cille) Wesselsdr., gedt. O. K. 30 Oct. 1569, begr. O. K. 3 Aug. 1595, dr. van Wessel Rijksz. (zie bij N°. 90, Bijl. 1) en van Hendrickgen Hendricksdr. Pock.

Van hunne kinderen volgen er uit het eerste huwel. drie en uit het tweede ook drie:

a. Jannetge de Vrij, tr. Abraham Boom, N°. 89.

b. Frederick de Vrij, geb. 1579, st. 10 Jan. 1646 (*d*), Sch. 1612, Burg. 1620; Gedep. ter Rekenkamer van Holland 1617—'19; Gecomm. Raad 1623—'25; woonde in 1601 in de Warmoesstraat; tr. 15 Juli 1601 Niesge Willemsdr. Bogaert, geb. 1580, st. 17 Nov. 1646 (*e*), dr. van Willem Jansz. (zie bij N°. 86, Bijl. 1) en van Giert Jansdr. Vis.

Hunne dochter was o.a.:

Belitge de Vrij, tr. 1°. Ds. David Rotheus (zie Aant. bij N°. 369); tr. 2°.

Dr. Roetert Ernst, N°. 172.

c. Cornelis de Vrij, N°. 151.

d. Roelof de Vrij, geb. 1592, begr. N. K. 22 Jan. 1636, woonde bij zijn overlijden op de Leliegracht; Regent Oude Mannen- en Vrouwenhuis 1621; tr. 4 Sept. 1616 Maritgen Hendricksdr. Servaes, gedt. O. K. 14 Maart 1593, begr. N. K. 30 Jan. 1625, dr. van Hendrick (zie bij N°. 32, Bijl. 2) en van Aeltgen Jansdr. Huydecooper.

Zij wonen twee gehuwde kinderen:

- aa. Egbert de Vrij, N°. 224.
 bb. Aeltge de Vrij, gedt. N. K. 18 Dec. 1622, begr. O. K. 16 Nov. 1658,
 tr. 20 Aug. 1647 Gijsbert Adriaensz. Vries, gezegd Gijsbert de Vries (*f*),
 geb. 1615, begr. O. K. 27 Nov. 1662, koopman op 't Water (*g*);
 Comm. 1655; Luit. der Burgerij 1654, Kap^u. 1657.
 c. Anneke de Vrij, tr. Direk Pietersz. alias Diedericus Petreius (zie Aant
 bij N°. 111).
 f. Wessel de Vrij, gedt. N. K. 20 Sept. 1594, st. ongehuwd 21 April 1655 (*h*),
 Comm. 1638.

NEELTGE EGBERTSDR., tr. Hendrick Boelens (zie Aant. bij N°. 38).

HENDRICK EGBERTSZ., ijzerkooper op den O. Z. Voorburgwal „in den
 gulden Appelboom”, testeerde mutueel met zijne huisvrouw 2 Jan. 1585 (*i*);
 tr. bij huwel. voorw. d.d. 20 Nov. 1563 Marij Jansdr. Donner, geb. 1547,
 st. kinderl. en begr. O. K. 4 Febr. 1588 (*j*), dr. van Jan Jacobsz. (zie Aant.
 bij N°. 3) en van Geert Ijsbrantsdr. Hem.

AANT. Roelof Egbertsz., liet o.a. de volgende drie zoons na, die
 allen te Amsterdam gevestigd waren (*l*):

- a. Roelof Egbertsz., „schoe(n)maker oft houtcooper” (*l*); tr. Jannetgen
 Jansdr. Zij testeerden te Amsterdam 1 Mei 1552 (*m*).
 Hun zoon was:
 Egbert Roelofsz., N°. 13.
 b. Joost Roelofsz., begr. N. Z. 4 Oct. 1573, lakenkooper; Kerkmr.
 N. Z. K.; tr. Anna Ellertsd., die in 1573 nog leefde, dr. van
 Ellert Simonsz. en van Hillegont Gerritsdr.
 Wonen acht kinderen, waarvan het tweede: Mr. Simon Joosten,
 priester was, en het derde in 1539 geboren werd (*n*).
 c. Meynert Roelofsz., was in 1538 brouwer (*o*).

Bijl. 1. Sijbrant Grauwert, liet o. a. de volgende kinderen na:

- a. Cornelis Sijbrantsz. Grauwert (*p*), schoenmaker op den Zedijk;
 tr. 1°. Neel Direksdr. (zuster van Albert Direksz. de Pool, zie
 bij N°. 100, Bijl. 1), st. kort vóór Maart 1526 (*q*); tr. 2°. Griete
 Pietersdr.
 Uit het eerste huwel. sproten drie kinderen:
 aa. Reymeric Cornelisdr. Grauwert, tr. Claes Jansz. Duyvel (zie bij
 N°. 68, Bijl. 2).
 bb. Sijbrant Cornelisz. Grauwert, geb. 1518, apotheker in de Warmoes-
 straat „in de Clom” (*r*) naast „de roode Cameel”; tr. Marij
 Jacobsdr. Visscher, dr. van Jacob Visscher (zie bij N°. 30, Bijl. 1).
 cc. Anna Cornelisdr. Grauwert, tr. Egbert Roelofsz., N°. 13.
 b. Nel Sijbrantsdr. Grauwert, tr. Joost N. N.

Hunne dochter was:

Marij Joosten, begr. O. K. 8 Nov. 1560 (*s*), tr. Govert Jansz.
 Glimmer, huidenkooper in de Warmoesstraat „in 't Wapen van

Denemarcken" (*t*). Hij hertr. (omstreeks 1565) Hillegont Willemsdr. Kuyscr, begr. O. K. 23 Juni 1568 (*t*).

Uit het eerste huwel. waren acht kinderen, w. o.:

Maria Govertsdr. Glimmer, tr. Willem van der Does (zie Aant. bij N°. 104).

c. N. Sijbrantsdr. Grauwert, tr. Claes Egbertsz. Pauw.

(*a*) Zie o. a. M. S. Keurboek, Naamlijst der Vroedschappen voorin. Op enkele M. S. regeeringslijsten wordt Eglert Roelofsz. wel eens naar zijn uithangbord genoemd: Eglert Roelofsz. Ketel; (*b*) Jan de Vrij, Egbertsz. is het eerste lid der familie dat dezen familienaam voerde. Terwijl zijne broeders nooit anders dan enkel bij hun patroniem genoemd worden, komt hij in alle acten steeds onder bovenstaanden naam voor. Wellicht heette zijne grootmoeder van vaderszijde voluit: Jannetgen Jansdr. de Vrij, en was hij dus naar haar genoemd; (*c*) Familie-archief van Jhr. F. L. Bieker te Amsterdam; (*d*) 4e Reg. der lijfrentebrieven, fo. 4; (*e*) 2e Reg. der lijfrenteb., fo. 9 V^o; (*f*) Gijsbert de Vries werd bij zijn huwel. geassisteerd door Golaert van Dalen, Raad Ordinaris in den Hove van Utrecht, zijn neef; (*g*) Wk. Reg. 32, fo. 66 V^o; (*h*) Kerkelijk Amsterdam, p. 493; (*i*) Wk. L. 90, i. v. Dommers; (*j*) Wk. Reg. 11, fo. 150; (*k*) Deze drie zoons komen als elkanders broeders voor in een Rentebrief d. d. 24 Sept. 1538 (Collectie perk. brieven, Charterkamer); Roelof Eglbertsz., die de oudste zal geweest zijn, is duidelijk naar zijn vader genoemd; (*l*) Wk. Reg. 4, fo. 131. In den bovengenoemden rentebrief van 24 Sept. 1538 wordt hij „schoenmaker" genoemd; waarschijnlijk is hij dus eerst schoenmaker geweest en daarna hantkooper geworden; (*m*) Familie-archief van Jhr. F. L. Bieker; (*n*) Wk. Reg. 9, fo. 355; (*o*) Wellicht is deze dezelfde als Meynert Roelofsz., hennepkoper in de Taksteeg, die in April 1564 het moederlijk erfdeel van zijne vijf kinderen (waarvan de beide oudsten, tweelingen, in 1545 geboren werden), geproceëerd bij zijne overleden huisvrouw Lutgen Gijbertsz., ter Wees-kamer inbracht; (*p*) In enkele oude aantekeningen wordt de vrouw van Eglbert Roelofsz. aangeduid bij den naam Grauwert. Werkelijk vond ik in de Stadsrek. van 1545, fo. 94 onder de namen der burgers, die in 1535 aan de stad geld voorgeschoten hadden voor 't bouwen van 't Rondeel bij de Regulierspoort ook genoemd: „Cornelis Zijbrantsz. Grauwert" met wien wel geen ander bedoeld zal zijn dan de schoenmaker Cornelis Sijbrantsz. Ook in 't Quohier v/d toonen Penn. 1546, op 't Rijksarchief te 's Hage, vond ik op den Zeedijk vermeld: „XXVII Cornelis Graeuwert". In de acten komen hij en zijne kinderen evenwel nooit anders dan bij hun patroniem genoemd voor; (*q*) Wk. Reg. 3, fo. 245 V^o; (*r*) Quohier 1587, fo. 39; (*s*) Wk. Reg. 7, fo. 161; (*t*) Quitsch. 26, fo. 74; (*u*) Wk. Reg. 9, fo. 59 V^o.

14. JACOB BENNINGH, JACOBSZ.

R. 1578—1581; verkozen door de afgevaardigden der Schutterrijen 27 Mei 1578. Sch. 1578.

Was in 1566 „Commissaris van 't incomen ende vuytgaen vant coren" (*a*); Waardijn der lakenen 1580 (*b*).

Lakenkooper op den O. Z. Voorburgwal.

Begr. O. K. 7 Aug. 1581, zoon van Jacob (zie Aant., hieronder) en van Maria Jacobsdr. Verheyen.

Tr. Wijburch Jansdr. van Hoppen, dr. van Jan Claesz. van Hoppen, Sch. en R. 1549, Burg. 1560.

Kind (o. a.): AGNIETA JACOBSDR. BENNINGH, tr. Dr. Sebastiaen Egbertsz., alias Sebastianus Egberti, N°. 78.

AANT. Gerrit Benningh, Gerritsz., geb. omstreeks 1370 (*c*) tr. 1398 (*d*) Baert Verburch (*e*).

Uit dit huwel. zijn drie kinderen bekend:

14. a. Gerrit Benningh, Gerritsz., volgt.
- b. Dirck Benningh, Gerritsz., geb. 1404, tr. 1428 (*f*) Geertruyd van Vliet (*g*), geb. 1412.
 Hunne dochter was:
 Margriet Dircksd. Benningh, tr. Hendrick Coenez. van der Schellingh (zie bij N°. 23, Bijl. 2).
- c. Claes Benningh, Gerritsz., (geb. omstreeks 1410), tr. N. N.
 Winnen:
 Jan Claesz. Benningh, (geb. omstreeks 1440), tr. N. N., die st. kort vóór Aug. 1503 (*h*).
 Zij lieten vier kinderen na:
- aa. Matthijs Benningh, Jansz., geb. 1482, st. vóór 1526.
- bb. Elisabeth Jansdr. Benningh, geb. 1484, tr. Mr. Laurens Jacobsz. (*i*), st. 1527. Hij hertr. Geert Egbertsd. (*j*).
 Uit het eerste huwel. sproot eene enigedochter:
 Elisabeth Benningh, tr. 1°. 1540 Jacob Ruysch, die in 1549 met zijn gezin metterwoon trok naar Weesp, waar hij brouwer werd in de brouwerij van „den Sleutel” (*k*), zoon van Ruysch Jansz. alias Ruysch Jan Bethsz., Sch. 1497, R. 1498, Burg. 1513, en van Dieuw. N. N.; tr. 2°. Pieter Bicker (zie Aant. bij N°. 57).
 Uit het eerste huwel. was eene enigedochter:
 Dieuw. Jacobsdr. Ruysch, tr. Andries Claesz. Boelens (zie Aant. bij N°. 72).
- cc. Willem Benningh, Jansz., geb. 1487 (*l*).
- dd. Jan Benningh, Jansz., geb. 1490, st. 1556 (*m*), tr. 1°. Katrijn Gerritsdr. Cop, st. kort vóór Jan. 1532 (*n*), dr. van Gerrit Jansz. en van Geert Jansdr.; tr. 2°. Maria Dircksd. (*o*).
 Uit het tweede huwel. sproten zeven kinderen, wier namen niet vermeld worden; uit het eerste waren zes kinderen, waarvan de twee oudste, beide Jan genaamd, jong stierven en de vier anderen volgen:
- aaa. Duyf Jansdr. Benningh, geb. 1525, tr. Jacob Pelscr, Jansz., alias Jacob Jansz. „in 't Lam”, begr. O. K. 27 April 1596, pelterijhandelara in de Warmoesstraat „in 't vergulden Lam”; ijveraar voor de hervorming te Amsterdam, werd verdacht bij de beeldstormerij in de Oude Kerk in Aug. 1566 het beeld van Sint-Rochus omgeworpen te hebben (*p*), zoon van Oude Jan Jansz. „in 't Hart” (*q*). Hij hertr. Trijn Jeroensdr., begr. O. K. 15 Febr. 1000.
- bbb. Aecht Jansdr. Benningh, tr. Jacob Jansz. Coeckebacker (zie Aant. bij N°. 65).
- ccc. Gerrit Jansz. Benningh, geb. 1529.
- ddd. Matthijs Jansz. Benningh, geb. Nov. 1531, was in 1556 uitlandig.
 Gerrit Benningh, Gerritsz. (bovengenoemd), (geb. omstreeks 1400), tr. Katrijn Paulusdr. van Neckeren, (zuster van Jan Paulusz. van Neckeren, Sch. 1437).
 Zij wonden twee zoons:
- a. Jan Benningh, Gerritsz., volgt.

14. b. Gaëff Benningh, Gerritsz., st. kort vóór Mei 1487 (*r*), woonde op de Plaetse in een huis „mit een boemgaert”; Sch. 1473; tr. Elisabeth van Haudshoorne, genaamd Janszoons, alias Elisabeth Jansdr. van Oudtshoorn, st. 10 Dec. 1515, dr. van Jan Woutersz. (zie Aant. bij N°. 69) en van Wendelmoet Dircksd. van Wormer. Zij hertr. Mr. Willem Andriesz.

Uit het eerste huwel. sproot één zoon: Gerrit Benningh, die jong overleed.

Jan Benningh, Gerritsz., (bovengenoemd), (geb. omstreeks 1430), Sch. 1471; tr. N. Jacobsdr., dr. van Jacob Hendrick Auwelsz. (*s*).

Zij lieten vier kinderen na:

- a. Gerrit Benningh, Jansz., volgt.
 b. Mr. Jan Benningh, Jansz., Sch. 1492, Schout 1495; Raadsheer in den Rade Provinciaal van Holland (vóór 1513); hij en zijne vrouw bouwden eene buitenplaats aan den Amstel, Brillenburg (later Kostverloren en daarna Ruyschenstein genoemd (*t*)), en stichtten in 1513 het Clarissenklooster binnen Amsterdam (*u*). Tr. Imme N. N., „een boere d(ochte)r van Diemen maer seer rijk” (*v*). Zij overleden kinderloos.
 c. Katrijn Benningh, tr. Frans Claes Heynensz. (zie bij N°. 17, Bijl. 3).
 d. Mr. Jacob Benningh, (geb. omstreeks 1470), st. vóór 1520, notaris (*w*); Secr. 1505; tr. Erm Jacobsdr., die in 1541 als wede. op den Vijgdam woonde (*x*), dr. van Jacob Simonsz. (*y*).

Hunne drie kinderen volgen:

- aa. Jan Benningh, Jacobsz., (geb. omstreeks 1500), begr. N. K. 13 Apr. 1567, lakenkooper op den Nieuwendijk „op de zuyderhouck van Jan Corten stege”, „in 't vliegende Varcken” (*z*); Waardijn der lakenen 1546; tr. Liefv. Adriaensdr., st. aan de pest in Mei 1567 (acht dagen na hare dochter Anna Jansdr. Benningh), dr. van Adriaen Michielsz. (zie Bijl. 1, hieronder).

Zij wonnen zes kinderen, die volgen:

- aaa. Jacob Benningh, Jansz., N°. 24.
 bbb. Michiel Jansz. Benningh, st. kort vóór Juni 1565 (*aa*), tr. Lijsbeth Pietersdr. Codde, dr. van Pieter Pietersz. (zie bij N°. 57, Bijl. 2) en van Nelle Claesdr. Boelens. Zij hertr. Otto Vogel (zie Aant. bij N°. 42).

Uit het eerste huwel. was een eenige zoon:

Michiel Michielsz. Benningh, geb. Juni 1565, st. te Haarlem en begr. te Amsterdam N. K. 29 Oct. 1593.

- ccc. Myen Jansdr. Benningh, st. te Emden in of kort vóór 1578, tr. (vóór 1555) Matthijs Matthijsz., st. te Emden in 1578 (*bb*), „cramer” in de Warmoesstraat „in de drie roode Roosen”.

Hunne dochter was o. a.:

Dieuwer Matthijsdr., tr. Pieter Claesz. Calff (zie bij N°. 43, Bijl. 1).

- ddd. Geert Jansdr. Benningh, st. kort vóór Mei 1569 (*cc*), tr. Pieter

14.

Matthijsz., begr. N. K. 6 Juni 1567, huidenkooper op Jan Hanssenpad. — Hun eenige zoon stierf jong.

ccc. Ern Jansdr. Benningh, „de derde dochter van Jan en(de) Lieve voorsz. die noch te vrij(e)n was.... is allijflich geworden.... ses oft acht daghen oft daer ontrent nae huer moeder" (*ddd*).

fff. Anna Jansdr. Benningh, st. vrijster in 1567 „14 daghe(n) oft ontrent" na haren vader, evenals deze, hare moeder en hare zuster aan „de quade siechten" (d. i. de pest).

bb. Griet Jacobsdr. Benningh (*ee*), tr. 1°. Dirck Cornelisz. Kater, st. 5 Sept. 1536, aan een „quetsure" hem door Claes Velserman toegebracht (*ff*); tr. 2°. Hillebrand Luytsz. (zie bij N°. 55, Bijl. 1).
Uit het eerste huwel. sproot één zoon:

Pieter Dircksz. Kater, geb. 1535, komt met zijn oom Jan Benningh, Jacobsz., in 1564 voor als voogd over de minderjarige nagelaten kinderen van Griet Jacobsdr. Benningh en Hillebrand Luytsz. (*gg*); was Watergeus en in 1570 luitenant van Nicolaes Ruychaver (*hh*); tr. Aeltge Pietersdr. Spiegel, dr. van Pieter Jansz. (zie Aant. bij N°. 59) en van Katrïjn Pietersdr. van Neck alias Coppit.

cc. Bartholomeus Benningh, Jacobsz., begr. N. K. 21 Nov. 1563 (*ii*), koopman op den Vijgendam (*jj*) „in de blinde Werelt"; tr. Lijsbeth Fransdr. van Campen, begr. N. K. 27 Sept. 1573, dr. van Frans (zie Aant. bij N°. 30) en van Trijn Hillebrandsdr. den Otter.

Twee kinderen werden uit dit huwel. geboren:

aaa. Frans Benningh, geb. 1544, begr. O. K. 28 Aug. 1582, Sch. 1582; tr. 28 Dec. 1578 Maritge Hendricksdr. Haeck, st. 8 April 1621 (*kk*), dr. van Hendrick Jansz. (zie Aant. bij N°. 57) en van Claesgen Ysbrandsdr. Hem. Zij hertr. Hendrick Hendricksz. van Bronckhorst (zie Aant. bij N°. 198).

Uit het eerste huwel. was eene eenige dochter:

Lijsbeth Fransdr. Benningh, tr. Jan Jansz. Cock (zie Aant. bij N°. 134).

bbb. Ern Bartholomeusdr. Benningh, tr. Willem Ysbrandsz. Kieft (zie bij N°. 58, Bijl. 1).

Gerrit Benningh, Jansz., (bovengenoemd), (geb. omstreeks 1460), st. kort vóór Juni 1504 (*ll*), R. 1498; tr. bij huwel. voorw. d.d. 26 Juli 1491 (*mm*) Katrïjn Dirck Heymanszoonstr. Ruysch, dr. van Dirck Heymansz., Sch. 1451, R. 1470, Bug. 1483, en van Katrïjn Hendrick Auwelszoonstr.

Uit dit huwel. sproten vier kinderen, waarvan de drie volgende bekend zijn:

a. Jacob Benningh, Gerritsz., (geb. omstreeks 1485), R. 1511, Sch. 1526; tr. Maria Jacobsdr. Verheyen (*nn*), geb. te Amersfoort, st. te Amsterdam en begr. O. K. 10 April 1573.

Hunne kinderen waren o. a.:

aa. Jacob Benningh, Jacobsz., N°. 14.

bb. Jan Benningh, begr. O. K. 1 Aug. 1597 (*oo*), Comm. 1595; tr. 1°.

14. (omstreeks 1555) Griet Simonsdr. Cluft, st. kort vóór Jan. 1574 (*pp*); tr. 2°. 1 Mrt. 1592 Lijsbeth Fransdr. van Campen, geb. te Utrecht 1562. — Winnen verscheidene kinderen.
- b. Cornelis Benningh, Gerritsz., st. 16 Mei 1547 „op maene(n)dage in den cruysdagen" ('s Maandags vóór Hemelvaartsdag), door verwondingen zichzelf in een vlaag van waanzin toegebracht (*yy*), brouwer op „d'achtergracht" (*rr*); Sch. 1518, R. 1519, Burg. 1534; tr. Aefge Vranckendr. de Wael, st. 1563 (*xx*), dr. van Mr. Vranck de Wael, Jansz. (zie Aant. bij N°. 40).

Zij verwekten drie kinderen:

- aa. Katrijn Cornelisdr. Benningh (de Oude), tr. Pieter Pieter Gerbrandszoonsz. Ruysch, st. te Leuven 2 Juli 1578, Sch. 1555, Schout 1566, Burg. 1574, R. 1576.
- bb. Hillegont Cornelisdr. Benningh, tr. Jonge Jan Duvencz. (zie Aant. bij N°. 46).
- cc. Katrijn Cornelisdr. Benningh (de Jonge), tr. Jan Verburch, Jacobsz., N°. 47.
- c. Jan Benningh, Gerritsz., st. 1557, Sch. 1531, „reysde na Jh(c)r(us)alem in het geleij v(an) een Augustiner Mommick ent(de) noch 2 reijsbroeders, alle 4 wtgeschildert in het tafereel tot Jacob en Baertge Benningh" (*tt*); tr. Trijn Stansdr., st. kort vóór Aug. 1579, hoogbejaard (*uu*), dr. van Stans Claes Stansz. (zie bij N°. 82, Bijl. 1) en van Katrijn of Truy Gerritsdr. van Aekmaer.

Uit dit huwel. sproten o. a. de volgende vijf kinderen:

- aa. Gerrit Benningh, Jansz., tr. Jannetje Lam, Jacobsdr., geb. te Utrecht, st. 1604, na hertrouwd te zijn met Gerrit Fransz. Bogaert.

Zij wonen verscheidene kinderen, w.o. de beide volgende:

- aaa. Sophia Benningh, geb. 1561, tr. Dec. 1591 Claes Ment, Cornelisz., geb. 1551, woonde bij zijn huwel. „in de brouwerij van den Arcnd", en was dus waarschijnlijk in dienst bij den brouwer Pieter Dircksz. Hasselaer, N°. 64, wiens zwager hij door dit huwelijk werd, zoon van Cornelis Jansz., lontwerker „in 't roode Cruys", R. 1567.

Eene dochter uit dit huwel. was (*rr*):

Eva Ment, gedt. O. K. 1 Jan. 1606, st. 1658, tr. 1°. te Amsterdam 8 April 1625 Jan Pietersz. Coen, geb. te Hoorn 8 Jan. 1587, st. op 't Kasteel Batavia in den nacht tusschen 20 en 21 Sept. 1629, Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Oost-Indië 1617 (opgetreden 1619)—1623, en van 1624 (opgetreden 1627)— zijn overlijden; Bewindl. O.-Ind. Comp. ter Kamer Hoorn 1624; tr. 2°. te Amsterdam 16 Maart 1632 Marinus Louysz., geb. te Middelburg 1508, koopman te Amsterdam, waar hij 12 April 1639 poorter werd (*rrr*), Bewindl. W.-Ind. Comp.; tr. 3°. te Graft 22 Augustus 1646 Isaac Buys, geb. te Arnemuiden 1617, Licentiaat in de rechten en advocaat op den Singel te Amsterdam.

- bbb. Margriet Benningh, tr. Pieter Dircksz. Hasselaer, N°. 64.

14. bb. Lijsbeth Benningh, Jansdr., tr. Wigbout de Wael, No. 40.
- cc. Claes Benningh, Jansz., st. 30 Aug. 1594 (111), woonde op den Burgwal „in de blaauwe Rose”; was vermoedelijk handelaar op Moscovie: een van zijne zoons althans bevond zich ten tijde van 't overlijden zijns vaders te Moscou (99); tr. Annetge Willemsdr. Delif, dr. van Willem Cornelisz. (zie bij N°. 57, Bijl. 1) en van Wijve Claesdr. Bicker.
- Uit dit huwel. sproten zes kinderen, w.o.:
- Jan Benningh, Claesz., geb. 1563, woonde op den N. Z. Achterburgwal; tr. 15 Mei 1591 Lijsbeth Lambertsd. Coppens, geb. 1568, dr. van Lambert en van Lijsbeth Reyersdr.
- Van hunne zes kinderen volgen er hier drie:
- aaa. Wijbrich Jansdr. Benningh, geb. 1592, begr. N. K. 9 Nov. 1629, tr. 24 April 1618 Balthasar Jansen, geb. te Hamburg 1591, st. kort vóór Nov. 1646, in 1618 drogist in de Halsteeg, daarna koopman en suikerbakker in de Warmoesstraat „in de witte Roosecrans”. Het gezamenlijk vermogen van hem en van zijne huisvrouw bedroeg na beider overlijden in 1646 de som van *f* 280.000.— (22).
- Het jongste van hunne drie kinderen was:
- Elisabeth Jansen, tr. Jacobus Reynst (zie bij N°. 122).
- bbb. Geertruyt Jansdr. Benningh, tr. Johannes van Collen (van Ceulen) (zie Aant. bij N°. 257)
- ccc. Ijsbrant Benningh, tr. in Frankrijk Francisca Rensi (aaa).
Zij lieten vijf kinderen na, w.o. (bbb):
Christina Benningh, tr. Reynier van Kuyck (zie bij N°. 79).
- dd. Brechtgen Benningh, Jansdr., tr. Pieter Rodingh, Albertsz. (zie bij N°. 23, Bijl. 1).
- ce. Grietge Benningh, Jansdr., tr. Jacob Willemsz. Stachouwer, geb. te Deventer, zeepzieder te Amsterdam op 't Water „in 't roode Scharlaken”, zoon van Willem Elbertsz. Stachouwer (ccc).
- Hunne kinderen waren o.a. (ddd):
- aaa. Dr. Hubrecht Stachouwer (zie bij N°. 5), tr. Truytgen van Elsen (de Oude).
- bbb. Willem Jacobsz. Stachouwer (zie bij N°. 5), tr. Truytgen van Elsen (de Jonge).
- ccc. Grietge Jacobsdr. Stachouwer, geb. 1570, tr. 22 Mei 1590 Balthasar Jacobsz. de Gruyter, geb. te Rotterdam 1567, st. te Amsterdam en er begr. N. K. 24 Sept. 1641.
- Eene dochter uit dit huwel. was:
- Catharina de Gruyter, tr. Lucas Jacobsz. Rotgans (zie bij N°. 55, Bijl. 1).
- Bijl. 1. Adriaen Michielsz., testeerde te Amsterdam 12 Oct. 1541 (eee), tr. N. N., en liet twee dochters na:
- a. Liefv Adriaensdr., tr. Jan Benningh, Jacobsz. (zie Aant. bij N°. 14 hiervoor).

14. b. Gheert Adriaensdr., st. vóór 1564, tr. Elbert Pietersz. alias Elbert de Vries, st. vóór 1562, zuivelkooper in de Kalverstraat (*fff*). Zij verwekten zeven kinderen, w.o.:
Anna Elbertsdr., tr. Arent Cornelisz. „in den Spiegel” (zie Aant. bij N°. 130).

(a) Stadsrek. 1566, fo. 137 V^o; (b) Naamlijst der Waardlijns; archief der gilden, U, N°. 5; (c) Volgens Schaep is Gerrit Benningh, Gerritsz., dien hij Benningh Gerritsz. noemt, in 1491 overleden. Dit kan niet juist zijn, aangezien zijn zoon Dierck Benningh, Gerritsz. in 1494 geboren is, blijkens een opgaf van Schaep; (d) Schaep; (e) Volgens Schaep: „Biert van der Burg Adams, dr. van Adam van der Burch getr. m. van Brakel” (M. M., p. 171, 146). Men zie omtrent de beweerde verwantschap tusschen de Amsterdamsche familie Verburch en de adellijke van der Burch'en: N°. 47, noot c; (f) (g) Volgens Schaep was zij eene dochter van „Gerrit van Vliet, Jansz., Ridder, geboer. N°. 1368, ob. 1404 in Flore, acta. 36” en van „Machteld van der Merwe, die sturf 1421.” (M. S. Schaep, archief van Jhr. Mr. C. H. Backer, fo. 16). Hoewel Schaep als sterfjaar van Gerrit van Vliet 1404 noemt (zie ook Gondloeven) verklaart hij Geertruyd, van wie hij zelf opgeeft, dat zij in 1412 geboren is, tot zijne dochter! Denkelijk zal de naam van Vliet wel een verdichtsel zijn, dienende ter opulstering van eene onbekende Geertruyd N. N.; (h) Wk. Reg. 2, fo. 303 V^o; (i) Klapper op deel 3 van de Weesk. Registers, fo. 27 V^o; (j) Wk. Reg. 3, fo. 249; Penningboek der Weesk., fo. 5 V^o; Reg. van Huiswerk. en Div. Meen. der Weesk. 1509/15, fo. 35; (k) Stadsrek. 1540, fo. 23 V^o; Schaep M. M. p. 178; (l) Waarschijnlijk dezelfde als Mr. Willem Benningh, priester, die kort vóór 1542 stierf, bij Katrijn Jacob Hugenzoonsdr. een zoon nalatende: Jacob Hugenz., die st. 1578, na in 1555 getr. te zijn met de dochter van Thijman Jurgen (Wk. Reg. 4, fo. 292); (m) Uit het Wk. Reg. 4, fo. 66, blijkt, dat Jan Benningh, Jansz. op 't laatst van zijn leven in financiële moeilijkheden verkeerde. Immers werd door de naaste bloelverwanten in Febr. 1539 „om der armoede van de voorsz. Jan Benningh Jansz.” gemogen genomen met eene vermindering van 't bewijs van 't moederserf van zijne kinderen uit het eerste huwelijk; (n) Wk. Reg. 4, fo. 65 V^o; (o) Wk. Reg. 6, los ingestoken blad bij fo. 229; (p) Reg. der Confessien, N°. 273 R. I, fo. 75; (q) Renteb. 1, fo. 102; (r) Wk. Reg. 2, fo. 31; (s) Schaep, M. M., fo. 146. Dit steunt overeen met de acte van huwel. voorw. van Gerrit Benningh, Jansz. en Katrijn Dierck Heymanszoonsdr. Ruysch, waarin de bruijgom geassisteerd wordt door: „Jacob Heinrichszoon zijn oncle vader”; (t) ter Gouw, V, p. 68; (u) ter Gouw, VIII, Alphab. Reg., i. v.; (v) Schaep, M. M., p. 146; (w) Wk. Reg. 4, fo. 92 V^o; (x) Rooyboek, fo. 38; (y) Wk. Reg. 3, fo. 114; (z) Jan Jacobsz. Benningh behoorde in 1560 tot de deelnemers aan de door 't Burgerweeshuis georganiseerde loterij; zijn naam en het motto, dat hij evenals elke deelnemer opgeven moest, zijn af volgt opgeteekend: „nyet is geworden iet, sall gaen tot nyet datment niet en siet, Als dit schiet, sall dat blivende iet leven sonder verdriet. — pter Jan Jacobsz. Ban(n)jnel int vliegijnde verken” (Loterijboek); (aa) Wk. Reg. 8, fo. 149 V^o; Begraafreg. der Weesk., N. Z., i. d.; (bb) Wk. Reg. 10, fo. 174 V^o; (cc) Wk. Reg. 9, fo. 106 V^o; (dd) Weesk. I, 97, i. v. Banninck; (ee) „Griet meest(er) Jacob Ban(n)jnes dochter”; Wk. Reg. 4, fo. 194 V^o; (ff) Justitiëboek, N°. 567 R. I, fo. 71 V^o; (gg) Quitsch. 4, fo. 126 V^o; (hh) ter Gouw, VI, p. 321; (ii) Wk. Reg. 7, fo. 394; (jj) Rooyboek, fo. 93 V^o; 1553; (kk) M. S. Backer, fo. 31; (ll) Wk. Reg. 2, fo. 319 V^o; (mm) Geslagt Registers van N. Witsen; los stuk voorin; (nn) Zie acte van huwel. voorw. tusschen Antons Willemz. en Marie Jacobsdr. Benningh, Weesk. I, P., i. v. Pietersz.; (oo) Wk. Reg. 12, fo. 229 V^o; (pp) Wk. Reg. 10, fo. 374; (qq) Justitiëboek, N°. 567 R. I, fo. 15; (rr) Grootm. 2, fo. 42; (rs) Boek van Ontv. en Uitg. St. Pietersgasthuis 1500/2, fo. 3; (tt) Schaep, M. M., p. 147; (uu) Wk. Reg. 10, fo. 219 V^o; (vv) van Rhede van Rhede van Gouverneurs-Generaal etc. van Nederl. Indië, p. 32 en verv.; (ww) Poorterb. E, fo. 46. — Een 17e eeuwse M. S. genealogie op het gem. archief te Amsterdam noemt hem: „Raed in oostindien daer na Bewinthebber vande westinliche comp.”; (xx) M. S. Backer, fo. 186; (yy) Begraafreg. der Weesk., N. Z., i. d. 2 Sept. 1594; (zz) Wk. Reg. 27, fo. 65; (aaa) Geneal. Frauckon op 't gemeente-archief, fo. 28; (bbb) Christina Benningh werd bij hare ondert. geassisteerd door hare twee neven: Abraham van Cullen (van Ceulen) en Pieter Hareksz., getr. met Maria van Cullen (van Ceulen), Jansdr.; (ccc) Grootm. 2, fo. 114; (ddd) Renteb. 18, fo. 262 V^o; (eee) Weesk. I, 344, i. v. Michielsz.; (fff) Wk. Reg. 8, fo. 88 V^o; Grootm. 2, fo. 22; Renteb. 2, fol. 242.

15. **EVERT CORSZ. SCHOS.**

R. 1578—1582; verkozen door de afgevaardigden der Schutterrijen 27 Mei 1578. Had reeds sedert 1573 als Raad in de Vroedschap zitting.

Kerkmr. O. K. 1572; O. Z. Huiszittenmr. 1574.

Luitenant der geëlijgerde Burgers 1572.

Bergevaarder (stokvischkooper) in de Warmoesstraat „in 't gulden Marsgen" (*a*).

Werd 24 April 1545 poorter van Amsterdam (*b*) en in Januari 1574 met Jan Claesz. Pijl en eenige anderen naar Denemarken en de Hanzesteden gedeputeerd om zoowel te Copenhagen als te Bremen en te Hamburg aan te dringen op het uitrusten van schepen tegen de Geuzen (*c*).

Geb. te Oudewater, st. te Amsterdam en er begr. O. K. 27 Aug. 1582.

Tr. (voor 1550) Lijsbeth Hendricksdr., begr. O. K. 14 Oct. 1586, dr. van Hendrick Gerritsz. „in de Hoppesack" (zie Bijl. 1, hieronder) en van Engel Lambertsdr.

Winnen Kinderen.

Bijl. 1. Hendrick Gerritsz., scheepmaker, wonende in de Warmoesstraat „in de Hoppesack", st. evenals zijne vrouw in of kort vóór 1546 (*d*); tr. Engel Lambertsdr.

Hunne kinderen waren:

a. Lijsbeth Hendricksdr., tr. Evert Corsz. Schos (*e*), N°. 15.

b. Aef Hendricksdr., tr. (voor 1546) Nanning Jansz. Lock, Overman van den Handboogdoelen, 1547—'49 (*f*).

c. Cornelia Hendricksdr., tr. (voor 1546) Hendrick Simonsz. Hoppesack, die het huis van zijn schoonvader bij de scheiding van diens nalatenschap overnam; Overman van den Handboogdoelen 1558 (*g*).

d. Simon Hendricksz., begr. O. K. 2 Apr. 1573, tr. 1540 Sijburch Jansdr., geb. 1524, dr. van Jan Willemsz. alias Jan Enchuys (of van Enchuysen), zeilmaker, en van Lijsbeth Simonsdr. (*h*).

e. Heer Gerrit Hendricksz., geb. 1520, begr. O. K. 23 April 1573, priester, werd begraven uit zijns zwager's huis „het gulden Marsgen".

f. Lambert Hendricksz., geb. 1530.

[6] Weesk. L. E. i. v. Gijbberdsdr.; (*b*) Stadsrek. 1545, fo. 23 V^o; (*c*) Stadsrek. 1574, fo. 98 V^o; (*d*) Wk. Reg. 5, fo. 88 V; (*e*) Wagenaar en ter Gouw noemen hem in hunne regeeringslijsten: Evert Corsz. Soogh, doch zoo heette hij niet. Ik laat hier de benamingen volgen waaronder hij voorkomt: „Evert Schos" (Wk. Reg. 5, fo. 89; 1556); „Evert Corsz. van Oudewater bergevaarder" (Stadsrek. 1545, fo. 23 V^o); „Evert Korsz. Schos" (Ondieft 1557, fo. 90; in dit register zijn de namen met meer nauwkeurigheid gespeld dan over 't algemeen toen gebruikelijk was); „Evert Corsz. Schosch in 't marsgen"; Regeeringslijst in 't M. S. Ops., fo. 100); „Evert Claesz. Schosch" (Naamlijst der Kerkeesters van de O. K. bij Comelin, I, p. 444); „Evert Schors van Oudewater" (Regeeringslijst in de M. S. Handv. van 1532 uit de Coll. Jacob Marcus, fo. 206); (*f*) Hambroech Seutterien boeck, fo. 114 V^o, 127 V^o, 140; (*g*) Alsvoren, fo. 222 V^o; (*h*) Wk. Reg. 5, fo. 113 V^o.

16. **CLAES REYERSZ.**

R. 1578—1584; verkozen door de afgevaardigden der Schutterrijen 27 Mei 1578. Sch. 1580.

Eén der zes Opperkapiteins der Burgerrij (1566); één der negen (1567).

Fabriekmeester 1578 (na de Alteratie).

Korenkooper op 't Water „in den Molensteen” (a).

Behoorde tot 1567 tot de voornaamste gereformeerden binnen Amsterdam (b) en was in 1568 om den geloove fugitief.

St. 1 Dec. 1584 (c), zoon van Reyer Pietersz. (zie Aant., hieronder) en van Lijsbeth Frans Claesdr. Heyn.

Tr. Fijfde Jansdr. Verwer, begr. O. K. 21 Jan. 1600.

Kind (o. a.): NIEGEM CLAESDR., geb. 1569, tr. 17 Dec. 1589 Jan Pieter Aertsz. Mastenbroeck, geb. 1559, vleeschhouwer op de N. Z. Kolk, Regent Rasp- en Tuchthuis 1609.

Hunne dr. was o. a. (d):

Aefgen Jansdr. Mastenbroeck, tr. Gerbrand Jacobsz. Geelvink (zie Aant. bij N°. 113).

AANT. Pieter Reyersz. alias Lange Lijs (e), st. kort vóór Mei 1515 (f), brouwer op 't Water; Sch. 1487, R. 1511; tr. 1°. N. N.; tr. 2°. Griet Dirck Baerdendr., st. kort vóór Mei 1513 (g), wede. met vier kinderen van Jan Beth, Dircksz., dr. van Dirck Simon Baerdenz. (zie Aant. bij N°. 17) en van Marij Willem Dirckszoonstr.

Uit elk der beide huwelijken sproot een zoon:

a. Reyer Pietersz., Sch. 1512, R. 1531; tr. (vóór 1503) Lijsbeth Frans Claesdr. Heyn (h), dr. van Frans Claes Heynenz. (zie bij N°. 17, Bijl. 2) en van Katrijn Benningh.

Hunne kinderen waren o. a.:

aa. Pieter Reyersz., leefde nog in 1560.

bb. Claes Reyersz. (i), N°. 16.

cc. Katrijn Reyersdr., tr. Jonge Pieter Pietersz. Ackerman (zie Aant. bij N°. 42).

b. Pieter Pietersz.

(a) Reg. der fugitieven, 1568, fo. 29 V^o, 30; Quijtsch. 11, fo. 224 V^o. — De zoon en verdere afstammelingen van Claes Reyersz. voerden den naam van zijn nithangbord als familienaam, en noemden zich: Molensteen. — In 1683 werd Nicolaes Reyersz. Molensteen stadschirurgijn (Resol. Thes. Reg. 7, fo. 112 V^o); (b) ter Gouw, VIII, Alphab. Reg. i. v.; (c) „obijt a^o 1584 den eerste Decembris” (Naaml. der Vroedschappen voorin het M. S. Keurboek); (d) Zie ook de Geslagt Registers van N. Witsen, fo. 21, 22; Quijtsch. 11, fo. 170; (e) Regeeringslijst in de M. S. Handv. uit de Coll. Alberdingk Thijm; (f) Wk. Reg. 3, fo. 93 V^o; (g) Wk. Reg. 3, fo. 66 V^o, 68; (h) Wk. Reg. 4, fo. 261 V^o; (i) „Claes Reyer Pietersz.” (Regeeringslijst in 't M. S. Opsy, fo. 100).

17. **Mr. WILHEM BAERDESEN, gezegd BARDESIUS.**

R. 1578—1601; verkozen door de afgevaardigden der Schutterrijen 27 Mei 1578.

Burg. 1578, 79, 81, 82, 84, 86, 89, 92, 94, 95, 97, 99, 1601.

17. Gedep. ter Staten Generaal, benoemd 22 Mrt. 1581; Gedep. in den Raad nevens Z. E. Robert Dudley, Graaf van Leyecester, Landvoogd der Nederlanden 11 Febr. 1586—10 Febr. 1587 (en als zoodanig in Oct. 1586 belast met eene zending naar Engeland (*a*); Gedep. in den Raad van State 10 Febr. 1587—12 Maart 1588.

Colonel-Generaal en Superintendent der Burgerij te Amsterdam 1580.

Ambachtsheer, wegens de stad Amsterdam, van Amstelveen, Nieuwer-Amstel, Sloten en Osdorp (*b*).

Woonde op de N. Z. Houtmarkt „in den ouden Lombart” (*c*).

Was in 1564 een der hoofden van de gereformeerden binnen Amsterdam. Hij moest daarna de wijk naar 't buitenland nemen en trad, weder in 't vaderland teruggekeerd zijnde, in 1572 op als Raad en Stedehouder van Jonker Diederick Sonoy in 't Noorderkwartier. In Dec. 1577 als afgevaardigde der Staten van Holland te Amsterdam gekomen, was hij 26 Mei 1578 de beleider der Alteratie (*d*).

Geb. 1528 (*e*), st. 21 Maart 1601, zoon van Willem Direk (zie Aant., hieronder) en van Dieuwe Dircksdr. Quittingh.

Tr. Aechgen Willemsdr. Admiraal (*f*), begr. O. K. 12 Aug. 1600.

Kind: MR. WILLEM BARDESIUS, Ridder, Heer van Warmenhuysen en Krabbendam, geb. 1563, st. 8 Mei 1619, tr. (*g*) te Woerden, na 25 Nov. 1589 te Amsterdam gedane aant. der ondertrouw, Jonkvr. Cornelia van Loo, st. 16 Sept. 1607, dr. van Mr. Albert en van Maria van der Mijle (*h*).

Uit dit huwel. sprongen vijf kinderen (*i*).

AANT. DIRCK BAERDENZ., Sch. 1419, Burg. 1426, tr. Hillegont N. N. Winnen twee zoons:

a. Simon Dirck Baerdenz., volgt.

b. Goossen Dirck Baerdenz., Sch. 1442, Burg. 1469, wiens zoon: Jan Goossen Baerdenz., in 1495 uit Amsterdam metterwoon naar Utrecht en vandaar naar Rijnsburg trok (*j*) en een zoon naliet, die zich weder te Amsterdam vestigde: Goossen Jansz. Reccalf, st. Mei 1550, Sch. 1529, R. 1530, Burg. 1536, van wien eene dochter bekend is: Anna Goossensdr. Reccalf, tr. Marten Pietersz. Codde (zie bij N°. 57, Bijl. 2).

Simon Dirck Baerdenz., (bovengenoemd), R. 1440, Sch. 1452; tr. 1°. Nies N. N.; tr. 2°. 1437 Elisabeth Gerrit Deymansdr., dr. van Gerrit Deymansz., Sch. 1414, en van Alyt N. N. (*k*).

Kinderen uit deze huwelijken (of uit een van beide?) waren:

a. Dirck Simon Baerdenz., volgt.

b. Gerrit Simon Baerdenz., Sch. 1481, tr. N. N.

Winnen:

Hillegont Gerrit Baerdendr., tr. Dirck Boelenz. (zie Aant. bij N°. 38).

c. Rolph Simon Baerdenz., genoemd in 1478.

d. Tijmon Simon Baerdenz., genoemd in 1475 (*l*).

17. e. Anna Simon Baerdendr., tr. Jacob Willemsz. (zie bij N°. 5, Bijl. 1).
 f. Margriet Simon Baerdendr., tr. Pilgram Jonge Jacobsz., Sch. 1494, zoon van Jonge Jacob, Sch. 1441, Burg. 1450, en van Nel N. N. (*ov*).

Hunne dochter was:

- Aecht Pilgramsdr., tr. Jan Jansz. Verburch (zie Aant. bij N°. 47).
 g. Geertruyt Simon Baerdendr., tr. Jacob Jonge Jacobsz., zoon van Jonge Jacob (zie ook hiervoor) en van Nel N. N.
 h. Lijsbeth Simon Baerdendr., non in 't Maria Magdalenaklooster; genoemd in 1478.

Dirck Simon Baerdenz., (hierboven genoemd), Sch. 1473, Burg. en R. 1484; tr. Dieuwer Jacob Walichszoonsdr., dr. van Jacob Walichsz. (zie Bijl. 1, hieronder) en van Margriete N. N.

Hunne zes kinderen waren:

- a. Griet Dirck Baerdendr., tr. 1°. Jan Beth, Dircksz., Sch. 1480; tr. 2°. Pieter Reyersz. (zie Aant. bij N°. 10).
 b. Reyer Dirck Baerdenz., R. 1518.
 c. Gijsland Dirck Baerdendr., tr. Laurens Pietersz. van Neck (zie Aant. bij N°. 11).
 d. Willem Dirck Baerdenz., volgt.
 e. Simon Dirck Baerdenz., st. ongehuwd.
 f. N. Dirck Baerdendr., tr. Albert de Veer, Dircksz. (zie Bijl. 1, hieronder).
 Willem Dirck Baerdenz., (hiervoor genoemd), tr. (*ov*) Clara Claes Heynendr., dr. van Claes Heyn „in den Arm” (zie Bijl. 2, hieronder).
 Zij lieten twee kinderen na:

- a. Mr. Claes Heyn, Willemsz., st. kinderloos 1 April 1575 (*ov*), Sch. 1532, R. 1533, Burg. 1543; tr. (voor 1555) Geertruyt Jacob Huygendr., wede. van Ysbrant Jansz. Ben (zie bij N°. 67, Bijl. 1).
 b. Willem Dirck Baerdesen, geb. 1406, st. te Delft 1568, Sch. 1520, Schout 1542; tr. Dieuwer Dircksdr. Quintingh, dr. van Dirck Jacobsz. (zie Bijl. 1, hieronder) en van N. Jacob Walichszoonsdr.
 Hun zoon was:

Mr. Wilhem Baerdesen, gezegd Baerdesius, N°. 17.

Bijl. 1. Jacob Walichsz., Sch. 1488, tr. Margriete N. N.

Zij wonen o. a. de volgende twee kinderen:

- a. N. Jacob Walichszoonsdr., volgt.
 b. Dieuwer Jacob Walichszoonsdr., tr. Dirck Simon Baerdenz. (zie Aant. bij N°. 17, hiervoor).

N. Jacob Walichszoonsdr., (bovengenoemd), tr. Dirck Jacobsz. Quintingh, st. kort vóór Mei 1509 (*ov*), Sch. 1504, R. 1505.

Uit dit huwelijk sproten zeven kinderen:

- a. Fijze Dircksdr. Quintingh.
 b. Albert de Veer, Dircksz., volgt.
 c. Jacob Walichsz., st. kort vóór Maart 1533 (*ov*), tr. eene dochter van Claes Gerrit Deymansz. en van Lucie N. N.
 d. Jan Dircksz. Quintingh, begr. O. K. 20 April 1554, Overman van

17.

den Handboogdoelen 1525 (*r*); tr. 1°. Duyf Claesdr. van Hoorn, st. kort vóór Oct. 1514 (*s*), dr. van Claes Simonsz. (zie Aant. bij N°. 93) en van Alyd Albertsdr. Kantert; tr. 2°. Aecht Pietersdr.

Uit het eerste huwel. was eene dochter, uit het tweede waren drie kinderen, die alle volgen:

- aa. Katrijn, daarna Duyf Jansdr. Quintingh (*t*), geb. 1513, tr. (vóór 1542) Claes Splinter.
- bb. Dirck Jansz. Quintingh, tr. Lijsbeth Jansdr. Verwer (*u*).
- cc. Katrijn Jansdr. Quintingh, tr. Pieter Gerritsz. Coeckebacker (zie Aant. bij N°. 65).
- dd. Anna Jansdr. Quintingh, st. kort vóór Juli 1563 (*r*), tr. Jacob Jansz. de Moes, begr. O. K. 23 Aug. 1559, wonende in de Warmoesstraat.

Hunne beide kinderen waren:

- aaa. Clara Jacobsdr. de Moes, tr. Jan Cornelisz. Hooft (zie Aant. bij N°. 49).
 - bbb. Aeff Jacobsdr. de Moes, tr. Jacob Bicker, Pietersz. (zie Aant. bij N°. 57).
 - c. Frans Dircksz. Quintingh.
 - f. Dieuwer Dircksdr. Quintingh, tr. Willem Dirck Baerdesen (zie Aant. bij N°. 17, hiervoor).
 - g. Anna Dircksdr. Quintingh, st. vóór 1512.
- Albert de Veer, Dircksz., (hiervoor genoemd), tr. N. Dirck Baerdendr., dr. van Dirck Simon Baerdenz. (zie Aant. bij No. 17, hiervoor) en van Dieuwer Jacob Walichszoonsdr.

Zij wonen o.a.:

- a. Albert de Veer, volgt.
- b. Pieter Albertsz. de Veer, alias Scheel Pieter, „droochscheerder“; leefde nog in 1550; tr. 1°. Dieuwer Claesdr., st. kort vóór Dec. 1536 (*w*); tr. 2°. Marij Gerbrandsdr. (*r*).

Uit het eerste huwel. sproten drie kinderen:

- aa. Albert de Veer, geb. 1529.
- bb. Weyn Pietersdr. de Veer, geb. 1530, tr. Jan Simonsz.
- cc. Claes Pietersz. de Veer, geb. 1534.

Albert de Veer, (bovengenoemd) (*y*), lakenkooper op den Vijgendam (*z*), leverde o.a. in 1532 het roode, zwarte en witte laken voor de kleeding der stadsroedragers (*aa*); tr. Weyntgen Ellertsdr.

Hunne kinderen waren o.a. (*bb*):

- a. Ellert of Albert de Veer, begr. N. K. 5 Sept. 1599, woonde bij de Nieuwebrug; assisteerde in 1591 zijn zoon Dr. Albert bij diens ondertrouw; tr. Cornelisgen Gerritsdr. van Adrichem (*cc*).
- Uit dit huwelijk sproten twee zoons:

- aa. Dr. Albert de Veer, Ridder, Heer van Callantsoog, geb. 1564, st. te 's-Ilage 8 Febr. 1620, Secr. 1588, Pensionaris 1601—1611; Extraordinaris Ambassadeur, met en benevens de Heeren Jor Johan van Duvynvoorde, Ridder, Johan Berck, Heer van Godschalkoord,

17.

Eerste Pensionaris van Dordrecht, Elias van Oldenbarneveldt, Pensionaris van Rotterdam, en Albert Joachimi, aan 't Hof van Koning Jacobus I van Engeland, die hem bij deze gelegenheid in April 1610 evenals zijne mede-Ambassadeurs tot Ridder sloeg; Raadsheer in den Hoogen Raad in Holland, Zeeland en Westfriesland 30 Mei 1611; Hoofd-Engeland van de Beemster 1610 (benoemd nadat door een deel der eerste ondernemers van de droogmaking besloten was de meer, die door de groote dijkbreuk van Jan. 1610 weder geheel ondergelopen was, opnieuw droog te leggen (*dd*); hij was, Pensionaris van Amsterdam zijnde, tevens eigenaar van een herberg buiten de Regulierspoort (*ce*), en bezat octrooi om door geheel Holland alleen vlas te mogen kloppen; bovendien verzocht hij 16 Nov. 1588 aan de Staten van Holland octrooi voor „sijne Inventie, van met een Paerd te breecken Brasilien-hout ende anders” (*ff*). Tr. te Amsterdam 23 Juni 1591 Simontgen (daarna Simonetta) Jansdr. Schaeck (*gg*), geb. 1567, dr. van Jan Gerritsz. en van Anna Jacobsdr.

Zij lieten vier kinderen na, w.o.:

- Dr. Jan de Veer, gedt. N. K. 5 April 1502, st. ongeh. en begr. O. K. 11 Mei 1617, Secr. 1611.
- bb. Gerrit de Veer, maakte in 1596 en '97 den tocht naar Nova Zembla en de overwintering aldaar onder Jacob van Heemskerck en Willem Barendsz. mede en keerde 1 Nov. 1597 behouden te Amsterdam terug.
- b. Margaretha Albertsdr. de Veer, tr. Pieter Willemsz. Corver, geb. 1521, begr. N. K. 15 Jan. 1591, zeepzieder op 't Water bij de Karnemelkssteeg „in den gulden Eenhoorn” (*hh*), Overman van den Handboogdoelen 1560 (*ii*), zoon van Willem Corver, boekverkooper te Amsterdam „in de gulden Lelie” (*jj*) (zoon van Willem Corver, schipper, en van Trijntgen N. N.), en van Nel Eelgisdr., (dr. van Eelgis Gerritsz. en van Alijd Gerritsdr.) (*kk*). — Uit dit huwel. sproot een zoon (*ll*).
- c. Balieghen Albertsdr. de Veer, tr. Pieter Jacob Lucaszoonz. (zie bij N°. 5, Bijl. 1).

Bijl. 2. Claes Heyn „in den Arm”, (zoon van Heyn Meyndertsz., „wisselaer”, Sch. 1441, en van Stijn Ruysch, Sch. 1401, tr. N. N. Zij wonen o.a. (*mm*):

- a. Frans Claes Heynensz., Sch. 1510, Burg. en R. 1525, tr. Katrijn Benningh (*nn*), dr. van Jan Gerritsz. (zie Aant. bij N°. 14) en van N. Jacobsdr.
- Zij lieten verscheidene kinderen na, w.o.:
- aa. Nelle Frans Claesdr. Heyn, tr. Claes Boelensz. (zie bij N°. 57, Bijl. 1).
- bb. Lijsbeth Frans Claesdr. Heyn, tr. Reyer Pietersz. (zie Aant. bij N°. 16).

17. cc. Gerrit Benningh, st. voor 1541, tr. Bennicht Pauw (oo).
 Zij wonen eene dochter:
 Katrijn Benningh, tr. 1553 Willem Jacobsz. Tromper, te Rotterdam.
 dd. Stijn Benningh, Fransdr., tr. 1°. Cornelis Buyck, Sijbrantsz., st.
 17 Nov. 1560, Sch. en R. 1525, Burg. 1536, Dijkgraaf van den
 Nieuwer-Amstel, wegens de stad beleend met de Ambachts-
 heerlijkheden 1541, wedr. van Geerte Gerrit Valclendr., zoon
 van Sijbrant Sijbrantsz. Buyck, korenkooper en brouwer te
 Amsterdam, en van Ael Jacobsdr. Meyster (pp); tr. 2°. Simon
 Bauckesz. Sakema (zie bij N°. 47, Bijl. 1), wedr. van Griet Jansdr.
 Verbureh.
 b. Clara Claes Heynendr., tr. Willem Dirck Baerdenz. (zie Aant. bij
 N°. 17, hiervoor).

(a) Res. d. Holland 22 Mrt. 1584, 16 Oct. 1586; Wagenaar, Amsterdam, III, p. 362, 363; (b) Grootn. 2, fo. 160 V^o, 212 V^o; (c) Verhuring van de huizen der Ingliieven 1568, fo. 41; (d) ter Gouw, VIII, Alphab. Register, l. v.; (e) „Verclaringe bij forme van turke geloen", l. E. 3, N. 5°; (f) „had getr. Aeght Admirals wed. van... die seer rijk was" (Schaep, M. M., p. 145); (g) Zie ook bij N°. 50, noot e; (h) Schaep, M. M., p. 145; (i) Zie de geneal. Baerdenz., behoorende bij het artikel: De Baerden te Heiloo en te Alkmaar door C. W. Bruijvis, in het Amsterdamsch Jaarboekje 1899, p. 158 en verv.; (j) Grootn. 5, fo. 2; (k) M. S. Backer, fo. 34 v; (l) Wk. Reg. 1, fol. 109 V^o; (m) Zie o.a.: Bijdragen voor de Geschiedenis van 't Bisdom van Haarlem XXII, p. 247; Charrierlamer, brief van 't Maria Magdalena-klooster Id. 6 April 1493; (n) De genealogie der familie Baerden, in 't Amsterdamsch Jaarb. 1899 geeft op dat Willem Dirck Baerdenz., Sch. 1529 enz., gehuwd met Dienwer Dirckdr. Quitingh (haar almsiefflijk „de Veer" genoemd, een zoon van Dirck Simon Baerdenz., Sch. 1473, en van Dienwer Jacob Wallichszoonstr. Deze opgave is uit een chronologisch oogpunt klaarblijkelijk onjuist: de tijdsruimte van 54 jaren tusschen beide in 't hellen van 't zelfde aant, dat zij waarschijnlijk reeds op betred. Leiflijk jeugdigen leeftijd zullen bekleed hebben, is te groot. Bovendien vond ik nog in de Quijtsch. 4, fo. 131 en 228 (in 1515) genoemd: Clara Claes Heynendr., als moeder van de gelovaders Mr. Claes Heyn, Willemsz. en Willem Dirck Baerdenz. (den Schout). Het ligt dus voor de hand, dat tusschen Dirck Simon Baerdenz., Schepen in 1473 en Willem Dirck Baerdenz., den Schout, ééne generatie uitgevallen is, en dat dit ontbrekende lid der familie heette: Willem Dirck Baerdenz. Zoalsende heette de Schout weder naar zijn vader, terwijl zijn broeder Mr. Claes Heyn, die naar zijn grootvader van noederskant genoemd was, het patrioniem juist voerde, immers: Willemsz. — Bij de beschouwing van de geneal. der afstammelingen van Jacob Wallichsz. zal men bemerken, dat Schout Baerdenz. gehuwd was met de zuster van zijn behuwdoom Albert de Veer, Dircksz. Hoewel dit op het oog zonderling schijnt, is het zeer wel mogelijk, doordat tusschen Albert de Veer en zijne zuster een aanmerkelijk verschil in leeftijd bestaan kan hebben; (o) M. S. Kernb., Naam. der Vroedschappen voorin; (p) Wk. Reg. 3, fo. 55 V^o; (q) Wk. Reg. 4, fo. 82; (r) Dr. G. W. Kernkamp, Bontentant I, p. 174, noot; (s) Wk. Reg. 3, fo. 82; (t) Weesh. L. 11, l. v. Quitingh; (u) Wk. Reg. 9, fo. 73; (v) Wk. Reg. 7, fo. 250 V^o; (w) Wk. Reg. 4, fo. 171; (x) Wk. Reg. Div. Mem. 1, fo. 26; zie ook het naamregister op dit register; (y) Volgens de geneal. de Veer door Jhr. J. F. L. Coenen van 's Gravesloot, voorkomende in de Herald. Bibl. 1874, heette Albert de Veer, gehuwd met Weyntgen Hberts: Hbert de Veer, en zom bij een zoon geweest zijn van Mr. Evert de Veer, Pensionaris van Gorinchem 1497, Raad Ordin. in den Raad van Holland 1504, daarna Raadsheer in den Grooten Raad te Mechelen. Er is evenwel geen twijfel aan of de man van Weyntgen en Albert de Veer, Albertsz., die in 1550 voorkomt als de broeder van Pieter Albertsz. de Veer bovengenoemd, zijn één en dezelfde persoon (Wk. Reg. Div. Mem. 1, fo. 26) Ook het M. S. Backer, fo. 39, noemt Albert de Veer, Dircksz. als grootvader van den Pensionaris Dr. Albert de Veer. — Griete Pietersdr. Proost, weduwe van Wijbrand Appelman, dr. van Pieter Gerritsz. Coeckebacker en van Katrijn Jansdr. Quitingh, wordt in 1604 geassisteerd door haren neef den Pensionaris Dr. Albert de Veer (Quijtsch. 25, fo. 109). — Het wapen van Dr. Albert de Veer, den Pensionaris, was: gevierendeel: 1 en 4 in blauw twee schuingekruiste zilveren struisveeren (de Veer); 2 en 3 in goud een uitgekruide blaerlooze boom in natuurlijke kleur (Quitingh) (zie: genealogie de Veer, Herald. Bibl. 1874); (z) Stadsrek. 1541, fo. 79; (aa) Stadsrek.

1532, fo. 47 V'; (ff) Zie ook Quijtsch. 16, fo. 213 V'; (vi) 4e Rep. der lijfrentchr. fo. 31 V; (gg) J. Bouman, bedijking, opkomst en bloei van de Beemster, p. 105; (gg) „een huys en (de) erve staende) en (de) gelede buyten de Reguliers poorte, daer kende (en) of zijn de herberge van mr. Elbert de Veer an (de) zuidzijde ..." enz. (Rentchr. 18, fo. 117, 303, 300; 1504); (jj) Schepen. A, fo. 21 V', 37; 1595; Resol. Holland 16 Nov. 1588; (gg) Simonontgen Jansdr. Schaeck was eene nicht van den Admiraal en Noordpoolreiziger Jacob van Heemskerck, die in zijn testament, gepasseerd aan boord van „de Vloote van oorloge door de Mogende E. Heeren Staten Generael der gemieerde provincien gedestineert op de euste van Spangien en (de) Portugael" aan Simonontgen een legaat besprak van f 6000. — en haar bij vooroverlijden van zijn eenigen broeder Cornelis van Heemskerck tot erfgename van de helft van zijne nalatenschap benoemde, terwijl hij haar ook legateerde „den diamant bij den Coninck van Joor mij verveert" (Weesk. L. 242, i. v. van Heemskerck). De bedoelde bloedverwantschap droeg zich aldus toe: Jacob Claesz., koperslager te Amsterdam, tr. Fenime Evertsdr. Hunne Linderen waren o. a.: a. Evert Jacobsz., koperslager op den Nieuwendijk (Quijtsch. 26, fo. 188), in 1595 huitten Jan Rodenpoort „in de Pot" (Begraafreg. N. K. i. d. 21 Oct. 1595), tr. Trijn Jansdr., geb. 1549, dr. van Jan Michielsz. (zie Aant. bij N°. 32) en van Stijn Jacobsdr. van Wieringen; b. Anna Jacobsdr., tr. Jan Gerritsz. Schaeck (Wk. Reg. Div. Mem. 1, fo. 267; Quijtsch. 16, fo. 193). Winnen o. a.: aa. Jacob Jansz. Schaeck, koperslager „in de Nieuwstadt bij de Harlemmerpoort", tr. 1°. Innetgen Willemsdr.; tr. 2°. 21 Jan. 1590 Lijsbeth Cornelisdr., geb. 1561, dienst- of winkelmaagd ten huize van Pieter Willemsz. Corver (zie hiervoor bij N°. 17, Bijl. 1); bb. Cornelis Jansz. Schaeck, geb. 1564, koperslager op den Zeeljik „in 't Schaeckbord", tr. 1 Jan. 1589 Marij Lucasdr., geb. 1567, wonende op den Zeeljik; cc. Simonontgen (daarna Simonetta) Jansdr. Schaeck, tr. Dr. Albert de Veer (zie hiervoor bij N°. 17, Bijl. 1); c. Aecht Jacobsdr., st. kort vóór Jan. 1581 (Wk. Reg. 10, fo. 266), tr. 1°. Gijsbert Dircksz., „Bergevaerder"; tr. 2°. Hendrick Cornelisz. van Beest van Heemskerck, genaamd Hendrick Cornelisz. Beest, „cyclemaker" te Amsterdam, zoon van Cornelis Dircksz., Havenm^o. van Delft 1526, Weesk. abd. 1540, Sch. abd. 1542, en van diens eerste vrouw Maria van der Meer. Uit het tweede huwel. sprongen drie kinderen: aa. Jacob van Heemskerck, geb. te Amsterdam 1 Maart 1567, st. vóór Gibraltar Maart 1607 en begr. te Amsterdam O. K. 8 Juni 1607, Admiraal naar Oost-Indië 1603; Admiraal over een vloot van zeventien oorlogsschepen met bestemming naar de Spaansche kusten 1607; voerde liet opperbevel op den tocht naar Nova-Zembla 1596-'97; tr. te Haarlem 14 Sept. 1604 Geertruyd Colterman, dr. van Johan, Burgem. van Haarlem 1605, en van Pieterge Gerritsdr. van Adrichem. Dit huwel. was kinderloos; bb. Vrauck van Heemskerck, geb. 1571, st. ongehuwd vóór 1593; cc. Cornelis van Heemskerck, geb. 1573, woonde op den Nieuwendijk, tr. 31 Jan. 1617 Hendrickgen Schelaris, van 's-Hertogenbosch, weduwe van Thomas Jansz.; (hh) Rentchr. 1, fo. 12 V'; Quijtsch. 5, fo. 192; (ii) Hambroech Scutterien boek, fo. 230; (jj) E. W. Moes, De Amsterdam-sche boekdrackers en uitgevers in de 16e eeuw, p. 96; (kk) Wk. Reg. 3, fo. 295; Wk. Reg. 1, fo. 317; Wk. Reg. 2, fo. 153 V'; (ll) Deze zoon was; Jan Pieterz. Corver, huwde te Gouda en vestigde zich in 1502 aldaar (Stadsrek. 1562, fo. 32 V'); (mm) Geneal. Francken op 't gem. archief te Amsterdam, fo. 49; (nn) Weesk. L. 283, i. v. Barendsz.; (o) Wk. Reg. 4, fo. 261 V'; (pp) Amsterdamsch Jaarboekje 1888; Het geslacht Buylck door A. de Roever Nz., p. 186.

18. JAN DUYN, CORNELISZ.

R. 1578—1589; verkozen door de afgevaardigden der Schutterijen 27 Mei 1578. Overman van den Handboogdoelen 1555, '56 (a). Hoopman van een Vendel stadssoldaten 1578—1580 (b). Zeepieler en oliekooper in de Warmoesstraat naast „den zilveren Berch" (c). Geb. 13 Maart 1525, st. te 's-Ilage (ten huize van zijn schoonzoon Dimmer) en begr. te Amsterdam O. K. 31 Juli 1589 (d), zoon van Cornelis Willemsz. (zie Aant., hieronder) en van Katrijn Jan Foppender. Tr. Hillegond Cornelisdr. de Vlaming, geb. 19 Febr. 1528, st. 17 Juni 1587, dr. van Cornelis Jansz. (zie Aant. bij N°. 60) en van Tiet Jan Evertzsoonsdr.

Kinderen (o. a.): MR. CORNELIS DUYN, Ambachtsheer van Cromstrijen, geb. 5 Nov. 1550, begr. N. K. 4 Sept. 1613, advocaat op de Heerengracht

18. „achter burgerm^r. Pacu“: tr. Catharina Stalpaert van der Wiele. — Dit huwelijk bleef kinderloos.

TIETE DUYN, geb. 30 Sept. 1552, tr. 9 Jan. 1581 Mr. Erick Dimmer, Jansz., geb. te 's-Grave 1553, advocaat, daarna „Raedt van Zijn Excell. den Prince van Oraignen“ te 's-Grave.

CORNELIS DUYN alias DE VLAMING, st. ongetrouwd en begr. O. K. 7 Dec. 1617 als „vrijer wonende op dyc Heerengracht achter burgmester Paw“.

AANT. Willem Duyn, geb. omstreeks 1470, st. 10 Jan. 1522 (zoon van Pieter Bicker Meeus Doossenz., zie Aant, bij N°. 57, en van Ael Duynen), in 1516 brouwer „after de nyeuwe kerek“ (e); Sch. 1507, R. 1509, Burg. 1516; tr. Geertruyd Bruynendr., dr. van Bruyn Dirksz. „in Leeuwenburch“, wonende te Amsterdam „neffens de kerk van St. Geertruiden, door genoemden Bruyn meestendeel gesticht“ (f).

Zij wonnen drie kinderen:

- a. Griete Duyn, bagijn op 't Ronde Hof, genoemd in 1530 (g).
- b. Cornelis Willemsz. Duyn, st. 1529, tr. Katrijn Jan Foppendr., dr. van Jan Foppenz., van Warmenhuysen, lakenkooper op den Nieuwendijk op den Noorderhoek van de Direk van Hasselsteeg, en van Lijsbeth Gerritsdr. (h). Zij hertr. Lambert van Royen (i), Gasthuism^r. van O. L. V. Gasthuis 1540.

Uit het eerste huwelijk sproten de volgende zes kinderen:

- aa. Willem Duyn, geb. 8 Mei 1522, tr. Geerte Claesdr. Waaruit eene dochter, die jong overleed.
- bb. Margriet Duyn, geb. 21 Juni 1523, tr. Albert Eggesz. Paf, st. kinderloos 15 Juli 1596, zoon van Eggé Gerbrandsz. Paf, burg. 1540.
- cc. Lucia Duyn, geb. 20 Oct. 1524.
- dd. Jan Duyn, Cornelisz., N°. 18.
- ee. Bruyn Duyn, geb. 5 Sept. 1527, st. in Friesland 1563, tr. Meyns Joostendr. Taeckema, st. kort vóór Sept. 1605 (j).

Zij lieten vijf kinderen na, waarvan het jongste, dat na zijns vaders dood geboren werd, volgt:

Bruyn Bruynsz. Duyn, geb. 1563, st. te Hoorn vóór 1605, woonde eerst op 't Water „in den Araengeappel“, en vestigde zich daarna te Hoorn; ondertr. te Amsterdam ter pui 25 Maart 1589 Anna Pietersdr. Hooghkamer, geb. 1568, dr. van Pieter Hendriksz. alias Heynesz. (zie Aant. bij N°. 103) en van Adriaentgen Adriaensdr.

- ff. Cornelis Duyn, geb., na zijns vaders dood, 24 Febr. 1530.
- e. Mr. Pieter Bicker, Willemsz., begr. O. K. 27 Juni 1573, bij zijn overlijden „moelnaer“ (k) op den N. Z. Voorburgwal; was „mchtig rijck“ en voerde een zeer grooten staat (l); Huissittenm^r. 1540; Sch. 1555, R. 1557; woonde in 1565 in de Warmoesstraat „in de Werelt“; tr. Marie Cornelisdr., st. te Utrecht en begr. te Amsterdam O. K. 22 Sept. 1572, dr. van Cornelis Dirck Pouwelszoonz. (zie bij N°. 21, Bijl. 1) en van Machtelt Jansdr. van Blanckeroort.

18. Uit dit huwelijk sproten vier kinderen (w. o. twee zoons, die waren:
 „seer werelts, principael de oudste” „een wilt wereltich jonckman”) (*m*):
 aa. Mr. Cornelis Bicker, st. ongehuwd.
 bb. Mr. Pieter Bicker, Pietersz., woonde in 1588 te Haarlem (*n*), st.
 ongehuwd.
 cc. Machteld Bicker, gedt. O. K. Dec. 1565, st. 2 Dec. 1624, „gees-
 telycke dochter te Haerlem”.
 dd. Willem Bicker, st. 1598, tr. 1597 Elisabeth van Alkemade, st.
 1599, dr. van Mr. Willem en van Anna van Leeuwen. — Wonnen
 een zoon: Willem Bicker, die in 1605 op zevenjarigen leeftijd
 stierf.

(*a*) Hamboech scutterien boeck, fo. 194 V^o, 200 V^o; (*b*) ter Gour, VIII, Alphab. Reg. i. v.; Resol. Holland 30 Juli 1580; (*c*) Grootm. 2, fo. 130; Rooyboeck fo. 130. — Hij was ook eigenaar van het „olyhuys” op de O. Z. Kolk (Quoh. 1557, fo. 99; 135 V^o); (*d*) Schaepe, M. M., p. 185; (*e*) Wk. Reg. 3, fo. 108; (*f*) Schaepe; (*g*) Wk. Reg. 3, fo. 110; (*h*) Schaepe, M. M., p. 141; (*i*) Quijtsch. 5, fo. 201; (*j*) Wk. Reg. 14, fo. 185 V^o; (*k*) Volgens zijn schepen zegel voerde Mr. Pieter Bicker, Willemsz., gedeeld: a. (in zilver) twee (blauwe) molensteenen, zoodanig boven elkander geplaatst, dat de bovenste een gedeelte van de onderste bedekt; b. (in blauw) drie naast elkander geplaatste (gouden) doornakken (geheel als bij van den Brandeler, t. a. p. 4, p. 98). — Zou dit wapen eene toespeling bevatten op zijn „moelnaer”-schap?; (*l*) Bijdragen voor de Gesch. van 't Bisdom Haarlem X, p. 303, XVII, p. 288. — Volgens de ald. voorkomende opgaven zouden Mr. Pieter Bicker, Willemsz., en zijne huisvrouw „om de trulbele tijt” buiten 's lands gestorven zijn. Dit is onjuist, althans wat Mr. Pieter betreft; (*m*) Zie ook: Weesk. Voogdijboek A, i. d. 4 Aug. 1578; Rentche. 13, fo. 147; Algemeen Nederl. Familieblad 1883/4, N°. 95, p. 3; Pieter Bicker heet daar abtstielijk „soone van Gerrit Bicker”; (*n*) Quijtsch. 12, fo. 384 V^o.

19. SIMON HENDRICKSZ. VERWER JONCKHEYN.

R. 1578 — 1592; verkozen door de afgevaardigden der Schutterijen 27 Mei 1578.
 Overman van den Handboogdoelen (1558) (*a*); Waardijn der lakenen
 1573 (*b*); Hopman van een Vendel stadssoldaten 1578; Kapitein der Bur-
 gerij 1579.

Verwer en korenkooper (*c*) op den N. Z. Wester Voorburgwal bij de Stil-
 steeg „in de roode Handt”, naast „de blauwe Cluys” (*d*).

Geb. 1528, st. 3 Mei 1592 (*e*), zoon van Hendrick Pietersz. Verwer, alias
 Jonckheyn den Verwer (zie Aant., hieronder) en van Neel Outgersdr.

Tr. Ael Elbertsdr. Goyer, dr. van Elbert (zie bij N°. 3, Bijl. 1) en van
 Nies Pietersdr. Hem.

Kinderen: NLEIFGE SIMONSDR. JONCKHEYN, tr. Reynst Pietersz. (zie Aant.
 bij N°. 122).

GRIETGE SIMONSDR. JONCKHEYN, tr. Pieter van Neck, Pietersz. (zie Aant.
 bij N°. 59).

MARITGE SIMONSDR. JONCKHEYN, tr. Simon de Rijk, N°. 124.

ELBERT SIMONSDR. JONCKHEYN, geb. 1564, st. 20 Febr. 1618, koopman op
 den N. Z. Wester Voorburgwal bij de Stilsteeg „in de roode Handt” (*f*);
 mede-oprichter en Bewindh. der O.-Ind. Comp. 1602, na reeds in 1597 zijne
 medewerking verleend te hebben tot de tot-stand-koming der Nieuwe Com-
 pagnie van de vaart op Oost-Indië, waarvan hij mede-bewindhebber was, en

19. die later met de O.-Ind. Comp. samensmolt; N. Z. Huiszittenm^r. 1603; Heemraad van den Nieuwer-Amstel 1605; Kapⁿ. der Burgerij 1606; tr. 1°. 3 Febr 1591 Claesgen Chijs, geb. 4 April 1562, st. 30 April 1598 (g), dr. van Clae Overlander (zie Aant. bij N°. 83) en van Trijntge Claesdr. Chijs; tr. 2° 25 Aug. 1602 Lijsbeth van Buyl, geb. 1580, begr. N. K. 3 Aug. 1604, dr. van Willem van Buyl, op 't Water „in de drie Heemskinderen" (*h*), en van Trij Claes Gerritszoon^r. Grooff; tr. 3°. te Vlissingen, na 12 Aug. 1608 te Amsterdam gedane aant. der ondertrouw, Adriana Coolen, wed^e. van Lievt Lampsins (zie Aant. bij N°. 421), dr. van Jan Lambertsz. Coolen, Burgem^r. et R. van Vlissingen, groot koopman aldaar en mede-oprichter der O.-Ind. Comp. (*i*) Zij hertr. Hans Rombouts (zie bij N°. 97, Bijl. 1), wed^r. van Susanna Nicquet
- Uit het eerste huwel. sproot o. a. eene dochter, die volgt; uit het derde waren twee dochters, die mede volgen (*j*):

- a. Maria Jonckheyn, tr. Jacob Willemsz. Hooft (zie Aant. bij N°. 49).
 b. Adriana Jonckheyn, tr. Mr. Reynier Pauw (zie bij N°. 61).
 c. Alida Jonckheyn, tr. Mr. Wilhem van Ruytenburgh, N°. 146.

JAN SIMON^{SZ}. JONCKHEYN, geb. 1566, Kupitein op een oorlogsschip (*k*) trouwde (uit zijns broeders huis „de roode Handt" op den N. Z. Voorburgwal) 15 Jan. 1589 Machteld Hendricksr. Wou, geb. 1560, dr. van Hendrick Andriesz. (zie bij N°. 32, Bijl. 1) en van Marij Simonsdr. Zij hertr. Jan Pietersz. Keyser. — Uit het eerste huwelijk was slechts eene eenige dochter.

PIETERTGE SIMON^{DR}. JONCKHEYN, tr. Wouter Thomasz. (zie bij N°. 62, Bijl. 1).

AANT. Pieter Verwer (*l*), liet twee zoons na:

- a. Hendrick Pietersz. Verwer, alias Jonck Heyn of Jonckheyn de Verwer (*m*), st. kort vóór Jan. 1548, verwer op den N. Z. Voorburgwal, denklijk reeds „in de roode Handt" (*m*); tr. 1°. Neel Outgersdr., st. kort vóór Jan. 1542; tr. 2°. Trijn Harcken.

Het tweede huwel. was kinderloos; uit het eerste sproten drie kinderen:

- aa. Outger Hendricksz. Verwer, tr. (vóór 1548) Baert Jansdr., waarmede één zoon: Jan Outgersz. „anders Jan Hubertsz."
- bb. Simon Hendricksz. Verwer Jonckheyn, N°. 19.
- cc. Jan Hendricksz. Verwer Jonckheyn, geb. 1533, lichtte 3 Aug. 1548 uit het ter Weesk. berustende hem toekomende deel van zijns vaders nalatenschap de som van 32 gulden en 10 stuivers „dairom(m)e bij he(m) en(de) bij zijn stiefmoeder gecoft is botter webben, kase, spieckers, vlas en(de) zijn scheepslederen om te seylen nae Spangnen... van welke pentningen) hij beloof heeft mijn Hee(re)n de weesm(ceste)r(e)n reken(ing) te doen als hij weder omgecoemen zal wesen"; tr. Maria Willemsdr. Delft, dr. van Willem Cornelisz. (zie bij N°. 57, Bijl. 1) en van Wijve Claesdr. Bicker. — Winnen kinderen.
- b. Cornelis Pietersz. Verwer, verwer op den O. Z. Voorburgwal, tr.

19. Machtelt Arendsdr. Kou (*o*), st. kort vóór Febr. 1552 (*p*).
 Zij wonen een enigen zoon:
 Arent Cornelisz. Kou, st. 1556, tr. (vóór 1552) Lief Cornelisdr.,
 dr. van Cornelis Gerritsz. en van Gijsbertgen Wijntgesdr.
 Uit dit huwel. waren drie kinderen:
 aa. Cornelis Arendsdr. Kou, st. ongehuwd 1574.
 bb. Lijsbeth Arendsdr. Kou, tr. (vóór 1567) Gerrit Jansz. van Buyl,
 lakenkooper in de Gasthuissteeg „in den Uyl”.
 cc. Machtelt Arendsdr. Kou, tr. (vóór 1571) Pieter Pool, begr. N. Z.
 19 Sept. 1580, huidenkooper bij de Regulierspoort, zoon van
 Pool Pietersz., huidenkooper.

(*a*) ter Gonw, VII, p. 391; (*b*) Naamlijst der Waardijns; gildenarchief U, N°. 5; (*c*) Wk. Reg. Div. Mem. 1, fo. 21; (*d*) Quob. 1557, fo. 34; (*e*) „objit den 3 may (15)92”; M. S. Kenrbœk, Naamlijst der Vroedschappen voorin; (*f*) Rentbr. 18, fo. 92 V^o; (*g*) de Reg. der lijfrentbr. fo. 7 V^o; (*h*) Begraafreg. N. K. i. d. 26 Oct. 1589; (*i*) Nagtglas, Levensberichten van Zeeuwen, I, p. 133; (*j*) Voor het vaderserf van de drie bij zijn overl. nog onmondige kinderen van Elbert Simonsz. Jonckheyn, te weten: uit het tweede huwel. Willem, en uit het derde Adriana en Alida, werd 7 Mei 1625 door de weduwe ter Weeskamer opgebracht de som van f 80000. (Wk. Reg. 19, fo. 228); (*k*) M. S. Backer, fo. 41; (*l*) Wellicht dezelfde als Pieter Hendricksz. Sanson Verwer, Sch. 1495, R. 1504?; (*m*) Jonckheyn was een persoonlijke bijnaam van Hendrick Pietersz. Verwer, die later door zijne zoons Simon en Jan en hunne nakomelingen als familienaam werd gevoerd. De vroegere naam: Verwer was een beroepsnaam, die, door dat de leden dezer familie van vader op zoon hetzelfde beroep uitoefenden, hun afluks door het spraakgebruik tot een familienaam werd; (*n*) een huys op de nuwe zijfts burghwal bij de gasthuys sluis daer Jonck Heyn de verwer nu inwoont; Wk. Reg. 4, fo. 203 V^o; 1539; (*o*) Spreek. uit; Kou; (*p*) Wk. Reg. 5, fo. 240.

20. JAN SIMONZ.

R. 1578—1586; verkozen door de afgevaardigden der Schutterijen 27 Mei 1578.
 Kapitein van een Vendel geëligeerde burgers 1572; Overman van den Voetboogdoelen 1578.

Was eerst „Lonsvaerder” of „Engelsvaerder” (d. i. handelaar op Engeland), in 1569 en '70 wonende op den Zeedijk; hij zijn overlijden „bierschoyer op de Colck” „in den gulden Waghen” (*a*).

St. 27 Mei 1586 (*b*).

Tr. Giert Jacobsdr. van Marcken, dr. van Jacol. Jansz. (zie Bijl. 1, hieronder) en van Dieuwer Gerritsdr.

Winnen Kinderen.

Bijl. 1 Jacob Jansz. van Marcken alias Jacob Jansz. Roel „in den blinden Ezel” (*c*), geb. 1490, begr. O. K. 7 April 1561 (zoon van Jan van Marcken op 't Water (*d*)), zeepzieder op 't Water „in den blinden Ezel”; Regent O. L. Vrouwengasthuys 1533; tr. Dieuwer Gerritsdr.

Hunne kinderen waren:

- a. Gerrit Jacobsz. van Marcken, woonde op de „windmolen zijde bij de vrouwen cappelle” naast „onser vrouwen gasthuys”; tr. Marij Meeus Adamszoonstr. „in de Fortuyn”, st. kort vóór Sept. 1555 (*e*).
 b. Jacob Jacobsz. van Marcken, st. kort vóór Jan. 1564 (*f*), woonde

20. op den Zeedijk bij de O. Z. sluis „in den zwarten Hooren“; tr. Griete Willem Hugenzoonsdr.
- c. Cornelis Jacobsz. van Mareken, st. kort vóór Maart 1563 (g), korenkooper; tr. Haesgen Amelsdr., die in 1585 te Oudewater woonde.
- d. Aeff Jacobsdr. van Mareken, tr. Warnar Ernst van Bassen (zie Aant. bij N°. 96).
- e. Giert Jacobsdr. van Mareken, tr. Jan Simonsz., N°. 20.
- f. Nies Jacobsdr. van Mareken, tr. Jan Simonsz. (h), st. voor 1576, brouwer, zoon van Simon Direksz., wijnverlater op den O. Z. Voorburgwal op den Zuiderhoek van de Liesdel „in de vergulden Wijnpersse“, en van Marij Gijsbertsdr. (i).
- Uit dit huwel. sproot eene eenige dochter:
- Lijsbeth Jansdr., begr. O. K. 14 Nov. 1569 (j), tr. Joachim Prubbernagel, geb. te Sonde (in Pommeren), st. in ballingschap te Emden kort vóór Juni 1576, lakenkooper te Amsterdam in de Warmoesstraat „in 't Hoff van Pommeren“, zoon van Andries en van Wendel Prubbernagel. Hij hertr. 1571 Hillegond Laurensdr. van Neck, dr. van Laurens Simonsz. (zie Aant. bij N°. 11) en van Aeghje Fransdr. Admiraal. Zij hertr. Hans van Wesiek.

(a) M. S. Regeeringslijst, Cat. Scheltema, N°. 22. In 't werk van Mr. P. A. J. van den Brandeler, De Wapens der oudste Magistraten van Amsterdam, wordt aan den Raad Jan Simonsz. een gelijk wapen toegedicht als aan de familie Lons. De reden hiervan is niet ver te zoeken. De stamvader der familie Lons (zie bij N°. 49, Bijl. 2) was van beroep Lonsvaarder (= Londenwaarder), uit welken beroepsnaam later door afkorting de geslachtsnaam Lons ontsond. Op deze gelijkheid van beider beroepsnaam bouwde de zeventien-eeuwsche heraldis de stante veronderstelling dat Jan Allertsz. en Jan Simonsz. tot één en dezelfde familie behoorden; (b) „bijl. 27 maj 1586 stilo novo“; M. S. Keurboek, Naamlijst der Vroedschappen voorin; (c) Wk. Reg. 6, fo. 10 V; (d) Wk. Reg. 2, fo. 360 V; (e) Wk. Reg. 6, fo. 107 V^o; (f) Wk. Reg. 7, fo. 322; (g) Wk. Reg. 7, fo. 232 V^o; (h) Men verwarre dezen Jan Simonsz., brouwer, met niet zijnen zwager, den Raad, die ook wel eens (b.v. in den Naambijst der Vroedschappen voorin het M. S. Keurboek) onder den naam Jan Simonsz., brouwer (hoewel hij enkel bierbeschooier of bierslijter was) voorkomt. Deze naamgelijkheid leidde mij bij mijn onderzoek aanvankelijk op een dwaalspoor, maar aangezien ik Nies Jacobsdr. van Mareken reeds in 1576 als weduwe vermeld vond, was het mij daarna niet moeilijk de identiteit van elk der beide naamgenooten vast te stellen; (i) Wk. Reg. 10, fo. 120 V; 253; Weesk. L. E., i. v. Gijsbertsdr.; (j) Wk. Reg. 9, fo. 169 V^o, 184.

21. WILLEM POWELSZ., Heer van te Nesse.

- R. 1578 1504; verkozen door de afgevaardigden der Schutterijen 27 Mei 1578 Sch. 1505.
- Regent Burgerweeshuis 1558—65; Regent Oude Mannen- en Vrouwenhuis 1566; Kapitein van een Vendel stadssoldaten 1567; N. Z. Huizittenmr. 1579; Heenraad van den Nieuwer-Amstel 1581.
- Koopman in de Kalverstraat „in 't blauwe Hondeken“ (a). — Was door zijne vrouw eigenaar van 't Huis te Nesse bij Woerden.
- St. 12 Dec. 1594 (b), zoon van Pouwels N. N. (zie Aant., hieronder) en van Duyf Gerritsdr. van Alekmaer.
- Tr. Marij Gijsbertsdr. van Blanckeroort, Vrouwe van te Nesse (waarmede

21. zij 27 Maart 1573, na den dood van hare moeder, bekeend was (*b*), begr. N. K. 10 Juli 1591, dr. van Gijsbert (zie Bijl. 1, hieronder) en van Geerte Dirck Pouwelszoonstr.

Kinderen (o. a.): MR. GIJSBERT VAN TENESSE, geb. 1557, st. 19 Febr. 1614 (*c*), tr. te Haarlem 15 Juli 1586 Agniet van Duyvelant, geb. te Amsterdam, dr. van Mr. Gerrit Adriaensz. en van Jannetgen van Beneden (*d*).

GEERTRUYD WILLEMSDR. VAN TENESSE, tr. Aert (of Aermout) van Erp (zie Bijl. 2, hieronder).

AECHTIGEN WILLEMSDR. VAN TENESSE, tr. Willem Willemsz. Vrient (zie Aant. bij N°. 33).

AANT. Pouwels N. N., tr. Duyf Gerritsdr. van Alckmaer, dr. van Gerrit Willemsz. (zie bij N°. 82, Bijl. 1) en van Aefge Pietersdr. Gaeff.

Hun zoon was:

Willem Pouwelsz., N°. 21.

Bijl. 1. Dirck Pouwelsz., (geb. omstreeks 1470), st. 1510, koopman te Amsterdam in de Raamskooi (*e*); Sch. 1501, R. 1502; tr. Duyfgen Duyst, die in Aug. 1523 als kettersche voor de inquisitie gedaagd werd (*f*), en 12 Dec. 1545 als wede. testeerde (*g*).

Zij wonnen drie kinderen:

- a. Cornelis Dirck Pouwelszoonstr., st. vóór 1545, tr. Machteld Jansdr. van Blanckeroort, begr. O. K. 2 Sept. 1564, dr. van Jan Gijssen (of Gijsbertsz.) van Blanckeroort, Burgeme^r. van Haarlem, en van Maria van Assendelft (*h*). Zij hertr. Dirck Hillebrantsz. den Otter (zie bij N°. 38, Bijl. 1).

Hunne kinderen waren:

- aa. Jan Cornelisz. Dirck Pouwelszoonstr. alias Groot Jan, begr. N. Z. 8 Mrt. 1578 (*i*), tr. (voor 1555) Lijsbeth Mecusdr., geb. 1530, st. 1580, dr. van Mecus Pietersz. (zie Aant. bij N°. 70) en van Trijn Pouwelsdr. van Kairn. — Zij lieten twee dochters na.
- bb. Dirck Cornelisz. alias Dirck Pouwelsz., st. 1562 (*j*).
- cc. Geerte Cornelisz., st. 22 Sept. 1585, tr. 30 Nov. 1577 Mr. Gijsbert van Nesse, st. 24 Dec. 1611, Sch. van Haarlem 1568, Burgeme^r. ald. 1574, zoon van Frans en van Maria van Adrichem, Gijsbertszdr. (*k*).
- dd. Marie Cornelisz., tr. Mr. Pieter Bicker, Willemsz. (zie Aant. bij N°. 18).
- b. Jan Dirck Pouwelszoonstr., st. voor Oct. 1536, tr. Nelletge Gerrit Matthijszoonstr. (zuster van Thijman Gerritsz. Soudaen en van Cornelis Gerritsz. Plomp). — Waaruit twee dochters.
- c. Geerte Dirck Pouwelszoonstr., Vrouwe van te Nesse, poortersche te Amsterdam, kocht van Jan Barry het Huis te Nesse, gelegen bij Linschoten in den Lande van Woerden, en werd er 21 Oct. 1561 mede bekeend (*l*); tr. Gijsbert van Blanckeroort, st. 1547, zoon van Jan Gijssen (zie ook hierboven) en van Maria van Assendelft.

21.

Uit dit huwel. sproten twee dochters:

- aa. Aefgen Gijsbertsdr. van Blanckeroort, tr. Pieter van Somevelt, zoon van Willem en van Hester van Kollant.
 bb. Marij Gijsbertsdr. van Blanckeroort, tr. Willem Pouwelsz., N°. 21.

BIJL. 2. Aert of Aernout van Erp, geb. te 's-Hertogenbosch 1553, st. te Amsterdam en begr. ald. N. K. op 't Hoogkoor 7 Nov. 1618 (zoon van Andries en van Christina de Bitter (*m*)), woonde eerst te Antwerpen en na de Alteratie te Amsterdam, waar hij reeds in 1579 voorkomt als handelaar in Zweedsch koper (*n*); ten tijde van zijn huwelijk woonde hij te Haarlem, doch vestigde zich daarna weder te Amsterdam, en kocht er 23 Aug. 1596 van zijn zwager Adriaen van Duyvelant (getr. met Duyfgen Willemsdr. van Tenesse) een huis in de Kalverstraat „daer jegenwoordich de witte voseh wthangt“, tusschen „'t groene Papegaycken“ en „de Olycan“ (*o*); bij zijn overlijden woonde hij op den O. Z. Achterburgwal. Hij was zeer vermogend (*p*); O. Z. Huisszittenm^r. 1594—1601, en 1603—'18; tr. 1°. 19 Juni 1588 Geertruyd Willemsdr. van Tenesse (*q*), dr. van Willem Pouwelsz., N°. 21, en van Marij Gijsbertsdr. van Blanckeroort; tr. 2°. te Dordrecht, na 15 Juni 1602 te Amsterdam gedane aant. der ondertr., Jacomina de Jonge van Velsen, geb. te Nijmegen, st. te Amsterdam en er begr. N. K. 1 Maart 1658, dr. van Jacob en van Magdalena (of Jacomina) van Sloten (*r*).

Uit het eerste huwel. waren drie, uit het tweede vier geluwdde kinderen, die alle volgen:

- a. Christina van Erp, tr. Pieter Cornelisz. Hooft (zie bij N°. 49).
 b. Maria van Erp, ged^t. O. K. 12 Sept. 1593, tr. 9 Febr. 1616 Jacomo van Uffelen, ged^t. O. K. 4 Febr. 1599, begr. N. K. 27 Maart 1640, koopman, denkelijk op Italic en de Levant, onder de firma Jacomo en Marco van Uffelen (*s*); woonde eerst in de Nieuwe Hoogstraat „in 't Wapen van Portugal“ (*t*) en bij zijn overlijden op de Heerengracht over de Driekoningenstraat, zoon van Sebastiaen en van Margaretha Dircksdr. Hij hertr. 16 Oct. 1618 Susanna de Haze, geb. 1587, begr. N. K. 29 Aug. 1658, wed. van Jacques Mercijs, Hansz., dr. van Hendrick (zie Aant. bij N°. 236) en van Clara Coymans.

Uit het tweede huwel. sproten drie dochters:

- aa. Clara van Uffelen, ged^t. O. K. 14 Jan. 1621, tr. 1°. 7 Febr. 1640 David Heesters, ged^t. N. K. 24 Febr. 1609, koopman onder de firma Jeronimo en David Heesters, die in 1648 faillceerde en aan hare schuldeischers 50% uitkeerde (*u*), zoon van Harmen Wolfertsz. Heesters, van Antwerpen, wonende te Amsterdam in de Kalverstraat „in de witte Henne“ (*v*), en van Magdalena Gemart, Jansdr., van Antwerpen (*w*); tr. 2°. (vóór 1660) Abraham van Hoegaerden, koopman te Amsterdam (*x*).

Eene dochter uit het eerste huwel. was:

21. Susanna Heesters, tr. Jan Rodenburgh (zie Aant. bij N°. 12).
- bb. Susanna van Uffelen, tr. Jeremia van Collen (zie Aant. bij N°. 257).
- cc. Agneta van Uffelen, ged^t. O. K. 10 Dec. 1623, begr. O. K. 7 Febr. 1696, tr. 24 Mei 1644 Jacob Vlack, ged^t. O. K. 22 Aug. 1610, begr. O. K. 1 Febr. 1659, Penningmeester van de Admiraliteit te Amsterdam; Regent Aalmoezeniersweeshuis 1612, zoon van Dirck Cornelisz. (zie Aant. bij N°. 25) en van Haesgen Pietersdr. van der Schellingh.
- Hunne beide dochters waren:
- aaa. Haduina Vlack, tr. Anthony van der Ghiessen (zie Aant. bij N°. 306).
- bbb. Susanna Vlack, ged^t. W. K. 5 Mrt. 1648, tr. Oct. 1670 Adriaen van Hersele, Jacobsz., geb. te Rotterdam 1645, Schepen van Rotterdam 1674, R. ald. 1676—1689, Burg. ald. 1682.
- c. Geertruid van Erp, tr. Nicolaes Hasselaer (zie bij N°. 64).
- d. Jacob van Erp, geb. te Dordrecht 1603, st. te Amsterdam en er begr. N. K. 31 Maart 1643, woonde op den O. Z. Achterburgwal „in den Duytsen Vaendrager”; tr. 10 Febr. 1632 Hester de Vogelaer, ged^t. O. K. 27 Juli 1609, begr. O. K. 1 Maart 1674, dr. van Marcus, Bewindh. O.-I. Comp. 1602, en van Margaretha van Valckenburgh.
- Hunne dochter was o. a.:
- Jacoba van Erp, tr. Mr. Cornelis Roch, N°. 205.
- e. Magdalena van Erp, tr. Joost of Justus Baeck (zie Aant. bij N°. 99).
- f. Sara van Erp, tr. David van Baerle (zie bij N°. 209, Bijl. 1).
- g. Jacoba van Erp, tr. Guilielmo Bartolotti (zie bij N°. 126, Bijl. 1).

(a) Schepenkl. 9, fo. 15; (b) „obit den 12 December a^o 1594”; M. S. Keurboek, Naamlijst der Vroedschappen voorin; (c) 2e Reg. der lijtrechtebr., fo. 12; (d) Geslagt Registers van N. Witsen, fo. 4; (e) Keurboek B, Correctien, fo. 69 V^o; (f) ter Gouw, IV, p. 135; (g) Wk. Reg. 4, fo. 199; Wk. L. 96, i. v. Powwelsz.; (h) Algemeen Nederl. Familieblad 1883/4, N°. 94, p. 3; (i) Wk. Reg. 10, fo. 247; (j) Boek van Ontv. en Uitg. St. Pietersgasthuis 1560—72, fo. 2 V^o; (k) Algem. Ned. Familieblad, 1883/4, N°. 95, p. 3; (l) Reg. der leenen van de Graaflijkheid van Holland: „Pax utilis et diturna” 1541—62, Capt. Sticht, fo. 19, 20; Rijksarchief te ’s-Hage; (m) Navorscher XXV, p. 367. — Christina de Bitter tr. 1°. Andries van Erp; tr. 2°. Arnout Fabry, uit welk tweede huwel. o. a.: Anna Fabry, tr. Genit Wolphaerts van Diemen (zie bij N°. 106, Bijl. 1); (n) Stadsrek. 1579, fo. 160 V^o; (o) Quijisch. 20, fo. 219 V^o; (p) Wk. Reg. 18, fo. 35; (q) Deze werd bij hare ondertrouw 17 Mei 1588 geassisteerd door haren neef Mr. Wilhelm Bardenas; (r) Nederlandsche Heraut, IV, p. 234; (s) Naamklappers op de verdwenen registers der Wis-claank, 1620 en verv.; (t) Wk. Reg. 30, fo. 217; (u) Desol. Boedelkamer, losse papieren, a^o 1648; (v) Begraafreg. N. Z. K., i. d. 4 Oct. 1624; (w) Extraordinaris Int. Regs., i. d. 2 Oct. 1593; (x) Wk. Reg. Div. Mem. 7, fo. 194 V^o.

22. DIRCK JANSZ. GRAEFF.

R. 1578—1589; verkozen door de afgevaardigden der Schutterijen 27 Mei 1578. Burg. 1578.

Ijzerkooper op den Vijgendam „in den Keyser” (a).

Behoorde in 1564 tot de voornaamste gereformeerden binⁿen Amsterdam; week daarna naar Emden uit, en vestigde zich vervolgens in 1576 te Hoorn, vanwaar hij in 1578 naar Amsterdam terugkeerde (b).

22. Geb. 1529, st. 25 Juli 1589, zoon van Jan Pietersz. (zie Aant., hieronder) en van Stijntge Jansdr. Braessem of Braseman.

Tr. 1°. bij huwel. voorw. d. d. 13 Juni 1557 Agniet Pietersdr. van Neck, st. te Emden 27 Sept. 1576, dr. van Pieter Pietersz. (zie Aant. bij N°. 11) en van Oude Weyn Oom; tr. 2°. Matthea (Teeuw) Jansdr. Cat, begr. O. K. 20 Juli 1598, bij haar overl. wonende op den O. Z. Wester Voorburgwal op den Zuiderhoek van de Wortelmarkt (*c*), dr. van Jan Claesz. (zie Bijl. 1, hieronder) en van Katrijn Claesdr. Benningh.

Kinderen (uit het eerste huwelijk o. a.): WEYNGE DIRCKSDR. GRAEFF, tr. Jacob Boelens (zie Aant. bij N°. 38).

JACOB DE GRAEFF, DIRCKSZ., N°. 80.

PIETER DE GRAEFF, DIRCKSZ., Heer van Engelenburg (door koop), geb. 1574, st. ongehuwd 27 Juli 1645, woonde te Amsterdam op den Fluweelenburgwal.

AANT. Pieter Graeff (*d*), tr. Griete Pietersdr. Berents.

Hun zoon was:

Jan Pietersz. Graeff, st. in 't voorjaar van 1553. R. 1542, Sch. 1543; lakenkooper op 't Water op den Vijgendam „in den Keyser“; Waardijn der lakenen 1539 (*e*); tr. Stijntge Jansdr. Braessem of Braseman (*f*), st. Nov. 1557, dr. van Jan Dircksz. en van Jaepge Hillebrantsdr. Verwer.

Uit dit huwel. sproten de vier volgende kinderen:

- a. Pieter Jansz. Graeff, st. kort vóór Nov. 1547 (*g*), tr. bij huwel. voorw. d. d. 15 Oct. 1541 Marij Jacob Dobbenszonsdr., dr. van Jacob Dobbensz. en van Elburch Goossensdr. Zij hertr. Jacob Jacobsz. Bors (zie bij N°. 35, Bijl. 1).

Uit het eerste huwel. was een zoon, die jong stierf.

- b. Leenaert Jansz. Graeff, ijzerkooper op den Vijgendam „in den Keyser“ (*h*), Kapitein van een Vendel stadssoldaten te Amsterdam 1567; moest om 't geloof de wijk nemen en stierf in ballingschap (*i*); tr. 1°. bij huwel. voorw. d. d. 30 Jan. 1546 Griet Jan Duvenszonsdr., st. kort vóór Juli 1559 (*j*), dr. van Jan Duvenz. (zie bij N°. 46, Bijl. 1) en van Stijntge Claesdr. Moyaert; tr. 2°. Griet Hendricksdr. Rooelaes (*k*), dr. van Hendrick Reynertsz. alias Hendrick Rooelaes (zie Bijl. 2, hieronder) en van Cornelia Claesdr.

Uit het eerste huwel. sproten drie kinderen:

- aa. Stijn Leenaertsdr. Graeff, tr. Ellert Hendricksz. Rooelaes (zie Bijl. 2, hieronder).
- bb. Pieter Leenaertsz. Graeff, geb. 1551, st. ongehuwd.
- cc. Jannetje Leenaertsdr. Graeff, tr. Hillebrand Jorisz. (zie Aant. bij N°. 70).
- c. Direk Jansz. Graeff, N°. 22.
- d. Jacob Jansz. Graeff alias Coppen de Graeff (*l*), tr. 1563 (*m*) Geerte Claesdr. van Ouder-Amstel, dr. van Claes Heymansz. (zie bij N°. 23, Bijl. 1) en van Geerte Wollebrantsdr.

22.

Zij lieten drie kinderen na, w. o. een zoon, die volgt:

Jan de Graeff, Jacobsz., tr. Trijn Simonsdr. Coomans.

Hun zoon was:

Cornelis de Graeff, Jansz., tr. 1°. Adriana Pauw, dr. van Jan Pauw, Burgeme. van Alkmaar; tr. 2°. Maria van Veen.

Uit het tweede huwel. sprongen drie kinderen; uit het eerste eene dochter, die volgt:

Catharina de Graeff, tr. 9 Oct. 1644 Johan van Egmond van der Nijenburch, Heer van Vleuten, geb. te Alkmaar 9 Sept. 1618, st. 26 Oct. 1712, Burgem. 1651 en R. van Alkmaar; Gedep. ter Staten-Generaal 1666—'69 en 1685—'88; Gedep. in den Raad van State 1675—'78; in de Generaliteits-Rekenk. 1678—'81 en 1688—'91; in de Admiraliteit in 't Noorderkwartier 1683—'85; Dijkgraaf van de Hondsbosch 1654—'96 en van de Uitwaterende Sluizen van Kennemerland en Westfriesland 1664—'82; Bewindh. O.-Ind. Comp. ter Kamer van Hoorn, zoon van Gerrit (zie Aant. bij N°. 38) en van Christijntge Boelens. Hij hertr. 6 Febr. 1656 Ida Cromhout, ged^t. N. K. 4 Oct. 1616, begr. O. K. 24 Nov. 1663, dr. van Adriaen, N°. 118, en van Aeltge Six.

Bijl. 1. Claes Bouwensz. „in de Cat” (welk huis, staande op de Damsluis aan den Middeldam, zijn vrouw hem ten huwelijk aangebracht had), apotheker; Regent Gasthuis 1522—'36; tr. Volekgeen Jansdr., dr. van Jan Wollebrantsz. alias Jan Sack (*u*), apotheker, en van Matthea Jacobsdr.

Zij lieten drie kinderen na:

- a. Jan Claesz. Cat, begr. O. K. 12 Jan. 1593, apotheker op den Middeldam „in de Cat” (*u*); Burg. 1579; Regent Gasthuis 1556; tr. Katrijn Claesdr. Benningh, begr. N. K. 26 April 1588, dr. van Claes Boelensz. (zie bij N°. 57, Bijl. 1) en van Nelle Frans Claesdr. Heyn.

Uit dit huwelijk waren vier kinderen, w. o.:

Matthea (Tecuwt) Jansdr. Cat, tr. Dirck Jansz. Graeff, N°. 22.

- b. Anna Claesdr., tr. Dominicus Jansz. van Naerden, Doctor in de Medicijnen.

Hunne dochter was (*p*):

N. Dominicusdr. van Naerden, tr. Mr. Loth Claesz.

Winnen:

Alydt Lotten, tr. Fredrick Jansz. Vogel, N°. 43.

- c. Haese Claesdr., begr. O. K. 8 Juni 1591, tr. Jan Jacobsz. Codde (wiens zuster Griet, tr. Cornelis Pietersz. Boom) (*q*).

Bijl. 2. Claes Ysbrantsz., „pelsser”, tr. Trijn Claesdr., die st. kort vóór Aug. 1516 (*r*).

Het oudste van hunne vijf kinderen volgt:

Claes Claesz. alias Roo Claes (*s*), in 1525 schipper in dienst van Koning Christiaan van Denemarken (*t*); tr. N. N.

22.

Zij wonnen de volgende drie kinderen:

- a. Claes Roo Claes, begr. N. Z. 17 Dec. 1564, schipper op 't schip „de drie Coningen” (*a*); tr. 1°. Geerte Laurensdr., st. kort vóór Aug. 1554 (*z*); tr. 2°. Nies Gijsbert Willemszoon. Muysgens, wede. van Gerrit Jan Lambertszoon. (zie bij N°. 69, Bijl. 1). — Uit het eerste huwel. waren vijf kinderen, waarvan het oudste in 1541 geboren werd.
- b. Pieter Roo Claes (*w*), st. vóór 1506, schipper, tr. Anna Otten, begr. O. K. 19 Mei 1597.
- c. Neel (Neele of Cornelia) Claesdr., testeerde 10 Juli 1573, st. vóór Aug. d. a. v., tr. Hendrick Reynertsz., na zijn huwelijk genaamd: Hendrick Rooclaes, begr. N. Z. 28 Sept. 1568, als schipper voorkomende in 1540 en 1546 (*r*), daarna houtkooper „in de houtthuyn”.

Zij lieten de volgende acht kinderen na:

- aa. Reynier Hendricksz. Rooclaes, st. 19 Juni 1606, Sch. en R. 1574; Burg. 1578 (vóór de Alteratie); O. Z. Huiszittenm^r. 1566; was getrouwd en liet een zoon na: Jan Rooclaes, die kinderloos stierf (*y*).
- bb. Griete Hendricksdr. Rooclaes, tr. bij huwel. voorw. d. d. 16 Juni 1554 Jan Cornelisz., zoon van Cornelis Jansz. en van Katrijn Ziericdr. (*z*).
- cc. Ellert Hendricksz. Rooclaes, begr. N. K. 29 Maart 1610, tr. 12 April 1575 Stijn Leenaertsdr. Graeff, geb. 1550, dr. van Leenaert Jansz. (zie Aant. bij N°. 22, hiervoor) en van Griet Jan Duvenszoon. dr.
- dd. Claesgen Hendricksdr. Rooclaes, st. kort vóór Dec. 1562 (*aa*), tr. Thomas Gerritsz. Doesburgh, st. kort vóór Aug. 1579 (*bb*), korenkooper op 't Rokin „op den houck van Jacob van Colens stege”, in 1567 een der aanvoerders der gereformeerden te Amsterdam; reisde later als balling rond om geld te verzamelen voor den vrijheidsoorlog (*cc*). Hij hertr. Alyd Claesdr. Lantsmeer, geb. 1533, dr. van Claes (zie Aant. bij N°. 40) en van Aecht de Wael. — Uit het eerste huwel. sproten twee kinderen; het tweede was kinderloos.
- ee. Hillegond Hendricksdr. Rooclaes, in 1573 bagijn op 't Ronde Hof.
- ff. Lijsbeth Hendricksdr. Rooclaes, non in 't St. Catharinaklooster, tr. daarna (tot het protestantisme overgegaan zijnde) Jan Jansz. Smit, N°. 30.
- gg. Annetje Hendricksdr. Rooclaes, tr. Jan Pietersz. Pauw (zie bij N°. 31, Bijl. 1).
- hh. Geertgen Hendricksdr. Rooclaes, tr. Claes Dircksz., begr. N. K. 31 Mrt. 1595, korenkooper „in 't vergulden Schepel”.

(a) Kentebr. 9, fo. 254; M. S. Kenrbok, Naam. der Vroedschappen voorin; (b) Deze bijzonderheden en vele gegevens betreffende de genealogie de Graeff zijn ontleend aan de zeer verdienstelijke geneal. van deze familie door den Heer W. H. Croockewit, in het Maandblad van 't Genootschap „de Nederlandsche Leeuw”, XVI, p. 129 en verv.; (c) Quijtsch. 20, fo. 505 V^o; (d) Wellicht was de stamvader van het geslacht de Graeff gravenmaker, en duidt de schip in 't wapen daarop. De gravenmaker van de Oude Kerk wordt in de oudste begraafregisters door de Kerkmeesteren steeds

genoemd „onse graeff"; (e) Naamlijst der Waardijns, gildemarchief, U, N°. 5; (f) Wk. Reg. 5, fo. 222; (g) Wk. Reg. 5, fo. 132; (h) „Lenart Jansz. Graeff Marchant de Fer a l'Éscolle de l'Empereur" (Marcus, Sententien van den Hertog van Alva, p. 182); (i) ter Gouw, VI, p. 190; (j) Wk. Reg. 7, fo. 28 V^o; (k) Naamlijst der Fugitiieven, L. T. 7, N°. 4; (l) M. S. Backer, fo. 23; (m) Geslagt Registers van N. Witsen, los blad tussehen fo. 21 en 22; (n) Wk. Reg. 2, fo. 112 V^o, 144; (o) Wk. Reg. 4, fo. 332; (p) Wk. Reg. 3, fo. 52 V^o; (q) Wk. Reg. 4, fo. 102 V^o; (r) Wk. Reg. 3, fo. 107 V^o; (s) „Claes Claesz. anders Roo Claes genootmijp"; (t) ter Gouw, IV, p. 54; (u) Wk. Reg. 8, fo. 204; (v) Wk. Reg. 6, fo. 50; (w) „Schipper Peter Roe Claesz. die schipper Phaotgens oude schip voert groot ontrent M d'huysen) brenwaets"; Stadsrecl. 1340, fo. 32 V; (x) Wk. Reg. 4, fo. 93, 329 V^o; Wk. Reg. 5, fo. 49; (y) M. S. Backer, fo. 236; (z) Coll. Perkalumenten brieven, Diversen, N°. 413; (aa) Wk. Reg. 7, fo. 216 V^o; (bb) Wk. Reg. 7, fo. 328; (c) ter Gouw, VIII, Alphab. Reg. i, v.

23. GERRIT JACOBSZ. SCHAEF.

R. 1578—1582; verkozen door de afgevaardigden der Schutterijen 27 Mei 1578.
Kerkm^r. O. K. 1578.

Geb. 6 Sept. 1532, st. 23 Sept. 1582 (a), zoon van Jacob Pietersz. (zie Aant., hieronder) en van Ael Duynen.

Tr. 16 Jan. 1558 Katrijn Simonsdr. Sakema, st. 30 Maart 1606, dr. van Simon Bauckesz. (zie bij N°. 47, Bijl. 1) en van Griet Jansdr. Verburch. Zij hertr. Floris Claesz. Cloeck (zie Aant. bij N°. 128).

Kinderen: SIMON SCHAEF, GERRITZ., geb. 3 Dec. 1566, st. 17 Oct. 1646, brouwer op den O. Z. Achterburgwal „in den Burgh", welke brouwerij hij 22 Juni 1612 aan Cornelis Claesz. Hasselaer (zie Aant. bij N°. 64) verkocht (b); Comm. 1630; Regent Burgerweeshuis 1599; woonde bij zijn dood op den Fluweelenburgwal en stichtte met zijnen zwager Abel Matthijsz. Burgh de hofstede Schaep en Burgh te 's-Graveland; tr. 7 Febr. 1588 Lijsbeth Matthijsdr. Burgh, geb. 1566, begr. O. K. 27 Febr. 1637, dr. van Matthijs Coenraetsz. (zie Aant. bij N°. 106) en van Hillegond Govertsd. Schouten van Cleeff.

Zij lieten één zoon na:

Dr. Gerard Schaep, N°. 114.

Dr. PIETER SCHAEF, GERRITZ., N°. 73.

AANT. Jacob Schaep, Pietersz., geb. in Friesland 1409 (zoon van Pieter Schaep, te Bolsward begraven in 1413), „hij quam a^o 1420 met sijn Moeder, die doennaels al wede. en(de) seer rijck was tot Aemst(erdam) wonen, leefde nog a^o 1467"; tr. te Amsterdam 1439 Machteld Sael (c), geb. 1414, st. 1490, dr. van Fijman, Burg. 1413, en van Jonge Griet van Diemen, Barthoutsdr.

Hun zoon was:

Pieter Jacobsz. Schaep, geb. 1457, woonde in „een huys gestaan ande nyeuwe sijde gheten de pellicaen" en bezat een tuin buiten Jan Rodenpoort, welke beide perceelen door hem voor 1041 Rijns-guldens uit zijns schoonvaders nalatenschap werden overgenomen (d); tr. 1484 Beert Hendricksdr. van der Schellingh, geb. 1450, wede. van Pieter Willemsz. Sijboelsma, dr. van Hendrick Coenenz. (zie Bijl. 1, hieronder) en van Margriet Dircksd. Benningh.

23.

Uit dit huwel. sproten twee zoons:

- a. Arent van der Schellingh (*e*), st. 1537, tr. te Dantzig 1515 Anna Crüger, van Thorn, st. 1536.

Zij lieten twaalf kinderen na, die alle, zoowel als hunne nakomelingen, te Dantzig gevestigd waren „aldaar in bediening van (de) hoogste en(de) beste Ampten gekomen sijn(de)” (*f*).

- b. Jacob Pietersz. Schaep, volgt:

Jacob Pietersz. Schaep, geb. 1486, st. 9 April 1544, Sch. 1530; Overman van 't Kruisgild 1519 (*g*); tr. bij huwel. voorw. d.d. 18 Jan. 1516 (*h*) Ael Duynen (*i*), dr. van Gerrit Direksz. van den Anxter (zie Aant. bij N°. 57) en van Machteld Bicker.

Zij wonnen zven kinderen, w. o.:

- a. Lijsbeth Jacobsdr. Schaep, tr. Joachim Karstenz. (zie Bijl. 2, hieronder).
 b. Pieter Jacobsz. Schaep, ook genaamd: Pieter Schaep op Croesbeeck, geb. 1 Oct. 1521, st. te Edam 19 Nov. 1574, was eigenaar van 't landgoed Croesbeeck buiten Haarlem, onder Heemstede; „was een geleert man sulx dat Junius in Epist. van hem seit, in graeus aemulum ho Schapium Amstelodamensem. Hij moeste om de Vervolginge wille, a^o 1567 wt. Amsterdam), sturf tot Edam eer de stadt overginc” (*j*); tr. 15 Juli 1545 Grêtgen Boelen, geb. 15 Juli 1525, st. 10 Oct. 1582, dr. van Direk Hillebrantsz. den Otter (zie bij N°. 38, Bijl. 1) en van Trijn Gerritsdr. van Hoorn.

Zij lieten, behalve drie dochters, nog een zoon na, die volgt:

- Jacob Pietersz. Schaep, geb. 1555, st. Jan. 1627, Sch. 1583; Kerkmr. O. K. 1581; ging in 1588 uit vrees voor de Onoverwinnlike Vloot tot het Katholieke geloof over. „Vir prudens, sed sibi suisque per apostasiam illam, iniquissimus” (een man, die zeer verstandig was, maar door dien afval zichzelf en de zijnen zeer benadeeld heeft) (*k*); tr. 7 Febr. 1580 Aeght Meurlinck, st. 10 Dec. 1591, dr. van Jan, N°. 41, en van Immetgen Hendrick Pouwelszonsdr. — Uit dit huwel. sproten verscheidene kinderen.
 c. Direk Schaep, Heer van Batesteyn (bij Woerden), Sch. 1561; Maarschalk van Abcoude en Vreeland, Stadhouder van de Leenen van Utrecht 28 Juni 1572; tr. Katrijn Popiusdr. Occo, dr. van Poppe Oekesz, genaamd Popius Occo, uit Friesland, zeer vermogend bankier te Amsterdam in de Kalverstraat „in 't Paradijs”, faetoor van Koning Christiaan II van Denemarken, Palatijnsch Graaf, Kerkmr. N. K. 1521, en van Gerberich Claes Jacob Maertgenszonsdr. (*l*). — Dit huwel. bleef kinderloos, doch Direk Schaep liet twee natuurlijke kinderen na.
 d. Machteld Jacobsdr. Schaep, tr. Anthony van Houff (zie bij N°. 38, Bijl. 3).
 e. Gerrit Jacobsz. Schaep, N°. 23.

Bijl. 1. Coen Tijmansz. van der Schellingh, leefde nog, hoogbejaard,

23. in 1498 (*m*), tr. Christyne Schouten, dr. van Heyn Noirt, Willemsz., Sch. 1391, Schout 1405, Burg. 1419.
- Uit dit huwel. sproten verscheidene kinderen, w. o.:
- a. Giert Coenendr. van der Schellingh, tr. Cop Witte Jansz., genaamd Copwit Jansz. (zie bij N°. 11, Bijl. 2).
 - b. Hendrick Coenenz. van der Schellingh, volgt:
 - Hendrick Coenenz. van der Schellingh, geb. 1427, st. 13 Sept. 1495, was zeer vermogend; stichtte het Minderbroederklooster te Amsterdam; tr. Margriet Direksdr. Benningh, geb. 1430, st. 12 Jan 1500, dr. van Direk Gerritsz. (zie Aant. bij N°. 14) en van Geertruyd van Vliet. Zij wonen acht kinderen (*n*), w. o.:
 - a. Claes Hendriksz. van der Schellingh, st. ongeh. vóór 1503, Sch. 1491.
 - b. Christyne Hendriksdr. van der Schellingh, tr. Jan Claesz. van Persijn (zie bij N°. 5, Bijl. 2).
 - c. Beert Hendriksdr. van der Schellingh, geb. 1450, tr. 1°. 1480 Pieter Willemsz. Sijboelsma; tr. 2°. Pieter Jacobsz. Schaep (zie Aant. bij N°. 23, hiervoor).
 - d. Oude Geertruyt Hendriksdr. van der Schellingh, st. 26 Juli 1506 („op Sinte Cecilien dach”), tr. Corsggen Elbertsz., st. 23 Dec. 1503 („twe daghen voer Korsdach”) (*o*).
- Uit dit huwel. sproten dertien kinderen (*p*), w. o.:
- aa. Albert Kors, in 1557 wonende aan 't O. Z. Kerkhof (*q*); Sch. 1529; tr. Brecht Pietersdr. Rodingh, st. kort voor Febr. 1536 (*r*), dr. van Pieter Pietersz., Sch. 1502, R. 1511, en van Claer Roemersdr.

Zij wonen o. a.:

Pieter Rodingh, Albertsz., geb. 1526, woonde met zijn huisgezin in 1569 „bayten Eemden” en betaalde daarom te Amsterdam het recht van exue (*s*); keerde daarna naar Amsterdam terug en werd er Comm. (Thesaurier) 1578; vervolgens klerk der Thesaurie 1580—April 1581; Raad in 't Collegie Superintendent der Admiraliteit nevens Z. Exc. Graaf Maurits van Nassau, Mrt. 1592—30 Dec. 1593 (*t*); Luit. der Burgerij 1578 (na de Alteratie); Regent Sint Jorishof 1598; tr. Brechtgen Benningh, Jansdr., geb. 1531, begr. N. K. 11 Febr. 1595, dr. van Jan Gerritsz. (zie Aant. bij N°. 14) en van Trijn Stansdr.

Hunne eenige dochter was:

Brechtgen Pietersdr. Rodingh, tr. Coenraet Matthijsz. Burgh (zie Aant. bij N°. 100).
 - bb. Engeltge Corsdr., „Overwijk” van 't H. Sacramentsgild 1531, leefde nog in 1545 (*u*), tr. Heymen Jacobsz., genaamd van Ouder-Amstel, Sch. 1508, R. 1525, Burg. 1528, Schout 1534, Kastelein van Muiden en Bailluw van Gooiland 1509, wegens de stad Amsterdam Ambachtsheer van Ouder-Amstel (aan welke waardigheid, gepaard met groot grondbezit in den banne van dit dorp, hij zijn naam te danken had) 1531, zoon van Jacob en van Haes Heymensdr. Ruysch.

Zij lieten verscheidene kinderen na, w. o.:

23. in 1498 (*m*), tr. Christyne Schouten, dr. van Heyn Noirt, Willemsz., Sch. 1391, Schout 1405, Burg. 1419.
- Uit dit huwel. sproten verscheidene kinderen, w. o.:
- a. Giert Coenendr. van der Schellingh, tr. Cop Witte Jansz., genaamd Copwit Jansz. (zie bij N°. 11, Bijl. 2).
- b. Hendrick Coenenz. van der Schellingh, geb. 1427, st. 13 Sept. 1495, was zeer vermogend; stichtte het Minderbroederklooster te Amsterdam; tr. Margriet Direksdr. Benningh, geb. 1430, st. 12 Jan. 1500, dr. van Direk Gerritsz. (zie Aant. bij N°. 14) en van Geertruyd van Vliet. Zij wonen acht kinderen (*n*), w. o.:
- a. Claes Hendricksz. van der Schellingh, st. ongeh. vóór 1503, Sch. 1491.
- b. Christyne Hendricksdr. van der Schellingh, tr. Jan Claesz. van Persijn (zie bij N°. 5, Bijl. 2).
- c. Beert Hendricksdr. van der Schellingh, geb. 1450, tr. 1°. 1480 Pieter Willemsz. Sijboelsma; tr. 2°. Pieter Jacobsz. Schaep (zie Aant. bij N°. 23, hiervoor).
- d. Oude Geertruyt Hendricksdr. van der Schellingh, st. 26 Juli 1506 („op Sinte Cecilien dach”), tr. Corsgen Elbertsz., st. 23 Dec. 1503 („twe daghen voer Korsdach”) (*o*).
- Uit dit huwel. sproten dertien kinderen (*p*), w. o.:
- aa. Albert Kors, in 1557 wonende aan 't O. Z. Kerkhof (*q*); Sch. 1529; tr. Brecht Pietersdr. Rodingh, st. kort voor Febr. 1536 (*r*), dr. van Pieter Pietersz., Sch. 1502, R. 1511, en van Claer Roemersdr. Zij wonen o. a.:
- Pieter Rodingh, Albertsz., geb. 1526, woonde met zijn huisgezin in 1569 „buyten Eemden” en betaalde daarom te Amsterdam het recht van exae (*s*); keerde daarna naar Amsterdam terug en werd er Comm. (Thesaurier) 1578; vervolgens klerk der Thesaurie 1580—April 1581; Raad in 't Collegie Superintendent der Admiraliteit nevens Z. Exc. Graaf Maurits van Nassau, Mrt. 1592—30 Dec. 1593 (*t*); Luit. der Burgerij 1578 (na de Alteratie); Regent Sint Jorishof 1598; tr. Brechtgen Benningh, Jansdr., geb. 1531, begr. N. K. 11 Febr. 1595, dr. van Jan Gerritsz. (zie Aant. bij N°. 14) en van Trijn Stansdr. Hunne eenige dochter was:
- Brechtgen Pietersdr. Rodingh, tr. Coenraet Matthijsz. Burgh (zie Aant. bij N°. 106).
- bb. Engelgte Corsdr., „Overwijn” van 't H. Sacramentsgild 1531, leefde nog in 1545 (*u*), tr. Heymen Jacobsz., genaamd van Ouder-Amstel, Sch. 1508, R. 1525, Burg. 1528, Schout 1534, Kastelein van Muiden en Bailluw van Gooiland 1509, wegens de stad Amsterdam Ambachtshoer van Ouder-Amstel (aan welke waardigheid, gepaard met groot grondbezit in den banne van dit dorp, hij zijn naam te danken had) 1531, zoon van Jacob en van Haes Heymensdr. Ruysch. Zij lieten verscheidene kinderen na, w. o.:

23. aaa. Margriet Heymensdr. van Ouder-Amstel, st. 20 Dec. 1598, tr. Cornelis Lambertsz. Opsy, st. 29 Oct. 1579 (v), zoon van Lambert Willemsz. (zie Aant. bij N°. 2) en van Brecht Simonsdr. Abbe. Hun zoon was o. a.:
- Lambert Cornelisz. Opsy (zie bij N°. 82, Bijl. 1), tr. Trijn Claesdr. Gaeff.
- bbb. Claes Heymensz. van Ouder-Amstel, tr. 1546 (w) Geerte Wollebrantsdr. Winnen:
- Geerte Claesdr. van Ouder-Amstel, tr. Jacob Jansz. Graeff (zie Aant. bij N°. 22).
- cc. Alyd Corsdr., tr. Mr. Claes Jacobsz. Bicker (zie bij N°. 57, Bijl. 1).
- dd. Dirk Corsz., Sch. 1523, R. 1529, tr. Jacobgen Wtenhage. De jongste van hunne beide dochters volgt:
- Marij Dirk Corszoonsdr., tr. Clement Volckertsz. Coornhert (zie bij N°. 11, Bijl. 1).
- e. Jonge Geertruyt Hendricksdr. van der Schellingh, tr. Pieter Claesz. „in den Keyser”, Sch. 1466, wonende „over doude kereckege” „in den Keyser”, zoon van Claes Jan Pietersz. (zie ook bij N°. 57, Bijl. 1) en van Alyd Simonsdr. Cogman. Van hunne vier kinderen volgen er twee:
- aa. Hendrickgen Pietersdr., tr. Jacob Lucasz. (zie bij N°. 5, Bijl. 1).
- bb. Lijsbeth Pietersdr., tr. Albert Laurensz. Braseman (zie Aant. bij N°. 11).
- Bijl. 2. Karsten Roelofs., st. voor 1556, koopman in de War-moesstraat „in de drie Cauwen”; tr. Griete Pouwelsdr., st. Mei 1564 (r). Zij wonen o. a. de volgende drie kinderen:
- a. Joachim Karstensz., begr. O. K. 27 Juli 1555, was een loshol, die 5 Febr. 1546 om zijn „sober regiment” steekind gemaakt werd (p); tr. Lijsbeth Jacobsdr. Schaepl, begr. O. K. 23 Dec. 1592, dr. van Jacob Pietersz. (zie Aant. bij N°. 23, hiervoor) en van Ael Dnynen. Hunne dochter was o. a.:
- Katrijn Jochemsdr., tr. Albert Pietersz. van Neck (zie Aant. bij N°. 11).
- b. Pouwels Karstensz., woonde te Haarlem; tr. 1°. bij huwel. voorw. d.d. 10 Jan. 1544 Aeff Volckertsz. Coornhert, dr. van Volckert Dirksz. (zie bij N°. 11, Bijl. 1) en van Truytgen Clementsdr.; tr. 2°. Jutgen Michielsdr. Uit het eerste huwel. sproot o. a.:
- Nel Pouwelsdr., tr. Simon Jansz. Kies (zie bij N°. 76, Bijl. 2).
- c. Anna Karstens, st. 2 Oct. 1588, tr. Hans van Leuven (van Loven), geb. te Hamburg 20 Mei 1511, st. te Dantzig, om den gelooft fugitief, 4 Febr. 1578, koopman te Amsterdam op den O. Z. Ooster Voorburgwal (z). Hunne dochter was:
- Lijsbeth van Leuven, tr. Willem Backer (zie Aant. bij N°. 70).

(a) „van (de) Poste” (Schaepl. - De in dit werk voorkomende genealogie Schaepl is door mij bewerkt naar de talrijke genealogische opgaven door Mr. Gerard Schaepl, Pietersz. (N. 138), den welbekenden nauwkeurigen en alleszins betrouwbaren genealoog, lijeengebracht, die, voor het

meerendeel thans nog voorhanden, deels zich in particulier bezit bevindende en deels in openbare verzamelingen aanbeland zijn. Zie ook: Bijdragen tot eene geschiedenis van het geslacht Schaepe door (Jhr. Mr.) J. F. Backer, in het Amsterdamsch Jaarboekje 1889; (b) Schiepenk. 16, fo. 71 V^o; (c) „Van dese Machteld is het spreekwoord opgecomen tot Aemsterdam):

Wat Ruyscht dat Waelt
Wat Schaept dat Saelt.

Item: De Schapen, de Zalen, de Walen, de Ruijssen
Sijn de 4 oudste van (del) drie eruijssen" (Schaepe).

(d) Zie de boedelscheiding van Hendrick Coeneuz. van der Schellingh, waarover hieronder nader; (e) „Jacob Petersz. Schapen broeder Arent van der Schellingh"; Stadsrek. 1531, fo. 18; (f) Van de kinderen van 't echtpaar van der Schellingh—Crüger volgen er hier vijf: a. Barbara van der Schellingh, geb. 4 Febr. 1521, st. 1 Mei 1584 (M. S. Backer, fo. 19), tr. Heer Tiedeman Gijsen, Burgem. van Dantzig, st. 19 Dec. 1556, wedr. van Ursula van Iuthen; b. Regina van der Schellingh, tr. Heer Claes Scholt. De twee oudste van hunne drie dochters waren: a.a. Anna Scholt, tr. Rutgert Hulde (zie Aant. bij N°. 53); bb. Brigitta Scholt, tr. 1°. Lucas Schachtman, Burgem. van Thorn; tr. 2°. Coeraet Lempeke, Raadsheer te Dantzig; c. Arent van der Schellingh, Schepen van Dantzig; d. Elisabeth van der Schellingh, tr. Jacob van Kempjen, Raadsheer te Dantzig; e. Catharina van der Schellingh, tr. Heer Jurriaen Preuyt, Burgem. van Dantzig; (g) ter Gouw, V, p. 144; (h) Bijdragen voor de Gesch. van het Bisdom Haarlem 1897; (i) „sij wierde soo gen(aem)pt na haer Moeje die haer geheven hadde. . . ; sij wier in haer oude dagen, tot onderscheit van een ander gen(aem)pt Ael Duijnen, de Rijke, ende de andere Ael Duijnen Turfhaeje" (Schaepe); (j) (b) Schaepe; (k) Bernard J. M. de Bont, Het geslacht Oexo, p. 9; (m) Schaepe; (n) „Om de groote rijdelan, ende goede alliantien van dese Henrix kinderen, viert tot een spreekwoord, doemnael geseit, van sijne 3 Dochteren:

Van Tuij, Giert en Beert

Is de staet af verveert" (Schaepe).

(o) Men zie: Een Oud-Amsterdamsch Familiepaneel in het Koninklijk Museum te Berlijn, door Bern. J. M. de Bont, in 't Jaarboekje van Altherdingk Thijm, 1893, p. 149. Aan dit belangrijke opstel heb ik hier een en ander ontleend, zoodaende aan 't M. M. van Schaepe, p. 17; en aan de zich in 't familiearchief van Jhr. Mr. C. H. Backer te Amsterdam bevindende acte van scheiding van den nagelaten boedel van Hendrick Coeneuz. van der Schellingh en zijne huisvrouw, ten overstaan van Schout en Schepenen van Amsterdam en van twee geëmmiteerden uit den Hove van Holland te Amsterdam gepasscerd 13 Dec. 1503, bij welk document eene berekening gevoegd is, waarmede zoude blijken, dat deze geheele nalatenschap, die voor dien tijd zeer aanzienlijk moet geweest zijn, 24 à 25 duizend gulden bedroeg. Schaepe zegt van dit echtpaar: „Dese Henric en (de) sijn huisvrouw voorsz. waren seer machtige rijke Layden, hadden het Minnebroers clooster tot Aemsterdam meest geloteert, ende gesticht, hadden aldaer haeren besondere(n) Autaer ende Sitplaats". . . etc.; (p) M. S. Backer, fo. 18; (q) Quolier 1557, fo. 126; (r) Wk. Reg. 4, fo. 143 V^o; (s) Stadsrek. 1569, fo. 36; (t) Stadsrek. 1581, fo. 72 V^o; ibid. 1582, fo. 74 V^o; Resol. Holland 9/29 Mrt. 1592, 14/23 Dec. 1593; (u) Quijtsch. 31, fo. 206; (v) Geslagt Registers van N. Witzen; (w) Avboren, los blad tusschen fo. 21 en 22; (x) M. S. Backer; Wk. Reg. 8, fo. 42; L. G., i. v. Pauwelsz.; (y) Keurboek E, Correctien, fo. 148 V^o; (z) Familiearchief van Jhr. Mr. C. H. Backer; Quolier 1557, fo. 136 V^o.

24. JACOB JANSZ. BENNINGH.

R. 1578—1604; verkozen door de afgevaardigden der Schutterijen 27 Mei 1578.

Waardijn der lakenen 1563 (a); Regent Burgerweeshuis 1590.

Lakenkooper op den Nieuwendijk op den hoek van de Dirk van Hasselsteeg „in 't vliegende Varenken".

St. 3 Nov. 1604 (b), zoon van Jan Jacobsz. (zie Aant. bij N°. 14) en van Lief Adriaensdr.

Tr. Lijsbeth Jansdr. Ruysch, begr. N. K. 22 Maart 1600, dr. van Jan Jacobsz. Ruysch.

Kind: DIEUWER JACOBSDR. BENNINGH, tr. Govert Dirksz. Wuytiers, N°. 37.

(a) Naamlijst der Waardijns; Gildenarchief, U, N°. 5; (b) „olijt den 3 novemb. 1604"; M. S. Keurboek, Naaml. der Vroedschappen voorin.

25. **BALTHASAR SIMONSZ. APPELMAN.**

R. 1578—1602; verkozen door de afgevaardigden der Schutterijen 27 Mei 1578. Sch. 1578, Burg. 1590, 93, 95, 1600.

Regent Sint Jorishof 1561.

Zuivelkooper in de Kalverstraat „in de groene Kaes“; liet bij zijn overlijden een vermogen na van *f* 40.000.— (a).

Geb. 1536, st. 11 Maart 1602 (b), zoon van Simon Gijsbertsz. (zie Aant., hieronder) en van Aertjgen Hubrechtsdr.

Tr. 1°. Aeffge Wijbes Rollema, uit Friesland (c); tr. 2°. Febr. 1583 Marij Hendricksdr., begr. N. K. 4 Nov. 1592, wed. van Frans Jan Bethsz. Hoof (zie bij N°. 49, Bijl. 1); tr. 3°. („in huys“) 12 Maart 1600 Haesgen Rodenburgh, geb. 1548, begr. N. K. 17 Sept. 1612, dr. van Harman, N°. 12, en van Aecht Dirckdr. van Heeckelen.

Kinderen (uit het eerste huwelijk o. a.): GRIETGE APPELMAN, tr. Gerrit Jacob Witsen (zie Aant. bij N°. 55).

AELTGE APPELMAN, tr. Geurt Dircksz. van Bemingen, N°. 109.

WIJBRAND APPELMAN, begr. N. K. 26 Aug. 1596, koopman op den Nieuwendijk bij de Kolksteeg „in den Appelboom“; Sch. 1589; Luit. der Burgerij 1580; N. Z. Huuszittenmr. 1586; Heemraad van den Nieuwer-Amstel 1587; tr. 25 Juni 1578 Griete Pietersdr. Proost, geb. 1552, st. kinderloos 1632 (d), dr. van Pieter Gerritsz. Coeckebraeker (zie Aant. bij N°. 65) en van Katrijn Jansdr. Quatingh.

DR. SIJBRAND APPELMAN, geb. 1573, st. 20 Juni 1602 (e), Sch. 1599; tr. 1 Oct. 1595 Trijntgen Coppit, geb. 1572, begr. O. K. 28 Jan. 1627, dr. van Jacob Pietersz., N°. 59, en van Oopgen Hendricksdr. Zij hertr. tweemaal.

Uit het eerste huwel. sproten twee kinderen:

a. Aeffge (Eva) Appelman, tr. Dr. Wouter Valekenier, N°. 136.

b. Wijbrich Appelman, tr. Johan Staehouwer (zie bij N°. 5).

SIMON APPELMAN, geb. 1572, begr. N. K. 22 Nov. 1630, woonde op den Zeedijk; tr. April 1600 Annetge Claesdr. Trebijn, geb. 1579, dr. van Claes (zie Aant., hieronder) en van Niesge Sijbrandsdr. Appelman.

Hunne gehuwde kinderen waren:

a. Niesge Appelman, tr. Jacob Bruynigh (zie Aant. bij N°. 358).

b. Anna Appelman, st. te Monnickendam, kinderloos, 1680 (f), tr. 1°. Dirck Groot; tr. 2°. te Ouderkerk 22 Aug. 1660 Adriaen Broekman, Luitenant, wed. van Maria Roelofs; tr. 3°. Aug. 1607 Simon Fedlingh van Berckhout, Bailluw en Dijkgraaf van Waterland, Hoofdofficier der stad Monnickendam, wedr. van Marritge Jansdr. Nes.

AANT. Gijsbert Jansz. van Campen (g), woonde te Amsterdam in de Warmoesstraat „in Texel“ (h); tr. Weyn Simonsdr. Cog(ge)man, dr. van Simon Jansz., Sch. 1482, en van Agniese Hendrick Claes Reyerszoonsdr. (i).

Zij wonnen vier kinderen, die den naam Appelman aannamen (j); daarvan volgen hier de beide oudste:

25.

- a. Simon Gijsbertsz. Appelman, volgt.
- b. Jacob Gijsbertsz. Appelman, begr. N. Z. 19 Dec. 1560, woonde „op den hoek van de (Stads)paerdeſtal" (*h*); tr. Griete Melisdr. Boot, begr. N. Z. 15 Juli 1573, dr. van Melis Claesz. Boot (*l*).
Uit dit huwel. sproten acht kinderen, w. o.:
- aa. Jan Jacobsz. Appelman, begr. N. K. 16 Sept. 1616, zuivelkooper op den Dam „in den Appelboom" (*m*); tr. 1°. Marie Jacobsdr.; tr. 2°. Weyntge Hendricksdr., begr. N. K. 4 Juni 1598, dr. van Hendrick Michielsz. „in de Vlesch" (zie Aant. bij N°. 33) en van Anna Reyersdr. van Beuningen.
Uit het eerste huwel. sproot o. a.:
- Jacob Jansz. Appelman, gedt. O. K. 24 Dec. 1572, begr. N. K. 3 Aug. 1632, zuivelkooper op den Dam „in den Appelboom" (*n*); tr. 16 Juni 1600 Aecht Simonsdr. Vries, geb. 1574, dr. van Simon Jacobsz. (zie Aant. bij N°. 65) en van Griete Zegersdr. Coeckebacker.
Zij wonen vijf kinderen, w. o.:
- Jean Appelman, N°. 207.
- bb. Aertgen Jacobsdr. Appelman, tr. Huygh Hendricksz. Ploegh, wonende op den Dam op den hoek van de Gasthuissteeg „in den Ploegh" (*o*).
Hunne dochter was:
- Grietgen Huyghendr. Ploegh, tr. Philips Thijsz. de Bisschop (zie Aant. bij N°. 77).
- Simon Gijsbertsz. Appelman (bovengenoemd), geb. omstreeks 1500 (*p*), woonde in 1545 nevens de Vleeschhal „in 't Hoeflijszer" (*q*), in 1557 op den Nieuwendijk (*r*); Kapitein en „hartsier" van de Handboogschutters 1542 (*s*); tr. 1°. omstreeks 1520 (*t*) Aerntgen Hubrechtsdr., st. kort voor Juni 1539 (*u*); tr. 2°. Trijn Jansdr., begr. N. K. 20 Jan. 1571.
Uit het eerste huwel. sproten vijf kinderen, w. o. de volgende drie zoons:
- a. Sijbrand Simonsz. Appelman, begr. N. K. 16 Sept. 1573, woonde aan de Plaetse; tr. Fruy Claesdr., begr. N. K. 15 Sept. 1588.
Het oudste van hunne vier kinderen was (*v*):
- Niesge Sijbrandsdr. Appelman, begr. N. K. 1 Nov. 1593, tr. Claes Trebijn, van Stettin.
Zij wonen o. a.:
- Ametge Claesdr. Trebijn, tr. Simon Appelman (zie bij N°. 25, hiervoor).
- b. Jasper Simonsz. Appelman, geb. 1528, st. kort voor Sept. 1559 (*w*), tr. Neeltge Pietersdr., dr. van Pieter N. N. en van Reymerich Jansdr.
Zij lieten twee dochters na:
- aa. Reymerich Jaspersdr. Appelman, geb. 1556, tr. 1°. 11 Juni 1574 Pieter Simonsz. van der Schellingh, begr. O. Z. 6 Sept. 1580, „lindenlakencoper" in de Kalverstraat (*x*), zoon van Simon en van Jacoba Cornelisdr. Bos (die hertr. met Gerrit van Achteveld, te Amersfoort); tr. 2°. Pelgrom van Dronckelaer, Cornelisz. (zie Aant. bij N°. 156).

25.

Uit het eerste huwel. waren twee kinderen:

- aaa. Haesgen Pietersdr. van der Schellingh, geb. 1577, tr. 15 Febr. 1599
Dirck Cornelisz. Vlack, geb. te Gouda, st. te Amsterdam en er
begr. N. K. 4 Nov. 1624, koopman, in 1599 op den N. Z. Voor-
burgwal, bij zijn overl. in de Teertuinen, Luitl. der Burgerij 1620.
wedf. van Martijntgen Hillebrandsdr.

Uit dezen echt werden o. a. geboren:

- A. Ida Vlack, tr. Harmen Hendricksz., gezegd Lijnslager (zie Aant.
bij N°. 363).
B. Jacob Vlack (zie bij N°. 21, Bijl. 2), tr. Agneta van Uffelen.
bbb. Pieter Simonsz. van der Schellingh, geb. 1578, begr. O. K. 9 Juli
1641, bij zijn overlijden wonende op de Heerengracht „naest de
witte bock"; tr. 14 Aug. 1605 Maria Pietersdr. Coll, geb. 1586,
dr. van Pieter Claesz. (zie Aant. bij N°. 59) en van Dicuwer
Reyersdr. Pottebacker.

Hunne dochter was o. a.:

- Dicuwertgen van der Schellingh, gedf. O. K. 29 Oct. 1609, begr.
O. K. 14 April 1665, tr. 29 Jan. 1630 Jurriaen van Lutsen, geb.
te Deventer 1601, st. te Amsterdam en er begr. O. K. 12 Sept.
1644, koopman op den N. Z. Voorburgwal onder de firma Jurriaen
en Pieter van Lutsen (y).

Zij wonnen twee kinderen, waarvan het jongste volgt:

Geertruyd van Lutsen, tr. Dirck Blom, N°. 214.

- bb. Aertgen Jaspersdr. Appelman, tr. 1°. Ellert Hermansz. van Diemen
(zie bij N°. 106, Bijl. 1); tr. 2°. Simon Jansz. „in Bourgoigne".
begr. O. K. 9 Aug. 1616, houtkooper (z) in de Kalverstraat
„in Bourgoigne". Hij hertr. Geert Hendricksdr. Wou, begr. N. Z.
1 Dec. 1581 (aa), dr. van Hendrick Willemsz. (zie bij N°. 32,
Bijl. 1) en van Anthonia Jansdr.
c. Balthasar Simonsz. Appelman, N°. 25.

(a) Wk. Reg. Div. Mem. 1, fo. 371 V; (b) „olijft den 11 martij 1602"; Naaml. der Vroedschappen voorin het M. S. Keurboek; (c) Wk. Reg. 10, fo. 338; (d) M. S. Baeker, fo. 406; (e) 4e Reg. der Blijfrenten, fo. 39; (f) Coll. Successie, Reg. 4, fo. 13 V^c; (g) Zie o. a. ook de plans 17e eeuwse M. S. genealogie Appelman, op 't gemeente-archief te Amsterdam; (h) (z) Wk. Reg. 10, fo. 140 V^c. Denklijk hing bij Gijsbert Jansz. van Campen „de Appelboom" uit, en heeft de naam Appelman aan dit nithangbord zijn oorsprong te danken; (i) Wk. Reg. 1, fo. 16 V^c; (j) Wk. Reg. 9, fo. 82; (k) Weesk. L. 23, i. v. Boot; (m) Kerk. Int. reg. i. d. 24 Aug. 1591; (n) Zie o. a. Dooph. O. K. i. d. 30 Juli 1106; (o) Wk. Reg. 18, fo. 10; (p) Zijn jongere broeder Jan Gysbertsz. werd geboren in 1500 „laechs na St. Lambert"; (q) Grootm. 2, fo. 2; (r) Quohier 1557, fo. 10; (s) Hambroech Scutterien boeck, fo. 61 V^o, 194 V^o; (t) Hun oudste zoon werd in 1521 geboren; (u) Wk. Reg. 4, fo. 217; (v) Wk. Reg. 10, fo. 14; (w) Wk. Reg. 7, fo. 48; (x) Wk. Reg. 10, fo. 292; (y) Klapper op 't Reg. der Wisselbank, N°. 5; 1644; (z) Quitsch. 12, fo. 120; Quitsch. 15, fo. 189; (aa) Wk. Reg. 10, fo. 318.

26. REYNIER CANT.

R. 1578—1595; verkozen door de afgevaardigden der Schutterijen 27 Mei 1578.

Burg. 1580, 81, 83, 85, 86, 88, 91, 92, 94, 95.

Gecomm. Raad 7 Juni 1578—3 Jan. 1579 (a); Gedepl. ter Staten Gene-

26. raal 1581 (*b*); Gedep. in den Landraad (of Raad van State) aan deze zijde van de Maas 1 Mrt. 1582—31 Mrt. 1583 (*a*); door de Staten van Holland gedeputeerd in de Staten Generaal 24 Aug. 1583 (tevens lid der bezending aan Z. Exc. Prins Willem van Oranje in Zeeland), 6 Febr. 1584, 1 Nov. 1584 en April 1586 (excuseerde zich als zijnde President Burgem. van Amsterdam) (*c*); Raad nevens Z. Exc. Prins Willem van Oranje 1584; na den moord op den Prins maakte hij als een der zes leden wegens Holland deel uit van de provisioneele regeering van Holland, Zeeland en Utrecht, nevens Graaf Maurits 1 Aug. 1584—30 Aug. 1584 (*d*); Gedep. in den Raad van State, benoemd 14 Sept. 1585 (*e*); Gedep. der Staten van Holland tot de zaken van de Fortificatie van den Lande 1585, 1589 (*e*); Raad nevens Z. Exc. Graaf Maurits van Nassau, benoemd 17 Jan. 1590 (*e*), gecontinueerd voor een jaar 26 Jan. 1591 (*e*), en 3 Febr. 1595 tot zijn dood (*a*).

Gemachtigde der Staten van Holland tot het sluiten van de Unie van Utrecht, die hij 23 Jan. 1579 namens Holland mede onderteekende.

Gezant, met en benevens de Heeren Jor. Floris van Brederode, Heer van Cloetingen, Dr. Leonaert Casembroot, Raad in den Hove van Holland, en Dr. Johan van de Warcke, Raad der stad Middelburg, aan 't Hof van Frederik II, Koning van Denemarken en Noorwegen, 19 Mei 1587—23 Juli 1587 (*f*).

Gezant, met en benevens de Heeren Jor. Johan van Duvenvoorde, Heer van Warmont, Woude, enz., Admiraal van Holland, Dr. Gerrit Voet, Raad van 't Vorstendom Gelderland en Graafschap Zutphen, Dr. Joos de Menin, Pensionaris der stad Dordrecht, Symon Meynaertsz., Raad van State en Oudburgemeester der stad Hoorn, en Dr. Johan van de Warcke, Raad der stad Middelburg, aan 't Hof van Christiaan IV, Koning van Denemarken en Noorwegen, 27 Mei 1594—3 Aug. 1594 (*f*).

Gezant, met en benevens de Heeren Cazijn van der Hel en Dr. Christoffel Arensma, Gedeputeerde ter Staten Generaal wegens de Provinciën Gelderland en Friesland, aan 't Hof van Edzard, Graaf van Oost-Friesland, en aan de stad Emden, Mei 1595.

Behoorde vóór 1568 tot de hoofden der gereformeerden binnen Amsterdam, zag zich daarom genoodzaakt de wijk naar Duitschland te nemen en vestigde zich te Bremen. Na in 1568 aandeel gehad te hebben in de bezorging van eene groote bezending geweren, welke door Jor. Diederick Sonoy te Wesel gekocht waren voor 't leger van Graaf Lodewijk van Nassau, ontving hij in 1570 van Prins Willem van Oranje commissie om ten bate van den vrijheidsoorlog eene collecte te houden onder de uitgeweken hervormden, van welke opdracht hij zich naar wensch kweet. In 1571 bevonden hij en Mr. Johannes Basius zich als Commissarissen van den Prins van Oranje te Emden; na de inneming van den Briel en de gunstige wending in 's lands aangelegenheden in 1572 naar Holland teruggekeerd werd Cant in hetzelfde jaar door de Staten van dit gewest met Jor. Johan van Vliet naar het Noorderkwartier gedeputeerd om op alles orde te stellen en 's Prinsen stedhouder Jor. Diederick Sonoy in de leiding van de oorlogsoperatiën bij te staan. Na het tot stand komen van de Unie van Utrecht wist hij in 1579 de Provincie Overijsel voor de zaak van den opstand te winnen (*g*).

26. Handelaar in Oostersch buskruit (*h*), in compagnie met Jacob Pietersz. Coppit, N°. 59 en Tijmen Meynertsz. (zie Aant. bij N°. 115) (*i*); woonde op den N. Z. Wester Voorburgwal bij de Gasthuissluis, naast „de blauwe Cluys" (*j*).

Geb. 1536, st. 10 Dec. 1595 (*k*), zoon van Meynert Willemsz. (zie Aant., hieronder) en van Neel Jansdr.

Tr. 1°. Anna van Egmond van der Nijenburch, st. kinderl. en begr. N. K. 18 Mrt. 1564, dr. van Mr. Cornelis, Raadsheer in den Hove van Holland, en van Maria van Swancburgh (*l*); tr. 2°. Maria Jansdr. Block.

Kinderen (uit het tweede huwelijk): MEYNERT CANT, begr. N. K. 5 Oct. 1586.

ANNA CANT, geb. 1565, st. 4 Aug. 1609, tr. Nov. 1584 Paulus van Beest van Heemskereck, geb. te Rotterdam 17 Aug. 1560, st. te Amsterdam 26 Sept. 1639, korenkooper (*m*), in 1584 te Rotterdam, daarna te Amsterdam op den Singel; tot 1607 reeder in compagnie met Pieter Evertsz. Hulft (zie Aant. bij N°. 199) in „de comp(agnie) van de swarte, groene ende witte leeuwen" (*n*); Regent Burgerweeshuis 1591; Kapn. der Burgerij 1616, zoon van Franck Franckenz., Burgem. van Rotterdam, en van Margaretha Mattheusdr. (*o*).

CORNELIA CANT, tr. Mr. Adriaen van der Meer (zie Aant. bij N°. 143).

GEERTRUYD CANT, tr. Reynier Claesz. van Heemskereck (zie bij N°. 27).

REYNIER CANT, DE JONGE, geb. 1576, begr. N. K. 30 Nov. 1595 (*p*).

AANT. Meynert Willemsz. Cant, geb. te Enkhuizen (*q*) omstreeks 1500, vestigde zich te Amsterdam, waar hij koopman werd op 't Water op den Noorderhoek van de Maadenmakerssteeg; was Kapitein der Handboogschutterij en bekleedde daarbij achtereenvolgens de waardigheden van „muler" in 1531 en van „lootslager" in 1534; in 1549 nam hij wegens zijn meer gevorderden leeftijd zijn ontslag uit de schutterij (*r*); tr. Neel Jansdr., st. 1581 (*s*).

Uit dit huwel. sproten de volgende vier kinderen:

- a. Jannetje Meynertsdr. Cant, tr. Tijmen Meynertsz. (zie Aant. bij N°. 115).

- b. Pieter Meynertsz. Cant, geb. 1523 (*t*), werd in den nacht van Zondag 30 Dec. 1566 in den hierberg „de Nobel" doodgestoken (*u*); was korenkooper te Amsterdam (*v*); tr. Elburch Burchmansdr. Dob(bens).

Hun eenige zoon was:

Meynert Pietersz. Cant, geb. 1562, st. ongeh. en begr. O. K. 31 Mrt. 1580.

- c. Reynier Cant, N°. 26.

- d. Maritgen Meynertsdr. Cant, leefde nog als wede. te Amsterdam in Aug. 1608 (*ze*), tr. Floris Florisz., begr. O. K. 15 Febr. 1593, korenkooper (*x*) op den Zeedijk „in de Bessmeronch" (*y*), zoon van Floris Florisz. „in den Sleutel" (zie bij N°. 45, Bijl. 1) en van Clara Dirczdr.

Een zoon uit dit huwel. was:

Meynert Florisz. Cant, geb. 1578, woonde bij zijn huwel. op den O. Z. Ooster Voorburgwal bij de Liesdelbrug; vestigde zich later te Gouda en werd er Raad in de Vroedschap 1618, doch in 1619 als zoodanig

26. door Prins Maurits niet gecontinueerd; „lantbewaerder" van de Willens te Gouda 1623; tr. te Gouda 30 Nov. 1603 Maria Loncq, geb. te Gouda, dr. van Dirck Jacobsz. Loncq, Burgem. van Gouda 1582, Gecomm. Raad 1597.

Zij women:

Mr. Floris Cant, st. 15 Nov. 1678 (z), Raad van Gouda 1637, Sch. ald. 1640, Burgem. ald. 1655—'68; Raad ter Admiraliteit te Amsterdam 1649—'51; Gecomm. Raad 1652—'54, 1664—'66; Gedep. in den Raad van State 1657—'58; Gedep. ter Staten Generaal 1661—'63, 1670—'72; werd in laatstgenoemd jaar door den Stadhouder Willem III geremoveerd.

(a) Wagenaar, Amsterdam, III, p. 360, 363; (b) M. S. Naamlijst van de leden der Staten Generaal op 's Rijksarchief te 's-Hage; (c) Resolutien der Staten van Holland; (d) Res. d. Holland 9 Juli 1584, 1 Aug. 1584, 30 Aug. 1584; (e) Resol. Holland 18 Febr. 1585, 26 Juni 1585, 8 Juni 1589; (f) Zie de instructien en verbaalen dezer beide ambassades op 't gemeente-archief te Amsterdam, afd. diplomatieke bescheiden, portef. Denemarken; (g) van der Aa, Biographisch Woordenboek, i. v.; (h) Deze lastkruidhandel wierp, voornamelijk door de leverantien aan de Staten van Holland, groote voordelen af en werd, voor zoover de staatszaken zijnen tijd niet in beslag namen, door Cant zelf medebeheerd, gelijk uit de volgende resolutie der Staten van Holland i. d. 9 Febr. 1590 blijkt: „De Staten van Hollandt voorgehouden hebbende den oult-Burgemeester van Amsterdam, Reynier Cant, ontboden zijnde in de Vergaderinge van de Staten, ten eynde bij volgende d'electie ende schrijvens van de Staten soude willen aenvaerden den dienst als Geconmitteerde Raedt van de Staten nevens sijn Excellt., voor den tijdt van een jaer, hebben van den selven Cant verstaen eenige redenen van excuse; als dat hij continuelijk zedert den jare 78 't gemene Landt of de Stadt Amsterdam hadde gelient, dat hij met andere Koophyden ootwaerts ende binnen dese Landen Contracten en Accorden, oock geuenschap op 't stuck van koopmanschappen hadde ghemaecht, ende hij als Raedt ende Vroeltschap de Gemeente van Amsterdam heft ghehaen hadde, om 't allen tijden, ontboden ende nodigh zijnde, mede bij de andere Raden te vergaderen, ende tot dienst van de Stadt te helpen raden ende adviseren; waer op de Staten verklaert hebben, dat sijtyden de voorsz. redenen voor excuse niet hebben willen aennenen, doordien hare lange diensten en miidslien haer ervarentheyt, te meer tot den voora. dienst versoekt ende nodigh bevonden worden, dat mede den treyn van de Koopmanschap bij d'Instruede van de Geconmitteerde Raden niet vort benomen, ende oversulcx den voorn. Reynier Cant vrij sal staen sijn handelinghe door sijn Compagnie of andere te mogen doen, ende dat den voorn. Cant als andere Geconmitteerde Raden gelykende sijnen dienst voorn. als Raedt der Stadt Amsterdam, soo wanneer de noodt en gelegentheit der saecken sulcx sal lijden ende toedragen mogen, als Raedt der voorsz. Stede sal mogen helpen raden ende adviseren; Ende alsoo de voorn. Cant door ernstigh versoek ende instantie van de Staten aengenomen heeft hem tot den voorn. dienst te begeven, soo verre bij alle d'andere Geelgeerden van gelijken gedaen wort, en midts dat hij alle drie Weeken of daer ontrent den tijdt van 5 a 6 dagen in sijn eygen affairen sal vaceren mogen, hebben de Staten tot de vorleringe van des gemeene Landts dienst mede gheconsenteert"; (i) Resol. Holland 21 Mrt. 1581, 1 Mei 1581. Zie ook bij N°. 115, noot 4; (j) Quijtsch. II, fo. 259 V^o; (k) Reynier Cant ging op sijn scrijvel weder tot het Katholieke geloof, dat hij in vord. jaeren verlaten had om de geromoveerde rechte te ontfen en, over. (Zie: Burgemeester R. Cant in sijn leven en op sijn sterfbed door H. J. Allard, Almanak voor Nederl. Katholicken van Jos. Albedingh Thijs, 1886); (l) van Leeuwen, Batavia Illustrata, p. 960; (m) Generaal-register van 't Burgerwee-huis 1613—1633, fo. 88 V^o, 90 V^o; (n) Schepenck. 12, fo. 82, 99; (o) Algemeen Nederl. Familiehald I, N°. 129, p. 20; (p) 6e Reg. der Lijfrenten, fo. 41; (q) Geslagt Registers van N. Witsen, fo. 13; (r) Hambroech sentterien boeck, fo. 14, 25, 141; (s) Generaal-register van 't Burgerwee-huis 1562—1611, fo. 338; (t) Dagverhaal van de Troebelen etc. 1563—1572, fo. 8 (Portef. Tijd-geschriften op 't gemeente-archief); (u) Justitieboek N°. 568 R. I., fo. 16 V^o; (v) Wk. Reg. 9, fo. 258; (w) Schepenck. 12, fo. 299; (x) Bij sijn overl. wordt hij „Convoym" genoemd. (Begr. Reg. Wk.); (y) Reentbr. 7, fo. 51 V^o; (z) Waarschijnlijk is Mr. Floris Cant gehuwd geweest en was hij de vader van Meyner Cant, Raad van Gouda 1672, en van Dirck Cant, die in 1665 te Gouda voorkomt (Mededeeling van Dr. L. A. Kesper, gemeente-archivaris te Gouda).

27. **CLAES SIMONZ. VAN HEEMSKERCK.**

R. 1578—1616; verkozen door de afgevaardigden der Schutterijen 27 Mei 1578.
Comm. 1581; Sch. 1582.

Gecomm. Raad 14 April 1581—22 Aug. 1586; Gedep. ter Rekenkamer van Holland 1606—1608.

Regent Sint Jorishof 1581; Kerkmr. O. K. 1584.

Zijdelakenkooper in de Warmoesstraat „in 't Moriaenshoofd" (a).

Geb. te Leiden 15 Sept. 1536, st. te Amsterdam 21 Aug. 1616, zoon van Simon Jan Reyersz. (zie Aant., hieronder) en van Josijntgen van Montfoort.

Tr. 1558 Hillegrond Pieter Popsdr., begr. N. K. 2 Juni 1575, dr. van Pieter Popsz. (zie Bijl. 1, hieronder) en van Janneken Opkendr.

Kinderen (o. a.): DR. DOMINICUS VAN HEEMSKERCK, Claesz., N°. 97.

REYNIER CLAESZ. VAN HEEMSKERCK, geb. 1566, begr. O. K. 6 Juni 1633, korenkooper (b) in de Warmoesstraat; tr. 20 Mei 1592 Geertruyd Cant, geb. 1575, st. 10 Aug. 1658, dr. van Reynier, N°. 26, en van Maria Jansdr. Block.

Hun zoon was o. a.:

Dr. Jan van Heemskereck, geb. 1600, begr. O. K. 7 Mrt. 1656, Sch. 1640; Raadsheer in den Hoogen Raad in Holland, Zeeland en Westfriesland 1645; tr. 10 April 1630 Alida van Beuningen, geb. 1620, begr. O. K. 20 Jan. 1657, dr. van Dirck Geurtsz. (zie bij N°. 109) en van Catharina Burgh.

Zij wonen o. a. de beide volgende zoons:

a. Mr. Reinier van Heemskereck, gedb. O. K. 7 Febr. 1641, st. onghc. te 's-Hage 10 Jan. 1690 (en begr. te Amsterdam N. K. 17 Febr. d.a.v.), Pensionaris 1668.

b. Mr. Coenraad van Heemskereck, Graaf des H. R. Rijks, Heer van Achtienhoven en den Bosch, gedb. te 's-Hage in de Kleine Kerk 12 Dec. 1646, st. te 's-Hage 23 Juli 1702, Vrijwilliger aan 't hoofd van 50 op eigen kosten uitgeruste matrozen aan boord van den L. Admiraal van Gent op 's Lands vloot onder den L. Admiraal Generaal de Ruyter 1672; Secr. van Amsterdam 1672; Pensionaris 1673 (c); Ambassadeur aan 't Hof van Karel II, Koning van Spanje, 1675 en 1680—80; Gecomm. Raad wegens de stad Amsterdam 1679; Ambassadeur aan de stad Hamburg 1689; idem aan het Hof van Leopold I, Keizer van Oostenrijk, 1673, 90, 97; idem aan 't Hof van Achmed II, Sultan van Turkije, 1602, idem aan 't Hof van Lodewijk XIV, Koning van Frankrijk, 1698; werd door Keizer Leopold I bij diploma van 12 Dec. 1607 in den Rijksgravenstand verheven; tr. te 's-Hage 12 Juli 1670 Cornelia Pauw, Vrouwe van Achtienhoven en den Bosch, geb. te Amsterdam 28 Oct. 1638, st. te 's-Hage 24 Juni 1725, dr. van Dr. Isaac (zie bij N°. 01) en van Barbara Johanna van Hoven.

Hunne kinderen waren o. a.:

aa. Mr. Jan Henry van Heemskereck, Graaf des H. R. Rijks, Heer van Achtienhoven, den Bosch en Eyndshoten, geb. te Amsterdam 15 Febr. 1689, st. te 's-Hage 26 Febr. (en begr. te Amsterdam N. K. 4 Maart) 1730; Kapn. der Burgerij te Amsterdam 1724; Heenraad en Hoofd-Ingeland van de Beemster; was eigenaar van de hofstede Keukenhof onder Lisse; tr. te 's-Hage 13 Maart 1712 Anna Petronella van Schuylenburgh, geb.

27. te 's-Ilage 18 Jan. 1693, st. te 's-Ilage 26 (en begr. te Amsterdam N. K. 30 Jan.) 1766, dr. van Mr. Willem, Burgeme. van 's-Ilage, Thesaurier en Griffier van Prins Willem III, en van Anthoinetta van der Wicle.

Uit dit huwel. sproten o. a.:

- aaa. Mr. Coenraad van Heemskereck, Graaf des H. R. Rijks, Heer van Achtienhoven en den Bosch, gedt. te 's-Ilage in de Kleine Kerk 26 Oct. 1714, st. 1787; tr. Dec. 1738 Agnes Margaretha Albinus, geb. 19 Mei 1713, st. 1773, dr. van Dr. Bernhardus (zie ook Aant. bij N°. 347) en van Susanna Catharina Rineq.

Hun zoon was o. a.:

Mr. Jan Henry van Heemskereck, Graaf des H. R. Rijks, Heer van Achtienhoven, geb. 14 Sept. 1739, st. 1808, Schepen van Haarlem 1771; vertrok naar West-Indie en zette zich daarna in 1791 in Frankrijk neer (*d*); tr. 1°. te Haarlem 13 Mrt. 1763 Geertruyt Catharina Testart, geb. te Haarlem 4 Dec. 1741, st. in Suriname 27 Sept. 1775, dr. van Elbert (zie bij N°. 274, Bijl. 1) en van Anna Margaretha Fannius; tr. 2°. 27 April 1778 Johanna Susanna Danderen, dr. van David François en van Johanna Catharina de Logis.

Uit den eersten echt werden o. a. de beide volgende dochters geboren:

- A. Jacoba Susanna van Heemskerck, tr. Leonard Rutgers, Junior, N°. 435.
B. Agnes Margaretha van Heemskerck, tr. Mr. Louis Rutgers (zie Aant. bij N°. 435).

bbb. Willem van Heemskerck, N°. 372.

- ccc. Anna Petronella van Heemskerck, gedt. te 's-Ilage 13 Mei 1728, st. ald. 19 Juli 1757, tr. ald. 13 Febr. 1752 Mr. Alexander Augustus des Villates, Heer van Spanbroek, Spierdijk, Zuidmeer en Zandwerf, gedt. te 's-Ilage 23 April 1724, st. op 't Huis te Spanbroek 30 Sept. 1765, Raadsheer in den Hove van Holland, Zeeland en Westfriesland 1755, zoon van Henri, Luit.-Generaal der Infanterie, en van Elisabeth Elisabeth baronesse van Eck van Panthaleon.

Hun zoon was o. a.:

Mr. Jan Henry des Villates, gedt. te 's-Ilage 10 Juli 1757, st. te Burg-Steinfurt 14 Maart 1797, Secr. der Desol. Boedelkamer te Amsterdam 1776—1789; werd wegens het beramen van eene patriottische samenzwering in Sept. 1788 gearresteerd en 9 Oct. 1789 veroordeeld tot 25 jaren gevangenisstraf; tr. te 's-Ilage 22 Febr. 1795 Cornelia Lubertina van der Weyde, gedt. te 's-Ilage 15 Febr. 1767, st. te Leiden 6 Oct. 1808, dr. van Hendrick en van Petronella van de Putte (*e*).

- bb. Metta Johanna van Heemskereck, geb. 4 Jan. 1691, st. 13 Sept. 1748, tr. 11 Febr. 1711 Mr. Willem Hendrik van Schuylenburch, st. te 's-Ilage 7 Juli 1757, Postmeester van 't Engelsch postcomptoir te 's-Ilage, zoon van Mr. Willem (zie ook hiervoor) en van Anthoinetta van der Wicle.

Zij lieten o. a. de volgende dochter na:

Maria Catharina van Schuylenburch, tr. Mr. Coenraad Le Leu de Wilhem (zie bij N°. 236, Bijl. 1).

DIRCKGEN CLAESDR. VAN HEEMSKERCK, geb. 1568, st. als wede. en begr. O. K. 17 Oct. 1624, toen wonende op de Lastage, tr. 20 Juli 1591 Jan Jansz. van Baersdorp, geb. te Leiden 1565 (*f*), Sch. ald. 1597, Burg. ald. 1602.

27. Zij wonen vier kinderen, w.o.:

- a. Mr. Simon van Biersdorp, geb. 1593, st. 10 Jan. 1658 (g), Burgeme. van Leiden 1638, tr. te Amsterdam 1 Juli 1625 Crijntgen Claesdr. Pots, geb. 1596, dr. van Claes Hendricksz. Pots (h).
 b. Hillegonda van Baersdorp, tr. Rombout Jacobsz., den Jonge (zie Bijl. 2, hieronder).

AANT. Jan Reyersz. van Heemskereck, (zoon van Reynier Dircksz. en van Hadewij van der Burch, wede. van Willem Aelbrechtsz. Pynssen van der Aa, Burgeme. van Delft 1469), brouwer te Leiden; Veertig ald. 1519, Burgeme. ald. 1520 - 1536; tr. 1°. 1516 Dirckgen van Montfoort; tr. 2°. Elsge Simonsdr. van Buytewegh; tr. 3°. Trijntge Jansdr. Vogel, genaamd Duyst; tr. 4°. Fruytigen Vincentsdr. van Alphen.

Uit deze huwelijken sproten o.a. de volgende vier kinderen:

- a. Cornelis Jan Reyersz. van Heemskereck, tr. N. N.

Winnen:

Cornelis Cornelisz. van Heemskereck, werd 19 Juli 1588, komende van Leiden, poorter te Amsterdam; Comm. 1500; tr. Neeltgen Allertsdr. de Haes.

- b. Simon Jan Reyersz. van Heemskereck, st. te Amsterdam en begr. ald. O. K. 25 Oct. 1577, Burgeme. van Leiden 1548; tr. 1°. Josijntgen van Montfoort, laatst wede. van Simon van der Graft, dr. van Jacob Florisz. (zie Aant. bij N°. 38) en van Dirckge Dirck Boelenzoonsdr.; tr. 2°. Janniken Florisdr. van Rijk (of van Rietwijk).

Uit het eerste huwel. sproot o.a.:

Claes Simonsz. van Heemskereck, N°. 27.

- c. Elsge van Heemskereck, tr. Huygh Cornelisz. de Groot, Heer van Noordhoorn, geb. te Delft 1511, st. ald. 12 April 1567, Sch. van Delft 1546, Veertigraad ald. 1548, Burgeme. ald. 1556, wede. van Maria Gerritsdr. Wisse, zoon van Cornelis Dircksz. Cornets, Veertigraad der stad Delft, en van Ernpge Dirck Huygenzoonsdr. de Groot (i).

Het derde van hunne vier kinderen volgt:

Mr. Jan Huygenz. de Groot, geb. op 't Huis Kraayenburg (of 't Crayennest) buiten Delft 8 Maart 1554, st. te Delft 3 Mei 1640, Veertigraad en Sch. van Delft 1589, Burgeme. ald. 1591; Curator van 's Lands Hoogeschool te Leiden 1594; tr. Jan. 1582 Alida Borren van Overschie, geb. 22 Oct. 1561, st. 8 Jan. 1643, dr. van Frans en van Adriana van Adrichem.

Zij wonen vijf kinderen, waarvan het oudste volgt:

Mr. Hugo de Groot, geb. te Delft 10 April 1583, st. te Rostock 28 Aug. 1645, beroemd geleerde en staatsman; Advocaat-fiscaal voor den Hove van Holland, Zeeland en Westfriesland 1607; Pensionaris van Rotterdam 1613; Ambassadeur Extraord. aan 't Hof

27. van Jacobus I, Koning van Engeland, 1613; den 5 Juni 1619 op Loevesteyn gevangen gezet, ontvluchtte hij 22 Mrt. 1621 in een boekenkist, en hield daarna verblijf in 't buitenland; Gezant van 't Zweedsche Rijk bij 't Fransche Hof 1634—1645; tr. te Veere 2 Juli 1608 Maria van Reygersbergh, geb. te Veere 7 Oct. 1589, st. 19 April 1653, en begr. te Delft, dr. van Pieter, Burgemr. van Veere, en van Maria Nicolai.

Uit dit huwel. sproten zeven kinderen, waarvan het vierde volgt:

Mr. Pieter de Groot, geb. te Rotterdam 28 Mrt. 1615, st. op zijne buitenplaats Boekenrode onder Heemstede 2 Juni 1678, en begr. te Delft, advocaat te 's-Ilage 1638, te Amsterdam 1640; Raad en Resident van den Keurvorst van de Paltz, alsmede van Boheme, Oost-Friesland, Oldenburg en andere vorstendommen te 's-Ilage 1648; Pensionaris van Amsterdam 1660; Ambassadeur aan 't Hof van Karel XI, Koning van Zweden, 1667; aan dat van Lodewijk XIV, Koning van Frankrijk, 1670—1672; kocht 7 Oct. 1662 voor *f* 24.000.— de hofstede Boekenrode onder Heemstede; tr. 1°. te 's-Ilage 6 Oct. 1652 Agatha van Rijn, geb. 10 Dec. 1627, st. te Antwerpen 27 Jan. 1673, dr. van N. van Rijn en van N. Canter; tr. 2°. 7 Juli 1675 Alida de Groot, geb. 24 Juli 1631, st. 3 Oct. 1693, dr. van Willem en van Alida Graswinckel.

- d. Willem Jan Reyersz. van Heemskereck, geb. te Leiden 1526, st. ald. 28 Febr. 1592; Burgemr. van Leiden 1572, tr. 1°. Margriet Engbrechtsdr. Ramp, genaamd Proost, geb. te Haarlem 1531, dr. van Engbrecht Willemsz. Ramp, Burgemr. van Haarlem 1532, en van Willemina van Sonneveldt; tr. 2°. Neeltge Pietersdr., wede. van Joost Jacobsz. de Bijde.

Het tweede huwel. bleef kinderloos; uit het eerste sproten de volgende kinderen:

- aa. Hendrick Willemsz. van Heemskereck, geb. te Leiden, st. 29 Sept. 1588, Rentmeester van de Vroonen buiten Alkmaar 8 April 1580; tr. te Amsterdam Mei 1579 Maria Pauw, geb. 1562, st. 4 Oct. 1617, dr. van Adriaen, N°. 5, en van Anna Jacob Lucaszonsdr. Zij hertr. twee malen.

Uit het eerste huwel. sproten verscheidene kinderen, w.o. (*f*):

- Maria van Heemskereck, tr. Pieter Jacobsz. Elias (zie Aant. bij N°. 235).
- bb. Truytje Willemsdr. van Heemskereck, tr. Jacob Huyghenz. van der Dussen, Heer van Haringkarspel, Kalversdijk, Dirckshorn, Uijtshorn en Sijbekarspel, geb. te Delft 1552, st. ald. 22 Dec. 1622, R. van Delft 1583, Sch. ald. 1589, Burgemr. ald. 1593; Hoogheemraad van Delfland 1598; Gedep. ter Staten Generaal 1599, zoon van Huych, Burgemr. van Delft 1574, en van Margaretha Pietersdr. Sasbout. Hij hertr. te Delft 6 Febr. 1600 Sophia van Santen, geb. te Delft, st. ald. 1654, dr. van Gerrit en van Catharina Camerling.
- cc. Machteld Willemsdr. van Heemskereck, tr. Jacob Pauw (zie bij N°. 5).

27. dd. Maria Willemsdr. van Heemskerck, tr. Arent ten Grootenhuis (zie Aant. bij N°. 84).

Bijl. 1. Pieter Fopsz., st. 1559 (*k*), zuivelkooper en Bergevaarder op den Middeldam (*l*); Overman van den Handboogdoelen 1542 (*m*); Regent St. Pietersgasthuis 1548—'59; tr. Janneken Opkendr., die na haars mans dood den zuivelhandel voortzette in de Gasthuissteeg „in de zijde Speex" (*n*).

Zij wonnen tien kinderen (*o*), w.o.:

- a. Aelgen Pieter Fopsdr., st. ongeh., was medestichteress en moeder van 't R. K. Maagdenhuis te Amsterdam (*p*).
- b. Hillegond Pieter Fopsdr., tr. Claes Simonsz. van Heemskerck, N°. 27.
- c. Aeff Pieter Fopsdr., tr. Dirck Cornelisz. de Vlaming (zie Aant. bij N°. 69).
- d. Jan Pieter Fopsz., begr. N. K. 9 Dec. 1601, was in 1582 „cranck-sinnigh"; tr. Elisabeth Cornelisdr.
- e. Fop Pietersz., tr. Katrijn Jacobsdr. Heynalen, dr. van Jacob Hendricksz. (zie bij N°. 35, Bijl. 2) en van Stijn Wesselsdr. Zij hertr. Gerrit Burgheerts (zie bij N°. 210, Bijl. 1).
- f. Pieter Fopsz., in 1583 „capiteijn van een vendele soldaten jegenwoordich liggende tot Bruessele"; werd 12 Aug. 1584 door de Staten van Holland benoemd tot Kapitein van de nieuw aan te werven waardgelders in 't Noorderkwartier (*q*) tr. Jaquelyne Vereycken.

Hunne dochter was o. a. (*r*):

Janneken Pieter Fopsdr., tr. 1602 Jonkheer Jacob de Chantraine dit Broucsaut.

Bijl. 2. Rombout Jacobsz. (*s*), geb. te Antwerpen (omstreeks 1550), st. te Amsterdam en begr. add. N. K. 22 Nov. 1629, vestigde zich te Amsterdam, waar hij 4 Aug. 1589 poorter werd (*t*), en „cramer in de Warmoesstraat in Sint Joris" was (*u*), bij zijn overlijden wonende op den O. Z. Achterburgwal; tr. Claercken Claesdr. Colijn, st. 1618.

Hunne kinderen waren o. a.:

- a. Pieter Jacobsz., noemde zich later: Pieter Jacobsz. Indischeraven, geb. te Antwerpen 1570, st. te Amsterdam kort vóór Jan. 1626 (*v*), woonde in 1594 in de Warmoesstraat, later (1616) op den Monkelbaansburgwal „in de Indische Raven"; tr. 1°. 23 Aug. 1594 Lijsbeth Willemsdr., dr. van Willem Stoffelsz., op 't Water, en van Annetge Gerritsdr.; tr. 2°. 28 Aug. 1616 Cathalina van Wynegem, geb. te Antwerpen, begr. te Amsterdam O. K. 17 Oct. 1645.

Uit deze huwelijken sproot de, te Amsterdam in de 17^e eeuw zeer talrijke, familie Jacobsz. Indischeraven (*w*).

27. b. Mayke Jacobs, geb. 1576, tr. 29 Nov. 1597 Adam Nijs, geb. te Antwerpen 1562, st. te Amsterdam en er begr. N. K. 13 Jan. 1623, suikerbakker (x), in 1597 „after de oude kerck”, bij zijn overlijden op de Keizersgracht.
Zij women o. a. :
Clara Nijs, tr. Hendrick Hudde, den Jonge, N°. 105.
- c. Catharina Jacobs, tr. Rochus Pietersz. van Capelle (zie Aant. bij N°. 190).
- d. Jacob Jacobsz. Rombouts, geb. te Antwerpen 1581, st. te Amsterdam 15 Oct. 1626 (y), koopman op de Lastage; Regent Aalmoezeniersweeshuis 1623; tr. 20 April 1621 Maria du Gardyn, geb. 1594, dr. van Nicolaes (zie Aant. bij N°. 122) en van Margaretha Balestel. Zij hertr. Willem Adriaensz. Raep (zie bij N°. 92).
- e. Rombout Jacobsz., de Jonge, gedt. O. K. 3 Nov. 1585, st. 20 Nov. 1652 (z), voornaam graanhandelaar op den hoek van de Bantamstraat „in Oostwoude” (au), eerst onder de firma Jacques en Rombout Jacobsz. (bb), daarna zoo onder eigen naam als onder de firma Cornelis Bicker, Rombout Jacobsz. en Comp^{ie}. (cc); Comm. 1638; Bewindh. W.-J. Comp. 1622; Regent Dolhuis 1619; Kerkmt. O. K. 1636; Kap^u. der Burgerij 1650; tr. 27 Dec. 1616 Hillegonda van Baersdorp, geb. 1594, st. 1 Dec. 1661 (dd), dr. van Jan Jansz. (zie bij N°. 27, hiervoor) en van Dirckgen Claesdr. van Heemskereck.

(a) Rentebr. 12, fo. 41 V, 168 V, 259; Wk. Reg. Div. Mem. 1, fo. 153; Kerkint. reg. i. d. 4 Juli 1591; Reg. 394 van de Coll. oude kerkboeken, laatste blad; „Clas Symonsz. moorien-hoofft heft sijn intret gedaen den III Octobris (1586, als Commiss. van Huischijckse Zaken). Zie ook Resol. Holland 3 Febr. 1599; (b) te Reg. van Resol. van Burg. en Oudburg., fo. 202; (c) Hijndule zijn Secretarisplaats om tegen de Pensionarispost van Mr. Gerrit Hoofft (zie bij N. 227, noot a), (d) Wapenherant III, p. 186; (e) Le comte I. de la Boutetière et Mr. A. J. Fuschelé, Des Villages en France et aux Pays-Bas, p. 32 en verv.; (f) Zoon van Jan Jansz. v. B., Burgem. van Leiden 1573; (g) 7e Reg. der lijfrentebr., fo. 6 V; (h) M. S. Backer; (i) Algemeen Nederl. Familiedid. I, N. 142, p. 8; Zie ontrent het geslacht de Groot: A. A. Vorstman van Oyen, Hingode Groot en zijn geslacht; (j) Schaepe noemt nog als zoon van Hendrick Willmsz. v. Heemskereck en Maria Pauw: „Adriaen Pan Med. D. tot Zwoll”. Deze komt in de andere mij bekende genealogieën v. Heemskereck niet voor; (k) Stadsrek. 1559, fo. 58 V^o; (l) Rooyboek, fo. 91 (1552); Stadsrek. 1549, fo. 55 V^o; Quohier 1557, fo. 20 V^o; (m) Handboech Scutterien boeck, fo. 64 V^o; (n) Quijtsch. 12, fo. 36; Rente- en Onleigenboek St. Pietersgasthuis 1582, fo. 205; (o) Wk. Reg. Div. Mem. 1, fo. 149 V^o, 151, 202 V^o, 367 V^o; (p) T. C. M. H. van Rijckevorsel, Geschiedenis van het R. C. Maagdenhuis; (q) Quijtsch. 12, fo. 369; Resol. Holland 12 Aug. 1584; (r) Wk. Reg. 13, fo. 36 V^o; Wk. Reg. 12, fo. 82; (s) Rombout Jacobsz. was naar alle waarschijnlijkheid een broeder van Jacob Jacobsz., die naar het aithangteeken van zijn huis den naam Hinlopen aannam, en de stamvader van het geslacht van dien naam werd (zie bij N. 108, noot 2); (t) P. Ouderb. B, fo. 62; (u) Reg. van Huisverf der Wk. 2, fo. 104; (v) Wk. Reg. 20, fo. 22 V^o; (w) Zie o. a. Wk. Reg. 17, fo. 48 V^o; (x) Quijtsch. 26, fo. 105; (y) Zie doopboek O. K. i. d. 18 Oct. 1626; (z) 4e Reg. der lijfrentebr., fo. 17; (aa) Reg. N°. 2164 R. I., l. d. 21 Juni 1617; (bb) Klapper op 't verdween Reg. O. van de Wisselbank, 1620; (cc) Klapper op 't Reg. N°. 5 der Wisselbank, 1644; (dd) 7e Reg. der lijfrentebr., fo. 6 V^o.

28. GERRIT JANSZ. DELFT.

R. 1578—1581; verkozen door de afgevaardigden der Schutterrijen 27 Mei 1578. Nam zijn ontslag wegens zijne benoeming tot Thesaurier-Generaal, weshalve in 1582 Wigbout de Wael in zijne plaats benoemd werd (a).

Regent Dolhuis 1574.

28. Koopman (denkelijk haringkooper) op den Nieuwendijk bij de Haarlemmerpoort „in den gulden Harinckton" (*b*).

Was in 1568 om het geloof uitgeweken, doch in 1578 weder te Amsterdam teruggekeerd.

Ontvanger van Holland 1580; Thesaurier-Generaal van Holland 24 Aug. 1580—1 Mei 1584.

Was in 1585 en 1594 koopman te Delft (*c*).

St. te Delft 1625 of 1626 (*d*).

Tr. Aecht Pietersdr., geb. 1542, dr. van Pieter Simonsz. „in den Haringh" (zie Aant. bij N°. 102) en van Marij Egbertsdr. Guldenknecht.

Kinderen: MARGRIETA GERRITSDR. VERDELFF, geb. 1580, st. te Brielle 1630, tr. 1°. te Amsterdam Sept. 1604 Cornelis Pietersz. Burchvliet, geb. te Brielle 1581, begr. ald. 24 Aug. 1622, predikant, eerst te Nieuwkoop, daarna te Brielle; werd om zijne Remonstrantsche gevoelens afgezet; daarna benoemd tot Bewindh. W.-l. Comp. wegens de stad Brielle 1621, zoon van Pieter Cornelisz. Burchvliet, bakker te Brielle, en van N. Dirksdr. Coex (*e*); tr. 2°. te Brielle Gerrit Gerritsz. van der Mast, st. 1640, Sch. van Brielle 1620, Burgemr. ald. 1627, Schout ald. 1636. Hij hertr. te Delft, na 4 Nov. 1635 te Brielle gedane aant. der ondertr., Margaretha Liefingh, jongedochter, wonende te Delft. Deze hertr. te Brielle 14 Jan. 1642 Aert van Riele, st. 1678, Raad in de Vroedschap van Brielle 1632 (*f*).

AELTGE GERRITSDR. DELFT, tr. Hendrick Barendsz. Bontemantel (zie Aant. bij N°. 171).

PIETER VERDELFF, st. te Amsterdam 21 Nov. 1633 (*g*), werd 1 Juni 1622 door de Staten van Holland aangesteld tot Kapitein over ene Compagnie voetknechten binnen Amsterdam (*h*); woonde aldaar op de Coninxgracht; tr. 1°. te Harderwijk, na 4 Mei 1624 te Amsterdam gedane aant. der ondertr., Tydo van Wijnbergen; tr. 2°. te Harderwijk, na 17 Juni 1627 te Amsterdam gedane aant. der ondertr., Johanna Beugers, jongedochter, van Harderwijk.

ANNETGEN GERRITSDR. VERDELFF, tr. Jan Cornelisz. Verburch, brouwer „in de Klok" te Delft (*i*).

ACHTGEN GERRITSDR. VERDELFF, tr. te Amsterdam 19 Juli 1579 Cornelis Cornelisz. Briel, genaamd Welhouck, geb. te Brielle 1554, st. te Delft 1610, R. van Delft 1595, Sch. ald. 1601.

(*b*) Dr. G. W. Krukamp, Bontemantel, I, p. VII en verv.; II, p. 71. De M. S. Regeeringslijst van Jacob de Haen, Secretaris van Amsterdam, op 't gemeente-archief ald. vermeldt achter den naam van Gerrit Jansz. Delft: „heeft sijn poorterschap verwoont anno 1581"; het M. S. Kenboek: „sijn poorterschap quiet gesconwe geworden) rente mr. generael in) d(en) Haech"; (*c*) Annotatie van de goelen enz. der fugitiieven 1567/8, II, fo. 20 V^o; (*d*) Resol. Holland 13 Aug. 1594; (*e*) Een broeder van Gerrit Jansz. Delft was ongetwijfeld: Pieter Jansz. Delft alias „Pieter Jansz. nae den brandt", die vóór 1508 te Amsterdam to de voornamte gereformeerden behoorde, en in ballingschap overleed; hij was getrouwd met Aneke Floendr. (Confessieboek N. 273 R. I, fo. 28 V^o; Naaml. der fugitiieven, Lede T. 7, N°. 4); (*f*) Algemeen Nederl. Familieblad XI, p. 53—56; (*g*) Algemeen Nederl. Familieblad IV, p. 214, en VII, p. 136; (*h*) M. S. Baeker, fo. 43b; (*i*) Grootm. 2, fo. 299; de nieuwbenoemde Kapitein heet daar: Pieter Gerritsz. Delft. Hijzelf teekende evenwel steeds: Pieter Verdelff; (*j*) Algemeen Nederl. Familieblad I, N°. 116, p. 5.

29. **CLAES CORNELISZ. VAN VLOOSWIJCK.**

R. 1578—1611; verkozen door de afgevaardigden der Schutterijen 27 Mei 1578.

Door de Staten van Holland ondanks de tegenkanting van den Raad van State benoemd tot Gedep. in den Subalternen Raad van Gelderland 7 Juni 1585 (a); Gecomm. Raad 22 Jan. 1587—16 Mei 1587.

Heemraad van den Nieuwer-Amstel 1580.

Korenkooper (b) op 't Water „in de Roo Wagen”.

St. 23 Sept. 1611, zoon van Cornelis Gerritsz. (zie Aant., hieronder).

Tr. Anna Pietersdr., begr. N. K. 20 Nov. 1614, dr. van Pieter Jansz. „in de Roo Wagen” op 't Water, en van Marij Heertgensdr. (c).

Kinderen: JAN CLAESZ. VAN VLOOSWIJCK, N°. 131.

GERRIT CLAESZ. VAN VLOOSWIJCK, begr. N. K. 10 Aug. 1646, Sch. 1505; werd in 1631 aangeslagen voor een vermogen van f 200.000.— (d).

PIETER CLAESZ. VAN VLOOSWIJCK, begr. N. K. 2 Mei 1608.

MR. GIJSBERT CLAESZ. VAN VLOOSWIJCK, geb. 1575 (e), begr. N. K. 26 Febr. 1621, woonde op 't Water „in den Roo Wagen”; „doctor in de rechten st. *arq̄uoz* simpel sijnde Bruydegom geweest met Lijsbet Jan de Biscopdr.” (f).

AANT. Cornelis Gerritsz., geb. omstreeks 1500, st. 1579, burger te Woerden; kocht van Johan Uytenbroeck eene tiende van twee hoeven lands gelegen in Vlooswijk of Westenrijk, onder Linschoten (bij Woerden), en werd er 17 Jan. 1551 door het Capittel van Oudmunster te Utrecht mede beleend; tr. N. N.

Zij wonnen o.a. de drie volgende kinderen:

- a. Gerrit Cornelisz. van Vlooswijk, st. 1585, R. in de Vroedschap van Rotterdam 1572—'85, Sch. ald. 1572, Burg. ald. 1574; Gedeputeerde ter Dagvaart 1574; Bailluw van Schieland 1577—1585; werd bij doode van zijn vader 24 Juli 1579 beleend met de bovengenoemde tiende van twee hoeven lands gelegen in Vlooswijk; tr. N. N.

Hun zoon was:

Barthout Gerritsz. van Vlooswijk, st. 1626, woonde te Rotterdam in 't huis „Hamburch” (g); R. in de Vroedschap van Rotterdam 1588—1608, Sch. ald. 1500, Burg. ald. 1501; Gedep. ter Dagvaart 1591; Gecomm. Raad 1601—1603; werd bij doode van zijn vader in 1586 beleend met de voornoemde tiende van twee hoeven lands in Vlooswijk (h); tr. te Delft 25 Mei 1585 (i) Margaretha de Koninck, dr. van Mr. Cornelis en van Maria van Suylen (j).

Uit dit huwel. sprongen twee kinderen:

- aa. Cornelis Barthoutsz. van Vlooswijk, st. 1647, werd bij doode zijns vaders 17 Maart 1627 met de voornoemde tiende beleend.
- bb. Elisabeth van Vlooswijk, werd bij doode van haren broeder Cornelis 24 Juni 1647 met de genoemde tiende beleend, waarvan

29. het bezit na haar overlijden op den Amsterdamschen tak der familie van Vlooswijk overging.
- b. Claes Cornelisz. van Vlooswijk, N°. 29.
- c. Catharina Cornelisdr. van Vlooswijk, tr. Pieter Jansz. du Bien, Sch. van Rotterdam 1560, R. in de Vroedschap ald. 1572—'91, Burgemr. ald. 1588, Gedeputeerde ter Dagvaart 1575.
- Uit dit huwel. sproten o.a. de volgende twee kinderen:
- aa. Anna Pietersdr. du Bien geb. te Rotterdam, tr. 1°. Jan Pietersz. Pauw (zie bij N°. 31, Bijl. 1); tr. 2°. te Amsterdam 23 Maart 1604 Marten van Bergen, geb. te Antwerpen 1580, ook van Pieter en van Anna de Fontenis (*k*).
- bb. Machteld Pietersdr. du Bien, leefde nog in Juni 1602 (*l*), tr. Cornelis Jansz. Queeckel (*m*), begr. O. K. 14 Dec. 1597, schatrijk koopman in de Warmoesstraat „in de Walvi-ch”; werd 10 Dec. 1593, van buitenaf komende, poorter van Amsterdam (*n*).
- Zij wonden, behalve een zoon, drie dochters, die volgen:
- aaa. Maria Queeckel, tr. Abel Matthijsz. Burgh (zie Aant. bij N°. 106).
- bbb. Ida Queeckel, tr. Willem Jansz. Hooft (zie Aant. bij N°. 49).
- ccc. Catharina Queeckel, tr. Cornelis van Campen (zie bij N°. 30).

(*n*) „Aengaende de nominatie geslachten van Klaes Cornelisz. Vlooswijk, omme in den Sulalterne Raedt van Gelderlandt gebruycht te werden, het welke die van den Rade van State niet goet en vinden: hebben de Staten van Hollandt geordonneert die van den Rade van State aen te schrijven, dat de Staten voornemt bij hare voorgaende nominatie persisteren, tot dat zij de reuelen ter contrarie sulken hebben verstant” (Resol. Holland, 7 Juni 1583; (*h*) ter Gouw, VII, p. 150; (*i*) Marij Heertgensdr. of Heeren woonde reeds in 1557 als weduwe op 't Water „in de Roo Wagen” (Quohier 1557, fo. 15 V l. Zij werd begraven in de N. K. 31 Jan. 1588. Deze, de selvoornmoeder van van Vlooswijk, zal wel bedoeld zijn waar in 't Register der Thes. Ext.oud. 1584, fo. 19 V onder de namen degenen die geld aan de stad geleend hebben o.a. voorkomt: „Klaes Cornelisz. roo wagen met zijn moeder / 400. ”; de naam van Anna's man: Pieter Jansz. in de Roo Wagen komt voor in 't Rooyboel, fo. 38 V (Maj 1541). Het is mogelijk dat Pieter Jansz. „in de Roo Wagen” eigenlijk Corver heette: toen n.l. Cornelis van Vlooswijk, N. 168, als familiewapen zipe vier kwartieren ging voeren, nam hij daarin als 3e kwartier „slut van zijns vaders moeder het wapen van Corver op; (*k*) Quohier 1631, fo. 24; (*l*) 5e Reg. der hofrentsch.; (*m*) M. S. Backer, fo. 43; Lijsbeth Jansdr. de Bisschop, die eene dochter was van Jan Philipsz. de Bisschop, N. 48, huwde later Joan Huydecooper, N. 126. — Een natuurlijke zoon van Mr. Gijsbert Chesz was wellicht: Jan Gijsbertsz. van Vlooswijk, geb. te Utrecht 1610, begr. te Amsterdam O. K. 1 Nov. 1667; in 1638 schijnt op 't Water, bij zijn overl. wonende op de Heeregracht; hij ondert. ter pij 24 Apr 1638 (waarbij hij geest. werd door zijn neef Cornelis van Vlooswijk) met Aeltje Pietersdr., geb. 1616, begr. O. K. 4 Juli 1667; (*g*) Wk. Reg. Div. Mem. 3, fo. 72; (*h*) Uit de volgende Resolutie der Staten van Holland van 1 Febr. 1603, zou men opmaken, dat Barthout Gerritsz. van Vlooswijk Heer van Vlooswijk was: „Op het versoek van Barthout van Vlooswijk, mede Gecommiteerde Raedt, om te hebben voorschrijvens aen de Heeren Staten van Utrecht, ten eynde sij willen af doen ende doen cesseren alle nieuwigheden voorgenoemen tot nadeel van de oude immemorale vrijdommen, gerechtigheden ende possessie van sijne Heerlijckheydt van Vlooswijk, gedyuende den tijt dat hij als Gedeputeerde van de Heeren Staten Generael, in Zeelandt tot directie van de saecke van Oostende gebruycht is geweest; Zijn hem de selve Brieven van voorschrijvens gearoedert, mielts dat de selve niet en praedjudicieren de gerechticheydt van het Landt van Hollandt, tot de voorsz. Heerlijckheydt van Vlooswijk als Vassallage of anders competende” (Resol. Holland, 1603, p. 22, oude druk). — Noeh in de leenregisters van de Proostbij van Onthunster te Utrecht op 't Rijksarchief aldaar, noch in die van de Graaflijkheid van Holland op 't Algemeen Rijksarchief te 's-Hage is enige acte te vinden, waaruit blijken zou dat de heerlijkheid Vlooswijk vóór 1649 in 't bezit geweest is van de familie van dien naam. Van dat jaar dagteekent de in de

eerstgenoemde registers opgeteekende overdracht van de heerlijkheid Vlooswijk door Ferdinand Philipp van Merode op Cornelis van Vlooswijk (N°. 168). Wel blijkt het, mede uit de eerstgenoemde serie registers, dat Cornelis Gerritsz. te Woerden in 1551 door koop eigenaar werd van „een thiende van twee hoeven Landts gelegen in Westenrijk (of Vlooswijk) taeten slaegelieven Gerechte Thiens ende thienden metter smale thiende” welke vervolgens eerst op zijn oudsten zoon en diens afstammelingen, later door erfenis op de te Amsterdam woonende inkomelingen van zijn jongeren zoon overging — doch aan dit bezit kan Hardhout voornoemd niet het recht ontleend hebben zich te heitelen: possesseur van de Heerlijkheid Vlooswijk. (Repertorium van de Leenen der Proostdijde van Oudmunster Litt. O. 175, fo. 105; Registers van de Leenen van de Proostdijde van Oudmunster Litt. O. 164, Reg. 1, fo. 297 V^o; Reg. 2, fo. 124, 170; Reg. 3, fo. 282; Reg. 4, fo. 120 V^o, 88, 92, 93, 94, 184 V^o. — Rijksarchief te Utrecht); (9) Algemeen Nederl. Familiedad I, N°. 141, p. 51; (10) Matthijs Balen, Besch. van Dordrecht, p. 1102; (11) Wk. Reg. Div. Mem. 3, fo. 43 V^o; (12) Schepenk. 8, fo. 131; (13) Wk. Reg. Div. Mem. 3, fo. 72; (14) Pouterb. B, fo. 136 V^o.

30. JACOB VAN CAMPEN, HUYGENZ.

R. 1578—1593; verkozen door de afgevaardigden der Schutterijen 27 Mei 1578.

Koopman, in 1578 in de Oudebrugsteeg „in de Bruynvis”, bij zijn overlijden in de Warmoesstraat „in de gulden Parsse” (*a*). Zijne weduwe bewoonde bij haar overlijden het huis „de gulden Swaen” op den Nieuwendijk, naast „de witte Swaen”. — Hij en zijne huisvrouw lieten een gezamenlijk vermogen na van *f* 225.000.— (*b*).

St. 31 Aug. 1593 (*c*), zoon van Huych Zegersz. (zie Aant., hieronder) en van Griet Cornelisdr. van Campen.

Tr. Geert Pietersdr. Visscher, begr. O. K. 28 Dec. 1616, dr. van Pieter Jacobsz. (zie Bijl. 1, hieronder) en van Anna Roemersdr.

Kinderen (gehewde): CORNELIS VAN CAMPEN, geb. 1564, st. 26 Febr. 1636 (*d*), handelaar in Moscovische rogge en andere granen, o. a. onder de firma Pieter Bas en Cornelis van Campen (*e*); bewoonde bij zijn overlijden het huis „Sonnenburg” voor in de Warmoesstraat; ondertr. ter pui 17 Oct. 1602 Catharina Queeckel, geb. 1578, st. kinderl. en begr. O. K. 26 Febr. 1637, nalatende een vermogen van *f* 266.000.— (*f*), dr. van Cornelis Jansz. (zie Aant. bij N°. 29) en van Machteld Pietersdr. du Bien.

Dit huwel. bleef kinderloos, maar Cornelis van Campen liet een natuurlijken, in 1632 gelegitimeerden zoon (*g*) na:

Jacob van Campen, geb. 1598, begr. O. K. 24 April 1668, woonde in de Warmoesstraat „in de swarte Craan” (*h*) en bij zijn overlijden op den Singel; tr. (ten Stadhuize) 19 Febr. 1623 Geertruyd Cornelisdr. van Delft, geb. 1603, begr. O. K. 26 Febr. 1676, dr. van Cornelis Jansz. en van Neeltge Gerritsdr. (*i*). — Wonen kinderen.

PIETER VAN CAMPEN, Heer van Randenbroek, gedt. O. K. 5 Mei 1568, tr. te Haarlem, na 4 Nov. 1594 te Amsterdam gedane aant. der ondertr., Gerritge Claes Jansdr. Berents (*j*), Vrouwe van Randenbroek, geb. te Haarlem, werd in 1605 met hare heerlijkheid beleend, dochter van Claes Jansz. Berents, Heer van Randenbroek; kleindochter van Jan Berents, Heer v. R.; achterkleindochter van Claes Evertsz. en van Dieuwert de Grebber genaamd Berents (*k*).

Uit dit huwel. sproten vijf kinderen (*l*), waarvan het oudste volgt:

Jacob van Campen, Heer van Randenbroek, geb. 1595, st. op het Huis

30. te Randenbroek (bij Amersfoort) 13 Sept. 1657, beroemd bouwmeester; bouwde o. a. het stadhuis op den Dam te Amsterdam.

AEEGGEN VAN CAMPEN, gedt. O. K. 21 Oct. 1570, begr. O. K. 3 Mei 1619, nalatende een vermogen van f 93.474.-- (*l*), ondertr. ter pui 23 Aug. 1597 Jan Loots, Reyersz., geb. 1575, haringkooper bij de Spaarndammerbrug „in den vergulden Wagen”, zoon van Claes Martsz. en van Griet Simonsdr. (*m*).

AANT. Jacob Gijsbertsz. van Campen, Sch. 1509; tr. Reymerich Claesdr. (*n*).

Hunne drie kinderen waren:

- a. Lijsbeth Jacobsdr. van Campen, begr. O. K. 27 Juli 1560, tr. Hendrick Pietersz. Opmeer, linnenkooper op 't Water „in 't Roode Meer”; maakte met zijne vrouw en drie kinderen deel uit van een gezelschap Nederlanders, dat in 1525 een bedevaart naar Palestina volbracht (*o*), zoon van Pieter Gerritsz. van Opmeer.

Hunne dochter was o. a.:

Clara Hendricksdr. Opmeer, gezegd „Slomp” of „Slompgen”, tr. Claes Jacobsz. Smit (zie bij N°. 38, Bijl. 2).

- b. Mr. Cornelis van Campen, Jacobsz., begr. O. K. 17 Febr. 1561, woonde in de Nes; tr. N. Mf. Jacob Dirksz. Brasemansdr. (*p*), begr. O. K. 20 Juli 1558.

Zij wonen o. a.:

- aa. Gijsbert van Campen, Cornelisz., begr. O. K. 18 Dec. 1599, vertrok in 1550 met zijn zwager Huych Zegersz. metterwoon naar Leiden, doch keerde later naar Amsterdam terug.

- bb. Griet Cornelisdr. van Campen, begr. O. K. 8 Sept. 1573, tr. Huych Zegersz., die in 1550 met zijn zwager uit Amsterdam vertrok en zich te Leiden neezette, doch daarna weder naar Amsterdam terugkeerde, waar hij 9 Dec. 1560 wederom als poorter aangenomen werd en in de Warmoesstraat „in 't Moriaenshoofft” woonde (*q*).

Uit dit huwel. sproten de volgende vier kinderen (*r*):

- aaa. Jacob van Campen, Huygenz., N°. 30.
 bbb. Zeger Huygenz., stelde zich in 1567 borg voor zijn vader (*s*).
 ccc. Aeff Huygendr.
 ddd. Willem van Campen, geb. 1552, st. voór 1613, was in 1573 uitlandig, daarna wijnkooper te Amsterdam (*t*), in 1505 wonende op den O. Z. Achterburgwal; tr. Octgen Claesdr., begr. O. K. 11 Aug. 1613.

Hun zoon was o. a.:

Nicolaes (Claes Willemsz.) van Campen, N°. 132.

- c. Frans van Campen, Jacobsz., werd in 1512, evenals zijn broeder Mr. Cornelis, van stadswege met een der op den vijand buitge-maakte haakbussen beschonken (*u*); tr. Trijn Hillebrantsdr. den Otter, begr. O. K. Aug. 1556, dr. van Hillebrant Jansz. (zie bij N°. 38, Bijl. 1) en van Jonge Griete Boelendr.

Zij lieten drie kinderen na:

- aa. Remburch Fransdr. van Campen, begr. N. K. 5 April 1595, tr. Gerrit Heuszenz., „corencooper” (v) op 't Water „in den Otter”, welk huis hem door zijne vrouw in huwelijk was aangebracht.
Uit dezen echt werd een zoon geboren:
Hillebrant Gerritsz. den Otter, tr. Giertge Ysbrantsdr. Hem (w), dr. van Ysbrant Pietersz. (zie bij N°. 3, Bijl. 1) en van Lijsbeth Bartens.
- bb. Claes Fransz. Boelens, tr. Lijsbeth Jacobsdr. van Montfoort.
Wonnen eene dochter:
Griete Claesdr. Boelens, begr. O. K. 8 Mei 1573, tr. bij huwel. voorw. d.d. 6 Febr. 1563 Pieter Jansz. Muyden, begr. O. K. 2 Jan. 1573, scheepstimmerman op den Zeedijk „in den Verlanger” (x), zoon van Jan Pietersz. van Muyden, scheepstimmerman op de Lastage, en van Geert Simonsdr. — Uit dit huwel. waren drie kinderen (y).
- cc. Lijsbeth Fransdr. van Campen, tr. Bartholomeus Benningh, Jacobsz. (zie Aant. bij N°. 14).

Bijl. 1. Jacob Pietersz. Visscher, begr. O. K. 2 Nov. 1559, woonde in de Oudebrugsteeg; tr. N. N.

Zij lieten vijf kinderen na (z), w.o.:

- a. Katrijn Jacobsdr. Visscher, tr. Pieter Stevensz. (zie Aant. bij N°. 102).
- b. Marij Jacobsdr. Visscher, tr. Sijbrand Cornelisz. Grauwert (zie bij N°. 13, Bijl. 1).
- c. Pieter Jacobsz. Visscher, begr. O. K. 7 Juli 1558 (aa), tenzelfden dage als zijne huisvrouw; lakenkooper in de Oudebrugsteeg over 't accijnshuis; tr. Anna Roemersdr., geb. 1514, begr. O. K. 7 Juli 1558, dr. van Roemer Pietersz. (zie bij N°. 10, Bijl. 1) en van Geertruyt Adriaensdr. van Haerlem.
Hunne twee kinderen waren:
- aa. Geert Pietersdr. Visscher, tr. Jacob van Campen, Huygenz., N°. 30.
- bb. Roemer Pietersz. Visscher, geb. 1547, begr. O. K. 19 Febr. 1620, graankooper op de Engelsche Kaey (Geldersche kade) „in den Korendrager”; vermaard letterkundige; tr. te Delft na 16 Febr. 1583 te Amsterdam gedane aant. der ondertr., Aefgen Jansdr. van Campen, begr. O. K. 26 Febr. 1619 (bb).
Uit dit huwel. sproten o. a. de betoemde gezusters Anna en Maria Fesselschade Roemer Visschersdochters.
- d. Jan Jacobsz. Visscher, houtkooper, in 1560 op den N. Z. Ooster Voorburgwal, bij zijn overlijden in de O. Z. Houttuinen in een huis „daer de gecapten aep vuythangt” (cc); Regent Leprozenhuis 1568—'91; tr. 1°. Wijburch Fransdr. van Delft, dr. van Mr. Frans Claesz., Secr. 1527, en van Neel Simonsdr. (dd); tr. 2°. (voór Juli 1560) Stijn Jansdr. de Wilt, wede. van Barend Gerritsz. van Deventer, houtkooper in de O. Z. Houttuinen „in den vogel heyn” (ee).

Uit het tweede huwel. sproot o. a. eene dochter, die volgt:
Catharina Jansdr. Visscher, tr. Salomon Henrix (zie Aant. bij N°. 100),
weder, van Grietge Jansdr. Beth.

(a) Begraatreg. O. K. i. d. 2 Sept. 1593; Rentelr. 9, fo. 50 V; (b) Wk. Reg. 17, fo. 100; Wk. Reg. Div. Mem. 2, fo. 183, 186; (c) „obit den lesten augusti 1593“; Naamlijst der Vreedschappen vóór in het M. S. Keurloek; (d) M. S. Backer, fo. 514; (e) Naamklapper op het verdwenen Reg. der Wisselh. T. (1625); Generaal-register van 't Burgerweeshuis 1613, 1633, fo. 8 en 8V; (f) Wk. Reg. Div. Mem. 5, fo. 16; (g) M. S. Backer, fo. 514; (h) Wk. Reg. Div. Mem. 6, fo. 152; (i) Zie Extraordinaris Kerk Int. Reg., i. d. 9 Sept. 1606; (j) In het 2e Grootm. fo. 259, 277, 280, wordt zij genoemd: „Gerarda Beresen“ en komt zij, nevens Jot. Johan van Nachtwiel, voor als patrones van een Vreede op het St. Catharina altaar in de Oude Kerk (1615); (k) Geslag. Registers van N. Witsen, fo. 14; (l) Wk. Reg. 18, fo. 114; Wk. Reg. Div. Mem. 3, fo. 47; (m) Thes. Extraord., Reg. 49, fo. 113; Schepenkl. 26, fo. 188 V; (n) M. S. Backer, achterin, kladaanteekeningen; (o) Bijdr. voor de Geschiedenis van 't Bisdom Haarlem XI, p. 24, 176; (p) Sententien van den Hove van Holland, Reg. II. O. F. 597, fo. 221 (Rijksarchief te 's-Hage); (q) Stadsrel. 1550, fo. 23; Rentelr. 7, fo. 45 V; Stadsrel. 1560, fo. 20; (r) Wk. Reg. 9, fo. 350 V; (s) Rentelr. 9, fo. 282 V; (t) Stadsrel. 1583, fo. 124 V; (u) Grootm. 1, fo. 260 V; (v) Schaep; (w) Wk. Reg. 12, fo. 213 V; (x) Wk. Reg. 10, fo. 200 V; (y) Deze drie kinderen waren: Hillebrand den Otter, Claes Boelens en Jan Pietersz. Myden; M. S. Backer, fo. 31; (z) Oud-Holland I, p. 248; (aa) Wk. Reg. 7, fo. 93 V; (bb) Oud-Holland I, p. 245; III, p. 165; (cc) Quitsch. 16, fo. 374 V; (dd) Wk. Reg. 7, fo. 99 V; Wk. Reg. 4, fo. 208; (ee) Wk. Reg. 7, fo. 68 V; Reg. 8, fo. 109.

31. JAN LAURENSZ. SPIEGEL.

R. 1578—1590; verkozen door de afgevaardigden der Schutterijen 27 Mei 1578.
Comm. 1587; Sch. 1589.

Zeepzieder op 't Water over de Papenbrug „in den Spiegel“.

Had zich in 1572 en 1573 om de troebelen uit Amsterdam verwijderd, doch keerde in laatstgenoemd jaar weder in de stad terug en moest toen 37 ƒ en 10 schellingen (Vlaamsch) boete betalen (a).

(Geb. 1541, st. 13 Juli 1590 (b), zoon van Laurens Pietersz. „in den Spiegel“ (zie Aant., hieronder) en van Anna Jansdr. Gaeff.

Tr. Griete Claesdr. Boelens, geb. 1550, st. 13 Nov. 1618 (c), bij haar overlijden wonende achter de Olieslagers (d. i. op 't Rokin bij 't Schapenplein) „in 't gulden Vlies“, dr. van Claes (zie Aant. bij N°. 72) en van Meynouwwe Gerritsdr. Coeckbecker.

Kinderen (gehewde): LAURENS JANSZ. SPIEGEL, N°. 91.

ANNA SPIEGEL, tr. Anthony Oetgens van Waveren, N°. 107.

ANNE Laurens Pietersz. (d), geb. te Nierop of Niedorp (e) omstreeks 1500, st. te Amsterdam tusschen 31 Dec. 1573 en Sept. 1574 (f), zeepzieder en olieslager op 't Water over de Papenbrug „in den Spiegel“; tr. Anna Jansdr. Gaeff, begr. N. Z. 18 Jan. 1570, dr. van Jan Claesz. Gaeff „in den Spiegel“ (zie bij N°. 82, Bijl. 1) en van Lijsbeth Jansdr.

Zij wonen zes kinderen:

a. Jan Laurensz. Spiegel, N°. 31.

b. Marij Laurensdr. Spiegel, geb. 1538, st. ongh. 23 Juni 1615 (g), was medstichteres van 't R. K. Maagdenhuis te Amsterdam (h).

31. c. Lijsbeth Laurensdr. Spiegel, tr. Harman Rodenburgh, den Jonge (zie bij N°. 12).
- d. Hendrick Laurensz. Spiegel, geb. 11 Mrt. 1549, st. 5 Jan. 1612 (*h*), koopman „op die rouwaensse caij in het rat“; werd in 1589 tot Gedep. ter Admiraliteit in 't Noorderkwartier benoemd, doch weigerde daarin zitting te nemen; bekend letterkundige; was eigenaar van de hofstede Meerhuysen aan den Amstel, tr. 1°. Oct. 1578 Brechtgen ten Berch, begr. N. K. 1 Sept. 1599, dr. van Marten en van Metgen Hansdr. Kind; tr. 2°. te Alkmaar, na 27 Juli 1602 te Amsterdam gedane aant. der ondertr., Dieuwer Jansdr. van Mareken, geb. 1573, st. 27 Oct. 1647 (*j*), dr. van Jan Claesz. en van Liefgen Gerritsdr. (*k*).

Uit het eerste huwel. sproten vier kinderen; uit het tweede eene dochter.

- e. Pieter Laurensz. Spiegel, geb. 1553, st. voor 1631, lakenkoopster (*l*) op den Nieuwendijk „in de twee Spiegels“; tr. 30 Dec. 1582 Griete Pietersdr., geb. 1564, dr. van Pieter Huybertsz. (zie Aant. bij N°. 57) en van Machteld Pietersdr. Bieker.
- f. Geertruyd Laurensdr. Spiegel, tr. Pieter Jansz. Pauw (zie Bijl. 1, hieronder).

Bijl. 1. Jan Martsz. Pauw, (geb. omstreeks 1460), st. kort vóór April 1516 (*m*), houtkoopster te Amsterdam; tr. 1°. Dieuwer Pietersdr.; tr. 2°. Dieuwer Hendricksdr. Leydecker, begr. O. K. 16 Oct. 1558, bij haar overl. wonende „in sinete clare(n) huysen(n)“, wede, met drie kinderen (*n*).

Uit het eerste huwel. sproten zes, uit het tweede vier kinderen, die alle volgen:

- a. Fokel Jansdr. Pauw, tr. Jacob Florisz.
Winnen o. a.:
- Dieuwer Jacobsdr., tr. Simon Hendricksz. (zie bij N°. 38, noot 333).
- b. Volkert Jansz. Pauw, begr. O. K. 4 Juli 1567, woonde op den O. Z. Wester Achterburgwal; was in 1561 schipper (*o*) en bij zijn overlijden makelaar (*p*); tr. Geert Jan Vranckenzoonsdr. de Wael, dr. van Jan Vranckenz. (zie Aant. bij N°. 40) en van Neeltgen van Amerongen. Zij lieten vier kinderen na:
- aa. Dieuwer Pauw, geb. 1542, begr. O. K. 10 Juli 1587, tr. Frans Hendricksz. Houborch, st. kort voor Oct. 1584, blauwverwer (*q*).
- bb. Ael Pauw, geb. 1545, begr. O. K. 14 Juli 1587, tr. (vóór 1569) Claes Pietersz.
- cc. Jan Volckertsz. Pauw, geb. 1547.
- dd. Anna Pauw, geb. 1558, begr. O. K. 9 Oct. 1574.
- e. Anna Jansdr. Pauw, tr. Cornelis Hillebrantsz.
- d. Claes Jansz. Pauw, „seepsieder tot Aen.sterdam“ (*r*); tr. Griet Hillebrandsdr., begr. O. K. 19 Nov. 1593, dr. van Hillebrand Jansz. (zie bij N°. 69, Bijl. 2) en van Aefgen Olfertsdr.

31.

Zij wonen, behalve eene dochter (*s*), de volgende twee zoons:

- aa. Jan Claesz. Pauw, tr. Mei 1580 Trijn Pietersdr. Winholt, dr. van Pieter (zie bij N°. 122, Bijl. 1) en van Ael Syvertsd.
- bb. Egbert Claesz. Pauw, geb. 1565, was bij zijn huwelijk „capiteyn van een schip van oorloge“; kocht April 1608 een huis op den Singel bij de Blauwbrug, „alwaer 't bontē hart uytgehangen heeft“ (*t*); was tevens waard, wijnkooper en bierslijter (*u*); tr. 22 Febr. 1598 Anna Pietersdr., geb. 1577, dr. van Pieter Jansz., kuiper, en van Trijn Hendricksdr. (*v*).
- c. Suwe Jansdr. Pauw, tr. Meynaert Jacobsz.
- f. Pieter Jansz. Pauw, begr. O. K. 16 Oct. 1588, was in 1548 korenkooper te Dantzig, daarna zeepzieder te Amsterdam op 't Water „in den blinden Ezel“ (*w*); Overman van den Voetboogs- of Kloveniersdoelen 1558 (*x*); was in 1568 om het geloof fugitief; tr. 1°. Geertruyd Laurensdr. Spiegel, begr. O. K. 3 Apr. 1567, dr. van Laurens Pietersz. „in den Spiegel“ (zie Aant. bij N°. 31, hiervoor) en van Anna Jansdr. Gaeff; tr. 2°. Dieuwert Jacobsdr., geb. 1533, begr. O. K. 14 Febr. 1592, wede. van Egbert Meynertsz. (zie Aant. bij N°. 78), dr. van Jacob Laurensz. (zie Aant. bij N°. 44) en van Imme Willemsdr. (*y*).

Uit het eerste huwel. sproten vier, uit het tweede twee kinderen, die alle volgen:

- aa. Jan Pietersz. Pauw, geb. 1557, begr. N. K. 30 April 1599, was in 1585 zeepzieder op 't Water „in de Druyff“ naast „den blinden Ezel“, tot zijns vaders dood, waarna hij diens zeepziederij „den blinden Ezel“ overnam (*z*); tr. 1°. 22 Jan. 1584 Annetge Hendricksdr. Rooelaes, geb. 1555, begr. O. K. 8 Nov. 1589 (*aa*), dr. van Hendrick Reynertsz. alias Hendrick Rooelaes (zie bij N°. 22, Bijl. 2) en van Neele Claesdr.; tr. 2°. te Rotterdam 20 Jan. 1591 (*bb*) Anna Pietersdr. du Bien, geb. te Rotterdam, dr. van Pieter Jansz. (zie Aant. bij N°. 29) en van Catharina Cornelisdr. van Vlooswijk. Zij hertr. Marten van Bergen.

Uit het eerste huwel. was een zoon, uit het tweede sproten drie kinderen, die alle volgen:

- aaa. Hendrick Jansz. Pauw, geb. 1585, st. 1644, woonde op den Nieuwendijk; tr. Oct. 1610 Maritgen Jansdr., geb. 1583.
- bbb. Geertruyt Jansdr. Pauw, geb. 1592, begr. O. K. 25 Juli 1620 (*cc*), tr. 1°. 18 Mei 1610 Arent van der Wolff, geb. te Schiedam 1584, en aldaar wonende, zoon van Gerrit en van Lijsbeth Jansdr.; tr. 2°. 1617 Dr. Martinus van Toll, licentiaat in de rechten, wonende op den Nieuwendijk naast „de vergulden Schaeff“, zoon van Pieter Jansz. en van Anna van Leeuwen (*dd*). Hij hertr. Jan. 1628 Aeltge Jansdr., geb. 1584, wede. van Wijbrand Pauw (zie hieronder), dr. van Jan Egbertsz.
- ccc. Jacob Pauw, geb. 1595, vestigde zich te Rotterdam in de Wijnstraat; tr. te Rotterdam 27 Mei 1629 Anthonetta Cruysers (of

31. Cruysarts), geb. te Schiedam. — Wonen drie kinderen (*cc*).
- ddd. Diewertge Jansdr. Pauw, ged^t. N. K. 1 April 1602, tr. Claes Cornelisz. Kievit (*ff*), te Rotterdam.
- bb. Diewer Pietersdr. Pauw, geb. 1559, begr. O. K. 11 Juli 1596, ondertr. ter pui 5 Aug. 1595 Jan Coenen, geb. 1556, wonende op 't Water naast „het Cromhout”, wed. van Ludewijn Elbertsdr. Jongst (dr. van Elbert Cornelisz. Jongst, grootschipper), zoon van Coen Pietersz., Sch. 1561, R. 1562, Fabriekm., en van Aefge Remmen (*gg*). Hij hertr. Aefge Pietersdr. (*hh*).
- cc. Adriaen Pauw, geb. 1562, lakenkooper op den Nieuwendijk „in de nieuwe Wage”; ondertr. ter pui 3 Nov. 1590 Neelke Corssen, geb. 1568, begr. N. K. 4 Oct. 1595 (*ii*), dr. van Cors Martensz. en van Aeff Cornelisdr.
- Hunne twee kinderen waren:
- aaa. Mr. Pieter Pauw, geb. 1594, st. te 's-Grave en begr. te Amsterdam N. K. 27 Oct. 1663 (*jj*), nalatende een vermogen van *f* 55.000.—, tr. Walburch van der Wel, die in 1664 als zijne wed. voorkomt (*kk*).
- Uit dit huwel. sproten twee zoons (*ll*), beide vóór hunne ouders overleden:
- A. Mr. Jacob Pauw, advocaat, krijgt in 1650 brieven van meederjarigverklaring.
- B. Adriaen Pauw, was in 1653 failliet; tr. Jacoba de Casembroot, Pietersdr.
- bbb. Maritge Pauw, geb. 1595, st. 1647, was „innocent”.
- dd. Dr. Pieter Pauw, geb. 1564, st. 1 Aug. 1617, Professor Medicinæ te Leiden 1589; tr. te Leiden 9 Mei 1593 (*mm*) Maria van Hout, dr. van Jan van Hout, Secr. van Leiden en notaris aldaar.
- Hun zoon was o. a.:
- Dr. Johan Pauw, geb. te Leiden, medicus; tr. ald. 12 Oct. 1626 Josina van Leeuwen, dr. van Frans en van Maritge Cornelisdr. van Hodenpijl (*nn*).
- cc. Egbert Pietersz. Pauw, geb. 1572, Commies ter Recherche in 't Vlie (*oo*); tr. 10 Sept. 1600 Heylthgen Evertsdr. Swart, geb. 1577, begr. O. K. 30 Juni 1633 als wed., toen wonende in de Halsteeg, dr. van Evert Pietersz. (zie bij N°. 4) en van Gerritgen Hendricksdr. van Mareken.
- Wonen twee kinderen.
- ff. Wijnbrand Pauw, geb. 1570, begr. N. K. 31 Dec. 1624; kocht o Juni 1608 de zeepziederij „de vergulden Hant” op 't Water (*pp*); was daarna zeepzieder op 't Water „in den blinden Ezel”, welke zeepziederij hij 27 April 1617 van Gerrit Vermeulen kocht; tr. 20 Febr. 1605 Aeltge Jansdr., geb. 1584 (zuster van Dr. Egbertus Johannis Bodacus „in 't Aepgen”, Inspector van 't Collegium Medicum 1639, geb. 1575, getr. in Juli 1599 met Aef Direksdr., dr. van Dirck Fredericksz., zie Aant. bij N°. 90, en van Foockel Hendricksdr. Pock), dr. van Jan Egbertsz. Zij hertr. Dr. Martinus van Toll (zie hiervoor), wed. van Geertruyt Jansdr. Pauw.

31. g. Heyl Jansdr. Pauw, geb. 1504, was gehuwd.
 h. Aecht Jansdr. Pauw, geb. 1507.
 i. Aeff Jansdr. Pauw, tr. Pieter Meynertsz. „in de Kelck” (zie Aant bij N°. 78).
 j. Lijsbeth Jansdr. Pauw, tr. Pieter Meesz. „in den gouden Read” (zie Aant. bij N°. 79).

(a) Stadsrek. 1573, fo. 54; (b) obiit 13 juli 1590^u; Naam. der Vroedschappen voorin het M. S. Keurboek; (c) „Den 13 Nov: 1618 is mijn schoonoeder Margerite Claes Boelense out omtrent 68 jaren des morgens ten tien men deser wech overleden” (Aant. van Anthony Oetgens van Waxeren, in 't bezit van Mr. B. van der Feen de Lille, te Almaric); (d) Volgens alle oude genealogiën huwde deze Laurens Pietersz. P. met Anna Jansdr. Gaelf, 2^e, met Trijn Willemsdr. van Alckmaer. Dit is evenwel niet juist. De echtgenoot van Trijn Willemsdr., die men bij N°. 54, Bijl. 1 zal aantreffen, was een dertig jaar vroeger overleden synoniemus van Laurens Pietersz., den man van Anna Jansdr.; (e) Schaepe, M. M., p. 163; (f) Wk. Reg. 9, fo. 173; (g) M. S. Backer, fo. 14; (h) T. C. M. H. v. Rijckevorsel, Geschiedenis van 't R. K. Magdelenhuis te Amsterdam; (i) Schaepe, M. M.; (j) Reg. der lijfrentebtr.; (k) M. S. Backer, fo. 516; (l) Generaal-regi-ter van 't Burgerweeshuis 1562-1611, fo. 107 V^o; (m) Wk. Reg. 3, fo. 101; Wl. I. 197, i. v. Pauw; (n) Haar testament i. d. 27 Mei 1556 berust bij de Coll. Perk. brieven, Diversen, N. 425; (o) Wk. Reg. 7, fo. 117 V^o; (p) Wk. Reg. 8, fo. 374; (q) Wk. Reg. 10, fo. 39; (r) Schaepe, M. M., los blad bij p. 180; Grootm. 2, fo. 130; (s) Aef, geb. 1559; 4e Reg. der lijfrentebtr., fo. 32; (t) Quitsch. 29, fo. 103 V^o; (u) Schepenk. 14, fo. 280, 295; (v) Wk. Reg. 10, fo. 246; (w) Rentebtr. 14, fo. 100; (x) Dr. G. W. Kernkamp, Bontemantel I, p. 174, 1000; (y) Wk. Reg. 8 fo. 302; Wk. Reg. Div. Mem. 1, fo. 184; (z) Rentebtr. 14, fo. 100; (aa) Wl. Reg. 11, fo. 149 V^o; (bb) Algemeen Nederl. Familiebld I, N°. 128, p. 26; (cc) Wk. Reg. 18, fo. 120; (dd) Balen, Beschrijving van Dordrecht, p. 1264; (ee) Een zoon uit dit huwel. was: Mr. Gerard Pauw, Adv. voor den Hove van Holland 1658, Hoogheemr. van den Strienchen Polder 1666, Administraten van de Weesland te Dordrecht 1666, u. c. te Dordrecht 3 Februari 1660 Margaretha van Haerlem, Blasiusdr. ex Geertnijl van den Honert; tr. 2. Elisabeth Sophia Braconier; tr. 3. te Rotterdam 22 Mrt. 1684 Johanna van Beverwijk, Nicolaasdr. ex Susanna Schot; (ff) Een zoon uit dit huwel. was o. a. de beruchte Mr. Johan Kievit, Raad in de Vroedschap te Rotterdam 1659-'66 en 1672-'85; Sch. ald. 1664; Burgem. ald. 1665; Gemeem. Raad 1666-'67; Bew. O. I. Comp. 1664 en 1672, die in 1666 wegens zijn aandeel in het verraad van den Ritmeester Baat en het schrijven en verspreiden van een lasterlijk pamflet, waarin het gelrag van Kievit's zwager, den Admiraal Tromp, gedurende den zeeslag bij Duinkerken opgemeld en de Ruyter van lafhartigheid beschuldigd werd, bij verstek ter dood werd veroordeeld. Zie voor zijn verderen levensloop v. d. An, i. v.; (gg) Wk. Reg. 9, fo. 99; Wk. Reg. 13, fo. 16 V; (hh) Plano 17e eeuwse M. S. genealogie van der Schelliagh, 2e blad; gemeente-archief te Amsterdam; (ii) Wk. Reg. 12, fo. 99; (jj) Coll. Sinec., Reg. 1, fo. 66; (kk) Wk. Reg. 30, fo. 265 V^o; (ll) Wk. Reg. 14, fo. 35 V^o; Wk. Reg. 26, fo. 244; (mm) Algemeen Nederl. Familiebld I, N°. 128, p. 26; (nn) Algemeen Nederl. Familiebld I, N°. 128, p. 31; (oo) Rek. van den Ontv. Hoeflijser, 1619, fo. 294 V^o; (pp) Quitsch. 29, fo. 218; Schepenk. 20, fo. 100.

32. JAN JACOB SZ. BAL alias HUYDECOPER.

R. 1578-1624; verkozen door de afgevaardigden der Schutterijen 27 Mei 1578. Sch. 1578.

Regent St. Pietersgasthuis 1579; Colonel der Burgerij 1580; Heemraad van den Nieuwer-Amstel 1580; Regent Burgerweeshuis 1597.

Was in 1618 Bewindhebber van de Magellaensche Compagnie, die op Zuid-Amerika handel dreef (a).

Leerlooier en handelaar in huiden (b); woonde eerst (1595) in de Nes „in den Soutberch”, daarna (1606 en tot zijn overlijden) in de Sint Anthonisbreestraat „in 't Huys van Nassauwen”.

Hij kocht in 1608 de „huysinge mette hoffstede genaemt de gouden Hoef,

32. gelegen op de Vecht in 't Sticht van Utrecht" onder Maarseveen, in de nabijheid waarvan zich eene steenbakkerij bevond, die mede zijn eigendom was. — Bij zijn overlijden liet hij een vermogen na van *f* 170.000.— (*i*).

Geb. 1541, st. 26 April 1624, zoon van Jacob Andriesz. Bal (zie Aant. hieronder) en van Machteld Geurtsdr. van Beuningen.

Tr. 1°. 1564 Lijsbeth Hendricksdr. Wou, begr. O. K. 6 Jan. 1595, dr. van Hendrick Willemsz. (zie Bijl. 1, hieronder) en van Anthonia Jansdr.; tr. 2°. 2 Mei 1596 Lijsbeth Gerritsdr. van Gemen (*d*), geb. te Deventer 1566, st. te Amsterdam 27 Sept. 1652, toen wonende op den Singel.

Kinderen (uit het eerste huwelijk zeven, uit het tweede één): AELTGEN JANSDR. HUYDECOPER, tr. Hendrick Servaes (zie Bijl. 2, hieronder).

JACOB JANSZ. HUYDECOPER, geb. 1568, maakte met de eerste Nederlandsche vloot, die, onder opperbevel van Cornelis de Houtman, 2 April 1595 naar Oost-Indië onder zeil ging, de reis mede; in 't najaar van 1597 in 't vaderland teruggekeerd zijnde, zeilde hij, na 12 Mei 1598 door Prins Maurits benoemd te zijn tot Kapitein van 't schip „de Hope", deel uitmakende van eene vloot van vier schepen, welke onder bevel van den Admiraal Olivier van Noort eene reis om de wereld zou maken, 13 Sept. 1598 weder te Goedereede uit. Hij overleed gedurende de reis aan boord van zijn schip op de hoogte van 't eiland Sint Sebastiaan op de kust van Zuid-Amerika 5 Oct. 1599 (*e*).

MACHTELD JANSDR. HUYDECOPER, tr. Gerrit Willemsz. Kieft (zie bij N°. 58, Bijl. 1).

TEUNTGEN (ANTHONIA) JANSDR. HUYDECOPER, geb. te Emden 15 Juli 1573, st. kinderl. 26 Juli 1638, tr. te Amsterdam 24 Juni 1596 Job Claesz. Gijblant, geb. te Francker 22 Dec. 1572, begr. te Haarlem Groote Kerk 30 Aug. 1636, Raad van Haarlem 1603, Sch. ald. 1604, Bewindh. van de Magellaensche Compagnie in 1624 (*f*), wonende te Haarlem en eigenaar van de hofstede Dalenberch onder Overveen, zoon van Claes Jobsz. en van Marijtte Heerendr.

HENDRICK WOU, JANSZ., geb. 1578, st. 1601 (*g*).

LIJSBETH JANSDR. HUYDECOPER, tr. Pieter Jacobsz. van Rijn (zie bij N°. 82).

GEERTRUYD JANSDR. HUYDECOPER, tr. Jacob Lucasz. Rotgans (zie bij N°. 55, Bijl. 1).

JOAN HUYDECOPER, N°. 126.

AANT. Jan van Wieringen (*h*), geb. omstreeks 1450 (wellicht op 't eiland Wieringen), schijnt zich eerst te Rijswijk en daarna te Amsterdam neergezet te hebben, in welke laatstgenoemde stad zijne twee gehuwde kinderen later gevestigd waren; tr. 1476 Alida Bal, geb. te Rijswijk.

Uit dit huwel. sproten o. a.:

a. Andries Jansz. Bal, volgt.

b. Jacob Jansz. van Wieringen, tr. Weyn Oom Jansdr., die 23 Dec. 1550 als weduwe testeerde en in 1557 voorkomt als wonende op den Nieuwendijk (*i*).

Wonen o. a. de volgende twee kinderen:

aa. Stijn Jacobsdr. van Wieringen, tr. 1548 Jan Michielsz. (*j*), geb.

1527, st. kort vóór Mrt. 1567 (*l*), vlaskooper op den Nieuwendijk bij de Direk van Hasseltsteeg, zoon van Michiel Jansz., van Nieuwe Nierop, zeepzieder in de Warmoesstraat „in den Engel”, en van Imme Hendricksdr. (*l*).

Hunne drie kinderen waren:

- aaa. Trijn Jansdr., tr. Evert Jacobsz. (zie bij N°. 17, noot *dd*).
- bbb. Aecht Jansdr., geb. 1552, tr. Jan Pietersz., koperslager.
- ccc. Machtelt Jansdr., geb. 1557, tr. 1578 Pieter Phaemsz., zoon van Thacms Claesz.
- bb. Aef Jacobsdr. van Wieringen, tr. (omstreeks 1557) Dirck Gijsbertsz. Prins, st. kort vóór Aug. 1574 (*m*). Deze beide echtelieden woonden in 1565 te Lissabon (*n*).

Andries Jansz. Bal (bovengenoemd), gezegd van Wieringen of van Rijswijk, geb. te Rijswijk 1482, st. te Amsterdam vóór 17 Mei 1526 (op welken datum zijne wede. met haren zwager Jacob Jansz. van Wieringen eene scheiding aanging van een huis, voor Schepenen van Amsterdam); tr. 1°. Cornelia van Haeften, st. kinderloos; tr. 2°. Aeght Luytsdr. Huydecoper, leefde nog als wede. in 1526, dr. van Luyt Willemsz. Huydecoper (*o*).

Hun zoon was o. a.:

Jacob Andriesz. Bal, geb. 1510, tr. 1540 Machteld Geurtsdr. van Beuningen, dr. van Geurt Jansz. van Beuningen (zie Aant. bij N°. 109).

Zij lieten o. a. de beide volgende zoons na:

- a. Jan Jacobsz. Bal alias Huydecoper (*p*), N°. 32.
- b. Geurt of Govert Jacobsz. Bal alias Huydecoper, begr. O. K. 15 Nov. 1568, huidenkooper te Amsterdam „op Roek Inne in Roomen”; pachte sedert Mei 1562 jaarlijks van de stad de huidenexcijs (*q*); tr. Aecht Claesdr. Coster, die na haars mans dood het huidenkoopersbedrijf voortzette (*r*) en nog in Maart 1607 leefde (*s*), dr. van Claes Jacobsz. Coster, hennepkooper, en van Griete Cornelisdr. (*t*).

Zij lieten eene eenige dochter na:

Machteld Govertsdr. Huydecoper, tr. Jan Pietersz. Snoeck (zie Bijl. 3, hieronder).

Bijl. 1. Hendrick of Heyn Wou, komt in 1498 in de Resolutie van 't Gerecht, de 36 Raden en den Rijksdom van Amsterdam, tot handhaving van de vrije vaart door 't Marsdiep en 't Vlie voor onder de notabelen der stad (*u*).

Zijne kinderen waren o. a. de beide volgende:

- a. Ael Hendricksdr. Wou, tr. Willem Pietersz., st. tusschen 1560 en 1563, vlaskooper op den N. Z. Voorburgwal. Hij hertr. Trijn Bartholomeusdr. (*v*).
- Uit het eerste huwel. waren zes kinderen:
- aa. Hendrick Willemsz. Wou, st. vóór 1562, houtkooper in de Kalverstraat „in de blauwe Bijl” (*w*); tr. Anthonia Jansdr. (*x*).

32.

Zij wonnen drie kinderen:

- aaa. Lijsbeth Hendricksdr. Wou, tr. Jan Jacobsz. Bal alias Huydecoper, N°. 32.
 bbb. Emmetge Hendricksdr. Wou, tr. Jan Pietersz.; waaruit een zoon: Hendrick Jansz. Wou.
 ccc. Geert Hendricksdr. Wou, tr. Simon Jansz. „in Bougoigne" (zie Aant. bij N°. 25), wed^v. van Aertgen Jaspersdr. Appelman.
 bb. Claes Waerdenz., woonde te Delft, tr. Anna Pieter Vranckenzoonsdr.
 cc. Dirck Willemsz. Wou.
 dd. Katrijn Willemsdr., tr. (omstreeks 1542) Jan Pietersz. „in 't zwarte Cruys" op den N. Z. Achterburgwal (j).
 ee. Pietertge Willemsdr., tr. Cornelis Benningh, Jacobsz.
 ff. Anthonis Willemsz. (zie bij N°. 10, noot c), tr. Marij Jacobsdr. Benningh.

b. Gerrit Hendricksz. Wou, begr. O. K. 19 Juli 1563, apotheker in de Warmoesstraat op den Zuiderhoek van de Vischsteeg; komt reeds in 1511 voor (z); tr. N. N.

Hunne beide kinderen waren:

aa. Aecht Gerritsdr. Wou, tr. Cornelis Luytsz. Huydecoper (zie hieronder noot a).

bb. Machteld Gerritsdr. Wou, tr. Andries N. N. (aa).

Hun zoon volgt:

Hendrick Andriesz. Wou, Ontvanger of Rentmeester over het Kwartier van Noord-Holland te Hoorn (bb); tr. 1569 Marij Simonsdr., geb. 1549/50, st. als wed^v. en begr. N. K. 24 Jan. 1596, toen wonende op den N. Z. Voorburgwal „in 't gouden Scheepel", tevoren in 1588 in de Kalverstraat „in Gendt" (cc), dr. van Simon Rijckertsz. (zie Aant. bij N°. 124) en van Neel Willemsdr. Pot. — Women kinderen, waarover Jan Jacobsz. Huydecoper, N°. 32, voogd was (dd) en waarvoor het oudste volgt:

Machteld Hendricksdr. Wou, geb. 1569, tr. 1°. Jan Simonsz. Jonckheyn (zie bij N°. 19); tr. 2°. te Alkmaar, na 3 Maart 1601 te Amsterdam gedane aant. der ondertr., Jan Pietersz. Keyser, te Alkmaar.

Bijl. 2. Servaes Goossensz. van Limburgh, begr. N. K. 23 April 1613, Raad van Alkmaar, vestigde zich daarna te Amsterdam, waar hij 26 Juni 1581 poorter werd, en lakenkooper was op den Nieuwendijk op den Noorderhoek van de Gravenstraat „in den Oyevaer"; Regent Gasthuis 1584; Farrameester der lakenen 1595; tr. te Alkmaar Maritgen Adriaensdr. van Vladeracken.

Hun zoon was o. a.:

Hendrick Servaes, geb. 11 Dec. 1559, st. 15 Juni 1642, lakenkooper en „caffawerker" (cc) eerst op den Nieuwendijk op den Noorderhoek van de Gravenstraat „in den Oyevaer" (ff), bij zijn overlijden op den N. Z. Voorburgwal, evencens „in den Oyevaer"; stak ook o. a. met zijn schoonvader Huydecoper kapitaal in scheepstochten naar Indie (gg);

Tarrameester der lakenen 1597, Waardijn 1600; Regent Burgerweeshuis 1604; Heemraad van den Nieuwer-Amstel 1623; liet bij zijn overlijden een vermogen na van *f* 164,800. — (*hh*); tr. 1°. 11 Nov. 1584 Aeltgen Jansdr. Huydecoper, geb. 22 Juli 1565, st. 19 Juni 1599, dr. van Jan Jacobsz. Bal alias Huydecoper, N°. 32, en van Lijsbeth Hendricksdr. Wou; tr. 2°. 27 Febr. 1600 Maritgen Laurensdr. Ringh, geb. 1572, st. 6 Dec. 1626, wede. van Andries Boelens (zie Aant. bij N°. 38), dr. van Laurens Volekertsz. (zie bij N°. 55, Bijl. 1) en van Erm Hillebrantsdr.

Kinderen uit het eerste huwel. waren o. a.:

- a. Maritgen Hendricksdr. Servaes, tr. Roelof de Vrij (zie bij N°. 13).
- b. Jacob Servaes, geb. 1596, begr. N. K. 12 Dec. 1664, lakenkooper op de Oude Turfmarkt „in de Keizerin”, het tweede huis van den hoek van de Doelenstraat af (*ii*); Comm. 1654; Regent Gasthuis 1625; Luit. der Burgerij 1630, Kapitein 1650; Heemraad van den Nieuwer-Amstel 1630; Tarrameester der lakenen 1630, Waardijn 1631; tr. Febr. 1625 Margrieta Mayen, geb. 1610, dr. van Jan Gerritsz. (zie Aant. bij N°. 58) en van Dieuwert Jacobsdr. Weyer. — Wonen kinderen.
- c. Lijsbeth Hendricksdr. Servaes, tr. Jacob Dircksz. Brouwer (zie Aant. bij N°. 139).

Bijl. 3. Pieter Gelisz., st. vóór 1600, woonde in 1557 en 1560 te Amsterdam in de Nieuwebrugsteeg „in den Vorst van Pruyssen” (*jj*); tr. Griete Aertsdr. of Arisdr. Snoeck (*kk*), geb. te Gorinchem.

Hun zoon was:

Jan Pietersz. Snoeck, geb. 1560, st. 26 April 1617 (*ll*), woonde buiten de Sint Antonispoort op de Oude Schans bij de Snoekjesbrug „in den Snoeck”; tr. 1°. 19 Jan. 1586 Machteld Govertsd. Huydecoper, geb. 1568, st. 25 Juli 1597 (*mm*), dr. van Govert Jacobsz. Bal alias Huydecoper (zie Aant. bij N°. 32, hiervoor) en van Aecht Claesdr. Coster; tr. 2°. te Zwolle, na 20 Nov. 1599 te Amsterdam gedane aant. der ondertr., Hendrickgen Everwijn, van Zwolle, wede. van Claes van Elst.

Uit het eerste huwel. sproten zeven kinderen, w.o. vier gehuwde, die volgen:

- a. Lijsbeth Jansdr. Snoeck, gedt. N. K. 12 Mei 1587, st. 7 Juli 1618 (*nn*), tr. te Amsterdam 22 April 1607 Willem Claesz. Voocht, geb. te Haarlem 1570, st. aldaar 8 Sept. 1630, brouwer te Haarlem, Raad ald. 1610, Sch. ald. 1612, Burg. ald. 1618.
- b. Grietge Jansdr. Snoeck, tr. Dr. Dirck Bas, Jacobsz., N°. 76.
- c. Aechje (Agatha) Jansdr. Snoeck, tr. Jacob van Bronckhorst (zie bij N°. 198).
- d. Dr. Aegidius (Jelis) Snoeck, gedt. N. K. 22 Aug. 1595, st. 9 Mei 1637 (*oo*), Medicijn der O.-I. Comp. (*pp*); Comm. 1630; Regent Sint Jorishof 1628; woonde op de Oude Schans bij de Snoekjesbrug „in den Snoeck”; tr. 10 Sept. 1624 Weyntge van Bronck-

32. horst, geb. 1601, begr. O. K. 15 Jan. 1653, dr. van Hendrick Hendricksz. (zie Aant. bij N°. 198) en van Maritgen Hendricksdr. Haeck.

Hunne dochter was o. a.:

Maria Snoeck, tr. Hans Bontemantel, N°. 171.

(a) Handelsaanteekeningen van Mr. N. de Roever; (b) Jan Jacobsz. Huydecoper huurde in 1582 „die Coecken vant oude Sinte Pieters gasthuys staende opten Anstel“ om er het voor zijne leerlooierij henoofdigde zout in op te slaan (Huurboek St. Pietersgasthuis 1582, fo. 130). — Dat hij ook in krijgshenoofdigheden handelde kan men opmaken uit eene post in de Stadsrek. 1579, fo. 159 V^o, waarin blijkt, dat hij aan de stad „Rondassen tot behouft deser stede Schutterij“ leverde; (c) Wk. Reg. Div. Mem. 3, fo. 212. De hofstede „de gouden Haeff“ werd door Jan Jacobsz. Huydecoper's zoon, Joan Huydecoper, N°. 126, verbouwd tot de buitenplaats „Goudsteyn“; (d) De zuster van Lijsbeth: Geertruy Gerritsdr. van Gemen, geb. te Deventer 1569, was in 1597 in betrekking bij Tceuw Jansdr. Cat, weduwe van Dirck Jansz. Graeff, N°. 22, en ondertrouwde te Amsterdam 1 Mei 1597 (waarbij zij geassisteerd werd door Jan Jacobsz. Huydecoper, haren zwager, en „Tceus Jansdr. hare vrouwe“ met Tjerk Tjercsz. gezegd Dirck Dircksz., geb. te „Geertsweer in Fomderlant“ 1571, kistenmaker te Amsterdam, wonende „achter de Halle“ (zie ook Schepenk. II, fo. 60 V 1; (e) Wonderlijke voyagie, bij de Hollanders gelaan door de Strate Magalanes, Ende voorts den gantschen kloop des Aertbodens om, met vier schepen: onder den Admiraal Olivier van Noort, nytghevaeren Anno 1598, p. 10: „Den selven dagh (5 Oct. 1599) storf Jacob Jansz. Huydecooper, Capiteyn op de Hope, nadat hij een tijdt lang krank gelegen hadde een 't scheurhuyck ende andere sieckte. De Generael liet hem een erlijke uyvaert doen, ende een post op sijn graf stellen, daer op in koper gesonden stondt sijnen naem ende den dagh wanneer hij ghestorven was“. Zie ook: van der Chijs, Geschiedenis der Stichting van de O. I. Comp., p. 73, 189; Jhr. Mr. J. K. J. de Jonge, De Opkomst van het Nederlandsch gezag in Ost-Indië, II, p. 188; Belastingboek St. Pietersgasthuis 1566—'82, fo. 145; (f) Lade M. 1, N°. 10; (g) Belastingboek St. Pietersgasthuis 1566—'82, fo. 148; (h) De volgende genealogie van Wieringen—Bal—Huydecoper heb ik met de meest mogelijke onzigtigheid naar het in 't familiearchief van Huydecoper berustende uitgebreide Stamboek der familie, samengesteld door wijlen Mr. Edward Huydecoper van Nigtevecht, bewerkt. Toch deed ik ze slechts onder voorbehoud mede, daar ze niet vóór de derde generatie (Bal—van Bemmingen) met bescheiden gestaaft kan worden. Of de familiebetrekking tusschen het geslacht Bal en de Amsterdamsche van Wieringen's werkelijk bestaan heeft, en wel zooals het Stamboek, waaraan ik dit een en ander ontleend heb, dit opgeeft, heb ik niet kunnen nagaan. De alliantie Bal—van Bemmingen bracht mij op het denkbeeld de voorvaders der Huydecoper's te Nijmegen te zoeken, doch de archivaris dier stad, de Heer H. D. J. van Schevichaven, was zoo vriendelijk mij mede te deelen, dat in de te zijnen archieve berustende bronnen de namen Bal en Huydecoper niet voorkwamen. — De hiervoor vermelde scheiding van 17 Mei 1526 is mij alleen bekend uit eene korte niet zeer duidelijke opgave dienbetreffende in het Stamboek Huydecoper; (i) Quolier 1557, fo. 4 V^o; (j) Volgens het Stamboek Huydecoper zou Stijn Jacobsdr. van Wieringen getrouwd geweest zijn met Jonker Jan Jansz. de Witte (sie), zoon van Jonker Jan de Witte Michielsz. en van Aecht Dircksr. Holland. Uit dezen echt zou eene eenige dochter geboren zijn: Jonkvr. Machteld de Witte, gehuwd met Jonker Pieter van Brederode (sie), zoon van Jonker Thaems Claesz. v. B. en van N. Burggrave; (k) Wk. Reg. 8, fo. 296; (l) Wk. Reg. 5, fo. 91 V^o; Wk. L. 237, i.v. Jansz.; (m) Wk. Reg. 10, fo. 35; (n) Wk. Reg. Div. Mem. 1, f. 13; (o) Het Stamboek geeft op: Aeght Luytsdr. Huydecoper, dr. van Luyt Willemsz. Huydecoper „mit Friesland“. Er is mij te Amsterdam in 't laatst der 15e en 't begin der 16e eeuw een persoon van dien naam bekend, hoewel ik niet heb kunnen vinden of hij dezelfde is als de bovenbedoelde Luyt Willemsz. Hier laat ik volgen wat mij van hem en van zijne familie bekend is: Luyt Willemsz. Huydecoper alias Luytgen Huydecoper (geb. omstreeks 1460), st. te Amsterdam kort vóór Dec. 1527 (Wk. Reg. 3, fo. 272 V^o), was in 1522 huidenkooper op den Nieuwendijk over de Sint Nicolaasstraat „in Sint Jan“; tr. 1°. N. N., die st. kort vóór April 1505 (Wk. Reg. 2, fo. 356); tr. 2°. Lijsbeth Cornelisdr., geb. te Bergen-op-Zoom, st. te Amsterdam kort vóór Aug. 1511 (Wk. Reg. 3, fo. 36 V^o, 164 V^o; zie ook klapper op dit Reg., fo. 27); tr. 3°. Janneken Jansdr. Stoellaert (naar haren naam te oordeelen eveneens uit Noord-Brabant behoort), die nog in Juli 1553 leefde. — Uit het eerste huwel. sprongen zes, uit het tweede twee, uit het derde vier kinderen, die alle volgen (en aan alle welke ik om der eenheid wille den naam Huydecoper gegeven heb, hoewel in de acten slechts enkele hunner daarmede voorkomen): a. Een ongenoot

kind (wellicht Aeght Luytsdr. II, getrouwd met Andries Jansz. Bal?); b. N. Luytsdr. Huydecoper, tr. Jan Jacobsz.; c. N. Luytsdr. Huydecoper, tr. Nov. 1520 Jacob Simonsz., kleinzoon van Gerrit Meynertsz.; d. Willem Luytsz. Huydecoper (die men niet verwarren moet met zijn naamgenoot, voorkomende Aant. bij N°. 10); e. Weyn Luytsdr. Huydecoper, tr. (kort vóór Juli 1526) Allert Simonsz.; f. Geert Luytsdr. Huydecoper, tr. (kort vóór Aug. 1526) Krolf Pietersz.; g. Cornelis Luytsz. Huydecoper, geb. 1507, st. kort vóór Mei 1562 (Kladreg. Wk. Id. 22 Mei 1562 en 15 en 20 Januari 1567), woonde in de Warmoesstraat „in de drie Roosen" (Wk. L. 62, i.v. Bout), tr. Aecht Gerritsdr. Wou, dr. van Gerrit Hendricksz. Wou (zie hiervoor bij N°. 32, Bijl. 1). — Waarmit verscheidene kinderen, wier voorgeden waren: Jacob en Gerbrand Luytsz. Huydecoper; h. Jacob Luytsz. Huydecoper, geb. 1508; i. Jan Luytsz. Huydecoper, geb. 1515, st. ongel. kort vóór Febr. 1563 (Wk. Reg. 7, fo. 225). Zijne nalatenschap werd door zijn broeder Claes Luytsz. opgebracht ten behoeve van de kinderen van zijn anderen broeder Gerbrand Luytsz.; j. Claes Luytsz. Huydecoper, geb. 1516, schipper, in 1557 zijnde op den O. Z. Voorburgwal (Quohier 1557, fo. 139 V^o); k. Gerbrand Luytsz. Huydecoper, geb. 1517, leefde nog in 1577 (Rentelr. 1, fo. 123 V^o; Rentelr. 12, fo. 217 V^o), „smijder", tr. (omstreeks 1548) Hillegond Cornelisdr. — Waarmit vijf kinderen; l. Barbara Luytsdr. Huydecoper, geb. 1524, was in 1545 geproteste conventuale in het Sint Clarenconvent in de Nes; (p) Jan Jacobsz. Huydecoper teekende zijn naam afwisselend: „Jan Jacobsz. Bal" of „Jan Jacobsz. Huydecoper)" (zie Wk. Reg. Div. Mem. 1, fo. 175, 442). 't Is moeilijk uit te maken of Jan en Govert hunnen aliasnaam Huydecoper aan hunne grootmoeder Aeght Luytsdr. Huydecoper, gelijk het Stamboek het doet voorkomen, dan wel aan hun eigen bedrijf ontleend hebben; dit laatste ligt evenwel het meest voor de hand; (q) Stadsrek. 1563, fo. 6; zie ook de Stadsrekeningen over de volgende jaren; (r) Boek van Ontv. en Uitgave van 't St. Pietersgasthuis 1560—'72, fo. 91; (s) Kerl. int. reg. i.d. 31 Mrt. 1607; (t) Wk. Reg. 7, fo. 221; (u) Grootm. 1, fo. 304; (v) Wk. Reg. 7, fo. 217 V^o; Wk. L. P., i.v. Pietersz.; (w) Quijtsch. 14, fo. 167, 236 V^o; Hambrecht Scuttertjen boeck, fo. 140; (x) Rentelr. 9, fo. 186; (y) Rentelr. 12, fo. 222 V^o; Wk. Reg. 8, fo. 55; (z) Wk. Reg. 2, fo. 307 V^o; Reg. 9, fo. 372; (aa) Reg. Huisverk. der Weesk. 1563—'95, i.d. 13 Dec. 1565; (bb) M. S. Backer; Resol. Holland 20 Dec. 1581, 8 Sept. 1582; (cc) Kerl. int. reg. i.d. 31 Dec. 1588; (dd) Wk. Reg. Div. Mem. 1, fo. 307 V^o; Wk. Reg. 12, fo. 132; (ee) Schepenik. 12, fo. 215; 1608; (ff) Wk. Reg. Huisverk. 2, fo. 154; Iegraafreg. N. K. i.d. 11 Mei 1589; (gg) Wk. Reg. 12, fo. 283; (hh) Wk. Reg. 26, fo. 73 V^o; Wk. Reg. Div. Mem. 6, fo. 4; (ii) Quijtsch. M. M. M., fo. 167; (jj) Rentelr. 12, fo. 154; Quijtsch. 22, fo. 43 V^o, 421. — Griete Aertsdr. Snoeck behoorde tot een zijtak van de bekende Gorinchemsche regentenfamilie van dien naam. Haar broeder Jan Aertsz. Snoeck was priester en kanunnik te Gorinchem (zie Maandbl. Nederl. Leeuw XVII, p. 248); (kk) Rentelr. 1, fo. 24 V^o; Losrentenboek van 't Burgerweeshuis 1588—1635, fo. 198, Quohier 1557, fo. 100 V^o, (ll) 4e Reg. der lijfrentelr., fo. 24 V^o; de moeder van Jan Pietersz. Snoeck wordt er abusieffelijk genoemd: Grietgen Dircksd.; (mm) Belastingl. St. Pietersgasthuis, 1582 en verv., fo. 141; (nn) 4e Reg. der lijfrentelr., fo. 11; (oo) 7e Reg. der lijfrentelr., fo. 8 V^o; (pp) Aanteekening van Mr. N. de Roever.

33. PIETER WILLEMSZ. VRIENT.

R. 1578—1606; verkozen door de afgevaardigden der Schutterrijen 27 Mei 1578. Sch. 1579.

Regent Rasp- of Tuchthuis 1601.

Kruidenier op den Dam „in 't Radt van Avontueren".

Had zich in 1572 en 1573 om de troebelen uit Amsterdam verwijderd, doch keerde in 't laatstgenoemde jaar weder in de stad terug en moest toen eene boete van 25 £ Vlaamsch betalen (a).

Geb. 1546 (b), st. ongehuwd 28 Jan. 1606 (c), zoon van Willem Michielsz. (zie Aant., hieronder) en van Jaepgen Pietersdr.

AANT. Michiel N. N., denkkelijk kruidenier te Amsterdam op den Dam, liet drie zoons na (d):

a. Willem Michielsz. Vrient, geb. 1504, kruidenier op den Dam „in 't Radt van Avontueren". (e); tr. 1540 Jaepgen Pietersdr., geb.

1520, begr. N. Z. 28 Dec. 1577, dr. van Pieter Jacobsz., hoesdenmaker in de Warmoesstraat, en van Katrijn Pietersdr. (*f*).

Zij wonden acht kinderen, w. o.:

- aa. Crijtgen Willemsdr. Vrient, tr. Jacob Claesz. van Harencarspel (zie Aant. bij N°. 90).
- bb. Pieter Willemsz. Vrient, N°. 33.
- cc. Haesgen Willemsdr. Vrient, tr. Pieter Jansz. Dommer (zie Aant. bij N°. 3).
- dd. Neel Willemsdr. Vrient, tr. Andries Jansz., metselaar (*g*) en rooymeester (*h*), wonende in de Pijlsteeg (*i*).

Hunne dochter was:

Jannetje Andriesdr., tr. Jacob Fransz. Smit (zie Aant. bij N°. 39).

- ee. Willem Willemsz. Vrient, geb. 1561, st. 8 Sept. 1625 (*j*), Regent Gasthuis 1594; tr. 23 Nov. 1593 Aechtgen Willemsdr. van Tenesse, geb. 1567, st. te Haarlem en begr. te Amsterdam N. K. (Hoogkoor) 30 Sept. 1615, dr. van Willem Pouwelsz., N°. 21, en van Marij Gijsbertsdr. van Blanckeroort.

Zij wonden o. a. eene dochter, die volgt:

Jacomijntgen Willemsdr. Vrient, tr. Jan Hasselaer (zie bij N°. 64).

- b. Jan Michielsz. „in Ruytenburch” (zie Aant. bij N°. 146).
- c. Hendrick Michielsz., st. tusschen 1571 en 1584, kruidenier op den Dam, eerst „in de Vlesch”, en nadat dit huis in 1545 door de stad voor afbraak gekocht was (*k*) in 't huis „de gulden Fonteyn” bij de Damsluis (*l*), waar hij eveneens „de Vlesse” uithing (*m*); hij leefde op zeer slechten voet met zijne vrouw, en mishandelde haar op zoo ergerlijke wijze, dat het gerecht hem daarvoor 27 Aug. 1540 veroordeelde tot het doen eener bedevaart „tot ons(er) liever vrouwe tot Inzeel”, terwijl hij na zijne terugkomst op een door den Schout te bepalen plaats een maand op water en brood zou moeten zitten (*n*); tr. Anna Reyersdr. van Beuningen, begr. N. K. 10 Jan. 1599, dr. van Reyer Geurtsz. (zie Aant. bij N°. 109) en van Aefge Willemsdr.

Uit dit huwel. sproten o. a. de beide volgende dochters (*o*):

- aa. Haesgen Hendricksdr., begr. N. Z. 27 Oct. 1564 (*p*), tr. Hendrick Aertsz. Houtloock, begr. O. K. 1 Dec. 1563, kruidenier op den Middeldam bij de Damsluis „in de Vles”.

Zij wonden een eenigen zoon:

Hendrick Hendricksz. Houtloock (zie bij N°. 51, Bijl. 1), tr. Hel Roswinckel.

- bb. Weyntge Hendricksdr., tr. Jan Jacobsz. Appelmann (zie Aant. bij N°. 25).

(a) Stadsrek. 1573, fo. 54; (b) „Verclaringe bij forme van turbe gedaen” etc., L. E. 3, N°. 5*; (c) „obijt den 28 Januarij 1606”; M. S. Keurboeck, Naanlijst der Vroedschappen voorin; (d) De 18e eeuwse M. S. genealogie Vrient uit de Collectie Berewont op 't gemeente-archief te Amsterdam vermeldt de beide broesters van Willem Michielsz. Vrient in de volgende bewoordingen: „Jan Michielsz. Vrient neemt de naam aan van Rustenburg (sic) omdat hij op den Dam woonde in Rustenburg” (sic). — Van hem worden geene nakomelingen opgegeven. „Hendrick Michielsz. Vrient neemt de naam aan van Vles, omdat hij op den Dam woonde in de drie Vlessen, trout”

Uit welk huwel. volgens deze genealogie een zoon zou gesproten zijn: „Hendrik Hendricks Vrint alias Vles, trout. Houtloock.” Hoewel in de bijzonderheden onjuist, is deze genealogie in hoofdzaak op waarheid gelaseerd. Wanneer Hendrick Hendricksz. Houtloock 20 Juni 1584 zijns vaders nalatenschap ter Weeskamer beurt, blijft borg voor hem: Pieter Willemsz. Vrient, ondschepen, zijn zusterling (Wk. Reg. 8, fo. 96). Elders wordt Pieter Willemsz. Vrient ook genoemd als zusterling van de kinderen van Gerrit Jansz. (Ruytenburgh) „in den rooden Houth” (zie Aant. bij N°. 146), zoon van Jan Michielsz. „in Ruytenburch” (Wk. Reg. 19, fo. 77 V^o); (e) Stadsrek. 1547, fo. 37; Quijtsch. 11, fo. 19 V^o, 223; Grootm. 2, fo. 9; Hambroech Scutterien boeck, fo. 172 V^o; (f) Wk. Reg. 4, fo. 8y V^o; Reg. van Huusverk. der Weesk. 1590 243, fo. 45; (g) Rooyboeck, fo. 96 V^o (1555); (h) Quijtsch. 12, fo. 1; (i) Quohier 1557, fo. 115; (j) 4e Reg. der lijfrenteb., fo. 4 V^o; (k) Stadsrek. 1546, fo. 102; (l) „Hendrik Michielsz., cruidenier, belooft Jan en Willem Michielsz. zijn broeders niet te moeten wegens de kwijschelding van een huis en erf „genaemt de gulden fonteyn gestaan bij de Damsluis” daar hij tegenwoordig in woont, afkomstig van Joost Jansz. in de Fonteyn; 19 Mei 1559” (Aant. van Mr. N. de Roever; zie ook de „Masse van de goederen” van Joost Jansz. „in de Fonteyn” in Wk. Lade 22); (m) Stadsrek. 1548, fo. 86 V^o; Renteb. 13, fo. 224; (n) Keurboeck I., Correctien, fo. 213 V^o; (o) Schepenk. 18, fo. 133 V^o; (p) Wk. Reg. 8, fo. 96.

34. HENDRICK OLFERTSZ. FUYCK.

R. 1578—1590; verkozen door de afgevaardigden der Schutterijen 27 Mei 1578. Sch. 1578.

Kerkm^r. O. K. 1580.

Was denkelijk lijndraaier; woonde „buyten 't Waterpoortgen”.

St. 1 Nov. 1590 (a), zoon van Olfert Hendricksz. „in de Fuyck” (zie Aant., hieronder) en van Bennicht Claes Walichzoonstr.

Tr. Barbara Gruwels, Roelofsdr., begr. O. K. 15 Dec. 1593.

Winnen **Kinderen** (b).

AANT. Hendrick N. N., van Staveren, liet de vier volgende kinderen na:

a. Olfert Hendricksz. „in de Fuyck”, st. (door een val in zijn spijker op de Lastage) 9 Juli 1549 (c), lijndraaier op de Lastage (d); woonde in de Liesdel „in de Fuyck”; Kapitein der Handboogschutters en „Scherprechter” dezer Schutterij 1536, Overman 1540, 41 (e); tr. Bennicht Claes Walichzoonstr. (f), begr. O. K. 10 April 1582, dr. van Claes Walichsz. en van Immetgen N. N. (g).

Hunne kinderen waren o. a.:

aa. Hendrick Olfertsz. Fuyck, N°. 34.

bb. Immetgen Olfertdr. Fuyck, st. kort vóór April 1579 (h), tr. Franck Cornelisz., begr. O. K. 7 Oct. 1583, Geweldigce-provoost van 't Amsterdamsche garnizoen 1578.

cc. Lucia Olfertdr. Fuyck, tr. Floris Dircksz. den Otter (zie bij N°. 38, Bijl. 1).

dd. Hester Olfertdr. Fuyck, tr. Pieter Dircksz. Coert (i).

b. Luytgen Hendricksz. alias Schipper Luytgen, st. kort vóór Nov. 1543 (k), tr. Sas Pietersdr. Oly, dr. van Mr. Pieter Oly, van Hoorn, Pensionaris van Amsterdam 1512, R. 1513, Sch. 1525, en van Aerntgen Simonsdr. (l). — Het oudste van hunne drie kinderen werd geboren in 1535.

c. Rochus Hendricksz.

d. Nicolaes Hendricksz. alias Schipper „Nicolaes Henrixzoon van Starveren” (*m*). Hij is met zijn schip op zee „gebleven” (d. i. vergaan) in 1560.

(*a*) „ohijt 1 november 1590”; M. S. Keurboek, Naaml. der Vroedschappen voorin; (*b*) Wk. Reg. 11, fo. 190 V°; (*c*) Justitieboek, N°. 567 R. 1, fo. 169; (*d*) ter Gouw IV, p. 428; (*e*) Hambroech scunterien boeck, fo. 29 V°, 49 V°, 55 V°; (*f*) Lede I. 1, N°. 11; (*g*) Wk. Reg. 3, fo. 95, 244 V; (*h*) Wk. Reg. 10, fo. 206 V°; (*i*) Wk. Reg. 7, fo. 93; Reg. 10, fo. 206 V; (*l*) Wk. Reg. 5, fo. 5; (*l*) Wk. I. 77, i. v. Hendricksz.; Wk. Reg. 4, fo. 215; (*m*) Wk. Reg. 5, fo. 14

35. JACOB FRANZ. OETGENS.

R. 1578—1583; verkozen door de afgevaardigden der Schutterijen 27 Mei 1578; verliet de stad in 1583.

Comm. 1578.

Zeepzieder in de aan zijne schoonmoeder toebehoorende zeepziederij „de vergulden Lely” op ’t Rockin naast „het Dootshoof” (*a*). Hij verliet in 1583 de stad om van zijne vroedschapsplaats ontslagen te raken en vestigde zich op zijne buitenplaats „Borszenborch” te Meerhuizen aan den Amstel even buiten Amsterdam. In 1590 woonde hij weder op ’t Rockin „in de vergulden Lely”; hij schijnt toen Borszenborch alleen des zomers betrokken te hebben (*b*).

St. op zijne buitenplaats Borszenborch en begr. te Amsterdam N. K. 30 Juni 1595, zoon van Frans Claesz. (zie Aant., hieronder) en van Griete Hendricksdr.

Tr. (*c*) 17 Juli 1568 Lijsbeth Jacobsdr. Bors, geb. 1552, begr. N. K. 30 Mei 1591, dr. van Jacob Jacobsz. (zie Bijl. 1, hieronder) en van Marij Jacob Dobbenszoonstr.

Kinderen (o. a.): JACOB BORS, JACOBSZ., geb. 1573, st. 7 Nov. 1640 (*d*), woonde bij zijn huwel. op zijns vaders buitenplaats „Borszenborch” te Meerhuizen en in 1594 te Amsterdam „in de ijseren tralie” (*e*); Secretaris ter Nieuwer-Amstel 1606 (*f*); Bailluw van der Nieuwburg (Nijenburch) bij Alkmaar 1608 (*g*); Dijkgraaf van de Diemer- of Watergraafsmeer 1629; ondertr. ter pui te Amsterdam 24 April 1593 Stijntge Gerritsdr. Burgherts, geb. 1572, dr. van Gerrit (zie bij N°. 210, Bijl. 1) en van Katrijn Jacobsdr. Heynalen.

Hun zoon was o. a. (*h*):

Mr. Jacob Bors, gezegd Jacobus Borsius, geb. 1599, begr. N. K. 19 Apr. 1666, Licentiaat in de rechten, in 1638 wonende op de Bloemgracht „in de gulden Naclde” en bij zijn overlijden op de Keizersgracht; tr. (voor Schepenen) 12 Sept. 1627 Adriana Pietersdr. van Schagen, geb. 1604, begr. N. K. 14 Oct. 1638 (*i*), dr. van Pieter Jansz. (zie bij N°. 74) en van Neeltge Tijmensdr.

Uit dit huwel. sproten vier kinderen, w. o.:

a. Mr. Gerard Bors, daarna Bors van Wavren (*j*), N°. 211.

b. Elisabeth Bors, geb. 1636, faillerde in 1682 als wed. van haar tweeden man en verkreeg van den Hoogen Raad brieven van cessie (*k*); zij verliet daarna de stad; tr. 1°. 11 Mrt. 1659 Adriaen van Lier, geb. te Bordeaux, st. te Amsterdam en begr. Z. K. 28 Sept. 1667 (*l*), in 1695 wonende te 's-Grave, wedr. van Elisabeth Gillis; tr. 2°. Oct. 1668 Joannes Hees, geb. te Weesp 1632, ijzerkooper (*m*) op de Oude Schans te Amsterdam, wedr. met drie kinderen (*n*) van Abigel Bagelaer.

35. Uit het eerste huwel. waren drie kinderen; uit het tweede sproot o. a. de volgende zoon:

Mr. Joan Hees, ged. Z. K. 14 Dec. 1670, st. ongeh. te 's-Hage 13 Juni 1714 (*o*), Secr. 1693.

FRANS JACOBSZ. CRUYSBERGEN, geb. 1581, st. 7 Dec. 1640 (*p*), Kerkmr. N. K. 1609, daarna Schepen te Weesp (*q*); tr. 7 Sept. 1603 Aeltgen Jacobsdr. Hoynghe, geb. 1582, dr. van Jacob Gerritsz., N°. 62, en van Ooggen Thomasdr. — Wonnen twee kinderen, die ongetr. overleden.

AANT. Oetgen-moër, de vroedvrouw (*r*), geb. omstreeks 1420, st. te Amsterdam 1486 in een huis „opte(n) hoek van Sinte Jans straet”; zij bezat twee huizen in deze straat (*s*).

Hare dochter was:

Oetgen Oetgenmoersdr. of Oetgen Oetgens (*t*), tr. Claes Jacobsz., die denkelijk in 1487 de bovenvermelde twee huizen in de Sint Jansstraat van zijnen zwager Heyn Oetgenmoersz. alias Heyn Oetgens kocht (*s*).

Uit dit huwel. sproot een zoon:

Frans Claesz. Oetgens (*u*), leefde tusschen 1490 en 1550, woonde in 1546 te Amsterdam in de Sint Jansstraat, Zuidzijde, waar hij twee huizen bezat (*v*), van zijne grootmoeder afkomstig; tr. Griete Hendricksdr., begr. O. K. 16 April 1577 (*w*), reeds in 1557 als „Frans Oetges w(eduwe)” wonende op den N. Z. Voorburgwal in 't huis „de drie Kodden” (*x*) waarin zij overleed, dr. van Heyn Aen (zie Bijl. 2, hieronder).

Zij wonnen de volgende vier kinderen:

- a. Hendrick Franz. Oetgens, st. 1571, korenkooper (*y*) in de Warmoesstraat „in den zwarten Arent”, tusschen „de drie Coningen” en „den rooden Helm” (*z*); behoorde van 1564 tot 1567 tot de voornaamste gereformeerden binnen Amsterdam, moest daarna uitwijken, en stierf in ballingschap; tr. Weyntge Jacobsdr. Verburch, begr. in 't Betanienconvent 22 Februari 1566 (*aa*), dr. van Jacob Oom, Jansz. alias Jaepoom Jansz. (zie Aant. bij N°. 47) en van Neel Jansdr. Verburch.

Uit dezen echt sproten drie kinderen:

- aa. Frans Hendricksz. Oetgens, geb. April 1558, st. 12 Mei 1625 (*bb*), zeer vermogend koopman, in 1616 wonende in de Warmoesstraat, in 1625 op den Monckelbaensburgwal; Sch. 1580, Burg. 1590, 1604, 07, 11, 12, 15, 17, 19, 22, 24; Gecomm. Raad 1 Mei 1601—30 April 1603; Bewindh. O.-L. Comp. 1614; Regent Burgerweeshuis 1588; Fabriekmeester 1594; tr. 17 Juni 1582 Alydt van Houff, geb. 1558, st. 7 Nov. 1616 (*cc*), dr. van Anthony (zie bij N°. 38, Bijl. 3) en van Machteld Schaepe.

Zij wonnen zes gehuwde kinderen:

- aaa. Weyntge Oetgens, tr. Pieter Reael (zie bij N°. 79).
 bbb. Ludewijn Oetgens, tr. Willem Pauw (zie bij N°. 5).
 ccc. Anthony Oetgens van Waveren (*dd*), N°. 107.

35. ddd. Cornelia Oetgens, tr. Frans Jacobsz. Hinlopen (zie bij N°. 98).
 eee. Maria Oetgens, tr. Reynier Reael (zie bij N°. 79).
 f f f. Margaretha Oetgens, tr. Carel Six (zie Aant. bij N°. 160).
 bb. Aeght Hendricksdr. Oetgens, tr. Barthold Cromhout, Adriaensz. N°. 81.
 cc. Jan Fransz. Pompemaker, later genoemd: Jan Hendricksz. Oetgens (*cc*), geb. 1564, begr. O. K. 2 Jan. 1607, woonde in de Warmoesstraat; Comm. 1593; Regent St. Pietersgasthuis 1592; Colonel der Burgerij 1602; tr. 30 Sept. 1590 Trijn Jansdr. ten Groothuys, geb. 1570, begr. O. K. 4 Febr. 1617, toen wonende op den Fluweelenburgwal „in de Rotgans”, dr. van Jan (zie Aant. bij N°. 84) en van Keymerich Hudde.
 Hunne kinderen waren o. a.:
 aaa. Weyntge Oetgens, tr. Cornelis Michielsz. Blacuw (zie Bijl. 3, hieronder).
 bbb. Hendrik Oetgens, gedt. N. K. 15 Jan. 1598, st. 1631, Secretaris van Amstelveen; woonde in 1630 te Amsterdam in de Spinhuissteeg; tr. 4 Jan. 1622 Margaretha Storm, geb. 1600, begr. O. K. 6 Febr. 1630, dr. van Hendrik, Raad en Advocaat-fiscal der Admiraliteit te Amsterdam 1594, en van Johanna Wagewijns gezegd Zegers. — Wonnen kinderen.
 b. Jacob Fransz. Oetgens, N°. 35.
 c. Oetgen Fransdr., tr. Dirck Ruerinek (*ff*).
 d. Claes Fransz. Oetgens, N°. 51.

Bijl. 1. Jacob Jacobsz. Bors, alias Jacob „in de Bors”, begr. N. Z. 15 Dec. 1564 (zoon van Jacob Dirksz. en van Stijn Jacobsdr.), zeepzieder in de Kalverstraat „in de Bors” naast „de Calverendans” (*ggg*); tr. Marij Jacob Dobbenszonsdr., die de zeepziederszaak van haren tweeden man voortzette op 't Rockin „in de vergulden Lely” en er nog in 1570 aan 't hoofd van stond (*hh*), eerder wede. van Pieter Jansz. Graeff (zie Aant. bij N°. 22), dr. van Jacob Dobbensz. en van Elburch Goossensdr.

Hunne eenige dochter was (*ii*):

Lijsbeth Jacobsdr. Bors, tr. Jacob Fransz. Oetgens, N°. 35.

Bijl. 2. Ael of Almoet, de vroedvrouw, leefde te Amsterdam in de tweede helft der 15^e eeuw en st. ald. in een huis „op de nyeuwe-zijds burchwall” (*jj*).

Zij liet twee zoons na:

- a. Claes Heyn „in de Calverstraet”, in 1508 benoemd tot een der „hoofthuyden” van de schutters in 't Gasthuismolenkwartier (*kk*); tr. Trijn Jacobsdr., die st. kort vóór 1527. Wonnen zes kinderen, die in 1533 allen gehuwd waren.
 b. Heyn Ael of Alen, st. in of kort vóór 1532 (*ll*), wordt in 1530 genoemd als schoonvader van Jan Claesz. Brouwer (*mm*), tr. N. N.

35.

Uit dit huwelijk sproten drie kinderen:

- aa. Ael Hendricksdr., st. kort vóór Maart 1539, tr. in of kort vóór 1530 Jan Claesz. Brouwer (*mn*). Winnen eene dochter: Aelgen Jansdr. Brouwer, geb. 1531, tr. Gerrit Benningh.
- bb. Griete Hendricksdr., tr. Frans Claesz. Oetgens (zie Nant. bij N°. 35, hiervoor).
- cc. Jacob Hendricksz. Heynalen (*oo*), begr. N. K. 7 Juli 1570 (*pp*). „Iaeckensnijder aen den Dam”; Sch. 1538, R. 1541; Kerkmr. N. K.; Waardijn der lakenen 1536 (*qq*); tr. Stijn Wesselsdr., st. kort vóór Oct. 1568 (*rr*), dr. van Wessel N. N. en van Katrijn Dircksdr. (*ss*).

Zij lieten zeven kinderen na, waarvan het vierde in 1543 geboren werd; het derde volgt:

Katrijn Jacobsdr. Heynalen, tr. 1°. Fop Pietersz. (zie bij N°. 27, Bijl. 1); tr. 2°. Gerrit Burgherts (zie bij N°. 210, Bijl. 1).

Bijl. 3. Michiel Cornelisz. Blacuw, geb. te „Nieuwenierop” 1553, komt nog in 1619 voor als koopman te Amsterdam op den Monckelbaensburgwal; tr. (*tt*) te Amsterdam 13 Nov. 1583 Vrouwtje Jansdr. Coemans, geb. te Amsterdam 1561, dr. van Jan Jansz. Coemans, „van Nyeuwenierop”, koopman te Amsterdam op de Appelmarkt, en van Dieuwert Wijnantsdr. (*uu*).

Zij wonen o. a. de volgende kinderen:

- a. Cornelis Michielsz. Blacuw, gedt. N. K. 22 Jan. 1591, begr. Z. K. 15 Juli 1638, koopman in de Breestraat naast „den Rooster”; liet een vermogen na van f 200.000. (*vv*); Comm. 1620; Regent Aalmoedeniersweeshuis 1620; Kerkmr. Z. K. 1621; Keurmeester van 't Touwwerk 1622; tr. 9 Nov. 1619 Weyntge Oetgens, geb. 1594, begr. Z. K. 29 Oct. 1660, dr. van Jan Fransz. Pompe-maker alias Jan Hendricksz. Oetgens (zie Nant. bij N°. 35, hiervoor) en van Trijn Jansdr. ten Grootenhuys.

Hunne vier gehuwde kinderen waren:

- aa. Catharina Blacuw, gedt. N. K. 5 Jan. 1620, *r. 1°. 11 Juni 1641 Abraham van der Straten, geb. te Groningen 1614, koopman te Amsterdam (*ww*); tr. 2°. 4 Aug. 1654 Dr. Johannes de Wolff, genaamd Wolphius, geb. te Kampen (moeder: Maria Borsman), gepromoveerd tot doctor in de medicijnen te Harderwijk 9 Dec. 1650 (*xx*), wonende te Amsterdam in de Reguliersbreestraat.

Eene dochter uit het eerste huwelijk was:

Susanna van der Straten, gedt. Z. K. 18 Sept. 1644, begr. Z. K. 27 Aug. 1685, tr. 1°. 3 Sept. 1675 Mr. Jan Clifton, gedt. Engelsche Kerk 1 Oct. 1627, begr. Z. K. 24 Juni 1677, advocaat op den Binnen-Amstel; Vaandrig der Burgerij 1672; afslager van de Vischmarkt 1677; Regent Rasp- en Tuchthuis 1677, zoon van Eleasar Clifton, van Recfort, distillateur op den Binnen-Amstel, en van Neeltje Lee-naerts, eerder wede. Jan Huybertsz.; tr. 2°. 26 Maart 1680 Balthasar

35.

van Poelwijk, geb. 1655, koopman te Amsterdam op de Heeren-gracht, daarna Boekhouder van de Desolate Boedelkamer.

Uit het eerste huwelijk sproot één zoon:

Mr. Joannes Clifton (zie bij N°. 241), tr. Julia Valkenier.

bb. Vrouwje Blaeuw, tr. Georgio de Haze (zie Aant. bij N°. 236).

cc. Debora Blaeuw, (woonde in 1656 als wede. van haar eersten man in de St. Anthonisbreestraat bij de St. Anthonispoort in 't huis „Judith ende Holofernes”, toebehoorende aan Jonkhr. Pieter Nooms van Aarlanderveen) (79), tr. 1°. Bartholdus Wormskerck (zie bij N°. 39); tr. 2°. Joan van Waveren, N°. 184; tr. 3°. Joannes Hudde, N°. 197.

dd. Cornelia Blaeuw, gedt. N. K. 19 Dec. 1634, tr. (zo) 23 Jan. 1657 Henrick van Weede, gedt. te 's-Hage 19 Sept. 1631, Wachtmeester Generaal over al de Infanterie der Vereenigde Nederlanden, en 1691—1700 President van den Hoogen Krijgsraad, zoon van Johan, Burgeme. van Utrecht, Gedeep. ter Staten Generaal, enz., en van Catharina de Cupere.

b. Diewertge Michielsdr. Blaeuw, tr. Gijsbert Tjebbesz. Popta (zie bij N°. 98, Bijl. 1).

c. Aeltge Michielsdr. Blaeuw, tr. Gerbrand Claesz. Pancras, N°. 133.

d. Sara Michielsdr. Blaeuw, gedt. N. K. 23 Mei 1600, tr. 1°. 1 Juli 1625 Jacob van Foreest, geb. 1597, koopman op den Monckelbaensburgwal (aaa), zoon van Jacob en van Maritgen van Walbeek; tr. 2°. 11 Nov. 1640 Joost Jansz. van Cruysvelt, st. te Amsterdam 6 Dec. 1657, in 1640 wonende te Beverwijk, vestigde zich daarna te Amsterdam en werd aldaar Bewindh. O.-I. Comp. 1647; O. Z. Huiszittenm. 1642; Luit^e der Burgerij 1650, Kap^t. 1653; Kerkm. Z. K. 1653; hij was wede. van Grietge de Haes.

Uit het eerste huwel. sproten drie kinderen, waarvan eene dochter volgt, uit het tweede verscheidene kinderen, waarvan mede eene dochter volgt:

aa. Maria van Foreest, gedt. O. K. 20 Jan. 1628, st. als wede. en begr. Z. K. 29 Juni 1694, tr. 28 April 1658 Everard van Harn, geb. te Arnhem 1629, koopman op de Oude Turfmarkt, Regent Walenweeshuis 1665.

Hun zoon was:

Mr. Willem van Harn (zie Aant. bij N°. 327), tr. Joanna van Ghesel.

bb. Vrouwje van Cruysvelt, tr. Cornelis Spiegel (zie bij N°. 130).

(a) Reutebr. 13, fo. 205; 't is ook mogelijk dat hij bij zijne schoonmoeder aan huis woonde, zonder aandeel in hare zaak te hebben; in 1570 althans stond de weduwe Bors zelf nog aan het hoofd van hare zeepziederij. Zie hierna noot bb; (b) Begraafreg. N. K., i.d. 14 Oct. 1590; Wk. Reg. 12, fo. 189 V^o; (c) Volgens het Stamboek Huydecoper zoon Jacob Fransz. Oetgens in eerste huwel. gehuwd geweest zijn met Gerberich Ysbrantsdr. Dobbeus, dr. van Ysbrant en van Aeff Jansdr. van Wieringen. Volgens de Geslagt Registers van N. Witsen (fo. 16) met; Gerberich Jacobs Dobbeus. Ik vond niets wat voor de juistheid van een dezer beide opgaven pleitte; (d) M. S. Baeker, fo. 12; begr. N. K. 12 Nov. d.a.v.; (e) Er waren te Amsterdam in 't midden der 17e eeuw twee huizen die „de ijzeren tralie” heetten, naar het kunstige traliwerk waarmede zij door den smid Wouter

35. Geurtsz. waren versierd. Het eene stond op 't Rockin; Melchior Folkens zegt er van: „wat verder is het overgrootte Huys daar de Moor op staat, daar ziet men het overkinstige stuk-werk, voor een Venster een Ysere Traly, deur-vlochten met eierlijk loof-werk en geestige krullen, alle met de hamer gewrocht, ja zo niet, dat men 't zoo niet zou kunnen gieten, in 't midden staat een Moor met een pijl in de handt: de tweede Traly van deze kunstige smit, staat op den Singel bij de Gasthuys-molensteeg.... Dit Huys op 't Rockin, daar deze kunstige Ysere Traly aan staat, is wel het grootste Huys op deze Burgwal“; (f) Quijtsch. 27, fo. 212; (g) Quijtsch. 29, fo. 144 V. In deze hoedanigheid van Bailiuf komt Jacob Bors Jacobsz voor in de Resol. Holland 30 Nov. 1709 en wordt daar genoemd: „Jacob van der Bors“; (h) Mede een zoon uit dit huwel. was: Mr. Borchert Jacobsz. Bors, geb. 1597 (Hes. Extraordin. Reg. 49, fo. 105 V), die nog in Juni 1643 voorkomt (Schepenk. 38, fo. 106 V), terwijl een andere zoon: Jan Bors, die volgens de genal. ongel. overleden zou zijn, in Oost-Indië waar hij als beambte der O.-I. Comp. op 't Comptoir te Firando in Japan werkzaam was, gehuwd schijnt te zijn en o. a. eene dochter naliet: Maria Bors (later genaamd Bors van Waveren), geb. te Firando omstreeks 1625, st. te Amsterdam als weduwe G. H. Willingh, wonende „op Rapenburg bij de Westindische Palhuysen“ en begr. Waluk. 29 Nov. 1720, getrouwd r. in Oost-Indië met Johan Cresson, Ontvanger-Generaal van Nederl. O.-Indië (Wk. Reg. 31, fo. 308); daarna 2° te Amsterdam 24 Maart 1665 (waarbij zij geassisteerd werd door haren neef Mr. Gerard Bors, N°. 211) met Melchior Jacobsz. Coningh, geb. te Amsterdam 1624. Zij ondertrouwd 3° 31 Mei 1681 George Hendrik Willingh, geb. te 's-Hage 1635, wonende „tot Katwijk op Rijn“; (i) Wk. Reg. 24, fo. 128 V^o; (j) Een merkwaardig staaltje van usurpatie op genealogisch gebied levert de wijziging op, die Mr. Gerard Bors omstreeks 1680 zijn naam deed ondergaan, toen hij zich n.l. „Bors van Waveren“ begon te noemen. Te voren heet hij zooveel in de acten als in de regeringslijsten etc. nooit anders dan: „Mr. Gerard Bors“ en teekende hij ook zoo, doch tegen den tijd dat hij als Oudschepen in aanmerking begon te komen voor de vervulling van eene eventuele Burgemeestersvacature, nam hij — wijl hij immers tot den/delen stam als de Oetgenen behoorde en dus evenwel recht hebbende te hebben als deze op de door Burgemeester Anthony Oetgens van Waveren voorgewende afstamming uit de oude van Waveren's — denkelijk om zijn prestige te verhogen zelf eveneens den naam Bors „van Waveren“ aan. (Zie ook hieronder, noot 1); (k) Desol. Hoedek., Reg. 138, fo. 123 V^o; (l) Wk. Reg. 32, fo. 239 V^o; (m) Reg. van Goede Mannen, 167, N°. 1813 R. I.; (n) Een zoon uit dit eerste huwel. van Joannes Hees was o. a.: Mr. Andries Hees, ged. O. K. 27 Oct. 1662, st. kinderl. 11 Juni 1720, Regent Spin- en Werkhuis 1699; Kapitein van de Waardroders 1700; Boekhouder van de Wisselbank 1703; Bewindh. O.-I. Comp. 1714; ir. 6 Aug. 1699 Lucretia Huchepied, ged. N. K. 30 Nov. 1666, st. 14 Sept. 1751, dt. van Isaac (zie Aant. bij N°. 246) en van Ida de Maree; (o) Coll. Succ., Reg. 24, fo. 614; (p) 2e Reg. der lijfrenten, fo. 9; (q) M. S. Backer, fo. 12; (r) Het toevoegsel „moer“ achter een vrouwennaam duidt de vroedvrouw of „vroedmoer“ aan. Men zie bv. het oudste doopboek der Oude Kerk, waar bij ieder kind, behalve de naam der ouders, ook die der vroedvrouw opgeteekend staat. Wij vinden daarbij: Alemoer, Marimoer, Nelmooer, Laphetmoer enz. Deze vroedvrouwen waren in de stad algemeen bekend en zoohoefde behoeft het ons niet te verwonderen, dat, in een tijd toen men in dergelijke zaken geheel naar willekeur te werk ging, hare kinderen, zonder dat er van onwettige geboorte sprake behoeft te zijn, 't zij bij eigen verkiezing zich eer naar hunne moeder dan naar hun vader noemden, 't zij door de spraakmakende gemeente bij hun moeders naam aangescheld werden. Dit verklaart den oorsprong van namen als: Sillemoer, Oetgens, Heynalen, Rijeweyers en dergelijke; (s) Wk. Reg. 2, fo. 25 V^o. — Van Oetgenmoer is een zoon bekend: Heyn Oetgenmoerszoon alias Heyn Oetgens, die bij zijne in 1484 overleden huysvrouw (wier naam niet vermeld wordt) drie kinderen won, w.o. eene dochter die nou werd in 't Maria Magdalenaklooster (Wk. Reg. 1, fo. 405 V^o); (t) De genealogiën noemen de moeder van Frans Claes, Oetgens: Oetgen Jan Berentsz., gehuwd met Claes Jacobsz. van Waveren. Deze laatste heet daar een zoon van Jacob Berentsz. van Waveren en van Machteld Andriessr. van Bekersteyn. Oetgen Jan Berentsz. zou volgens deze zelfde genealogiën eene dochter geweest zijn van Jan Berentsz., Sch. 1453, en van Alyd van Naaltwijk. Deze opgave is in strijd met alle documenteel juiste gegevens: de Schepen Jan Berents, die gehuwd was, niet met Alyd van Naaltwijk, maar met Lijsbeth Willemsdr. de Grefler (zie o. a.: Mr. N. de Roever, Uit onze oude Amstelstad, 1e stukje, p. 34; Wk. Reg. 2, fo. 250 V^o en 257 V^o) had geene dochter Oetgen (zie de Geslagt Registers van N. Witsen, fo. 14). De mogelijkheid is niet uitgesloten dat Oetgenmoer, de vroedvrouw, een zekeren Jan Berentsz. tot man gehad heeft en dat hare dochter dus geheel kan hebben Oetgen Jan Berentsz.; het is echter even goed mogelijk dat de dochter van Oetgenmoer het voorbeeld van haren broeder Heyn gevolgd en zich Oetgen Oetgens genoemd heeft, welke benaming ik hier in de genealogie hiervoor gegeven heb. Zekerheit

is in deze wegens het ontbreken van ophelderende bronnen niet te verkriggen. Dat de toenaam „van Waveren”, waarmede Oetgen's echtgenoot aangeduid wordt, door 17e eeuw-che genealogen is bedacht behoeft geen betoog. Geen lid der familie Oetgens komt, voordat Anthony de heerlijkheid Waveren kocht, ooit met den toenaam „van Waveren” voor: de afstamming van de Oetgen'sen uit een denkbeeldig adellijk geslacht van Waveren is eene fictie, door Anthony in 't leven geroepen, ten einde bij het bezit van zijne heerlijkheid tevens den schijn van eene adellijke afkomst te voegen, die beter bij zijne aanzienlijke positie paste dan het obscure voorgeslacht waaruit hij in werkelijkheid gesproten was; (a) (x) „XVIII Frans Claes Oetgens 2 woningen” (Quohier van den 10ⁿ Penning, 1546, Kijksarchief te 's-Hage); (y) Zie ook het oudste Begraafreg. der Weesk., O. Z., id. Maart 1577; (z) Quohier 1557, fo. 138 V; (r) Naamlijst der Ingtitieven, 1560, I. I. 7, N°. 4; (s) Rentebr. 9, fo. 248 V^o; (aa) Zie Begraafreg. O. K. id.; (bb) „Den 12 maaj 1625 is mijn vader Frans Heud: Oetgens des avons omtrent 9 uren deser werelt overleden, na dat hij over de 9 maenten aen een seer been in luijs geseten had was in April laestleden ont geworden 67 jaren, Is tien maal Burgeme, geweest ende) leijt begraven in d' onse kerck opt hooghcloor onder een dubb. sark daer sijn wapen op gehouden is, nevens mijn moeder (staliger) (gedachte) daer Machtelt suster boven op leijt ende) mogen op haer nog twee kisten mijn oom sgr. Jan Henrick: Oetgens leijt heel onder ende) was al vergaen.” (Familieaant. van Anthony Oetgens van Waveren, in 't bezit van Mr. B. van der Feen de Lille, te Alkmaar); (cc) Familieaant. alsvooren; (dd) Zie omtrent den oorsprung van den naam Oetgens van Waveren hiervoor, noot z; (ee) Hij was blijkbaar genoemd naar zijn overgrootvader Noom Pompemaker: in 1567 komt hij als driegarig kind in eene acte voor als: „Jan Fransz. Pompemaker”; zijn broeder en zuster heeten in deze acte: Frans Hendriksz. en Aeght Hendriksdr. (Rentebr. 9, fo. 275); (ff) Dirck Ruerinck was volgens de geneal. Oetgens uit Doelsburg afkomstig. Dat dit niet vaststaat blijkt uit de volgende uitreksels uit acten: „Dirck Reuringh van Aeruelen” was in 1579 eigenaar van een huis in de St. Jansstraat (Rentelr. 12, fo. 256 V^o). Elders heet hij „Dirck Ruerinck van Zutphen” (Wk. Reg. 8, fo. 269 V^o). In 1505 woonde „Dirck Kerincks”, man van „Eite Fransdr.”, in de Warmoesstraat (Doopb. O. K. id. April 1565). — De volgende aantekening uit het Begraafreg. der O. K. doelt zeker op Oetgen Fransdr., de vrouw van Dirck Ruerinck: „Veltgen Fransz. twee coldelen, begraven den 18 October (1573) 4. 7. — Die groot klok 6. ; S(solvit) p(er) haer moeder”. — Uit het Begraafreg. der Weesk. blijkt dat de zogen. „Veltge” Fransdr. op den Voorburgwal woonde en één kind naliet. In 't Generaal-register van 't Burgerweeshuis 1562-1611, p. 334 vond ik aange teekend: „It. ontf. den XX augustus Auo 1574 wt handen van(n) Gryet Henderyck Jacop Heyn Allen suster ende dat wegen haer dochter testament wiens zeelen moet rusten in der eynchlijet.XV gulden”; (gg) Confessieboek, N°. 274 R. I., fo. 10; (hh) 2e Grootm., fo. 130 en ingestoken blad bij fo. 243; (ii) Wk. Reg. 8, fo. 160 V^o; (jj) Wk. I. 98, i. v. Heynen; (kk) Keurl. B., fo. 104 V^o; (ll) Wk. I. 41, i. v. Men; (mm) Reg. van Div. Mem. en Huisverk. der Wk. 1509/43, fo. 125; (nn) Wk. Reg. 4, fo. 203 V^o; (oo) Hij heet bij Wagenaar en ter Gouw verkeerdelijk: Jacob Hendriksz. Sael; (pp) Wk. Reg. 9, fo. 216; (qq) Naaml. der Waardijns, 1529-1651, gildenarchief, I, N°. 5; (rr) Wk. Reg. 9, fo. 70. Zij was eene zuster van Neel Wesselsdr., getr. met Cornelis Jacobsz. Bam, genaamd Brouwer, Sch. 1549, R. 1555, Barg. 1562; (s) Grootm. 2, fo. 56 V^o; (t) Bij zijne ongetrouwen teekende hij met een kruisje: hij kon niet schrijven; (uu) Wk. Reg. 8, fo. 249; (vv) Wk. Reg. 24, fo. 102; Wk. Reg. Div. Mem. 6, fo. 230; (ww) Wk. Reg. 24, fo. 104; (xx) Nomina Doctorm; (yy) Wk. Reg. Div. Mem. 7, fo. 96 V^o; (zz) Zij liep met hem weg (Aant. van Pieter de Graeff); (aaa) Wk. Reg. 24, fo. 273.

36. MR. CORNELIS JAN BARENDZOOONS. ROMENIJBOOT.

R. 1578: verkozen door de algewaardigden der Schutterrijen 27 Mei 1578. Heeft nooit zitting genomen en vertrok metterwoon naar Leiden; in zijne plaats werd in 1580 benoemd Jan Jansz. Smit, N°. 39 (a).

Sch. 1578 (heeft ook als zoodanig nooit zitting genomen).

Was reeds in 1578 (vóór de alteratie) tot Schepen en Raad verkozen.

St. te Leiden 7 Sept. 1606 (b), zoon van Jan Barendsz. „in 't Romenijboot” (zie Aant., hieronder) en van Jacoba Jansdr. Lepeltack.

Tr. Dirckge Dircksd. Opmeer, geb. 1559, dr. van Dirck Hendriksz. (c) en van Neeltge Reyniersdr. Brundt (d).

AANT. Jan Barendsz., wijnkoopster op 't Water te Amsterdam „in 't Romenijboot”, naast „de Harinckton” (e); tr. Jacoba Jansdr. Lepeltack, dr. van Jan Lambertsz. en van Geert (dr. van Jan Meyncrtsz., timmerman, en van Lucie Pietersdr.) (f).

Zij wonnen o. a. (g):

a. Mr. Cornelis Jan Barendszoonsz. Romenijboot, N°. 36.

b. Jan Jan Barendszoonsz., tr. bij huwel. voorw. d.d. 23 Nov. 1569
Neeltgen Fransdr. van Diemen, geb. 1547, dr. van Frans Ellertsz.
(zie bij N°. 106, Bijl. 1) en van Maria Gerritsdr. Hulft. — Lieten
één kind na (h).

(e) ter Gouw, VII, Alfab. Reg. i, v.; (f) „obijt tot Leyden den 7 Septemb. 1606”; M. S. Keurboek, Naam. der Vroedschappen voorin; (g) Dirck Hendricksz. Opmeer was een zoon van den bekende Mr. Hendrick Dircksz., Burgeme. 1539—1564, en van Marij Dircksdr. Opmeer; (h) Quijtsch. II, fo. 292 V^o; (i) Wk. Reg. 9, fo. 41; (j) Wk. Reg. 4, fo. 176; (g) Zie ook Wk. Reg. van Huwel. verk. 1564—94, fo. 218 V^o; (h) Wk. Reg. 9, fo. 294.

37. GOVERT DIRCKSZ. WUYTIERS.

R. 1579—1583; verwoonde zijn poorterschap in 1583 (a).

Sch. 1581.

Lakenkoopster, in 1579 op den Nieuwendijk op den hoek van de Dirck van Hasseltsteeg „in 't vliegende Vareken” (b), bij zijn overlijden in de Warmoesstraat „in Engelenburch”.

Geb. 1548, begr. N. K. 6 Oct. 1615, zoon van Dirck Govertsz. (zie Aant., hieronder) en van Aecht Cornelisdr. Barchman.

Tr. 10 Jan. 1580 Dieuw Jacobsdr. Benningh, begr. N. K. 28 Nov. 1620, dr. van Jacob Jansz., N°. 24, en van Lijsbeth Jansdr. Ruysch.

Kinderen (c) o. a.: GRIETE GOVERTSDR. WUYTIERS, tr. Jan Cornelisz. Geelvinck, N°. 113.

LIEGEN GOVERTSDR. WUYTIERS, tr. Jacob Poppen, N°. 88.

AANT. Dirck Govertsz. Wuytters of Wuyter (d), geb. 1523, st. 1557 (e), koopman te Amsterdam op den Nieuwendijk bij de Haanlemmerpoort „in den gulden Boys”; tr. 1547 Aecht Cornelisdr. Barchman, dr. van Cornelis Ysbrantsz. (zie Aant. bij N°. 47) en van Aelf Jansdr. Veiburch Zij herte. Andries Boelens (zie Aant. bij N°. 38)

Uit het eerste huwel. sproten drie kinderen:

a. Griete Dircksdr. Wuytters, tr. Cornelis Cornelisz. de Vlaming (zie Aant. bij N°. 69).

b. Govert Dircksz. Wuytters, N°. 37.

c. Cornelis Dircksz. Barchman, geb. 12 Juni 1551, st. te Amsterdam 1597, week gedurende de troebelen naar Emderland uit, doch keerde daarna te Amsterdam terug; tr. 30 Juni 1574 Aeltge Coops, geb. 22 Juli 1559, st. 19 Mei 1592, dr. van Jan en van Elisabeth Smith.

Zij wonden zes kinderen (waarvan het oudste; Arnoldus Barchman Wuytiers, priester was); de jongste zoon volgt:

Simon Barchman Wuytiers, geb. op 't kasteel Ophuuzen in Emderland 10 Mei 1592, st. te Amsterdam 14 Aug. 1604, vestigde zich eerst te Hamburg en daarna te Amsterdam, waar hij in 1624 in de Warmoesstraat en bij zijn overlijden op de Heerengracht woonde; tr. te Haarlem Febr. 1624 Margaretha van Acker(en), geb. te Kortrijk 5 Juli 1600, st. te Amsterdam en er begr. N. K. 28 Jan. 1657, dr. van Jan en van Johanna de Wale.

Zij lieten drie kinderen na, waarvan alleen het oudste gehuwd was en volgt:

Cornelis Barchman Wuytiers, geb. te Hamburg 10 April 1627, st. te Amsterdam 28 Dec. 1681, tr. 10 Oct. 1649 Elisabeth Dommer, geb. 1628, st. 23 Dec. 1696, dr. van Hendrik en van Geertruida Roest.

Uit dit huwel. sproten acht kinderen, waarvan het jongste volgt:

Jan Baptista Barchman Wuytiers, geb. 9 April 1665, st. Maart 1711, teekende in 1685 de artikelen van 't St. Ceciliencollege en was dus lidmaat van de R. K. kerk; tr. 10 April 1689 Isabella Lucretia Voet, geb. 10 April 1666, st. te Utrecht 31 Jan. 1736 (*f*), dr. van Carel (zie Aant. bij N°. 318) en van Aletta Maria Coymans.

Zij hadden negen kinderen, w.o.:

- a. Isabella Barchman Wuytiers, tr. Ds. Leonard Beels (zie Aant. bij N°. 404).
- b. Cornelis Johannes Barchman Wuytiers, geb. te Utrecht 13 Maart 1693, st. op Rhijnwijk bij Zeist 13 Mei 1733, en begr. te Warmond, tweede Aartsbisschop van de Oud-bisschoppelijke Clerzij.
- c. Elisabeth Aletta Barchman Wuytiers, geb. te Utrecht 1694, st. add. 1732, tr. 1°. 1716 Dirk Jan Roest van Alkemade, st. 1726; tr. 2°. Jacques Elie Malaprada, Luit.-Generaal in dienst van H. Hoog-Mog.
- d. Sophia Barchman Wuytiers, geb. 1696, tr. te Utrecht Mr. Adriaan van Dielen, Deken van 't Kapittel van Sint Jan te Utrecht.
- e. Jan Carel Barchman Wuytiers, Heer van Drakenstein en de Vuursche, geb. 1701, st. 1 Juni 1759, Kap^u. ter Zee extraordinaris 1728, ordinaris 1738, Schout bij Nacht onder de Admiraliteit te Amsterdam 1750; Meesterknaap van Gooiland; tr. 1°. te Utrecht 20 Jan. 1730 Johanna Maria de Wildt, Vrouwe van Drakenstein, geb. 12 Jan. 1699, st. 10 April 1746, dr. van Mr. David (zie bij N°. 127, Bijl. 1) en van Cornelia van Strijen; tr. 2°. te Utrecht 11 Mei 1747 Charlotte Maria de Casembroot, geb. 12 April 1707.

Uit het eerste huwel. sproot eene dochter, die volgt:

Isabella Lucretia Barchman Wuytiers, Vrouwe van Drakenstein en de Vuursche, geb. 14 Febr. 1731, st. te Loosduinen 23 Jan. 1780, tr. 30 Mei 1751 Pieter Anthony Godin, Heer van Drakenstein en

37. de Vuursche, geb. 14 April 1726, st. te Utrecht 7 Juni 1776, Colonel der Cavallerie.

Winnen:

- Mr. Jan Carel Godin (zie bij N°. 389), tr. Wendela Eleonora ten Hove.
 f. Simon Jan Baptista Barchman Wuytiers, geb. te Utrecht 21 Dec. 1702, st. te Utrecht en begr. te Amsterdam W. K. 16 Juli 1732, koopman te Amsterdam op de Keizersgracht; Ontvanger van de Dijkage van de Purmer 1723 (g); Directeur van den Levantschen Handel 1732; tr. 1°. te Amsterdam 6 Mrt. 1724 Metta Maria Kerby, dr. van Willem en van Adriana Voet; tr. 2°. te Amsterdam 30 Oct. 1731 Maria Richardina Karsseboom, geb. te Utrecht 1698, st. te Amsterdam Sept. 1751, hield in 1742 als wede.: 6 dienstb., bewoonde een huis van f 1500.— huurw., had eene buitenplaats („Middeloo“ onder Velsen), koets en 3 paarden en f 8 à 9000.— inkomen, terwijl haar broeder en zuster Dirk en Margaretha Karsseboom toen bij haar inwoonden (h); zij zette haars mans handelszaak voort onder de firma de Wede. Barchman Wuytiers & Dirk Karsseboom (i); dr. van Gerard, N°. 289, en van Anna Elisabeth Verpoorten.

Uit het eerste huwel. sproot een zoon; uit het tweede ook een zoon, welke laatste volgt:

Simon Jan Baptista Barchman Wuytiers, geb. 6 Nov. 1732, st. 13 Maart 1775, woonde op den Kloveniersburgwal over het Oude Mannenhuis in een huis (thans N°. 77), dat hij 25 Mrt. 1762 voor f 90.000.— kocht; Sch. 1760; Kapitein der Burgerij 1758, Colonel 1770; tr. 20 April 1756 Louisa Johanna Lampsins, Vrouwe van Brigdamme, geb. te Middelburg 4 Dec. 1732, st. te 's-Hage 16 Nov. 1796, dr. van Cornelis (zie Aant. bij N°. 421) en van Elisabeth Arnaudina Helvetius. Zij hertr. Dirk Wolter baron van Lijnden tot Blitterswijk.

De drie kinderen uit het eerste huwel. waren:

- a. Johanna Theodora Barchman Wuytiers, geb. 17 Febr. 1757, st. te Leiden 1811, tr. 1776 Mr. Johannes van Rosevelt, st. te Leiden 27 Febr. 1815, Raadsheer in 't Hof van Vlaanderen, wedr. van Balthazarina Adriana de Labistrate.
- b. Simon Jan Baptista Barchman Wuytiers, ged. W. K. 13 Jan. 1758, st. te Utrecht 1 Dec. 1795, Kanunnik van 't Kapittel van Sint Jan te Utrecht, Raad en Rentmeester-Generaal der Domeinen in 't Sticht van Utrecht en Raad ter Admiraliteit in Zeeland wegens de Provincie Utrecht; tr. te Utrecht 3 Febr. 1788 Johanna Catharina van Westrenen, geb. 14 Aug. 1769, st. 9 Aug. 1802, dr. van Mr. Jan Jacob, Heer van Sterkenburg, en van Sara Maria Vos. — Wonen twee kinderen.
- c. Cornelis Gerard Barchman Wuytiers, Heer van Vliet, geb. 21 Febr. 1759, st. op 't Huis te Vliet 15 Juni 1835, Luit.-Colonel van het 2^e Regiment Lichte Dragonders; Dijkgraaf van den Lekdijk

37.

Benedendams; (bij Kon. besluit van 7 Juni 1829 in den Nederlandschen adelstand verheven met het praedikaat van Jonkheer); tr. te Zutphen 20 Mrt. 1784 Johanna Elisabeth Op ten Noort, geb. 19 Dec. 1764, st. op 't Huis te Vliet 30 Dec. 1832, dr. van Mr. Gerard David, Burgeme. van Zutphen, en van Henriette Beatrix Brantsen. — Wonen zes kinderen.

(a) „heeft sijn poorterschap ontvrijt anno 1583"; M. S. Regeeringslijst van Jacobi de Haen;

(b) M. S. Handvesten, 1532, Regeeringslijst, fo. 206 V; geneeute-archief. Dat Govert Dircksz. Wuytiers Iakenkooper van blijkt uit het Generaal-register van 't Burgerweeshuis 1562-1611, fo. 111 V; (c) Een van hunne zoons was: Jan Benningh Wuytiers, geb. 1591, st. Oct. 1647, R. K. priester, die de meeste zijner naastestaanden tot het Katholieke geloof terugbracht (Bijdr. voor de Gesch. van 't Bisdom Haarlem II, p. 277. Zie ook: A. de Roever N^o, Het geslacht Barchman Wuytiers, Amsterlamsch Jaarboekje 1890). Schaepe zegt van de kinderen van Govert Dircksz. Wuytiers en Diewer Jacobsdr. Benningh: „Daerof sijn 5 kinderen seer rijk getrouwt"; M. S. Schaepe bij Jhr. Mr. C. H. Baeker, fo. 40; (d) De genealogie van de oudere generatien der familie Wuytiers en het bewijs van hare afstamming uit het geslacht Berthout in Zuid-Nederland steunen op bescheiden die zoo duidelijk de kenmerkende eigenschappen vertoonen der voortbrengselen van den falsaris de Launay, van wien ze afkomstig zijn, dat ik het hier niet de moeite waard acht er nader op in te gaan. De bedoelde bescheiden vindt men afgedrukt in 't Maandblad van 't Genootschap „de Nederl. Leeuw", XVIII, p. 56 en verv.; (e) Wl. Reg. 6, fo. 284 V. — In de naamlijst der Waardijns van de Lakenen te Amsterdam 1529-1651 (Gildenarchief, U. 5), komt op 't jaar 1544 voor: „Govert Woutersz.", die stierf 15 Jan. 1557. Is dit wellicht Dirck Govertsz. Wuytiers?; (f) Zij ging niet af hare kinderen, behalve Cornelis Johannes, tot de Hervormde kerk over; (g) Scheepaminutreg. N°. 1316 R. L, fo. 209; (h) Quolier 1742, fo. 41; (i) Reg. Wisselb. N°. 189; 1735.

38. CORNELIS ANDRIESZ. BOELENS.

R. 1579—1584.

Sch. 1581.

Gecomm. Raad 18 Mei 1579—24 Dec. 1580; Gedep. ter Staten Generaal 8 Oct. 1581—4 Maart 1583.

Geb. 2 Febr. 1552, st. (tijdens eene reis naar zijne bezittingen in Oost-Friesland) te Emden 6 Nov. 1584, zoon van Andries (zie Aant., hieronder) en van Alyd Claesdr. Smit.

Tr. te Emden 14 Juli 1577 Wendela Luersma, st. te Emden 27 Oct. 1584, dr. van Ysbrand of Brand Jacob Tjassensz. op den Ham (a) en van diens tweede vrouw Johanna Hendricksdr. Luersma (b).

Kind (c): AELTGE BOELENS, tr. Jacob de Graeff, Dircksz., N°. 80.

AANT. Boel Dircksz., leefde te Amsterdam tusschen 1360 en 1420, begr. in de O. K., tr. Aeff N. N., eveneens begr. in de O. K. (d). Zij lieten o. a. de beide volgende kinderen af:

a. Duyff Boelendr., tr. Dirck van Wormer, Sch. 1425—1448; Vlootvoogd bij de expeditie naar Denemarken in 1440; Gezant te Koppenhagen 1441 (e).

Zij wonnen drie kinderen (f):

aa. Wendelmoet Dirckdr. van Wormer, tr. Jan Woutersz. van Oudtshoorn, gezegd Jan Wouter Ottensz. (zie Aant. bij N°. 69).

bb. Jan Dircksz. van Wormer, st. kinderloos vóór 1503, woonde in

38.

1477 op den Zeedijk naast „die Koevoet” (*g*); Sch. 1469, Burg. 1473, R. 1477; tr. N. N., die in 1503 nog in leven was (*h*).

cc. Dirck Dircksz. van Wormer (*i*), Sch. 1474.

b. Dirck Boelenz., volgt:

Dirck Boelenz., st. 3 Sept. 1459, begr. in 't Karthuizersklooster buiten Amsterdam, Burg. 1447, Sch. 1419; tr. Margriet N. N. (volgens de Graeff; Margriet Groofke, van Bloemen), st. 21 Juli 1459, begr. in 't Sint Lucienklooster binnen Amsterdam.

Naar luid van de acte van scheiding van hunne nagelaten goederen, d.d. 3 Mrt. 1460 (*j*), lieten zij de volgende kinderen na:

a. Mr. Gerrit Dirck Boelenzoonsz., priester, st. 11 Dec. 1485 (*k*).

b. Boel Dirck Boelenzoonsz., volgt.

c. Jacob Dirck Boelenzoonsz., woonde in 1468 „in die Wyntmolen-sijd” (*l*); tr. Catharina Heymansdr. van Hp (*m*), st. kort vóór Juni 1476 (*n*), dr. van Heyman Pietersz. van Hp, Sch. 1453, R., Burg. 1463.

d. Vechter Dirck Boelenzoonsz., st. 1 Nov. 1520 (*o*), woonde „opt Water bij onser Vrouwen capelle”; werd na den dood zijner vrouw priester en „Procurator van (de) Cathuijzers buyten Aemsteld(am)” (*p*); tr. Katrijn Vechtersdr., st. 1468 (*q*), dr. van Vechter Arents.

Uit dit huwel. sproot een eenige zoon:

Dirck Vechters.

e. Margriet Dirck Boelenzoonsdr., komt nog in 1511 als wede. voor (*r*); tr. (vóór 1460) Jan Coman Jansz., Sch. 1472, Burg. 1481.

f. Duyve Dirck Boelenzoonsdr., geprofeste zuster in 't St. Lucienconvent.

g. Agnise Dirck Boelenzoonsdr., geprofeste zuster, mede in 't voor-gaande convent.

Boel Dirck Boelenzoonsz. (hiervoor genoemd), st. 10 Jan. 1483 (*s*), Sch. 1459, Burg. 1470; tr. Lijsbeth Allertsdr., st. 1 Sept. 1482 (*s*), dr. van Allert Simonsz., Sch. 1432, Burg. 1442.

In de scheiding van hunne nagelaten goederen, 24 Maart 1483 voor Schepenen van Amsterdam gepasseerd (*j*), worden als hunne vier kinderen genoemd:

a. Mr. Claes Boelenz., st. 13 Juni 1517, Pater in 't Betaniënklooster te Amsterdam.

b. Audries Boelenz., volgt.

c. Dirck Boelenz., st. kort voor Dec. 1502 (*t*), weigerde in 1494 als handboogschutter zijn contributie te betalen aan de Overmeesters (*u*); tr. Hillegont Gerrit Baerdendr., dr. van Gerrit Simon Baerdenz. (zie Aant. bij N°. 17).

Wommen eene dochter (*v*):

Dirckge Dirck Boelensdr., gezegd van Lindenburch, tr. Jacob Florisz. van Montfoort, st. 17 Mrt. 1554 en begr. te Leiden in de Nonnenkerk, zoon van Floris en van Beatrix van Lis, Kerstant Nannincksdr.

38.

Hunne dr. was o. a.:

Josijntgen van Montfoort, tr. 1°. Claes van Zijl, Pietersz., „woonde tot Leijden op de Hoijgracht sturf van (de) sweeten(de) sieckte”; tr. 2°. Simon van der Graft; tr. 3°. Simon Jan Keyersz. van Heemskerck (zie Aant. bij N°. 27).

d. Margriet Boelendr. (of Jonge Griete Boelendr.), tr. Hillebrant Jansz. den Otter (zie Bijl. 1, hieronder).

Andries Boelenz. (bovengenoemd), geb. 3 Sept. 1455, st. 20 Nov. 1519 (iv), Sch. 1483, R. 1484, veertien malen Burg. 1496-1517; voornaam koopman en regent; liet een vermogen na van f 14.355- (tt); tr. Marie Jan Bethsdr., st. 29 Juni 1525 (x).

Uit dit huwel. sproten de volgende elf kinderen:

a. Allert Boelens, Andriesz., volgt.

b. Lijsbeth Andriesdr. Boelens, st. 9 Nov. 1551, begr. O. K. 12 Nov. d.a.v. (y), tr. Cornelis Hendricksz. Loen, geb. „in die vasten” 1481, st. 27 Maart 1547, begr. O. K. 29 Mrt. d.a.v., in 1534 wonende in de Warmoesstraat „in den Hamburch” (z); Sch. 1517, R. 1521, Burg. 1529, zoon van Hendrick Claesz. en van Ymme N. N. (aa).

Zij wonen negen kinderen:

aa. Andries Boelens, geb. 1517 (bb), st. te Emden 29 April 1573, lakenkooper in de Warmoesstraat bij de Oudebrugsteeg „in 't gulden Hoofd”; Sch. 1552; Waardijn der lakenen 1551 (cc); tr. 1°. 18 Jan. 1540 Alyd Claesdr. Smit, geb. 1524, begr. in de Minderbroederskerk 13 Nov. 1566 (dd), dr. van Claes Jacobsz. (zie Bijl. 2, hieronder) en van Alyd Cornelisdr. Starman; tr. 2°. te Haarlem 10 (of 11) Mei 1567 Aecht Cornelisdr. Barendman, wede. van Dirck Govertsz. Wuytiers (zie Aant. bij N°. 37), dr. van Cornelis Ysbrantsz. (zie Aant. bij N°. 47) en van Aeff Jansdr. Verburch.

Uit het eerste huwelijk sproten negen kinderen, waarvan drie jong overleden; de overige volgen:

aaa. Hendrick Boelens (ee), geb. 12 Jan. 1542, st. 1 Juni 1603, lakenkooper in de Liesdel „in de Keyersshoedt” (ff); Sch. 1578; Kap. der Burgerij 1585; Waardijn der lakenen 1596; tr. 23 April 1562 Neeltge Egbertsdr., geb. 1541, st. 30 Jan. 1638 (gg), dr. van Egbert Roelofs., N°. 13, en van Anna Cornelisdr. Grauwert.

Hunne drie kinderen waren:

A. Jannetje Boelens, geb. 1563, tr. 13 Oct. 1591 Jan Harmensz. Tengnagel, geb. te Deventer 1554, wonende te Amsterdam in de Warmoesstraat.

Zij wonen, behalve een zoon, die jong stierf, eene dochter, die volgt: Trijn Jansdr. Tengnagel, tr. Dr. Andries Bicker, N°. 110.

B. Maria Boelens, tr. Elbert Cornelisz. Schaeck (zie bij N°. 76, Bijl. 1).

C. Andries Boelens, geb. 1572, st. kinderloos 1 Nov. 1597 (hh), brouwer op den O. Z. Achterburgwal „in den Sleutel”; tr. 13 Aug.

38.

- 1595 Maritgen Laurensdr. Ringh, geb. 1572, st. 6 Dec. 1626 (*ii*), dr. van Laurens Volekertsz. (zie bij N°. 55, Bijl. 1) en van Erna Hillebrantsdr. Zij hertr. Hendrick Servaes (zie bij N°. 32, Bijl. 2)
- bbb. Emmetgen Andriessdr. Boelens, later genoemd; Lijsbeth Andriessdr. Boelens, tr. Harman Rodenburgh Bethsz. (zie Aant. bij N°. 12).
- ccc. Cornelis Hendricksz. Loen, gezegd Cornelis Andriess. Boelens, N°. 38.
- ddd. Jacob Boelens, Andriess., geb. 10 Juli 1554, st. kinderloos en begr. O. K. 8 Juni 1624, Sch. 1583, Burg. 1595, 98, 99, 1606, 07, 09, 10, 12, 14, 15, 18, 19, 21; Gecomm. Raad 1 Nov. 1593--1 April 1595; Gedep. in den Raad van State 8 Mei 1600--7 Mei 1603; Gedep. ter Staten Generaal 1 Mei 1603--30 April 1606; Gezant, met en benevens de Heeren Jor. Maximiliaen, Baanderheer van Cruyningen en Heemstede, Heer van Heenvliet, Hazerswoude, enz., Gedep. in den Raad van State wegens Zeeland, en Cazijn van der Hel, Gedep. ter Staten Generaal wegens Gelderland, aan 't Hof van Edzard, Graaf van Oostfriesland, en aan de stad Emden, Mei 1599; Gezant, met en benevens de Heeren Claes Jacob Sijmsz., Burgemeester van Hoorn, en Jacob Magnus, Burgemeester van Middelburg, aan 't Hof van Christiaan IV, Koning van Denemarken en Noorwegen, 1607; Overman van den Voetboogdoelen 1583; Kapn. der Burgerij 1585; Dijkgraaf van den Amsteddijk 1617; tr. 10 Jan. 1584 Weyntge Direksdr. Graeff, st. 25 Sept. 1637, begr. O. K. 8 Oct. d.a.v., werd in 1631 als wedv. aangeslagen voor een vermogen van *f* 110.000.— (*jj*), dr. van Dirck Jansz., N°. 22, en van Agniet Pietersdr. van Neck.
- eee. Alyd Andriessdr. Boelens, tr. Gerrit Bieker, Pietersz., N°. 57.
- fff. Jan Bethsz. Boelens, geb. 24 Febr. 1565, verdrinkt, ongehuwd zijnde, bij de schipbreuk van „den Bellaert” 29 Mei 1587, tegelijk met zijnen gelijknamigen oom (*y*).
- bb. Lijsbeth Cornelisdr. Loen, tr. Laurens Simonsz. van Neck (zie Aant. bij N°. 11).
- cc. Jan Boelens, gezegd Jan Bethsz., verdrinkt, ongehuwd zijnde, 29 Mei 1587 bij de schipbreuk van 't schip „den Bellaert” en werd in de Groote Kerk te Emden begraven (*y*).
- dd. Claes Boelens „in den Hamburch”, N°. 50.
- ee. Nelle Cornelisdr. Loen, begr. O. K. 20 Nov. 1557 (*kk*), tr. Jonge Jan Jansz. „in 't Hart”, geb. 1521 (*bb*), leefde nog in 1567, woonde in de Dwarstraat bij het O. Z. Kerkhof (*ll*), zoon van Oude Jan Jansz. „in 't Hart” (*mm*).
- Zij wonen vijf kinderen, waarvan het oudste volgt:
- Immetge Jansdr. „in 't Hart”, tr. 1°. Mees Pietersz. (zie Aant. bij N°. 79); tr. 2°. Philips Cornelisz. Boom (zie Aant. bij N°. 42).
- ff. Cornelia Cornelisdr. Loen, tr. Hans Woutersz. of Wolters, geb. te Hamburg, st. in Emderland, koopman op den Zeedijk te Amsterdam, moest in 1566 om het geloof uitwijken (*y*).
- gg. Marie Jan Bethsdr., st. 2 Juni 1558 en begr. te Amsterdam O. K.,

38. testeerde te 's-*Hage* 31 Juli 1555, tr. Willem van Soutelande, geb. te 's-*Hage*, in 1559 wonende te Amsterdam in de Warmoesstraat „in 't gulden Lam”. Hij hert. (voor Aug. 1559) Baert Jansdr. van Hoorn, wede. van Jan Jansz. van Hoorn (*uu*).

Uit het eerste huwel. sprongen vijf kinderen, waarvan het tweede volgt: Marie van Soutelande, tr. Mr. Jacob van der Does (zie Aant. bij N°. 104).

- hh. Hendrick Cornelisz. Loen, begr. O. K. 31 Dec. 1577, was een verkwister, en werd 31 Mei 1553 steekend gemaakt (*oo*); in 1551 brouwer in de O. Z. Houttuinen (*pp*); woonde bij zijn overlijden op den O. Z. Achterburgwal bij de Slijkstraat „in de Calckschuyt”; tr. Aeff Pietersdr. Brouwer, dr. van Pieter Pietersz. Brouwer, zeilenmaker (*qq*).

Zij lieten vier kinderen na (*rr*), w.o.:

Aechgen Hendricksdr. Loen, tr. Barent Adriaensz. van Hartoghvelt (zie Aant. bij N°. 187).

- ii. Ida Cornelisdr. Loen, tr. Gideon Fallet, geb. te Mechelen 1544, als poorter te Amsterdam ingeschreven 7 Jan. 1580; notaris; Secr. 1587, zoon van Hercules en van Johanna Ketelaer (*ss*).
- c. Anna Andriesdr. Boelens, tr. Jan Ysbrantsz. Hollesloot (zie bij N°. 96, Bijl. 1).
- d. Luduwe Andriesdr. Boelens, tr. Jacob van Houff (zie Bijl. 3, hieronder).
- e. Geertruyd Andriesdr. Boelens (*tt*), tr. Jan Martsz. Mercus (zie Aant. bij N°. 72).
- f. Dirck Boelens, Andriesz., st. 25 Mei 1534 („den 2 Pinxter dach”) (*u*), O. Z. Huuszittenm^r. 1518—1529; tr. Marisse Claesdr. Deymans, die nog leefde in 1552, dr. van Claes Gerrit Deymansz., Sch. en R. 1498, Burg. 1510.

Zij lieten de volgende vijf kinderen na:

- aa. Lijsbeth Dircksdr. Boelens, st. kort voor Nov. 1552 (*uu*), tr. (omstreeks 1540) Cornelis Douwenz., wonende „op d' oude zijds burchwal op t eylandt” naast Martyn Later.
- bb. Imme Dircksdr. Boelens, was in 1584 bagijn op 't Ronde Hof (*z*).
- cc. Heer Jan Bethsz., priester.
- dd. Andries Dircksz. Boelens, was gehuwd en liet kinderen na, die in 1581 in Noorwegen woonden (*vv*).
- ee. Allert Dircksz. Boelens, st. te Hoorn 21 Jan. 1559 (*ww*), apotheker te Hoorn (*xx*); tr. Lijsbeth Dircksdr., geb. te Hoorn, st. 1559.

Hun zoon was o. a.:

Dr. Claes Boelens alias Nicolaus Bulius (ook genoemd; Claes Allert Doctor (*yy*)), geb. te Hoorn 17 Jan. 1550, st. ald. 26 Febr. 1615, Doctor Medicinae; Gecomm. Raad 1577; Schout van Hoorn 1580; Raad en Advocaat-fiscaal der Admiraliteit in 't Noorderkwartier 1598 (*zz*); tr. Weyntge Pietersdr. Kies, wede. van Jan Gerritsz. van Schoterbosch, dr. van Pieter Jansz. (zie bij N°. 76, Bijl. 2) en van

38. Brecht Engbrechtsdr. Ramp. — Zij wonen verscheidene kinderen, die allen te Hoorn woonden.
- g. Marie Andriesdr. Boelens, st. 26 Oct. 1548 (*aaa*). „s(onder) o(ïr) was Nonne in Ste Lucien clooster twele sij verliet en(de) werde weercelts A^o. 1525” (*bbb*).
- h. Haesge Andriesdr. Boelens, geb. 1481 (*ccc*), st. in 't klooster te Hemelen bij Staveren 17 Mei 1551 (*ddd*), geproteste zuster in 't Betaniënconvent te Amsterdam 1497 (*eee*), werd daarna Procuratrix in dit convent.
- i. Andries Boelens, jong overleden (*fff*).
- j. Pieter Boelens, jong overleden (*fff*).
- k. Emme Boelens, jong overleden 25 Juli 1508 (*fff*).
 Allert Boelens, Andriesz. (bovengenoemd), geb. 1479, st. 7 Sept. 1551 (*ggg*), woonde in 1537 op 't Water (*hhh*); Sch. 1516, R. 1520, Burg. 1522; tr. Maria Pieter Weynendr., gezegd Bam (*iii*), st. 7 April 1552 (*ggg*).
- Uit dit huwel. sproten zes kinderen, waarvan de vijf volgende gehuwd waren:
- a. Pieter Allertsz. Boelens, geb. 1527, st. insolvent „te Roan in Vranckrijk” 31 Oct. 1568, korenkooper op den hoek van de Rapenbrugsteeg (*jjj*); tr. Neel Buyck, st. in de kraam en begr. O. K. 16 Febr. 1563 (*kkk*), dr. van Joost Sijbrantsz., Sch. 1532, Burg. 1549, en van Balieghen Popiusdr. Occo. — Wonen kinderen.
- b. Emme Allertdr. Boelens, tr. Gijsbert van Ravensway, Hendriksz., in 1550 wonende te Amsterdam (*lll*).
- c. (Jonge) Maria Allertdr. Boelens, tr. Steven van Helsdingen, Sch. van Utrecht 1576, Burgemr. ald 1591, zoon van Steven, Sch. van Utrecht 1536, en van Elisabeth de Jonge, Hendriksdr. (*mm*).
- d. Anna Allertdr. Boelens, tr. Claes van der Laen (zie Bijl. 4, hieronder).
- e. Stijn Allertdr. Boelens, begr. O. K. 12 Sept. 1559, tr. bij huwel. voorw. d.d. 18 Juni 1521 (*nnn*) Hendrick Pouwelsz., gezegd van Gisp (*ooo*), Heer van der Does, geb. te Jisp (omstreeks 1495), st. te Amsterdam en er begr. O. K. 3 Febr. 1561, lakenkooper in de Warmoesstraat „in den Moeriaen”; stichter van 't Dolhuys (*ppp*); kocht van Jonkhr. Christoffel van Hauwits de adellijke huizinge en hofstad ter Does onder Leiderdorp, „metten hof ende Cingel” en daarbij behorende twaalf morgen lands, en werd er 19 April 1557 door Heer Hendrik van Brederode mede verlijd (*qqq*); hij was ook groot grondeigenaar in Zuid-Holland, waar hij o. a. tezamen met den Amsterdamschen koopman Gerrit Willekens 1 April 1555 den polder kocht „genacmpt die Meren alsoe die selfde nu ter tijt bedijet is groot zijnde vierentwintich bunderen” (*rrr*); O. Z. Huizittennr. 1557, zoon van Pouwels Jacobsz.
- Uit dit huwel. werden acht kinderen geboren (*sss*), die volgen:
- aa. Katrijn Hendrick Pouwelszoonstr., st. ongehuwd vóór 1573.
- bb. Marij Hendrick Pouwelszoonstr., tr. Gerrit Jansz. Coesvelt, N°. 9.

38.

cc. Immetgen Hendrick Pouwelszoon, tr. Jan Meurlinck, N°. 41.
 dd. Andries Hendricksz. Boelens, Heer van der Does (na den dood zijns vaders), begr. O. K. 31 Mei 1606, verkocht zijne heerlijkheid omstreeks 1590 aan Jor. Pieter van der Does, Heer van Warmond, Luit.-Admiraal van Holland (*iii*); was eigenaar eener brouwerij te Amsterdam „bij de Sleutelbrug“, die in 1583 bestuurd werd door Pieter Dirksz. Hasselaer, N°. 64; hij was in 1566 een der zes Opperkapiteins der Burgerij, doch werd wegens zijne langdurige afwezigheid als zoodanig door Reynier Simonsz. van Neck vervangen; tr. Elisabeth Jansdr. Rijser, dr. van Jan Jansz. Rijser, van Monnickendam, Sch. 1536, en van Geerte Louwendr. Stooter (*iiii*). — Zij wonnen vier kinderen.

ee. Jacob Hendrick Pouwelszoon, was ongehuwd en woonde in den O. Z. Arm, ten huize van Willem den Elinck; st. 14 Dec. 1577 doordat hij „des savonts omtrent ses uren, soo geseyt worde, vuytet hoogste veynster van (den)selven huuse op te strate dootgevallen was“ (*vii*); testeerde 13 Mei 1573 voor Nots. Cornelis Hamerode, waarbij hij duizend gulden legateerde aan „het arme dulhuys bij zijne salige vader eerst gemaect“ (*viii*).

ff. Pouwels Hendrick ^{Pouwelszoon}, st. ongehuwd en begr. O. K. 31 Juli 1566.

gg. Dirck Hendricksz. Boelens, begr. O. K. 1 Sept. 1609, koopman in de Warmoesstraat „in de Vogelstruys“; liet een vermogen na van f 72 à 73.000.— (*xix*); tr. 1 Jan. 1581 Celitge Matthijsdr. Burgh, begr. O. K. 1 Maart 1596, dr. van Matthijs Coenraetsz. (zie Aant. bij N°. 106) en van Hillegont Govertsd. Schouten van Cleeff.

Zij lieten vier kinderen na, w.o. de drie volgende:

aaa. Hendrick Boelens, geb. 1586, begr. O. K. 28 Sept. 1638, woonde op den Singel „in de Vogelstruys“; Regent Rasp- en Tuchthuis 1618; Regent Spinhuis 1626; tr. 29 Mei 1607 Femmetgen van Veelen, Gerardsdr., geb. 1590, begr. O. K. 27 Sept. 1659.

Hunne dochter was o. a.:

Geertruyd Boelens, tr. Dr. Dirck Boelensz., N°. 230.

bbb. Christijntje Boelens, geb. 1582, st. 22 Mei 1648 (*xii*), tr. 8 Juli 1602 Gerrit van Egmond van der Nijenburch, geb. te Alkmaar 1570, Houtvester van de Houtvesterij van Egmond; Burgeme. van Alkmaar; Hoogheemraad van de Uitwaterende Sluizen, zoon van Joan en van Griete Geriusdr. van der Duyn.

Zij wonnen o. a.:

A. Celia van Egmond van der Nijenburch, tr. Meynert van Duynen (zie Aant. bij N°. 289).

B. Johan van Egmond van der Nijenburch (zie Aant. bij N°. 22), tr. 1°. Catharina de Graeff; tr. 2°. Ida Cromhout.

ccc. Swaentgen Boelens, gedt. O. K. 6 Mei 1583, woonde in 1619 als wede. van haren eersten man te Alkmaar, tr. 1°. Hugo Bartho-

38.

- lomeusz. van der Mast (zie Aant. bij N°. 230); tr. 2°. te Delft 19 Oct. 1619 Gerard Beuckelsz. van Santen, geb. 16 Dec. 1605 (of 1603), st. 16 Juli 1635, Sch. en R. van Delft 1613; Gecomm. Raad 1618; Adjunct ter Dagvaart 1625; behoorde tot de rechtlers van Oldebarneveldt, wedr. van Soetge Pietersdr. Verburch of van der Burch, zoon van Beuckel en van Maria van Ylen (see).
- hh. Lucia Hendrick Pouwelszoonstr., tr. Cornelis Pietersz. Berekhout, in 1557 en 1564 wonende te Amsterdam op den O. Z. Ooster Voorburgwal (a⁴), vestigde zich later te Hoorn, Schout van Hoorn 1582. Hij hertr. te Hoorn Maria Feunisdr. Verduyn, geb. 2 Febr. 1539, st. 25 Dec. 1605, wede. van Jan Martsz. Merens (zie Aant. bij N°. 72).

Bijl. 1. Claes Woutersz., geb. te Purmerend, st. te Amsterdam 1483, toen wonende „in den windmolensijden opten Noorderhorn van Dirck van Hasseltsteeg“ (b⁴); „was een seer rijk Poorter, en(de) handelaer op Engeland, hij overleefde sijn soon, en(de) troude sijn soons 2 kinderen aen (de) 2 rijke ende van (de) outste geslachten van Aemst(erdam), hij stierf tot Aemst. leit begraven in (de) N(ieuwe) kerek voor t' Choor“ (c⁴); „dese Claes Woutersz. adsisteerde Eduardum Coninc: van Engeland met geld, dat hij weer in sijn rijk quam“ (d⁴); tr. N. N.

Hun zoon was:

Jan Claes Woutersz. den Otter, st. 1480, tr. Rengermoer Jansdr., van Monnickendam.

Zij lieten de volgende drie kinderen na:

- a. Floris Jansz. den Otter, Sch. 1486, R. 1504, Burg. 1505; tr. Alyd Jan Bethdr. „in den witten Hondt“.

Zij wonnen vier dochters, waarvan de jongste volgt:

Marij Florisdr. den Otter, tr. 1°. Harman Claesz. Rodenburch (zie Aant. bij N°. 12); tr. 2°. Willem Fransz.

- b. Hillebrant Jansz. den Otter, volgt.

- c. Margriet Jansdr. den Otter, st. kinderloos.

Hillebrant Jansz. den Otter (bovengenoemd), Sch. 1502, Burg. 1521, R. 1526; tr. Margriet Boelendr. (of Jonge Griete Boelendr.), dr. van Boel Dirck Boelenzoonstr. (zie Aant. bij N°. 38, hiervoor) en van Lijsbeth Allertstr.

Uit dezen echt sproten vijf kinderen, w.o. twee zoons en twee gehuwde dochters, die nakomelingen nalieten, en hier alle vier volgen:

- a. Dirck Hillebrantsz. den Otter, geb. 1493, st. 20 Oct. 1580, Sch. 1532, Burg. 1545, R. 1547; tr. 1°. bij huwel. voorw. d.d. 30 April 1524 Trijn Gerritsdr. van Hoorn, dr. van Gerrit Andriesz. van Hoorn, Burg. 1530; tr. 2°. Machteld Jansdr. van Blanckeroort, begr. O. K. 2 Sept. 1564, wede. van Cornelis Dirck Pouwelszoonstr. (zie bij N°. 21, Bijl. 1), dr. van Jan Gijssen (of Gijsbertsz.) v. B., Burgeme^r. van Haarlem, en van Maria van Assendelft (c⁴).

Uit het eerste huwel. sproten vijf kinderen, w.o.:

38. aa. Floris Direksz. den Otter, geb. 1530, st. te Hamburg 1591, Sch. 1562; tr. Lucia Olfertsdr. Fuyck, dr. van Olfert Hendricksz. (zie Aant. bij N°. 34) en van Bennicht Claes Walichszoonsdr. — Lieten kinderen na.
- bb. Grietgen Boelen, tr. Pieter Jacobsz. Schaep (zie Aant. bij N°. 23).
- cc. Aecht Dirksdr. den Otter, tr. Gerbrand Pietersz. Ruysch.
Wonen o. a. :
Marij Gerbrandsdr. Ruysch, tr. Frans Adriaensz. Kies (zie bij N°. 76, Bijl. 2).
- b. Trijn Hillebrandsdr. den Otter, tr. Frans van Campen, Jacobsz. (zie Aant. bij N°. 30).
- c. Mr. Claes Hillebrandsz. Boelens, geb. 1496, st. 22 Sept. 1540, „Priester werde gen(aen)pt Pater Poortgen was Pater van Ste Cecilien convent” (*f*¹).
- d. Jonge Griete Hillebrandsdr. den Otter, tr. Mr. Cornelis Gerbrandsz., st. Dec. 1575 (*g*¹).
Zij wonen twee kinderen, w.o. :
Jonge Griete Boelen, Cornelisdr., tr. Jan Claesz. Pijl (zie bij N°. 6, Bijl. 1).

Bijl. 2. Claes Direksz. Smit (zoon van Direk Direksz. ex Verdou Alsten en van Grietge Gerritsdr. de Grebber) (*h*¹), Sch. van Amsterdam 1465, liet o. a. de volgende drie kinderen na:

- a. Alyd Claesdr. Smit, tr. Jan Boelensz., st. kort vóór Febr. 1525.
Hunne twee kinderen waren (*i*¹):
- aa. Stijn Jan Boelenszonsdr., geb. 1489, tr. Aris Cornelisz., st. kort vóór Aug. 1530.
- bb. Heer Boel Jansz., priester.
- b. N. Claesdr. Smit, tr. Jacob Willemsz. Pancras (zie Aant. bij N°. 133).
- c. Jacob Claesz. Smit alias Jacob Claesz. „in 't Horntge”, „snijder” in de Warmoesstraat op den hoek van de Oudebrugsteeg in 't huis „het Roo Horntge”, waar „het vergulden laken” uithing (*j*¹); tr. Machteld Jacobsdr., „van Serwoude” (*k*¹).
Hunne vijf kinderen waren:
- aa. Claes Jacobsz. Smit, st. te Emden 18 Febr. 1574 (*l*¹), wijnkooper (*m*¹) in de Warmoesstraat „in 't Roo Horntgen” (*n*¹); tr. 1°. Alyd Cornelisdr. Starman, dr. van Cornelis en van Maria Claesdr.; tr. 2°. Clara Hendricksdr. Opmeer, gezegd „Slomp” of „Slomp-gen” (*o*¹), dr. van Hendrick Pietersz. Opmeer (zie Aant. bij N°. 30) en van Lijsbeth Jacobsdr. van Campen.
Uit het eerste huwel. sproten twee kinderen (*p*¹), uit het tweede één, die alle volgen:
- aaa. Cornelis Claesz. Smit, geb. 1522.
- bbb. Alyd Claesdr. Smit, tr. Andries Boelens (zie Aant. bij N°. 38).
- ccc. Jacob Claesz. Smit, tr. (vóór 1567) Griete Claesdr., dr. van Claes Simonsz., bakker in de Nes op den Noorderhoek van de Utrecht-

38.

schesteigersteeg „in den Nadorst”, en van Trijn Pietersdr (*g*⁴), waaruit twee kinderen, die te Haarlem woonden.

- bb. Weyntge Jacobsdr. Smit, st. bij hare eerste bevalling met haar kind (*r*⁴), tr. Simon Martyn Dircksz., gezegd van de Ruwiel, st. 1 April 1574, Sch. 1536, R. 1537, Burg. 1552. Hij hertr. Anna Willemsdr. van Paenderen (*s*⁴), denkelijk dr. van Willem Dircksz. van Paenderen, Opper-Fabryk der stad Haarlem 1512

Uit het tweede huwel. sproten o. a. de twee volgende kinderen:

- aaa. Claes Simonsz. (zie bij N°. 51, Bijl. 1), tr. Wijve Pietersdr.
 bbb. Nies Simonsdr., tr. Lucas Jacob Luytsoonsz. (zie Aant. bij N°. 10).
 cc. Geert Jacobsdr. Smit, tr. 1°. Dirk Cornelisz. Vlaminck (zie Aant. bij N°. 69); tr. 2°. Pieter Overlander (zie Aant. bij N°. 83).
 dd. Aecht Jacobsdr. Smit, tr. 1°. Claes Pietersz. Hil, geb. te Lantsmeer, st. te Amsterdam kort vóór Jan. 1534 (*t*⁴), schipper; tr. 2°. Dec. 1556 (*r*⁴) Pieter Dircksz. Ley, begr. O. K. 4 Mei 1575, wonende op den Zeedijk te Amsterdam.
 ee. Mr. Cornelis Jacobsz. Smit, was eerst priester eener vicarie, doch verliet den priesterstand en huwde tegen den wil van zijn vader, die hem onterfde, met Lijsbeth Claesdr. Zeylemaker (*v*⁴). — Vrouwen twee gehuwde dochters.

Bijl. 3. Anthonis van Houff (zoon van Arent van Houff of van Hove en van Lieve Michiel Roelofszoonsdr., kleinzoon van Dirk van Zijl en van Agatha van Hove), st. te Utrecht 1496, tr. Agnes Pots.

Zij wonnen de volgende twee kinderen:

- a. Jacob van Houff, volgt.
 b. Agatha van Houff, tr. Willem Foeyt, te Utrecht.

Jacob van Houff, st. 1540, tr. te Amsterdam Luduwe Andriesdr. Boelens, begr. O. K. 3 Oct. 1566, woonde bij haar overlijden in de Warmoesstraat naast „Samson” (*w*⁴), dr. van Andries (zie Aant. bij N°. 38, hiervoor) en van Marie Jan Bethsdr.

Uit dit huwel. sproten vier kinderen:

- a. Anthony van Houff (*x*⁴), begr. O. K. 15 Sept. 1570, zeer vermoegend koopman in de Warmoesstraat „in 't Raedthuijs van Dansick” (*y*⁴); R. 1559, Sch. 1560; tr. Machteld Jacobsdr. Schaep, begr. O. K. 14 Nov. 1588, als wede. wonende in de Warmoesstraat „in de Pauw”, naast „den bonten Mantel”, dr. van Jacob Pietersz. (zie Aant. bij N°. 23) en van Ael Duynen.

Hunne vier kinderen waren:

- aa. Jacob van Houff, geb. 1551, st. 14 Oct. 1595 (*z*⁴), woonde in de Warmoesstraat „in de Pauw”, waar „de blaauwe Baelf” uithing; ondertr. te Amsterdam 5 Jan. 1591 (en tr. daarna te Utrecht) Paschina d'Edele of Dedel, geb. te Utrecht, st. 1648, dr. van Jacob en van Margriet de Beer.

Wonnen een zoon, die huwde doch kinderloos overleed.

- bb. Mr. Gerrit van Houff, st. ongetr. en begr. O. K. 18 Dec. 1586.

38. cc. Baert van Houff, tr. Cornelis Jansz. Kies (zie bij N°. 76, Bijl. 2).
 dd. Alydt van Houff, tr. Frans Hendricksz. Oetgens (zie Aant. bij N°. 35).
 b. Katrijn van Houff, tr. 1°. Dirck Jansz. Louw (zie bij N°. 3, Bijl. 2); tr. 2°. Mattheus Bellechier, in 1566 wonende te Antwerpen.
 c. Marijtge van Houff, bagijn op 't Ronde Hof te Amsterdam, testeerde 5 Sept. 1584 (*a*^o).
 d. Agniete van Houff, tr. Anthonis Bellechier.

Bijl. 4. Claes van der Laen (zoon van Gerrit en van Bouwen Alberts Jr.), st. 1584, Burgemr. van Haarlem 1560; tr. 1°. 1548 (*b*^o) Anna Allertsdr. Boelens, st. 11 Juni 1551 (*e*^o), dr. van Allert Andriesz. (zie Aant. bij N°. 38, hiervoor) en van Maria Pieter Weyendr., gezegd Bam; tr. 2°. Anna van Schoten, Jacobsdr.; tr. 3°. Josina van Kerewerve, Jansdr., st. 1594, welk laatste huwel. kinderloos bleef.

Uit het tweede huwel. sproten twee kinderen; uit het eerste waren er vier, van welke laatste er hier drie volgen:

- a. Gerrit van der Laen, „a^o. 1573 van 's Coninx volck verslagen voor Haerlem, Burgemr. a^o. 1572 v(an) Haerlem" (*d*^o); tr. Katrijne Oem, Jacobsdr., van Dordrecht, st. 4 Mei 1588, dr. van Jacob, Burgemr. van Dordrecht 1556, en van Machteld Heermans, Jacobsdr. Zij hertr. Gerrit van der Laen, geb. 14 Febr. 1552, st. 16 Febr. 1635 (*e*^o), „cap(itein) te Leijden in (de) belegeringe a^o. 1574, namaels Raed v(an) State" (*f*^o), Raad van Haarlem 1588—1618, Burgemr. ald. 1611; Gecomm. Raad 1600; Ged. ter Staten Generaal 1604—1608, zoon van Cornelis (Gerritsz. ex Bouwen Albertsdr.) en van Beatrix van Montfoort (Jacobsdr. ex Direkge Dirck Boelensdr.). Hij hertr. Magdalena van Beresteyn. — Uit het eerste huwel. waren twee kinderen.
 b. Nicolaes van der Laen, st. 1604 (*g*^o), Bailluw van Amstelland 1578—1586 (*h*^o); tr. 1°. Yefge (Eva) Laurensdr. Bitter, dr. van Laurens (zie Aant. bij N°. 64) en van Petronella Pauwelsdr. Hasselaer; tr. 2°. 17 Juni 1582 Brechte Claesdr., geb. 1557, st. kort voor Oct. 1595 (*i*^o), dr. van Claes Martsz., korenkooper op 't Water „in de drie Oeyvairs" en van Haes Gerritsdr. (*j*^o).
 Uit het tweede huwel. waren drie kinderen; uit het eerste sproot eene dochter, die volgt:
 Maria van der Laen, tr. Jan Kerckrinck (zie Aant. bij N°. 381).
 c. Alid van der Laen, geb. 1542, st. 20 Sept. 1626 (*k*^o), tr. 8 Oct. 1570 Marten Ruychaver (met wien zij 26 Sept. 1621 gouden bruiloft vierde), geb. 1540, st. 25 Dec. 1626 (*l*^o), handelaar in buskruit te Haarlem (*m*^o); Burgemr. van Haarlem 1603; Hoog-Heemraad van Rijnland 1606, zoon van Mr. Willem Jacobsz. (zie Aant. bij N°. 64) en van Guerte Pauwelsdr. van Outschooten. Zij wonnen vijf kinderen, w.o.:
 Anna Ruychaver, tr. Hans van Loon (zie Aant. bij N°. 149).

38. (a) Het Huis den Ham lag bij Alward in 't Westerkwartier der Oudehoorn te Chen Ten o' Lanwers; (b) Deze opgaven, evenals het grootste gedeelte van die waarin de geneal. der afd. meldingen van Cornelis Hendriksz. Loen en Lijbeth Andriedr. Boelens, in dit werk voorkomende, samengesteld is, zijn ontleend aan de genealogische aandekeningen van Pieter de Graeff, berustende in 't familiearchief van Jhr. D. de Graeff te 's-Hage, en waarvan een afschrift mij door den Heer W. H. Croockewit te Rotterdam welwillend in bruikleen afgestaan werd; (c) Cornelis Andriedr. Boelens liet nog ene natuurlijke dochter na: Sara Cornelisdr. Boelens, die tr. Carens Pietersz. Roozgaard, Kapitein in Staatschen dienst (de Graeff) Hij was een geloude Noorman (M. S. Backer); (d) Het opschrift op den grafsteen van Heer Claes Hillebrantsz. Boelens ([1540] in de Oude Kerk, werpt het noodige licht op de oudste generatie van 't geslacht Boelens. Het luidt: „Hier leggen) begre(ven) boel henrikz. boel dirckz. en duyf sij(n) wijf. dirck boelez. heer vechter en griete boele sij(n) kinderen en hier leyt begr(ave)u) Meester Claes Hillebrant Boelen, ind xl de xxij septe(m)bris" (Oud-Holland XI, p. 75; zie de afbeelding der zerk aldaar) Van dit grafchrift moet het begin, dat blijkbaar naar een veel oudere te voren op dit graf gelegen hebbende zerk gecopieerd is, aldus gelezen worden: Boel Henrikz.; Boel Dircksz. en Duyf zijn wijf; Dirck Boelez. en diens kinderen: Heer Vechter en Griete Boele; (e) ter Gouw III, p. 42, 40, 40; (f) Schaepe geeft als moeder van Wendelmoet Dirckdr. van Wormer op: Duyf N. N. — van Leeuwen noemt als de kwartierstaten van Wendelmoet's zoon, zoals deze op een oud portret, in het stiefhuis van Jan Woutersz. van Oudtshoorn te Gent afkomstig, voorkomende: 1. Oudtshoorn, 2. Waterland, 3. Wormer, 4. van de Werf. — Nu wijst evenwel de Heer A. de Koever Nz. in het Amsterdamsch Jaarboekje, (1891, op het feit dat de kwartieren 2 en 4 ook voorkomen op het grafteeken van Jan Berentsz. Beth en Lijbeth de Grebber in de Nieuwe Kerk (zie de afbeelding daarvan bij Wagenaar, folio editie II, p. 108), en daar, gelijk Mr. N. de Koever in zijn werkje „Uit onze oude Amstelstad, te stukje, p. 35 mededeelt, terecht de Grebber en Boelens heeten. Hieruit kan men afleiden dat ook de hierboven genoemde kwartieren van Cornelis Jansz. van Oudtshoorn gezegd Vlaamick aldus moeten gelezen worden: 1. van Oudtshoorn, 2. de Grebber, 3. van Wormer, 4. Boelens, zoodat wij, van elders de wetenschap bekomen hebbende, dat de respectieve grootmoeders van vaders- en moederszijde van Cornelis Jansz. heetten: Geertruyt en Duyff, thans deze namen kunnen aan vullen als volgt: Geertruyt de Grebber en Duyff Boelens. Wie is nu deze Duyff Boelens? Uit de acte van boedel-scheiding van Dirck Boelensz. en Margriete zijne vrouw, d.d. 3 Mei 1460, voor het passeeren waarvan twee van de kinderen van dit echtjaar n.l. Mr. Claes Boelens en Margriet Boelendr. geassisteerd werden, de een door „Jan Dircxzoen van Wormer sinen geboere vo. ltr", de andere „mit Jan Dircxzoen (van Wormer) voirnt. hoere voocht, ende mit Claes Heynensz, Jan Dircxzoen Brower ende Jan Dircxzoen voirnt. hoere vierendeelen als men die naest couden geerrijgen" blijkt dat de van Wormer's met de Boelens'en nauw verwant waren. Zoude het daarom al te gewaagd zijn aan te nemen dat Duyff Boelens, de vrouw van Dirck van Wormer dezelfde is als Duyff Boelendr., de zuster van Dirck Boelensz. bovengenoemd, wiens beide kinderen dan door hun vollen neef Jan Dircksz. van Wormer geassisteerd werden? In de geneal. Boelens door van Wieringen staat deze Duyff vermeld als zijnde „geestelijke geweest", doch dit is blijkbaar ene vergissing, daar met deze „geestelijke" bedoeld wordt Duyff Boelens, dr. van Dirck en Margriet, die in de reeds hiervoor genoemde boedelscheiding in 1460 als nou in het St. Lucienconvent voorkomt; (g) Wk. Reg. 1, fo. 225; (h) Zie bij N°. 69, noot I; (i) „Jan ende Boel Dire van) Wormers zij soenen"; 1479, Wk. Reg. 1, fo. 225 — Dat Wendelmoet ene zuster van Jan en dus ook van Boel was, blijkt uit noot I bij N°. 69; (j) Deze boedelscheiding is door den Heer J. F. M. Sterck medegedeeld in de Bijdr. voor de Geschiedenis van 't Biddon Haarlem 1897; (k) Schaepe; (l) Wk. Reg. 1, fo. 48; (m) Zij was ene zuster van Wendelmoede Heymansdr. van Hlp, getr. met Claes Heyn Claes. Burg. 1503 (Reg. van Ink. en Belastingen van de Godshuizen en Gildeu binnen Amsterdam 1570, fo. 65); (n) Wk. Reg. 1, fo. 240 V°; (o) Schaepe. Zie ook Belastingb. St. Pietersgasthuis 1497 — 1539, fo. 147 V°; (p) Schaepe; (q) Wk. Reg. 1, fo. 47 V°; (r) Wk. Reg. 2, fo. 205; (s) Schaepe; (t) Wk. Reg. 2, fo. 294 V°; (u) Keurb. B. Correctie, fo. 8; (v) Schaepe; (w) De Katholiek. CNIV, p. 303; (x) Schaepe; (y) Pieter de Graeff, Naaml. der Fugitiieven, I. T. 7, N°. 4; Verhuring van de luizen der fugitiieven 1568, fo. 17; (z) Rooyboek, fo. 8 V°; (aa) Wk. Reg. 1, fo. 417 V°. — De genealogieën noemen de moeder van Cornelis Hendriksz. Loen: van Lis, en de ouders van Hendrick Claesz. Loen: Claes Claesz. Loen en Geertruyt de Grebber; (bb) Dagverhaal van de trochelen etc. 1563—72, fo. 8; Portr. Tijdschetsen 1534 — 1626, Gemeente-archief te Amsterdam; (cc) Naaml. der Waardijns, Gildeu-archieff, U, N°. 5; (dd) Zie Begraafregister O. K. i.l.; (ee) Hendrick Boelens heette eigenlijk Hendrick Opmeer naar Hendrick Pietersz. Opmeer, die met zijne huisvrouw Lijbeth Jacobsdr. van Campen als peet over zijne doop stond (Pieter de Graeff); (ff) Renteb. 9, fo. 128 V°; (gg) M. S. Backer,

38. fo. 41b; (4b) 4e Reg. der lijfrentelr., fo. 41; (ii) 4e Reg. der lijfrentelr., fo. 19 V; (ij) Quohier 1631, fo. 173; (4b) Wk. Reg. 7, fo. 117; (ll) Quohier 1557, fo. 126 V; (mm) Onse Jan Jansz. „au 't Hart“ dankte zijn naam aan het uithangbord van zijn huis in de Warmoesstraat „genooipt 't hart“, liggende tusschen „de drie Croonen“ en „den Willeman“; Rentelr. 2, fo. 210 V; (nn) Wk. Reg. 7, fo. 19, 43; (oo) Keurb. B., Correctien, fo. 288; (pp) Lae J. 3, N°. 3; (qq) M. S. Baeker, fo. 296; (rr) Wk. Reg. 10, fo. 214 V; (ss) Navorscher VII, p. 258; „Verclaringe bij forme van turbe gedaen“ etc., l. E. 3, N°. 5; (tt) Dat Geertruyd werkelijk eene dochter van Burgemeester Andries Boelens geweest is, blijkt m. i. voldoende uit de hieronder afgedrukte stukken. Wel is waar komt Geertruyd's naam niet voor in het korte uittreksel van Schaepe van de boedelscheiding van Andries Boelens' nalatenschap, dat mede hieronder volgt, maar de familiëaanteekeningen welke onder de afstammelingen van het echtpaar Merens-Boelens te Hoorn zijn bewaard gebleven, geven hierin opheldering: Geertruyd en haar man waren om hunne anti-Koomsche gezindheid door hare ouders onterfd (Navorscher XXXVI, p. 60). Na hare ontvluchting uit het Sint Lucienklooster vond Geertruyd's zuster Marie Andriesdr. Boelens steun bij de familie van Geertruyd en haar man: in een der acten betreffende het proces tusschen Allert, Dirck, Lijtsbeth, Anna en Ludawie Boelens en hunne zuster Marie, de gewezen non (zie hieronder noot 4bb), wordt Marie geassisteerd door Geertruyd's zwager Claes Martsz. (Merens), Geertruyd's zoon Claes Boelensz. en diens schoonevader Gerrit Jacobsz. Coeckelacker „hoeren vierendeelen, zoe men die naest comt de gegrege“. — De bovenbedoelde stukken laat ik hier volgen: (A) „Wij Jan Lambert zoen ende Claes Jacops zoen Cop „Schepe(n) in Aemstredan(n)e oirconden ende kenne(n) dat voer ons quaenen heer Veclter „Boelenzoen priester de onne van Andries Boelenz. mit Hilbrant Janszoen Andries Boelen zoen „schoenbroeder ende des voirsz. heer Veclters voocht, ende Cornelis Symons zoen Cog de oems „zoene van Jan Martzoens huysfrouwe Ende hebben als naeste vrienden ende maghen van Andries „Boelen zoen's dochter geachte wijve van Jan Martz zoen [door Schaepe gekantteekend: Geertruyd „ge(aen)ijht“] ontme sonderlinge consideratien ende re(n)en(n) hennle bewege(n)de geconsenteert „ende consenteren mit desen, dat die borghe die Jan Martz zoen achtervolgende een zekere appoin- „tement van den groten Raede mijns genalligen heetren gegeven voertijts gestelt heeft in der questie „die lij voer den selven groten Raede vuytstaende heeft tegens Andries Boelen zoen vrij ende ontlast „zal wesen ende is mit's desen van den selven loftenisse ende boeltochte bij hem gelacen. Consenteren „daer en hooven in der maniere als voetren dat Jan Martz zoen zijnen) oirbaer ende profuite doen „zal mit zijnen) goeden ende zijnder huysfrouwen goeden tot behooff van zijnen) wijf ende) „kyndere(n) zoe 't behoert zonder arch ende list. In oironde desz. brieve besegelt mit onsen zegellen. „Gevege(n) opten eersten dach Decembris) int jaer ons Heetren duysent vijfthondert ende elve“ (Los stuk op perkament geschreven, liggende in 't „Magnum Manuscriptum“ van Schaepe, bij p. 153. Een onderzoek in de Registers van den Groeten Raad van Mechelen naar dit proces, op mijn verzoek door den Heer A. Gaillard, Adjunct Rijksarchivaris te Brussel ingesteld over de jaren 1508—11, bleef zonder resultaat); (B) „Opten XXII dach in december) anno 1511) zijn op de „weescamer gecompacert Willem Foeyt Willenszoon burger der stad Utrecht ende Claes Boelen „zoon de zoon van Jan Martz zoon, als naeste vrienden van Jacob, Geryt, Baert ende Mydt, Anthonis „van Houfven nagelaten kinderen daer moeder off is Maeltelt Jacobs Schapen dochter“ ... etc. (Wk. Reg. 9, p. 213); (C) „2 octob. a°. 1527 deelen en seiffen de 5 kinderen Allert & Dirck „Boelisz. voor haer selven ende) Cornelis Henrisz. Jan Hsbrantsz. ende) Jacob) van) Hoef als voochden „van haer huysfrouwen Lijtsbeth Anna en Ludewij Boelisz. alle haer ouders goederen etc. ijd's portie „was 287 1/2 gl. haer suster Marrij Boelen was eerst Nonne in St. Lucien clooster t'wele zij verliet, „zeggende) tegen haer slane in 't clooster gesteken te sijn, naer 8 of 9 jaren ont sijn(ge) daerover „veel te doen viel, alsoe de Broeder. ende) swagers) ten) het) goet) nicht) wilden) laten) genieten) etc. „acta a. 1525. 20: 28 (doch sij triumph) ende) in) den) Processus“; (nn) Wk. Reg. 5, fo. 254 V; (oo) Wk. Reg. Div. Mem. 1, fo. 67 V; Wk. Reg. 8, fo. 130; (pp) Schaepe; (ar) Wk. L. 62, i. v. Boelens; (qq) Dooptboek van Hoorn N°. 2, i. d. 15 Dec. 1585; ter Secretarie te Hoorn; (rr) Velius, Chronyk van Hoorn; (ss) Pieter de Graeff; (tt) Schaepe, M. M. Zie ook de interessante bescheiden, deze zaak betreffende, door den Heer Bern. J. M. de Bont afgedr. in de Bijdr. voor de Gesch. van 't Bisdum Haarlem XXIII, p. 22 en verv.; (uu) Rentelr. vormende den omslag van de Stadsrek. 1550; (vv) Pieter de Graeff; (ww) Bijdr. voor de Gesch. van 't Bisdum Haarlem XXII, p. 372 en verv.; (xxx) Schaepe; (yyy) Pieter de Graeff; (zz) Rooyboeck, fo. 16; (aaa) M. S. Baeker, fo. 26b; Quijtsch. 21, fo. 86; (bbb) Stadsrek. 1556, fo. 166; Wk. Reg. Div. Mem. 1, fo. 103; (ccc) Wk. Reg. 8, fo. 2; (ddd) Grootm. 2, fo. 26 V; (eee) Maandbl. Nederl. Leeuw, XVII, p. 114; (fff) Bijdr. voor de Gesch. van 't Bisdum Haarlem 1897; (ggg) Boek v. Ontv. en Uitg. St. Pietersgasthuis 1560—72, fo. 1; bij legateerde aan 't gasthuis een som van

39. Tr. 1°. Hermantgen Fransdr. de Goyer, begr. N. Z. 2 Jan. 1567 (*c*), dr. van Frans Pietersz. de Goyer, olieslager op de Ossemmarkt (*f*); tr. 2°. Hillegont Pietersdr., st. vóór Juli 1570 (*g*), dr. van Pieter Dircksz., vlas-kooper op den Nieuwendijk „in 't vergulden Vlassvat”, en van Finne Jansdr. (*h*); tr. 3°. Lijsbeth Hendricksdr. Rooelaes, begr. N. K. 25 Febr. 1608, was vóór haar huwelijk non in 't Sint Catharina klooster (*i*), in 1584 diaconesse der Nederl. Herv. gemeente te Amsterdam (*j*), dr. van Hendrick Reynertsz. alias Hendrick Rooelaes (zie bij N°. 22, Bijl. 2) en van Neele Claesdr.

Kinderen (uit het eerste huwelijk o. a.) (*k*): **MARIJ JANSDR. SMIT**, geb. 1562, begr. N. K. 14 Sept. 1598, tr. te Amsterdam 17 April 1580 Baert Jansz. Steenhuisen, geb. te Alkmaar, Regent Burgerweeshuis te Amsterdam 1585—89; Overman van den Handboogdoelen 1598 (*l*); Mede-oprichter en Bewindhebber der O.-I. Comp. ter kamer van Enkhuizen 1602, zoon van Jan, Sch. van Alkmaar 1573, en van Catharina Soutmans. Hij hertr. te Delft, na 22 Jan. 1600 te Amsterdam gedane aant. der ondertr., Aeltgen Dircksdr. van Ylen, van Delft.

Uit het eerste huwel. sproten o. a. de twee volgende dochters (*m*):

- a. **Judith Steenhuisen**, begr. N. K. 18 Dec. 1606, tr. te Alkmaar, na 2 Aug. 1624 te Amsterdam gedane aant. der ondertr., Harmen Jacobsz. Wormskereck, geb. te Deventer 1590, st. te Amsterdam 9 Jan. 1653, zeer vermogend lakenkooper, eerst op den Nieuwendijk op den Noorderhoek van de Gravenstraat „in den Oyevaer” (welk huis hij 22 Mei 1627 kocht van Hendrick Servaes (*n*)), daarna op de Heerengracht over de Driekoningenstraat in 't huis „Soli Deo Gloria” (dat hij 9 Jan. 1642 voor *f* 36.000 kocht (*o*)), diaken der Nederl. Herv. Gem. te Amsterdam 1630, ouderling 1642 (*p*); hij en zijne vrouw lieten tezamen een vermogen na van *f* 370.150.— (*q*).

Hun zoon was:

Bartholdus Wormskereck, gedt. N. K. 16 Mrt. 1627, st. kinderloos, lakenkooper op de Heerengracht in „Soli Deo Gloria”; tr. 24 Aug. 1619 Debora Blaeuw, gedt. O. K. 29 Juli 1629, st. 25 Aug. 1702, dr. van Cornelis Michielsz. (zie bij N°. 35, Bijl. 3) en van Weyntge Oetgens. Zij hertr. eerst Joan van Waveren, N°. 184; zij hertr. daarna Joannes Hudde, N°. 197.

- b. **Hermínia Steenhuisen**, geb. 1591, begr. N. K. 9 Juli 1631, tr. te Alkmaar, na 25 Mei 1617 te Amsterdam gedane aant. der ondertr., Dirck Hendricksz. van Cloppenburg, gezegd Deventerwaeg, geb. 1594, lakenkooper te Amsterdam op de Londonsche Kaey „in de Deventer waeg” (*r*), zoon van Hendrick Dircksz., van Cloppenburg, droogscheerder in de Sint Geertruydenstraat te Amsterdam, en van Anna Graets, van Deventer (*s*).

Uit dit huwel. sproten zes kinderen, w.o.:

Maria Dircksdr. van Cloppenburg, gezegd Deventerwaeg, gedt. N. K. 28 Mei 1619, begr. N. K. 29 Juli 1688, tr. 1°. 21 Dec. 1636 Pieter Bruyn (of de Bruyn), den Jonge, geb. 1614, begr. N. Z. K. 24 Sept. 1655, lakenkooper op den Nieuwendijk op den Noorderhoek van de Gravenstraat „in den Oyevaer”, zoon van Pieter Pietersz. Bruyn, van Antwerpen, 13 Jan. 1604,

39. komende van Alkmaar, als „varendeman” poorter van Amsterdam geworden, daarna achtereenvolgens stadszandhede, dienaar van de Thesaurieren 1630 (*g*), stadsclerk ter Weeskamer en ter Thesaurie 1635 (*h*), wonende in de Spinhuisdwaarsstraat (*i*), en van diens tweede vrouw Trijn Cornelisdr. van Persijn, van Alkmaar (*u*); tr. 2°. Barend Elias (zie Aant. bij N°. 235).

Uit het eerste huwel. sproten zes kinderen, waarvan er twee volgen:

- aa. Hermina de Bruyn, tr. Arent van der Waeyen (zie Aant. bij N°. 357).
bb. Aletta de Bruyn, tr. Gerbrand Elias, N°. 298.

JUTTE JANSDR. SMIT, tr. Evert Claesz. Hulft (zie Aant. bij N°. 199).

AANT. Jacob Smit, liet de volgende drie kinderen na:

- a. Jutte Jacobsdr. Smit, tr. Jan Jansz., mandenmaker in de Kalverstraat „tegens Heertgens stege over”, eerder wedv. van Geerte Claesdr. (*a*). Zij st. beiden kort voor Aug. 1557 (*j*).

Zij wonen vijf kinderen:

- aa. Evert Jansz. Smit, „cramer” op de Waal, tr. Marijtte Willemstr., begr. O. K. 9 Mrt. 1620.

Hunne dochter was o.a.:

Jutgen Evertsdr. Smit, tr. Pieter Hendricksz. alias Pieter Heynesz. (zie Aant. bij N°. 103).

- bb. Jan Jansz. Smit, N°. 39.

- cc. Geert Jansdr., begr. N. Z. 15 Sept. 1574 (*k*), tr. Vreerick Pietersz., begr. N. Z. 14 Sept. 1599, schoenmaker „over 't weeshuys in de cardinaels hoet”.

- dd. Jacob Jansz., geb. 1537, st. ongeht. 1559.

- ee. Marij Jansdr., geb. 1538.

- b. Hendrick Jacobsz. Smit.

- c. Frans Jacobsz. Smit, van wien vermeld wordt, dat hij in een twist 10 Juni 1567 Jacob Jansz. Oudewater doodstak (*aa*); tr. 1°. 1551 Anna Pietersdr., st. in de kram Aug. 1552 (*bb*); tr. 2°. 1553 Trijn Olofsdr., geb. 1534, dr. van Olof Douwenz. (zie ook Aant. bij N°. 48) en van Ydtgen Zegersdr.

Uit het eerste huwel. sproot een zoon:

- Jacob Fransz. Smit, geb. 1552, olieslager (*cc*); tr. 23 Dec. 1582 Jannetge Andriesdr., dr. van Andries Jansz. (zie Aant. bij N°. 33) en van Neel Willemstr. Vrient.

(*g*) Grootm. 2, fo. 103; Res. Vroedsch. 7, fo. 138 V. Hij legde in 1594 het Fabriekmeestersambt neer wijl hij „mits zijn onderdon de Fabrycke der stede nyet laeger heet kunnen bedienen ende daer van onloof genomen heet”; (*h*) Zie o.a. Naaml. der fugitieven 1560, I. T. 7, N°. 4; ook: Marcus, Sententien van den Hertog van Aca, p. 123; „Jehan Smitgen Marchaunt de Bled”; (*i*) „Verclaringe bij forme van turbe gedaen” etc., I. E. 3, N°. 5¹; (*j*) „olijt den 22 martij 1608”; M. S. Keurb. Naaml. der Vroedschappen voorin; (*k*) Wk. Reg. 8, fo. 289; (*l*) Verloving van de huizen der fugitieven 1568, fo. 42; Quohier 1557, fo. 1 V¹; (*m*) Wk. Reg. 10, fo. 213; (*n*) Begraafreg. Weesk., N. Z. lid. 16 Aug. 1565; Rentelbr. 13, fo. 224; Zie ook Aant. bij N°. 102; (*o*) „Jan Smitten deese troude een professide nonne van S. Catherine Rleynier) Rooeloes zuster Lisbeth Henricx Rooeloesdr.” (M. S. Handv., 1532, fo. 206); (*p*) Kerkelijk Amsterdam, p. 454; (*q*) Uit het eerste huwelijk waren drie kinderen, uit het tweede twee, waarvan het jongste was: Lisbeth Jansdr.

Smit, geb. 1571, st. 1640 (4e Reg. der lijfrentenr., fo. 8 V^o), ondertr. 1°. 18 Juni 1588 Matthens Dircksz. Martelaer, geb. 1565, lakkenbereijder op 't Water „in den Martelaer“, zoon van Dirck Aertsz. Martelaer; ondertr. 2°. 1 Aug. 1598 Hendrick Dircksz., kleerenmaaker in de Geertruidenstraat, wedr. van Femmetje Gerritsdr.; (f) Dr. G. W. Kernkamp, Bontemantel, I, p. 172, noot; (g) Wapenheirat I, p. 121; (h) Quijtsch. C., fo. 139; (i) Quijtsch. B., fo. 260; (j) Kerkelijk Amsterdam, p. 492 en 513; (k) Blijkens de loedelscheiding in 't archief van het Fonds-Woraskkerck, berustende onder den Heer G. P. Elias te Amsterdam; (l) Wk. Reg. 22 fo. 287; (m) Keukint. regg. i.d. 24 April 1593; (n) Grootm. 3, fo. 96 V^o; (o) Grootm. 2, fo. 168; (p) Begr. O. K. 10 Mei 1641; (q) Geb. te Alkmaar 1575, begr. te Amsterdam O. K. 30 Jan. 1641, ondertrouwd 6 Febr. 1609; (r) Wk. Reg. 3, fo. 265 V^o; (s) Wk. Reg. 6, fo. 192 V^o; (t) Wk. Reg. 10, fo. 46 V^o; (u) Justitieboek, N. 308 R. I., fo. 25; (v) Wk. Reg. 5, fo. 252. Zij was eene zuster van Yverick Pietersz., gehuwd met Geert Jansdr., zuster van Jan Jansz. Smit, N°. 39; (w) Dooph. N. K., i.d. 6 Oct. 1594.

40. WIGBOUT DE WAEL.

R. 1582—1583.

Sch. 1582.

Commissaris van den Prins van Oranje tot het redressement van de Convoeyen in Zeeland 2 Febr. 1581—Mei 1582 (a).

Koopman „in den vergulden Brill“, in 1557 op den Nieuwendijk bij de Plaetse, later (1582) aan de Plaetse zelf (b).

Behoorde in 1564 tot de voornamste gereformeerden binnen Amsterdam 'en moest als balling uitwijken; keerde in 1578 in de stad terug.

Geb. 1519, st. 13 Mei 1583 (c), zoon van Jan Jacobsz. (zie Aant., hieronder) en van Alyd Wigboutsdr.

Tr. Ijlsbeth Benningh, Jansdr., begr. N. Z. 1 Mei 1573, dr. van Jan Gerritsz. (zie Aant. bij N°. 14) en van Trijn Stansdr.

Kinderen (o. a.): AEFGE DE WAEL, tr. Pieter de Vlaming, Dircksz., N° 69.

GRIETGE DE WAEL, tr. 15 Mei 1588 Simon Gerritsz. Swaen, geb. te Alkmaar 1553, werd in 1590 Kapitein-Majoor van 't garnizoen te Amsterdam en vestigde zich in 1594 te Alkmaar waar hij Schepen werd (d), wedr. van Reymerich Jan Lobbenzonsdr. „in den thoorn van Babilonien“ (e). Hij hertr. 3 Mrt. 1598 Aef Dirckdr. de Vlaming, geb. 1555, bij haar huwel. wonende „ant nieuwsijts kerkhoff in de brill“, dr. van Dirck Cornelisz. (zie Aant. bij N°. 69) en van Aef Pieter Fopsdr.

NICOLAES DE WAEL, Commissaris van de Monstering te Amsterdam en Wagenmeester (f), tr. 6 Maart 1583 Katrijn Nanninckdr., dr. van Mr. Nanninck Florisz., Med. Dr. (g), en van Pietertgen Pietersdr. Rodingh.

ANNE, Jan de Wael, rijk koopman te Amsterdam; fundeerde 3 Nov. 1470 een dienst op 't Romeinenaltaar in de Nieuwe Kerk (h), en was medestichter van 't Clarissenklooster te Amsterdam (i); tr. Aeff N. N.

Zij wonen o.a. de volgende twee zoons:

a. Jacob de Wael, Jansz., volgt.

b. Mr. Vranck de Wael, Jansz., schonk in 1504 een gift aan den door zijn vader in de N. K. gestichten dienst (j); tr. N. N.

Zij lieten de volgende drie kinderen na:

aa. Jan de Wael, Vranckenz., herbergde in 1532 ten zijnen huize „de

40.

grave van Lalaing en ande(re) gecom(m)itteerden opt stuck van de dijekayge in Hollant" (*k*); leefde nog in 1542; tr. Neeltgen van Amerongen, begr. O. K. 18 Oct. 1550, dr. van Jacob Vranckenz. en van Alyd Jacobsdr. van Amerongen (*l*).

Hunne kinderen waren:

- aaa. Marie Jan Vranckenzoonsdr. de Wael, tr. Ernst Roeters (zie Aant. bij N°. 86).
- bbb. Geert Jan Vranckenzoonsdr. de Wael, tr. Volkert Jansz. Pauw (zie bij N°. 31, Bijl. 1).
- ccc. Reysent Jan Vranckenzoonsdr. de Wael, begr. O. K. 10 Sept. 1567, was bij haar overlijden „Moeder van die minnebroeders", tr. Popius of Poppe Zijbrantsz., ook genaamd: „Cappeteyn Foppe" (*m*).
- ddd. Hillegont Jan Vranckenzoonsdr. de Wael.
- bb. Aefge Vranckendr. de Wael, tr. Cornelis Benningh, Gerritsz. (zie Aant. bij N°. 14).
- cc. Claer Vranckendr. de Wael, tr. Roelof Jacobsz. Drooch.
Hun zoon was:
Jacob Roelofs. Drooch (zie bij N°. 45, Bijl. 1), tr. Clara Dircksd.
- Jacob de Wael, Jansz., (bovengenoemd), R. 1477, Sch. 1478; tr. N. N.
Zij wonnen de volgende drie kinderen:
- a. Jan de Wael, Jacobsz. „in 't gulden Paert", st. kort voor April 1536 (*n*), tr. Alyd Wigboutsdr.
- Uit dit huwelijk sproten de volgende acht kinderen:
- aa. Aecht de Wael, st. kort voor Aug. 1543 (*o*), tr. Claes Lantsmeer, wonende op 't Water.
Zij lieten drie kinderen na, w.o :
Alyd Claesdr. Lantsmeer, tr. Thomas Gerritsz. Doesburgh (zie bij N°. 22, Bijl. 2), wedr. van Claesgen Hendricksd. Roelaes.
- bb. Wigbout de Wael, N°. 40.
- cc. Katrijn de Wael, geb. 1519, begr. O. K. 14 Sept. 1580, tr. 1°. 1530 Jacob van Amerongen, st. kort voor Juni 1542 (*p*), zoon van Vranck (Jacob Vranckenzoonsz. ex Alyd Jacobsdr. van Amerongen) en van Lijsbeth Pietersdr. Ghendt; tr. 2°. 1544 Gerrit Dircksz.; tr. 3°. (voor 1565) Dirck Meynertsz.
- dd. Alyd de Wael, geb. 1522.
- ee. Jacob de Wael, geb. 1525, woonde in 1502 te Haarlem (*q*), tr. (voor Dec. 1547) Ymmie Pietersdr. (*r*).
- ff. Vranck de Wael, geb. 1526, st. voor 1577 in ballingschap (*s*), „cramer" in de Warmoesstraat „in de Craen" (*t*); nam een werkzaam aandeel in de reformatorische beweging te Amsterdam (*u*); tr. Jannetgen Jan Pilgramsdr., geb. 1534, dr. van Jan Pilgramsz. (zie Aant. bij N°. 47) en van Griet Jansdr. Verburch. Zij hertr. drie malen.
Uit het eerste huwelijk waren drie kinderen:
- aaa. Aefgen de Wael (*v*), tr. Jan van Heussen, geb. te Arnemuyden, in 1577 wonende te Emden (*w*), daarna Burgeme. van Naarden.

Hij hertr. eerst in Febr. 1585 Lijsbeth Jan Duvendr., gedt. O. K. 9 Aug. 1567, weduwe van Jan van Bekesteyn, dr. van Jonge Jan Duvenz. (zie Aant. bij N°. 46) en van Hillegont Cornelisdr. Benningh. Hij hertr. daarna andermaal 10 Nov. 1591 Trijntge Laurensdr. van Neck (r), geb. 1551, dr. van Laurens Simonsz. (zie Aant. bij N°. 11) en van Aeghje Fransdr. Admiraal.

Uit het eerste huwel. sproten drie kinderen, waarvan het oudste volgt: Nelletgen van Heussen, geb. te Emden 1575, st. kinderl. te Amsterdam en begr. O. K. 3 April 1647, tr. 1°. te Amsterdam 27 Oct. 1592 Floris Willemsz., geb. 1567, wonende op den O. Z. Achterburgwal; tr. 2°. 9 Febr. 1603 Gijsbert Jacobsz. de Goyer, geb. 1562, wonende in de Warmoesstraat; tr. 3°. Jan Jansz. van Hoorn, den Jonge (zie bij No. 93).

bbb. Jan de Wael, geb. 1563, st. ongetrouwd (j).

ccc. Griet de Wael, tr. Laurens Bicker (zie Aant. bij N°. 57).

ggg. Michiel de Wael, geb. 1527, vestigde zich te Haarlem en was aldaar tijdens de belegering dier stad in 1573 Kapitein der Burgerij; na de inneming werd hij vermist; tr. te Haarlem Anna Coenendr. Hasselaer, geb. 1537, st. 1558, dr. van Coen Pauwelsz. (zie Aant. bij N°. 64) en van Guurtge Dirck Janszoonstr. van Texel.

Hun zoon was:

Jan de Wael, Michielsz., st. te Haarlem 2 Sept. 1618, R. van Haarlem 1588, Sch. ald. 1594, Burgeme. ald. 1597; Gedep. ter Generaliteits Rekenkamer 1612; tr. 1°. Cornelia Anthonisdr. Juyt; tr. 2°. te Haarlem 17 Juli 1605 Aecht (Agatha) Adriaensdr. van Hoorn, geb. 1549, weduwe van Nicolaes (van) de Leur, dr. van Adriaen Pietersz. (zie Aant. bij N°. 64) en van Magdalena Pauwelsdr. Hasselaer.

Uit den eersten echt werden vijf kinderen geboren, w.o.:

Jan de Wael, geb. te Haarlem 1594, st. ald. 23 Sept. 1663, R. van Haarlem 1618, Sch. ald. 1620, Burgeme. ald. 1627 (en vervolgens nog 19 malen); Rentme. der Geestelijke goederen 1625, en van de Commanderij-goederen van Sint Jan 1642; Bewindh. W.-I. Comp. 1639; werd 30 Juli 1650 met nog vijf andere leden der Statenvergadering van Holland op last van den Stadhouder Willem II gearresteerd en naar Loevesteyn gevoerd; den 13 Aug. d.a.v. werd hij uit zijne hechtenis ontslagen, doch uit al zijne ambten ontzet, waarin hij evenwel onmiddellijk na 's Prinsen dood in 't zelfde jaar weder hersteld werd (z); tr. te Amsterdam 15 Febr. 1620 Aeltgen Dircksd., gedt. N. K. 14 Sept. 1597, st. kinderloos te Haarlem 16 Oct. 1678 (aa), dr. van Dirck Adriaensz. (zie Aant. bij N°. 139) en van Elisabeth Elbertsd. Pater.

hh. Jan de Wael, geb. 1533, st. ongehuwd 1552.

b. Aeff Jacobsdr. de Wael, tr. Cornelis Gerritsz. (bb).

c. Volekgen Jacobsdr. de Wael.

(*g*) Resol. Holland, 2 Febr. 1581, 27 Nov. 1581; (*h*) Quolier 1557, fo. 10; Rente- en Oudeigenboek St. Pietersgasthuis 1582, fo. 117. Door amotie van eenige tusschenliggende percelen schijnt het huis „de vergulden Brill” aan de Plaetse te zijn komen te staan; (*i*) „sbijt 13 may a^o. 1583”; M. S. Keurb. l.a.p.; (*l*) Schaep teekent in zijne naamlijst van de Majoor's te Amsterdam in 't M. S. N°. 3, fo. 57, op 't gem. archief, het volgende aan: „A^o. 1590 Symon Swaen, bij was een ont capl. te voron, had in [den] slach op de Mockerheij geweest a. 1574. Commandeerde a. 1587 over de Vaendelen Waertgelders van Haerlem en Aenst. tot bevrijdinge van t' Goultant. Borr., lib. 27 vol. 4, fo. 29 d. Werde a^o. voorsz. tot het Majoor'schap versoght. Hij nam sijn afscheij a. 1594 ginc na Alemaer wonen, werde daer Schepen; sijn comp[an]gnije over; Pieter [Jan] Nee. (Cos.) trier) hadden 7 weken voor een Maend”. Het opschrift op het portret van Simon Gerritsz. Swaen in de Collectie Six te Amsterdam liidt: Aetatis 83, 1636; (*m*) Wk. Reg. 7, fo. 107; (*n*) Schaep; Resol. Holland 20 Febr. 1589, 19 Febr. 1597; (*o*) M. Nanninck Florisz. was een broeder van Anna Florendr., getr. met Claes Hendricksz. Cloeck, zie Aant. bij N°. 128 (M. S. Backer, fo. 47); (*p*) Reg. van de Inkomsten en Belastingen van de Godshuizen etc. binnen Amsterdam, 1570, fo. 57 V; (*q*) ter Gouw, III, p. 204, 266; (*r*) Reg. van de Inkomsten etc. avoren, fo. 59; (*s*) Stadsrek. 1532, fo. 37; (*t*) Wk. Reg. 2, fo. 312 V^o; Reg. 4, fo. 6 V^o; (*u*) Wk. Reg. 6 fo. 57 V; Generaal-register van 't Burgerweeshuis 1562—1611, fo. 192; (*v*) Wk. Reg. 4, fo. 151; (*w*) Wk. Reg. 5 fo. 3; (*x*) Wk. Reg. 4, fo. 209; (*y*) Stadsrek. 1562, fo. 122 V; (*z*) Wk. Reg. 5, fo. 31 V; (*aa*) Wk. Reg. 10, fo. 145; (*ab*) Begr.aereg. O. K., i.d. 21 April 1560; Renteb. 1, fo. 91 V; (*ac*) ter Gouw, VIII, Alphab. Reg. 1, v.; (*ad*) Wk. Reg. 11, fo. 216; (*ae*) Wk. L. N. i. v. van Heussen; (*af*) Trijntgen heet op pag. 30, hiervoor, bij vergissing Truytgen; (*ag*) M. S. Schaep in 't fam. archief van Jhr. Mr. C. H. Backer, p. 23; (*ah*) Wagenaar, Väterlandsche Historie, XII; (*ai*) Wk. L. 508, i. v. Pater, (*ab*) Men verwarre dezen Cornelis Gerritsz. geh. met Aelf Jacobsdr. de Wael niet met Cornelis Gerritsz. Bennigh, geh. met Aelgen Vranckendr. de Wael. Door de naams-gelijckheid zou dit allicht kunnen gebeuren.

41. JAN MEURLINCK.

R. 1582—1598.

Comm. 1578.

Woonde bij zijn overlijden op den O. Z. Voorburgwal „in de drie Valckgens” (*a*).

Behoorde in 1564 en 1566 tot de voornaamste gereformeerden binnen Amsterdam, moest daarna uitwijken en keerde in 1578 in de stad terug (*b*)

Geb. 1528, st. 3 Juli 1598 (*c*), zoon van Jan Meurlinck (zie Aant., hieronder) en van Marij Egbertsdr. Guldenknecht.

Tr. Immetgen Hendrick Pouwelszonsdr., st. 31 Juli 1599, dr. van Hendrick Pouwelsz. (zie Aant. bij N°. 38) en van Stijn Allertsdr. Boelens.

Kinderen: AEGHT MEURLINCK, tr. Jacob Pietersz. Schaep (zie Aant. bij N°. 23).

MARIA MEURLINCK, tr. Claes Jacobsz. van Harencarspel, N°. 99.

AANT. N. Muerlinck of Meurlinck, te Kampen, had verscheidene kinderen, waarvan bekend zijn:

a. Jan Meurlinck, st. te Amsterdam kort vóór Juli 1534 (*d*), tr. Marij Egbertsdr. Guldenknecht, begr. O. K. 7 Dec. 1565, dr. van Eggbert Barentsz. alias „den gulden Knecht” (*e*) en van Foyse Centendr. Zij hertr. Pieter Simonsz. „in den Haringh” (zie Aant. bij N°. 102).

Uit het eerste huwel. sproot een eenige zoon:

Jan Meurlinck, N°. 41.

- b. Roelof Meurlinck, woonde te Kampen, en passeerde in 1534 voor den Raad dier stad eene procuratie, mede namens zijne aldaar woonachtige broeders en zusters.
- c. Hillegont Meurlinck.
- d. Pieter Meurlinck, woonde in 1596 te Amsterdam op de Boomsloot bij de St. Antonispoort; was getrouwd en liet eene dochter na (*f*): Jannetje Pietersdr. Meurlinck, geb. 1569, ondertr. te Amsterdam 12 Oct. 1596 (waarbij zij door haren vader en door haren neef Jan Meurlinck gecastiteerd werd) Michiel Adriaensz. (*g*), scheepstimmerman „op Uylenborch in de nieuwstadt”, wedr. van Maritge Adriaensdr.

(a) Wk. Reg. 12, fo. 275; (b) ter Gouw, VIII, Alphab. Reg. i. v.; (c) „obijt den 3 July 1598”; M. S. Kenrboc t. a. p.; (d) Wk. Reg. 4, fo. 105; (e) Omtrent de Guldenknecht's vond ik het volgende: „Machtelt gulden Beets woluwe” was in 1507 waardin (Kenrb. 13; Correctien, fo. 91 V°); „Eglert gulden Knecht” huurde sedert 1531 verscheidene jaren den huidenexceijs (Stabsrek. 1531, fo. 4; 1532, fo. 4; etc.); „Marie Eglert de gulden Baernsdr. Pieter Simonsz. in den Harinx werle.” (Rooyboeck, fo. 115; 1547); „Efnys de wede. van gulden Barent XXXVJ. £” (Quohier 1557, fo. 136 V°); (*f*) Eene naamgenote van deze dochter was dienstmaagd bij den apotheker Dirck Fredericksz.: „Den 28 January (1594) begraven Jannetje Meurlinck dienstmaecht van Dirck Freeckz. apotheecker” (Begraafreg. O. K.); (*g*) Hij teekende bij zijne ondertrouw met een kruisje.

42. PIETER BOOM, CORNELISZ.

R. 1582—1609.

Sch. 1580, Burg. 1583, 85, 87, 88, 90, 91, 93, 94, 97, 98, 1600, 02, 03, 05, 06, 08.

Gecomm. Raad 1 Juli 1595—30 April 1597.

Overman van den Voetboogdoelen 1579; Regent Leprozenhuis 1578; Colonel der Burgerij 1587.

Behoorde in 1608 tot de eerste Hoofd-Ingelanden en ondernemers van de bedijking van de Beemster (*a*).

Was in 1565 lijndraaier en denkelijk ook scheepmaker (*b*) op de Lastage „buyten de poert” (*c*). Woonde bij zijn overlijden op den Achterburgwal „after die brouwerie van die roos naest (den) vaendrager”.

St. 19 Jan. 1600 (*d*), zoon van Cornelis Pietersz. (zie Aant., hieronder) en van Griet Jacobsdr. Codde.

Tr. Griete Gerritsdr., begr. O. K. 30 Maart 1611.

Kinderen (o. a.): ABRAHAM BOOM, PIETERSZ., N°. 89.

SAFKETGEN PIETERSDR. BOOM, tr. Pieter Jacobsz. van Rijn (zie bij N°. 82).

ALFGEN (EVA) PIETERSDR. BOOM, tr. Cornelis Jansz. Valckenier (zie Aant. bij N°. 136).

GRIETGE PIETERSDR. BOOM, tr. Andries Claesz. Abeleven (zie bij N°. 454. Bijl. 1).

AANT. Hendrick (Heyn) Jansz. Ackerman, Sch. 1470, R. 1492; Bailluw van Gooyland 1481; tr. N. N.

Hun zoon was o. a. (*e*):

Jan Hendricksz. Ackerman, st. kort vóór Jan. 1485 (*f*) tr. Ynne N. N.

Zij wonnen drie kinderen, w. o.:

Pieter Jansz. Ackerman, Sch. 1515, R. 1521; tr. Geertruyd Willemssdr. Boom, denkelijk dr. van Willem Boom Dircksz., Sch. 1479, R. 1486, Burg. 1496.

Uit dit huwel. sproten de vier volgende kinderen:

- a. Pieter Pietersz. Ackerman, geb. 1497 (*g*), begr. O. K. 5 Mrt. 1572, lakenkooper; Sch. 1529; Waardijn der lakenen 1530 (*h*); behoorde in 1564 en '67 tot de dolcanten onder de gereformeerde burgers te Amsterdam.
- b. Jonge Pieter Pietersz. Ackerman, tr. Katrijn Reyersdr., st. kort vóór April 1535 (*i*), dr. van Reyer Pietersz. (zie Aant. bij No. 16) en van Lijsbeth Frans Claesdr. Heyn.

Hunne dochter was:

Katrijn Pietersdr. Ackerman, geb. 1532, tr. 1555 Hendrick Hillebrantsz. Roode alias Hendrick Jansz. Roc, begr. O. K. 27 Oct. 1589, Overman der Cloveniers 1578 (*j*).

- c. Cornelis Pietersz. Boom, volgt.

- d. Claes Pietersz. Ackerman, Heer van Achtienhoven, tr. (voor 1541) Alyd Claesdr., Vrouwe van Achtienhoven, geb. 1516, dr. van Claes Pietersz. (zie Aant. bij N°. 69) en van Griet Cornelis de Vlaminckdr. Zij hertr. Frans Eeuwoutsz. van Hogelande. — Uit het eerste huwel. sproten twee gehuwde dochters.

Cornelis Pietersz. Boom (bovengenoemd), lijndraaier (*k*) en scheepmaker (*l*) op de Lastage (*m*); behoorde in 1566 tot de voornaamste gereformeerden binnen Amsterdam (*n*); tr. (voor 1529) Griet Jacobsdr. Codde (*o*), dr. van Jacob Codde, Sch. 1528.

Uit dit huwel. sproten o. a. de volgende drie kinderen:

- a. Pieter Boom, Cornelisz., N°. 42.
- b. Philips Cornelisz. Boom alias Groote Philips, geb. 1543 (*p*), vestigde zich te Alkmaar en werd er Raad in de Vroedschap; hij behoorde er in 1566 tot de Calvinisten, die Brederode tijdens zijn bezoek aan Alkmaar om de Minderbroederskerk verzochten en na zijn vertrek het Minderbroederklooster plunderden. Hij werd 20 Sept. 1568 door Alva ingedaagd doch bleef te Alkmaar en werd er 6 Sept. 1573 met Jan van Foreest wegens het beleg aan de toenmalige Burgemeesters toegevoegd; was in 1578 nog eenmaal Burgeme. (*q*) en keerde na de alteratie te Amsterdam terug; Comm. aldaar 1581—'88; was ook Raad van den Prins van Oranje (*r*); tr. (voor 1578) Immetje Jansdr. „in 't Hart", geb. 1547, wedv. van Meeus Pietersz. (zie Aant. bij N°. 79), dr. van Jonge Jan Jansz. „in 't Hart" (zie Aant. bij N°. 38) en van Nelle Cornelisdr. Loen. — Zij lieten kinderen na.
- c. Ael Cornelisdr. Boom, tr. Gerrit Hendricksz. Calff (zie bij N°. 43, Bijl. 1).

(a) J. Bouman, Beschikking, opkomst en bloei van de Beemster, p. 78; (b) D.I. scheepshouwmeester, evenals volgens ter Gouw zijn vader Cornelis geweest is. Zie ter Gouw, IV, 310, 430; V, 69, 92;

(*e*) Doopb. O. K., i. d. Dec. 1565; (*d*) „obijt den 19 Jann. 1609"; M. S. Kcurb. t. a. p.; (*e*) Twee andere kinderen uit dit huwel. waren: Lijsbeth Hendricksdr. Ackerman, st. 1508, tr. Pieter Thonisz., en Heer Jan Ackerman, priester; Coll. Perikamenten brieven, Diversen, N°. 259; (*f*) Wk. Reg. 1, fo. 421; (*g*) Dagsverhaal van de troebelen, etc. 1563 72, fo. 8; gemeente-archief te Amsterdam, Portef. Tijdschriften; (*h*) Naamlijst der Waardijns; Gildenarchief U, N°. 5; (*i*) Wk. Reg. 4, fo. 127 V°, 334; (*j*) ter Gouw, VII, p. 394; (*k*) Grootm. 1, fo. 310 V°; (*l*) Zie noot *b*, hiervoor; (*m*) Cornelis Pietersz. Boom was een der breedst geerden op de Lastage, waar thans nog de nanaen Recht- en Krom Boomsloot aan hem herinneren; (*n*) ter Gouw, VIII, Alphab. Reg., i. v.; (*o*) Wk. Reg. 3, fo. 284; (*p*) „Verclaringe bij forme van turbe gedaen" etc., L. E. 3, N°. 5*; (*q*) Mededeeling van den Heer C. W. Bruinvis te Alkmaar; (*r*) Pieter de Graeff. - Philips Cornelisz. Boom werd 7 Mei 1585 door de Staten van Holland voorgedragen tot „subalterne Raed in Gelderland" maar schijnt als zoodanig niet benoemd te zijn (Resol. Holland).

43. FREDRICK JANSZ. VOGEL.

R. 1582—1593; vertrok in 1593 metterwoon naar Haarlem (*a*).

Sch. 1580.

Regent Gasthuis 1579; Luitd. der Burgerij 1579; Overman van den Voetboogdoelen 1580.

Woonde na 1593 te Haarlem op 't Klein Heiligland.

Zoon van Jan Ottensz. (zie Aant., hieronder) en van Anna Pietersdr. Schol.

Tr. Alydt Lotten, dr. van Mr. Loth Claesz. (zie bij N°. 22, Bijl. 1) en van N. Dominicusdr. van Naerden.

Kind (o.a.): ANNA VOGEL, tr. Claes Jacobsz. Bas (zie Aant. bij N°. 76).

AANT.: N. Vogel, had twee zoons:

a. Otto Vogel, tr. N. N.

Hun zoon was:

Jan Ottensz. Vogel, leefde nog in Dec. 1585, was in 1560 waard in de Warmoesstraat „in de Starre" (*b*); tr. 1°. (vóór 1546) Anna Pietersdr. Schol, geb. 1525, dr. van Pieter Claesz. (zie Bijl. 1, hieronder) en van Lijsbeth Claesdr.; tr. 2°. (vóór 1559) Nel Jansdr. (*c*).

Zij wonen de twee volgende zoons:

aa. Fredrick Jansz. Vogel, N°. 43.

bb. Otto Vogel, Sch. 1586; Regent Oude Mannen- en Vrouwenhuis 1579; vestigde zich later te Haarlem, waar hij in de Smedestraat woonde; werd aldaar in 1604 tot Raad in de Vroedschap verkozen, doch zijne electie om reden dat hij geen poorter was, van onwaarde verklaard (*d*); was korenkooper (*e*); tr. 1°. Lijsbeth Pietersdr. Coudé (*f*), wedv. van Michiel Jansz. Benningh (zie Aant. bij N°. 14), dr. van Pieter Pietersz. (zie bij No. 57, Bijl. 2) en van Nelle Claesdr. Boelens; tr. 2°. te Haarlem 27 Mei 1607 Jacoba Meynaertsdr., jongedochter, geb. te Haarlem, bij haar huwel. ald. wonende in de Smedestraat.

Uit het tweede huwel. sprongen o. a. de beide volgende dochters:

aaa. Elisabeth Vogel, tr. Mr. Cornelis van Strijen (zie Aant. bij N°. 253).

bbb. Anna Vogel, tr. Dr. Albert Bas, N°. 137.

b. Wessel Vogel, begr. O. K. 16 Aug. 1560, in 1535 „waard in de Star" in de Warmoesstraat; tr. Lijsbeth N. N. (*g*).

Hun zoon was:

Wessel Vogel, komt in 1566 onder de fugitieven voor, tr. Ael Pauw (*h*).

Bijl. 1. Claes Jansz. Schol, alias „Claes van Cammen in die gulden Scol" (*i*), scholkooper op den Dam „in de gulden Schol"; tr. N. X.

Hunne kinderen waren o. a.:

- a. Pieter Claesz. Schol, volgt.
- b. Marij Claesdr. Schol, tr. Vranck Zwanincksz., scholkooper in de Nes „in de gulden Scholle" (*j*).

Zij wonen o. a.:

- aa. Zwaninck Vranckenz.
- bb. Griete Vranckendr., tr. Pieter Pietersz. van Neck (den Jonge) (zie Aant. bij N°. 11).

Pieter Claesz. Schol (bovengenoemd), scholkooper; woonde „opten Oosterhoek van de vischmarkt over de Katt' (elders: in een „huys en erve ghestaen op ten dam an de oostzijde van de vischmarkt", welk huis in 1548 door de stad voor afbraak gekocht werd (*k*); tr. Lijsbeth Claesdr. Beiden zijn overleden vóór Sept. 1532 (*l*).

Uit dit huwel. sproten drie kinderen:

- a. Claes Pietersz. Schol „in 't Calff", genaamd: Claes Pietersz. Calff (zie hieronder), tr. Sophia (Fijje) Hendricksdr. alias Walichsdr. Calff.
- b. Anna Pietersdr. Schol, tr. Jan Ottensz. Vogel (zie Aant. bij N°. 43, hiervoor).
- c. Dirck Pietersz. Schol, geb. 1527, st. jong.

* * *

Hendrick Gerritsz. Pecklap „in 't Calff", denkelijk geboren te Alkmaar, st. te Amsterdam kort vóór Juni 1545 (*m*), woonde te Amsterdam in de Liesdel „in 't gulden Calff"; tr. Anna Willemsdr., begr. O. K. 28 Oct. 1560, waarschijnlijk dochter van Willem Martsz. Zij hertr. Jan Jacobsz. Dommer (zie Aant. bij N°. 3).

Uit het eerste huwel. sproten drie kinderen (*n*):

- a. Sophia (Fijje) Hendricksdr. alias Walichsdr. Calff, geb. 1528, begr. O. K. 2 Jan. 1597, tr. (vóór 1556) Claes Pietersz. Schol, die na zijn huwel. den naam Claes Pietersz. Calff aannam (*o*), geb. 1524, begr. O. K. 6 Nov. 1588, lijndraaier op de Lastage in de Ridderstraat „in 't gulden Calff" (*p*); Comm. 1581; Kapⁿ. der Burgerij 1580; Fabriekmeester 1582, zoon van Pieter Claesz. Schol (zie hiervoor) en van Lijsbeth Claesdr.

Hunne kinderen waren o. a.:

- aa. Pieter Claesz. Calff, geb. 1559, begr. O. K. 26 Mei 1594, woonde op den Zeedijk „in het vergulden Calff" (*q*); Sch. 1591; tr. 10 Juli 1588 Dieuwert Matthijsdr., ged. O. K. Sept. 1565, begr. O. K. 31 Jan. 1613, toen wonende op den Zeedijk „in den vergulden Hoorn", dr. van Matthijs Matthijsz. (zie Aant. bij N°. 14) en van Myen Jansdr. Bemmingh.

43.

Hunne dochter was o. a.:

Meyntge Pietersdr. Calff, tr. Jan Jansz. van Hoorn, den Jonge (zie bij N°. 93).

- bb. Marten Claesz. Calff, geb. 1560, st. 14 April 1617, koopman op de Boomsloot „in 't vergulden Kalf"; Overman van den Voet-boogdoelen 1609; tr. 16 Mei 1593 Aefgen Gijsbertsdr. van de Poll, geb. 17 Febr. 1564, begr. O. K. 26 Nov. 1593, dr. van Gijsbert Jansz. (zie Aant. bij N°. 68) en van Jannetje Gerritsdr. Draver.

Hunne eenige dochter was:

Jannetje Martensdr. Calff, tr. Jan Reynier Claesz. alias Jan Reyniersz. (zie Aant. bij N°. 6).

- cc. Annetje Claesdr. Calff, geb. 1562, st. als wede. en begr. O. K. 19 Sept. 1637, tr. 1°. Meecus Pietersz. (zie Aant. bij N°. 79); tr. 2°. April 1602 Egbert Gerritsz., op den Zeedijk, wedr. van Jannetje Hendricksdr.
- b. Willem Hendricksz. alias Martsz. Calff, geb. te Alkmaar (r) 1533, st. te 's-Hage 1586, woonde te Amsterdam in de Warmoesstraat „in den witten Arent" (s); Schout 1578—1581; Bailuw van Amstelland 1567—1571; Procureur Generaal voor den Hove van Holland, Zeeland en West-Friesland 1582; tr. 1555 Jonge Katrijn Gerritsdr. (t), geb. 1535, dr. van Gerrit Otsz. „opt hoge huys neffens de nuwe brugghe" op 't Water, en van Geert Simonsdr. (u). — Zij wonen kinderen.
- c. Gerrit Hendricksz. Calff, geb. 1535, st. te Alkmaar 1592, Raad in de Vroedschap van Alkmaar, Burgemr. aldaar 1585, 87, 88, 91, 92; tr. 1°. Ael Cornelisdr. Boom (v), dr. van Cornelis Pietersz. (zie Aant. bij N°. 42) en van Griet Jacobsdr. Codde; tr. 2°. Marij Dircksdr., van Alkmaar. Zij hertr. eerst 29 Juni 1593 Egbert Willemsz., wonende op den O. Z. Voorburgwal, wedr. van Trijn Pietersdr.; zij hertr. andermaal 25 Jan. 1605 Adriaen Pietersz., van Gouda, wonende te Amsterdam op den Utrecht-schen steiger, wedr. van Heylten Willemsdr. Vroesen.

Uit een der beide eerste huwelijken sproot:

Jacob Gerritsz. Calff, Thesaurier van Alkmaar 1601—'05, Schout aldaar 1606—'15.

(a) „deze heeft sijn poerterschap opgeset" (M. S. Kenboek; Naaml. der Vroedschappen voorin); „heeft sijn poerterschap ontvrijt anno 1593" (M. S. Regeeringslijst van Jacob de Haen); (b) Rentelr. 1, fo. 126; (c) Deze komt in 1565 voor als „Waerlin in de Starre"; Stadsrek. 1565, fo. 75; (d) Otto Vogel zond na zijne electie tot Raad in de Vroedschap aan Burgemr. van Haarlem een request in om te verzoeken hem „vant voorsz. offitie te houden bij geexcuseert" wijl hij niet naar Haarlem is gekomen „omme het Recht van burgerschap te winnen, nemeer deur adyvs en Raet der medeleijns die goet vonden Dat sijn huys-vrouwe, met een pijnlijke zieckte beladen sijnde, haer in een droogher staet van beeter locht als Amsterdam, voor den tijt sonde transporteeren. Ende is hij Remonstrant mitsdien met sijn huys-vrouwe bij provisie alhier tot Haarlem gekomen ende heeft hem voort eerste den tijt van twee jaeren en meer in een kamer of twee beholpen, verwachtende een goede wtcomste tot beter gesontheit, 'twelcke den heere belieft heeft allenskens mette Langerhandt redelijckerwijse te verleenen sonderlat hij Remonstr. tot nocht, oeyt gepoocht, veel min versocht heeft die bur-

gerschap te winnen ofte hem met enighe tollebrieven deeszer staet te behelpen, maer alleen simple bijwoning tot solagennent van sijnder huystrouwen sieekte, tot haer overlijden toe gehouden" (Mededeeling van de Heeren C. J. Gounet, Rijksarchivaris in Noord-Holland en Gemeente-Archivaris te Haarlem, en H. J. Heshuysen, Adjunct-Archivari afd.); (e) Otto Vogel schijnt, in compagnie met Jan Jansz. Corver (zie Aant. bij N°. 162), in graven gehandeld te hebben (zie Resol. Holland, 5 Mrt. 1596); (f) Wk. Reg. 8, fo. 149 V^o; Belastingboek St. Pietersgasthuis 1582 en verv., fo. 178; M. S. Backer, achterin; (g) Wk. Reg. 4, fo. 47 V^o; (h) Naamf. der fugitieven 1566, L. T. 7, N°. 4; (i) Loopende Rentenboek St. Pietersgasthuis 1548, fo. 19; (j) Rentebr. 7, fo. 250; (k) Stadsrek. 1531, fo. 20; Stadsrek. 1548, fo. 87 V^o; (l) Wk. Reg. 4, fo. 71; (m) Wk. Reg. 5, fo. 63; (n) Charterkamer, Coll. perk. brieven van 't St. Pietersgasthuis, L. 164, N. 131; Quijtsch. 4, fo. 91 V^o; (o) Claes Pietersz. komt omstreeks 1560 bij afwisseling voor onder de namen Claes Pietersz. Schol of Claes Pietersz. Calli, of ook wel als: Claes Pietersz. Schol in 't Calli (Rentebr. 1, fo. 87, 220, 263). Later komt hij enkel onder den naam Calli voor; (p) Hij en zijn zwager Jan Ottensz. Vogel kochten 31 Dec. 1585 van de erfgenamen van Jan Jacobsz. Donner diens „lijnbaen ende) erve daer besijden aen met twee roode huysen daer op staende gelegen ofte lastage buyten deser dede, streckende voir van deser stede gräfte tot aen de graft van Montelstraat. De beide zwagers behoorden tot de breedst gecreiden op de Lastage; de gedeelde Riederstraat behoorde hoo toe en bovendien bezaten zij elders op de Lastage nog een twintigtal erven (Quijtsch. 5, fo. 193 V^o; Quijtsch. 11, fo. 193); (q) Rentebr. 18, fo. 206; (r) M. S. Handv., Coll. Marcus, fo. 204; (s) Lade K. 6, N°. 4; Rentebr. 1, fo. 174 V^o; (t) Zie Pai-Int. reg., i.d. 12 Mei 1582; Quijtsch. 12, fo. 52; (u) Wk. Reg. 4, fo. 270 V^o; (v) Wk. Reg. 10, fo. 405.

44. LAURENS JACOBSZ. REAEL.

R. 1583--1601.

Sch. 1582.

Gedep. ter Admiraliteit in Zeeland 1 Mei 1600--1601.

Commissaris van den Prins van Oranje tot het redressement van de Convoyen in Friesland 2 Febr. 1581; Ontvanger van de Capitale Leening te Amsterdam 14 Mrt. 1599 (a).

Luit. der Burgerij 1580, Colonel 1589; Regent Burgerweeshuis 1583.

Korenkooper op 't Water „in den gouden Reael”.

Behoorde in 1566 en '67 tot de voornaamste hoofden der gereformeerden binnen Amsterdam, week daarna naar Emden uit en keerde in 1578 naar Amsterdam terug (b).

Geb. 1536, st. te Middelburg 7 April 1601, zoon van Jacob Laurensz. (zie Aant., hieronder) en van Imme Willemsdr.

Tr. Geerte Pietersdr. „in den gouden Reael”, begr. N. K. 9 Mei 1600, dr. van Pieter Meusz. „in den gouden Reael” (zie Aant. bij N°. 79) en van Lijsbeth Jansdr. Pauw.

Kinderen (o. a.): JACOB LAURENSZ. REAEL, geb. 1566, begr. Z. K. 23 Mei 1640, woonde eerst denklijk te Hoorn, en werd 10 Jan. 1605 als poorter te Amsterdam ingeschreven (c); Secr. der Admiraliteit te Amsterdam 15 April 1606; woonde op den hoek van de Prinsenhofsteeg; tr. te Hoorn, na 11 Dec. 1593 te Amsterdam gedane aant. der ondertr., Stijntge Fransdr. Sonck, geb. te Hoorn, st. te Amsterdam en er begr. O. K. 15 April 1636, dr. van Frans Jacobsz. Sonck, Sch. van Hoorn 1572, R. ald. 1574.

Hun zoon was o. a.:

Laurens Jacobsz. Reael, begr. O. Z. K. 12 Oct. 1652, was in 1633 brouwer op de Prinsengracht; kocht daarna 2 Juni 1645 voor f 35.352, en

bewoonde sedert, de brouwerij „de Lely” in de Reguliersbreestraat, van achteren uitkomende op den Binnen-Amstel (*d*); tr. te Haarlem, na 21 Jan. 1633 te Amsterdam gedane aant. der ondertr., Barbera Wijnants, Jacobsdr., van Haarlem.

Zij wonen o.a.:

Jacob Reael (zie bij N°. 127), tr. Susanna Reael.

LIJSBETH REAEL, geb. 1570, tr. 16 Sept. 1590 Jacobus Arminius, geb. te Oudewater 1560, st. 19 Oct. 1609, predikant te Amsterdam 1588, Professor in de Theologie te Leiden 1603, zoon van Herman Jacobsz.

LAURENS REAEL, N°. 127.

AANT.: Laurens N. N., liet o.a. de beide volgende zoons na:

a. Jacob Laurensz., schipper (*e*); tr. Imme Willensdr., begr. O. K. 20 Oct. 1563, reeds in 1548 (en nog bij haar overlijden) als wede. wonende in de Nes naast Gerrit Ildsen alias Hoffit (*f*).

Uit dezen echt sproten twee kinderen (*g*):

aa. Diewer Jacobsdr., tr. 1°. Egbert Meynertsz. (zie Aant. bij N°. 78); tr. 2°. Pieter Jansz. Pauw (zie bij N°. 31, Bijl. 1).

bb. Laurens Jacobsz. Reael (*h*), N°. 44.

b. Stoffel Laurensz., begr. O. K. 8 Dec. 1553, „clockesteller”, wonende in de St. Olofskapelsteeg; tr. Trijn Jansdr. - Uit dit huwel. sproten vier kinderen (*i*).

(*a*) Resol. Holland, 2 Febr. 1581, 15 Mrt. 1599; (*b*) ter Gouw, VIII, Alphab. Reg. iv. Zie ook: Laurens Jacobsz. Reael door Dr. Joh. C. Breen, in de Bijdragen voor Vaderlandsche Geschiedenis en Oudheidkunde, 3e reeks, deel X; (*c*) Poortboek B, fo. 207; (*d*) Quitsch. W, fo. 30 V; (*e*) Stadsrek. 1548, fo. 34 V. - Jacob Laurensz. werd door Engelse kapers doodgeschoten (van der Aa, Biographisch Woordenboek XVI, p. 113); (*f*) Rooyboek, fo. 70 V; (*g*) Wk. Reg. 5, fo. 241 V; (*h*) Laurens Jacobsz. nam den naam Reael aan naar het uithangteeken van 't huis „de gouden Reael” op 't Water, dat hem door zijne vrouw ten huwelijk aangebracht was; (*i*) Wk. Reg. 6, fo. 109. - Het oudste van deze kinderen: Griet Stoffelsdr. geb. 1537, tr. waarschijnlijk Adriaen Barentsz. van Hartoghvelt (zie Aant. bij No. 187).

45. JAN VERHEE, CORNELISZ.

R. 1583—1599.

Sch. 1581.

Raad ter Admiraliteit in Zeeland 20 Sept. 1597—1599.

Werd door de Staten van Holland 12 Aug. 1588, bij de nadering van de Onoverwinlijke Vloot, met Joris Maertensz., Raad ter Admiraliteit op de Maas, en Jan Pictersz., van Enkhuizen, naar het Maersdiep gedeputeerd, om dertig aldaar liggende koopvaardij-schepen in allerijl ten oorlog toe te rusten met manschap, geschut, proviand enz., van welke bodems er twintig waren „gedestineert omme op de Kuste van Vlaenderen tot assistentie van de Majesteit van Engelandt, ende resistentie van de gemeene Vijanden . . . omme naer de occurrentien, of tegens de Spaensche, ofte tegens de Vlaemsche Vloote gebruyckt te worden” en tien „in het Maersdiep sullen blijven legghen tot bewaernisse van dien” (*a*).

Regent Leprozenhuis 1578; Luit. der Burgerij 1580.

45. Geb. te Gouda 1547 (*b*), st. te Middelburg 20 Oct. 1599 (*c*), zoon van Cornelis Woutersz. (zie Aant. hieronder) en van Cornelia Jansdr. Bos. Tr. Weyntgen Pietersdr. Reynst, st. kinderloos 1603, dr. van Pieter (zie Aant. bij N°. 122) en van Trijn Syvertzdr.

Kinderloos.

AANT.: Cornelis Woutersz. Verhee, Sch. van Gouda 1553, Burgemr. ald. 1567; tr. Cornelia Jansdr. Bos, dr. van Jan Jansz. (zie Bijl. 1, hieronder) en van Lijsbeth Hermansdr. (*d*).

Hunne kinderen waren o.a.:

- a. Wouter Verhee, Cornelisz., st. 1 Mrt. 1586, Sch. 1579; Regent St. Pietersgasthuis 1578; tr. Lijsbeth Pauw, geb. 1550, st. 29 Dec. 1623, dr. van Adriaen, N°. 5, en van Anna Jacob Lucaszoonzdr. Zij wonnen verscheidene, meest alle te Hoorn gevestigde, kinderen, w.o.:

Grietge Woutersdr. Verhee, tr. 1°. te Enkhuizen, na 26 Juni 1599 te Amsterdam gedane aant. der ondertr., Michiel Jansz. de Lange (*e*), geb. te Bergen in Noorwegen 1578, st. te Amsterdam en er begr. N. K. 6 Nov. 1615, zijdelakenkoopster te Amsterdam op den Nieuwendijk „in den Coninck van Engelant“, zoon van Jan en van Dorothea Corneliszdr. (*f*); tr. 2°. te Amsterdam 9 April 1619 Olfert Barendsz., geb. te Hoorn 1570, st. ald. 1633, Sch. van Hoorn 1608, Burgemr. en R. ald. 1611; Gedep. ter Generaliteits Rekenkamer 1624—1626; Raad van State 1628—1630; Gedeputeerde te Velde bij de belegering van 's-Hertogenbosch 1629; Gedep. ter Staten Generaal 1631—1633, wedr. van Meynouw Schouts van Scharwoude, zoon van Barend Bouwensz. en van Trijn Olfertsdr. (*g*).

- b. Jan Verhee, Cornelisz., N°. 45.

c. Machteld Corneliszdr. Verhee, tr. Jan Veen, koopman, eerst te Gouda, daarna te Amsterdam, waar hij 15 Oct. 1594 als poorter ingeschreven werd en woonde op den O. Z. Voorburgwal „in den Granaetappel“ (*h*), Regent Spinhuis 1596, zoon van Adriaen en van Lijsbeth Souburgh (Direk Govertzoonzdr. ex Dieuwe van der Graft)

Zij lieten o. a. de beide volgende dochters na:

- aa. Neeltgen Jansdr. Veen, geb. 1566, begr. O. K. 26 Jan. 1615, tr. 1°. 10 April 1580 Leendert Hendricksz., geb. 1565, begr. O. K. 7 Dec. 1598, wonende „in den Pott op de Bierkaij“, zoon van Hendrick Leendertsz.; tr. 2°. 16 Jan. 1600 Jasper Cornelisz. Lodder, geb. te Breda 1576, st. te Amsterdam en er begr. O. K. 3 Mei 1624, nalatende een vermogen van f 72.450.— (*i*), woonde in 1600 op 't Water, bij zijn overlijden bierschooier op de Delftsche Bierkaay „in den Pot“ (*j*), Regent Sint Jorishof 1616, wedr. van Trijn Gerritsdr. Hij hertr. 18 Aug. 1615 Weyntge Fransdr. Ruysch, geb. 1575, st. kinderl. en begr. N. K. 18 Mei 1630, wede, van Jan Thomasz. Croonenburg, N°. 60, dr. van Frans Hendricksz. (zie bij N°. 4, Bijl. 1) en van Marij Jansdr. Valekenier.

45.

Uit het tweede huwel. sproot o. a.:

Catharina Lodder, tr. Hillebrand Vinck (zie bij N°. 102).bb. Weyntgen Jansdr. Veen, tr. Adriaen Valekenier (zie Aant. bij N°. 136).Bijl. 1. Dirk Jacob Hendricksz., Burgeme^r. van Gouda 1487; tr. Margriet Oem, Adriaensdr.Zij wonnen de volgende drie kinderen (*k*):a. Sophia Dircksd., tr. Hendrick Dircksz. Pauw (zie Aant. bij N°. 5).b. Clara Dircksd., begr. O. K. 10 Nov. 1557, tr. 1°. Jacob Roelofs.Drooch, alias Jacob Roelofs. „in den Sleutel” (*l*), st. 1529 (*m*), koopman te Amsterdam in de Warmoesstraat op den Zuiderhoek van de Papenbrugsteeg „in den Sleutel”, Sch. 1529, zoon van Roelof Jacobsz. (zie Aant. bij N°. 40) en van Claer Vranckendr. de Wael; tr. 2°. (vóór 1538) Floris Florisz. „in den Sleutel” (*n*), begr. O. K. 1 Aug. 1504, Sch. 1539, R. 1541.Uit het eerste huwel. sproten drie kinderen (*o*); uit het tweede zijn er mede drie bekend, die alle volgen:aa. Oude Jacob Roelofs. Drooch, geb. 1526, st. 19 Febr. 1591 (*p*), tr.Alyd Jacobsdr. Verwer, dr. van Jacob Jansz. (zie Aant. bij N°. 76)

en van Wendelmoet Hendricksdr. Hoogers; stierven kinderloos.

bb. Maria Jacob Roelofszoonsdr. Drooch, tr. Reynier van Neck, Simonsz., N°. 11.

cc. Jonge Jacob Roelofs. Drooch, geb. 1529, begr. O. K. 9 Febr.

1559, tr. Weyntge Jansdr. Dommer, dr. van Jan Jacobsz. (zie

Aant. bij N°. 3) en van Geert Ysbrantsdr. Hem. Zij hertr. Cor-nelis Elbertsz. Schaeck (zie bij N°. 76, Bijl. 1).

Uit het eerste huwel. was eene eenige dochter:

Geerte Jacob Roelofszoonsdr. Drooch, tr. Elbert Woutersz. Schaeck (zie bij N°. 76, Bijl. 1).dd. Floris Florisz. (zie Aant. bij N°. 26), tr. Maritgen Meynertsdr. Cant.

ee. Mr. Dirk Florisz., begr. O. K. 1 Febr. 1568, Sch. 1562, R. 1567;

tr. Marijtgen Jan Davenzoonsdr., geb. 1537, dr. van Jan Davenz.

(zie bij N°. 46, Bijl. 1) en van Stijntge Claesdr. Moyaert (*q*). --

Wonnen eene dochter.

ff. Agnies Florisdr., begr. N. Z. 29 Juni 1594, tr. 1562 Mr. Dirk

Barendsz., geb. 1534, begr. N. Z. 26 Mei 1592, vermaard schilder,

woonde bij zijn overlijden „in de nieuwe stadt bij de gast-

huys molen poort” (*r*), zoon van Barend Dircksz. alias Doove

Barend, schilder.

c. Herman Dircksz., tr. N. N.

Hunne dochter was:

Lijsbeth Hermansdr., tr. Jan Jansz. Bos, Sch. van Gouda 1525, Burgeme^r. ald. 1534.

Zij wonnen:

Cornelia Jansdr. Bos, tr. Cornelis Woutersz. Verhee (zie Aant. bij N°. 45, hiervoor).

(a) Resol. Holland 12 Aug. 1588; (b) „Verclaringe bij forme van turke gelden” etc., I. E. 3. N°. 5^e; (c) „solijt den 20 october 1599”; M. S. Keurloock, Naaml. der Vroedschappen voorn., (d) Schaejp, M. M. p. 252; (e) 7^e Regg. der lijfrentebre., fo. 9. Michiel Jansz. de Lange was een neef (oomzegger) van Michiel Cornelisz. de Lange (zie bij N°. 58, Bijl. 1); (f) Quijts-b. 24, fo. 208 v. 30, fo. 58 v.; (g) M. S. gener. van Persijn op 't Gem. archief te Amsterdam, p. 146, 157; Zie ook: Maandbl. Ned. Leeuw, IV, p. 4; (h) Poorterb. B, fo. 146; (i) Wk. Reg. Div. Mein. 3, fo. 198 v.; (j) Zie ook: Oud-Holland 1888, p. 107; (k) Schaejp, M. M., p. 252; (l) Ik heb hier, het voetspoor volgende der bestaande genealogieën, zowel Roelof Jacobsz., geluwd met Claer Vrandendr. de Wacl, als alle zijne afstammelingen aangeduid met den naam „Drooch”. In de acten heb ik evenwel alleen Oude Jacob Roelofsz., den man van Aeltgen Jansdr., eens „Jacob Roelofsz. alias Droochgen” genoemd gevonden (Confessieboek, N° 274 R. I, fo. 31), zoodat de mogelijkheid niet uitgesloten is dat Drooch of Droochgen uitsluitend dezen als bijnaam toekent; (m) Zie Naaml. der Schepenen bij Wagenaar; (n) Floris Flori . bewoonde na zijn huwelyk het hem door zijne vrouw aangebrachte huis „den Sleutel” in de Warmoesstraat, en had aan het nu hangteeken daarvan zijn bijnaam „in den Sleutel” (waarbij hij o. a. in 1541 als Raad in de oude M. S. naamlijsten der Vroedschap voorkomt) te danken. In de latero gehuikte regeringslijsten komt hij voor als: „Floris Florisz. gezegd Breeckvelt” en 9 B. (bij antipatie op zijn kleinzoon) als: „Floris Florisz. Kant gezegd Breeckvelt”; (o) Wk. Reg. 4, fo. 51; (p) Wk. Reg. 12, fo. 97; (q) Wk. Reg. 9, fo. 228; (r) Wk. Reg. 12, fo. 17 v.

46. CORNELIS BENNINGH JANSZ. DUYVESZ.

R. 1584—1617.

Sch. 1584, Burg. 1601, 07, 10, 11, 13, 16.

Gecomm. Raad 1 Mei 1603—30 April 1606.

Heemraad (1580) en Dijkgraaf (1586) van den Nieuwer-Amstel; Regent Burgerweeshuis 1594.

Woonde bij zijn overlijden op de Coninxgracht (Singel).

St. 30 Mrt. 1617, zoon van Jonge Jan Duvenz. (zie Aant., hieronder) en van Hillegont Cornelisdr. Benningh.

Tr. 1°. Hillegont Jansdr.; tr. 2°. te Utrecht Juni 1582 Sophia Foeyt, geb. te Utrecht, dr. van Floris en van Emerentia Lam, Jacobsdr.

Kinderen (a) (uit het tweede huwelyk): ANNA BENNINGH, geb. 1584 (b), tr. te 's-Hage, na 7 Febr. 1604 te Amsterdam gedane aant. der ondertr., Joachim van Mierop, Ontvanger-Generaal van Holland en Westfriesland 1608 (volgde toen zijn vader op) —1643, zoon van Cornelis, Heer van Hoogwoude, Ontvanger-Generaal alsvoren, en van Elisabeth van Meckemede.

EMERENTIA BENNINGH, geb. 1586, st. te Leiden 11 Mei 1667, tr. te 's-Hage, na 18 Mrt. 1606 te Amsterdam gedane aant. der ondertr., Mr. Jacob van Brouckhoven, geb. 1577, st. 10 Juni 1642, Veertig in Rade te Leiden 1610, Burg. ald. 1620; Gecomm. Raad; Gedep. ter Staten Generaal; Rentmeester van Rijnland, zoon van Foy Jansz. van Brouckhoven, Schout van Leiden 1575, Burg. ald. 1589, Bailluw en Dijkgraaf van Rijnland (c).

AANT. In de eerste helft der 16^e eeuw leefden te Amsterdam de volgende twee broeders (zie ook Bijl. 1, hieronder):

a. Jan Duvenz., de Oude, geb. 1500 (d), begr. N. K. 31 Mei 1500, houtkooper in de Houttuinen; Sch. en R. 1542, Burg. 1555; ti 1531 Katrijn Daem Meesuszonsdr., leefde nog in 1567 (e).

46.

Uit dit huwel. sproten vijf kinderen:

- aa. Daem Meesz. alias Daem Jan Duvenzoonsz., tr. Meyns Willemsdr. Brouwer, dr. van Willem Jansz. (zie bij N°. 3, Bijl. 2) en van Lijsbeth Claesdr. Lantsmeer.
- bb. Cornelis Jansz. Smoor alias Cornelis Jan Duvenzoonsz., begr. N. K. 27 April 1578, hopman, wonende op den Achterburgwal bij 't huis „Aeckersloot” (*f*); tr. 1°. Lijsbeth Claes Doedendr., geb. 1530 (*g*), dr. van Claes Doedsz. (zie bij N°. 6, Bijl. 1) en van Katrijn Jan Lambertszoonsdr.; tr. 2°. Anna Hendricksdr. Bicker, natuurlijke dochter van Hendrick Jacobsz. Bicker (zie bij N°. 57 Bijl. 1). Zij hertr. Hendrick Cornelisz. Goyer.
- Uit elk der beide eerste huwelijken sproot een zoon: aaa. Claes Doedsz.; bbb. Jan Duvenz., geb. Jan. 1578.
- cc. Mr. Jan Duvenz., Doctor in de Medicijnen, Sch. en R. 1574.
- dd. N. Jan Duvenzoonsdr., tr. Gerbrand Eggenz.
- ee. Jonge Jan Duvenz., begr. N. K. 3 Febr. 1586, zuivelkooper in de Kalverstraat (*h*); tr. (omstreeks 1565) Brecht Lucasdr. - Lieten zes kinderen na.

b. Jonge Jan Duvenz., geb. 1510 (*d*), stokvischkooper (*i*) in de Warmoesstraat; tr. Hillegont Cornelisdr. Benningh, dr. van Cornelis Gerritsz. (zie Aant. bij N°. 14) en van Aefge Vranckendr. de Wael. Zij wonen twee kinderen:

- aa. Cornelis Benningh Jansz. Duyvesz. (*j*), N°. 46.
- bb. Lijsbeth Jan Duvenzoonsdr., gedl. O. K. 9 Aug. 1567, tr. 1°. Jan van Bekesteyn, wonende in de Warmoesstraat (*k*), zoon van Jan en van Machteld Stans Claeszoonsdr. (*l*); tr. 2°. Jan van Heusen (zie Aant. bij N°. 40), wedv. van Aefge de Wael.

Bijl. 1. Behalve de hiervoor vermelde twee broeders bestond er tenzelfden tijde te Amsterdam nog een synonimus, die volgt:

Jan Duvenz., tr. Stijntge Claesdr. Moyaert, die st. kort vóór Nov. 1541 (*m*).

Hunne kinderen waren:

- a. Katrijn Jan Duvenzoonsdr., geb. 1520, st. 1566, tr. Gerrit Jansz. Pengh, begr. O. K. 6 Juni 1570, zoon van Egge Gerbrandsz. Paf, R. 1534, Sch. 1536, Burg. 1540 (*n*).
- Zij wonen verscheidene kinderen, w.o.:
- Stijn Gerritsdr. Pengh, tr. Cornelis Hendricksz. Hoogert alias Basgen (zie Aant. bij N°. 76).
- b. Griet Jan Duvenzoonsdr., tr. Leenaert Jansz. Graeff (zie Aant. Bij N°. 22).
- c. Claes Moyaert, geb. 1528.
- d. Marijtgen Jan Duvenzoonsdr., tr. Mr. Dirk Florisz. (zie bij N°. 45, Bijl. 1).

(a) Schepenck. 28, fo. 44 V^o; (b) 4e Reg. der lijfrenten, fo. 32; (c) Navorscher VI, p. 183; Timareten, p. 97; (d) Coll. perkamenten brieven St. Pietersgasthuis N°. 495; gen. archief te

Amsterdam; (e) Wk. Reg. 2, fo. 3; Quijtsch. 8, fo. 24; (f) Wk. Reg. 10, fo. 179; (g) Achterslag der Stadsrel. 1572 (oude rentebrief); (h) Wk. Reg. 11, fo. 41 V; (i) Volgens de geneal. Francken op het gemeentearchief te Amsterdam was Anna Benningh getr. met Mr. Jan Duvenz, Medicus, Sch. en R. 1574, en waren zij de ouders van Cornelis Benningh Jansz. Duyves. (N°. 46) en zijne zuster. Uit de Stadsrel. 1544, fo. 48 V^o blijkt evenwel dat de stad stoksvisch kocht van „Jonge Jan Duvenz. Cornelis Banninx zwager“. Deze stoksvischkoopster was de vader van Burgemr. Cornelis Benningh en tevens oom van den medicus; (j) Aldus teekende bij zijn naam; (k) Doopb. O. K., 14. 19 Mei 1560; (l) Schaep, M. M., p. 148; (m) Wk. Reg. 4, fo. 277 V^o; (n) Wk. Reg. 7, fo. 31.

47. JAN VERBURCH, JACOBSZ.

R. 1584—1604.

Comm. 1583, Burg. 1584.

N. Z. Huiszittenmr. 1578.

Lijnslager, wonende op 't Water op den Noorderhoek van de Karnemelksteeg „in den groenen Aker“ (a).

St. 22 Oct. 1604 (b), zoon van Jacob Oom, Jansz. alias Jaepoom Jansz. (zie Aant., hieronder) en van Neel Jansdr. Verburch.

Tr. 1°. Katrijn Cornelisdr. Benningh, st. kinderboos, dr. van Cornelis Geritsz. (zie Aant. bij N°. 14) en van Aefge Vranckendr. de Wael (c); tr. 2°. Katrijn Cornelisdr. de Vlaming, st. 20 Jan. 1621, dr. van Cornelis Cornelisz. (zie Aant. bij N°. 69) en van Griete Dircksd. Gisp.

Kind (uit het tweede huwelijk): NEELTGEN JANSDR. VERBURCH, tr. Jan Claesz. van Vlooswijk, N°. 131.

AANT. Jan Jansz. Verburch (d), woonde te Amsterdam, tr. Aecht Pilgramsdr., dr. van Pilgram Jonge Jacobsz. (zie Aant. bij N°. 17) en van Margriet Simon Baerdendr.

Zij wonnen verscheidene kinderen, w.o. de drie volgende:

- a. Griet Jansdr. Verburch, begr. in 't Betanienklooster 15 Mrt. 1561 (e), tr. 1°. Jan Pilgramsz., st. kort voor Nov. 1535 (f), houtkoopster; tr. 2°. Simon Bauckesz. Sakema (zie Bijl. 1, hieronder).

Uit het eerste huwel. werd ene dochter geboren:

Jannetgen Jan Pilgramsdr., tr. 1°. Vranek de Wael (zie Aant. bij N°. 40); tr. 2°. (voor Juni 1577) Engel Huyghen; tr. 3°. Hendrick Claesz. van Groll (zie bij N°. 124, Bijl. 1); tr. 4°. Hans van der Beecke (zie Bijl. 2, hieronder).

- b. Neel Jansdr. Verburch, st. 15 Jan. 1582 (g), was de leer van Menno Simonsz. toegedaan (h), tr. Jacob Oom, Jansz. alias Jaepoom Jansz., begr. O. K. 15 Aug. 1567 (i), lijndraaier (j) en zeemleertouwer op den Nieuwendijk tusschen de Haarlemmer-sluijs en Haarlemmerpoort (k), had den stadsrosmolen in huur (l), en bezat buiten de Korsgenspoort nog een lijnbaan, een teerhuis, een pakhuys en een loods (m), zoon van Jan Oom, Jacobsz. alias Noom Pompemaker (zie Bijl. 3, hieronder) en van Weyn Sijbrandsdr.

Zij wonnen twee kinderen:

47.

- aa. Jan Verburch, Jacobsz., N°. 47.
 bb. Weyntge Jacobsdr. Verburch, tr. Hendrick Fransz. Oetgens (zie Aant. bij N°. 35).
 c. Aeff Jansdr. Verburch, behoorde evenals hare zuster Neel tot de volgelingen van Menno Simonsz. (*h*), tr. Cornelis Ysbrantsz. Barckman, zoon van Ysbrant Gerritsz. en van Aecht Jacobsdr. Meyster (*n*).
 Hunne dochter was:
 Aecht Cornelisdr. Barckman, tr. 1°. Dirck Govertsz. Wuytiers (zie Aant. bij N°. 37); tr. 2°. Andries Boelens (zie Aant. bij N°. 38).

Bijl. 1. Baucke Albertsz. Zythiema, alias Schipper Baucke Albertsz., zette zich, komende uit Friesland, als schipper te Amsterdam neer, waar hij in 1542 woonde op den N. Z. Voorburgwal bij Jan Rodenpoort (*o*); tr. 1°. Hillegond Thomasdr. Sakema, leefde in 1540; tr. 2°. Maria Jansdr. (*p*).

Uit het eerste huwel. sprongen vier kinderen (*p*), w.o.:

- a. Simon Bauckesz. Sakema, begr. in 't Betanienklooster 28 Jan. 1566 (*e*), zeer vermogend korenkooper (*g*) in de O. Z. Houttuinen (*r*); Overman van den Voetboogdoelen 1553; tr. 1°. bij huwel. voorwaarden d.d. 29 April 1536 (*s*) Griet Jansdr. Verburch, begr. in 't Betanienklooster 15 Mrt. 1561 (*e*), wede. van Jan Pilgramsz., dr. van Jan Jansz. (zie Aant. bij N°. 47, hiervoor) en van Aecht Pilgramsdr.; tr. 2°. Stijn Benningh, Fransdr., die nog in 1575 leefde (*t*), wede. van Cornelis Buyck, Sijbrantsz., dr. van Frans Claes Heynensz. (zie bij N°. 17, Bijl. 2) en van Katrijn Benningh.
 Uit het eerste huwel. sproot o. a. de volgende dochter:
 Katrijn Simonsdr. Sakema, tr. 1°. Gerrit Jacobsz. Schaep, N°. 23; tr. 2°. Floris Claesz. Cloeck (zie Aant. bij N°. 128).

- b. Appolonia Bauckesdr. Zythiema, tr. 1°. (vóór 1548) Jelle Withmersz., van Ameland, st. kort vóór Jan. 1566 (*n*) „buytenlantsvaerder”, wonende te Amsterdam op den N. Z. Voorburgwal over de Kolk; tr. 2°. Frans Wijbrantsz. Warwijck (zie Aant. bij N°. 94).

Uit het eerste huwel. werden drie kinderen geboren, w.o.:

- Foeck Jellesdr., tr. Jacob Benningh, Hillebrantsz. (zie bij N°. 55, Bijl. 1)

Bijl. 2. Steven van der Beecke, geb. te Mechelen (omstreeks 1490), leefde nog aldaar in 1558, tr. N. N., en liet o. a. de beide volgende kinderen na:

- a. Katrijna van der Beecke, Stevensdr., geb. te Mechelen (omstreeks 1520), st. te Amsterdam kort vóór Oct. 1558 (*w*), tr. Mr. Pieter Vloits, Hendricksz., Rector der N. Z. School 1544 (*v*), Secr. 1553, was tevens notaris, welke laatste betrekking hij in 1550, nadat zijn jaarwedde als Secretaris verhoogd was, moest neerleggen (*x*).

47.

Behalve eene dochter wonen zij een zoon, die volgt:

Lambert Vloits, Pietersz., geb. 1548, begr. N. K. 28 Mei 1504, Secr. 1583; tr. Neeltgen Michielsdr. van Sijdenborch (j). — Waarnut kinderen.

b. Laurens van der Beecke, woonde eerst te Mechelen, daarna te Antwerpen; tr. N. van der Wiere.

Uit dit huwelijk waren drie kinderen:

aa. Bartholomeus van der Wiere (z), geb. 1534, Secr. van Amsterdam 1578; Extraordinaris Gedep. in de Gecomm. Raden 1578—1581; tr. Lijsbeth Hendricksdr. — Stierven kinderloos (aa).

bb. Sara van der Beecke, geb. te Mechelen, tr. 1°. Mr. Jan Herry, st. te Amsterdam 1585; tr. 2°. te Amsterdam 6 Oct. 1508 Hendrick Pietersz. Huysman, schipper en Londensvaarder, wonende in de Hoogstraat „in de Turxe halve maen”, wedr. van Neeltgen Simonsdr. (bb).

Uit het eerste huwel. sproot een eenige zoon:

Bartholomeus Jansz. van der Wiere, geb. 1578, schoenmaker in de Halsteeg; makelaar 1612—1618; tr. 1°. (in de N. K.) 30 Nov. 1603 Swaentgen Jansdr., geb. 1582, dr. van Jan Bartholomeusz. en van Marij Dircksdr.; tr. 2°. (ten Stadhuize) 11 Dec. 1605 Clara Evertsd., geb. te Antwerpen 1578, dr. van Evert N. N. en van Claertgen Jansdr.

Uit elk dezer beide huwelijken was één kind:

aaa. Bartholomeus van der Wiere, geb. Maart 1605, begr. N. K. 24 Sept. 1660, koopman op Frankrijk (cc), in 1035 op de Rouaansche Kaay, bij zijn overl. op de Keizersgracht; tr. 10 Jan. 1035 Grietge Pietersdr. Bont, geb. 1600, wedr. van Pieter Huyck, dr. van Pieter en van Marritge Cornelisdr. (dt).

Hunne dochter was o. a.:

Swana van der Wiere, tr. Jean de Backer (zie bij N°. 147, Bijl. 1).

bbb. Sara van der Wiere, tr. Cornelis Dircksz. Abba (zie Aant. bij N°. 139).

cc. Hans van der Beecke, geb. te Antwerpen, woonde in 1591 te Amsterdam in de Warmoesstraat; tr. 1°. Agneta Dircksdr., wedr. van Sinnick (cc); tr. 2°. te Amsterdam 6 Oct. 1591 Jannetgen Jan Pilgramsdr. (ff), laatstelijk wedr. van Hendrick Claesz. van Groll (zie bij N°. 124, Bijl. 1), dr. van Jan Pilgramsz. (zie Aant. bij N°. 47, hiervoor) en van Griet Jansdr. Verburch.

Bijl. 3. Jan Oom, Jacobsz. alias Noom Pompemaker, was pompenmaker en mastenmaker (gg) te Amsterdam op den Nieuwendijk bij de Haarlemmerpoort, en kocht er 28 Nov. 1514 eene brouwerij in de Teertuinen (hh); werd 11 Aug. 1507 door Mijne Heeren van den Gerechte veroordeeld tot het doen van eene bedevaart „tot onsz Iyever vrouwen in Insele”, wyl hij „hem vervordert heeft qualyck(en) ende iniuriuslyck(en) te spreken op d(en) capeteyn vand(e) wake int stue: sijnd(er) officien” (ii); 12 Aug. 1510 werd hij wederom veroordeeld tot het doen eener bedevaart, ditmaal „tot Szte Peters ende Pouwels

47.

ten Hooge Roeme(n)'' om reden dat hij „onlanx gelede(n) teggens Peter Reyersz. en(de) Jacob Koeckbaecker als dyena(ren) van de(n) com(m)issarysz van de(n) gebroecke(n) dijck tussche desz stede ende Spaerndam(m)e veel ontamelycke woirde gesprocke(n) heeft twele grootelycke(n) behoort gestraft te werld(en)'' (j); tr. Weyn Sijbrandsdr.

Hunne kinderen waren:

- a. Geert Jansdr. Oom, tr. Willem Backer Zuyvert Claeszoonsz. (zie Aant. bij N°. 70).
- b. Weyn Jansdr. Oom, tr. Pieter Pietersz. van Neck (den Oude) (zie Aant. bij N°. 11).
- c. Jacob Oom, Jansz. alias Jaepoom Jansz. (zie Aant. bij N°. 47, hiervoor), tr. Neel Jansdr. Verburch.

(a) Renteb. 9, fo. 146, 249; (b) „olijft den 22 octob. anno 1604''; M. S. Keurboek, Naaml. der Vroedschappen voorin; (c) Schaepe, M. M., p. 147, 180; (d) Schaepe gaf zich veel moeite om de waarschijnlijkheid van eene aanhechting van dit geslacht Verburch aan den ouden stam der van der Burch'en te bepleiten. Hij stelde het akkus voor: Adam of Aem van der Burch, getr. met N. van Brakel, Hendriksdr., liet twee kinderen na: Baert van der Burch, Aem'sdr., getr. met Gerrit Bemingh, Gerritsz. (zie Aant. bij N°. 14), en Hendrick van der Burch, die bij Cathrij van Wout o. a. won: Adam of Aem van der Burch, gehuwd met Margriete Heermans. Uit dit laatste huwel. sproten volgens Balen (Beschrijvinge der stad Dordrecht, p. 1005) vijftien kinderen, wa. een zoon: Jan van der Burch, getr. met Catharina van Dorp. Schaepe geeft ook op, dat uit het huwelik van der Burch-Heermans „wel 15 kinderen'' gesproten zijn, doch schijft er nog een tusschen: Jonge Jan van der Burch alias Verburch. Ontrent dezen deelt hij mede (M. S. Schaepe in 't familie-archief Backer, p. 33, 39): „Dese Jonge — of 2e — Jans, Vader, was genaemt) Aem, dat is Adam van der Burch (te om cortheijts wille geheeten Aem Hendriksz. Verburch die getrouwt had Margriet (van) Heermans gestorven a^o. 1479:) hij sturf 3 Apr. a^o. 1505, ontrent 80 jaren om sijnt-let; (ergo geboren) 1425:) Hij hadden samen gehad 15 kinderen, die seer verstrajden, onder andere dese Jonge Jan Aem'sz. die meest altoos in Oostlant geleef, ende, soomen tot noch toe veer, aldaer getrouwt is, (te doch niet) met wie:) alsoo hij met sijn soon (te al een man wesende:) weder in 't land, en(de) tot Aem-ster(Land) quam, sonder wijf; alwaer de soon troude als f. 31 voerse.'' (op fo. 31 staat n.l.: „Jan Verburg (getrouwt) met) Aeght Pilgrom's;) (e) Zie Begraafv. O. K. i. d.; (f) Wk. Reg. 4, o. 441; (g) 17e Eeuwsche geneal. in s. aantekeningen op 't geneal. arch. te Amsterdam, I, 3. C., Wk. Reg. 10, fo. 302 V; (h) Zie bij N°. 163, noot I; (i) Niet te verwarren met: „Jaepoom scoenmaecker in die onlezijlts enghe kereks steege'', als wiens wedf; in 1509 eene zekere Marie voorkomt (Loopende rentenboek van 't St. Pieters-gasthuis 1548, fo. 95 V; 't Laeste Sinte Pieters Bouck, 1550, fo. 194; Quohier Toon Penn., 1560, Rijks-archief te 's-Hage); (j) Renteb. 7, fo. 40 V^o; (k) Quohier 1557, fo. 13; (l) Stadsrek. 1554, fo. 39 V; (m) Quohier 1557, fo. 79; (n) Wk. Reg. 5, fo. 200; (o) Kouyboeck, fo. 44; (p) Schaepe, M. S. in 't familie-archief Backer, p. 23; (q) Stadsrek. 1554, fo. 47 V^o; (r) Quohier 1557, fo. 134 V^o, 138 V^o. Het huis van Simon Banelcsz. Sakema brandte in 1541 op Sint Thomasdag af, waarbij een kind ontkwam en verscheidene lieden, die bij het blus- en reddingswerk behulpzaam waren, eene verwonding ontleken, waarvoor zij van de stad smartgebl. ontvingen (Stadsrek. 1541, fo. 100, 107); (s) Schaepe; (t) Wk. Reg. 10, fo. 302 V^o; (u) Wk. Reg. 8, fo. 104 V^o; (v) Wk. Reg. 6, fo. 283; (w) Stadsrek. 1544, fo. 42 V^o; (x) Grootm. 2, fo. 37; (y) Schepenb. B, fo. 38 V^o, 92 V^o; (z) Wk. Reg. Div. Mem. 1, fo. 114; „Verclaringe bij forme van turbe gedaen'' etc., L. E. 3, N°. 5^h; (aa) Weesk. I, 86, i. v. van der Wiere; (bb) Wk. Reg. 12, fo. 226 V^o; (cc) Respiesen aan Burgemeesteren, 1650, N°. 177; (dd) Kerkintr. reg., i. d. 14 Dec. 1628; (ee) Wk. Reg. 11, fo. 138 V^o; (ff) Zie ook Quijtsel. 20, fo. 227 V^o; (gg) Schaepe, M. M., p. 154; (hh) Wk. Reg. van Huifverk. en Div. Mem. 1509-1543, fo. 80; (ii) Keurb. B, Correctien, fo. 90 V^o; hij wordt er genoemd: „Jan Jacobsz. alias) Noom P(m)ppemaeker(r)''; (jj) Keurb. B, Corr., fo. 122 V^o; „Jan Jacobsz. anders Noom P(m)ppemaeker genoemd)''.

48. JAN PHILIPSZ. DE BISSCHOP.

R. 1584—1623.

Comm. 1578.

Kapⁿ. der Burgerij 1585.

Woonde in 1585 „aan 't Kerkhof", in 1591 op 't Water „in den ijseren Berch", welk huis zijne vrouw door haar eersten man aangekomen was; bij zijn overlijden op den Singel bij Jan Rodenpoortstoren „in de witte Lelye". Liet bij zijn dood aan zijne drie toen nog levende kinderen (*a*) een vermoegen na van *f* 120.000.— (*b*).

St. 29 Nov. 1623 (*c*), zoon van Philips (zie Aant., hieronder) en van Baefgen Oloffsdr.

Tr. 1°. April 1579 Emmetgen Dircksdr., begr. N. K. 26 Nov. 1585, dr. van Dirck N. N. en van Aefgen Woutersdr., van Enkhuizen; tr. 2°. 20 Juli 1586 Lijsbeth Hermansdr., begr. N. K. 28 Maart 1591, wedv. van Jan Hendriksz. Coesvelt, dr. van Herman Meynertsz. (zie Aant. bij N°. 78) en van Weyn Jansdr.

Kind (uit het tweede huwelijk, o. a.): ELISABETH DE BISSCHOP (*d*), tr. Joan Huydecoper, N°. 126.

AANT. Philips Arentsz. de Bisschop (*e*), geb. te Gent (*f*) omstreeks 1520, st. te Amsterdam en er begr. N. Z. 25 Mrt. 1567, notaris te Amsterdam, wonende op den Middeldam „in den gulden Valk" (*g*); hem werd naar aanleiding van het geschil tusschen Holland en Amsterdam aan de eene en Keizer Karel V aan de andere zijde, gerezen in zake de heffing van het congie-recht op de granen, in 1546 door den Keizer opgedragen aanteekening te houden van den voorraad rogge binnen Amsterdam voorhanden (*h*); tr. (vóór Dec. 1551) Baefgen Oloffsdr., geb. 1527, begr. N. Z. 28 Sept. 1573, dr. van Oloff Douwenz. en van Yltge Zegersdr. (welke laatste vóór Aug. 1555 hertr. met Willem Willemsz. Sonderdanck, teerkooper, wedv. van Reymborch, burgemeester Jacob Pietersz. Huych alias Haringh's dochter, en eene dochter was van Zeger Jansz. en Griet Jansdr. van Diemen) (*i*).

Zij wonnen acht kinderen, w.o.:

- a. Jan Philipsz. de Bisschop (*j*), N°. 48.
- b. Marij Philipsdr. de Bisschop, tr. Thijs Pietersz. Schrijver (zie Aant. bij N°. 77).
- c. Lijsbeth Philipsdr. de Bisschop, geb. 1567, tr. 15 Febr. 1598 Rem Egbertsz. Bisschop, geb. 1571, begr. N. K. 19 April 1625, koopman, in 1598 in de Halsteeg, bij zijn overlijden op de Keizersgracht; Regent Rasp- of Tuchthuis 1609; Hoofd-Ingeland van de Beemster 1610; bekend als ijveraar voor de zaak der Remonstranten (*k*), zoon van Egbert Remmenz. Bisschop, snijder in de Halsteeg (*l*), en van Giert Jansdr. van Lingen (*m*).

(a) Te weten: uit het eerste huwelijk: Dirck, en uit het tweede: Herman en Elisabeth; (b) Wk. Reg. 11, fo. 52; Reg. 21, fo. 48; Wk. Reg. Div. Mem. 5, fo. 293 V; (c) „solijt den 29 novem: anno 1623"; M. S. Kenloek, Naam. der Vraelschappen voorin; (d) Elisabeth (of Lijsbeth Jansdr.) de Bisschop was tevoren verloofd geweest met Mr. Gijsbert Claesz. van Vlooswijk (zie bij N. 29), die vóór het huwelijk overleed; (e) Reutebr. 7, fo. 175: „Philips de Bisschop filius Arents"; 1565. De handteekening van Philips de Bisschop als notaris gaat steeds vergezeld van een cirkelvormig figuur, waarin de woorden: „Hoep/in/God/Bisschop" (zie o. a. Weesk. I. 147, i. v. Hollenhoof); (f) Wk. Reg. 8, fo. 285 V; (g) Quitsch. 5, fo. 271; (h) Grootm. 2, fo. 2 V; (i) Wk. Reg. 4, fo. 74 V, 283; Reg. 6, fo. 177 V; Weesk. I. 116, i. v. Sonderlaeck; (j) Meestal komt hij enkel voor als: Jan de Bisschop. Ik vond evenwel in de Regeeringslijst in 't M. S. Opsy, fo. 1 o: „Jan de Bisschop Philipsz." en in 't Wk. Reg. 11, fo. 163 V: „Jan Philipszoon de Bisschop Raldt deser stede", 1599; (k) Wagenaar, Amsterdam, alphab. bladwijzer, i. v.; (l) Doupl. O. K., i. d. 17 Maart 1577; Begraafreg. der Weesk. N. Z. K., i. d. 17 Mei 1602; (m) Navorscher II, p. 280.

49. CORNELIS PIETERSZ. HOOFT.

R. 1584—1626.

Sch. 1582, Burg. 1588, 91, 94, 96, 97, 1601, 02, 04, 05, 07, 08, 10.

Gecomm. Raad 1 Mei 1599—30 April 1601.

Koopman, voornamelijk in haring, olie en granen; handelde in 1584 in compagnie met zijn broeder Willem Pietersz. Hooft onder de firma Cornelis en Willem Pietersz. Hooft; later van 3 Mrt. 1607 tot 10 Jan. 1611 (op welken laatsten datum de vennootschap ontbonden werd) in compagnie met de weduwen van zijne beide broeders Willem en Gerrit Pietersz. Hooft (a). — Woonde eerst op den Nieuwendijk, tusschen de Haarlemmersluis en de Haarlemmerpoort, in 't huis „de witte Voet", dat hij met bijbehorenden spijker en haringpakkkerij, van achteren uitkomende aan het IJ, 4 Dec. 1591 van zijne schoonmoeder kocht, doch reeds vóór dien tijd bewoonde (b); sedert 1600 op den Singel, in een huis, dat in 1627 aldus beschreven wordt: „thuys packhuys erve ende olye backen staende ende gelegen op de westzijde van de Coninxgracht tusschen Jan Rooden poirts brugh ende de blaauwe brugh, streckende (van achteren) tot d'oostzijde van de Heeregraft allhier volgentde) den voorsz. Inventaris gestelt op: f 23.000"; bezat een hofstede en 3 kavelen land in de Purmer. — Cornelis Pietersz. Hooft en zijne huisvrouw lieten een vermogen na van f 321.700.— (c).

Geb. 1547, st. 1 Jan. 1626 (d), zoon van Pieter Willemsz. (zie Aant. hieronder) en van Jannetgen Hendricksdr.

Tr. 24 Nov. 1578 Anna Jacobsdr. Blacu, begr. N. K. 17 April 1627, dr. van Jacob Willemsz. (zie Aant. bij N°. 163) en van Griete Rijkendr.

Kinderen (o. a.): PIETER CORNELISZ. HOOFT, Ridder, geb. 16 Maart 1581, st. te 's-Grave 21 Mei 1647, en begr. te Amsterdam N. K. 27 Mei d.a.v., woonde te Amsterdam, bij zijn overlijden op de Keizersgracht bij de Brouwersgracht, „naest de Valckenær", en liet een vermogen na van f 148.000 (e); hij was koopman (f) onder de firma Hendrik en Pieter, daarna Hendrik, Pieter en Jacob Hooft (g); Drossaard en Kastelein van Muiden, Bailluw van Naarden en Gooyland, Hoog-Bailluw en Dijkgraaf van Weesp en Weesperkarspel en Hoog-Bijlmer 23 Mei 1609; Ridder in de Orde van Sint Michiel 1639; beroemd dichter en historieschrijver; tr. 1°. 30 Nov. 1610 Christina van Erp, gedt. O. K. 20 Juni 1591, st. 6 Juni 1624, dr. van Aert of Aer-

49. nout (zie bij N°. 21, Bijl. 2) en van Geertruyd Willemsdr. van Tenesse; tr. 2°. 30 Nov. 1627 Leonora Hellemans, geb. te Hamburg 1505, st. te Amsterdam en er begr. N. K. 5 April 1661, (ten tijde van haar tweede huwel. wonende te Zevenbergen), wede. van Jan Battista Bartolotti (zie bij N°. 126, Bijl. 1), dr. van Arnold en van Susanna van Zurck, Jaspersdr.

Uit het eerste huwel. sproten vier kinderen, die alle jong overleden; uit het tweede waren de volgende twee kinderen:

- a. Mr. Arnout Hellemans Hooft, Ridder, ged. N. K. 23 Dec. 1629, st. 25 Febr. 1680, koopman te Amsterdam op de Keizersgracht; Comm. 1656, Sch. 1662; Vaandrig der Burg. 1650, Luit. 1656, Kap. 1662; was in 1660 een der zes Directeurs van de Colonie van Guyana of Wilde Kust (*h*); zijn eigen vermogen werd in 1674 geschat op *f* 58.400.—, dat zijner kinderen voor hunne moeders erfenis op *f* 117.000.— (*i*); tr. 1°. 25 Mei 1655 Maria van der Houve, geb. te Amsterdam 1629, begr. N. K. 6 Juni 1663, dr. van Robert van der Houve, van Delft, Med. Dr., eerst te Rotterdam, daarna te Amsterdam (*j*) (wede. van Elisabeth van der Wolff), en van Maria van Offenberch, van Amsterdam (*k*); tr. 2°. ten Stadhuize te Amsterdam 15 Mrt. 1665 Anna van Hoorn, ged. N. K. 22 Oct. 1619, begr. N. K. 12 April 1666, wede. van Jan Aertsz. van der Heede, dr. van Pieter Claesz. Codde (zie Aant. bij N°. 151) en van Josijntgen Gerritsdr. van der Wolff. — Uit het eerste huwelijck sproten vijf kinderen, allen jong overleden; het tweede was kinderloos.
- b. Christina Hooft, tr. Mr. Coenraed Burgh, N°. 158.

AREGHE HOOFT, tr. Pieter Hasselaer, N°. 121.

GRIEGE HOOFT, geb. Jan. 1596 (*l*), begr. N. K. 5 Sept. 1639, tr. 1°. Herman Tholinex (zie Aant. bij N°. 119); tr. 2°. ten Stadhuize 9 Jan. 1633 Jan Hagen, geb. te Monnickendam, st. te Amsterdam en er begr. O. K. 8 Aug. 1645, „zoutkeetman” (eigenaar eener zoutkeet) buiten Amsterdam bij de Sint Anthonispoort, in 1634 wonende op den Nieuwendijk (*m*), bij zijn overl. op Rapenburg, wedt. met drie kinderen van Trijn Jansdr. Lap, van Monnickendam (*n*).

JOHANNA HOOFT, tr. Mr. Pieter Cloeck, N°. 155.

AANT. Willem Jansz. Hooft, geb. te Zaandam (zie Bijl. 1, hieronder) omstreeks 1490, verongelukte op zee (met zijn zoon Broer) 10 Aug. 1562 (*o*), „grootschipper”, heeft zich denklijk reeds te Amsterdam, waar de meeste van zijne zoons later woonden, gevestigd; volgens de overlevering kwam hij op een keer in de Sond, met 5 van zijn zonen, „voerende elk een schip van tusschen de 200 en 300 Last, willende de Oostzee in; hetwelk de Koning van Denemarken, toen juist te Elseneur zijnde, vernemende, hen bij zich ontbood, en verstaande dat zij met hun zessen waren, vader met 5 zonen, met 6 schepen, die meer dan 1200 Lasten droegen, moesten zij zijne gasten zijn, en schonk hun de tol voor dit maal vrij, met toewensching het lang mocht duren. Anderen zeggen: levenslang vrij” (*p*); tr. N. N.

Uit dit huwel. sproten, behalve twee jonggestorven kinderen, de volgende zeven zoons (*q*), die allen te Amsterdam woonden:

49.

- a. Cornelis Willemsz. Hooft, komt in 1540 en 1559 als schipper voor (*tr*); woonde op den N. Z. Wester Voorburgwal (*s*); tr. Myd Cornelisdr. Jongh, geb. te Zaandam, st. te Amsterdam en begr. add. N. Z. 23 Sept. 1565 (*t*).

Hunne twee kinderen waren:

- aa. Jan Cornelisz. Hooft, st. 15 Febr. 1600, woonde in 1573 te Utrecht (*tr*), na 1578 te Amsterdam, bij de Haarlemmersluis; Sch. 1579; Raad ter Admiraliteit te Amsterdam 1591—1600; Kap. der Burgerij 1578, Colonel 1589; Heeraad van den Nieuwer-Amstel 1581; Kerkmr. N. K.; tr. Clara Jacobsdr. de Moes, begr. O. K. 14 Jan. 1614, dr. van Jacob Jansz. (zie bij N°. 17, Bijl. 1) en van Anna Jansdr. Quintingh.

Wonnen een zoon: Pieter, die waarschijnlijk jong overleden is.

- bb. Aeghje Cornelisdr. Hooft, begr. N. K. 14 Sept. 1590, tr. Cornelis Jansz. Pot, st. 30 Sept. 1591, door een onbekende in de Vischsteeg doodgestoken (*v*), verwer (*z*) en houtkoopster (*x*) op den N. Z. Voorburgwal „over Sint Jacobs brugge” (*y*), zoon van Jan, verwer op den N. Z. Voorburgwal (*s*), en van Trijn Florisdr. (*aat*).

Hunne dochter was o. a.:

Maritge Cornelisdr. Pot, tr. Willem de Rijk (zie Aant. bij N°. 124).

- b. Claes Willemsz. Hooft, komt in 1550 als schipper voor (*bb*); woonde in 1548 en 1557 op den N. Z. Wester Voorburgwal achter de Nieuwe Kerk, naast „den rooden Boek” (*cc*); taxateur van de huizen en erven binnen de stad Amsterdam en hare vrijheid 1562 (*dd*); tr. Diewertge Claesdr., st. 1590.

Uit dit huwelijk waren vier kinderen (*cc*):

- aa. Jannetge Claesdr. Hooft, tr. Ysbrand Ben, Albertsz., N°. 67.
- bb. Claes Hooft, begr. N. K. 14 Oct. 1602, uit het huis van zijn zwager „int Nachtglass buyten Jan Rodenpoort”, kocht 16 Jan. 1593 het huis „de drie Putgens” op den Nieuwendijk (*ff*); tr. Griet Willemsdr. (*gg*). — Lieten kinderen na.
- cc. Griete Claesdr. Hooft, tr. Jacob Simonsz. Rijk of de Rijk (zie Aant. bij N°. 124).
- dd. Aecht Claesdr. Hooft, tr. Pieter Jacobz. Nachtglass, N°. 66.
- c. Jan Willemsz. Hooft, de Oude, is met zijn schip op zee gebleven (*hh*), komt omstreeks 1560 met zijne broeders Cornelis en Pieter als schipper voor (*ii*); tr. N. N., en liet een zoon na: Pieter Jansz. Hooft, in 1590 koopman op Holland te La Rochelle.
- d. Jan Willemsz. Hooft, de Jonge, vestigde zich te Londen, waar zijne beide zoons eveneens woonden.
- e. Pieter Willemsz. Hooft, komt in 1553 en 1560 als schipper voor (*jj*); woonde op den N. Z. Wester Achterburgwal „in den Huyopot”; was in 1557 de meestbemiddelde der gebroeders (*kk*); tr. 1°. Jannetgen Hendricksdr. (*ll*), geb. te Wormer, st. te Amsterdam kort voor Aug. 1559 (*mm*), dr. van Hendrick Borricksz., landbouwer te Wormer; tr. 2°. Marie Egbertsdr., die in Juli 1563 als zijne vrouw

- genoemd wordt (*uu*); tr. 3. Wijberich Jansz; tr. 4. Engelken Gheertendr. van Dorsten, wede, van Willem Thijmansz. Baker (*vv*).
 Uit het eerste huwelijk sprongen vijf kinderen; uit een der volgende huwelijken was één zoon; alle zes volgen hier:
- aa. Hendrick Pietersz. Hooft, geb. 1535, st. kinderl. te Alkmaar 30 Mei 1596 (*pp*), Overman van den Voetboogdoelen te Amsterdam 1581; tr. te Amsterdam Aug. 1581 Geertge Claesdr. Stooter, st. te Alkmaar 13 Nov. 1615, dr. van Claes Laurensz. Stooter (*qq*).
- bb. Jan Pietersz. Hooft, geb. 1543, begr. N. K. 4 Juni 1602, koopman op den N. Z. Achterburgwal „in den Huypot“; tr. 1570 Geertruyd Jansdr. Lons, begr. N. K. 2 Juni 1608, dr. van Jan Alertsz. (zie Bijl. 2, hieronder) en van Brecht Keyersdr. Zij wonen zes kinderen, w.o. de drie volgende:
- aaa. Dr. Pieter Jansz. Hooft, N°. 129.
- bbb. Geertruyd Hooft, tr. Mr. Volckert Overlander, N°. 83.
- ccc. Willem Jansz. Hooft, geb. 1581 (*rr*), Regent N. Z. Huusittenhuis 1609; Heemraad van den Nieuwer-Amstel 1612; vertrok in 1614 met zijn huisgezin naar Engeland (*ss*), waar hij „eerst aen een Baronijs daerna aen een Brouwerijs gerackte, en met wien 't gevolglijk slecht afliep“ (*tt*); tr. 28 Juni 1605 Ida Queeckel, gedt. O. K. 1 April 1582, st. 28 Aug. 1657 (*uu*), dr. van Cornelis Jansz. (zie Aant. bij N°. 29) en van Machteld Pietersdr. du Bien.
- Zij lieten drie dochters na (die in 1647 van hare kinderloos overleden moeien Catharina en Maria Queeckel een vermogen erfdn van *f* 570.000, en in 1648 alle drie te Delft woonden (*vv*)), te weten:
- A. Ida Maria Hooft, geb. te Londen 1618, tr. 19 April 1650 Mr. Daniel van Hogendorp, Heer van Moerkapelle en de Wilde Venen, st. kinderl. te Rotterdam 30 Mrt. 1673, Sch. en R. van Rotterdam 1634, Burg. ald. 1639; Gedep. ter Staten Generaal 1643—1646 en 1672—1673; Bailluw en Dijkgraaf van Schieland 1646, zoon van Johan en van Adriana van Wely.
- B. Machteld Hooft, tr. Mr. Jan van der Meyden (zie bij N°. 126, Bijl. 1), wede, van Constantia Bartolotti.
- C. Catharina Hooft, tr. na 19 Jan. 1648 te 's-Hage gedane aant. der ondertr. (*xx*), Johan Heylersich, Raad en Secr. van Willem II, Prins van Oranje.
- cc. Cornelis Pietersz. Hooft, N°. 49.
- dd. Willem Pietersz. Hooft, geb. 1549, begr. N. K. 18 Nov. 1605, korenkooper (*xx*); handelde in 1584 in comp. met zijn broeder Cornelis Pietersz. Hooft; woonde op den Singel buiten Jan Rodenpoort in een huis, dat hij 6 Mei 1597 kocht; liet een vermogen na van meer dan *f* 200.000 (*yy*); Sch. 1592; Kerkmr. N. K. 1593; tr. Nov. 1578 Gierte Hendricksdr. Haeck, begr. N. K. 2 Sept. 1613, die 1607—1611 als wede. handel dreef in compagnie met haren zwager Cornelis Pietersz. Hooft, en hare schoonzuster, de

wede. van Gerrit Pietersz. Hooft (*a*), dr. van Hendrick Jansz. (zie Aant. bij N°. 57) en van Claesgen Vsbrautsdr. Hem.

Uit dezen echt sproten zes kinderen, waarvan de vier volgende gehuwd waren:

aaa. Jannetgen Hooft, tr. Abraham Gillon (zie Bijl. 3, hieronder).

bbb. Hendrick Haeck, later genaamd: Hendrick Willemsz. Hooft (*zz*), geb. 1584, begr. N. K. 20 Jan. 1626, koopman in de Dijkstraat, lid der firma Simon de Rijck, Pieter Hasselaer en Hendrick Hooft (*aaa*); Regent Aalmoezeniersweeshuis 1613; Regent St. Pietersgasthuis 1623; tr. te Amsterdam 28 Juli 1611 Haesgen Houtloock, geb. te Alkmaar 1589, dr. van Hendrick Hendricksz. (zie bij N°. 51, Bijl. 1) en van Ibel Roswinckel.

Zij wonnen zeven kinderen, waarvan slechts één den huwbaren leeftijd bereikte:

Mr. Henrick Hooft, N°. 177.

ccc. Jacob Willemsz. Hooft, geb. 1588, begr. N. K. 4 Mei 1658, koopman op de Heerengracht; Regent Aalmoezeniersweeshuis 1619; Regent Leprozenhuis 1625—1654; tr. 20 Sept. 1615 Maria Jonckheyn, ged. N. K. 3 Febr. 1596, st. 22 Aug. 1655 (*bbb*), dr. van Elbert Simonsz (zie bij N°. 19) en van Claesgen Cluijs.

Uit dit huwel. waren vijf kinderen, waarvan de beide oudsten volgen:

A. Claesgen (Nicola) Hooft, tr. Cornelis de Vlaming van Oudtshoorn, N°. 181.

B. Geertruyd Hooft, tr. 1°. Michiel Pancras (zie bij N°. 133); tr. 2°. Diederick de Vlaming van Oudtshoorn (zie Aant. bij N°. 69); tr. 3°. Mr. Jacobus Rotgans (zie bij N°. 55, Bijl. 1).

ddd. Claesgen Hooft, tr. Nicolaes Corver, N°. 162.

eee. Gerrit Pietersz. Hooft, geb. 1551, st. 1 Dec. 1600, koopman, wonende bij de Haarlemmerpoort; tr. 1571 Neeltge Jansdr. Grauwert, geb. te Emden, dreef 1607—1611 als wede. handel in compagnie met haren zwager Cornelis Pietersz. Hooft en hare schoonzuster, de wede. van Willem Pietersz. Hooft (*a*), dr. van Jan Claesz. Duyvel (zie bij N°. 68, Bijl. 1) en van Elisabeth Dircksdr. — Wonen vijf kinderen.

fff. Claes Pietersz. Hooft, „troude in troubele tijden met een boerin tot Ouderkerk, daerof noch sommige descendenten ende welhebbende luyden sijn” (*ccc*).

f. Broer Willemsz. Hooft, „bleef (d. i. verging) met zijn vader op zee, nog jonkman (d. i. ongehuwd) zijnde” 10 Aug. 1562 (*ddd*), komt in 1548 voor als schipper, voerende een schip groot 400 bruwaets (*ccc*); woonde in 1557 op den O. Z. Ooster Voorburgwal en was weinig bemiddeld (*fff*).

g. Quirijn Willemsz. Hooft, is met zijn schip op de Goeiing (voor Duins) verongelukt (*ggg*), komt in 1553 als schipper voor (*hhh*); woonde in 1557 op den N. Z. O. Achterburgwal (*iii*); tr. Mlyd Pietersdr., begr. O. Z. 1 Dec. 1566. Zij lieten vijf kinderen na (*jjj*).

49.

Bijl. 1. Behalve het hiervóór behandelde Zaanse geslacht Hooft bestond er te Amsterdam in de 16e en het begin der 17e eeuw nog eene andere familie van dien naam, wier genealogie voor zoover bekend hier een plaats moge vinden (*kkk*):

Tijman Nanningsz., st. kort voor Nov. 1514 (*lll*), woonde te Amsterdam „op den burchwall”; tr. Alydt Jan Bethsdr., dr. van Jan Beth, den brouwer (*mm*).

Hun zoon was (*nn*):

Jacob Tijmansz. Hooft, leefde nog in 1548, tr. Geert Claesdr.

Uit dit huwelijk sproten zeven kinderen, die volgen:

- a. Jan Beth Jacobsz. Hooft, zuivelkooper in de Kalverstraat over de N. Z. Wijde Kerksteeg „int gulden Vlies” (*ooo*), welk huis 29 Mrt. 1565 door de stad gekocht werd, waarbij de verkooper, Jan Beth Jacobsz. Hooft, bedong dat hij tot zich zoude mogen nemen „het nuythangende teycken vant varekens hooft mettet ijscr daert aen hangt” (*ppp*); Overman van den Handboogdoelen 1560 (*qqq*); Regent Sint Jorishof 1566; broodweger 1583 (*rrr*); tr. 1°. Marij Cornelisdr., st. kort vóór Febr. 1554 (*sss*), wede. van Frans Dirksz., binnenlandsvaarder; tr. 2°. Brecht Jansdr. van Bochorst, wede. van Claes Baertsz., Schout van Westzaan (*ttt*); tr. 3°. 1559 Marij Hendricksdr., begr. N. K. 31 Jan. 1586 (*uuu*), wede. van Matthijs Claesz., Bergevaarder in 't Gansoord (*vvv*).

Uit den eersten echt waren de volgende vier kinderen:

- aa. Frans Jan Bethsz. Hooft, geb. 1544, zuivelkooper (*www*); tr. Marij Hendricksdr. Zij hertr. Balthasar Simonsz. Appelman, N°. 25.
 bb. Marij Jan Bethsdr. Hooft, geb. 1548.
 cc. Hillegont Jan Bethsdr. Hooft, geb. 1549.
 dd. Grietgen Jan Bethsdr. Hooft, geb. 1552, tr. Zijbrant Jacobsz.
 b. Quirijn Jacobsz. Hooft, begr. O. K. 14 Nov. 1584, luidenkooper (*xxx*) op den Nieuwendijk bij O. L. V. kapel (*yyy*); Overman van den Voetboogdoelen 1555; Regent Sint Olofskapel 1561; Luit der Burgerij 1580.
 c. Cornelis Jacobsz. Hooft, tr. Hillegont Jacobsdr., begr. O. K. 5 Juli 1558, waaruit twee kinderen: Thijman, geb. 1541; en Marie, geb. 1545.
 d. Heer Thijman Jacobsz. Hooft, geb. 1517, st. kort vóór Oct. 1577 (*zzz*), „priester ende pastor in zijn leven tot Aelsmaer”, won vier kinderen bij Lobberich Jacobsdr., die st. kort vóór Nov. 1585 (*aa*), na in 1578 getrouwd te zijn met Gerrit Gerbrandsz., linnenwever.

De bovengenoemde vier kinderen waren:

- aa. Jacob Thijmansz. Hooft, geb. 1557, was gereformeerd; ondertr. 29 Mrt. 1580 Marij Willemsdr., geb. 1552.
 Hun zoon was: Thijmen Jacobsdr. Hooft, komt in 1600 als chirurgijn voor (*bb*), tr. Maritge Jansdr. (*cc*).
 bb. Hendrick Thijmansz. Hooft, geb. 1563.
 cc. Jan Thijmansz. Hooft, geb. 1568.

49. dd. Marij Thijmansdr. Hooft, geb. 1570, tr. (vóór 1595) Rieuwert Dircksz., bakker in de Molsteeg. Hij hertr. Juli 1603 Hendrickgen Lenaertsdr., geb. 1572.
- e. Goossen Jacobsz. Hooft, geb. 1533, begr. N. K. 24 Febr. 1605, zuivelkoopeer (*d*³), na 1600 wonende op de Deventerhoutmarkt; Luit. der Burgerij 1580; N. Z. Huissittennr. 1585; Heemraad van den Nieuwer-Amstel 1585; Regent Gasthuis 1589; tr. Griet Jansdr. Roggebroot (*e*³), dr. van Jan Jansz. Roggebroot, barbier in de Molsteeg (*f*³).
- Zij wonnen eene dochter (*g*³):
- Grietge Goossensdr. Hooft, tr. 1°. (in de Nieuwe Kerk) 3 April 1584 Joost Pietersz. Cocman, van Nieuwenierop, wonende te Amsterdam; ondertr. 2°. ter puie 6 Jan. 1601 (*h*³) Cornelis Outgersz., geb. 1567, „huistimmerman en huiskoopeer“ op de Ossemarkt, wedr. van Maritgen des bakkers Ysbrant Mauritszons dochter (*i*³).
- Uit het eerste huwel. sproot een zoon, die den familienaam zijner moeder aannam:
- Mr. Jacob Hooft, geb. 1591, ondertr. 27 Oct. 1617 (*j*³) Jonkve. Margarita du Quesnoy, geb. 1596, dr. van Mr. Cornelis, advocaat, en van Margriete Soldou (*k*³).
- f. Griet Jacobsdr. Hooft, geb. 1528.
- g. Ael Jacobsdr. Hooft, st. 1606, tr. Meynert Willemsz., groot-schipper (*l*³).

Bijl. 2. Jan Allertsz. Lonsvaerder of Lons, geb. te Akersloot (*m*³) omstreeks 1500, was schipper van Amsterdam op Londen (d.i. Lonsvaerder, uit welken beroepsnaam door saumentrekking de familienaam Lons ontstaan is (*n*³)); tr. Brecht Reyersdr. (*o*³), die nog als wedr. leefde in 1580 (*p*³), dr. van Reyer Vincentsz. (*q*³).

Hunne kinderen waren:

- a. Allert Jansz. Lons, kapitein van een oorlogsschip (*r*³), wonende in de Jonge Roelensteeg te Amsterdam (*s*³); tr. Marretge Luyten (*t*³).
- Uit dit huwel. sproten o. a. twee zoons, die schippers waren: Jan en Gerrit Allertsz. Lons (*u*³), onderscheidenlijk geboren in 1573 en 1582.
- b. Geertruyd Jansdr. Lons, tr. Jan Pietersz. Hooft (zie Aant, bij N°. 49, hiervoor).
- c. Jacob Jansz. Lons of Lonsvaerder (*v*³), st. 13 Nov. 1581 aan eene verwonding, hem daags tevoren toegebracht, toen hij, met de wacht optrekkende „met eenen stamper dwers deur sijnen lijve geschoten“ werd (*w*³), havenmeester te Amsterdam 1578; tr. Wijburch Claesdr. Gaefl, geb. 31 Mei 1544, st. 30 Aug. 1627, dr. van Claes Claesz. (zie bij N°. 82, Bijl. 1) en van Margriet Barendsdr. Zij hertr. Jan Karstensz.
- Een zoon uit het eerste huwelijk was:
- Jan Jacobsz. Lons, geb. 1567, werd 16 Mrt. 1608 „des morgens

49.

verdroncken gevonden bij Arent Bouwers Spijker in (den) n(ieuwe) sijts achter)burgwal" (1³), tr. Dec. 1600 Neeltge Cornelisdr. Croon, geb. te Middelburg 1577. Zij hertr. eerst 27 Jan. 1613 Jan Jansz. Fonteyn, geb. 1580, begr. N. K. 15 Aug. 1620, glasschrijver, in 1613 in de Kalverstraat, bij zijn overl. op de Keizersgracht „in de roode Fonteyn" (1⁴). Zij hertr. daarna nogmaals 8 Mrt. 1622 Hendrik Anthonisz. de Vries, geb. te 's-Hage, glazenmaker op de Keizersgracht.

Uit het eerste huwel. volgt een zoon:

Jan Lons, gedt. O. K. 20 Sept. 1601, begr. N. K. 14 Nov. 1652, „stockviscooper in de beurssteech in de kip lengen"; Regent Rasp-en Tuchthuis 1645; tr. 1°. 17 Sept. 1630 Grietge Hendriksdr. Bennicker, geb. 1611, begr. N. K. 15 Mei 1636, dr. van Hendrik Egbertsz., wonende bij de Beurs, en van Magdalena Jansdr., tr. 2°. 12 Jan. 1638 Weyntge Wijtgens, gedt. O. K. 18 Jan. 1618, dr. van Willem (zie bij N°. 4, Bijl. 1) en van Trijntge Fransdr. Ruysch.

Een zoon uit het eerste huwel. was:

Dr. Henricus Lons, gedt. O. K. 28 Juni 1635, st. 1686, Doctor in de Medicijnen, gepromoveerd te Leiden 17 Juni 1657 (2³); Comm. 1663; Inspector van 't Collegium Medicum 1659; tr. 13 Nov. 1657 Margaretha Spiegel, gedt. N. K. 23 Mrt. 1636, begr. Z. K. 25 April 1684, dr. van Hendrick Dirksz., N°. 130, en van Cornelia Franex. — Wonen drie kinderen (2³).

Bijl. 3. Abraham Gillon (b³), geb. te Antwerpen 22 Mrt. 1579, st. te Amsterdam 13 Aug. 1650 (zoon van Pierre Gillon of Le Gillon, Johansz. en van Adriana Le Martin, Pietersdr.), koopman in de Warmoesstraat; Regent N. Z. Huiszittenhuis 1617; tr. te Amsterdam 23 Juli 1602 Jannetgen Hooft, geb. 1582, st. 18 Jan. 1642, dr. van Willem Pietersz. (zie Aant. bij N°. 49, hiervoor) en van Gierte Hendricksdr. Haeck.

Hunne kinderen waren o. a.:

a. Dr. Willem Gillon, geb. 19 Dec. 1607, st. (op denzelfden dag als zijne huisvrouw, evenals deze aan de pest) 31 Juli 1636, Doctor in de Medicijnen op de Heeregracht; tr. 19 Sept. 1632 Christina Balestel, geb. 1611, st. 31 Juli 1636, dr. van Nicolas (zie bij N°. 106, Bijl. 1) en van Christina Wolphaerts van Diemen.

Zij wonen o. a.:

aa. Christina Gillon, tr. Cornelis Backer, N°. 183.

bb. Johanna Gillon, geb. 11 Mei 1635, st. 17 Sept. 1706, tr. te Amsterdam 4 April 1655 Mr. Hieronimus van Beverningk, Heer van Teylingen, geb. te Gouda 25 April 1614, st. kinderl. op den Huize Lockhorst of Oud Teylingen 30 Oct. 1690, Raad van Gouda 1644, Sch. ald. 1646, Burg. ald. 1668; Gedep. ter Staten Generaal 1653; Thesaurier-Generaal der Unie 1657—1665; Extraordinaris Gedep. te Kleef bij de Vredesonderhandeling met den Bisschop van Munster 1666; Minister Plenipontiaris

49.

op de Vredesonderhandelingen te Breda 1667, te Aken 1668, te Keulen 1673, en te Nijmegen 1678; Extraordinaris Ambassadeur aan de Hoven van Groot-Brittannië 1653, en van Spanje 1670; Gedep. te Velde 1672; Curator van 's Lands Academie te Leiden 1673; werd 18 Aug. 1672 door de Staten van Holland en Westfriesland met Mr. Coenraed van Beuningen en Mr. Gaspar Fagel op de nominatie geplaatst voor het Raadpensionarisschap, zoon van Melchior, Kapitein der Infanterie in Statendienst, bevelhebber van 't slot Argenteau en van het fort Knotsenburg, en van Sibilla Standart.

c.c. Elisabeth Gillon, tr. Daniel Lestevenon (zie Aant. bij N°. 300).

b. Geertruida Gillon, geb. 12 Sept. 1613, st. kinderloos 22 Nov. 1682, tr. 4 Nov. 1653 Christiaan Rodenburg, st. 1666, Raad Ordinaris in den Hove van Utrecht, Geedigeerd Raad ter vergadering der Staten 's Lands van Utrecht, Gedep. in den Raad van State 4 April 1665, wedr. van Maria de Goyer.

c. Adriana Gillon, tr. Jacobus Reynst (zie bij N°. 122).

(a) Schepen. 14, fo. 336 V; Resol. Holland 8 Aug. 1585; Wk. L. 34, i. v. Hooft; (b) „Van welker Hoopsgezinden zaeden... meene ick nochtans dat ick wel ruyen zoo veel helbe gesyen ende) verstaen, als sommige andere, zoo ten aensyn van mijne beaertheit, als dat ick de eerste 14 ofte 15 jaren nae de reductie ende) veranderinge van de regeringe deser stede [in 1578] mijne huyshouding meest op den Nieuwendijk, omtrent de oude Haerlemer-sluis ende) oude Haerlemerpoort hebbe gehouden, welck quartier, ter oorsaeke dat aldaer van oudts ende) voor de trouwen deser linden, veel luyden dyc nyet heel paus waren gesint, plegen te wonen, het Embler ofte Condeus Hoecggen plach genaemt te worden” (Memoiren en Adviezen van Cornelis Pieters. Hooft, Werken van het Utrechtsch Historisch Genootschap, Nieuwe Reeks, N°. 16, p. 17); (c) Wk. Reg. 20, fo. 153; Wk. Reg. Div. Mem. 3, fo. 253 V^o; (d) „olajt den 1 Januarij 1620” (M. S. Kenbuck, Naam. der Vroedsch. voorim) „savonts ten 7 uijren” (M. S. aant. in de gedrukte Handb. en Privil., 1613, gemeente-archief te Amsterdam); (e) Wk. Reg. 27, fo. 197. — De Losbaarheden, behorende tot den nagelaten boedel van Pieter Cornelisz. Hooft worden als volgt gespecificeerd: „een silver lampet op de cant vergult, een silver becker, een vergult koppen, ses silvere lepels met vergulde leeuwens daer op, ses silvere lepels met voetgens, twee silvere sonnetten staende homwelyck gegeven, een silver lampet schotel ende) pot van sijn hoocheyt, een silver schenck van de stadt Weesp, een silver commelen en lepel van Muyenberch, een goude ketting met de medlie van het ridderschap van Sic. Michael dat gesicht wert geresitueert moet werden door het overlijden van den voorsz. heere P. C. Hooft”. Zie ook: Oud-Holland VI, p. 154 en verv.; (f) Den 25^{en} Aug. 1617 verklaarde Dirk Jansz. „denckdelijck) schuldich te wesen den Heere Pieter Hooft Drossaert tot Mynden de somme van neghen hondert vijff gulden vijftien stuivers vijf penningen) nijt saecke van geleverde compaanschappen” (Schepen. 20, fo. 219 V^o); (g) Klappers op de verdivenen registers der Wisselbank G. en O., 1615 en 1620; (h) Handelsgeschiedkundige aant. van Mr. N. de Koevel; (i) Quohier 1674, fo. 461; (j) Nomina Doctorem 1641—1733; (k) Pub-Int. reg., i. d. 9 April 1620; (l) 7e Reg. der Inpentebr., fo. 7; (m) Begraefreg. O. K., i. d. 4 April 1634; (n) Wk. Reg. 20, fo. 39; (o) Familiaantekeningen van Pieter de Graeff; (p) Volgens Pieter de Graeff was hij met zeven zonen, ieder met een eigen schip, dus tezamen 8 schepen; (q) Zou Jacob Willensz. Hooft, begr. te Amsterdam in 't Sint Agnietenklooster 2 Aug. 1562 (zie Begraefreg. O. K., i. d.) ook een zoon van Willein Jansz. Hooft geweest zijn?; (r) Wk. Reg. 4, fo. 226; Rooyboek, fo. 149; (s) Quohier 1557, fo. 36. — In 1560 nam Cornelis Hooft deel aan de loterij ten behoeve van 't Burgerweeshuis. Ieder deelhebber moest een berijnde zinspreuk opgeven. Die van Hooft luidde: „Machmen den hemel om gelt kopen, Wat behoefmen dan te Lereken te lopen.” (Loterij-boek, 1560); (t) Wk. Reg. 8, fo. 193; (u) Wk. Reg. 7, fo. 251 V^o; Grootm. 2, fo. 143; (v) Justitieboek, N°. 569 R. L., fo. 17; (w) Quitsch. 5, fo. 117 V^o; (x) Quitsch. 16, fo. 479 V^o; (y) Wk. Reg. 1, fo. 175 V^o; (z) Quohier 1557, fo. 48 V^o; (aa) Wk. Reg. 9, fo. 236 V^o; (bb) Wk. Reg. 5, fo. 209; (cc) Wk. Reg. 5, fo. 146; Reg. 9, fo. 282 V^o; Quohier 1557, fo. 47; Rooyboek,

49. fo. 171 V^o; (*ll*) Stadsrek. 1562, fo. 129; (*cc*) De aafhef van de acte van scheidung van den boedel van Dieuweer Claesdr., wedf. van Claes Willensz. Hooft (waarin Jannetgen Claesdr. Hooft, die reeds vóór 1588 kinderloos overleden was, daarom niet meer voorkomt) blijkt: „Opten laesten Septembeer anno vijftien hondert ende ses catnegentich sijn Claes Hooft Margriete Claes docht(er) ende Aechte Claes docht(er) als broeder ende sisters sijnde... gheaccordeert... omme bij lotinge te verdelen de goederen dien haer h. moeder Dieuweer Claes docht(er) naer haer overlijden naergetallen heeft" (Dossier de Rijk, N°. 50; Weesk. L. 353). — Het kerktint-keunreg. vermeldt Id. 13 Aug. 1580 den naam van Jannetgen Claesdr. Hooft bij hare ondertrouw met Vslaand Ben, Albertsz. als volgt: „Jannitge Claes van Amstred. met Aechte Claes haer suster". De familienaam van Jannitge leeft ook het kerktint-keunreg. id. 6 Febr. 1588; „Isbraant Bea Elbertz, brouwer wedf. van Jannetgen Claes Hooftden woonende op de Hontmeret". Dat Aecht Claesdr. Hooft getrouwd was met Pieter Jacobsz. Nachtgals blijkt uit het Reg. der Quijtsch. 24, fo. 111 V, vermeldende de overdracht door „Aechte Claes Hooftden wulve van Pieter Jacobsz. Nachtgals" van haar huis enz. op den Singel aan Reynier Pauw, Adriaensz. (N°. 61). Merkwaaardig is de verwarring, die men in alle gedrukte en oude M. S. genealogien ten aanzien van de nakomelingen van Claes Willensz. Hooft aantreft. Steeds vindt men n.l. de genealogie aldus voorgesteld: Claes Willensz. Hooft Fet bij zijne vrouw Dieuweer Claesdr. twee kinderen na: a. Claes Hooft; b. Griete Claesdr. Hooft, getr. met Jacob Simonsz. de Rijk. Dit echtbaar zou dan o. a. de volgende twee dochters hebben vervekt: a. Aechte Claesdr., tr. Pieter Jacobsz. Nachtgals; b. Jannetge de Rijk, tr. Vslaand Ben, Albertsz. (zie o. a.: Vorsterman van Oyen, Stam- en Wapenboek, II, p. 362; Allerdingk Thijn en Vorsterman van Oyen, Het geslacht Hooft, p. 7; de 17e eeuwse M. S. genealogie „de Rijk van der Graef" op 't gemeente-archief te Amsterdam; (*ff*) Wk. Reg. der Huisverk. 2, fo. 260; (*gg*) Doopb. O. K., id. 8 Nov. 1592; (*hh*) Pieter de Graeff; deze weet niet met zekerheid mede te deelen welken van de beide Jan's, den Dode of den Jonge, dit lot getroffen heeft; (*ii*) Wk. L. P., i v. Pietersz., in een inventaris van scheepsaandeelen; (*jj*) Wk. Reg. 3, fo. 272 V; zie ook hiervoor noot *ii*; (*kk*) Quohier 1557, fo. 60 V; (*ll*) „Zij was een waerin, daer hij veel kinderen bij gewonnen heeft" (Schaep); (*mm*) Wk. Reg. 7, fo. 46; (*nn*) Rooyboek, fo. 146; (*oo*) Wk. Reg. 9, fo. 309 V; Wk. Reg. Div. Mem. 1, fo. 146 V, 159; Wk. L. 222, i v. Soudan; (*pp*) G. van Arkel en A. W. Weissman, Noord-Hollandsche Ondheden, 2e stuk, te geleete, p. 33; (*qq*) Wk. Reg. van Huisverk. 1561—64, fo. 177 V; (*rr*) 7e Reg. der lijfrenten, fo. 3; (*ss*) In zijne naamlijst der N. Z. Huiszittenmeesters (M. S. Schaep, N°. 2, gemeente-archief te Amsterdam) geeft Schaep op: „1609 Wilken Hooft Jansz., tot 1614, vertrouk na Engellant, 'aer hij een Bronwerij opsette"; (*tt*) Pieter de Graeff; deze weet ook mede te deelen dat Willem Jansz. Hooft aan zijn zwager Mr. Volkert Overlander het Engelsche adelsdiploma wist te bezorgen; (*uu*) 4e Reg. der lijfrenten, fo. 28; (*vv*) Wk. Reg. van Div. Mem. 6, fo. 157; (*ww*) Algemeen Nederl. Familiefd. IV, p. 158; (*xx*) Boek van Ontv. en Uitg. St. Pieters-gasthuis 1573—80, fo. 137 V, 138 (1592); (*yy*) Wk. Reg. 16, fo. 145 V; (*zz*) 7e Reg. der lijfrenten, fo. 7; (*aaa*) Klapper op 't verdwenen register T. der Wisselbank, 1625; (*bbb*) 7e Reg. der lijfrenten, fo. 5 V; (*ccc*) Schaep; (*ddd*) Pieter de Graeff; (*eee*) Stadsrek. 1548, fo. 32; (*fff*) Quohier 1557, fo. 141; (*ggg*) Pieter de Graeff; (*hhh*) Wk. Reg. 5, fo. 272 V; (*iii*) Quohier 1557, fo. 54 V; (*jjj*) Wk. Reg. 8, fo. 273; (*kkk*) Een kort overzicht van de geneal. van deze familie Hooft zag reeds het licht in Ond-Holland VI, p. 158; (*lll*) Wk. Reg. 3, fo. 83 V; Wk. L. 131, i v. Nanningse; (*mmm*) Klapper op 't Wk. Reg. 3, fo. 23; (*nnn*) Jacob Thijmansz. Hooft was het eerste lid van dit geslacht, dat den familienaam voerde, gelijk de volgende aandiuiding op fo. 41 V van den 16e eeuwischen klapper op Reg. 3 der Weeskamer bewijst: Tijman Na(h)uincsz(oon) (oon) Jacob Hooft genoemd"; (*ooo*) Stadsrek. 1566, fo. 45 V; (*ppp*) Grootm. 2, fo. 104 V; (*qqq*) Handloech scuttenen boeck, fo. 249 V; (*rrr*) Stadsrek. 1583, fo. 118; (*sss*) Wk. Reg. 9, fo. 29; (*ttt*) Wk. Reg. 6, fo. 32; (*uuu*) Wk. Reg. 11, fo. 61 V; (*vvv*) Wk. Reg. 6, fo. 250 V; (*www*) Boek van Ontv. en Uitg. St. Pieters-gasthuis 1572—80, fo. 115 (1573); (*xxx*) Renteb. 1, fo. 16; (*yyy*) Rooyboek, fo. 58; (*zzz*) Wk. Reg. 9, fo. 165; (*aaa*) Wk. Reg. 11, fo. 30 V; (*bbb*) Schepenb. 11, fo. 49; (*ccc*) Hanne dochter: Maritge werd gelooft N. K. 27 Mrt. 1612; (*ddd*) Wk. Reg. 8, fo. 127; (*eee*) Wk. Reg. 9, fo. 84, 209 V; (*fff*) Quohier 1557, fo. 46 V; (*ggg*) Wk. Reg. 11, fo. 253; (*hhh*) Als wedf. van Joost Willemssz. dergelijke onnaauwkeurigheden van de kerken die de acten schreven komen maar al te vaak voor; (*iii*) Kerktint-keunreg., id. 10 Dec. 1588; (*jjj*) Waarlij hij geassisteerd werd door Cornelis Outgersz. zijn schoonvader (d.i. stiefvader); (*kkk*) Wk. Reg. 12, fo. 226 V; (*lll*) Wk. Reg. Div. Mem. 1, fo. 417, 422 V; Quijtsch. 21, fo. 74 V; (*mmm*) Pieter de Graeff; (*nnn*) Zie ook bij N°. 20, noot *ai*; (*ooo*) Volgens Pieter de Graeff: Brecht Reyersdr. Caunter; (*ppp*) Renteb. 13, fo. 21 V; (*qqq*) Quijtsch. 4, fo. 141 V; (*rrr*) Kerktint-keunreg., id. 18 Dec. 1599; (*sss*) Quijtsch. 15, fo. 47; (*ttt*) Pieter de Graeff; (*uuu*) Kerktint-keunreg., id. 6 Oct. 1603 en 1 Jan. 1611; (*vvv*) Stadsrek.

1579, fo. 108, 170; Begraafreg. Weesk., N. Z., id. 14 Nov. 1581; (20*) Justitieboek, N°. 569 R. 1, fo. 22; (21*) M. S. Opsy, geneal. aantekeningen voorin; (22*) Wk. Reg. 18, fo. 252 V'; (23*) Nomina Doctorum 1597—1753; (24*) Een zoon uit dit huwel. was o. a.: Hendrick Lons godt. N. Z. K. 29 Febr. 1668, st. ongehuwd, Domheer te Utrecht (Pieter de Graeff); (25*) In de genealogieën komen Abraham en zijne afstammelingen steeds onder den naam Le Gillon voor; in de acten heeten zij evenwel kortaf Gillon, en zij telenden ook zoon. Eerst in 't eind van de 17e eeuw noemden enkele leden dezer familie zich Le Gillon. De opgaven betreffende het geslacht Gillon zijn voornamelijk ontleend aan 't familiearchief van Jhr. Mr. C. H. Backer, te Amsterdam.

50. **CLAES BOELENS „in den Hamburch.”**

R. 1585—1597.

Sch. 1580, Burg. 1582.

Overman van den Voetboogdoelen 1554 (a); Kerkm^r. O. K. 1579; Kapⁿ. der Burgerij 1580.

„Waert” in de Warmoesstraat „in den Hamburch”; tevens koopman op Frankrijk, denklijk in wijnen en brandewijnen (b).

Behoorde in 1564, '65 en '66 tot de voorname gereformeerden binnen Amsterdam, moest daarna als balling uitwijken, doch keerde in 1578 te Amsterdam terug (c).

St. 12 Juli 1597 (d), zoon van Cornelis Hendricksz. Loen (zie Aant. bij N°. 38) en van Lijsbeth Andriesdr. Boelens.

Tr. Aefge Coerten (e), geb. 1526, begr. O. K. 10 Maart 1609, als wede. wonende in de Nes, dr. van Dirck Gerritsz. Gisp (zie Bijl. 1, hieronder) en van Marie Coertendr.

Kinderen (o. a.): GRIETE CLAESDR. BOELENS (f), tr. Vincent Hendricksz. van Bronckhorst (zie Aant. bij N°. 198).

MARJ CLAESDR. BOELENS, tr. Ysbrant Willemsz. Kieft (zie bij N°. 58, Bijl. 1).

Bijl. 1. Gerrit Gisp, uit Gisp of Jisp afkomstig, liet twee kinderen na, die beide te Amsterdam gevestigd waren:

a. Reyer Gerritsz. Gisp, tr. (omstreeks 1515) Geert Cornelisz., die st. kort vóór Oct. 1536 (g); waarmede vier kinderen.

b. Dirck Gerritsz. Gisp, st., vrij onbemiddeld, kort vóór April 1532 (h), tr. Marie Coertendr., dr. van Coert Jansz., van Amsterdam, en van Griet N. N. (i). Zij hertr. Mr. Claes Jansz. Chijs of Seys, begr. O. K. 30 Jan. 1562, Pensionaris van Middelburg, daarna in 1542 Schepen van Amsterdam, wonende in de Warmoesstraat bij de Vischmarkt „in de Sonnewijser (j).

Uit het eerste huwel. sproten vier, uit het tweede twee kinderen:

aa. Aert Dirksz. Gisp, geb. 1520, st. jong.

bb. Griet Direksdr. Gisp, tr. Cornelis Cornelisz. de Vlaming (zie Aant. bij N°. 69).

cc. Pieter Direksz. Gisp, geb. 1524, tr. Hester N. N. (k). — Vrouwen twee kinderen (l).

dd. Aefge Coerten, tr. Claes Boelens „in den Hamburch”, N°. 50.

ee. Trijntje Claesdr. Chijs, tr. Claes Overlander (zie Aant. bij N°. 83).

ff. Marij Claesdr. Chijs, testeerde 30 Aug. 1602, tr. bij huwel. voorw.

d.d. 25 Juni 1578 Job Cornelisz. Coster, geb. 1544, st. kort voor Sept. 1582 (*m*), haringkoper op den Nicuwendijk, tusschen de Haarlemmerluis en Haarlemmerpoort, „in Wormer“; Kerkm. N. K. 1578; O. Z. Huusittennr. 1578, zoon van Cornelis Gerritsz. Coster, van Wormer, haringkoper bij de Haarlemmerpoort „in Wormer“, en van Gerburch Jansdr. van Tweynen, van Zaandam (*n*).

Hun zoon was:

Claes Chijs, Jobsz., gedt. O. K. 9 Nov. 1581, st. ongehuwd te Rome 17 Aug. 1605 (*o*), verloofd zijnde met Geertruyd Overlander, dr. van Claes (zie Aant. bij N°. 83) en van Trijntje Claesdr. Chijs.

(*o*) Dr. G. W. Kernkamp, *Bontenmel* I, p. 173, *noot*; (*b*) *Reutebr.* 9, fo. 233; *Resol. Holland* 22 Aug. 1589 (1) *ter Gouw*, VIII, *Alphab. Reg.*, t. v.; (*d*) „obijt dan 12 July 1597“; *M. S. Ken-
boek*, *Nauw. der Vroedschappen voorin*; (*e*) „Aeffgen Gooren Dirck Gispin Dicht.“ (*Naamlijst*
der fugitieven 1566, L. F. 7, N°. 4); (*f*) Griete Claesdr. Boelens had eerst trouwbeloften gewisseld
met Mr. Willem Bardsius, den Jonge (zie bij N°. 17), zoon van Burgemeester Willem Bardsius,
N°. 17, en deze laatste spaarde geen moeite om ten overstaan van d. Commissarissen van Huwe-
lijksche Zaken den vader van Griete over te halen zijn consent te geven tot een huwelijk
tusschen de jongelieden. Burgemeester Boelens liet zich echter niet bewegen en doordat de Com-
missarissen zich 6 Febr. 1584 incompetent verklaarden om in deze vormis te wijzen, liep de zaak
op niets uit (*Reg. van Extraordin. zaken voor Comm. van Huwel. Zaken*, N°. 792); (*g*) *Wk. Reg.*
4, fo. 168 V; (*h*) *Wk. Reg.* 4, fo. 60 V; (*i*) *M. S. Bieker*, fo. 45. — Pieter de Graeff geeft op dat
Marie Coertendr. een dichter was van: Coert Jansz. Gredder van Bersijn (sic) en van Griet van
Heenskerck. Zie evenwel *Wk. Reg.* 4, fo. 26 V, waar Coert Jansz. voorkomt al vader van de
drie volgende Linderen: a. Mr. Volbert Coertsz., ongehuwd gestorven, en begr. O. K. 16 Febr.
1575; b. Frans Coertsz., st. kort voor Aug. 1530, get. met Vroek Willensdr. Monnik, dr. van
Willem Jacobsz. en van Aecht Vsbraantsdr. Hollenbout; c. Marie Coertzen (zie hier oven); (*j*) Pieter
de Graeff. — Schaep deelt uit het familiaalnam van Bamingh Coey mede (*M. M.*, los ingestoken blad
bij p. 257); „Mr. Claes Cys, Jur. Lic. Scepen tot Aemst. 1542, getr. in Marij Coerten, wede van
N. Boel v. Wormer, bij de welke sij 2 von-dochters hadde, die bij dese Mr. Claes rijckelijck
geloteert ende wt-geset sijn ofte ge-roont, als eerst Griete Boelen getr. met Cornelis de Vlaming,
daer van gkomen sijn die van t' geslacht van) Vlooswijk van) haer Moeders sijde, ende) die van
t' geslacht van) Vlaming v. Onsthoorn van) haer vaders sijde, d'andere Dochter Aelt Boelen, troude
met Claes Boelens, Vroedschap ende) Burgemr. tot Aemst. van) (de)welcke gekomen sijn t'Geslacht
der Bronchoraten ende) Kieft, van) haer Moeders sijde. Deze Mr. Claes Cijs was hiel Rijck, leefde
splendide, liet hem t'oudwater geven wt een silvere Lampet en Boelen; (welk) met sijn wapen
noch is onder de Heer v an) Polbroeck, haer 2 Conterleitselen sijn noch te sien op de 2 Deuren
van) een oud) Tafereel a^o. 1536 geschildert bij Geertgen van) St. Jan, heru-stentel) onder de Erf-
genamen van) Pieter Bas Pietersz. Hij won bij de) vonsz. Marij Coerten mede 2 dochters, Trijn
ende) Marij Cijs; (*k*) Pieter de Graeff; (*l*) M. S. Bieker, fo. 45; (*m*) *Wk. Reg.* 10, fo. 324; (*n*)
Wk. Reg. 5, fo. 170, 262; *Wk. L.* 142, l. v. Chijs; (*o*) *de Reg. der lijfrentbr.*, fo. 9.

51. CLAES FRANZS. OETGENS.

R. 1585 1611.

Sch. 1583, Burg. 1586, 88, 90, 92, 98, 1602, 08, 09.

Regent Burgerweeshuis 1580; Kapⁿ. der Burgerij 1585; Scholarch der Latijnsche Schole (*a*).

Woonde op den N. Z. Achterburgwal over de Wijde Steeg „in den Londensvaerder“.

Begr. O. K. 15 Jan. 1611, zoon van Frans Claesz. (zie Aant. bij N°. 35) en van Griete Hendricksdr.

51. Tr. 1°. 1565 Pietertge Laurensdr., geb. 1542, begr. N. Z. 5 Aug. 1584, dr. van Laurens Pietersz. „in den rooden Spiegel” (zie Bijl. 1, hieronder) en van Trijn Willemsdr. van Alekmaer; tr. 2°. 26 Maart 1585 Jobgen Thomasdr., st. 3 en begr. O. K. 7 Febr. 1611, wede. van Reynier van Neck, Simonsz., N°. 11.

Kind (uit het eerste huwelijk): MARGRIETA OETGENS, tr. Jan Cornelisz. Witsen (zie bij N°. 55).

Bijl. 1. Pieter Lou of Louwen, tr. Hendrickgen Claesdr., die in 1535 als wede. het huis „de gulden Kan” in de Warmoesstraat huurde (*b*), dit huis 31 Jan. 1541 kocht (*c*), en er in 1552 nog in woonde (*d*).

Hunne kinderen waren o. a.:

- Laurens Pietersz. „in den rooden Spiegel”, volgt.
- Claes Pietersz. Lou of Louwen, genoemd in 1532 (*e*).
- Jacob Pietersz. Louwen, st. kinderloos 1573 (*f*).
- Wijve Pietersdr., st. kort vóór Juni 1575 (*g*), tr. 1555 Claes Simonsz., begr. O. K. 27 Jan. 1574, bij zijn overlijden loodgieter in de Warmoesstraat „in de vergulden Kan”, zoon van Simon Martyn Dircksz., gezegd van de Ruwel (zie bij N°. 38, Bijl. 2) en van Anna Willemsdr. van Paenderen (*h*).

Uit dit huwelijk sproten vier kinderen, waarvan het jongste volgt: Claertgen Claesdr. Kan, tr. Dr. Nanning Cloeck (zie Aant. bij N°. 128).

Laurens Pietersz. „in den rooden Spiegel” (*i*) (bovengenoemd), geb. omstreeks 1515, st. kort vóór Sept. 1547 (*j*), tr. Trijn Willemsdr. van Alekmaer, st. 28 Oct. 1600 (*k*), dr. van Willem Gerritsz. (zie bij N°. 82, Bijl. 1) en van Lijsbeth N. N. Zij hertr. Harmen Roswinckel.

Uit het eerste huwel. was eene dochter, die volgt; uit het tweede volgen er twee (*l*):

- Pietertge Laurensdr., tr. Claes Fransz. Oetgens, N°. 51.
- Hillegond Harmensdr. Roswinckel, geb. 1559, begr. O. K. 5 Juni 1618, tr. Joost Velecker, geb. 1548, st. 1616, Raadshcer der stad Emden, vestigde zich later te Amsterdam, waar hij woonde op den N. Z. Voorburgwal „in 't Raethuys van Emden”, zoon van Albert Velecker, Heer van Steinels, Hovetling te Middelslum, en van Anna Verwer.

Hun zoon was:

Albert Velecker (teekende: Albert Velecaer), geb. 1582, begr. N. K. 24 Sept. 1635, koopman op den Ooster O. Z. Achterburgwal; Kerkmr. O. K. 1618; Luitj. der Burgerij 1626; tr. 4 Febr. 1618 Clara Burgh, gedb. N. K. 13 Juni 1589, st. 31 Aug. 1653, dr. van Coenraet Matthijsz. (zie Aant. bij N°. 106) en van Brechtgen Pietersdr. Rodingh.

Zij wonnen twee kinderen:

51. aa. Hillegond Velecker, gedt. O. K. 7 Jan. 1621, begr. O. K. 6 Mei 1681, nalatende een vermogen van *f* 50.000.— (*m*), tr. 7 April 1654 Jan van Dijk, geb. te Castricum 1621, st. kinderl. te Amsterdam en er begr. O. K. 24 Sept. 1678, wonende te Amsterdam op de Bloemgracht; Sch. 1676; Schepen (1656), Penningmeester (1658—1678) en Hoofdingeland (1661) van den Polder 's-Graveland; Regent Sint Jorishof 1658; Luit. der Burgerij 1662, Kapⁿ. 1670.
- bb. Elisabeth Velecker, tr. Cornelis Geelvinck, N°. 167.
- c. Ibel Harmensdr. Roswinckel (*n*), geb. 1566, st. 25 Mrt. 1623 (*o*), tr. 24 April 1588 Hendrick Hendricksz. Houtloock, geb. 1563, in 1588 wonende op den O. Z. Achterburgwal, zoon van Hendrick Aertsz. (zie Aant. bij N°. 33) en van Haesgen Hendricksdr.
- Zij lieten twee dochters na:
- aa. Haesgen Houtloock, tr. Hendrick Willemsz. Hooff (zie Aant. bij N°. 49).
- bb. Trijntje Houtloock, geb. 1593, tr. te Amsterdam 25 Mei 1625 Gosuinus Ornia, geb. te Dokkum 1589, st. te Amsterdam en er begr. N. K. 10 Nov. 1665, in 1625 wonende te Dokkum, bij zijn overl. te Amsterdam op den O. Z. Voorburgwal; liet een vermogen na van *f* 233.000.— (*p*).

Hun eenige zoon was:

Gerbrand Ornia, Heer van Vrijenes, Sluipwijk, Ravensbergen, Oud- en Nieuw Gravekoop en Vrouwmade, gedt. O. K. 15 Juli 1627, begr. N. K. 15 April 1692, zeer vermogend ijzerkooper (*q*) op de Heerengracht over de Leliegracht „in 't Keyserrijk" (*r*); Hooftcomraad van 't Groot Waterschap van Woerden; tr. 1°. (na te Amsterdam 8 Juni 1651 ter kerke gedane aant. der ondertrouw) Maria Bieker van Swieten, gedt. O. K. 23 Aug. 1629, st. kinderloos 11 Febr. 1653, dr. van Cornelis (zie bij N°. 57) en van Aertge Witsen; tr. 2°. ten stadhuijze te Amsterdam 17 Mei 1654 Emerentia van Zell, Vrouwe van Vrijenes, Sluipwijk, Ravensbergen enz., geb. 1635, begr. N. K. 3 Juli 1662, dr. van Mr. Jacob en van diens eerste vrouw Magdalena den Otter, Hillebrandsdr., Vrouwe van Vrijenes; tr. 3°. te Sloterdijk 30 Sept. 1663 Emerentia Deyman, geb. 1633, begr. N. K. 24 Sept. 1666, dr. van Jan Lambertsz. en van Lucie den Otter, Hillebrandsdr.; tr. 4°. te Sloterdijk 9 Dec. 1668 Bregitta van der Hem, geb. 1624, wede. van Guillaume Belin La Garde, van Saint-Malo, koopman op de Keizersgracht, dr. van Vsbrand en van Geertruid Spiegel.

(a) Res. Voedschap, Reg. 11, fo. 42; (b) Wk. Reg. van Huisverk. en Div. Men., fo. 22 V; (c) Wk. Reg. 4, fo. 37 V^o; (d) Rooyboek, fo. 91 V; (e) Wk. Rapianus van de huysen vercoopinghen 1530—'46, i. d. 12 Jan. 1532; (f) Wk. Reg. der Voogdijlen A., i. d. 22 Jan. 1573; (g) Wk. Reg. 10, fo. 79 V; (h) Zie o. a. bij N°. 10, noot 9; (i) Laurens Pietersz. komt meestal aldus, enkel bij zijn patroniem genoemd, voor. Slechts eens, in 't Wk. Reg. 5, fo. 23, heet hij „Laurens Pietersz. in den rooden Spiegel". Omtrent zijn synonymus, met wien hij in oude genealogieën altijd verward wordt, zie men bij N°. 31, noot d; (j) Wk. Reg. 5, fo. 26 V^o; (k) Begraven N. K. 3 Nov. 1600; (l) Dat de opgave, volgens welke de weduwe van Laurens Pietersz. hertrouwd is met Harmen Roswinckel, juist is, blijkt uit het volgende: „Ibel Harmens (Roswinckel) de suster van Pietergen Louwen"

(Belastingboek St. Pietersgasthuis 1582 en verv., fo. 283); (m) Coll. Successie, Reg. 4, fo. 73; (n) H^{el} heeft op pag. 90, hiervoor, bij vergissing H^{el} Roswinckel; (o) 4e Reg. der H^{el}rechter, fo. 14; (p) Quohier 1674, fo. 519 V; (q) Reg. van Goede Mannen 1677, N. 1813 R. 1; (r) Ordonn. van Vingboons, II, p. 10, pl. 66-68.

52. **PIETER PAUW, ADRIAENSZ.**

R. 1586—1590; vertrok in 1590 uit de stad (a).

Sch. 1586.

O. Z. Huiszittenm. 1582.

Rentmeester der Vroonen buiten Alkmaar, na den dood van zijn zwager Hendrick Willemsz, van Heemskerek (zie Aant. bij N°. 27) 26 Jan. 1589 bij provisie voor een jaar, daarna 25 Jan. 1590 definitief aangesteld (b).

Geb. 1552, st. kinderloos te Alkmaar 31 Maart 1611, zoon van Adriaen, N°. 5, en van Anna Jacob Lucaszoonstr.

Tr. 25 Juni 1578 Machteld Jansdr. Valckenier, begr. O. K. 19 Sept. 1617, bij haar overlijden wonende te Amsterdam op de Sint Anthonisbreestraat, dr. van Jan Jelisz. (zie Aant. bij N°. 136) en van Marij Jansdr. Tengnagel.

Kinderloos.

(a) „heeft sijn poorterschap ontvrijt anno 1590" (M. S. Regeeringlijst van Jacob de Haen); (b) Resolutien der Staten van Holland. Pieter Pauw, Adriaensz. werd als Rentmeester der Vroonen opgevolgd door zijn neef Pieter Pauw, Jacobsz. (zie bij N. 5).

53. **HENDRICK HUDE, ARENTSZ.**

R. 1587—1596.

Sch. 1588.

O. Z. Huiszittenm. 1586.

Koopman in de Warmoesstraat „in de drie Coningen" (a); behoorde in 1594 tot de bestuurders van de Maatschappij van Verre, die op Oost-Indie handel dreef.

St. 8 Aug. 1596, zoon van Arent (zie Aant., hieronder) en van Trijn Jacob Huygendr.

Tr. te Deventer, na 1 Sept. 1582 te Amsterdam gedane aant. der ondertr., Geertruyd van Marekel, geb. te Deventer, dr. van Hendrik en van Sophia Staalbijters.

Kinderen (o. a.): GEERTRUID HUDE, ged. O. K. 28 Juni 1587, begr. O. K. 25 Nov. 1622, tr. 22 Febr. 1600 Jan Hellinx, geb. te Maastricht 1508, st. te Amsterdam 20 Sept. 1621 (c); werd 18 Sept. 1592 poorter van Amsterdam (c); was er koopman „op de Rouvaensse Singel" onder de firma Jan Hellinx en Hendrick Hude (d); Hoofdingeland van de Beemster 1610 (na de groote dijkbreuk van Jan. 1610, toen een deel der ondernemers besloot de weder geheel ondergelopen meer opnieuw droog te maken) (e); O. Z. Huiszittenm. 1614.

Hunne dochter was:

Elisabeth Hellinx, tr. Johannes Loten (zie Aant. bij N°. 299).

HENDRICK HUDE, N°. 105.

GERRIT HUDE, ged. O. K. 8 Febr. 1595, begr. O. K. 2 April 1647,

53. voornaam koopman op Italic en de Levant of „tracte handlaer“ (1) op den Singel; in 1625 benoemd tot een der zeven eerste Directeurs van den Levantschen Handel en Navigatie van de Middellandsche Zee; Comm. 1633; Bewindh. O.-Ind. Comp. 1632; Kerkm. N. K. 1620; Luitd. der Burgerij 1626; tr. 8 Febr. 1618 Maria Witsen, geb. O. K. 12 Oct. 1597, begr. O. K. 5 Nov. 1683, dr. van Jonas Cornelisz., N°. 71, en van Weyntje Jansdr. Swaerooch. Zij wonnen o. a. de volgende drie zoons:
- Mr. Hendrick Hudde, N°. 173.
 - Joannes Hudde, N°. 197.
 - Mr. Jonas Hudde, st. ongehuwd 1653, Comm. 1653, Vaandrig der Burgerij 1650.

AANT. Arent Hudde, geb. omstreeks 1515, wellicht te Kampen, st. te Amsterdam en er begr. O. K. 26 April 1582, korenkooper (g) in de Warmoesstraat „in de drie Coningen“ (h); was volgens de in 1557 gehouden taxatie voor den 200ⁿ penning in dat jaar op één („Loys de Lombaert“ op de Turfmarkt) na de meest vermogende ingezetene van Amsterdam (i); O. Z. Huuszittenm. 1552; behoorde tot de gereformeerden en weck in 1566 uit Amsterdam, waarna hij in 1568 door Alva ingedaagd werd; keerde na de alteratie in de stad terug; tr. Trijn Jacob Huygendr. (j), begr. O. K. 10 Febr. 1600, dr. van Jacob Huych Pietersz. alias Haringh, Burgemr. 1542, en van Griete Taemdr. (k).

Uit dit huwel. sproten vijf kinderen:

- Arent Hudde, koopman te Riga, tr. Trijn Jansdr., die in 1584 nog te Riga leefde (l).

Zij lieten drie kinderen na, w. o.:

Arent Hudde, geb. te Riga, vestigde zich te Amsterdam, en woonde er in de Molensteeg; tr. te Kampen, na 22 Mei 1599 te Amsterdam gedane aant. der ondertr., Metta van Ingen, geb. te Kampen, st. te Amsterdam en er begr. O. K. 7 Oct. 1631, dr. van Jurjen Joachimsz. en van Elisabeth Roelofsdr. Buter (of Buyters). Zij hertr. Harmen Rendorp (zie bij N°. 159).

- Rutgert Hudde, Burgemr. van Kampen; tr. 1°. te Dantzig Anna Scholt, dr. van Claes (zie bij N°. 23, noot f) en van Regina van der Schellingh; tr. 2°. Elisabeth Eygermans; tr. 3°. te Kampen, na 14 Jan. 1584 te Amsterdam gedane aant. der ondertr., Geertruyt van Essen, wonende te Kampen.

Uit het eerste huwel. waren vier kinderen, w. o.:

- Regina Hudde, tr. Arent Cornelisz. Coster (zie Aant. bij N°. 7).
- Beltje Hudde, tr. Jan Claes Boelensz., N°. 72.
 - Hendrick Hudde, N°. 53.
 - Reymerich Hudde, tr. Jan ten Grootenhuys (zie Aant. bij N°. 84).

(g) Quijtsch. 26, fo. 272 V^o; (h) M. S. Schaep, N°. 2, gemeente-archief te Amsterdam; (i) Pooterb. B. fo. 117 V^o; (j) Zie o. a. Klapper op 't verdwenen register O. der Wisselbank, 1620; (k) J. Bouman, Bedijking, opkomst en bloei van de Beemster, p. 105; (l) Grootm. 3, fo. 21 V^o, 22

(1625); (g) Staatsrek. 1556, fo. 106; (h) Arent Hudde koecht 7 Juni 1549 het huis „de drie Coningen“ van de erfgenamen van Matthea Jan Wolbrandszoon-dr. (Wk. Reg. 4, fo. 102 V°); aan het onhangteeken van dit huis ontleende het geslacht Hudde zijn wapen; (i) Oudbier 1557; 1 N. omlijst der Ingiteven, l. T. 7, N. 4; (j) Zie o.a. Begraafreg. O. K., i. d. 23 Mei 1558; (k) Kerklint. reg., i. d. 6 Oct. 1584.

54. CORNELIS FLORISZ. VAN TEYLINGEN.

R. 1580—1604.

Comm. 1578; Burg. 1579, 81, 83, 84, 86, 87, 89, 90, 92, 93, 97, 1602, 04.

Overman van den Voetboogdoelen 1560 (a); Kerklint. O. K. 1578; Colonel der Burgerij 1580.

Behoorde in 1566 en 1567 tot de voorname gereformeerden binnen Amsterdam, moest daarna uitwijken (b) en keerde in 1578 te Amsterdam terug.

St. 18 Nov. 1604, zoon van Floris (zie Aant., hieronder) en van Catharina van Zell.

Tr. 7 Nov. 1557 Gijske (of Jeske) Adriaensdr. Cromhout, geb. 6 Oct. 1539, dr. van Adriaen Reynertsz., N°. 6, en van Ydtgen Hillebrandsdr.

Kind: MR. FLORIS VAN TEYLINGEN, geb. te Enkhuizen 21 Oct. 1577, st. te Alkmaar 14 Oct. 1624 (c), Raad der stad Alkmaar 1610 (bleef in 1618 als zoodanig aan), Burgemr. ald.; Hoogheemraad van de Uitwaterende Sluizen 1610—1624; tr. te Alkmaar, na 8 Juni 1601 te Amsterdam gedane aant. der ondertr., Adriana van Egmond van der Nijenburg, st. 15 Jan. 1613, dr. van Joan, Burgemr. van Alkmaar, en van Griete Gerritsdr. van der Duyn. — Wonnen twee kinderen (d).

AANT. Augustijn van Teylingen, Florisz., geb. omstreeks 1475 in Henegouwen (denkelijk te Quesnoy waarheen zijne voorvaderen Margaretha van Bourgondie, wede. van Willem VI, Graaf van Holland en Henegouwen, gevolgd waren (e)), st. te Alkmaar 1553, „werde door recommendatie van Mr. Lucas van Teylingen sijn oom uit Henegouwen in Holland comende cleriq van Claes Corff, Rentmr. van Noord-Holland en succedeerde na dode van Corff in deszelfs plaetze“ (f), woonde te Alkmaar; tr. ald. Josina van Egmond van der Nijenburg, geb. op 't kasteel Nijenburg 2 Dec. 1484, dr. van Jan, Kastelein en Bailluw van der Nijenburg 1480, Schout van Alkmaar 1486, en Burgemr. ald., en van Judith Heerman van Oegstegeest (g).

Uit dit huwel. sproten twintig kinderen, waarvan er hier alleen zeven, te weten de 5^e, 8^e, 11^e, 12^e, 15^e, 17^e en 20^e, die zelf of wier afstammelingen met Amsterdamsche geslachten vermaagschappt waren, volgen:

a. Floris van Teylingen, geb. 1510, st. 1585, Burgemr. en R. der stad Alkmaar; tr. Catharina van Zell.

Zij wonnen dertien kinderen, w.o.:

aa. Cornelis Florisz. van Teylingen, N°. 54.

bb. Joostken Florisdr. van Teylingen, tr. Pieter Bicker (zie Aant. bij N°. 57).

54. cc. Augustijn Florisz. van Teylingen, tr. te Amsterdam (voor 1568) Belij Jansdr. „in 't groene Claverblat", dr. van Jan Willemsz. (zie bij N°. 82, Bijl. 1) en van Trijn Adriaen Ockersdr. Zij hertr. Cornelis Albertsz.
- Uit het eerste huwel. sproot een eenige zoon:
- Bartholomeus van Teylingen, geb. 1568, begr. N. K. 14 Sept. 1602, zeepzieder te Amsterdam op 't Water „in 't Hoefijser"; ondertr. ter pui 7 Jan. 1595 Maritge Berthoutsdr. van Heeckelen, geb. 1561, begr. N. K. 13 Febr. 1602, dr. van Berthout Dircksz. (*h*) en van Balich Willemsdr. — Wonen kinderen.
- dd. Pieter Florisz. van Teylingen, st. 1600, Burgeme. en R. van Alkmaar; tr. Catharina van Wermelen.
- Hanne dochter was:
- Trijntge Pietersdr. van Teylingen, geb. te Alkmaar, tr. ald., na 17 Dec. 1594 te Amsterdam gedane aant. der ondertr., Floris Berthoutsz. van Heeckelen, geb. te Amsterdam 1571, zeepzieder op 't Water „in 't Hoefijser", broeder van Maritge, hierboven genoemd.
- b. Frans van Teylingen, geb. 1513, komt in 1554 en 1571 als Secretaris der stad Alkmaar voor (*i*); tr. 1°. Geert Jacobsdr. Basgen; tr. 2°. Anna Pauwelsdr.
- Uit deze huwelijken sproten twaalf kinderen, waarvan het oudste, uit het eerste huwel., volgt:
- Jacob Basgen, geb. te Alkmaar, st. te Amsterdam kort voor Maart 1568 (*j*), tr. te Amsterdam Trijn Claesdr., dr. van Claes Gerritsz. „in den bonten Mantel" (zie bij N°. 171, noot *i*) en van Anna Pietersdr. Zij hertr. Hendrick Gerritsz.
- Uit den eersten echt waren twee kinderen:
- aa. Pieter Jacobsz. van Teylingen Bas, geb. 1563, st. te Alkmaar 1617, in 1595 „laeckenbercyder" te Amsterdam (*k*), daarna Raad in de Vroedschap der stad Alkmaar; tr. Anna Jansdr.
- Zij wonen, voor zoover bekend, de twee volgende zoons:
- aaa. Jacob van Teylingen Bas, gedf. O. K. 12 Oct. 1595, Sch. en Heemraad van de Zijpe 1633.
- bbb. Cornelis van Teylingen Bas, st. te Alkmaar 1657, Sch. en Heemraad van de Zijpe 1634, Raad in de Vroedschap der stad Alkmaar 1645.
- bb. Geert Jacobsdr. Bas, geb. 1505.
- c. Jacob van Teylingen, komt in 1550 voor als Thesaurier van Alkmaar (*l*); tr. Maria Jansdr. van Assendelft.
- Zij lieten negen kinderen na, w.o.:
- aa. Dr. Jan van Teylingen, ging in 1574 te gast in 't Margrietenclooster te Amsterdam (*m*); tr. te Amsterdam 28 Mei 1576 Marij Lucasdr., dr. van Lucas Meynertsz., gezegd van Mekesteyn, Sch. 1548, R. 1553, en van Aecht Pietersdr. Opmeer.
- bb. Mr. Jacob van Teylingen, woonde in 1605 te Alkmaar, in 1613 te Egmond op den Hoef; tr. 1°. Josijken Mostaert; tr. 2°. te

- Amsterdam 3 Jan. 1606 Lijsbeth Fredericksdr., ged. O. K. 29 Sept. 1581, st. Sept. 1606 (*n*), dr. van Frederiek Fredericksz. (zie bij N°. 76, Bijl. 1) en van Pietergen Woutersdr. Schaeck; tr. 3°. te Egmond, na 20 Maart 1613 te Amsterdam gelance aant. der ondertr., Jannetje Michielsdr. Ruytenburgh, ged. O. K. Jan. 1580, dr. van Michiel Jansz. (zie Aant. bij N°. 146) en van Marij Jansdr. Buters.
- cc. Augustijn van Teylingen, st. 28 Aug. 1628, tr. te Amsterdam Aug. 1570 Maritge Cornelisdr. Bout, dr. van Cornelis Jansz. Bout.
- dd. Jacobgen van Teylingen, geb. 1566, woonde in 1586 te Amsterdam „bij de Nieuwe Halle”, ondertr. te Amsterdam ter pui 28 Mrt. 1586 Jasper Romboutsz. de Vriese, geb. te Rotterdam 1560.
- d. Bartholomeus van Teylingen, geb. omstreeks 1518, tr. 1°. Maria Direksdr. Speyaert (*o*); tr. 2°. Bartha Verlaen.
- Uit elk der beide huwlijken sproten zeven kinderen; het jongste kind volgt:
- Augustijn van Teylingen, Bartholomeusz., geb. te Alkmaar, tr. 1587 Weyntgen Claesdr., geb. te Amsterdam 1567, dr. van Claes Hendricksz. (zie Aant. bij N°. 78) en van Ael Meynertsdr.
- e. Adriaen van Teylingen, geb. 1521, st. te Amsterdam 1560, was „cramer” te Amsterdam op 't Water bij de Oudebrug „in de zwarte Bonnette”, tusschen „de Ham” en „de Salm” (*p*); tr. Meeck Pietersdr., st. 1558 (*q*), dr. van Pieter N. N. en van Griete Claesdr.
- Zij lieten vier kinderen na:
- aa. Augustijn van Teylingen, geb. 1541.
- bb. Pieter van Teylingen, geb. 1546, woonde in 1568 te 's-Hage; was gehuwd en liet twee dochters na.
- cc. Joosgen van Teylingen, geb. 1550, tr. Direk Outgertsz. Cluyt, te Delft.
- dd. Grietgen van Teylingen, geb. 1556, leefde nog ongehuwd in 1602.
- f. Lucas van Teylingen, geb. 1524, st. te Amsterdam en ald. begr. N. Z. 23 Oct. 1573, houtkooper op 't Water (*r*); Sch. van Amsterdam 1570, R. 1571; tr. Trijn Pietersdr., die in 1584 in de Kalverstraat woonde, zuster van Meeck Pietersdr., voornoemd.
- Uit dit huwelijk sproten drie kinderen (*s*):
- aa. Maij van Teylingen, geb. 1558.
- bb. Augustijn van Teylingen, geb. 1502.
- cc. Trijntgen van Teylingen, geb. 1567, begr. N. K. 16 April 1630, ondertr. ter pui 22 Dec. 1581 Willem Cornelisz. Crul, droog-scheerder in de Kalverstraat, zoon $\frac{1}{2}$ van Cornelis Pietersz. Crul.
- g. Augustijn van Teylingen, geb. omstreeks 1527, leefde nog in 1580, Thesaurier der stad Alkmaar 1561 (*t*), Schout ald. 1568—1572; tr. 1°. Clara Adriaensdr.; tr. 2°. Brecht Herculesdr.
- Uit deze beide huwlijken sproten negen kinderen, w.o.:
- Cornelis van Teylingen, geb. 1565, st. te Amsterdam en ald. begr.

54-

N. K. 1 Mei 1625, koopman en zoutmeter (*n*) te Amsterdam, in 1589 in de Koestraat, na 1606 in de Engelschesteeg (*o*); ondert. te Amsterdam o Mei 1589 Hillegont Pietersdr., geb. 1505.

Zij woonen vijf kinderen, w.o.:

- aa. Pieter Cornelisz. van Teylingen, geb. O. K. 26 Nov. 1598, st. 13 Nov. 1661 (*a*), apotheker, in 1623 op de Leliegracht „in den LijmketeP”, bij zijn overl. op de St. Antonisbreestraat; diaken der Ned. Herv. Gemeente te Amsterdam 1636, ouderling 1651; tr. 1°. Hillegont Arentsdr., begr. O. K. 30 Nov. 1622; tr. 2°. 10 Sept. 1623 Maria van Baren, geb. 1568, st. kinderloos te Haarlem 1670 (*r*), dr. van Willem (zie Aant. bij N°. 104) en van Maria van der Does.
- bb. Augustijn van Teylingen, geb. O. K. 25 Sept. 1605, begr. N. K. 9 Mei 1673, apotheker, in 1626 in de Engelschesteeg, in 1655 en bij zijn overl. op de Heerengracht; tr. 22 Nov. 1626 Femmetge Barendsdr. van Wijhe, geb. 1606, dr. van Barend Jansz. (*y*) en van Catharina Jansdr. van Baseroede.

Uit dit huwelijk sproten acht kinderen, waarvan de vier volgende gehuwd waren:

- aaa. Cornelis van Teylingen, geb. O. K. 11 Nov. 1627, apotheker op den Fluweelenburgwal aan de Niezelsluis; in 1663 benoemd tot Stads pest-apotheker (*z*); tr. 2 Nov. 1640 Susanna Coek, geb. 1629, dr. van Hendrik Coek. — Wonen kinderen.
- bbb. Catharina van Teylingen, geb. O. K. 3 Jan. 1630, tr. 27 Sept. 1650 Pieter van de Winckel, geb. 1625, wijnkooper op den Singel.
- ccc. Hillegonda van Teylingen, geb. O. K. 29 Juni 1636, tr. 1°. 13 Juli 1655 Jan van Arensbergh, geb. te Leiden 1628, chirurgijn op den N. Z. Voorburgwal; tr. 2°. Aug. 1670 Harmen Schrabber, geb. te Bochoft 1642, barbier te Velsen.
- ddd. Joannes van Teylingen, geb. O. K. 5 Aug. 1632, wijnkooper in de Engelschesteeg; tr. 3 Nov. 1654 Susanna Pellicorne, geb. 1634.

(*a*) Dr. G. W. Kernkamp, Bontenantiel I, p. 174, noot; (*b*) ter Gouw, VII, Alphab. Regs. i, v.; (*c*) 4e Reg. der lijfrentenr., fo. 27; (*d*) Maanbl. Ned. Leeuw XVII, p. 74; (*e*) van Leeuwen, Batavia Illustrata, p. 1120; (*f*) Ante-kening van Baron d'Yvoy van Mijlrecht, vermoedelijk ontleend aan van Buchel; archief v. d. Hoogen Raad van Adl. te 's-Hage; (*g*) van Leeuwen, Batavia Illustrata, p. 958; (*h*) Birtbout Dircksz. was een broeder van Aecht Dircksdr. van Heekelen, gehuwd met Harman Rodenburgh, ten Oude, N. 42 (Wk. Reg. 7, fo. 78, 103, 235; Reg. 8, fo. 337 V 1; Wk. Reg. 6, no. 49, 292; Wk. Reg. 9, fo. 13; Wk. Reg. O. K. i, 1. 12 Oct. 1595; 1° Stadsrel. 1529, fo. 110 V.; 2° Stadsrel. 1574, fo. 50; 2e Reg. der lijfrentenr., fo. 3 V.; 3° Bijdragen voor de Geschiedenis van 't Bisdum Haarlem XXII, p. 156; 4° Rentebr. 4, fo. 73; 5° Wk. Reg. 6, fo. 273 V.; Reg. 8, fo. 200; hare zuster was Griete Pietersdr., begr. N. K. 23 Jan. 1597, gehuwd met Gerbrand Claesz. Beningh, genaamd Pos, Sch. en R. 1566; 6° Annotatiën van de goederen der fugitiiven 1568, II, fo. 29 V.; 7° Wk. Reg. 9, fo. 366; 8° Stadsrel. 1561, fo. 123; 9° Dooph. O. K.; Schepenik. 24, fo. 228 V.; 10° Quijtsch. 27, fo. 152 V.; 11° Keukelij. Amsterdam, p. 536, 540, 555; 12° Coll. Successie, Reg. 2, fo. 191; 13° Barend Jansz. van Wijhe, geb. 1567, begr. O. K. 18 Aug. 1643 (zoon van Jan Ilbertsz., schrijver), woonde in 1593 in de Sint. Annendwaarsstraat, kocht 21 April 1608 het huis „de Capraven” op den Singel (Schepenik. 12, fo. 200); woonde in 1626 en later op de Heerengracht; was in 1593 klark ter Secretarie te Amsterdam, in 1601 Secr. van Amstelveen (Quijtsch. 22, fo. 417); Secr. van Amsterdam 1603; tr. 1°. 21 Mrt. 1593 Innetgen Urbaensdr., geb. 1505, dr.

van Urloen Jansz. (Wk. Reg. 14, fo. 43 V^o; Quijtsch. 24, fo. 122 V^o), tr. 2°, 20 April 1604
Catharina Jansdr. van Baserode, geb. 1574, begr. O. K. 16 Sept. 1626, dr. van Jan en van Griet
Jansdr.; tr. 3°, 4 Juli 1628 Femmegeen Rutgers, wed. van Hendrik Jacobsz. Layr. — Fene dochter
uit het tweede huwel. was o. a.: Femmetje Barendsd., van Wille, tr. Augustijn van Teylingen (zie
Aant. bij N°. 54, hiervoor); (c) Grootm. 5, fo. 110 V^o.

55. CORNELIS JACOB WITSEN.

R. 1590—1595.

Sch. 1584.

N. Z. Huizittennr. 1585.

Koopman, handelende in haring, graan, zuivel, enz. (*a*); woonde in een huis,
dat hij met de bijbehorende haringpakkerij 9 Dec. 1586 kocht, op den
Nieuwendijk bij de Haarlemmerpoort, tusschen 't huis „Wormer” en de
brouwerij „de Lely” (*b*).

St. 22 Oct. 1595 (*c*), zoon van Jacob Witsz. (zie Aant., hieronder) en van
Alyt Gerbrandsdr.

Tr. Marij Claes Jonaszonsdr., begr. N. K. 7 Febr. 1593, dr. van Claes
Jonasz., schipper, en in 1557 buurman van schipper Jacob Witsz. op den
N. Z. Achterburgwal (*d*).

Kinderen: JONAS CORNELISZ. WITSEN, N°. 71.

JAN CORNELISZ. WITSEN, geb. 1569, st. 19 Oct. 1636, korenkooper (*e*) op
den Singel bij de brouwerij „de Swaen”; voornaam handlaer op Moscovie (*f*);
Comm. 1612; N. Z. Huizittennr. 1598; Overman van den Handhoogdoelen
1615 (*g*); Kapn. der Burgerij 1616; tr. 5 Jan. 1597 Margrieta Oetgens, geb.
1580, st. 12 Sept. 1648, dr. van Claes Fransz., N°. 51, en van Pietertje
Laurensdr.

Uit dit huwel. sproten drie kinderen:

a. Petronella Witsen, tr. Jacob van der Meret (zie bij N°. 98, Bijl. 1).

b. Maria Witsen, tr. Dr. Pieter Opmeer, N°. 115.

c. Dr. Cornelis Witsen, N°. 148.

AANT. Jacob Witsz., geb. te Akersloot omstreeks 1500, uit eene
familie van gezeten landbouwers (*h*), st. te Amsterdam en er begr.
N. K. 18 Oct. 1587, was in 1557 „binnclantsvaerder” (*i*), wonende
te Amsterdam op den N. Z. Ooster Achterburgwal naast schipper
Claes Jonasz. (*j*); woonde bij zijn overlijden ten huize van zijn
zoon Cornelis Jacob Witsen op den Nieuwendijk bij de Haarlemmer-
poort „naest de Lelie” (*k*); tr. Alyt Gerbrandsdr.

Zij wonen zeven kinderen (*l*), w.o.:

a. Cornelis Jacob Witsen, N°. 55.

b. Aeff Jacob Witszonsdr., testeerde te Haarlem 11 Oct. 1619, st.
kinderloos kort daarop (*m*), tr. 1°. Barend Adriaensz. Clomp;
tr. 2°. te Amsterdam Oct. 1613 Jacob Laurensz., geb. te Haar-
lem, st. ald. 1631, wonende aldaar „aen 't meretvelt”, Sch. van
Haarlem 1601, R. ald. 1602, wed. van Machteld Simonsdr.

55.

Hij hertr. te Amsterdam Sept. 1621 Rachel Adriaensdr. wede. van Jan Gerritsz.

- c. Gerrit Jacob Witsen, st. 24 Jan. 1620, voornaam korenkooper en handelaar op de Oostzee te Amsterdam; in 1592 wonende in 't huis „Danswyck”, bij zijn overlijden op den Singel „in de Pfluckerck”; ontving in 1614 met zijne beide neven Jonas en Jan Cornelisz. Witsen, en Reynier, Dr. Adriaen en Michiel Pauw brieven van voorschrijving van Prins Maurits aan den Esaai Michael Fjodorowietsj, ter bekoming van 't privilegie van vrijen handel in diens landen (*o*); Sch. 1585, Burg. 1009, 12, 13, 15, 16, 20, 21, 25; Gecomm. Raad 1617—1610; Gedep. der Heeren Staten van Holland tot het Opzicht en de Verzorging van de Pilotage en den Ontvang der Vaarboeten 1610 (*o*); Bewindh. O.-I. Comp. 1614; Colonel der Burgerij 1614; Regent Gasthuis 1592; tr. 1°. Geert Hillebrandsdr., geb. 1534, st. kinderloos en begr. N. K. 21 Juli 1592, wede. van Jan Ellertsz., dr. van Hillebrand Laytisz. (zie Bijl. 1, hieronder) en van Aecht Gerritsdr. van Hoorn; tr. 2°. 9 Mei 1593 Grietge Appelman, geb. 1563, begr. N. K. 6 Sept. 1601, dr. van Balthasar Simonsz., N°. 25, en van Aeffge Wijbes Rollema; tr. 3°. 6 Juli 1604 Agneta Rejnst, gedl. O. K. 30 Juni 1580, st. kinderloos 29 Dec. 1632 (*p*), werd in 1631 met en benevens de erfgenamen van haren man aangestlagen op een vermogen van f 100.000 (*q*), dr. van Reynst Pietersz. (zie Aant. bij N°. 122) en van Neeltge Simonsdr. Jonckheyn.

Uit het tweede huwel. sproten twee dochters:

- aa. Aefge Witsen, tr. Dr. Matthijs Willamsz. van Raephorst, N°. 123.
bb. Aertge Witsen, tr. Cornelis Bicker (zie bij N°. 57).

Bijl. 1. Luyt Luytgensz., was een gegoed man op 't eiland Wieringen; tr. N. N., en liet acht kinderen na (*v*), w.o.:

- a. Hillebrand Laytisz., houtkooper te Amsterdam „in de Rave”; tr. 1°. Aecht Gerritsdr. van Hoorn, st. kort vóór Febr. 1538 (*o*), dr. van Gerrit Pietersz., „geboren van Hem bij Hoorn”, en van Hillegont Meynertsdr., die st. „heel out op de boeck van de Ranskoy dat haer huys waer” (*t*); tr. 2°. Griet Jacobsdr. Benningh, wede. van Dirck Cornelisz. Kater, dr. van Mr. Jacob (zie Aant. bij N°. 14) en van Erm Jacobsdr. (*u*).

Uit het eerste huwel. sproten twee dochters, die volgen; uit het tweede waren vier kinderen, die eveneens volgen:

- aa. Trijntge Hillebrandsdr., tr. Joris Jorisz. (zie Aant. bij N°. 70).
bb. Geert Hillebrandsdr., geb. 1534, st. kinderl. en begr. N. K. 21 Juli 1592, tr. 1°. Jan Ellertsz., houtkooper, verdronken in het IJ vóór de stad 5 Juli 1569; zijn lijk werd 10 Juli d.a.v., „nevens de Ranskoij's steyger” opgehaald (*v*); tr. 2°. Gerrit Jacob Witsen (zie Aant. bij N°. 55, hiervoor).
cc. Aecht Hillebrandsdr., st. 1604, tr. Reyer Fransz., geb. 1538, hout-

55.

kooper, zoon van Frans Reyersz., houtkooper op den hoek van de Raamskooi (*w*), en van Belij Gerritsdr. van Hoorn (Gerrit Pieterszoonstr. ex Hillegont Meynertsdr.).

- dd. Jacob Benningh, Hillebrandsz., was in 1564 houtkooper op de N. Z. Kolk; tr. (vóór 1566) Foeck Jellesdr., dr. van Jelle Withmersz. (zie bij N°. 47, Bijl. 1) en van Appolonia Bauckesdr. Zy thiema. Zij wonnen eene dochter:

Jacobgen Benningh, tr. 1°. Willem Arentsz. Lakeman, te Haarlem, zoon van Arent Meynertsz. Fabricius, Burgemr. van Haarlem 1595, en van Maria Lakeman; tr. 2°. Cornelis Jansz. van der Tin, Sch. en Raad van Haarlem 1637, st. ald. 1647.

Uit het eerste huwel. sproten drie kinderen, w.o.:

Jacob Benningh, st. te Haarlem 16/17 Mei 1660, notaris te Haarlem (*s*); Secr. van Commissarissen van de Kleine Bank van Justitie ald. 1618, Raad ald. 1631, Secr. ald. 1632; tr. 6 Jan. 1643 Geertruyd Olycan, gedt. te Haarlem 20 Aug. 1603, st. kinderl. 3/4 Nov. 1666, dr. van Pieter Olycan, Sch. en Raad van Haarlem 1615, Burgemr. ald. 1630, Gedep. ter Staten-Generaal 1631, Gecomm. Raad 1634 (Jacob Pieterszoonstr. ex Giertge Ijsbrandsdr.) en van Maritge Claesdr. Voocht (*aa*).

- ee. Erm Hillebrandsdr., begr. N. K. 7 Juni 1587, tr. 29 Oct. 1567 Laurens Volckertsz. Ringh, begr. O. K. 5 Jan. 1611, in 1563 voorkomende als „Lourens Volckertsz., die dienaer van Claes Boelenz. in den Hamburch” (*bb*); hij was daarna houtkooper, en werd 31 Jan. 1584 Artilleriemeester der stad Amsterdam, tevens 16 Sept. 1588 Commissaris van de Staten van Holland voor de Ammunitie ald. (*cc*); bij zijn overl. was hij Equipagemeester der Admiraliteit ald., en woonde als zoodanig op 't Rondeel; Luit. der Burgerij 1580, zoon van Volckert Syvertsz., schipper, in 1576 wonende in de O. Z. Armsteeg, naast „de Ringh” (*dd*). Hij hertr. Dec. 1600 Claesgen Dircksdr., begr. O. K. 13 April 1615, bij haar overl. wonende „by die Verckesluys in die Ouwe Vaer” (d.i. Oyevaer), wede. eerst van Jacob Martensz. Codde (zie bij N°. 57, Bijl. 2), daarna van Dr. Martin Jansz. Coster, N°. 7.

Uit den eersten echt werden twee dochters geboren, die huwden, te weten:

- aaa. Maritgen Laurensdr. Ringh, tr. 1°. Andries Boelens, Hendricksz. (zie Aant bij N°. 38); tr. 2°. Hendrick Setvaes (zie bij N°. 32, Bijl. 2).
- bbb. Belitge Laurensdr. Ringh, tr. Pieter Egbertsz. Vinck, N°. 102.
- ff. Marij Hillebrandsdr., tr. Cornelis Schellinger (zie Aant. bij N°. 95).
- b. Syvert Luytsz., st. 1557 (*ee*), tr. 1°. Trijn Gerritsdr. van Hoorn, st. kort vóór Mei 1541 (*ff*), dr. van Gerrit Pietersz. (zie ook hiervóór) en van Hillegont Meynertsdr.; tr. 2°. Trijn Gerritsdr., zuster (en naamgenoot) zijner eerste huisvrouw.

Uit elk der beide huwelijken sproot een kind:

- aa. Luyt Syvertsz., tr. Griet Jansdr. — Wonen een zoon.
- bb. Griet Syvertsz., tr. 1566 Jan Jacobsz.

55.

c. Pieter Luytsz., Burgemeester op Wieringen; tr. 1°. Aeltge Jansdr., tr. 2°. Maritgen Jacobsdr.

Uit deze huwelijken sproten vijf kinderen, w.o.:

Jacob Pietersz. Olycan, st. 25 Dec. 1593, koopman en factor in granen en olie te Amsterdam in de Kalverstraat „in de Olycan”; tr. 15 Oct. 1567 Giertge Ijsbrandsdr., geb. 25 Mei 1548 (Vrijdag na Pinksteren), st. 8 Nov. 1630, dr. van Ijsbrand Joosten van Oude-water en van Cornelia Heerendr. (dr. van Heereman Arendsz., mandenmaker, zie bij N°. 163, noot k, en van Dieuwert Jacobsdr.).

Van dit echtpaar stamt de Haarlemsche regentenfamilie Olycan af^(gg).

d. Jacob Luytsz., st. vóór 1576, houtkooper op 't Water, bij de Sint Jacobskapelsteeg, „in 't groene Cromhout”, waar denkelijk „de Rotgans” uithing (*hh*); tr. 1542 Machteld Jansdr. Smit, geb. 1525, st. 1594 (*ii*), dr. van Jan Pietersz. en van Katrijn Lambertsd. (*jj*). Zij wonnen, behalve drie gehuwde dochters, een zoon, die volgt: Lucas Jacobsz. Rotgans, geb. omstreeks 1550, begr. O. K. 13 Juni 1597, was in 1576 houtkooper, bij zijn overlijden zeepzieder op 't Water „in de blaauwe Croon”; tr. Weyntge van Hagen, geb. 1557, begr. O. K. 25 Febr. 1631, dr. van Jorjaen (zie bij N°. 69, Bijl. 2) en van Ael Jan Evertszoonsdr.

Zij lieten zes kinderen na, w. o.:

aa. Jacob Lucasz. Rotgans, geb. 1581, zeepzieder op 't Water; kocht 27 Aug. 1629 een huis op den N. Z. Voorburgwal, bij Dirck van Assenbrug, waar „de drie Tortelduyven” uithingen (*kk*); tr. 28 Aug. 1605 Geertruyd Jansdr. Huydecooper, geb. 1585, st. 1 Jan. 1668 (*ll*), dr. van Jan Jacobsz. Bal alias Huydecooper, N°. 32, en van Lijsbeth Hendricksdr. Wou.

Hunne kinderen waren o. a. de drie volgende:

aaa. Elisabeth Rotgans, gedt. O. K. 23 Maart 1608, st. kinderloos 28 Nov. 1680 (*mm*), woonde in 1650 als wede. van haren eersten man te Maarsen, tr. 1°. 17 Nov. 1648 Cornelis van der Does, geb. 1. Aug. 1611, st. 16 Oct. 1652, Luitenant in eene Compagnie voetknechten, zoon van Mr. Johan, Secr. van Gorinchem, en van Elisabeth de Hoogh, Adriaensdr.; tr. 2°. Johannes Pauw (zie bij N°. 95, Bijl. 1).

bbb. Lucas Jacobsz. Rotgans, gedt. N. K. 22 Nov. 1600, woonde op de hotstede Gansenhoef aan de Vecht bij Maarsen (*nn*); tr. 10 Sept. 1630 Constantia van Erp, geb. te Haarlem 1611, dr. van Lambrecht en van Constantia Coymans.

ccc. Jacob Rotgans, geb. 1624, Commissaris van de Monsterring in Holland, wonende te Amsterdam op Rapenburg; Regent Dolhuis 1654—1662; tr. 7 Jan. 1653 Magdalena Timmerman, geb. 1631, dr. van Paulus en van Magdalena Camp.

bb. Trijntge Lucasdr. Rotgans, tr. Dr. Melchior Bouwer (zie bij N°. 136, Bijl. 1).

cc. Lucas Jacobsz. Rotgans, de Jonge, gezegd Lucas Jacobsz. Blau-

croon, gedt. N. K. 25 Maart 1587, begr. O. K. 26 Nov. 1646, zeeppieder, in 1616 op 't Water „in de blaeuwe Croon“, bij zijn overl. op 't Water „in 't roode Scharlaken“; Comm. 1630; Kerkmf. N. K. 1629; tr. 26 Jan. 1616 Catharina de Gruyter, gedt. O. K. 11 Juli 1591, begr. O. K. 15 Juni 1657, dr. van Balthasar Jacobsz. (zie Aant. bij N°. 14) en van Grietge Jacobsdr. Stachouwer.

Uit dit huwel. sproten o. a. de drie volgende kinderen:

- aaa. Catharina Rotgans, tr. Matthijs Schrijver (zie Aant. bij N°. 77).
 bbb. Bregitta Rotgans, geb. 1628, st. 23 April 1685, tr. 1°. Andries Schrijver (zie Aant. bij N°. 77); tr. 2°. Jan. 1655 Jofr. Peter Ernst van Abcoude van Merthen, geb. te Wijk bij Duurstede, Maarschalk van Eemland 1640, wedr. van Machteld van Wassenaar, zoon van Johan, Maarschalk van 't Overkwartier van Utrecht, en van Wendelasia Bardesius (Mr. Willemsdr. ex Cornelia van Loo).
 ccc. Mr. Jacobus Rotgans, Vrijheer van Westerdijkshorn, gedt. N. K. 25 Sept. 1633, st. kinderl. en begr. O. K. 12 Juni 1696, woonde te Amsterdam, waar hij handel in paarden dreef (pp); tr. te Sloterdijk 27 Dec. 1682 Geertruyd Hooft, Vrouwe van Westerdijkshorn, gedt. Remonstr. kerk 16 Oct. 1633, st. 2 Febr. 1709, wedv. eerst van Michiel Pancras (zie bij N°. 133), daarna van Diederick de Vlaming van Oudtshoorn (zie Aant. bij N°. 69), dr. van Jacob Willemsz. (zie Aant. bij N°. 49) en van Maria Jonckheyn.
 dd. Clara Rotgans, geb. 1597, tr. 3 Mei 1622 Dr. Michael van den Broeck, gedt. N. K. 22 Oct. 1600, in 1622 wonende te Amsterdam, daarna Raad en Advocaat-Fiscaal der Admiraliteit te Rotterdam (pp), zoon van Philips Lenaertsz., schoenmaker te Amsterdam op den N. Z. Voorburgwal, hoek Molsteeg, en van Heyltygen Jansdr. (qq).
 Hunne dochter was o. a.:
- Helena van den Broeck, tr. Egbert de Vrij, N°. 224.
 cc. Machelina Rotgans, geb. 1598, tr. 17 Dec. 1624 Johannes van den Broeck, gedt. O. K. 20 Dec. 1593, in 1624 Commissaris van 't Klein Zegel te 's-Gravenhage (rr), daarna in 1648 Commissie ter Financie te 's-Gravenhage en Ridder van St. Michiel, zoon van Philips Lenaertsz. (zie ook hiervoor) en van Heyltygen Jansdr.

(a) Boek van Ontv. en Uitg. van 't Sint Pieters-gasthuis 1573—'80, fo. 137 v°; (b) Quitsch. II, fo. 300 v°; Rekenb. 18, fo. 26 v°; (c) obit den 22 oktober 1595, (M. S. Keurboek, Naamlijst der Vroedschappen 1595). (d) Quobier 1557, fo. 55; Wk. Rep. 13, fo. 48 v°; (e) Boek van Ontv. en Uitg. van 't St. Pieters-gasthuis 1573—'80, fo. 137; (f) zie bij Gerrit Jacob Witsen; (g) Dr. G. W. Kernkamp, Bontemantel, I, p. 172, noot; (h) Volgens de „Geslagt Registers van N. Witsen“ heette de vader van Jacob Witsz. Hendrik Jansz. Witsen, en waren diens voorouders gedurende verscheidene generatien eigenaars van de boerderij „de Noort“ te Akersloot, (i) De stad betaalde in 1556 aan Jacob Witsz. vijf stuivers vracht voor het overbrengen van Amsterdam naar Veere van drie vaten jopenbier, een geschenk van Burgemeesteren van Amsterdam aan den Heer van Beveren, Stadhouder van Holland (Staatsrek. 1556, fo. 62). Mr. Nicolaes Witsen (N°. 204) deelt omtrent de opkomst van zijn geslacht het volgende mede: „Wanneer de koophandel hier te lande legost in te dringen, is de vader van Cornelis Jaep oft Jacob Witsen en Gerrit Jacob Witsen van Akersloot binnen Amsterdam metter woon gekomen, werlende Gerrit by den haringheoper in de haringhpaekerye bestel, als knecht, en Cornelis aen de zeevaert en handel buyten lants gehouden, varende by eerst

55 als schipper en koopman, soo voor andre als voor zijn zelve, en daerna met eygen schip en goet na buytenlantse gevesten over zee met haringh, kaes en andre waren die hier vielen te venten, welke handel hnn seer wel slaeghden, gelijk de rijkdommen, die de naasaten besitten, van haer affgelecht zijnde, sulcx connen tuygen, en veele huysen in dese Stadt, als op de Singel by 't Kourses brugh by de bronwery 't klaverblat, op 't Huyterse veer en elders by haer geloot wytwysen, dat die heurs niet bekronpen is geweest? (Geslagt Registers van N. Witsen; achterin). — Dat de 17e eeuwse Witsen's zich huane burgerlijke afkomst nimmer geschaamd hebben, blijkt uit het volgende. In zijne „Geslagt Registers“ heeft Mr. Nicolaes Witsen (N. 201) een exemplaar, drukproef, van een gedeelte van de Hollandsche Wapenkaart, samengesteld door Mr. Matthens Smallegange (1681) en getiteld: „Beschrijving van den Hollandschen Adel“ laten binden. Achter in zijn bijvig M. S. teekent Witsen onder het hoofd: „Verklaring ofte uytbreyding op de Geslagttafels“ ontrent deze wapenkaart het volgende aan: „Op N. 24 is te sien seeker gedeelte van een grote kaart of tafereel, waarin wapenen van adellycke geslachten, in Hollant althans nog wonaghtig, werden vertoont; onder dese was op 't aenraden en last van mevrouwe van Raephorst, gemalin van den Hr. graef Tromp, lt.-admiral-generaal deser landten, het stamwapen mijns geslachts by gevoegt, so als aen dit afdrucksel en geschrift is te sien; dog also sulcx sonder mijn kennis was gescheit, en haer exc. hetselve had laten bestellen om te betuygen sy aen dese syde quasi van adelycke stam te sijn, en met andere haer verwanten, die sig van adel voorgaven, gelijk wilde stien, en dat de deugt by my de regten edelman maekt, en ick my niet vanteere te sijn van adel, ofschoon waer is dat myne voorouders leenmannen [van] seekere huysen in Kennemerlant by Akersloot sijn geweest, en dat dese saek veel opspraak onderworpen is in een burgerlycke stadt, daer de koopmanschap prevaleert, en adel minst gesien is; so hebbe hetselve so haest als dit hadde vernomen, den autheur doen roeyeren, het wapen uytlockpen, en 't schrift herrucken, dit exemplar alleen tot gedaghtnis na mijn nemende. Wel is waer dat in dit adelyk tafereel veele wapens van inwoonders deser stede sijn te sien, die niet alleen niet hoger sijn van afkomst als haere medeburgers, en myne-stam, maer selve in grootvaders van de aldergeringste te sijn kan bewesen werden. Waer nog bykomt dat als octroy by den schryver op dese tafel wiert versoght, dat de Hollantsche Kidderschap 't selve tegen heeft gesproken, om met vergunning van octroy den inhant en adel niet te aprobeeren, die sy voorgeven haers gelijken niet te sijn. — De jalousie, schimp en spot die men onderhorig is van degene welke buyten sijn gesloten en sig so goet van afkomst agten als die welke onder desen adel in sijn gelijk is te bijster groot, en ofschoon inant sig bewyzen. kost te sijn van adelycke stam, ick hem niet raden soude in dusdanige tafereelen voor elc ogen ten toon te laten stellen; ten waere by daer lange voor bekent was geweest: sodat de goeden yver van haere genade de gemalinne Tromp mijn gants onangenaem is geweest.“ (j) Onohier 1557, fo. 55; (k) Zie Begraafregister Weesk., O. Z., i. d. 20 Oct. 1587; (l) Uit het huwel. van Jacob Witsen, en Alyt Gierbrandsdr. sprout, behalve Cornelis en Gerrit Jacob Witsen, nog een derde zoon, die in geen der bekende genealogieën Witsen, zelfs niet in de „Geslagt Registers van N. Witsen“, voorkomt, n.l.: Hendrick Witsen. Deze zette zich te Bremen neer, waar hij ene voorname handelszaak stichtte. Zijn naam komt vaak in de Resolutiën van Holland voor, naar aanleiding van de volgende zaak. Den 25^{en} Juli 1587 werd door de Gedeputeerden der Staten-Generaal in zijne handen gedeponeerd een som van f 51.292.— 7.—, „die volgende seeker Contract, tusschen de voorn. Heeren Staten-Generaal ende den Welgebooren Heere Adolff, Grave van Niennaer, Meurs, Limburgh &c. genaeckt, belooft waren binnen de Stadt Bremen gedeposeert te worden tot verseeckeringe van de tweede maendts soldts van seekere ruyteren, die by Welged. Grave souden te wege gebracht worden“. Over de uitbetaling van deze gedeponeerde fondsen ontstond geschil tusschen Witsen en den Overste-Luit. Johan van Hettenbergh, terwijl ook eenige Bremensche schijpers uit deze gelden betaling van huane vorderingen op de Staten vrischten. Een proces was het gevolg, en toen kort hierop Witsen overleed (1593/94) bleek het dat hij een desolaten boedel naliet en dat het restant der gedeponeerde gelden niet meer aanwezig was. Er werd dus tusschen de Staten, de stad Bremen en de wed. van Hendrick Witsen, Goocken van Steendorn, een accoord gesloten, waarlij 21 Febr. 1597 met de uitkeering van een gedeelte van het verschuldigde bedrag genomen genomen werd (Resol. Holland 17 Juli en 29 Sept 1589, 24 Jan. en 7 Sept. 1590, 10 Mrt. 15 Mrt. en 18 Sept. 1594, 21 Febr. 1597; Resol. Vroedschap, Reg. 6, fo. 288: „Op den XXII January xv^o toegentich hebben mynen Heeren de Burgem. de XXXV Raden voorgehouden die gemoveerde swarichede van Corn. en Gerrit Jacob Witsen, op 't gunt myne Heeren voorse aan hen versoecht hebben van wegen de Heeren Staten, beeroende die penninghen onder henhyder broeder tot Bremen berustende“ etc. — De archivaris van Bremen, Dr. W. von Byper, kon mij aangaande Hendrick Witsen geenerlei inlichting verschaffen; (m) Wl. I. 343, i. v. Witszonsbr., (n) Scheltema, Rusland en de Nederlanden, IV, p. 375; (o) Resol.

Holland, 21 Maart 1619, 25 Juli 1626; (*g*) 2e Reg. der lijfrentebr., fo. 9 v°. (*h*) Quotliër 1631, fo. 61 v°; (*i*) Herald. Bibliotheek, 1879, p. 370; M. S. Backer, achterin; (*j*) Wk. Reg. 4, fo. 184; (*k*) M. S. Backer; (*l*) Quijtsch. 4, fo. 126 v°, 139, (*m*) Justitieboek, N°. 568 R. 1, fo. 86; (*n*) Wk. Reg. 5, fo. 24 v°; (*o*) Wk. Reg. 8, fo. 194 v°; (*p*) M. S. Schapp in 't fan.-archief Backer, p. 25; (*q*) Schepenik. 31, fo. 37 v° (1631); (*r*) Herald. Bibl., 1879, p. 377; (*s*) Boek van Ontv. en Uitg. van 't St. Pietersgasthuis 1560 '72, fo. 170 v°; (*t*) Grootm. 2, fo. 157 v°; Resol. Holland 16 Sept. 1588; (*u*) Rentbr. 12, fo. 180; (*v*) (*w*) Wk. Reg. 4, fo. 259; (*x*) Herald. Bibl., 1879, p. 373; (*y*) Aan dit uithangbord heeft, zoo niet Jacob Laytsz. dan toch zijn zoon Lucas Jacobsz. Rotgans, zijn naam ontleend. Het huis op 't Water „daer jegenvoordich de Rotgans nythangt" werd 27 Jan. 1587 door Claes Direksz. „in 't Schepel" verkocht aan den houtkoopcr Hendrick Meesz. (Quijtsch. 11, fo. 384 v°), die het tot zijn overlijden hew. onde, en zich eveneens, naar zijn uithangbord, Rotgans noemde. Hij werd begr. O. K. 28 Jan. 1631, en won bij zijne beide achterenvolgende echtgenooten: Anna Jacobsdr. Laotsman, begr. N. K. 3 April 1590, en Jannetje Lucas Janszonsdr. (met wie hij onlertr. 6 Nov. 1593), begr. O. K. 11 Dec. 1632, een fabriek akroost, w.o.: Jan Hendriksz. Rotgans, geb. 1574, wonende te Alkmaar, tr. te Amsterdam 17 April 1605 Aeltje Claesdr. van Vierhuysen gezegd Halfmaen (uit welk huwel. o.a. een zoon: Henricus Jansz. Rotgans, zie Aant. bij N°. 76, tr. Claesje Bas), en Annetje Hendriksdr. Rotgans, tr. Pieter Meesz. Calff (zie Aant. bij N°. 79); (*z*) Wk. Reg. 10, fo. 81; (*aa*) Wk. Reg. 4, fo. 13; (*ab*) Schepenik. 14, fo. 10; (*ac*) 4e Reg. der lijfrentebr., fo. 10 v°; (*ad*) Coll. Succ., Reg. 4, fo. 32; (*ae*) Gebouwen van Vingboons, II, p. 4; (*af*) Reg. van Gaede Mannen 1677, N°. 1813 R. 1; (*ag*) Hij overl. tusschen 1674 en 1686; (*ah*) Kerk-lut. reg., i. d. 8 Nov. 1586; (*ai*) Hij vond in 1623 het gezegeld papier uit.

56. ROELOF EGBERTSZ.

R. 1590—1619.

Comm. 1586, Sch. 1600, Burg. 1611, 14, 17.

O. Z. Huizittennr. 1587.

Koopman in de Warmoesstraat „in de roode Cameel" (*a*).

St. 9 Oct. 1619 (*b*), zoon van Egbert Roelofsz., N°. 13, en van Anna Cornelisdr. Grauwert.

Tr., bij huwel. voorw. d. d. 7 Sept. 1576 (*c*), Grietgen Jansdr. Valckenier, geb. 1553, begr. O. K. 33 Mrt. 1621, dr. van Jan Jelisz. (zie Aant. bij N°. 136) en van Marij Jansdr. Tengnagel.

Kind: ANNA ROELOFSDR., tr. Jacob Bicker, N°. 116.

(*a*) Quijtsch. 12, fo. 211 v°; Roelof Egbertsz. had dit huis in huur; (*b*) „obijt den 9 October 1619" (M. S. Keurboek, Naaml. der Vroedschappen voorin); (*c*) Familie-archief van Jhr. F. L. Bicker, te Amsterdam.

57. GERRIT BICKER, PIETERSZ.

R. 1590—1604.

Comm. 1587, Sch. 1590, Burg. 1603.

Kapn. der Burgerij 1585; Regent Gasthuis 1585; Heemraad van den Nieuwer-Amstel 1585; Ambachtsheer, wegens de stad Amsterdam, van Amstelveen, Nieuwer-Amstel, Sloten en Osdorp 1604 (*a*).

Behoorde in 1594 tot de oprichters van de Compagnie van Verre, die ten doel had op Oost-Indie handel te drijven, en komt in 1597 voor als bestuurder van eene Compagnie, welke zich te Amsterdam gevormd had, om schepen uit te rusten voor de vaart op Amerika en Peru. In 1602 werkte hij mede tot de samensmelting van alle toen bestaande maatschappijen, die den handel op Indië beoefenden, tot de Oost-Indische Compagnie, waarvan hij Bewindhebber werd. Hij maakte kort vóór zijn dood deel uit van een consortium van zeventien voorname Nederlandsche kooplieden, die in dat jaar eene poging aanwendden om eene

57. Compagnie tot den handel om het Noorden (op de Witte Zee) te stichten (*b*). Zeer voornaam koopman, woonde in de Niezel, en was eigenaar van de brouwerij „de Sleutel” op den O. Z. Achterburgwal.

Geb. 1554, st. 20 Mei 1604, zoon van Pieter (zie Aant., hieronder) en van Elisabeth Benningh.

Tr. 23 Juni 1580 Alyd Andriesdr. Boelens, geb. 19 Aug. 1557, st. 30 Mei 1630, nalatende een vermogen, dat in 1646 nog onverdeeld was en toen op *f* 200.000 geschat werd (*c*), dr. van Andries (zie Aant. bij N°. 38) en van Alyd Claesdr. Smit.

Kinderen (gehuwde): DIEUWERTGE BICKER, tr. Jan Jansz. van Hellemont (zie Aant. bij N°. 170).

DR. ANDRIES BICKER, N°. 110.

JACOB BICKER, Heer van Engelenburg, gedt. O. K. 22 Dec. 1588, st. kinderloos 28 Juli 1646, koopman, woonde in de Niezel, en werd 8 Nov. 1643 met het huis Engelenburg onder Herwijnen beleend, welk leen hem door zijn oom Pieter de Graeff opgedragen was; hij handelde in 1615 onder de firma Pieter en Jacob Bicker (*d*); Comm. 1630; Bewindh. O.-Ind. Comp. 1618 (legde deze betrekking neer 1 Juni 1641); Directeur van het Extraordinaris Convooi op het Oosten en Noorwegen; Luit. der Burgerij 1626, Kap. 1627; Kerkw. O. K. 1630; tr. 24 Juni 1642 Christina de Graeff, geb. 15 Jan. 1609, st. 6 Dec. 1679, dr. van Jacob Dirksz., N°. 80, en van Aeltge Boelens. Zij hertr. Pieter Trip.

DR. JAN BICKER, gedt. N. K. 29 Aug. 1591, st. 10 Mei 1653, koopman op Italie en de Levant, of „Straetse handelaer” (*j*), en scheepsbouwmeester; woonde eerst op 't Bickersiland, daarna op de Keizersgracht, en legde te Beverwijk de hofstede Akrendam aan, die hij in 1649 voor *f* 30.000 verkocht; hij liet bij zijn overl. een vermogen na van *f* 727.000 (*l*); Comm. 1626, Sch. 1647, Burg. 1653; Directeur van den Levantschen Handel 1625; Directeur van het Extraordinaris Convooi op het Oosten en Noorwegen (*k*); Luit. der Burgerij 1626, Kap. 1650; Commissaris-Superintendent en Keurmeester van 't Touwwerk 1634; tr. 18 Nov. 1625 Agniet de Graeff, gel. 10 Nov. 1603, st. 34 Mrt. 1656, dr. van Jacob Dirksz., N°. 80, en van Aeltge Boelens.

Hunne gehuwde kinderen waren:

- Elisabeth Bicker, tr. Mr. Jacobus Trip (zie Aant. bij N°. 206).
- Geertruid Bicker, tr. Jean Deutz (zie Aant. bij N°. 252).
- Wendela Bicker, gedt. N. K. 30 Dec. 1635, st. te 's-Ilage 1 Juli 1668, tr. te Amsterdam 16 Febr. 1655 Mr. Johan de Witt, Heer van Zuid- en Noord-Linschoten, Snelrewaard, 'Hekendorp en IJsselveere, geb. te Dordrecht 24 Sept. 1625, st. te 's-Ilage, door het gepeupel vermoord, 20 Aug. 1672, Pensionaris van Dordrecht 1650—1652, Raadpensionaris van Holland en Westfriesland 1653—1672, Stadhouder en Registermeester van de Leenen en Grootzegelbewaarder 1660, Gedeputeerde van de Staten van Holland tot de Educatie van Zijne Hoogheid den Prins van Oranje (later Prins Willem III) 1666, werd op verzoek als Raadpensionaris eervol ontslagen en benoemd tot Raadsheer in den

57. Hoogen Raad in Holland, Zeeland en Westfriesland 4 Aug. 1672, zoon van Mr. Jacob, Heer van Manezee, Melissant en Cromstrijen, Burgeme. van Dordrecht 1639, Gedep. ter Staten-Generaal 1648, Ambassadeur Extraordinaris aan de Hoven van Zweden en Denemarken 1644, Middellaar te Lübeck van den vrede tusschen de Kronen van Polen en Zweden 1653, Raad en Rekenmeester der Domeinen van Holland en Westfriesland 1657—1672, en van Anna van den Corput.

Zij lieten vijf kinderen na, waarvan het derde volgt:

Maria de Witt, tr. Willem Hooft (zie bij N°. 177).

- d. Cornelia Bicker, tr. Dr. Gerard Bicker van Swieten (zie hierna).

- e. Jacoba Bicker, tr. Pieter de Graeff (zie bij N°. 144).

CORNELIS BICKER, Heer van Swieten, ged^t. O. K. 25 Oct. 1592, st. 15 Sept. 1654, koopman, o. a. onder de firma's Cornelis Bicker, Rombout Jacobsz. en Compie., en Cornelis Bicker en Jan de Marez (*i*); verreckende o. a. onder eigen naam over 't jaar 1645 door bemiddeling van de Amsterdamsche Wisselbank een bedrag van *f* 216.800 (*f*); hij woonde bij zijn huwel. „in de Liedelssteech”, daarna op den Singel, en kocht in 1632 het Huis en de Ridderhofstad Swieten bij Leiden; Comm. 1620, Sch. 1628, Burg. 1646, 50, 54; Gecomm. Raad 1651—1653; Gecommiteerde der Staten-Generaal in bezending naar 't Graafschap Oostfriesland, met de Heeren Jor. Wilhelm van Lintelo, Heer van der Zeze, Richter te Lochem, Gerard van der Nisse, Heer van Saemslach, Burgeme. van Goes, Carel Koorda, Gricman van Idaerderadeel, en Jor. Boslewijn Jacob Mulert, Heer tot de Leemeule, Ordinaris en Extraordin. Gedeputeerden ter Staten-Generaal, 1647; Bewindh. W.-Ind. Comp. 1622; Kap^m. der Burgerij 1634; deed, evenals zijn broeder Dr. Andries Bicker, 3 Aug. 1650 ingevolge den eisch van Prins Willem II afstand van al zijne ambten, doch werd na den dood van den Stadhouder weder daarin hersteld 22 Nov. 1650 (*g*); tr. 22 Aug. 1617 Aertge Witsen, ged^t. O. K. 23 Juni 1599, st. 9 Nov. 1652, dr. van Gerrit Jacob (zie Aant. bij N°. 55) en van Grietje Appelman.

Hunne vijf kinderen waren:

- a. Margaretha Bicker van Swieten, tr. 1°. Dr. Gerard van Hellemont, N°. 170; 11. 2°. Cornelis Geelvinck, N°. 167.
- b. Alida Bicker van Swieten, tr. (*h*) Mr. Lambert Reynst, N°. 157.
- c. Elisabeth Bicker van Swieten, tr. Mr. Andries de Graeff, N°. 193.
- d. Maria Bicker van Swieten, tr. Gerbrand Ornia (zie bij N°. 51, Bijl. 1).
- e. Dr. Gerard Bicker van Swieten, Heer van Swieten, Vrijheer van Oud-Haarlem en Kortenhosch, ged^t. O. K. 25 Mrt. 1632, st. 8 Mrt. 1710, woonde na 1600 te 's-Hage, op den Kneuterdijk, naast zijn zwager Johan de Witt, en bezat het Huis te Swieten te Leiderdorp; hij werd in 1674 aangeslagen voor een vermogen van *f* 140.000 (*i*); Comm. 1656; Gedep. ter Rekenkamer van Holland 1664—1666; Kap^m. der Burgerij te Amsterdam 1662; Meesterknaap van Holland en Westfriesland; Raad en Rekenmeester, 1669, daarna Eerste Presideerende Raad en Rekenmeester der Domeinen van Holland en Westfriesland; Hoogheemraad van Rijnland 1664; ondertr. 1°. 23 Aug. 1655 Alida van Papenbroeck, geb. 1636, begr. N. K. 1 Sept. 1656, dr. van Pieter (zie bij N°. 80, Bijl. 1) en van Wendela de Graeff;

57. tr. 2°. 7 Mei 1658 Cornelia Bicker, gedt. N. K. 14 Mrt. 1638, dr. van Dr. Jan (zie hiervóór) en van Agniet de Graeff; tr. 3°. Aug. 1677 Catharina van Sijpesteyn, Vrijvrouwe van Oud-Haarlem enz., geb. 9 Maart 1620, st. 27 Mei 1709, wede. van Mr. Cornelis Fannius, Vrijheer van Oud-Haarlem enz., Raadsheer in den Hove van Holland, dr. van Cornelis, Domheer te Utrecht, en van Geertruid van den Corput.

Uit het tweede huwel. waren zes kinderen, waarvan enkel het oudste gehuwd was, dat, evenals het vierde, hieronder volgt:

- aa. Mr. Cornelis Bicker van Swieten, N°. 244.
bb. Gerard Bicker van Swieten, gedt. N. K. 19 Oct. 1667, st. ongehuwd 1691, Secr. van Amsterdam 1690.

AANT. Pieter Bicker Meeus Doossenz. (zie Bijl. 1, hieronder), geb. omstreeks 1430, st. kort vóór Nov. 1476 (*m*) (zoon van Meeus Doos, Direksz., Raad 1445, Sch. 1450, Burg. 1465, en van Aef, dr. van Jan Bout, Albertsz., Sch. 1391, Burg. 1427), koopman in de Nieuwebrugsteeg; Sch. 1473; tr. Ael Duynen, dr. van Albert de Veer (*n*).

Uit dit huwel. sproten zeven kinderen:

- a. Machteld Pietersdr. Bicker, volgt.
b. Mr. Albert de Veer, geb. 1462.
c. Katrijn Pietersdr. Bicker, geb. 1464, was in 1476 conventuale „in S. Claren cloester”.
d. Geertruyt Pietersdr. Bicker, geb. 1466, st. vóór 1510, ongehuwd (*o*).
e. Willem Duyn (zie Aant. bij N°. 18).
f. Griet Pietersdr. Bicker, geb. 1474, was „bagine op den Hof binnen Aemsterdam” (*p*).
g. Jan Bout, geb. 2 Febr. 1476 („purificatio”), tr. Marij Ijsbrandsdr. Prins, st. kort vóór Nov. 1516 (*o*).

Zij wonnen twee dochters, waarvan de oudste gehuwd was:

Meyns Jansdr. Bout, tr. 12 Febr. 1530 Claes Vechtersz., zoon van Gerrit Vechtersz., Sch. 1515 (*q*).

Hunne twee kinderen waren:

- aa. Neeltgen Bouten, tr. Jacob Claesz. van Harencarspel (zie Aant. bij N°. 99).
bb. Jan Vechtersz. alias Jan Bout, st. 9 Oct. 1578, woonde op den N. Z. Wester Voorburgwal, bij de Molsteeg, „in de drie Bouten”; tr. 1557 Griete Pietersdr. Ruysch, geb. 1538, st. 20 Aug. 1620, nalatende een vermogen van f 130.000 (*r*). dr. van Pieter Gijsbertsz. Ruysch.

Zij lieten drie kinderen na, w.o.:

Meyns Jansdr. Bout, geb. 1564, st. 8 Oct. 1617, tr. 1°. Jan Gerbrandsz. Pancras (zie Aant. bij N°. 133); ondertr. 2°. 20 Dec. 1602 Dr. Anthony Prins, gezegd de Bruyn, geb. te Hoorn 1579, na zijn huwel. wonende te Amsterdam op den Ouden Singel „in de drie Bouten” (*s*), zoon van Jacob Bruynsz., apotheker te Hoorn, Sch. ald. 1582.

Machteld Pietersdr. Bicker (bovengenoemd), geb. omstreeks 1455.

57.

testeerde 17 April 1526, tr. bij huwel. voorw. d. d. 4 Nov. 1476 Gerrit Dirksz. van den Anxter, st. tusschen 1521 en 1526, Sch. 1476, eigenaar van de hofstede Croesbeeck buiten Haarlem (f), zoon van Dirck Jansz. Helmer (zie hieronder) en van Geertruyt Gerritsdr. van den Anxter.

Zij lieten drie kinderen na (u):

- a. Mr. Pieter Bicker, Gerritsz., volgt.
- b. Ael Duynen, tr. Jacob Pietersz. Schaep (zie Aant. bij N°. 23).
- c. Geertruyt Helmer, conventuale in 't Sint Annaklooster te Haarlem.
Mr. Pieter Bicker, Gerritsz. (bovengenoemd), geb. 1497, begr. O. K. 6 Nov. 1567, woonde in 1557 in de Warmoesstraat „in de Paen", naast „het gulden Hoofd", en komt in 1557 als Muntmeester en zeepzieder, in 1565 als brouwer voor; in 1565 sloot hij met de stad Amsterdam een accoord in zake het door hem te betalen recht van exue wijl hij eenige jaren te Weesp gewoond had (v); hij was zeer vermogend; Sch. 1534; tr. bij huwel. voorw. d. d. 12 Juli 1522 Anna Pietersdr. Coddle, geb. 1504, dr. van Pieter Pietersz. (zie Bijl. 2, hieronder) en van Ael Jansdr.

Uit dit huwelijk sproten zes kinderen:

- a. Gerrit Bicker, „st. s(onder) k(inderen) verdranck" (w).
- b. Pieter Bicker, volgt.
- c. Direk Bicker alias Direk Pietersz. Helmer (x), st. ongehuwd, begr. O. K. 26 Nov. 1568.
- d. Alyd Pietersdr. Bicker, st. kort vóór Nov. 1550 (y), tr. Hendrick Jansz. Haeck, begr. O. K. 16 Juni 1571, wonende in de Warmoesstraat „in de Kamis". Hij hertr. Claesgen Ysbrantsdr. Hem, begr. O. K. 27 Mei 1590, wedf. van Claes Heym, dr. van Ysbrant Pietersz. (zie bij N°. 3, Bijl. 1) en van Lijsbeth Bartens.
Uit het eerste huwel. was eene dochter, die volgt; uit het tweede sproten zeven kinderen, w.o. vijf dochters, die eveneens volgen:
- aa. Alyd Hendricksdr. Haeck, geb. 1548, begr. O. K. 16 Juli 1595, tr. 14 Aug. 1580 Hector Houyn, geb. te Doornik, st. te Amsterdam en er begr. O. K. 6 Dec. 1504, wonende „bij Heyntgen Hoecx stege op den burchwall", - 9 Oct. 1579 poorter van Amsterdam geworden, wedf. van Janneken Commelin. — Wonen één zoon (z).
- bb. Maritje Hendricksdr. Haeck, tr. 1°. Frans Beningh (zie Aant. bij N°. 14); tr. 2°. Hendrick Hendricksz. van Bronckhorst (zie Aant. bij N°. 198).
- cc. Gierte Hendricksdr. Haeck, tr. Willem Pietersz. Hoofd (zie Aant. bij N°. 49).
- dd. Griete Hendricksdr. Haeck, tr. Vincent Hendricksz. van Bronckhorst (zie Aant. bij N°. 198).
- ee. Annetje Hendricksdr. Haeck, ged. O. K. 23 Aug. 1568, tr. 1°. Laurens Bicker (zie hieronder); tr. 2°. Frans van Limburgh Schenck; tr. 3°. Gerard van Goch, Heer van Vliet en Capelle.

57.

f. f. Lijsbeth Hendricksdr. Haec, geb. 1559, tr. 1°. 23 Mei 1599 Cornelis Jansz. Bouckaert, geb. te Aelst 1503, wonende te Amsterdam in de Agnietenstraat (*aa*); tr. 2°. Cornelis Schellinger, den Oude (zie Aant. bij N°. 95).

e. Machteld Pietersdr. Bieker, tr. Pieter Huybertsz., geb. te Duivendrecht, st. te Amsterdam en er begr. N. Z. 19 Febr. 1573, lakenkooper op den Nieuwendijk over de Vrouwenkapel „in de volle Maen” (*bb*).

Hunne twee kinderen waren:

aa. Aeltge Pietersdr., tr. Pieter Gerritsz. Ruytenburgh (zie Aant. bij N°. 146).

bb. Griete Pietersdr., tr. Pieter Laurensz. Spiegel (zie Aant. bij N°. 31).

f. f. Lijsbeth Pietersdr. Bieker, tr. Joachim Hermansz. Rendorp (zie Aant. bij N°. 159).

Pieter Bieker (hiervoor genoemd), geb. 1522, begr. O. K. 2 April 1585, brouwer op den O. Z. Achterburgwal in de brouwerij „de Sleutel”, „tusschen der oude ende nuwe nonnen conventen”; hem werd bij zijne terugkeer van een reis door Friesland, bij gelegenheid waarvan hij tevens Hoorn en Enkhuizen bezocht had, 6 Juni 1575 de toegang tot de stad ontzegd, wijl hij van Geuzerij suspect was. Den 16^{en} Juli d.a.v. werd hem evenwel toegestaan binnen de stad te komen „omme zijn neeringe van den brouwerie te achtervolgen” mits hij den eed van trouw in handen van Burgemeesteren aflegde, den Koning als Graaf van Holland zoude helpen voorstaan, en de R. K. religie onderhield (*cc*); Regent Leprozenhuis 1581; tr. 1°. bij huwel. voorw. d. d. 31 Jan. 1553 Elisabeth Benningh, wede. van Jacob Ruysch, dr. van Mr. Laurens Jacobsz. (zie Aant. bij N°. 14) en van Elisabeth Jansdr. Benningh; tr. 2°. bij huwel. voorw. d. d. 6 Nov. 1570 Marij Pietersdr. van Neek, geb. 1551, begr. N. K. 3 Jan. 1572 (*dd*), dr. van Pieter Pietersz. (den Jonge) (zie Aant. bij N°. 11) en van Griete Vranckendr.; tr. 3°. bij huwel. voorw. d. d. 3 Aug. 1577 Joostken Florisdr. van Teylingen, geb. te Alkmaar, dr. van Floris (zie Aant. bij N°. 54) en van Catharina van Zell; tr. 4°. na 15 Juni 1582 gesloten ondertrouw, Lijsbeth Pietersdr. Nooms, geb. te Edam, eerder wede. van Gerrit Jansz. Ruytenburgh, alias Gerrit Jansz. „in den rooden Hondt” (zie Aant. bij N°. 146), daarna van Jan de Bitter, dr. van Pieter Nooms (zie bij N°. 140, Bijl. 1).

Uit het eerste huwel. sproten drie gehuwde kinderen:

a. Gerrit Bieker, Pietersz., N°. 57.

b. Jacob Bieker, Pietersz., geb. 1555, begr. O. K. 10 Juli 1587, woonde op den O. Z. Voorburgwal bij de Niezelssluis; Comm. 1587; O. Z. Huuszittcmmr. 1585; tr. 28 Dec. 1577 Aeff Jacobsdr. de Moes, geb. 1553, begr. O. K. 23 Aug. 1608, dr. van Jacob Jansz. (zie bij N°. 17, Bijl. 1) en van Anna Jansdr. Quintingh. Hun zoon was:

Jacob Bieker, Jacobsz., N°. 116.

57.

c. Laurens Bicker, geb. 1563, begr. N. K. 3 Juni 1606, woonde in den Niezel, verwerf als koopman een groot vermogen; in 1598 stond hij met Pieter Gerritsz. Ruytenburgh (zie Aant. bij N°. 146) aan 't hoofd van eene Compagnie, die zich de vaart op Guinea en Rio de la Plata ten doel stelde; in dit zelfde jaar vertrok hij met twee schepen, door deze Compagnie uitgerust, naar Zuid-Amerika, waar een der beide bodems bij de baai de Todos los Sanctos den Portugeezen in handen viel. In 1600 keerde hij in 't vaderland terug; 28 Jan. 1601 vertrok hij weder als Opperkoopman aan boord van 't schip „de Zon“, deel uitmakende van eene vloot van vier schepen, door de Middelburgsche Compagnie uitgerust, naar Oost-Indie, vanwaar hij terugkwam met een Atsjineesch gezantschap aan Prins Maurits, terwijl hij op zijne terugreis het geluk had bij het eiland Sint Helena een rijke Portugeesche kraak met paarden en andere kostbare waren, ter waarde van anderhalf millioen gulden, gekaden, te veroveren, waarmede hij in Juli 1602 in de Zeeuwsche wateren binnenviel (*e*); tr. 1°. 7 Mei 1584 Griet de Wael, geb. 1568, dr. van Vranek (zie Aant. bij N°. 40) en van Jannetgen Jan Pilgramsdr.; tr. 2°. 29 April 1587 Annetge Hendricksdr. Haack, ged. O. K. 23 Aug. 1568, dr. van Hendrick Jansz. (zie hiervoor) en van Claesgen Ysbrantsdr. Hem. Zij hertr. twee malen. — Uit het eerste huwel. sproot eene dochter, die jong stierf.

* * *

Dirck Helmer, verklaarde 11 Mei 1390 aan de stad Amsterdam zekere rente schuldig te zijn, houdende op zijne „hoffstede gelegen op die Kereksijde“ (*ff*).

Zijn zoon was:

Jan Dirksz. Helmer, Sch. 1428, Burg. 1433, tr. Lijsbath Eggert, dr. van Jan Eggert Pietersz., Sch. 1413, en van Machteld Clementsdr. Zij wonnen:

Dirck Jansz. Helmer, st. 1468 (*gg*), houtkoopcr (*hh*); liet een huis met bijbehoorenden houthuin na buiten de Kerkzijdepoort; tr. Geertruyt Gerritsdr. van den Anxter, dr. van Gerrit, Sch. 1429, en van Aef Joostendr. de Vroede.

Uit dit huwel. sproten drie kinderen:

- a. Jan Dirksz. Helmer, jong overleden.
- b. Gerit Dirksz. van den Anxter (zie hiervoor), tr. Machteld Pietersdr. Bicker.
- c. Elisabeth Dirksdr. Helmer, tr. Claes Jan Rauwertsz. (*ii*).

BIJL. 1. Ondanks alle aangewende moeite was het mij niet mogelijk de graad van bloedverwantschap tusschen de navolgende familien Bicker en het hiervoor behandelde gelijknamige geslacht na te gaan:

Claes Bicker, woonde in 1459 te Amsterdam „over tsgravenbrugge bij de Lijnbaen“ (*jj*).

57.

Zijne zoons waren:

- a. Claes Claesz. Bicker, verkoopt in 1488 een schepenrentebrief (*kk*)
 b. Gerbrand Claesz. Bicker, nog genoemd in 1520, tr. Katrijn Jacobsdr.,
 die als wede. testeerde 14 Dec. 1544 (*ll*).

Hunne dochter was:

Aeff Gerbrandsdr. Bicker, st. 10 Febr. 1542 (*mm*), tr. Mr. Cornelis
 Wouter Dobbensz., begr. 19 Sept. 1559 (*nn*), brouwer op den O. Z.
 Ooster Voorburgwal, Sch. 1522, R. 1523, Schout 1535, Burg. 1553
 — Zij wonnen zes kinderen (*oo*).

Dirck Bicker, liet de volgende twee zoons na:

- a. Pieter Dirksz. Bicker, woonde „in die gansoerd“, st. kort voor
 Sept. 1487 (*pp*), Sch. 1481; tr. N. N., die st. kort vóór Dec.
 1483 (*qq*).

Wonnen vier kinderen, w.o.:

- Aef Pietersdr. Bicker, tr. Dirck Geritsz. (*rr*).
 b. Marten Dirksz. Bicker.

Jacob Bicker, (geb. omstreeks 1410), tr. Nelle Boel, die in 1498
 te Amsterdam voorkomt als wede. en Regentes van 't Sacramentsgild
 ter Heiligerstede (*ss*).

Zij wonnen de volgende vijf kinderen (*tt*):

- a. Jacob Bicker, Jacobsz., volgt.
 b. Mr. Pieter Bicker, st. in of kort vóór 1511 (*uu*), priester.
 c. Baerte Jacobsdr. Bicker.
 d. Geert Jacobsdr. Bicker, tr. Huych Jansz., apotheker, genoemd in
 1488 (*vv*), stelde in 1494 eene mis op 't Sint Hieronimusaltaar
 in de Nieuwe Kerk in (*ww*).
 e. Boel (of „Boeltgín“) Jacobsz. Bicker, st. kort vóór Mrt. 1505 (*xx*).
 Sch. 1481, Burg. 1495; tr. 1°. N.N., die st. 1471 (*yy*); tr. 2°.
 Marburch Claesdr., st. 1474, dr. van Claes Jan Pietersz. (zie ool.
 bij N°. 23, Bijl. 1) en van Alyd Simonsdr. Cogman (*zz*); tr. 3°.
 Nelle Jonge Jacobsdr., st. na 1505, dr. van Jacob Jonge Jacobsz.
 (zie Aant. bij N°. 17) en van Geertruyt Simon Baerdendr.

Uit de beide eerste huwelijken sproten elk een kind, uit het derde
 zes, die alle volgen:

- aa. Alyt, later genaamd: Lieuwe Boelens, geb. 1470, omtrent „assumpci-
 Mariae“.
 bb. Jacob Bicker, Boeltgisz., st. jong, Michaëlis (29 Sept.) 1476.
 cc. Mr. Jacob Boelensz., was in 1511 priester.
 dd. Heer Claes Boelensz., was in 1511 priester.
 ee. Huyff Boelens.
 ff. Geert Boelens.
 gg. Cornelis Boelens, st. jong.

57. hh. Claes Boelensz., (geb. omstreeks 1480), st. kort vóór Nov. 1528 (*aaa*),
tr. Nelle Frans Claesdr. Heyn, dr. van Frans Claes Heynensz.
(zie bij N°. 17, Bijl. 2) en van Katrijn Benningh.

Hunne twee dochters waren:

- aaa. Nelle Claesdr. Boelens, tr. Pieter Pietersz. Codde (zie Bijl. 2,
hieronder).

- bbb. Katrijn Claesdr. Benningh, tr. Jan Claesz. Cat (zie bij N°. 22,
Bijl. 1).

Jacob Bicker, Jacobsz. (bovengenoemd), tr. N. N.

Hunne zoons waren:

- a. Claes Jacobsz. Bicker, volgt.

- b. Jacob Jacobsz. Bicker, tr. Marie Martensdr., st. kort vóór Sept.
1509 (*bbb*), dr. van Marten Hendriksz., veerkooper.

Zij wonnen de volgende drie kinderen:

- aa. Alyd Jacobsdr. Bicker.

- bb. Geert Jacobsdr. Bicker, tr. Claes Simonsz. „in de Fonteyn”, ge-
noemd in 1549 (*ccc*).

Uit dit huwel. sproten twee kinderen:

- aaa. Claes Bicker, Claesz., st. ongehuwd.

- bbb. Nies Claesdr. Bicker, tr. Cornelis Jansz. Rijser, (geb. omstreeks 1510),
zoon van Jan Jansz. (zie ook Aant. bij N°. 38) en van Geerte
Louwendr. Stooter. — Wonnen negen kinderen (*ddd*).

- cc. Duyff Jacobsdr. Bicker.

- c. Mr. Henrick Bicker, genoemd in 1528 als broeder van Jacob Jacobsz.
Bicker (*eee*).

Claes Jacobsz. Bicker (bovengenoemd, komt evenals zijne afstamelingen vaak voor onder den naam Bick), geb. omstreeks 1475, st. 1546, werd, wyl hij „tot veel stonden bij nacht ende ontijde upter straten quade maniere(n) gehadt heeft”, 28 Aug. 1494 door 't gerecht veroordeeld om binnen acht dagen uit de stad te vertrekken, ten einde eene bedevaart te gaan doen „totten heilighen apostelen t' Sinte Pieter ende Sinte Pouwels then hoghen Romen” en bovendien om honderd duizend Leidsche steenen aan de stad te leveren voor den bouw der stadsmuren; na zijne terugkeer werd hij in Dec. 1496 gevangen genomen om reden dat hij zijnen oom Boel Jacobsz. Bicker „dreichlike woorden” toegevoegd had, 't geen hem door dezen echter nog voor dítmaal vergeven werd, zoodat men hem vrijliet onder bedreiging, dat hij bij eene herhaling van zijn misdrijf zijn rechterhand en al zijn goed zou verbeuren. Hij werd tevens onder curateelen gesteld en eerst 13 Febr. 1507 op verzoek van zijne bloedverwanten daaruit ontslagen wyl „zij hem wijs genouch kennen zijn goeden te rege(re)n”; Overman van de Oude Schutterij 1505; in Mei 1508 benoemd tot één der „hoofflyuden” der schutters in 't kwartier tusschen de Sint Anthonispoort en den Schreierstoren (*fff*); Bailluw van Amstelland, Waterland en den Zeevang 1530—1546; woonde te Amsterdam in de Warmoesstraat „in de Craen” (*ggg*), naast „de

57. drie Cauwen" (*llh*); tr. Alyd Corsdr., st. 1539 (*iii*), dr. van Corsgen Elbertsz. (zie bij N°. 23, Bijl. 1) en van Oude Geertruyt Hendricksdr van der Schellingh.

Uit dit huwelijk sproten vijf kinderen:

- a. Bartholomeus Bicker, st. ongetr. einde Sept. 1558 (*jjj*), woonde op den O. Z. Ooster Voorburgwal (*kkk*); hij was schutter bij de handboogschutterij en moest als jonggezel daarbij als „banjaert" dienst doen en bij plechtige ommeegangen op sacramentsdagen het vaantje dragen: in 1544 werd hem door Burgemeesteren verlof gegeven zich van deze beide verplichtingen los te koopen „om dat hij een out gesel is en(de) en past niet (meer) toe hijlycken (*lll*).
- b. Cors Claesz. Bicker, genoemd in 1520 (*mmn*), tr. Maria-Lucasdr., dr. van Luyt of Lucas Jacobsz. (zie bij N°. 5, Bijl. 1) en van Lijsbeth Jansdr. van Persijn. — Deze echt bleef kinderloos.
- c. Jacob Meeusz. Bicker („Jacob Claes Bickersz. alias Jaep Meeusz" (*nnn*)), st. 25 Mrt. 1573, Bailluw van Amstelland, Waterland en den Zeevang 1546—1567; tr. Claertgen Hendricksdr. Scholten.
Zij liet-n vijf kinderen na:
- aa. Hendrick Jacobsz. Bicker, st. te Emden 1589, R. 1574, Sch. 1575, Burg. 1578 (vóór de alteratie); tr. Frijn Simonsdr. — Dit huwel. bleef kinderloos, doch Hendrick Jacobsz. Bicker liet eene natuurlijke dochter na (*ooo*):
Anna Hendricksdr. Bicker, tr. 1°. Cornelis Jansz. Smoor alias Cornelis Jan Duvenzoonsz. (zie Aant. bij N°. 46); ondertr. 2°. ter pui 14 Juli 1584 Hendrick Cornelisz. Goyer, wede. van Frijn Hendricksdr. (*ppp*).
- bb. Marij Jacobsdr. Bicker, bagijn op 't Ronde Hof in 1575 (*qqq*).
- cc. Hendrick Scholten, st. kinderloos te Dantzig 1571, tr. Oortge N. N. (*rrr*).
- dd. Lijsbeth Jacobsdr. Bicker, begr. O. K. 15 Aug. 1574, tr. Caspar Trebijn, geb. te Stettin, st. te Amsterdam en er begr. O. K. 14 Juli 1573, koopman op den O. Z. Voorburgwal „in de Trompel".
- ee. Beerte Jacobsdr. Bicker, tr. Albert Jansz. du Bois (*sss*).
- d. Wijve Claesdr. Bicker, begr. N. K. 23 Sept. 1585, woonde in 1584 op den Nieuwendijk „in 't witte huys" naast „het vlasvat" (*ttt*), tr. Willem Cornelisz. Delft of Delft.
Zij wonen zeven kinderen (*uuu*), w.o.:
- aa. Maria Willemsdr. Delft of Delft, tr. Jan Hendricksz. Verwer Jonckheyn (zie Aant. bij N°. 19).
- bb. Annetge Willemsdr. Delft of Delft, tr. Claes Benningh, Jansz. (zie Aant. bij N°. 14).
- c. Stijn Claesdr. Bicker, tr. Frans Andriesz., begr. N. K. 13 Juni 1588, kalkbrander; zijn kalkoven te Meerhuizen buiten Amsterdam werd in 1544 op last van Burgemeesteren afgebroken (*vvv*); Fabriekmeester der stad Amsterdam 1559 (*www*); Heemraad

